T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

Doktora Tezi

EMRAH DELİCE

İSTANBUL 2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

Doktora Tezi

EMRAH DELİCE

Danışmanı: DOÇ. DR. BİRGÜL SOPACI ÖZTUNA

İSTANBUL 2022

ÖZET

KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

Aval, şahsi teminat yapısıyla yalnızca kambiyo senetlerinde mümkün olabilen kambiyo taahhüdüdür. TTK m. 700-702 arasında temel düzenlemelerinden bahsedilen aval, maddi olarak bağımsız ve şekli olarak aval verilenin taahhüdüyle ilişkili bir özelliğe sahiptir. Kefalet sözleşmeleriyle arasındaki en büyük farklılık; kefalette öncelikle esas borçlu olan kişiye başvurmak gerekirken, aval verenin aval verdiği kişi gibi ve onunla aynı derecede müteselsil olarak sorumlulu olması esastır. Avalin zorunlu unsurlarına uyarak hareket edilmesi, aval veren kişi ve ayrıca temsilci açısından avalin düzgün hüküm ve sonuç doğurmasına hizmet edecektir. Bu kapsamda imzanın elle atılması ve avalin kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Senedin ön yüzünde açıklama yapılmadan atılan imza düzenleyen ve muhatabın imzaları haricinde aval kapsamında değerlendirilir. Senedin arkasında açıklama yapmadan atılan tek imza ise beyaz ciro olarak değerlendirilirken, bu imza sahibinin de bazı hukuki yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Avalin kimin lehine verildiğinin belirtilmemesi halinde, TTK m. 701/4 gereği düzenleyen lehine verildiği kabul edilir. Bu noktada kabul eden muhatabın bulunduğu poliçelerde muhatap lehine aval verilmiş sayılma doğrultusunda kanuni değişiklik önerisi getirilmiştir.

TTK m. 702/1 gereğince aval veren kimin lehine aval vermişse onun gibi sorumlu olur. Bu özelliği birçok açıdan aval verenleri farklılaştırmaktadır. Aval verilenin bulunduğu konuma göre aval verenler farklı sorumluluk yapısı yüklemektedir. Yapmış olduğumuz araştırmalar bize özellikle def'iler hususunda tek başına TTK m. 702/2'den faydalanılmaması gerektiğini göstermiştir. TTK m. 702/1'in etkin olduğu durumlarda aval verenin bazı def'ileri ileri sürülebilmesi doğrultusunda fikir edinmeye yöneltmiştir. Bu kapsamda tahrifat def'isinin, aval verilenden bağımsız olarak, bizzat aval verenin bir hak olarak ileri sürebilmesi mümkün görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo Senetleri, Aval, Temsil, Kefalet, Def'iler

ABSTRACT

AVAL ON NEGOTIABLE INSTRUMENTS

Aval is an exchange commitment that is possible only in negotiable instruments with its personal guarantee sturcture. Aval, has a feature that is materially independent and formally related to the commitment of the person whom the aval is given, mentionied its basic regulations between TCC art. 700-702. The biggest difference between surety contracts; while it is necessary to appeal to the main debtor primarily in the suretyship, it is essential that the aval giver is jointly and severally liable as the person to whom the aval is given. Acting in accordance with the obligatory elements of aval will serve to give proper provision and results in terms of the person giving aval and also the representative. In this context, the signature must be made by hand and aval must be unconditional. The mere signature on the front of the bill without explanation is considered as aval, except the signatures of the drawer and drawee. While the mere signature on the back of the bill without explanation is considered as blank endorsement, some legal obligations of signator also arise. If it is not specified in whose favor the aval is given, it is deemed to be given for the drawer according to TCC art. 701/4. At this point, a legal amendment proposal has been brought in line with the fact that the aval has been given in favor of the drawee in the bill of exchanges in which the acceptor is included.

The aval giver becomes liable like the person whom they gave aval according to TCC art. 702/1. This feature differentiates the aval givers in many ways. Aval givers own a different liability structure depending on the position of the person whom they gave aval. The researches we have done show us,especially with regard to def'is, that TCC art. 702/2 should not be used alone. It led us to get an idea that aval giver can assert some def'is while TCC art. 702/1 is effective. In this context, it has been deemed possible that falsification def'i can be asserted as right by the person giving aval, independently of the aval given.

Keywords: Negotiable Instruments, Aval, Representation, Suretyship, Def'is

ÖNSÖZ

Doktora tez çalışmam süresince danışmanlığımı üstlenen, hem akademik hem de insani olarak desteğini her daim hissettiren, kendisi ile çalışma fırsatına sahip olduğum değerli hocam Doç. Dr. Birgül SOPACI ÖZTUNA'ya teşşekkürü bir borç bilirim. Tez izleme süresince yön gösteren eleştirilerinden ve tez jürisinde bulunma nezaketini göstermelerinden ötürü Prof. Dr. Ayşe SUMER'e, Doç. Dr. Özlem KARAMAN ÇOŞGUN'a, Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR'a ve Doç. Dr. Salih Önder YEŞİLTEPE 'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, her zaman yanımda olan ve varlıklarıyla bana mutluluk veren, beni ben yapan çok sevdiğim AİLEME teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR x
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL HATLARIYLA KAMBİYO SENETLERİ
VE KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

I. GENEL HATLARIYLA KAMBİYO SENETLERİ 4
A. Tarihçesi Ve Kambiyo Senedi Kavramı 4
1. Kambiyo Senetlerinin Kökeni ve Kambiyo Senetleri Hakkında Yapılmış Uluslararası Düzenlemeler 4
2. Türk Tarihinde Kambiyo Senetlerinin Kullanımı 9
B. Ortak Özellikleri 10
1. Sıkı Şekil Şartlarına Tabidir 10
2. Kanunen Emre Yazılı Senetlerdir 11
3. Para Alacağı Hakkı İçeren Senetlerdir 12
4. Soyutluk İlkesi Geçerlidir 12
5. Sınırlı Sayı İlkesi Geçerlidir 14
6. İmzaların Bağımsızlığı İlkesi Geçerlidir 14
7. Müteselsil Sorumluluk İlkesi Vardır 15
C. Ehliyet 15
D. Temsil 18
II. KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL 21
A. Aval Kavramı ve Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması 21
1. Aval 21
a. Genel Olarak 21
b. Avalin Tarihi Gelişimi 23
c. Aval Hakkında Uluslararası Alanda ve Yabancı Mevzuatlarda Yer Alan Düzenlemeler 24
d. Türk Hukuku 27
2. Avalin Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması 28
a. Kefalet Sözleşmesiyle Karşılaştırılması 28
i. Amaç Unsuru 28
ii. Hukuki Nitelik ve Sebep Unsuru 29
iii. Ehliyet Unsuru 30
iv. Taraf Unsuru 31

v. Şekil Unsuru ... 32
vi. Başvuru, Ödeme ve Rücu Unsuru ... 34
vii. Sorumluluk Unsuru ... 36
viii. TBK m. 584'te Yer Alan, Kefalette Eşin Rızasına İlişkin Hükmün Avale Uygulanabilirliği Hakkında ... 37
b. Garanti Sözleşmesiyle Karşılaştırılması ... 39
c. Kabul ve Ciro Kavramlarıyla Karşılaştırılması ... 43
i. Kabulle Karşılaştırılması ... 43
ii. Ciroyla Karşılaştırılması ... 45
d. Teminat Kaydıyla (Senediyle) Karşılaştırılması ... 47

B. Avalin Özellikleri ... 51
1. Kambiyo Senetlerine Özgü Bir Taahhüttür ... 51
2. Senetten Kaynaklı Alacağın Aynen İfası Amacıyla Yapılır ... 52
3. Bağımsız, Soyut ve Şahsi Bir Taahhüttür ... 52
4. Kayıtsız ve Şartsız Olmalıdır ... 54
5. Sözleşme Niteliğinde veya Tek Taraflı Olabilir ... 54
6. Müteselsil Sorumluluk İlkesi Uygulanır ... 57

C. Avalde Temel İlişki ... 59
1. Temel İlişkinin Kaynağı ... 59
2. Temel İlişkinin Açıkça Gösterilmesi ... 61

D. Temsilci Aracılığıyla Aval Verilmesi ... 62
1. İlgili Mevzuat ... 62
2. Temsilci Aracılığıyla Gerçekleştirilen Avalin Hukuki Niteliği ... 63
3. Tüzel Kişileri Temsilen Gerçekleştirilen Aval ... 67
4. Ticari Temsilci ve Ticari Vekilin Aval Vermesi ... 71
5. TTK m. 678'e Göre Yetkisiz İmza ile Aval Şerhi Gerçekleştirilmesi Halinde Temsilcinin ve Temsil Olunanın Durumları ... 72
6. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Halinde Aval Şerhi ve Sorumluluk ... 73

E. Avalin Görünüş Şekilleri ... 75

F. Avalde Taraflar ... 76
1. Aval Veren ... 76
a. Üçüncü Kişiler ... 78
b. Senette İmzası Bulunanlar ... 78
c. Hamilin Senet Üzerinde Aval Şerhinin Bulunması ... 80
2. Aval Verilen ... 81
a. Aval Verilenin Belirlenmesi ... 81
i. Aval Verilen Kişi Senetteki Bedel İçin Sorumluluğu Doğmuş Olan Bir Kişi Olmalıdır ... 81
ii. Aval Şerhinde Aval Verilenin Konumuna İşaret Eden Açıklamalar ... 85

b. Kimin Lehine Verildiği Açıklanmamış Aval Şerhinde TTK m. 701/4'ün Karine Olarak Yorumlanması 86
c. TTK m. 701/4'te Yer Alan Karine Açısından Yeni Bir Bakış Açısı 92
d. Senetteki Bedel İçin Sorumluluk Altına Girmemiş Kişiler Lehine Aval Verilip Verilemeyeceği Hakkında 94

İKİNCİ BÖLÜM
AVAL ŞERHİ

I. AVALİN UNSURLARI 102
A. Avalin Şekli Unsurları 102
1. Zorunlu Unsurlar 102
a. Aval Veren veya Temsilcisinin İmzası 102
i. Şekli 102
ii. Konumu 105
a) Aval Karinesi 106
b) Arka Yüze Atılan İmza 110
i) Hukuki Niteliği 110
ii) Beyaz Ciro Sayılan İmzanın Ciro Zincirine ve Sorumluluğa Etkisi 113
iii. Avalin Çizilmesi 116
a) Aval İmzasının Çizilmesi 116
b) Diğer Unsurların Çizilmesi 121
iv. Birden Fazla İmzanın Avale Etkisi 124
a) Aval Vereni Temsil Halindeyken Birden Fazla İmza Atılması 124
b) Aval Verenin Birden Fazla İmzasının Bulunması 126
b. Avalin Kayıtsız veya Şartsız Olması 129
i. İzin Veren Kayıtlar 129
ii. İzin Verildiğinden Bahsedilmeyen Kayıtlar 129
iii. Aykırı Kayıtların Aval Şerhine Etkisi 134
c. Aval Kaydı 138
i. Aval Kaydının Önemi ve Yapısı 138
ii. Aval Kaydı Niteliğinde İbareler 139
iii. Aval Kaydı ile Aval Karinesi Arasındaki İlişki 142
d. Aval Verilen 143
2. İhtiyari Unsurlar 144
a. Sorumlu Olunan Bedel 144
i. Kısmi Aval 145
ii. Tam Aval 149
b. Tarih 150

c. Yer 151
B. Kambiyo Senedi Vasfını Haiz Bir Senedin Bulunması 152
II. AVALİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ 158
A. Avalin Yalnızca Kambiyo Senetlerinde Gerçekleştirilebilecek Yapısı 158
1. Poliçe veya Alonj Üzerinde Yer Alan Aval 158
2. Suret veya Nüshalar Üzerinde Yer Alan Aval 164
a. Suret Üzerindeki Aval 164
b. Nüsha Üzerinde Aval 166
B. Ayrı Bir Belgede Aval Verilebilmesi Hakkında 168
1. 1912 Tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme ile 1930 ve 1931 Tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku Metinlerine Göre Senet veya Alonj Dışında Aval Verilmesi 168
2. Uluslararası Düzenlemelerde Senet veya Alonj Dışı Aval 169
3. Türk Hukukunda Senet veya Alonj Dışı Aval 169
C. Aval Taahhüdünün Değiştirilmesi 173

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVAL SORUMLULUĞU VE SORUMLULUĞUN SONA ERMESİ

I. AVAL SORUMLULUĞU 175
A. Hukuki Temelleri 175
B. Sorumluluğun Doğuşu ve Teslim Sözleşmesi 175
C. Müteselsil Sorumluluk Yapısı ve Aval Verenin Asıl Borçlu- Başvuru Borçlusu Konumu 176
D. Asıl Borçlu Lehine Aval Verenin Sorumluluğu 180
1. Asıl Borçlu Lehine Aval Verenin Sorumluluğunun Ön Şartları 181
2. Kabul İçin İbraz ve Ödeme İçin İbraz 183
3. Protesto 188
4. İhbar 192
5. Senedin İptalinin Aval Verenin Sorumluluğuna Etkisi 193
E. Başvuru Borçlusu Lehine Aval Verenin Sorumluluğu 194
1. Senedin İbrazının Yapılması Gerekir 194
2. Senette Yer Alan Alacağın Kısmen veya Tamamen Ödenmemesi Gerekir 200
3. Protesto Çekilmiş Olması Gerekir 200
4. İhbar 206
5. Senedin İptalinin Aval Verenin Sorumluluğuna Etkisi 207
F. Temsil İlişkisi ve Aval Verenin Sorumluluğu 208

II. AVAL VERENE BAŞVURU VE DEF'İLER 208
A. Aval Verenden Talep Edebileceklerin Kapsamı 209
1. Asıl Borçlu Gibi Sorumlu Olan Aval Veren Açısından 209
a. Genel Olarak 209
b. Tevdi Halinde 211
2. Başvuru Borçlusu Gibi Sorumlu Olan Aval Veren Açısından 213
a. Genel Olarak 213
b. Tevdi Halinde 214
B. Aval Verenin Başburabileceği Kişiler ve Birden Fazla Aval Verenin Olması Halinde, Ödeme Yapan Aval Verenin Diğer Aval Verenlere Başvurması .. 214
C. Bir Savunma İmkânı Olarak Def'iler 220
1. Def'i Kavramı, Kambiyo Senetlerinde Def'iye İlişkin Kanuni Düzenlemeler ve Def'i Sınıflandırmaları 220
2. Aval Verenin Sahip Olduğu Def'i İmkanları 221
a. Taahhütlerin Geçersizliğine İlişkin Def'iler 222
i. Genel Olarak 222
ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar 224
a) Yetkisiz Temsil Def'i 224
b) Ehliyetsizlik Def'i 225
c) Sahtelik Def'i 225
d) Tahrifat Def'i 228
e) Zorla- Tehditle- Cebir Kullanılarak Aval Verdirildiğine Yönelik Def'i 234
b. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler 235
i. Genel Olarak 235
ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar 235
iii. TTK m. 702/2 Düzenlemesinde Yer Alan Şekle Ait Noksanlığın Kapsamı 241
c. Şahsi Def'iler 242
i. Genel Olarak 242
ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar 245
a) Aval Verenin Kendi Taahhüdünden Kaynaklanan Şahsi Def'iler 245
b) Avalin Asıl Borca veya Senede Bağlı Yapısından Kaynaklanan Şahsi Def'iler 249
c) Aval Verenin Şahsi Def'ilerini Senetteki Başka Bir Borçluya Karşı İleri Sürülebilmesine İmkan Tanıyan Haller 253
3. Aval Verenin Bir Senet Borçlusuna Başvurması Halinde Aval Verene Karşı İleri Sürülebilecek Def'iler 255
D. Aval Verene Karşı Başvuru Hakkının Donması 257

III. AVAL TAAHHÜDÜNÜN GEÇERSİZLİĞİ VE SONA ERMESİ 258
A. İfa 259
B. Zamanaşımı 261
1. Zamanaşımı Süreleri 261
2. Zamanaşımının Kesilmesi 264
3. Zamanaşımının Hükümleri 267
C. Başvuru Hakkının Kullanılamaması 267
D. TEMEL BORÇ İLİŞKİSİNE DAYALI TALEPLER VE SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME 268
A. Temel Borç İlişkisine Dayalı Talepler 268
B. Sebepsiz Zenginleşmeye Dayalı Talepler 271
V. KARŞILIKSIZ ÇEKTE DÜZENLEYEN LEHİNE AVAL VERENİN CEZAİ SORUMLULUĞU VE ÇEK TAZMİNATI 273
SONUÇ 276
KAYNAKÇA 291

KISALTMALAR

AT	865 numaralı ve 1926 tarihli Alelıtlak Ticaret
bkz.	Bakınız
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
c.	Cümle
C.	Cilt
CD	Ceza Dairesi
çev.	Çeviren
ÇekK	Çek Kanunu
dn.	Dipnot
EBK	818 sayılı eski Borçlar Kanunu
ETK	6762 sayılı eski Ticaret Kanunu
E.	Esas
EİK	5070 numaralı Elektronik İmza Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 numaralı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBGK	İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İİD	İcra İflas Dairesi
İİK	2004 numaralı İcra ve İflas Kanunu

K.	Karar
No.	Sayı
s.	Sayfa
S.	Sayı
terc.	Tercüme eden
TD	Ticaret Dairesi
T.	Tarih
TBK	6098 numaralı Türk Borçlar Kanunu
TCK	5237 numaralı Türk Ceza Kanunu
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TMK	4721 numaralı Türk Medeni Kanunu
TTK	6102 numaralı Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
Y.	Yargıtay
YK	Yönetim Kurulu

GİRİŞ

Yüksek miktarlardaki paranın taşınma riskinin azaltılması maksadıyla tarihsel olarak öncelikle başvurulan ödeme yöntemlerinin başında gelen kambiyo senetleri, teknolojinin yaygın olmadığı dönemlerde zamanla yaygınlaşmışlardır. Para yerine kullanım açısından doğrudan bir seçenek olamasa bile barındırdığı fiziki güven hissiyatı sebebiyle alışverişlerde rağbet görmüştür. Bununla birlikte gündelik hayatta gerçekleştirilen alışverişlerde kambiyo senetleri alacaklısını para kadar tatmin etmeyen bir ödeme yöntemi konumundaydı. Bunun sebebi kambiyo senetlerinde karşılığın elde edilememesi riskinin bütünüyle göz önünde olmasıdır. Yani mal veya hizmet sunan kişinin bunun karşılığında borçludan aldığı senet, fiziki güven hissi oluştursa da ticaret hayatında ekonomik güven hissini sağlayamamaktaydı.

Bu noktada aval, alacaklının karşılığı elde etmesine yönelik şahsi bir teminat aracı olması özelliğiyle, kambiyo senetlerindeki ödenmeme riski azaltmaya hizmet eden bir kambiyo taahhüttür. Alacaklı açısından senette yazılı tutarın tahsil edilebileceği aval veren konumundaki üçüncü bir kişinin yahut sorumluluğunu yükseltmiş olarak aval veren konumuna geçmiş senette ismi yazılı bir borçlunun bu doğrultudaki taahhütleri, tek başlarına riski tamamen ortadan kaldıramasa bile göreceli olarak azaltmaktadır.

Hukukumuzda bahsedildiği şekliyle aval, temel olarak İsviçre ve Almanya'da yer alan kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemeler ve ilgili öğretilerdeki açıklamalardan etkilenerek ele alınmıştır. Çalışmamızda avalin genel yapısı ve özellikle avale ilişkin TTK m. 700-702 arasındaki temel düzenlemelerden hareket edilerek, yargı kararları ve karşılaştırmalı hukuktan da istifade edilmiştir.

Bu kapsamda çalışmamızın temel amacı avalin dünü ve bugününü harmanlayarak, bugün mevcut olan ve yarın ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde fayda sağlayabilecek çıkarımlarda bulunmaktır. Bu doğrultuda hareket edilirken diğer kambiyo taahhütleriyle de yakın ilişkisi tahlil edilmiş, yargı kararlarının avale ilişkin uyuşmazlıkları ele alış şekilleri hukuki olarak irdelenmiştir. Çoğunlukla nesnel bir yaklaşımla yürürlükteki kurallar çerçevesinde sorunlarına çözüm aramış olduğumuz aval,

bilhassa aval veren ve aval verilen arasında yer alan maddi olarak bağımsız şekli olarak bağımlı yapısından kaynaklanan sorunlara ise zorunlu bir şekilde öznel olarak yaklaşılmıştır. Bu öznel yaklaşımın kendisini en belirgin olarak gösterdiği konu, TTK m. 701/4'e göre lehine aval verilenin belirtilmediği avalin düzenleyen için verilmiş olduğunun doğrudan kabulüne ilişkindir. Buna göre, poliçedeki düzenleyen için verildiğinin kabulüne yönelik mevcut düzenleme, kabul eden muhatabın bulunduğu poliçelerde avalin kabul eden muhatap için verilmiş sayılması mümkün olabileceği sebebiyle eleştirilmiştir. Bu doğrultuda TTK m. 702/4'e ilişkin kanuni değişiklik önerisi getirilmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm avalin genel özellikleri, temsilci aracılığıyla aval verilmesi ve avalde taraflara ayrılmıştır. İkinci bölümde çoğunlukla avalde bulunması zorunlu ve ihtiyari unsurlar ele alınmış olup; üçüncü bölümde lehine aval verilenin konumu kapsamında aval sorumluluğu, def'iler ve avalin sona ermesiincelenmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünün başında avalin üzerinde gerçekleştirildiği kambiyo senetleri hakkında tarihsel bilgiler verilerek, (avali de ilgilendiren yapısıyla) kambiyo senetlerinin ortak özelliklerine kısaca değinilmiştir. Bu kısmı takiben avalin tanımı yapılarak öğretiye katkı sağlamak amacıyla avale ilişkin ilk kanuni düzenlemelerden,1912 Lahey Sözleşmesi ve 1930 Cenevre Yeknesak Hukuku'ndan ve ve bu sistemlerin Türk Hukuku'na yansımasından bahsedilmiştir. Avalin benzer hukuki kavramlarla farklılıklarından bahsedilmiş, kefalet ile olan benzer yapısı sebebiyle çeşitli unsurlar bakımından her iki kavram karşılaştırılmıştır. Avalin özellikleri ve temsilci aracılığıyla aval verilmesi ele alınmış, son olarak avalde taraflar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Bu noktada aval verenin kimin lehine aval verdiği temelinden sorumluluğunun farklılaşabileceği bilgisi öncelikle verilerek, sonraki bölümlerde bu açıklamadan faydalanılarak aval verenin sorumluluğu açısından hazırlık yapılmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ağırlıklı olarak avalin unsurları izah edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla unsurlar, avalde bulunması zorunlu unsurlar ve ihtiyari unsurlar olarak iki başlıkta değerlendirilmiş, her bir unsur açısından öğretideki görüşler ve yargı kararlarında yer alan çözümler eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Ayrıca

avalin suret ve nüsha üzerinde gerçekleştirilmesinden bahsedilmiş, ayrı bir belgede aval verilmesi halinde sorunun uluslararası düzelemde ve Türk Hukuku'nda nasıl ele alındığı hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde avalin doğrumuş olduğu sorumluluğun yapısı, ilk bölümde hazırlık yapıldığı üzere, lehine aval verilen kişinin konumundan yola çıkılarak izah edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla asıl borçlu lehine aval veren kişi ile başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin sorumlulukları; farklı pencerelerde ibraz, protesto, ihbar ve senedin iptali bakımından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Devamında aval verenden talep edilebileceklerin kapsamından bahsedilmiş, öğretide yer alan tasnifler ve TTK'nın def'ileri değerlendirme şekli çerçevesinde aval verenin sahip olduğu def'iler anlatılmaya çalışılmıştır. Bu noktada tahrifat def'i üzerinde durulmuş, TTK m. 702/1'in def'ilere etkisi yönünden yeni bir bakış açısı getirilmiştir. Son olarak avalde zamanaşımı sürelerinin aval verilen kişinin konumuna göre farklılaştığına değinilmiş, aval verenin temel borç ilişkisine dayalı talepleri ve sebepsiz zenginleşme davasındaki rolü ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL HATLARIYLA KAMBİYO SENETLERİ VE KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

I. GENEL HATLARIYLA KAMBİYO SENETLERİ

A. Tarihçesi Ve Kambiyo Senedi Kavramı

1. Kambiyo Senetlerinin Kökeni ve Kambiyo Senetleri Hakkında Yapılmış Uluslararası Düzenlemeler

Günümüzde sıkça kullanılan kambiyo senetlerinin ilk olarak ortaya çıkış zamanı hakkında yazılmış çeşitli eserler mevcuttur. Bu eserlere bakıldığında her birinin farklı kaynaklardan yola çıkarak kambiyo senetlerinin kökenini ortaya koymaya çalıştığı, bu sebeple bu konuda kesin bir fikir birliğinin olmadığını belirtmek gerekir[1]. Bununla birlikte günümüzde kullanılan kambiyo senetleri türlerine bakıldığında en eski araçların poliçe şeklinde ortaya çıktığı, bononun ise daha sonradan ticari hayat tarafından benimsendiği hususunda genel bir kanaat olduğunu belirtmekte fayda vardır. Farklı kaynaklarda ilk poliçe düzenlemesine örnek olarak gösterilen çeşitli belgeler yer almaktadır[2].

Kambiyo senetlerinin ilk olarak ne zaman ortaya çıktığına ilişkin ortaya atılan teorilerden biri bu araçların milattan önce dahi bilindiğini ileri sürmektedir. John Lubbock'a göre[3] İngiliz Müzesi'nde yer alan, milattan önce 6. yüzyıla tarihlenen bazı

[1] Günümüz modern kambiyo senetlerinin yapısı göz önünde bulundurulduğunda, bire bir kambiyo senedi düzenlemesinin eski tarihlerde bulunması mümkün olmayacaktır. Bu sebeple araştırmacılar, ilgili belgelerin kambiyo senetleri ile benzerliklerinden yola çıkarak, o tarihteki belgelerin ilk olma özelliği olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Nitekim Usher eski tarihlerde kullanılan ve para yerine geçen vasıtaların günümüzde tam bir karşılığının bulunmadığını, bununla birlikte bazılarının poliçe, bono ve kredi mektubuna benzediğinin altını çizmektedir. Açıklama için bkz. Usher, Abbott P., "The Origin of the Bill of Exchange", **Journal of Political Economy**, Vol. 22, No. 6, 1914, s. 566 vd. (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020).

[2] Balde'nin bilimsel eserinde yer aldığı belirtilen 1381 tarihli poliçe düzenlemesinin ilk düzenleme olduğuna ilişkin bkz. Keiley, A. M., "Bills of Exchange", **Virginia Law Register**, Vol 6., No. 2., 1900, s. 75 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020). İlk düzenlemenin İtalya'nın Pisa şehrinde gerçekleştirilen ve 1339 tarihli poliçe düzenlemesi olduğuna ilişkin görüş için bkz. Jenks, Edward, "On The Early History of Negotiable Instruments", **The Law Quarterly Review**, Vol. 9, Issue 1, 1893, s. 73 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019).
Tarihte ilk yazılı poliçe düzenlemesine 1454 yılında Bologna Krallığı'nda rastlandığına ilişkin görüş için bkz. Yılmaz, Lerzan, **Kambiyo Senetlerinde Def'iler**, İstanbul, 2017, s. 61.

[3] Read, Frederick, "The Origin, Early History, and Later Development of Bills of Exchange and Certain Other Negotiable Instruments", **Canadian Bar Review**, Vol. 4, No. 7., 1926, s. 441 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019)'den naklen Lubbock, John, **A History of Money**, 1879, s. 793.

Asur tabletlerinin ilk poliçe düzenlemelerinden olduğu ileri sürülmüştür[4]. Lubbock Asur tabletlerinden bir tanesinde "alıcının adı" ifadesinin zikredildiğini ve belirli bir tarihte belirli bir miktarın belirli bir kişiye ödeme taahhüdünün yer aldığını belirtmektedir. Bu belge şekil itibariyle kambiyo senetlerine biçim olarak çok yaklaşmaktadır[5].

Teorilerden bir diğeri, milattan önce 106 ile 43 tarihleri arasında yaşamış devlet adamı Cicero'nun kambiyo senetlerinin ortaya çıkmasında önemli rolü oynadığını belirtmektedir. Buna göre ilk kambiyo senedi örneği, Cicero'nun Roma'daki bir arkadaşı vasıtasıyla Atina'daki oğluna verilmek üzere bir miktar paranın ödenmesini istediği, arkadaşının da Atina'daki borçlularından birine Cicero'nun oğluna bu parayı ödemesini yazdığı bir belgedir. Bu belge poliçe ekseninde bir belge olup müzakere içermeyen bir emir yahut yetki belgesi gibidir.[6]

En çok taraftar toplayan teorilerden biri, Yahudi tüccarların yapmış oldukları ticari faaliyetler neticesinde elde ettikleri gelirlerin taşınabilmesine yönelik "para yerine geçen taşınabilir bir senet" ihdas ettikleri teorisidir. Fransa'nın çeşitli yerlerinde yaşayan Yahudi vatandaşlar, yaşadıkları dönemde gerçekleştirdikleri ticari faaliyetler neticesinde hatırı sayılır miktarda gelir sağlamışlardır. Öyle ki o günün şartlarında günümüz bankacılık sistemindeki bankacılık faaliyetinin basit halini bile gerçekleştirmişlerdir. Ticaret üzerinde oldukça etkin olan Yahudi vatandaşlar, dönemin Fransa kralı tarafından ülke topraklarından kovulduklarında geride bırakacakları paraları taşımak onlar için sorun oluşturacaktı. Kendilerine tanınan süre içerisinde, kazandıkları paraları ülke dışına çıkarabilmek için kısa ve açık ifadeler içeren belgeler oluşturarak bunların para yerine geçmesini sağlamış ve bu sayede paralarını rahatlıkla taşıyabilme imkânı bulmuşlardır. Yahudilerin buluşları olarak görülen kambiyo senedi (konu bakımından poliçe), zamanla

[4] Bu tabletlerde yer alan düzenlemenin poliçe niteliğinde olmadığına ilişkin görüş için bkz. Keiley, s. 73.

[5] Bahsedilen Asur tabletlerinin dikkat çeken özelliği, kilden yapılmış olmalarıdır. Bu tabletler, kilden yumuşak bir zemin haline getirilip *stylus* isimli taştan yapılma kalemler yardımıyla üzerlerine sözleşmeler yazılmış, ardından pişirilerek sertleştirilmiş niteliktedirler. Bu sebeple Lubbock, bu tabletlerin devredilebilir nitelikte olduklarını fakat ciroya imkân vermediklerini ifade etmiştir. Nitekim pişirilerek sertleştirilmiş olan bu tabletler sonradan üzerlerine bir şeyler eklenmesine müsaade etmediği için cironun bulunmadığı söylenebilir. Her ne kadar ciro edilemez nitelikte olsalar da, bu belgeyi devredilebilir kılabilmek adına alıcının-lehtarın adı boş bırakılmış ve bu sayede belgeye devredilebilir nitelik kazandırılmıştır. İlgili açıklama için bkz. Read, s. 441

[6] Teori hakkında açıklamalar için bkz. Daniel, ohn W., **A Treatise On The Law of Negotiable Instruments**, New York: Baker, Voorhis & Co, Vol. 1, 1913, s. 3-4.

popüler hale gelmeye başlayarak İtalya ve hatta Türkiye'de bile kullanım alanı bulmuştur.[7]

Kambiyo senedinin kökeninin İtalya'ya dayandığını savunan yazarlar da Yahudi ihdası teorisini savunan yazarlar kadar çoğunlukta yer almaktadır. Bu yazarlardan bazıları kambiyo senetlerinin 8. yüzyıla tarihlenen ve Orta Çağ'da Kuzey İtalya'da yer alan Cenevizli tüccarlardan olan Lombardlara dayandığını[8], bazıları ise İtalya'daki iç hesaplaşma sonucu Amsterdam'a sürülen gruplara dayandığını[9] belirtmektedir. Bazı yazarlar ise sadece köken olarak İtalya'yı işaret etmekle yetinmektedir[10]. Bu teoriye göre kambiyo senetleri İtalya'da doğmuş ve ardından dünyaya yayılmış para yerine geçen bir vasıta niteliğindedir.

Son olarak, kambiyo senetlerinin kullanılmaya başlanmasında doğulu tüccarların etkisinin olduğunu belirten bir teori daha mevcuttur. Bu teoriyi savunanlar modern kambiyo senetlerinin doğulu tüccarların icadı olduğunu ortaya koyabilmek için Arapça bir kelimeden yola çıkmaktadırlar. Buna göre İtalyan, Fransız ve İspanyol Ticaret Kanunlarında ye alan "aval" kelimesi, İspanyol Kraliyet Akademisi'nin sözlükte yer verdiği şekliyle açıkça Arapça "hawala" kelimesinden gelmektedir. Teoriyi savunanlar da kambiyo senetlerinde kullanılan aval kavramının Arapça olmasından yola çıkarak,

---

[7] Moshenskyi, Sergii, **History of The Weksel- Bill of Exchange and Promissory Note**, 2008, s. 14 (Google Kitaplar). İngiltere'de kambiyo senetlerinin kullanımının da Yahudi tüccarların etkisi ile başladığı belirtilmektedir. Kambiyo senetlerinin ortaya çıkışı hakkındaki Yahudi kökeni teorisine yönelik ve İngiltere'de "Statute of Staple" isimli kanunla birlikte kullanıma başlanması hakkında detaylı bilgiler için bkz. Keiley, s. 74; Daniel, s. 3-4; Rabinowitz, Jacob J., "The Origin of The Negotiable Promissory Note", **University of Pennsylvania Law Review**, Vol. 104, No. 7, 1956, s. 928-930 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Brannan, Joseph Doddridge / Beutel, Frederick K., **Beutel's Brannan Negotiable Instruments Law**, 1948, s. 9-11 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Winn, Jane Kaufmann, "Couriers Without Luggage: Negotiable Instruments and Digital Signatures", **South Carolina Law Review**, Vol. 49, Issue 4, Summer 1998, s. 744 vd. (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019).

[8] Teori hakkında açıklamalar için bkz. Maduegbuna, Samuel O., "Origins of Bills of Exchange in International Trade Revisited", **African Journal of International and Comparative Law**, Vol. 7, Issue 4, 1995, s. 888-889 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Holdsworth, W. S., "The Origins and Early History of Negotiable Instruments I", **The Law Quarterly Review**, Vol. 31, Issue 2, 1915, s. 14 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Rabinowitz, s. 927.

[9] 13. Yüzyılda İtalya'da yer alan gruplardan Gibellinler (Kutsal Roma İmparatorluğu taraftarları) ve Gelfler (Papalık taraftarları) hâkimiyet savaşı içindeydiler. Bu mücadeleyi kazanan Gelfler Gibellinleri İtalya'dan Amsterdam'a sürmüşlerdir. Sürülen Gibellinler İtalya'da bıraktıkları paralarını geri alabilmek için, taşıma hususunda sıkıntı çekmemek adına, para yerine geçen belgeler ihdas etmişlerdir. Amsterdam'da bu şekilde yayılmaya başlayan poliçe kullanımı, Amsterdam tüccarları tarafından Avrupa ve özellikle Fransa'da yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Belirtmek gerekir ki belgeler görünüş açısından günümüzde yer alan modern poliçeye benzemektedir. Teori hakkında açıklamalar için bkz. Moshenskyi, s. 14.

[10] Teori hakkında açıklamalar için bkz. Moshenskyi, s. 15; Teller, Ludwig, **Bills and Notes: The Law of Negotiable Instruments**, New York, 1948, s. 1 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Holdsworth, W. S., "The Origins and Early History of Negotiable Instruments II", **The Law Quarterly Review**, Vol. 31, Issue 2, 1915, s. 173 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019).

kambiyo senetlerinin orta çağdan çok önce doğulu tüccarlar (Babiller, Araplar, Fenikeliler ve hatta Çinliler) tarafından bilindiğini ileri sürmektedirler.[11]

Kambiyo[12] senetlerinin kökeni hakkında yukarıda yer alan teoriler neticesinde, kambiyo senetlerinin ortaya çıkmasında belirli kişi veya grupların etkisinden çok birbirini izleyen ve etkileyen bir kullanım zincirinin büyük rol oynadığı söylenebilir. Bir toplumda oluşan sosyal-ekonomik olayların doğrudan veya dolaylı olarak aynı yahut başka bir toplumda bir takım ihtiyaçlar ortaya çıkardığı, bunun neticesinde de ilk kambiyo senetlerinin kendini göstermeye başladığını söylemek, kambiyo senetlerinin kökenini ortaya koyabilmek adına yeterlidir. Aksi halde, çeşitli yazarların ortaya koymuş oldukları eserlerde yer alan belgeler günümüz anlamında tam bir kambiyo senedi vasfında olmadığından, bu belgelerin kesin bir ilk kullanım tarihinin belirlenmesi imkânsız olacaktır. Bununla birlikte hangi teori benimsenirse benimsensin kambiyo senetlerinin ortaya çıkmasına sebep olan sosyal-ekonomik olaylar, paranın bir yerden başka bir yere taşınması güçlüğü temelinde kendini göstermiştir. Para taşımanın riskini ve güçlüğünü bertaraf etmek isteyen tüccarlar bu belgeler sayesinde ticari faaliyetlerini de daha rahat bir şekilde gerçekleştirme imkânı bulmuşlardır.

Kambiyo senetleri hakkında uluslararası alanda yasal düzenlemelerin ortaya çıkması ve gelişmesine bakıldığında, kanunlaşma hareketinde en önemli pay sahibinin Fransız hukuku olduğu göze çarpmaktadır. Kral 14. Louis'nin maliye denetçisi olan Jean Baptiste Colbert'in, Kralın emriyle 1673 (kara ticareti hakkında) ve 1681 (deniz ticareti hakkında) yıllarında hazırlattığı Ticaret Fermanları bu bakımdan önemli niteliktedirler. Nitekim bu fermanlar, Napolyon tarafından 1807 yılında hazırlatılıp 1808 yılında yürürlüğe sokulan Fransız Ticaret Kanunu'na da öncülük etmiştir[13]. Bununla birlikte

[11] Teori hakkında açıklamalar için bkz. Maduegbuna, s. 890. Ancak belirtmek gerikir ki, kanaatimizce kambiyo senedinin kökeninin ortaya konulması açısından avalin kaynak ve ispat vasıtası olarak kullanılması doğru bir çıkarım olmaktan uzaktır. Nitekim aval, incelendiğimiz hukuki metinler ve aval hakkındaki hukuki düzenlemeler değerlendirildiğinde, kambiyo senetlerine kıyasla hukuk uygulamasında daha yeni nitelik arz etmektedir. Bu sebeple, avalin kökeni ne olursa olsun, kambiyo senetlerinin kökeninin aval sebebiyle doğulu tüccarlara dayandığını belirten teoriye katılmamaktayız.

[12] Bazı yazarlar tarafından "kambiyo" kelimesininin ilk kullanımının 13. Yüzyılda İtalya'da gerçekleştiği belirtilmektedir. İlgili açıklamalar için bkz. Jenks, s. 72; Keiley, 1900, s. 74.

[13] Monéger, Joël, "De l'ordonnance de colbert de 1673 sur le commerce au code de commerce français de Septembre 2000 :. Réflexion sur l'aptitude du droit économique et commercial à la codification", **Revue Internationale de Droit Économique**, Vol. 18, No. 2, 2004, s. 175.

öğretide kambiyo senetleri açısından kanunlaşma hareketlerinin 1569 Bologna Kambiyo Fermanı ile başladığı belirtilmektedir[14]. Ancak adı geçen yazarlar tarafından 1569 Bologna Kambiyo Fermanı olarak tanımlanan bu belge esasında Kilise Hukuku kapsamında yazılan Roma Papalık Bildirisi niteliğindedir.

Günümüz dünyasında ticaret ülkeleri arasında kambiyo senetleri hakkında etkili olmuş ve halen etkisini devam ettiren iki hukuk sistemi bulunmaktadır[15]. Bunlardan birisi Mckenzie Chalmers tarafından hazırlanan ve Birleşik Krallık Parlamentosu tarafından 1882 tarihinde yürürlüğe sokulan Kambiyo Senetleri Kanunu' dur[16]. Bu kanun birkaç değişiklik ve istisna hariç olmak üzere İngiliz Milletler Topluluğu'na dâhil olan ülkelerde de 1883-1943 yılları arasında kabul edilmiştir. 1882 tarihli Kambiyo Senetleri Kanunu'nun aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri kanun yapma sürecinde de büyük etkisi olmuş, 1896 yılında yürürlüğe sokulan Amerikan Yeknesak Kambiyo Senetleri Kanunu'nun[17] yapılmasında katkısı olmuştur[18].

Geçerli sistemlerden diğeri, Milletler Cemiyeti'nin öncülüğünde ve Uluslararası Ticaret Odası ile Uluslararası Özel Hukuk Yeknesaklaştırma Enstitüsü'nün de katkılarıyla Cenevre Konferansları neticesinde kabul edilen 1930 tarihli Cenevre Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ve 1931 tarihli Cenevre Çekler Hakkında Yeknesak Hukuku kara Avrupa'sı ile birlikte birçok Latin Amerika ülkesi ve Japonya

1673 tarihli fermanın hazırlanmasında Jean Baptiste Colbert'in büyük etkisinin olduğu, bununla birlikte bu fermanı hazırlayan ismin dönemin önde gelen tüccarlarından ve İtalyan ticaret hukuku alanında geniş bilgiye sahip olan Jacques Savary olduğu belirtilmektedir. Monéger, s. 76, dn. 20; Moshenskyi, s. 125.

[14] Moshenskyi, 119; Denzel, Markus A., "The Crucial Payments System of the Late Middle Ages and Sixteenth Century: Between Doctrine and Pratice of Everyday Life", **Religion and Religious Institutions In The Europan Economy 1000-1800**, Firenze:Firenze University Press, 26-30 Nisan 2009, s. 154; Denzel, Markus A., "The Europan Bill of Exchange", **XIV International Economic History Congress**, Helsinki, 21-25 Ağustos 2006, s. 6 http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers1/Denzel2.pdf .

[15] Bu iki sistem arasındaki farklılıklar hakkında detaylı inceleme için bkz. Lorenzen, Ernest, "Hague Convention of 1912 Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes: A Comprasion with Anglo-American Law (Part I)", **Illinois Law Review**, Vol. 11 No. 3, 1916, s. 137-158 ve s. 247-267.

[16] Kambiyo senetleri hakkında, 18 Ağustos 1882 tarihli Birleşik Krallık Kambiyo Senetleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden kısa bir süre evvel 1 Mart 1882 tarihinde dönemin İngiliz kolonisi Hindistan (günümüzde Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Burma'nın bulunduğu kara parçasına denk gelmektedir) topraklarında Kambiyo Senetleri Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun editörü aynı zamanda İngiliz Kambiyo Senetleri Kanunu'nun editörü olan Chalmers'tır ve kanunun içerdiği hükümlerin çoğu daha sonra İngiliz Kambiyo Senetleri Kanunu'nda da aynen veya değiştirilerek kullanılmıştır.

[17] 1896 tarihli Amerikan Yeknesak Kambiyo Senetleri Kanunu, 1957 tarihinde yürürlüğe sokulan halefi Yeknesak Ticaret Kanunu'na da öncülük etmiştir.

[18] Dohm, Jürgen, "Draft Uniform Law on International Bills of Exchange and International Promissory Notes: Analysis of the Rules Proposed by the United Nations Comission on International Trade Law ", **The American Journal of Comparative Law**, Vol. 21, No. 3, 1973, s. 475.

gibi ülkeler üzerinde etkili olmuştur. Bununla birlikte Cenevre Yeknesak Hukuku, 1910 ve 1912 yıllarında Lahey Konferansları neticesinde kabul edilen Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşmeyi esas almaktaydı. Nitekim Cenevre Yeknesak Hukukunda yer alan düzenlemelerin bazıları 1912 Lahey Sözleşmesi'nden birebir alınmıştır. 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin kaleme alınmasından iki sene sonra 1914 yılında başlayan Birinci Dünya Savaşı, katılan ülkelerin bu sözleşmeyi kendi hukuklarına dâhil etmesine imkân tanımamıştır. Aralarında Guatemala, Nikaragua, Venezüella ve Paraguay'ın bulunduğu bazı Latin Amerika ülkeleri ile Yugoslavya ve Türkiye'de ise Lahey Sözleşmesi yürürlükteki hukuka dâhil edilmiştir[19]. En son Birleşmiş Milletler bir dizi konferans ardından, kambiyo senetlerinde mevzuatı birleştirme amacıyla 1988 tarihinde poliçe ve bonolar hakkında New York'taki konferans neticesinde nihai Uluslararası Poliçeler ve Bonolar Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması adı altında bir metin oluşturmuşsa da[20] konferans metni katılan ülkeler tarafından ilgi görmemiştir. Gerek Avrupa ülkelerinde gerekse de ülkemizde uygulanan kambiyo senetlerine ilişkin hükümler esasında Lahey ve Cenevre Konferansları'nın oluşturduğu sistemi temel almaktadır.

2. Türk Tarihinde Kambiyo Senetlerinin Kullanımı

Osmanlı Devleti'nde kambiyo senetlerinin ilk kullanılma zamanı hususunda tam bir açıklık bulunmamakla birlikte tespit edilebilen en eski belgenin 1661 senesine ait olduğu belirtilmektedir[21].

Türkiye'de kambiyo senetleri hakkında yer alan ilk düzenlemelere bakıldığında 1808 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'ndan iktibas olan 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret karşımıza çıkmaktadır. Bu kanunun altıncı faslında poliçelerden ve ilgili faslın iki

---

[19] Yntema, Hessel, "Unification of the Laws Respecting Negotiable Instruments", **The International Law Quarterly**, Vol. 4, No. 2, 1951, s. 179 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020); Hudson, Manley Ottmer/ Feller, Abraham Howard, "The International Unification of Laws Concerning Bill of Exchange", **Harward Law Review**, Vol. 44, No. 3, 1931, s. 343 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020).

[20] İlgili metinde aval hakkında yer alan düzenlemeye göre; biri banka veya benzer finansal kuruluşlar tarafından verilen "aval", diğeri banka dışı veya benzer finansal kuruluşlar tarafından verilen "garanti" olmak üzere iki tür aval/garanti sistemi kabul edilmiştir. Dolayısıyla finansal bir kuruluşun senet üzerine yazdığı aval/garanti "aval" olarak, finansal olmayan kuruluşun yazdığı aval/ garanti ise "teminat" olarak kabul edilmiştir. İki sistem arasındaki fark ise avalin daha güvenceli bir garanti sistemi olmasından kaynaklanmaktadır.
Bkz. https://www.jus.uio.no/lm/un.bills.of.exchange.and.promissory.notes.convention.1988/portrait.pdf , s. 40-41. Son Erişim Tarihi: 29.4.2021.

[21] Sahillioğlu, Halil, **Bursa Kadı Sicillerinde İç ve Dış Ödemeler Aracı Olarak Kitâbü'l Kadı ve Süfteceler (Türkiye İktisat Tarihi Semineri Metinler/Tartışmalar),** Ankara, 8-10 Haziran 1975, s. 139-140.

maddesinde de bonodan bahsetmektedir[22]. Kambiyo senetleri 1926 tarihli ve 865 sayılı Alelıtlak Ticaret içerisinde Senedatı Ticariye tabiri ile yer almaktadır. 865 sayılı Alelıtlak Ticaret, gerekçesinde belirtildiği üzere, özellikle Almanya ve İtalya Ticaret Kanunları incelenerek hazırlanmıştır. Kambiyo senetleri açısından,1912 tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme'de yer alan birçok hüküm 865 sayılı Alelıtlak Ticaret m. 527 ve devamında aynen yer verilmiştir. Bu kanundan 30 yıl sonra düzenlenen 1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ise "Kambiyo Senetleri" şeklinde düzenlenmiştir. 2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da "Kambiyo Senetleri" tabiri varlığını sürdürmüştür. Kambiyo senetleri hakkında günümüzde yer alan temel düzenlemeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 670'inci ve 823'üncü maddeleri arasında yer almaktadır.

B. Ortak Özellikleri

Kambiyo senetleri olarak ifade edilen kıymetli evrak türü hukukumuzda poliçe, bono ve çek olmak üzere üç tür olarak ortaya çıkmaktadır. Kambiyo senetlerinin kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki karşılığı "Wechsel" olup bizdeki düzenlemelerin ilgili kanundaki düzenlemelerden farkı çeki de kapsamasıdır. İsviçre hukukunda yer alan kambiyo senedi terimi ise sadece poliçe ve bonoyu içermektedir, çekler bu kavram içerisinde yer almamaktadır[23].

1. Sıkı Şekil Şartlarına Tabidir

Bir senedin kambiyo senedi olarak kabul edilebilmesi için kanunda yer alan şartları sağlaması zorunludur[24]. TTK m. 671'de poliçede yer alması gereken unsurlardan, TTK m. 776'da bonoda yer alması gereken unsurlardan, TTK m. 780'de çekte yer alması gereken unsurlardan bahsedilmektedir. İlgili düzenlemelerde yer alan zorunlu unsurlardan birisinin bulunmaması halinde, kural olarak, söz konusu senet ticari hayatta kambiyo senedi olarak işlem göremez. Kural bu olmakla birlikte poliçe hakkında TTK m. 672/1, bono hakkında TTK m. 777/1 ve çek hakkında m 781/1'de, bazı unsurların

[22] İnan, Nurkut, "Kanunname-i Ticarete Göre Protestolar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 22, S. 1, Ankara, 1966, s. 830-831.
[23] Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018, s. 137.
[24] Kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına bağlı olmasının usul, icra ve iflas hukuku ve maddi hukuk bakımından incelenmesi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Kınacıoğlu, Naci **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, 1993, s. 109-114.

bulunmaması durumunda başkaca şartların varlığı halinde ilgili senedin kambiyo senedi olarak kabul edilmesine imkân tanıyan hükümler yer almaktadır. Buna göre senetteki unsurların eksikliğine rağmen, kambiyo senedi olarak hüküm ifade edebilmesinin şartları sağlanıyorsa, geçerli bir kambiyo senedinin varlığından bahsedilebilir.

İkinci bir istisnadan bahseden TTK m. 826 ve TTK m. 830'a göre senet metninde poliçe veya bono kelimelerinin bulunmaması halinde ilgili senetlerin emre yazılı havale veya emre yazılı ödeme vaadi olarak kabul edilmesine imkân tanımıştır. Kambiyo senetlerine benzeyen bu senetler, ilgili maddelerde yer alan düzenlemeler gereği, poliçe veya bono hükmünde kabul edilir[25]. Çek hususunda, TTK m. 826 ve TTK m. 830'daki gibi, çek kelimesinin yazılmaması halinde çek hükmünde kabul edilebilme gibi bir imkân bulunup bulunmadığı Ticaret Kanunu'nda açıkça belirtilmemiştir. Öğretide, senette çek kelimesi yer almazsa bu senedin çek niteliğinde değil adi havale niteliğinde olduğu belirten yazarlar bulunmaktadır[26]. Bununla birlikte senet metninde poliçe kelimesi yer almayan bir senetle çek kelimesi yer almayan bir senedin dış görünüş itibariyle aynı olduğunu belirtip her ikisinin de emre yazılı havale niteliğinde olduğunu belirten yazarlar da mevcuttur[27] .

2. Kanunen Emre Yazılı Senetlerdir

Kambiyo senetleri TTK m. 681/1, TTK m. 778/1 ve TTK m. 785/1'e göre, kambiyo senetleri açıkça emre kaydını içermeseler dahi kanunen emre yazılı sayılmaktadırlar. Kanunen emre yazılı olan kambiyo senetlerinin nama veya hamiline düzenlenebilmesi için ya başlangıçta açıkça nama veya hamiline yazılı olarak

[25] Ancak bu kıymetli evrakların, TTK m. 829 ve TTK m. 830/2 gereği kambiyo senetlerine özgü takip yolu ile takip edilebilmeleri mümkün değildir.

[26] Pulaşlı, Hasan, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, Ankara, 2019, s. 309; Reisoğlu, Seza, **Türk Hukukunda ve Banka Uygulamasında Çek**, 1985, s. 20; Göle, Celal, **Çek Hukuku**, Ankara,1989, s. 14; Poroy/ Tekinalp, s. 313; Kendigelen, Abuzer, **Çek Hukuku**, İstanbul: On İki Levha, 2019, s. 93.

[27] Öztan, Fırat, "Kambiyo Senetlerine Benzeyen Senetler", **Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70 inci Yaş Armağanı**, Ankara, 1975, s. 560.
Menfi emre kaydı vasıtasıyla nama düzenenlen bir poliçenin ya da çekin yahut hamiline düzenlen çekin emre yazılı havale olarak kabulü mümkün değildir. Nitekim bu belgelerin emre yazılı havale sayılabilmesi için açıkça emre yazılı olarak düzenlenmeleri mecburidir olup, Emre yazılı havaleler şekli olarak poliçe hükmünde kabul edileseler bile poliçeden farklı olarak TTK m. 827/1 gereği kabul için ibraz edilemezler. Kabul için ibraz edilmesi ve muhatabın da emre yazılı havaleyi kabul etmesi halinde, bu kabul diğer senet borçlularını etkilemez. Zira emre yazılı havalenin kabul edilmesi; TTK m. 828/1 gereğince muhatabın iflas etmesi, ödemelerini tatil etmesi veya aleyhindeki herhangi bir icra takibinin semeresiz kalması hallerinde dahi hamilin başvuru hakkını kullanabilmesine de imkan tanımaz. Bu doğrultuda açıklamalar için bkz. Öztan, Kambiyo Senetlerine Benzeyen Senetler, s. 553, s. 560.

düzenlenmeleri gerekir[28] ya da sonradan tür değiştirmesi gerekir. Tür değiştirme işlemi gerçekleştirilirken ilgili kambiyo senedinin, dönüştürülmek istenen türde düzenlenebilir olması gerekmektedir. Kanunen emre yazılı olan kambiyo senetlerinin devri TTK m. 647/1 ve m. 647/2 gereği ciro[29] ve zilyetliğin devri ile gerçekleştirilmektedir.

3. Para Alacağı Hakkı İçeren Senetlerdir

TTK m. 671/1-b'ye göre poliçede, TTK m. 776/1-b'ye göre bonoda ve TTK m. 780/1-b'ye göre çekte belirli bir bedelin ödenmesine yönelik kaydın bulunması zorunludur. Bu sebeple kambiyo senetlerinde senet alacaklısının senetten doğan asıl hakkı senette yer alan bedeli isteyebilmesidir. İlgili düzenlemeler gereği senet metninde konusu para olmayan alacak hakkı bulunması mümkün değildir. Misli bir malın havalesi veya borç beyanını içeren bir kambiyo senedi hüküm ifade etmez[30]. Aynı şekilde bir malın teslimini ihtiva eden bir kambiyo senedi düzenlenemez[31].

4. Soyutluk İlkesi Geçerlidir

Bir kambiyo senedi düzenlendiği zaman genelde taraflar arasında bir borç ilişkisi bulunmaktadır ve bu borç ilişkisi sebebiyle kambiyo ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte herhangi bir borç ilişkisi olmadan, sadece taraflardan birinin yararına kambiyo senedi ihdas edildiği zaman bile temelde bir hatır ilişkisi yer almaktadır. Sonuçta kambiyo senetleri, ister hatır ister borç ilişkisi niteliğinde olsun, temelde yer alan başka bir ilişkinin üzerine inşa edilmektedirler.

Taraflar, aralarında anlaşarak temelde yer alan ilişkilerinin ifasını kambiyo senedi ile gerçekleştirmek istemektedirler. Kambiyo senedinin taraflarca açıkça "ifa yerine" verildiği belirlenmemesi halinde kambiyo senedinin "ifa uğruna" verildiği kabul

---

[28] Kambiyo senetlerinin nama yazılı düzenlenebilmesi için "menfi emre kaydı" veya "rekta kaydı" içermeleri gerekir. Bu açıdan senedin emre yazılı olmadığı doğrultusunda kayıtlara yer verilmesi gerekir. Senette yer alan "ciro edilemez" kaydı da bu amaca hizmet etmektedir. Kambiyo senetlerinin hamiline yazılı olarak düzenlenmesi hususunda belirtmek gerekir ki, çek hamiline yazılı düzenlenebilirken poliçe ve bononun hamiline yazılı olarak düzenlenebilmesi mümkün değildir. Kanunen emre yazılı olan çekin hamiline düzenlenebilmesi için ise, ya TTK m. 785/2'ye göre bir kişinin adını içermesi halinde "veya hamiline" kelimelerini yahut buna benzer başka bir ibarenin eklenmesi gerekir ya da TTK m. 785/3'e göre kimin lehine düzenlendiğinin gösterilmemesi gerekir.

[29] Hamiline düzenlenemeyen bono ve poliçe TTK m. 683/2'ye göre beyaz ciro ile devredilebilir ve bu sayede hamiline yazılı senet gibi devir imkânı bulabilir. Bkz. Pulaşlı, s. 119. Ancak bu şekilde hamiline yazılı senet gibi devir imkânı bulan bono ve poliçe şekil olarak hamiline yazılı senet olarak kabul edilemez.

[30] Hirş, Ernst, **Ticaret Hukuku Dersleri**, İstanbul, 1948, s. 493.

[31] Öztan, Fırat, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, 1997, s. 372.

edilir[32]. TBK m. 133/2'de yer alan düzenleme gereği, mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması halinde tarafların açıkça yenileme doğrultusunda iradeleri bulunmuyorsa, kambiyo senedinin düzenlenmiş olması temelde yer alan ilişkinin varlığını etkilememekte ve yenileme mevcut olmadığı için de ayrıca bir borç ilişkisi ortaya çıkmaktadır[33]. Yani kambiyo senedi düzenlendiğinde hem temelde yer alan bir asıl alacak hakkı hem de kambiyo senedi düzenlenmesi sebebiyle bir kambiyo alacağı ortaya çıkar. Öğretide bu durum temelde yer alan asıl alacak hakkı ile kambiyo senedinden doğan alacak hakkının birbirine paralel ve yarışan nitelikte olduğu belirtilmektedir[34].

Kambiyo senetlerinde soyutluk ilkesinin[35] doğal bir sonucu olarak, temelde yer alan asıl ilişkinin herhangi bir sebeple geçersiz olması halinde kambiyo senedinin de geçersiz olduğu ileri sürülemez[36]. Bununla birlikte temelde yer alan ilişkinin herhangi bir sebeple geçersiz olması halinde, şartları oluşmuşsa bu durum borçlu açısından TTK m. 687'ye göre bir def'i olarak ileri sürülebilecektir. Senedin bir başkasına devredilmiş olması halinde ise borçlunun TTK m. 687'de yazılı imkândan faydalanması mümkün değildir. Ancak hamil senedi devralırken bile bile borçlunun zararına hareket etmişse, senedin başkasına devredilmiş olup olmadığına bakılmaksızın borçlunun bu imkânı halen mevcut olacaktır.

---

[32] Sungurbey, İsmet, **Borç İkrarı ve Borç Vaadi**, İstanbul, 1957, s. 88; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 379; Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, 2015, s. 91; Poroy/ Tekinalp, s. 147.

[33] Kambiyo senedinin açıkça ifa yerine verildiğinin belirlenmesi halinde ise TBK m. 133/2'de belirtildiği gibi temelde yer alan ilişkiden doğan borç ortadan kalkar ve yenilenerek kambiyo taahhüdünden doğan borç ilişkisinden doğan borç uygulama alanı bulur.

[34] Sungurbey, s. 88; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 380.

[35] Soyut kıymetli evrakın hukuki dayanağı TBK m. 18'dir. Bu hükme göre borcun nedeninden bahsedilmemiş olsa dahi borç tanıması geçerlidir. Bkz. Ülgen/Kendigelen/Helvacı/Kaya, s. 92. Kambiyo senedinin soyut olması, senedin düzenlenmesinin temelinde yer alan ilişki açısından hem bir ispat soyutluğu hem de maddi soyutluk içermektedir. Senedin hamili alacağını talep ederken senette gösterilmeyen ancak mevcut olan temel ilişkiyi ispat etmek zorunda değildir, alacağın mevcut olmadığının ispatı senedin borçlusuna ait bir yükümlülüktür. Aynı zamanda senedin ciro ve zilyetliğin devri yoluyla devri halinde, iyiniyetli üçüncü kişinin elde edeceği talep hakkının temel ilişkiden maddi olarak soyut olması borçlunun kişisel def'ilerini bu kişiye karşı ileri sürmesine engeldir.
Kambiyo senetlerinde soyutluk ilkesinin ülkemizdeki uygulamasında Alman sisteminin benimsendiğini belirten yazarlar olduğu gibi İsviçre sisteminin benimsendiğini belirten yazarlar da mevcuttur. Alman sisteminin benimsendiğini belirten yazarlar soyutlukta Alman hukukunda karşılığı olan TBK m. 82/2'yi temel almaktadırlar. Bununla birlikte İsviçre sisteminin benimsendiğini belirten yazarlar ise soyutluk bakımından İsviçre hukukunda karşılığı olan TBK m. 18'in esas alınması gerektiğini belirtmektedirler. İlgili tartışmalar ve görüşler hakkında bkz. Kınacıoğlu, s. 105-109; Yılmaz, Lerzan, s. 106-116.

[36] Bahsedilen açıklamalar kambiyo senetlerinde yer alan soyutluk ilkesine ilişkin açıklamalar olup temelde yer alan asıl ilişki sebebiyle kambiyo senetlerinde ileri sürülebilecek def'iler hakkında detaylı açıklama için bkz. Yılmaz, Lerzan, s. 437 vd.

Alacaklı bu iki birbiriyle yarışan alacak hakkından dilediğine göre alacağını takip edebilecektir ve bu durum, alacaklıya sağladığı koruma düşünüldüğünde, alacaklı açısından da faydalıdır. Bununla birlikte alacaklı borçlu ile arasında yer alan temel ilişkiden doğan alacak hakkına başvurmayı tercih ederse kambiyo senedini borçluya geri vermekle yükümlüdür. Diğer bir deyişle, kambiyo senedinden doğan hakların tam olarak kullanılabilmeleri için gereken bütün tedbirler alınmış olarak senedin, temel borcu ödeyen borçluya iadesi gerekir. Zira borçlu örneğin bir ciranta ise, kendisi de ayrıca senetle rücu etme durumunda olabilir.[37]

5. Sınırlı Sayı İlkesi Geçerlidir

Türk Ticaret Kanunu'nda sayıldığı üzere kambiyo senetleri yalnızca poliçe, bono ve çekten ibarettir. Bunların haricinde bir kambiyo senedi türü oluşturmak mümkün değildir. TTK m. 671 ve devamında düzenlenen poliçe, düzenleyen tarafından ödeyecek kişi olan muhatap üzerine düzenlenen ve senet düzenlenirken alacaklı olan lehtara verilen üçlü bir havale ilişkisini ifade etmektedir. TTK m. 780 ve devamında düzenlenen çek de poliçeye benzer nitelikte üçlü bir ilişki içermekle birlikte çekte yer alan muhatap TTK m. 782/1'e göre her zaman bir bankadır. TTK m. 776 ve devamında düzenlen bono, poliçe ve çekten farklı olarak üçlü değil ikili bir ilişki içermektedir. Bonoda düzenleyen asıl borçlu lehtar ise senet düzenlenirken alacaklı olan kişidir.

6. İmzaların Bağımsızlığı İlkesi Geçerlidir

TTK m. 677'ye göre; bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içerirse, diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez. İlgili hükme göre her imza diğer imzalardan bağımsızdır ve imzalardan birinin bahsedilen durumlar sebebiyle geçersiz olması halinde diğer imza sahiplerinin sorumluluğu halen devam etmektedir. Bu durum imzaların bağımsızlığı ilkesinin tabii bir sonucudur. Bu şekilde bir geçersiz imza imza sahibi açısından sorumluluk doğurmamaka birlikte senetteki ciro zincirine de zarar

[37] Poroy/ Tekinalp, s.147.

vermemektedir. Poliçe hakkındaki TTK m. 677 hükmü, TTK m. 778/2-d'ye göre bono ve TTK m. 818/1-c'ye göre çek hakkında da uygulama alanı bulmaktadır.

7. Müteselsil Sorumluluk İlkesi Vardır

TTK m. 724'te bahsedilen müteselsil sorumluluk ilkesi, kambiyo senedinde imzası bulunan herkesin hamile karşı sorumlu olmasını ifade etmektedir. Müteselsil sorumluluk ilkesinin mevcut olması hamilin kambiyo senedinden doğan borcu tahsil edebilmesi için başvurabileceği kişileri genişletmektedir. Bu sayede senetteki düzenleyen veya muhatap borcu ödemezse, hamil senette veya alonjda imzası bulunan kişilere sorumlulukları çerçevesinde[38] başvurabilecektir.

C. Ehliyet[39]

TTK m. 670'te sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişinin kambiyo senetleri ile borçlanmaya ehil olduğundan bahsetmektedir. İlgili hüküm, gerçek kişiler için TMK m. 9'da yer alan fiil ehliyeti haricinde, kambiyo senedi düzenleyebilmek için ayrıca bir şarta ihtiyaç olmadığını ortaya koymaktadır. Kambiyo senedi düzenleyebilmek için gerekli olan ehliyetin, senedin teslim edildiği anda mevcut olması gerekir[40].

TMK m. 9 gereği fiil ehliyetine sahip olabilmenin şartları ise ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak[41] ve kısıtlı olmamaktır. Bu şartları sağlayan kişi kanun gereği

---

[38] Çalışma konumuz olan aval hakkında TTK m. 700/1'de kısmi avalin mümkün olduğundan bahsedilmiştir. İleride açıklanacağı üzere, kısmi avalin mevcudiyeti halinde aval veren senet bedelinin tamamından değil kısmi olarak aval verdiği miktardan sorumludur. Aynı şekilde TTK m. 696/1'e göre muhatap poliçe bedelinin bir kısmını kabul ederse, poliçe bedelinin tamamından değil kabul ederken sınırladığı miktardan sorumludur. Dolayısıyla TTK m. 724'te yer alan teselsül sebebiyle müteselsil borçlu olan kişilere, sorumluluklarına göre başvuru hakkı mevcuttur.

[39] Bu kısımda yapılan açıklamalar, aynı zamanda kabul ve ciro gibi bir kambiyo taahhüdü olan aval hakkında da geçerlidir. Bu sebeple çalışmamız kapsamında ayrıca avalde ehliyet başlıklı bir bölüm yer almayacaktır. Bununla birlikte yeri geldiği zaman ehliyetsizliğin bilhassa TTK m. 677 kapsamında aval üzerindeki etkisinden bahsedilecek olup, aval ve kefaletin karşılaştırılmasının yapıldığı bölümde iki hukuki işlem arasındaki farklılıklarda ehliyet yönünden bazı değerlendirmeler de yapılacaktır. Aval ve kefalet arasındaki farklılıklarda yer alan açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.A.

[40] Kınacıoğlu, s. 125; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 393; Kendigelen, Abuzer/ Kırca, İsmail **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, 2019, s. 132; Kendigelen, s. 58. Tekil ise ehliyetin kambiyo ilişkisine girildiği anda var olması gerektiğini belirtmektedir. Yazar, kambiyo ilişkisine girildiği anın kambiyo senedinin düzenlendiği an mı yoksa kambiyo senedinin verildiği an mı olması gerektiği hakkında ayrıca bir açıklama yapmamıştır. İlgili açıklama için bkz. Tekil, Fahiman **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, 1994 s. 114-115.

[41] TMK m. 11/2'ye göre, 18 yaşını doldurmamış olması sebebiyle ergin sayılmayan bir kişinin evlenmesi halinde o kişi ergin hale gelebilmektedir. Aynı şekilde, TMK m. 12'ye göre 15 yaşını dolduran küçük kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir. Her iki halde de, ilgili hükümler gereği ergin kılınan kimselerin kambiyo senedi düzenleyebilmeleri mümkün olacaktır.

tam ehliyetli sayılmaktadır ve tam ehliyetli kişinin kambiyo senetleri düzenleyebilme ehliyeti de mevcuttur.

Ayırt etme gücüne sahip ve ergin olan bununla birlikte kısıtlanmaları için yeterli gerekçe bulunmayıp korunmaları bakımından fiil ehliyetleri sınırlandırılmış olan kişiler sınırlı ehliyetli grubunda yer almaktadırlar. Sınırlı ehliyetliler kural olarak fiil ehliyetine sahip olmakla birlikte bazı işlemleri gerçekleştirebilmeleri bakımından yasal danışman[42] atanmış kişilerdir. Bu kişilerde ehliyetlilik asıl ehliyetli olmama ise istisnaidir[43]. TMK m 429/1'e göre sınırlı ehliyetlilerin kambiyo taahhüdünde bulunabilmeleri için yasal danışmanın görüşünü alması yeterlidir. Danışmanın olumlu görüşü alınmadan yapılan kambiyo taahhüdü ise sınırlı ehliyetli bakımından sorumluluğun ortaya çıkmamasına sebep olacaktır[44].

Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve ayırt etme gücüne sahip kısıtlı olanlar sınırlı ehliyetsiz grubunda yer almaktadır. TMK m 16'ya göre sınırlı ehliyetsizler yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleri ile borç altına giremezler. Kambiyo taahhüdü altına girme, TMK m. 462/5 gereğince vesayet makamından[45] izin almayı gerektiren bir hal olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla kanuni temsilcilerinin rızası[46] ve ayrıca sulh hukuk mahkemesinin izni olmadıkça sınırlı ehliyetsizlerin kambiyo taahhüdü gerçekleştirip borç altına girmeleri mümkün değildir[47].

---

[42] TMK m. 429'da yer alan yasal danışmanlık kavramı kendi içerisinde oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığı olmak üzere ikili bir ayrıma gitmektedir. Hangi ayrımda yer alırsa alsın, yasal danışmanın mevcut olması halinde kendine yasal danışman atanan kişinin danışmanın onayı olmadan tek başına kambiyo taahhüdünde bulunması mümkün değildir.
İlgili düzenlemede yer alan yasal danışman hakkında detaylı bilgi için bkz. Koç, Nevzat, "Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7 Özel Sayı, 2005, s. 106-112.

[43] Akıntürk, Turgut/ Akipek, Jale/ Ateş, Derya, Kişiler Hukuku Cilt 1, Beta: İstanbul, 2019, s.

[44] Kambiyo taahhüdünü kişinin kendisinin yapması gerektiğine ve yasal danışmanın kişi adına kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisinin olmadığına ilişkin bkz. Öztan, Bilge, **Kişiler Hukuku-Gerçek Kişiler**, Ankara: Yetkin, 2021, s. 109; Helvacı, Serap, **Gerçek Kişiler**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2021, s. 68; Dural Mustafa/Öğüz, Tufan, **Türk Özel Hukuku, Cilt 2**, Kişiler Hukuku, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2019, s. 67.

[45] TMK m. 397/2'ye göre vesayet makamı sulh hukuk mahkemeleridir.

[46] TMK m. 452/2'ye göre vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda karşı tarafı yanıltmış olması halinde, karşı tarafın bu işlem sebebiyle uğramış olduğu zarardan vesayet altındaki kişi sorumlu olacaktır. Bununla birlikte TMK m. 16/1'e göre karşılıksız kazanmada yasal temsilcinin rızası gerekli değildir.

[47] TMK m. 453/1'e göre vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanatı yürütebilmesi hususunda vesayet altındaki kişiye izin verilmesi halinde, vesayet altındaki kişi bu meslek ve sanatla ilgili her türlü olağan işlemleri yapmaya yetkilidir. Buradan bahisle kambiyo taahhüdünde bulunmak ilgili meslek veya sanat için olağan nitelikte ise, vesayet altındaki kişinin poliçe, bono veya çek düzenlemesi de TMK m. 453/1'e göre yetki dâhilinde sayılacaktır. Maddede yer alan olağan işlemler kavramı değerlendirilirken meslek veya sanat dalını nitelikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiler tam ehliyetsiz grubuna girmektedir ve bu kimselerin fiil ehliyetleri mevcut değildir. Tam ehliyetsizlerin tek başlarına kambiyo taahhüdünde bulunmaları mümkün değildir. Bu kişiler TMK m. 449'a göre kefil olamazlar, vakıf kuramazlar ve önemli bağışlarda bulunamazlar. Öğretide Demirkapı[48], bu kişilerin TMK m. 449'da kefil olmaktan bahsedildiğinden bahisle bir kambiyo taahhüdünde ve avalde bulunamayacaklarını ifade etmektedir. Ancak kanaatimizce TMK m. 462/5 hükmünün uygulanması ve vesayet makamının izninin olması halinde, tam ehliyetsiz adına kanuni temsilcilerinin hem bir kambiyo taahhüdünde bulunabilmelerinin hem de aval gerçekleştirebilmelerinin mümkün olması yerinde olacaktır[49]. Nitekim kanun koyucu tarafından ne TMK m. 449'da açıkça avalden bahsedilmiş ne de TTK m. 462/5'te kambiyo taahhütleri arasında aval istisna tutulmuştur.

Kambiyo senedi düzenleme ehliyeti olmamasına rağmen kambiyo taahhüdü gerçekleştiren kişinin imzası bağlayıcı değildir. Bu durum ehliyetsizliğe dayalı olarak taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i kapsamında iyiniyetli kişiler de dâhil olmak üzere herkese karşı ileri sürülebilir[50]. Kambiyo taahhüdü ile ilgili beyanın geçersiz olması beyanda bulunanın sorumluluğunun ortaya çıkmasına engel olmakla birlikte, kambiyo senedinin geçersiz olması sonucunu doğurmamaktadır. Şu durumda, sınırlı ehliyetsiz bir kimsenin yasal temsilcisinin iznini almaksızın düzenlediği bir poliçenin kabul ve ciro edilmesi halinde keşideci (sınırlı ehliyetsiz kişi) her ne kadar sorumluluk altına girmezse de kabul eden muhatap ve ciranta kambiyo taahhüdü sebebiyle sorumlu olurlar. Bu durum imzaların bağımsızlığı ilkesinin doğal bir sonucudur.[51]

Tüzel kişiler fiil ehliyetlerini, TMK m. 49 gereği kanuna göre gerekli organlara sahip olmakla kazanırlar. Ticaret şirketlerinde fiil ehliyeti ise ticaret siciline tescil

---

[48] Demirkapı, Ertan, **Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**, İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2005, s. 33-35.
[49] Bu doğrultuda bkz. Güral, Jale "Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 3, 1951, s. 454. Kefalet ve aval arasındaki farklılıklar hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.A.
[50] Avalde ehliyetsziliğin def'i olarak ileri sürülmesi hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.
[51] Kınacıoğlu, s. 124. Ayrıca bkz. Y. HGK, T. 4.3.2015, E. 2013/19-1746, K. 2015/896 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). *"...Kanunda öngörülüp açık bir hükümle düzenlenen bu durumların dışında gerek doktrinde ve gerekse de uygulamada imzanın sahte olması, senet metninde sahtekârlık (tahrifat) yapılmış olması, borçlunun borçlanma ehliyetinin bulunmaması, senette zorunlu şekil koşullarının bulunmaması, imza sahibinin temsil yetkisinin bulunmaması, senedin zamanaşımına uğramış bulunması vb. defiler senedin hükümsüzlüğüne yönelik olup her hamile (iyiniyetli olsa dahi) karşı ileri sürülebilen mutlak defi olarak kabul edilmektedir..."*.

edildikten sonra kazanılmaktadır ve bu andan itibaren kambiyo taahhüdünde bulunabilirler.

D. Temsil

Temsil, bir kişinin başka bir kişi adına temsilcilik sıfatını kullanarak hukuki bir işlemde bulunmasıdır. Temsilci yaptığı hukuki işlemi kendisi adına fakat temsil ettiği kişi hesabına gerçekleştiriyorsa dolaylı temsil, temsil ettiği kişi adına ve hesabına gerçekleştiriyorsa doğrudan temsil söz konusudur[52]. Ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarından TBK m. 547 ila 554 arasında bahsedilmektedir. Bunun dışındaki temsil halleri TBK m. 40 ve devamında düzenlenmiştir.

Temsil yetkisi tek bir kişiye verilebileceği gibi birden fazla kişiye de verilebilir. Birden fazla kişiye temsil yetkisinin verilmesi halinde, TBK m. 511/2'ye göre temsilciler temsil olunan kişiyi ancak birlikte yaptıkları fiil ve işlemleriyle borçlandırabildiğinden, temsilcilerin kural olarak kambiyo senedini ve avali birlikte imzalamaları gerekir[53]. Aksi takdirde tek başına yapılan işlemlerden dolayı, yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulama alanı bulur[54].

Temsil yetkisinin varlığı, (temsil yetkisi kapsamında) kambiyo senedinin düzenlenmesiyle ortaya çıkan sorumluluğun borçlu tarafından yüklenilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu sebeple temsil yetkisinin, kambiyo senedinin düzenlendiği an mı yoksa düzenlenen kambiyo senedinin teslim edildiği an mı var olması gerektiği

---

[52] Temsil hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Safa**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24üncü Bası, İstanbul: Beta, 2013, s. 148-161.

[53] Birlikte hareket etme zorunluluğunu gösteren bir kayıt koymaksızın her bir temsilciye ayrı temsil belgesi verilmişse veya temsil belgesinde her bir temsilcinin tek başına hareket edebileceği anlaşılıyor ise, temsille görevlendirilen her kişinin tek başına temsil yetkisi mevcuttur. Bu doğrultuda görüş için bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 156.
Tüzel kişilerde birlikte temsile yetkili kişilerin, birlikte hareket etmek kaydıyla yapabilecekleri her türlü işlemi tek başına yapabilmek için, içlerinden birine genel yetki vermelerinin mümkün olmadığına ilişkin açıklama için bkz. Kırca, İsmail, "Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 3, 2008, Ankara, s. 459.

[54] Y. HGK, T. 3.12.2014, E. 2013/12-1355, K. 2014/994 "*... Davacı borçlu takibe konu çeki şirketi temsilen imzaladığına ve şirketi temsilde altı kişinin çeki müştereken imzalaması gerektiği düşünüldüğünde Türk Ticaret Kanunu'nun 730. maddesi (TTK m. 818) yollamasıyla aynı kanunun 590. maddesinde (TTK m. 678) düzenlenen... hükmü uyarınca çekten bizzat sorumlu olacağından, aleyhine takip yapılmasında bir usulsüzlük bulunmamaktadır.*".

düşünülebilir. Kanaatimizce, temsil yetkisinin, anlaşmaya uygun şekilde düzenlenen kambiyo senedinin lehtara teslim edildiği an mevcut olması gerekir[55]. [56]

Temsil yetkisi[57] bir sözleşmeden veya bir kanun hükmünden dolayı ortaya çıkmış olabilir. Sözleşme temelli ortaya çıkan temsil yetkisinde temsil yetkisinin kapsamı sözleşmenin içeriğine göre belirlenir. Temsil olunan kişi adına kambiyo senedi düzenlenmesi hali, TBK m. 548/1'e göre ticari temsilci açısından yetkisi dâhilinde değerlendirilirken TBK m. 551/2'ye göre ticari vekil açısından açıkça yetkili kılınmadıkça yetkisi dâhilinde değerlendirilmez. Bunun dışında sözleşmeye dayalı olarak verilen temsil yetkisi, TBK m. 504/3 gereğince özel olarak kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisini[58] de içermiyorsa, kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi mevcut değildir. Sözleşmeye dayalı temsil yetkisinde açıkça kambiyo taahhüdünde bulunabilmesine ilişkin belirleme varsa temsilci temsil olunan kişi adına kambiyo senedi düzenleyebilir. Bununla birlikte Çek Kanunu m. 5/3'e göre çek hesabı sahibi gerçek kişi,

---

[55] Kıymetli evrakta hakkın doğumu teorilerinden "görünüşe itimat ilkesi ile birleştirilmiş akit teorisi" gereğince anlaşmaya uygun düzenlenmiş olan senedin lehtara teslim edildiği an hakkın doğduğu an kabul edilmektedir. Her ne kadar temsil yetkisinin varlığı ve hakkın doğumu birbirinden farklı şeyler olsa da, temsil yetkisinin en azından kambiyo senedi sebebiyle hakkın kazanılması anında mevcut olması gerekmektedir. Bu sebeple senedin teslim edildiği an temsil yetkisinin var olması gerekir. Kıymetli evrakta hakkın doğumu teorileri hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 102-112.

[56] Temsilcinin, bu sıfatını ortaya koyma şekli kanunda açıkça belirtilmemiştir. Bu doğrultuda; temsil olunanın adı yazıldıktan sonra, altına "temsilen", "vekâleten" "adına" gibi ilavelerle birlikte temsilcinin kendi adını yazıp imzalaması yeterlidir. Bununla birlikte bir Yargıtay kararında yer alan "… *Buna göre vekilin vekâletnamesinde kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi varsa asil adına çek düzenleyebilir. Çekin vekâleten imzalandığı yazılmasa dahi, yukarıda açıklanan kurallara göre vekâlet veren, vekil tarafından imzalanan çekten sorumludur…*" şeklindeki ifade, vekâletnamesinde kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi bulunan bir temsilcinin "vekâleten" veya benzer bir açıklamada bulunmadan dahi senedi temsilci olarak imzalayabileceğini belirtmiştir. Karar için bkz. Y. 12. HD, T. 20.11.2017, E. 2016/23266, K. 2017/14357 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Ayrıca bkz. Y. 12. HD, T. 15.1.2018, E. 2016/26497, K. 2018/9; 12. HD, T. 2.10.2017, E. 2016/20119, K. 2017/11709; Y. 12. HD, T. 2.10.2017, E. 2016/20093, K. 2014/11711; 12. HD, T. 30.4.2014, E. 2014/10005, K. 2014/12799 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Temsilci aracılığıyla aval verilmesinde ise, temsil açıklaması bulunmayan hallerde temsil edilen kişinin senet borçlusu olup olmaması aval sorumluluğunu etkilemektedir. Bu hususta açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.D.

[57] Temsil yetkisinin verilmesi kural olarak şekle bağlı bir işlem değildir. Y. 15. HD, T. 21.3.1977, E. 1977/1340, K. 1977/1649 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Öte yandan, Borçlar Kanunu'nun 32. maddesinde belirtilen temsil için yazılı bir belgenin varlığına veya vekâletname düzenlenmesine lüzum yoktur. Sadece tarafların tutumu ve işin mutat akışından bu durumun açıklığa kavuşması yeterlidir…*". Bununla birlikte temsilcinin yetkili olduğunun tespit edilebilmesi için uygulamada genellikle temsilciye bir yetki belgesi verilmektedir.

[58] TBK m. 504/3'e göre özel yetki gerektiren kambiyo taahhüdü hallerinde temsil yetkisinin şekli, kanaatimizce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararda belirtildiği üzere, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 388. maddesinin (TBK m. 504) amir hüküm olmadığı ve bu sebeple aksi belirlenmiş koşulların uygulanabileceğinden bahisle sözlü yetkilendirme şeklinde de gerçekleşebilecektir. İlgili karar için bkz. Y. HGK, T. 19.10.2011, E. 2011/12-549, K. 2011/644 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Sonuç itibariyle; yukarda açıklanan hukuksal dayanaklar yanında, somut olayda, şirket yetkilisinin babasının daha önce de şirket adına kambiyo senedi tanzim ettiği, bunu yetkili bulunan oğlunun sözlü yetkilendirmesi ile yaptığı, bu yetkinin verildiği hususunda da şirket yetkilisinin kabulünün bulunduğu hususlarının diğer dava dosyaları ve kesinleşen karar kapsamı ile sabit olduğu, eldeki davaya konu çekin de bu şekilde düzenlendiği, artık taraflar arasında teamül haline gelen bu uygulamanın üçüncü kişiler karşısında şirketi bağlayacağı…*"

kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil tayin edemez hükmü yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, çek hesabı sahibi gerçek kişinin temsilcisi olarak çek düzenleyebilmek mümkün değildir. Ancak öğretideki genel kanaate göre, Çek Kanunu m. 5/3'ün bir yaptırımı bulunmamakta ve temsilci aracılığıyla çek düzenlenmesi halinde de ilgili çek geçersiz sayılmamaktadır[59]. Nitekim yine Çek Kanunu m. 5/3'te temsilci aracılığıyla düzenlenen çekten dolayı hukuki ve cezai sorumluluğun çek sahibine ait olduğu düzenlenmiştir.

Temsil yetkisinin kanundan doğması halinde, temsilci kanun hükmü gereği temsilci sıfatını kazanmaktadır. TMK m. 342/1 gereği çocuğun yasal temsilcileri anne ve babasıdır, TMK m. 352/1'e göre de velayet devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkını sahiptirler. Dolayısıyla, ilgili hükümler gereği velinin velayet altındaki küçük adına kambiyo taahhüdünde bulunabilmeleri mümkündür. TMK m. 403'e göre vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatleri korumak ve hukuki işlemlerde onu temsil etmek vasinin yetkisi dâhilindedir. Her ne kadar TMK m. 403'e göre vesayet altındaki küçük veya kısıtlı adına işlem yapma vasinin yetkisi dâhilinde olsa bile TMK m. 462'ye göre vasinin kambiyo taahhüdünde bulunabilmesi için sulh hukuk mahkemesinden izin alması gerekir[60].

Temsilci sıfatı ile hareket eden kişinin gerçekten temsilci olup olmadığı karşı tarafça araştırılması gereken bir husustur. Basiretli bir alacaklının, temsilciden geçerli bir temsil belgesi istemesi, bu belgeyi ve beraberindeki kimlik belgelerini dikkatle incelemesi lazımdır[61]. Temsilcilik sıfatı bulunmayan veya temsilcilik sıfatı bulunmakla

[59] Poroy/ Tekinalp, s. 376; Pulaşlı, s. 124; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 242; Kendigelen, s. 127.
[60]Özel bir hal olarak TMK m. 429'da bahsedilen yasal danışmanın kambiyo senedi hususunda yetkili olduğu haller; danışman atanan kişiye baştan olumlu görüşünü bildirmek, danışman atanan kişi ile birlikte kambiyo taahhüdünde bulunmak ve danışman atanan kişinin kambiyo taahhüdü için sonradan olumlu görüş bildirmekten ibarettir. Yasal danışmanlığın söz konusu olduğu hallerde yasal danışman temsil olunan kişi adına tek başına kambiyo taahhüdünde bulunamaz. Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, TMK m. 429/1'de yer alan durumlardan "dava açma" hususunda yasal danışmanın tek başına yetkili olmadığından bahisle; danışmanın, danışman atanan kişi adına tek başına dava açması halini davada kanuni temsil yetkisinin yokluğu olarak nitelendirmiştir. İlgili karar için bkz. Y. 1. HD, T. 30.9.2013, E. 2013/10067, K. 2013/13576 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).
TMK m. 426- 428'de bahsedilen kayyımın kambiyo senedi düzenleyebilme hususunda yetkisinin olup olmadığı vesayet makamının iradesine bağlıdır. TMK m. 459'a göre belli bir iş için görevlendirilmiş olan kayyımın vesayet makamının talimatlarına uyma zorunluğu bulunmaktadır. Aynı şekilde TMK 460/1'e göre kayyım bir malvarlığının yönetim ve gözetimi için görevlendirilmişse sadece malvarlığının yönetimi ve korunması için gerekli işlemleri yapabilir.
[61] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 405.

birlikte yetki sınırlarını aşan[62] bir kişinin, temsilci olduğunu söyleyerek karşı taraf ile kambiyo ilişkisine girmesi halinde yetkisiz temsil durumu ortaya çıkar. Yetkisiz temsilde, temsil olunduğu ileri sürülen kişi kambiyo senedinden dolayı sorumlu tutulamaz ve bu durum aynı zamanda kambiyo senedinin geçerliliği de etkilenmez. TTK m. 678'e göre temsile yetkili olmadığı halde bir kişinin temsilcisiymiş gibi bir poliçeye imza koyan kişinin poliçeden dolayı bizzat sorumlu olacağından ve poliçeyi ödediği takdirde temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olacağından bahsetmektedir. Yetkisiz temsil hususunda diğer bir düzenleme olan TBK m. 47'de, işlemin geçersiz olmasından oluşan zararın giderilmesinin yetkisiz temsilciden istenebileceği belirtilmiştir. Her iki hüküm göz önünde bulundurulduğunda, gerek alacaklı açısından daha iyi bir koruma sağladığından gerekse de kambiyo senetlerine ilişkin özel düzenleme olduğundan bahisle, temsil yetkisi olmadan kambiyo senedi düzenlenip lehtara teslim edilirse TTK m. 678'de yer alan hükmün uygulanması yerinde olacaktır[63]. Ancak TBK m. 46'nın kambiyo senetlerine uygulanabilmesi mümkün olup temsil olunan kişinin kambiyo taahhüdünü onaması halinde, baştan itibaren temsil yetkisi dâhilinde hareket edildiği ve taahhütten temsil olunanın sorumlu olduğu kabul edilir[64].

II. KAMBİYO SENETLERİNDE AVAL

A. Aval Kavramı ve Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

1. Aval

a. Genel Olarak

Kambiyo senetlerinde uygulama alanı bulan aval hakkındaki temel düzenlemeler TTK m. 700-702[65] arasında yer almaktadır. İlgili düzenlemeler esasen poliçe hakkında düzenlemeler olup bu hükümler (TTK m. 778/3) bonolar ve (TTK m. 818/1-g) çekler hakkında da uygulanır. Ancak TTK m. 818/1-g'de açıkça ve bilinçli bir şekilde TTK m. 700'e atıf yapılmamış olup, çeklerde ilgili hükmü karşılayan TTK m. 794 yer almaktadır.

[62] TTK m. 678'de yetkisi olup yetkisini aşan temsilciye ve temsile yetkili olmayan kişiye aynı hükmün uygulanacağı belirlendiğinden, yetkisini aşan temsilci aştığı kısımdan değil gerçekleştirdiği taahhüdün tamamından sorumludur.
[63] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 406-407; Poroy/ Tekinalp, s. 168.
[64] Bu doğrultuda bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 168.
[65] TTK m. 700 aval verenlerden, TTKK m. 701 avalin yapılması ve şeklinden, TTK m. 702 ise aval verenin konumu ve sorumluluğundan bahsetmektedir.

Bu sebeple çekler hakkında özel olarak uygulama alanı bulacak olan hüküm TTK m. 794 olup, TTK m. 818/1-g atfıyla TTK m. 701-702 arasında yer alan düzenlemelerle birlikte hüküm ifade etmektedir. TTK m. 700'ün uygulanmama sebebi ise çekteki muhatabın kambiyo ilişkisi içerisine sokulmaması gayesi ve aval verebilmesinin önünün kesilmesidir. Bu doğrultuda, TTK m. 794/2'ye göre çekte muhatabın aval vermesi mümkün değilken TTK m. 700/2'ye göre poliçede muhatabın aval vermesinin önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır[66]. Bahsedilen düzenlemeler haricinde Bankacılık Kanunu'nda aval kredisi hakkında ve Damga Vergisi Kanunu'nda da aval şerhinin damga vergisinden istisna edilmesi hakkında düzenlemeler bulunmaktadır.

Avale ilişkin öğretide farklı tanımlamalar mevcuttur. Bazı yazarlar avalin teminat yapısına vurgu yaparak açıklama yapmaktadırlar. Avalin amacının poliçe üzerinde teminat oluşturarak ona tedavül kolaylığı kazandırmak olduğunu belirtilerek, bir poliçe borcunun ticari senetler hukukuna göre tekeffül edilmesi olarak tanımlanmıştır[67]. Avali senet hamiline munzam bir teminat bahşetmek olarak ifade edilemktedir[68]. Aval, kambiyo senetlerinde ifadesini bulan bir alacak hakkının kısmen veya tamamen vadesinde ödeneceğini senet hamiline taahhüt eden ve bu senetlerdeki borçlulardan herhangi birinin yanında yer alan mücerret, şahsi bir teminat olarak[69] tanımlanmıştır. Avalin iktisadi amacının alacaklıya karşı bir teminat sağlamak, borçlunun aczine karşı borcunu temin etmek suretiyle alacaklıyı iktisaden korumak olduğunu ifade edenler[70] bulunmaktadır. Avalin, poliçe nedeni ile sorumluluk altına giren kişiler lehine verilen bir tür kefalet[71] olduğu belirtilmiştir. Teminat özelliğine vurgu yapaılarak ayrıca mevsuf bir kefalet olduğunu belirtenler[72] mevcuttur. Bir senet veya poliçe borçlusu tarafından senet veya poliçedeki bedelin vadesinde ödenmemesi halinde aval verenin bu miktarı tediyeye mecbur tutulduğu bir taahhüt ve kefalet şeklidir[73] olarak ele alınmıştır. Poliçenin vadede ödeneceğine ilişkin olarak verilmiş garanti şeklinde tanımlamıştır[74]. Bir kambiyo

[66] Poliçede muhatabın aval vermesi hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.1.b.
[67] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 790. Benzer yönde bzk. Yavuz, Nihat, **Öğretide ve Uygulamada Türk Kefalet Hukuku**, Ankara, 2010, s. 33.
[68] Arslanlı, Halil, **Ticari Senetler Dersleri**, Ankara, 1954s. 96.
[69] Domaniç, Hayri, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, 1975, s. 183.
[70] Güral, s. 435.
[71] Poroy/ Tekinalp, s. 219; İmregün, Oğuz, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul, 1998, s. 79.
[72] Karayalçın, Yaşar, **Ticaret Hukuku- Cilt 3**, Ankara, 1970, s. 220.
[73] Sengir, Turgut, **Aval Hukuku**, Ankara, 1967, s. 6.
[74] Tekil, s. 49.

borcunun edasını teminen yapılan kambiyo taahhüdü[75] olarak ifade edilmiştir. Üçüncü kişinin ya da senette imzası bulunanlardan birinin dayanışmalı sorumluluk hükümlerine göre senet bedelini üstlenmesi olarak[76] tanımlamaktadır.

Yukarıda bazı yazarlar tarafından yapılan aval tanımlarını artırmak mümkündür. Bize göre aval; kambiyo senedindeki borçlulardan biri lehine gerçekleştirilen ve ilgilinin borcunun ifasını temin etmek amacıyla imza atılarak, lehine işlem yapılan kişinin sorumluluğu temelinde hamil üzerinde güvence sağlayan şahsi bir teminat ve nitelikli bir kambiyo taahhüdüdür. Kambiyo senedinden doğan alacak hakkına bağlı olmakla birlikte ayrı ve müstakil bir kambiyo taahhüdüdür[77].

Senet üzerinde yer alan aval, senet hamilinin senet bedelini tahsil edemediği hallerde veya doğrudan senet bedelini aval verenden tahsil etmek istediğinde onun açısından faydalıdır. Bu yapısıyla aval ek teminatın senet üzerine yansımasından ibarettir. Senedi devralana karşı verilen ek güvence sayesinde senedin piyasada dolaşımı da daha rahat gerçekleştirilmektedir. Senette yer alan ek teminatın, aval verilen kişi güvenilmez olduğu için değil devralan kişiler açısından ek güvence içermesi istenildiği için mevcut olduğu unutulmamalıdır[78].

b. Avalin Tarihi Gelişimi

Kambiyo senetlerinin ortaya çıkışı ve zamanla gelişmesi, paranın taşınması sırasında ortaya çıkabilecek sorunları gidermiştir. Kambiyo senetleri, her ne kadar para taşınırken ortaya çıkabilecek riskleri ortadan kaldırsa da, alacaklının alacağını karşılayabilmesi hususunda doğrudan bir vasıta değildi. Avalin ortaya çıkışı da, hamilin başvuruda bulunmasına rağmen alacağını karşılayamama ihtimalinin azaltılabilmesi adına gerçekleşmiştir. Bununla birlikte öğretide avalin uygulama aşamasında rağbet

[75] Kınacıoğlu, s. 252.
[76] Öğütçü, Tahir, **Ticari Senetler**, Ankara, 1980, s. 161.
[77] Kınacıoğlu, s. 252.
[78] Bununla birlikte öğretide bazı yazarlar, avalin mevcudiyetinin senette imzası bulunan kişilerin şahsına karşı bir itimatsızlık göstergesi olduğunu veya itimatsızlığa karine olduğunu belirtmektedirler Bu doğrultuda bkz. bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 790; Öztan, Fırat, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s. 161-162; Poroy/ Tekinalp, s. 220; Karayalçın, s. 220; Arslanlı, s. 96; Doğanay, İsmail, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 2, İstanbul: Beta, 2004, s. 1912-1913; İpekçi, Nizam/ İlbuldu, Nedret, **Türk Ticaret Yasasında Aval**, 1999, s. 1; Güral, s. 437; Stranz, Martin, **Wechselgesetz**, Berlin, 1952, s. 195; Hueck, Alfred/ Canaris, Claus-Wilhelm, **Recht Der Wertpapiere**, München, 1977, s. 115.

görmediği belirtilmekte ve aval yerine senedin aval verecek olan kişiye devredilerek o kişiden tekrar hamile ciro edilerek benzer amacın gerçekleştirildiği ifade edilmektedir[79].

Avalin kelime kökeni hakkında öğretide bazı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan en çok desteklenen görüş, avalin kökeninin Arapça'da yer alan "hawala" kelimesinden gelmiş olduğudur[80]. Aval kelimesinin kökeninin, gerek İtalya gerekse de İspanya'da yer alan arşiv belgelerinde herhangi bir Arap etkisini içeren işaret bulunamadığından bahisle, Arapça "hawala" kelimesinden gelmediğini belirten karaşı görüş bulunmaktadır[81]. Ayrıca avalin kökeninin Fransızca "a valle" kelimesinden geldiğini belirten görüş de yer almaktadır[82]. İlk ortaya çıkışının hangi tarihlere denk geldiğinin tespit edilmesi olukça güç olan avalin hukuki gelişimi değerlendirildiğinde, kanaatimizce Fransızca kökenli olma ihtimalinin yüksek olduğunu ifade etmemiz gerekir.

c. Aval Hakkında Uluslararası Alanda ve Yabancı Mevzuatlarda Yer Alan Düzenlemeler

Kambiyo senetlerinin kullanılmaya başlanmasının ardından mevcut sistemin gelişmesi ve aval hakkında düzenlemelere rastlanabilmesi, 17. yüzyılın son çeyreğinden başlayarak 19. yüzyılın başına kadar devam eden bir döneme denk gelmektedir. Bu zaman zarfından evvel aval hakkında uygulamada bazı kurallar mevcut olsa bile, avalin kanun niteliğindeki metinlerinde sistematik olarak düzenlemesi mümkün olmamıştır. Bu anlamda tespit edebildiğimiz kadarıyla avalin ilk kez bir kanun düzenlemesi içerisinde sistematik olarak yer alması 1673 tarihli Fransız Ticaret Kanunu "*de l'Ordonnance du Commerce*" ile gerçekleşmiştir. 1673 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun Poliçe, Kredi Mektupları ve Bonolar'dan bahseden 5. başlığında, başlığın son maddesi olan 33.

---

[79] İlgili açıklamalar için bkz. Arslanlı, s. 96-97; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 791; Doğanay, s. 1913; Güral, s. 437; İpekçi/ İlbuldu, s. 1 ve 4; Poroy/ Tekinalp, s. 220; Karayalçın, s. 220.

[80] Maduegbuna, s. 890; Chachi, Abdelkader, "Origin and Development of Commercial and Islamic Banking Operations", **Journal of King Abdulaziz University: Islamic Economics**, Vol. 18, Issue 2, 2005, s. 12 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Badr, Gamal Moursi, "Islamic Law: It's Relation to Other Legal Systems", **The American Journal of Comparative Law**, Vol. 26, No 2, 1977, s. 196 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020); Redin, Dulce M./ Calderon, Reyes/ Ferrero, Ignacio, "Exploring the Ethical Dimension of Hawala", **Journal of Business Ethic**, Vol. 124, No. 2, 2014, s. 328 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019)'den naklen Grasshoff, Richard, "**Die Suftaga und Hawala der Araber, Ein Beitrag zur Geschichte des Wechels"**, 1899, s. 20-22 ; Ray, Nicholas Dylan, "Medieval Islamic System of Credit and Banking: Legal and Historical Considerations", **Arab Law Quarterly**, Vol. 12, Issue 1, Ocak 1997, s. 80 (home.heinonline.org) (Erişim Tarihi:14.12.2019); Sengir, s. 6.

[81] Moshenskyi, s. 67'den naklen Sayous, André, **"L`origine de la Lettre de Change"**, 1933, s. 69.

[82] Tanada, Lorenzo M., "A Study on Aval", **Philipinne Law Journal**, Vol. 8, No. 5, 1928, s. 181; Karayalçın, s. 219; Tekil, s. 149.

maddesinde avalden bahsedilmektedir[83]. 1673 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun halefi olan 1808 tarihli Fransız Ticaret Kanunu "*Code de Commerce*" 141 ve 142. maddelerinde de daha gelişmiş haliyle avale ilişkin düzenlemeler yer almaktadır[84]. Her iki kanunda yer alan düzenlemeler de günümüzde yer alan aval düzenlemelerle karşılaştırıldığı zaman, doğal olarak sade ve genel ihtiyaca cevap verecek niteliktedirler[85].

Aval hakkında özellikle kara Avrupa'sı sisteminde günümüzde yer alan düzenlemelerin temelinde 1912 tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme yer almaktadır. 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'nun avale ilişkin düzenlemeleri de 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin avale ilişkin kısmından alınarak ve bazı değişiklikleri yapılarak kullanılmıştır[86]. Bu sebeple, avale ilişkin düzenlemelerin temelinde 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'nun olduğunu belirten her hukuk sistemi doğrudan olmasa da dolaylı olarak 1912 tarihli Sözleşme'nin avale ilişkin düzenlemelerinin büyük bir bölümünü uygulamaktadır. Bu kapsamda yürürlükte bulunan Alman Kambiyo Senetleri Kanunu Wechselgesetz 30-32. maddeler arasında "Wechselbürgschaft" olarak, Fransız Ticaret Kanunu Code de Commerce 5. Kitap 1. Bölüm 511-21'de "Aval" olarak ve İsviçre Borçlar Kanunu Obligationenrecht 1020-1022. maddeler arasında "Wechselbürgschaft" olarak yer alan aval düzenlemeleri 1930 tarihli Yeknesak Hukuk temel alınarak hazırlanmıştır.

---

[83] 1673 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun ilgili maddesinin Türkçe tercümesi aşağıdaki gibidir.
"Madde 33: Poliçeye, kredi mektubuna, emirlere yahut kabullere, bonoya veya diğer benzer nitelikteki ticari araçlar üzerine aval imzasını atanlar; avalde ayrıca bahsedilmedikçe düzenleyenler, vaatte bulunanlar, cirantalar ve kabul edenlerle birlikte müşterek ve müteselsil olarak sorumlu olurlar."

[84] 1808 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun avale ilişkin 141. ve 142. maddelerinin Türkçe tercümesi aşağıdaki gibidir.
"Madde 141: Bir poliçenin ödenmesi, kabul ve cirodan bağımsız olarak, aval ile garanti edilebilir.
Madde 142: Bu garanti, üçüncü kişiler tarafından, aynı poliçenin üzerinde veya ayrı bir belgede sağlanabilir. Taraflar farklı şekilde anlaşmamışlarsa aval veren, düzenleyenler ve cirantalarla birlikte müşterek ve müteselsil olarak sorumludur."

[85] 1808 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun 142. maddesi senette aval veren kişinin yalnızca üçüncü bir kişi olabileceğinden bahsetmektedir. Bu kapsamda ne düzenleyenin ne muhatabın ne de cirantanın aval veren konumunda olamayacağı ifade edilmektedir. Bunun sebebi ise düzenleyen, muhatap ve cirantanın senet sebebiyle asli sorumluluklarının zaten mevcut olmasıdır. Bu hususta bkz. Rogron, J. A., **"Code de Commerce Explique"**, Brüksel, 1841, s. 56.

[86] 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nde ve 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'nda yer alan aval düzenlemeleri arasındaki en önemli farklılık, 1912 tarihli Lahey Sözleşmesinde kısmi avale ilişkin herhangi bir düzenleme yer almazken 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ile kısmi aval verilmesinin kabul edilmiş olmasıdır.

Aval sisteminin benimsenmediği İngiliz Hukuku'nda 1882 tarihli Kambiyo Senetleri Kanunu'nun yabancı imza "stranger signing" başlıklı 56. maddesine göre, kambiyo senedinde düzenleyen veya kabul eden kişi haricinde imzası bulunan kişinin gerçek hamile karşı bir ciranta gibi borç yükümlülüğüne girmiş olduğu kabul edilmektedir[87]. Bu düzenleme kara Avrupa'sı sisteminde yer alan avalin İngiliz Hukuku'nda yer alan en yakın karşılığı olarak görülmektedir ve İngiliz sisteminde bu imzayı atan kişi "quasi-indorser" olarak kabul edilmektedir[88]. İngiliz hukuk sisteminin etkisini gösterdiği Amerikan Hukuku'nda da aval düzenlemesi mevcut olmamakla birlikte, Amerikan Yeknesak Ticaret Kanunu 3. Bölüm 205/d hükmünde aval ile benzerlik gösteren yolsuz ciranta "anomalous indorser"[89] kavramı yer almaktadır. İlgili düzenleme bu kanunun selefi 1896 tarihli Amerikan Yeknesak Kambiyo Senetleri Kanunu'nun 64. maddesinde yer alan "irregular indorser" başlığında daha ayrıntılı şekilde bahsedilmiştir. Yeknesak Ticaret Kanunu 205/d hükmüne göre senet teslim edilmeden evvel senede taraf olmayan üçüncü bir kişi, imzasını atarak kendisini ciranta gibi sorumlu hale getirmesi yolsuz ciranta kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kişi senet düzenlendikten sonra fakat teslim edilmeden evvel ve ilk imza lehtara ait olmayacak

[87] Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukukunda kabul edilen nihai metnin İngiliz iç hukukunda yürürlüğe girmemesinin temelinde İngiliz Milletler Topluluğu'na dâhil olan kolonilerde sağlanmış olan tek hukuk düzeninin bozulmaması çabası yer almaktadır.
İngiliz sisteminde aval yer almasa bile avalin, düzenlendiği ülke hukukuna göre uygulanabilirliği hakkında bkz. Berg, Alan, "Do Avals Work in England", **International Financal Law Review**, Vol. 8, Issue 3, Mart 1989, s. 30. Avalin İngiltere'de, 1882 tarihli Kambiyo Senetleri Kanunu m. 72/2 ve m. 72/3'te yer alan yabancı ülke hukukunun uygulanabilirliğinden bahseden hükümlerine göre geçerli sayılabilmesi hakkında ayrıntılı inceleme için bkz. Forsyth, Christopher "The Recognation of an Aval by English Courts", **The International and Comparative Law Quarterly**, Vol. 41, No. 4, Ekim 1992, s. 858-866.
Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ile İngiliz-Amerikan Kambiyo Senetleri Hukuku arasındaki benzerlikler ve farklılıklar için bkz. Baniassadi, Mohammad Reza, "The Rights of Holders and Payees of Negotiable Instruments under the Anglo-American and Geneva Systems", **Arizona Journal of International and Comparative Law**, Vol. 6, 1989, s. 135-180; White, Harold S., "The Convention on the Uniform Law of International Bills of Exchange and International Promissory Notes: A Comparison to the Uniform Commercial Code**", The Georgia Journal of International and Comparative Law**, Vol. 5, No. 1, 1975, 215-247; Murray, D. E. "The U.N. Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes with Some Comparisons with the Former and Revised Article Three of the UCC", **The University of Miami Inter-American Law Review**, Vol. 25, No. 2, Kış 1993/1994, s. 191-225.
[88] Chalmers, Mackenzie Dalzell, **A Digest of The Law of Bills of Exchange, Promissory Notes, Cheques and Negotiable Securities**, Londra, 1919, s. 215. Aval ve quasi-endorser kavramlarının birbirlerinden faklı olduğuna ilişkin görüş için bkz. Mengenli, Özge Akın, "Has the 'UN Convention on International Bills of Exchange and Promissory Notes' Achieved Its Objective?", **Ankara Law Review**, C. 4, S. 2, 2007, s. 210-211.
[89] 1957 tarihli Yeknesak Ticaret Kanunu m. 419 hükmünde bahsedilen "accommodation party", "anomalous indorser" kavramını da kapsayan bir üst kavram olarak düzenleyen, muhatap, lehtar veya ciranta olarak senede imza atan, bu sebeple "accommodation party" sıfatına haiz olan kişiyi ifade etmektedir.
"Accommodation party" ve aval arasında yer alan farklılıklar ve benzerlikler için için bkz. Baniassadi, s. 166; Murray, s. 210-212; Leary Jr., Fairfax/ Husted Jr., Theodore H., "An Approach to Drafting an International Commercial Code and A Modus Operandi under Present Law", **Columbia Law Review**, Vol. 49, No. 8, Aralık 1949, s. 1076-1078.

şekilde, senedi devir amacı olmaksızın ismini yazmaktadır[90]. Ciro zincirinde yer almayan ve ciro zincirini bozmayan bu imza bir kredi vazifesi üstlenmekte ve bu sayede senedin piyasada devri daha kolay gerçekleşmektedir.

d. Türk Hukuku

Hukuk sistemimizde avale ilişkin ilk sistematik düzenleme 1926 tarihli ve 865 sayılı Alelıtlak Ticaret içerisinde m. 555-557 arasında yer almaktadır. Bu düzenlemelere 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi m. 29-31 arasındaki hükümlerden aynen alınarak yer verilmiştir. 1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 612-614'te düzenlenen aval ise, kıymetli evraka ilişkin diğer hükümler gibi, İsviçre Borçlar Kanunu etkisinde hazırlanmıştır. Bu iki kanunda yer alan aval düzenlemeleri arasındaki tek fark ise, 865 sayılı kanunda 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi etkisiyle kısmi avale ilişkin herhangi bir düzenleme yer almazken 6762 sayılı kanunda İsviçre Borçlar Kanunu etkisiyle kısmi avale ilişkin düzenleme bulunmaktadır[91].

Hukukumuzda uygulanan avale ilişkin temel düzenlemeler Türk Ticaret Kanunu m. 700-702 arasında yer almaktadır. Bu düzenlemeler 6762 sayılı kanundaki avale ilişkin düzenlemelerle aynı nitelikte olup yalnızca dilbilgisi değişiklikleri yapılmıştır. TTK m. 700-702'de yer alan hükümler poliçede avalden bahsetmekte olup, bu hükümler TTK m. 778/3 atfıyla bonolarda da uygulanmaktadır. Çeklerde ise TTK m. 818/1-g atfıyla yalnızca TTK m. 701-702 uygulama alanı bulacak, TTK m. 700'e açık atıf yapılmadığı için onu karşılayan düzenleme olan TTK m. 794 ayrıca kullanılacaktır. TTK m. 700-702 arasında yer alan hükümler haricinde TTK'nın muhtelif maddelerinde de avale ilişkin hükümler yer almaktadır. TTK haricinde 5411 numaralı Bankacılık Kanunu'nda aval kredisinden ve 488 numaralı Damga Vergisi Kanunu'nda damga vergisinden istisna edilen kağıtlar kısmında avalden bahsedilmektedir.

---

[90] Amerikan öğretisinde, "anomalous/irregular indorser" kabul edilen kişinin imzasının senedin arkasında yer aldığı ifade edilmektedir. Bu hususta bkz. Daniel, s. 796-797; Lovelace, James B., "Liability of an Irregular Indorser under the Negotiable Instruments Law", **Virginia Law Review**, Vol. 11, No. 3, 1925, s. 222; Editorial Notes, "The Liabilities of The Irregular Indorser", **The Yale Law Journal**, Vol. 50, No. 5, 1941, s. 841 dn. 1; Waterman, J. S., "The Liability of An Irregular Indorser in Arkansas", **University of Arkansas Bulletin**, Vol. 32, No. 19, 1939, s. 3. Ayrıca "Anomalous/irregular indorser" kavramı hususunda ve hukuki konumu hakkındaki tartışmalar için bkz. Brannan/ Beutel, s. 938-945; Daniel, s. 795-811; Lovelace, 222-225; Teller, 138-139; Editorial, s. 841-853; Waterman, s. 3-11.

[91] İsviçre Borçlar Kanunu'nda kısmi avale ilişkin yer alan düzenleme de esasen 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'na dayanmaktadır.

2. Avalin Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

Kambiyo senetlerine özgü bir teminat türü olan aval bazı hukuki kavramlarla benzerlik göstermektedir.

a. Kefalet Sözleşmesiyle Karşılaştırılması

Türk Borçlar Kanunu m. 581-603 arasında bahsedilen kefalet sözleşmesi, mevcut yapısıyla avale en çok benzeyen ve öğretide en çok karşılaştırılan hukuki kavramdır. Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir (TBK m. 581).[92]

Aval ve kefalet arasındaki benzerlikler ve farklılıkları bazı alt başlıklar altında inceleyip karşılaştırmak, konunun tasnifi açısından faydalı bir yol çizilmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda her iki kavram amaç, hukuki nitelik, ehliyet, taraf, şekil, başvuru, ödeme ve sorumluluklar açısından kıyaslanarak aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

i. Amaç Unsuru

Hem aval hem de kefalet, alacağın tam olarak karşılanabilmesi ve söz konusu alacağın garanti altına alınabilmesi amacıyla var olan teminat kavramlardır. Ancak amaç ortak olsa da amaç gerçekleştirilirken izlenen yol farklılık arz etmektedir. Avalde amaç olan teminat gerçekleştirilirken senet hamilinin senette yer alan bedeli tahsil edebilmesi uğruna hareket edilmektedir[93]. Kefalette ise amaç olan teminat gerçekleştirilirken, avalin aksine borcun ifası uğruna hareket edilmemektedir[94]. TBK m. 581'e göre kefalette "borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçları" teminat altına alınmaktadır[95]. Kefalette

---

[92] Kefalet sözleşmesi hakkında bilgiler, kefaletin özellikleri, türleri, şartları, kapsamı, kefalette sorumluluk ve kefaletin sona ermesi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yavuz, Cevdet Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul, 2014, s. 1395-1474; Daeppen, Oscar, "Kefalet", Osman Bayrav (çev.), **İstanbul Barosu Dergisi**, İstanbul, 1951, s. 345-364; Olgaç, Senai, **Kefalet**, Ankara: Olgaç Matbaası, 1978; Tandoğan, Halûk, **Borçlar Hukuku- Özel Borç İlişkileri**, C. 2, İstanbul: Vedat, 2010, s. 693-803; Özen, Burak, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi**, İstanbul: Vedat, 2017; Ruhi, Ahmet Cemal, **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2018.

[93] Avalin, senet bedelinin ifası sorumluluğu doğuran özelliği hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.B.2.

[94] Reisoğlu haklı olarak kefalet borcunun hiçbir zaman bir kişinin edasını temin etme yükümlülüğü şeklinde ortaya çıkmadığını belirtmekte, bu durum kabul edilseydi elinden gelen gayreti gösterdiğini ve kusurlu olmadığını ispat ederse borcundan kurtulacağını ifade etmektedir. Bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 21.

[95] Eski tarihli bir Yargıtay kararında da yaptığımız açıklamaya benzer şekilde, kefilin yükümlülüğünün borcu ifa değil borç yerine getirilmediği için ortaya çıkacak durumun tazminatı olduğu belirtilmiştir. Y. 3. HD, T. 22.1.1952, E. 1952/592, 1952/K. 666 " … *Kefaletle müteselsil kefil kefalet ettiği şahsın vecibesini ifa etmemesi halinde jbizzat akdin*

alacaklı, alacağını tahsil edebilmek için kefile başvurmadan evvel (TBK m. 585/1 ve m. 586 hükümleri istisna olmak üzere) borçluya başvurmak mecburiyetindedir[96]. Borçluya başvuruda bulunup borçlu borcunu ifa etmezse kefilin sorumluluğu yoluna gidilebilmektedir. Aynı zamanda kefilin ortaya çıkan sorumluluğu da aynen ifa sorumluluğu değil borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmaktır. Kefalette avalin aksine borçlu ve kefilin ayrı ayrı olarak aynı borcun ifasından sorumluluğu bulunmamaktadır. Alacaklıya ödemede bulunan kefil asıl borçlunun borcunu yerine getirmekten ziyade kendi borcunu yerine getirir[97]. Nitekim kefil, sorumluluğu kapsamında kendi üstüne düşeni gerçekleştirirse asıl borç değil kefalet borcu sona erer[98]. Bu sebeple avalde teminatın öznesi senet üzerinde yazılı bedelin ifası iken kefalette teminatın öznesi ise borcun ifa edilmemesinin sonuçlarıdır.

ii. Hukuki Nitelik ve Sebep Unsuru

Aval senetten doğan sorumluluğun tamamen veya kısmen garanti edildiği bir kambiyo taahhüdüdür. Bu taahhüt aval şerhinin senede eklenmesi ile vücut bulan bir taahhüt niteliğinde olmakla birlikte tek taraflı bir hukuki işlem olarak mı yoksa bir anlaşma olarak mı gerçekleştirildiği öğretide tartışmalıdır. Kanaatimizce aval hem sözleşme kapsamında hem de tek taraflı gerçekleştirilebilen bir işlem olarak değerlendirmek mümkündür[99]. Kefalet ise yapısı gereği kefil ve alacaklı arasında gerçekleştirilen sözleşme niteliğindedir.

Avalin teminat oluşturduğu hukuki sebep yalnızca kambiyo senedinden kaynaklanabilmektedir. Yani avalin temin ettiği borcun kambiyo senedinde yer alması zorunlu olup kambiyo senedinde yer almayan bir borç için aval verilmesi mümkün değildir. Zira aval senet üzerinde senetteki bedel için verilen teminat niteliğindedir.

---

icabını yerine getirmeği değil ancak tazminat olarak muayyen bir miktar parayı öfdemeği taahhüt eder. Bu itibarla tazmin mükellefiyetini önlemek için müteselsil «kefilin esas borcu doğuran akite müteallik şahsın yapacağı bir eda yoktur; Ve zararı ödemekle mükelleftir…". İlgili karar için bkz. Adalet Dergisi, Y.44, S. 9, s. 1072-1073, 1953.
Kefalet borcunun bir çeşit tazminat borcu olduğuna ilişkin açıklamalar için bkz. Tandoğan, 697-698.

[96] TTK m. 7/2 gereğince ticari borçlara kefalet halinde asıl borçlu ile kefil ve kefiller arasındaki ilişkilerde TTK m. 7/1 kapsamında müteselsil sorumluluk bulunduğu kabul edilir. Dolayısıyla ticari niteliği olmayan borçlara kefalet halinde kural olarak önce asıl borçluya başvurmak gerekir. Ticari niteliği olan borçlara kefalette teselsül karinesi bulunduğu için, TBK m. 586/1 gereğince borçlunun ifade geciktiği veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olduğu hallerde önce borçluya başvuru yapılması zorunlu değildir.

[97] Tandoğan, s. 699; Reisoğlu, Seza, "Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 1, Ankara, 1962, s. 332.

[98] Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 332.

[99] Bahsedilen tartışmalar ve konu hakkındaki kanaatimiz için bkz. Bölüm 1, II.B.5.

Bununla birlikte kefalet ise ticari nitelikteki borçlar da dâhil olmak üzere satış sözleşmesi, kira sözleşmesi gibi sözleşmeye bağlı borçlar için verilebileceği gibi haksız fiil, sebepsiz zenginleşme, nafaka veya kanundan doğan bir borçlar için de verilebilir[100]. Fakat TBK m. 27/ 1 gereğince kanuna, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin hükümsüz sayılacağı unutulmamalıdır. Nitekim TBK m. 582/1'e göre kefalet sözleşmesi, mevcut ve geçerli bir borç için yapılabilir.

iii. Ehliyet Unsuru

Daha evvel kambiyo senetlerinde ehliyet başlığında yapılan açıklamalar[101], aval de bir kambiyo taahhüdü olduğundan, aval hakkında da geçerlidir[102]. Ehliyet açısından aval ve kefalet arasındaki en belirgin fark, ilgiliye vasi atanması halinde ortaya çıkmaktadır[103]. TMK m. 449'a göre ilgili kişi adına kefil olmak kanunen yasaklanmışken TMK m. 462/5'e göre ilgili adına kambiyo taahhüdü altına girebilmek için vesayet makamından izin almak gereklidir. Dolayısıyla vasinin ilgili adına bir kambiyo taahhüdü olan avali gerçekleştirebilmesi için vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinden izin alması yeterliyken, ilgili adına kefil olabilmesi ise kanunen mümkün değildir[104]. Açık hükme rağmen vasi sulh hukuk mahkemesinden izin almadan kambiyo senedinde ilgili adına aval verirse, bu avalin hukuki konumu hakkında uygulanması ihtimal dâhilinde olan iki hüküm yer almaktadır. Bunlardan birisi olan TMK m. 465 atfı ile m. 451 ve 452'ye göre, işlemin sonradan sulh hukuk mahkemesince onaylanmaması halinde, vasinin ilgili adına vermiş olduğu aval geçersiz sayılmaktadır[105]. Diğerine göre ise TTK m. 678 gereği

---

[100] Kefaletin hukuki sebebi olabilecek hususlar için bkz. Olgaç, s. 11; Reisoğlu, Kefalet Kavramı, s. 331; Reisoğlu, Seza, **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara, 2013, s. 21 ve 134; Tandoğan, Halûk, **Borçlar Hukuku- Özel Borç İlişkileri**, C. 2, İstanbul: Vedat, 2010, s. 393.
Daeppen, yukarıda adı geçen borçlardan tek tek bahsetmek yerine her nevi icrai taahhüt için kefalet verilmesinin geçerli olduğundan bahsetmiştir. Bu konuda bkz. Daeppen, s. 346.

[101] Bkz. Bölüm 1, II.A.

[102] Bu bölümde avalde ehliyet ile kefalette ehliyetin karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılmakla yetinilecek olup, avalde ehliyet hakkında kambiyo senetlerinde ehliyet kısmında yapılan açıklamalar geçerlidir.

[103] İlgiliye TMK m. 429'a göre yasal danışman atanmış olması halinde, TMK m. 429/1-8 ve 9'a göre hem kefalet hem de aval açısından yasal danışmanın görüşünün alınması gerekir. Her iki durumda da yasal danışmanın görüşü alınmadan yapılan işlem ilgili açısından sorumluluğun doğmamasına sebep olacaktır.

[104] Benzer doğrultuda bkz. Aksu Özkan, Raziye **Aval Kurumu**, Ankara: Seçkin, 2019, s. 27; Yıkar, Mehmet Emin **Kambiyo Senetlerinde Temsil**, Ankara: Seçkin, 2021, s. 112. Demirkapı, TMK m. 449'da yer alan kefalete ilişkin hükmün aval hakkında da uygulanmasının yerinde olacağını belirterek vasinin hiçbir şekilde tam ehliyetsiz adına aval veremeyeceğini savunmaktadır. İlgili görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 33-35. Daha evvel de belirttiğimiz üzere TMK m. 462/5'te yer alan açık hüküm sebebiyle yazarın bahsetmiş olduğu görüşe katılmamız mümkün değildir.

[105] Benzer şekilde TMK m. 462/1'de yer alan ve vesayet makamının izninin bulunması gereken diğer bir hal olan taşınmazların satışına ilişkin Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, TMK m. 451'e de atıf yapılarak, yapılan satış işlemi geçersiz sayılmıştır. İlgili karar için bkz. Y. 1. HD, T. 8.12.2014, E. 2014/1514, K. 2014/19164 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda ise, kısıtlı D. Ü.'ın mevcut hastalığı nedeniyle*

ilgili adına sulh hukuk mahkemesinden izin almadan yetkisini aşarak aval veren vasi, yetkisiz temsil hükümlerine göre avalden bizzat sorumlu olmaktadır. Kanaatimizce TTK m. 678'in mevcut duruma uygulanması, kambiyo senetlerinin özel hukukuki yapısına daha uygun düştüğüden ve ayrıca TTK m. 678'in TMK m. 451-452'ye göre özel hüküm konumunda olması sebebiyle yerinde olacaktır. Bu sayede vesayet makamından izin almadan ilgili adına kambiyo senedinde aval veren vasi bu imzadan dolayı bizzat sorumlu olmakta, aval şerhi geçerli sayılarak vasi aval veren gibi yükümlülük altına girmektedir[106]. Ayrıca, TMK'nın uygulanması neticesinde kambiyo senedine atılan aval şerhinin geçersiz sayılmasının, kambiyo hukuku çerçevesinde hakkaniyetli bir çözüm yolu olmaktan uzak olduğunu da belirtmemiz gerekir.

iv. Taraf Unsuru

Avalde aval veren kişi ile kefalette kefil olan kişi birbirlerinden farklıdırlar. TTK m. 700/2'ye göre hem üçüncü bir kişi hem de poliçede imzası bulunan bir kişi tarafından aval verilebilmesi mümkündür. Bununla birlikte kefil, kefaletin ortaya çıkmasının temelindeki hukuki sebepte alacaklı ve borçlu olmayan bir üçüncü kişi olmak zorundadır[107].

Lehine işlem yapılan tarafın kim olabileceği ile alakalı olarak hem avalde hem de kefalette farklılıklar mevcuttur. Avalde lehine aval verilen kişi, TTK m. 701/3'teki hüküm de göz önünde bulundurularak, senetteki bedel için sorumluluk altına girmiş kişilerden birisi olabilecektir. Bu kapsamda düzenleyen, kabul eden muhatap, ciranta, araya giren ve hatta aval verenlerden birisi[108] aval verilen kişi sıfatını taşıyabilmektedir[109]. TTK m. 701/4'e göre kimin için verildiği belirtilmemiş olan aval düzenleyen için verilmiş sayılır. Kefalette ise kefilin hukuki ilişkiye girdiği kişi, teminat oluşturulan hukuki sebepteki alacaklı şahıs olabilir[110]. Nitekim TBK m. 581'de kefilin alacaklıya karşı borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından sorumlu olmayı

halen vesayet altında olduğu ve adına kayıtlı taşınmazı vesayet altında iken mahkemeden izin almaksızın tapuda bizzat yaptığı işlemle devrettiği sabittir. Yukarıda açıklanan yasa hükümleri karşısında vesayet makamından izin alınmadan yapılan taşınmaz satışına geçerlilik tanıma olanağı bulunmamaktadır…"

[106] Bahsedilen durumda TTK m. 678'in uygulanmasına yönelik görüş için ayrıca bkz. Güral, s. 454-455.

[107] Güral s. 455; Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 336.

[108] Aval veren kişi de senet sebebiyle borç altına girmiş olan şahıslar arasında yer almaktadır ve bu sebeple aval veren şahıs lehine aval verilmesi de mümkündür.

[109] Aval verilen kişinin kimler olabileceği hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. Bölüm 1, II.F.2.

[110] Tandoğan, s. 693-694; Güral, s. 443; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 20; Daeppen, s. 345.

üstlendiği belirtilmektedir. Sonuç olarak avalde hukuki ilişkinin karşı tarafını kambiyo senedinin borçlularından birisi oluşturabilmekte iken kefalette hukuki ilişkinin karşı tarafını temeldeki sebebin alacaklısı oluşturabilmektedir.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi hakkında Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karara göre[111] *"... Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi ile (TBK m. 135) aval borcu sona ermezken, asıl borcu sona erdiren bu durum feri nitelikteki kefaleti sona erdirir..."*[112]. Nitekim alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi hakkında TBK m. 135/3'te yer alan istisnaya göre, kıymetli evraka ilişkin alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi halinde TTK m. 681/3 gereği senet tedavüle devam edebilir[113].

Ortak bir özellik olarak hem avalde hem de kefalette borçlunun rızası aranmamaktadır[114]. Dolayısıyla avalde aval verilen kişi ve kefalette borçlunun rızası olmasa dahi taahhüt altına girebilmek mümkündür.

v. Şekil Unsuru

Aval, kambiyo senetlerine özgü teminat içeren bir hukuki kavramdır. Bu özelliğiyle aval şerhi TTK m. 701/1'e göre yalnızca senet veya alonj üzerinde yazılabilmektedir. TTK m. 746/3 gereğince suret üzerinde aval yapılması halinde de aslı gibi ve aynı hükümleri doğurduğu kabul edilmektedir. Avalin yalnızca senet üzerinde yer alabilmesinin nedeni kambiyo senetlerinde hakkın senede bağlı olması ve senetsiz devrinin mümkün olmamasının zorunlu bir sonucudur[115]. Kefaletin ise TBK m. 583/1'e göre yazılı olması yeterli olup verilmesine temel oluşturan hukuki sebepte kefaletin gösterilmesi zorunlu değildir. Kefalet asıl borç üzerinde yahut ayrı bir senet ile de gerçekleştirilebilir[116]. TTK m. 701/3'e göre muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, poliçenin ön yüzüne atılan her imza aval hükmündedir. Buna karşılık kefalet

---

[111] Y. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Benzer doğrultuda açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 135; Pulaşlı, s. 208.

[112] Bu doğrultuda bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 135.

[113] Aval veren kişinin daha sonradan senedin hamili konumuna gelmesi halinde, aval şerhi halen geçerli olup lehine aval verilen kişi ile aval veren arasında yer alan kişilere başvurulabilmesi mümkün değildir. Bu hususta açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.1.c.

[114] Kefalette asıl borçlunun rızası alınmaksızın da kefil olunabileceğine ilişkin mahkeme kararı ve ilgili açıklama için bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 20; Tandoğan, 693-694.

[115] Domaniç, s. 188.

[116] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 792; Güral, s. 446; Domaniç, s. 188; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 135; Tandoğan, s. 714; Tandoğan, Haluk "Kefaletin Geçerlik Şartları", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 9, Ankara, 1977-1978, s. 39-42.

adi bir borç senedi üzerinde borçlu ile birlikte imzalanmışsa, bu imza kefaletten ziyade müteselsil veya müşterek borçluluğu ifade etmektedir[117]. Kambiyo senedinden doğan bir borcun senet dışında kefalet ile teminat altına alınabilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır[118].

Avalde aval şerhinin gerçekleştirildiği tarihin senette yer alması bir zorunluluk değilken ve hatta tarihin yer almamasının ispat vasıtası dışında herhangi bir hukuki neticesi bulunmazken[119] kefalette TBK m. 583/1 gereğince kefalet tarihinin belirtilmemesi kefalet sözleşmesinin geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır[120].

TTK m. 756'ya göre poliçede beyanların el ile imzalanması gerekmektedir. Bu hüküm TTK m. 778/1-i'ye göre bono ve TTK m. 818/1-r'ye göre çek hakkında da uygulama alanı bulmaktadır. Aval de bir kambiyo taahhüdü olduğu için avalin zorunlu şartı olan aval verenin imzasının el yazısı ile olması gerekir. Bunun dışında mühür, alet kullanarak yahut parmak izi kullanarak aval verilmesi mümkün değildir[121]. TBK m. 583/1'e göre kefalet sözleşmesinin yazılı yapılması ve TBK m. 15/1'e göre kefalette kefilin imzasının el yazısı ile atılması gerekir. Bununla birlikte okuryazar olmayan yahut fiziksel engeli sebebiyle imza atamayacak durumda olanların mühürle, bir aletle veya parmak izi kullanarak kefil olabilmeleri hususunda Reisoğlu, TBK m. 15/2'de yer alan örf adetçe kabul edilen durumlarda araçla imzanın kefalete uygulanması hükmünün çok istisnai durumlarda olabileceğinden bahisle genel olarak kefalette el yazısı ile imza olması gerektiğini belirtmektedir[122]. Esasen imza atamayanlar hakkında amir hüküm olan HMK m. 206'da, 22.7.2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7251 sayılı kanunla yapılan değişiklik neticesinde, okuma yazma bilmeyip imza atamayanların durumu ile okuma yazma bildiği halde imza atamayanların durumları farklı şekilde

[117] Tandoğan, s. 715.
[118] Böyle bir durumda uygulanması lazım gelen kanuni hükümler ve başvuru hakkının nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin açıklama için bkz. Kınacıoğlu, s. 258-260; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 138.
[119] Avalin verildiği tarihe ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.2.b.
[120] Kanun gerekçesine göre kefil, sözleşmede aksi açıkça kararlaştırılmadıkça borçlunun sadece kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonraki borçlardan sorumludur. Kefalette tarihin yer almasının önemini ortaya koyan bu açıklamanın sebebi olan hüküm 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer almamakta, 6098 sayılı TBK'da yeni düzenlenmektedir.
[121] Avalde imza hakkında geniş açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.
[122] 7251 sayılı kanunla yapılan değişiklik öncesi Reisoğlu'nun açıklamaları için bkz. Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 380. Güral, 1927 tarihli ve 1086 numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde m. 297 (6100 numaralı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 206) gereğince usulüne uygun şekilde tasdik edilmiş olmaları halinde mühürle, bir işaret veya mühürle kefil olunabileceğini belirtmektedir. Bkz. Güral, s. 451.

konumlandırılarak açıklanmıştır. Yeni düzenleme neticesinde bizce, okuma yazma bilmediği için imza atamayan kişilerin mühür veya bir alet ya da parmak izi kullanarak sorumluluk yüklendiği kefalet sözleşmelerinin geçerliliği HMK m. 206/1'e göre noterler tarafından düzenlenme biçiminde oluşturulmasına bağlıdır. Okuma yazma bildiği halde imza atamayanların mühür veya bir alet ya da parmak izi kullanarak sorumluluk yüklendiği kefalet sözleşmelerinin geçerliliği HMK m. 206/2'ye göre noterler tarafından onaylanmasına veya düzenlenmesine bağlıdır. Dolayısıyla okuma yazma bilmeyenlerin yalnızca noterler tarafından düzenlenen, okuma yazma bilenlerin ise noterlerin düzenlemesi haricinde onayladığı kefalet sözleşmeleri ilgili açısından geçerli sayılacaktır.

İmza açısından ortak bir özellik olarak, hem avalde hem de kefalette alacaklının senedi imzalamasına gerek yoktur[123]. TTK m. 1526/1'e göre avalin, 5070 numaralı Elektronik İmza Kanunu m. 5/2'ye göre banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri ve dolayısıyla kefalette atılacak imzaların, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilmeleri mümkün değildir.

Kefalette şekil TBK m. 583 ve m. 584'e göre bir geçerlilik şartı olduğundan, bu şarta uyulmaması halinde sözleşme mutlak şekilde hükümsüzdür[124]. Benzer şekilde avalde de şekil eksikliğinin mevcut olması halinde aval taahhüdü geçersizdir ve aval verenin sorumluluğu bulunmamaktadır. Aval şerhinin şekle uygun olarak gerçekleştirilmemesi imzaların bağımsızlığı ilkesi gereğince diğer imzaların ve kambiyo senedinin geçersizliğine sebebiyet vermez.

vi. Başvuru, Ödeme ve Rücu Unsuru

Aval verenin hamile karşı sorumluluğu TTK m. 724/1'e göre diğer borçlular gibi müteselsil sorumluluktur. Bizce avalde asıl borçlu için aval vermiş olan kişiye doğrudan ödeme için ibraz yapılabilmesi mümkündür[125]. Bu kapsamda hamilin doğrudan aval verene ödeme için ibrazda bulunabilmesi, TTK m. 702/1 gereği[126] aval verenin asıl borçlu

[123] Kefalette alacaklının senedi imzalamasına ihtiyaç olmaması hakkında bkz. Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 380.
[124] Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 93.
[125] Aval verene ödeme için ibrazın yapılıp yapılamayacağı hakkında ayrıntılı açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.D.2.
[126] Öğretide TTK m. 702/1 hükmünün ödeme talep edilmesini de kapsayan aşamaya değil ödeme talep edilip de başvurma hakkının doğmasından sonraki aşamaya ilişkin olarak uygulanacağını belirtilmektedir. Görüş için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 173.

olan kabul eden muhatap (bonoda düzenleyen) lehine aval vermiş olmasına bağlıdır. Böyle bir durumda kabul eden muhatap (bonoda düzenleyen) lehine aval veren kişi muhatapla aynı konumda asıl borçlu gibi sorumlu olur. Senette asıl borçlu olmayan bir kişi için aval verilmesi durumunda ise başvuru borçlularıyla aynı konumda başvuru borçlusu gibi sorumlu olur[127]. Kefalet ise yapısı gereği ikincil nitelikte bir sorumluluk arz etmektedir[128]. Yani avalden farklı olarak alacaklının ödeme için önce borçluya başvurmadan doğrudan kefile başvurarak alacağını tahsil etmesi hiçbir şartta mümkün değildir. Kefalet kapsamında alacaklı, ödeme için borçlu kişiye başvurmadan doğrudan kefile başvururs a (adi kefalet hakkında TBK m. 585/1 ve müteselsil kefalet hakkında m. 586 hükümleri istisna olmak üzere) kefilin ödemeden kaçınması mümkündür. Her halükarda hatırlatmakta fayda vardır ki kefalet hakkında borcun muaccel olması yani vadenin gelmesi öncelikli şarttır.

Aval verene başvuruda bulunulmuş olması halinde, TTK m. 687'ye göre hamilin bilerek borçlu aleyhine hareket etmiş olması hali ayrık olmak üzere, aval verenin kendi sahip olduğu def'iler ile aval verilenin taahhüdünün TTK m. 702/1'e göre aval verene de sirayet ettiği hallerdeki def'iler haricinde, aval verilenin sahip olduğu def'iler aval veren tarafından ileri sürülemez[129]. Bununla birlikte kefalette TBK m. 591/1'e göre kefilin, lehine kefil olduğu kişinin sahip olduğu ödeme güçsüzlüğünden doğmayan bütün def'ilerini alacaklıya karşı ileri sürme hakkına sahiptir.

Hamil ödeme için aval verene senedi ibraz ederse ve aval veren de ödemeyi yaparsa, aval veren TTK m. 702/3 gereği aval verilen kişiye ve ona karşı sorumlu olan diğer kişilere karşı poliçeden doğan hakları iktisap eder. Aval veren, hamile karşı sorumlu olan bütün müracaat borçlularına değil lehine aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu

[127] Nitekim bu halde öncelikle senet bedelinin ödenmesi amacıyla asıl borçlulara ibrazda bulunulması, alacağın kısmen veya tamamen karşılanamaması halinde protesto çekilerek başvuru borçlularından aval verene başvurabilme imkânına erişilmesi lazım gelmektedir. Bununla birlikte Ülgen, TTK m. 722/1'de aval verenin de protestodan muafiyet kaydı koyabileceğinden ve bu sebeple protesto olmadan aval verene başvuruda bulunulamayacağından bahisle aval verene başvuruda bulunabilmek için protesto çekilmiş olması gerektiğini ve sonuç olarak her halükarda başvuru hakkının doğması gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 173. Ancak yazarın bu düşüncesine, ödememe halinde muhatap açısından protestoya lüzum olmadan da başvurulabileceği ve TTK m. 702/1 kapsamında aval verene de protesto çekilmesine lüzum olmadan da başvurabileceğinden bahisle katılmamaktayız.
Aval verenin kimin lehine aval verdiğine ilişkin asıl borçlu/ başvuru borçlusu konumuna ilişkin ayrıntılı açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.C.

[128] Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 25; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 793;

[129] Def'iler hakkında ayrıntılı açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.1.

olanlara karşı bu hakka sahiptir. Sonuç olarak aval veren taahhüt verdiği kişi gibi sorumlu olur ve ödeme yapması halinde hamilin haklarına halef[130] olamaz. Bununla birlikte TBK m. 596/1 gereği kefalette kefil ödeme yaptığı ölçüde alacaklının haklarına halef olur ve hamile karşı sorumlu olanlara başvuruda bulunabilir.

vii. Sorumluluk Unsuru

Aval verenin sorumlu olmak istediği miktar hakkında ayrıca senette herhangi bir açıklama yapmaması avali geçersiz hale getirmez, yalnızca aval verilen kişinin sorumlu olduğu bedelin tamamı için aval verildiği sonucunu doğurur[131]. Bununla birlikte kefalette TBK m. 583/1 gereği kefilin sorumlu olacağı azami miktarı kefalet sözleşmesinde kendi el yazısı ile belirtmesi kefaletin geçerlilik şartıdır[132]. Sorumlu olunan azami miktarın kefalet sözleşmesinde gösterilmemesi halindeki müeyyide TBK m. 583/1'e göre kefalet sözleşmesinin geçersiz sayılmasıdır[133]. Sorumluluk kısmında açıklanacağı üzere aval veren, senet borçlularından olan aval verilenin sahip olduğu def'ileri kural olarak alacaklıya karşı ileri süremeyecektir. Bununla birlikte TBK m. 591/1'e göre kefilin asıl borçluya ait bütün def'ileri ileri sürebilme imkânı mevcuttur. [134]

---

[130] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 814; Karayalçın, s. 229; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 136; Güral, s. 476; Kınacıoğlu, s. 257; Pulaşlı, s. 217; Arslanlı, s. 102-103; Doğanay, s. 1921; Stranz, s. 194 ve 201; Hueck/Canaris, s. 118.

[131] Bu hususta açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.2.a.ii..

[132] Yargıtay'ın vermiş olduğu 12.4.1944 tarihli 1943/14 esas ve 1944/13 karar numaralı içtihadı birleştirme kararına göre kefilin ödeyeceği belirli miktarın gösterilmesi kefalet sözleşmesinin geçerlilik şartlarındandır. Y. İBGK, T. 12.4.1944, E. 1943/14, K. 1944/13 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).

[133] Kefalet senedinde azami miktarın gösterilmesi hususu İsviçre yargı kararlarında ve Türk yargı kararlarında tartışılmıştır. Sonuç olarak asıl borca atıf yapılmasının yeterli olmayıp kefalet senedinde azami miktarın tespit edilebilir olması yönünde içtihat ortaya konulmuştur. Tartışmalar hakkında bkz. Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 383-390. Yine benzer doğrultuda bkz. Tandoğan, Kefaletin Geçerlik Şartları, s. 47-52; Yavuz Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, s. 1423-1425.
Y. İBGK, T. 12.4.1944, E. 1943/14, K. 1944/13 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020). "… *Bu itibarla kefalet senedinde kefilin ödeyeceği muayyen bir miktarın gösterilmiş olup olmadığı ve senetten böyle muayyen bir miktarın anlaşılması kabil olup olamayacağı hususunun hakim tarafından resen nazara alınması lazım geldiğine 12/4/1944 tarihinde çoğunlukla karar verildi*." açıklamasından da anlaşıldığı üzere, kefalette kefilin sorumlu olacağı azami miktarın gösterilmemesi halinde hakimin bu durumu re'sen göz önünde bulundurması gerekir.

[134] Aval sorumluluğu hakkında yapmış olduğumuz geniş açıklamalar için bkz. Bölüm 3. Aval ve kefalet hakkında sorumluluğun niteliği ve def'iler hakkında açıklamalar için ayrıca bkz. bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 793; Karayalçın, 232-233; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 173; Poroy/ Tekinalp, s. 219; Güral, s. 443 ve s. 463; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 134; Pulaşlı, s. 207; Tekil, s. 149; Arslanlı, s. 96; Tandoğan, s. 695; Doğanay, s. 1917; Kınacıoğlu, s. 252; Yavuz, Kefalet, 33; İpekçi/ İlbuldu, s. 14; İmregün, s. 79; Olgaç, s. 12.

viii. TBK m. 584'te Yer Alan, Kefalette Eşin Rızasına İlişkin Hükmün Avale Uygulanabilirliği Hakkında

TBK m. 584/1'de, eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızası ile kefil olabilir hükmü yer almaktadır[135]. Söz konusu hükmün avalde de uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin 20.4.2018 tarih ve 2017/4 esas ile 2018/5 karar numaralı İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun hükmünden evvel öğretide ve yargı kararlarında konu hakkında görüş ayrılıkları bulunmaktaydı. Görüş ayrılıklarının temelinde ise kefaletin uygulama alanını gösteren TBK m. 603'te yer alan "*Kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümler, gerçek kişilerce, kişisel güvence verilmesine ilişkin olarak başka ad altında yapılan diğer sözleşmelere de uygulanır*." hükmü yer almaktaydı. Buna göre öğretide çoğunlukta olan yazarlar açıklamalarında[136] ve Yargıtay'ın 11. Hukuk Dairesi[137] verdiği kararlarda, TBK m. 584/1 hükmünün aval hakkında uygulanmasını, aval veren kişinin eşinin rızasının aranması gerektiğini savunmaktaydılar. Nispeten azınlıkta olan diğer yazarlar[138] açıklamalarında ve

[135] 28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı kanun m. 77 ile TBK m. 584'te yapılan değişiklikte, bazı işlemler bakımından eşin rızasının alınmasına ilişkin hükme istisna getirilmiştir. TBK m. 584/3 olarak yürürlüğe giren bu düzenleme kapsamındaki işlemler açısından eşin rızasının aranmayacağı açıkça ifade edilmiştir. İlgili düzenlemeye göre; ticaret siciline kayıtlı ticari işletmenin sahibi veya ticaret şirketinin ortak ya da yöneticisi tarafından işletme veya şirketle ilgili olarak verilecek kefaletler, mesleki faaliyetleri ile ilgili olarak esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı esnaf veya sanatkârlar tarafından verilecek kefaletler, 27/12/2006 tarihli ve 5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi Kullandırılmasına Dair Kanun kapsamında kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler ile tarım kredi, tarım satış ve esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca kooperatif ortaklarına kullandırılacak kredilerde verilecek kefaletler için eşin rızası aranmaz.

[136] Kırca, s. 437; Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 2, İstanbul, 2014, s. 369-370; Özen, s. 53-54; Şeker, Muzaffer, **Kefalette ve Avalde Eşin Rızası**, İstanbul, 2017, s. 82; Barlas, Nami "Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun Kefalete İlişkin Düzenlemeleri", **İzmir Barosu Dergisi**, S. 2, İzmir, 2011, s. 28.

[137] Y. 11. HD, T. 25.4.2014, E. 2014/1231; K. 2014/7837 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "…*Bu nedenle, kefalette eşin rızasına ilişkin hükümlerin TBK'nın 603. maddesi uyarınca "aval"de de uygulanması gerekmekte olup, doktrinde baskın görüş de bu doğrultudadır*…" ; Y. 11. HD, T. 17.2.2016, E. 2016/970, K. 2016/1578 "*… Buna göre, ticaret siciline kayıtlı ticari işletmenin sahibi veya ticaret şirketinin ortak ya da yöneticisi tarafından işletme veya şirketle ilgili olarak verilecek kefaletler, mesleki faaliyetleri ile ilgili olarak esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı esnaf veya sanatkârlar tarafından verilecek kefaletler, 27/12/2006 tarihli ve 5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi Kullandırılmasına Dair Kanun kapsamında kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler ile tarım kredi, tarım satış ve esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca kooperatif ortaklarına kullandırılacak kredilerde verilecek kefaletler için eşin rızası aranmayacaktır. Borçlar Kanununun kefalete ilişkin hükümleri aval /avalist hakkında da uygulama alanı bulacağından…"* . 11. Hukuk Dairesi ayrıca verdiği iki kararda da; ticaret siciline kayıtlı bir ticari işletmenin sahibi veya ortakları tarafından verilen aval hakkında TBK m. 584/3 ile getirilen sistemi (avale kefalet hükümlerini) uygulayarak eşin rızasının aranmayacağını belirtmiştir. İlgili kararlar için bkz. Y. 11. HD, T. 4.10.2016, E. 2016/8605, K. 2016/7763 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 11. HD, T. 31.10.2016, E. 2016/12044, K. 2016/78541(www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).

[138] Bu doğrultuda bkz. Reisoğlu, s. 323; Bozer, Ali/ Göle, Celal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, 2018, s. 174; Sezgin Huysal, Ayşegül, "TBK Madde 603'ün Avale Uygulanabilirliği", **Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 2, İstanbul, 2017, s. 179; Can, Mehmet Çelebi, "Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği-Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 3, Ankara, 2017, s. 68.

Yargıtay'ın 12. Hukuk Dairesi[139], 19. Hukuk Dairesi[140] ile Hukuk Genel Kurulu[141] verdiği kararlarda ise TBK m. 603'ün aval hakkında uygulanmasına karşı çıkarak avalde eşin rızasına gerek olmadığını belirtmekteydiler.

Yargılamada oluşan fikir ayrılıklarının önüne geçilmesi amacıyla toplanan İBGK vermiş olduğu kararda[142], TBK m. 584'ün TBK m. 603 gereğince aval hakkında uygulanmasına gerek olmadığına hükmetmiştir. Verilen karar konunun ele alınış biçimi, kefalet ile avalin işlenişi ve içerdiği gerekçeler bakımından emsal sayılabilecek niteliktedir.

---

[139] 1 Y. 2. HD, T. 27.6.2013, E. 2013/10055, K. 2013/24337 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020)"… *Bu açıklamalar doğrultusunda Türk Ticaret kanununda özel hükümler olması sebebiyle kambiyo senetlerinde B.K.nun 584. ve 603. maddeleri uygulanamaz*…".
Y. 12. HD, T. 15.5.2014, E. 2014/10176, K. 2014/14470 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "*...Bu açıklamalar doğrultusunda Türk Ticaret kanununda özel hükümler olması sebebiyle kambiyo senetlerinde B.K.nun 584. ve 603. maddeleri uygulanamaz…*". Y. 12. HD, T. 4.7.2013, E. 2013/16400/ K. 2013/25100 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "…*Türk Ticaret Kanunu'nda taahhüt altına girmek için eşin rızası koşulu düzenlenmemiştir. Kıymetli evraklar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 3. maddesine göre ticari iş sayıldıklarından, Türk Ticaret Kanunu hükümleri karşısında genel hüküm sayılan Borçlar Kanunu 584. maddesinin somut olayda uygulama yeri yoktur…".*
Y. 12. HD, T. 26.9.2013, E. 2013/20085, K. 2013/29955 "*... 6102sayılı TTK'nın 702. maddesi hükmüne göre avalist kimin için taahhüt altına girmiş ise tıpkı onun gibi sorumludur. TTK'da taahhüt altına girmek için eşin rızası koşulu düzenlenmemiştir. Kıymetli evraklar 6102 sayılı TTK'nın 3. maddesine göre ticari iş sayıldıklarından TTK hükümleri karşısında genel hüküm sayılan TBK m.584'ün somut olayda uygulama yeri yoktur…*".
[140] Y. 19. HD, T. 14.6.2016, E. 2016/3207, K. 2016/10639 "… *Yine T.T.K'nun avale ilişkin hükümlerini düzenleyen ilgili maddelerinde aval verenin eşinin rızasının bulunması gerektiği yönünde bir düzenleme de bulunmamaktadır*…". 19. Hukuk Dairesinin ilgili konu hakkında vermiş olduğu kararlarında bazısında, yerel mahkemenin gerekçelerine atıf yapılmış ve yerel mahkemece yapılan delillerin takdirinde isabetsizlik olmadığının belirtilmesi ile yetinilmiştir. Atıf yapılan yerel mahkeme kararlarında sonuç olarak TTK'da özel hükümler yer alması sebebiyle TBK m. 584 ve m. 603'ün uygulanamayacağından bahsedilmektedir. Bu doğrultuda kararlar için bkz. Y. 19. HD, T. 16.10.2014, E. 2014/12290, K. 2014/15241 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 19. HD, T. 9.2.2015, E. 2014/12410, K. 2015/1564 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 19. HD, T. 5.2.2016, E. 2015/8468, K. 2016/1608 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 19. HD, T. 16.2.2017, E. 2016/12169, 2017/1231 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).
[141] HGK, 24.5.2017, E. 2017/12-1135, K. 2017/1012 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Öncelikle vurgulanmalıdır ki Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu'na göre daha özel nitelikte bir kanun olup, ancak Türk Ticaret Kanunu'nda düzenleme bulunmaması halinde genel hüküm niteliğindeki Türk Borçlar Kanunu uygulanır. Avale ilişkin hükümler kendi içinde bir bütünlük teşkil eder ve münhasıran kambiyo hukuku içinde düzenlenmiştir. Bu haliyle özel nitelikte bir şahsi teminat türü olan aval bakımından genel nitelikli kefalet hükümlerine gidilmesine yasal olanak bulunmamaktadır.*
...
Kaldı ki ticaret hayatındaki sürat ve güven ihtiyacı, ticari iş ve işlemlerin genel hükümlerden ayrı, özel kanuni şekil kuralarına bağlanmasını zorunlu kılmıştır. Tedavül kabiliyeti ve kambiyo senetlerinin soyutluğu ilkeleri de bu fonksiyona hizmet ederler. Tedavül kabiliyeti kambiyo senetlerini adi senetlerden ayırmaktadır. Bunun sağlanabilmesi de kambiyo senetlerinin temel ilişkiden bağımsız olmasına bağlıdır... Sırf bu ihtiyaç dahi avalin "eş rızası" noktasında kefalete dair hükümlere tâbi kılınmasını imkânsız hale getirmektedir. Gerçekten de iki kişi arasında düzenlenen bir sözleşmede borçluya kefil olan kişinin evli olup olmadığı, eşin rızasının bulunup bulunmadığı kolaylıkla belirlenebilirken; tedavül kabiliyeti sebebiyle bir kambiyo senedinde avalistin evli olup olmadığının ve eşinin rızasının bulunup bulunmadığının araştırılması zorunluluğu, hamile kambiyo senetleri hukukuna tamamen yabancı bir yük getirecektir…"
[142] Y. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

İBGK'nın gerekçesinde avalin Ticaret Kanunu m. 701'de özel hükümlerle düzenlendiği belirtilmiş, ilgili hükümlerde yer alan şekil şartları haricindeki unsurların da yer verilmesi halinde bu durumun avalde şüphe uyandıracağı ve senedin tedavül kabiliyetini kaybetmesine neden olacağı ifade edilmiştir. TBK m. 584'ün kambiyo senetlerine yansıtılması halinde aval verenin evli olup olmadığının senetten anlaşılması gerektiği, aval verenin bu amaçla nüfus bilgilerini senede yazmasının ise uygulama açısından doğru ve işlevsel olmayacağından bahsedilmiştir. Yine şekle ilişkin olarak eş rızasının senedin neresinde yer alacağı incelenirken; eşin rızasını ön yüze koyması halinde bunun TTK m. 701/3'e göre eşin de aval veren olması sonucu doğuracağı, arka yüze koyması halinde ise ciro ile karıştırılmasının mümkün olduğundan bahsedilmiştir. Aynı zamanda eş rızasının senette değil de ayrı belgede yer almasının ise kambiyo senedinin hacim olarak büyümesi sonucu doğuracağı ayrıca ifade edilmiştir.

Kararda bahsedilen bu gerekçeleri destekleyecek şekilde ifade etmemiz gerekirse; avalin yapısı gereği aslen senetteki ek teminatın devralacak şahıs üzerinde oluşturacağı güvence, eş rızası şartı aranırsa şüpheye dönüşecek ve kambiyo senedinin tedavül gücünü azaltarak aval uygulamasının kıymetli evrak hukukundaki uygulanabilirliğini önemli ölçüde kısıtlayacaktır. İBGK kararının gerekçesinde atıf yapılan HGK kararında[143] da " …*Gerçekten de iki kişi arasında düzenlenen bir sözleşmede borçluya kefil olan kişinin evli olup olmadığı, eşin rızasının bulunup bulunmadığı kolaylıkla belirlenebilirken; tedavül kabiliyeti sebebiyle bir kambiyo senedinde avalistin evli olup olmadığının ve eşinin rızasının bulunup bulunmadığının araştırılması zorunluluğu, hamile kambiyo senetleri hukukuna tamamen yabancı bir yük getirecektir*..." şeklinde bahsedildiği üzere, hamile yük getirecek olan eş rızası uygulaması kambiyo senedinin tedavül gücünü etkileyeceği aşikârdır. Biz de bu sebeple İBGK'nın kararını, kambiyo senetleri uygulaması açısından yerinde bulmaktayız.

b. Garanti Sözleşmesiyle Karşılaştırılması

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu bir kararda[144] garanti sözleşmesi "… *Tanım vermek gerekirse, garanti sözleşmesi; feri nitelikte olmayan öyle bir*

[143] Y. HGK, 24.5.2017, E. 2017/12-1135, K. 2017/1012 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).
[144] Y. 11. HD, T. 15.10.1985, E. 1985/4169, K. 1985/5613 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020).

sözleşmedir ki, garanti veren, garanti alandan bir ivaz elde etmek için değil, fakat onu bir teşebbüs veya iş yapmaya yöneltmek amacıyla bağımsız olarak söz konusu teşebbüs veya işin tehlikelerini kısmen veya tamamen üzerine almak demektir…" şeklinde tanımlamaktadır. Öğretide Öztan'da benzer bir şekilde garanti sözleşmesini "*Garanti mukavelesi, fer'i mahiyette olmayan öyle bir mukaveledir ki, onunla bir kimse başkasını muayyen bir hareket tarzına sevk etmek gayesiyle, bu hareket tarzından o şahıs için doğacak tehlikeleri kısmen veya tamamen üzerine alır"*[145] şeklinde tanımlamaktadır. Garanti sözleşmesi bir borcun temin edilmesi amacıyla gerçekleştirilebileceği gibi garanti alanın iktisadi veya ilmi amaçlı girişiminin başarısının garanti edilmesi[146] şeklinde de ortaya çıkabilir[147].

Garanti sözleşmesi hakkında mevzuatımızda mevcut bir düzenleme olmamakla birlikte, öğretide ve yargı kararlarında garanti sözleşmesi TBK m. 128'de yer alan "Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme" kapsamında değerlendirilmektedir[148]. Kefalet sözleşmesi gibi şahsi teminat sağlamayı amaçlayan garanti sözleşmesinin yapı olarak ise kefaletten çok avale benzediği öğretide kabul edilmektedir[149]. Garanti sözleşmelerinin

---

[145] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 795.

[146] Örneğin bir şehre sinema salonu açan kişinin, belirli dönem içinde belirli bir miktar kazanca ulaşamaması halinde eksik kalan miktarın ödemesinin garanti edilmesi bu kapsamda değerlendirilebilir.

[147] Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 122.

[148] Y. İBGK T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *BK/TBK'da 'üçüncü kişinin fiilini taahhüt' olarak tanımlanan hukuki işlemin, aslında bir garanti sözleşmesi olduğu Yargıtay tarafından da oybirliğiyle kabul edilmektedir*…"

Y. HGK, T. 4.7.2001, E. 2001/534, K. 2001/583 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *Kanunda özel bir akit türü olarak düzenlenmemiş olan garanti sözleşmesi, BK.nun 110. Maddesinde hükme bağlanan üçüncü kişinin fiilini (edimini) taahhüt niteliğinde kabul edilmektedir…".*

Reisoğlu haklı bir şekilde, TBK'da sadece belli bir garanti sözleşmesi türü olan üçüncü kişinin fiilini üstlenmenin yer almasını eksiklik olarak değerlendirmektedir. Bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 121-122.

Türk hukukunda banka teminat mektubu olarak bilinen hukuki işlem de yargı kararlarında garanti sözleşmesi olarak işlem görmektedir. Bkz. Y. İBGK, T. 13.12.1967, E. 1966/16, K. 1967/7 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Bankanın taahhüdü lehdarın borcunun geçerliliğine ve varlığına bağlı olmaksızın garanti taahhüdü olarak tecessüm eder. Banka bu teminat mektubu ile bir sözleşmeye bağlanmış şahsın vecibesini yerine getirmesini ve yerine getirmediği takdirde teminatı alan şahıs için doğacak tehlikeleri kısmen veya tamamen üzerine alır*..."; Y. İBGK, T. 11.6.1969, E. 1969/4, K. 1969/6 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *gümrük idaresine verilen teminat mektupları mahiyet itibariyle Borçlar Kanununun 110. maddesinde sözü edilen 3. şahsın fiilini taahhüt niteliğinde bir garanti akti olduğuna*..."; Y. 11. HD, T. 10.11.2015, E. 2014/16685, K. 2015/11819 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Dairemizin yerleşik uygulamasında da teminat mektubunun BK'nın 110. maddesi çerçevesinde bir garanti sözleşmesi olduğu yönü benimsenmiştir*...". Banka teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin açıklamalar ve öğretideki görüşler için bkz. Ekinci, Akın/ Durukanoğlu, Nihayet, **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Teminat Mektupları**, İstanbul, 2016, s. 36-76.

[149] Bu açıklamanın temelinde yatan sebep ise garanti sözleşmesinin aynı aval gibi bağımsız bir yapısının olması, kefaletin aksine fer'i bir nitelik arz etmemesidir. Açıklama için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 795.

Garanti sözleşmesi ile kefalet arasındaki temel farklara kısaca değinmek gerekirse; garanti sözleşmesi bağımsız bir nitelik arz ederken kefalet asıl borca bağlı olduğundan asıl borç bir sebeple sona ererse kefalet de sona erer. Garanti sözleşmesinde asıl borçluya ait def'ilerin ileri sürülebilmesi (asli borç olduğundan) mümkün değilken kefalette TBK m. 591'e göre asıl borçluya ait def'ilerin ileri sürülebilmesi mümkün ve hatta zorunludur. Son olarak garanti sözleşmesinde garanti verenin borçluya başvuru hakkı bulunmazken kefalette TBK m. 596 gereğince kefilin başvuru

hukuki yapısı tartışmalı olmakla birlikte, kefalet benzeri garanti sözleşmesi ve saf garanti sözleşmesi olmak üzere iki türü bulunmaktadır[150]. TBK m. 128 de bu ayrımda kefalet benzeri garanti sözleşmesi kapsamında değerlendirilmektedir. Bununla birlikte 2011 tarihli TBK ile yeni ihdas edilmiş olan TBK m. 603 düzenlemesi, kefaletin şekline, ehliyete ve eş rızasına ilişkin hükümlerini gerçek kişilerce kişisel güvence verilmesine ilişkin diğer sözleşmelere ve dolayısıyla garanti sözleşmesine de uygulayarak bu tip garanti sözleşmesini hukuk uygulamamızda yapısal olarak kefalete oldukça yaklaştırmıştır.

Aval ile garanti sözleşmesi arasındaki farklara bakılacak olursa, aval sözleşme kapsamında da tek taraflı olarak da gerçekleştirilebilen bir hukuki işlem niteliğinde iken garanti sözleşmesinde garanti veren kişinin sözleşme yaptığı bir kişi bulunmaktadır. Daha evvel belirtildiği üzere[151] avalde teminatın öznesi senet üzerinde yazılı bedelin ifası iken garanti sözleşmesinde, TBK m. 128/1'e göre bir fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararın giderilmesidir. Aval yalnızca kambiyo senedi üzerinde yer alabilen taahhüt niteliğinde iken garanti sözleşmesinde kural olarak TBK m. 12'ye göre şekil serbestisi ilkesi geçerlidir[152]. Ancak garanti sözleşmesi, TBK m. 603'te belirtildiği üzere, gerçek kişilerce kişisel güvence verilmesi kapsamında değerlendirilebiliyorsa garanti

hakkı bulunmaktadır. Öğretide garanti sözleşmesi ve kefalet arasındaki farklar açısından yapılan açıklamalar için ayrıca bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 121-134; Reisoğlu, Seza, **Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler**, Ankara, 1990, s. 32-34; Tandoğan, s. ; Olgaç, s. 14-15; Yavuz, Kefalet, s. 18-30; Özen, s. 23-43; Gümüş, s. 505 ; Moroğlu, Erdoğan **Hukuki Mütalaalar**, İstanbul, 2007, s. 135. Yeni tarihli bir HGK kararı kefalet ve garanti sözleşmelerinin arasındaki farklılıkları ortaya koyabilmek açısından son derece değerli mahiyettedir. Karar için bkz. HGK, T. 23.5.2019, E. 2017/11-1731, K. 2019/608 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Nihayet, ana kıstaslardan bir diğeri de kişiye yönelik teminat verme kıstasıdır. Bu kıstasa göre teminatın bir kişi göz önünde tutularak verilmesi halinde kefalet sözleşmesine işaret olunacaktır. Zira kefil, borç altına girerken alacağın her ne şekilde olursa olsun ödeneceğini değil, fakat bu borçlu tarafından ödeneceğini temin etmektedir. Başka bir deyişle kefilin ilgisi borçlunun şahsına yönelik olup, sonuç ikinci planda kalmaktadır. Garanti sözleşmesinde ise kişiye yönelik bir teminat verilmemekte, objektif olarak belli bir sonucun gerçekleşmesi amacına yönelik olarak teminat verilmektedir. Böylece teminatın bir kişi göz önünde tutularak verilmesi kefalet sözleşmesine, bir sonucun gerçekleşmesi için verilmesi ise garanti sözleşmesine işaret sayılacaktır. Her olayda diğer vakıalarla birlikte bu özelliğin de araştırılması gerekir*…".
Garanti sözleşmesi ve kefalet arasındaki farklar hususunda Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar için ayrıca bkz. Y. HGK, T. 4.7.2001, E. 2001/534, K. 2001/583 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. HGK, T. 3.12.2008, E. 2008/19-729, K. 2008/718 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).

[150] Yüce, Melek Bilgin, **Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007, s. 10.

[151] Bkz. Bölüm 1, II.A.2.a.i.

[152] TTK m. 701/3'e göre düzenleyen ve muhatap haricinde kambiyo senedinin ön yüzüne imza atan her kişi aval veren sayılır. Senedin arka yüzüne "garanti içindir" veya benzer bir ifade yazmak ise onu garanti sözleşmesi haline getirmez, aksine ileride bahsedileceği üzere aval olarak işlem görür. Bu açıdan kambiyo senedi üzerinde garanti sözleşmesi yapılabilmesi mümkün değildir. Ancak bir kambiyo taahhüdü hakkında ayrıca garanti sözleşmesi yapılabilmesi ise mümkündür. Bu hususta bkz. Demirkapı, Aval, s. 142'den naklen Baumbach ve Hefermehl, s. 302; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 432.

sözleşmesinin TBK m. 583'e göre nitelikli yazılı olarak yapılması mecburi olacaktır[153]. TTK 702/2'ye göre aval verenin teminat altına aldığı borç şekle ait noksanlık sebebiyle batılsa aval taahhüdü de geçersiz iken garanti sözleşmesinde ise garanti edilen borç şekle ait noksanlık sebebiyle geçersiz olsa bile garanti verenin taahhüdü geçerli kalmaya devam eder[154]. Aval verenin sorumluluğu aval verilen ve diğer borçlularla birlikte müteselsil sorumluluk iken garanti verenin müteselsil sorumluluğu bulunmamaktadır[155].

Aval veren kişi kendisine başvuru halinde ödeme yaparsa TTK m. 702/3 gereğince aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu olanlara başvuru imkânına sahipken garanti sözleşmesi hakkında TBK m. 128'de böyle bir başvuru hakkından bahsedilmemiştir. Dolayısıyla ödeme yapan garanti verenin garanti sözleşmesi kapsamında borçluya başvuru hakkı bulunmamaktadır[156]. Bununla birlikte garanti verenin, garanti sözleşmesi kapsamında ayrıca kontrgaranti almış olması durumunda kontrgaranti veren tarafa başvuru hakkı bulunduğunu belirtmek gerekir. Ancak açıkça ifade etmekte fayda vardır ki, verilen kontrgaranti garanti sözleşmesinde garanti veren açısından, kendisine başvurulduğu zaman bir def'i imkanı sağlamayan ve bağımsız bir özellik arz eden yapıdadır[157].

---

[153] Zevkliler, s. 14; Özen, s. 27-28; Yavuz, s. 865.

[154] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 795; Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları, s. 32.
Her ne kadar garanti sözleşmesi ile bağımsız bir borç yüklenilmiş olsa bile, asıl borcun sona ermesi (borçlunun taahhüdünü yerine getirmesi gibi sebeplerle) garanti edilen rizikoyu da sona erdiriyorsa, garanti yükümlülüğü de son bulmaktadır. Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları, s. 32.

[155] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 795.

[156] Bu doğrultuda açıklamalar için bkz. Y. HGK, T. 4.7.2001. E. 2001/534, K. 2001/583 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 11. HD, T. 14.5.2013, E. 2011/7082, K. 2013/9886 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 13. HD, T. 6.4.2010, E. 2009/13412, K. 2010/4484 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020); Y. 19. HD, T. 10.11.2014, E. 2013/19331, K. 2014/15934 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).
Garanti verenin, garanti sözleşmesi kapsamında bir başvuru hakkı bulunmamakla birlikte TBK m. 77 ve devam hükümlerine göre iç ilişkide lehine garanti verilen şahsa sebepsiz zenginleşmeye dayalı talepte bulunabilmesi mümkündür. Öğretide vekaletsiz iş görme, sebepsiz zenginleşme ve TBK m. 61 (EBK m. 51) hükümlerinin kullanılabilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir. Garanti verenin, garanti verilenle arasında bir sözleşme bulunmaması halindeki rücu imkanı ve bu konuda öğretide yer alan görüşler hakkında bkz. Yüce, Melek Bilgin, "Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesinde Rücu", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11 Özel Sayı, İzmir, 2009, s. 1443-1451.

[157] Bu kontrgarantinin yegâne amacı, rizikonun gerçekleşmesi halinde garanti verenin TBK 128'e göre göre zararı tazmin etmesi durumunda başvuruda bulunabileceği bir taraf ihtiyacından ibarettir. Bu hususta bkz. Y. 11. HD, T. 9.11.2010, E. 2008/13203, K. 2010/11523 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) " … *Burada öncelikle belirtmek gerekir ki, bu türden bir ilişkide davacı bankaca alınan kontrgaranti ve diğer teminatlar, davacı bankanın mektup bedelini tazmin etmesi halinde rücu hakkını sağlamaya yöneliktir. Yoksa davacı bankanın verdiği teminat mektubu, aldığı kontrgarantiden tamamen bağımsızdır. Diğer bir deyişle davacı banka, hiç kontrgaranti almasa veya aldığı kontrgaranti herhangi bir nedenle geçersiz olsa dahi, teminat mektubunun tazmini talebinde bulunan muhataba karşı bunu ileri süremez*…" .
Kontrgaranti hakkında bilgiler için ayrıca bkz. Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler.

Avalde eşin rızasına ilişkin olarak yukarıda yapılan açıklamalar göz önünde tutularak aval veren kişinin eşinin rızası aranmazken, TBK m. 603 yollamasıyla garanti sözleşmeleri hakkında uygulama alanı bulan TBK m. 584 gereğince, garanti sözleşmelerinde garanti veren kişinin eşinin rızasının bulunması gerekmektedir[158].[159]

c. Kabul ve Ciro Kavramlarıyla Karşılaştırılması

Kambiyo senetlerinde uygulama alanı bulan ve çalışmamızın konusu olan avalin, her ne kadar benzerlikleri sınırlı sayıda olsa da kambiyo senetlerine ilişkin kavramlar olan kabul ve ciro kavramları işle karşılaştırılması faydalı olacaktır.

i. Kabulle Karşılaştırılması

Kabul, poliçede yazılı bedelin vade geldiğinde ödeneceğine ilişkin poliçeye eklenen, poliçede muhatap olarak ismi yazılı şahsın irade beyanını ve imzasını kapsayan bir kambiyo taahhüdüdür. TTK m. 691-699 arasında bahsedilen kabul, kambiyo senetlerinden yalnızca poliçeye özgü bir taahhüdüdür. Bonoda kabulün uygulama alanı bulabileceği bir muhatap söz konusu değil iken çekte ise muhatap bulunmakla birlikte TTK m. 784'e göre kabul yasağı söz konusudur ve buna rağmen çek üzerine kabul kaydı konulmuş ise bu kayıt yazılmamış sayılır.

Düzenleyenin poliçeye muhatabın adını yazması tek başına muhatabın sorumlu olmasını doğuran bir işlem değildir. Muhatabın kabul beyanına kadar poliçe bedelinden dolayı sorumlu olan kişi poliçenin düzenleyenidir. Dolayısıyla kabul beyanına kadar muhatap poliçeye yabancı konumdadır[160]. Muhatap poliçeye yazdığı kabul beyanı ile birlikte poliçedeki asıl borçlu konumuna geçmektedir. Kabul beyanının poliçenin ön veya arka yüzünde olabileceğine ilişkin TTK'da düzenleme mevcut değildir. Ancak kabul beyanı senedin arka yüzünde yer alacaksa kabule ilişkin açıklama yapılması zorunludur, aksi halde atılan bu imza kabul sayılmaz. Böyle bir durumda atılan imza, ileride

[158] TBK Adalet Komisyonu Raporu'nda, kefili koruyucu hükümlerden kaçınmak amacıyla kefalet sözleşmesi yerine başka adlarla yapılan sözleşmeler açısından, kefalete ilişkin şekil, ehliyet ve eş rızası hakkındaki hükümlerin uygulama alanı bulacağını açıkça belirtmiştir. Raporda komisyon bu duruma örnek olarak, garanti sözleşmesi olarak kabul edilen TBK m. 128'de bahsedilen üçüncü kişinin fiilini üstlenme sözleşmesini göstermiştir.

[159] Aval ve garanti sözleşmesi arasındaki farklar açısından ayrıca bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 794-795.

[160] Norton, Charles P. / Tiffany, Francis, **Handbook of the Law of Bills and Notes**, Minessota: West Publishing Co., 1900, s. 79.

bahsedileceği üzere TTK m. 683/2'ye göre beyaz ciro olarak işlem görür[161]. TTK m. 695/1'e göre kabul beyanı poliçe üzerinde "kabul edilmiştir" veya benzer ibareyle[162] ifade edilir ve muhatap tarafından imzalanır. Yine TTK m. 695/1'e göre muhatabın poliçenin ön yüzüne açıklama yapmadan sadece imzasını atması kabul hükmündedir[163].[164]

Aval ve kabul arasında gerek şekil açısından gerekse de sorumluluk açısından bazı farklılıklar mevcut olduğu gibi benzerlikler de bulunmaktadır. Öncelikle aval bütün kambiyo senetlerinde uygulanabilirken kabul yalnızca poliçede gerçekleştirilebilir niteliktedir. Aval senet açısından ek teminat içerme amacı ile gerçekleştirilirken kabul poliçede teminat sağlamaktan ziyade muhatabın borcu bizzat ödeyeceğine ilişkin soyut taahhüt verme amacıyla gerçekleştirilir. TTK m. 671/1-c'ye göre muhatap poliçede bulunması zorunlu olan unsurlardan biri iken aval ise senette bulunması tamamen tarafların iradesine bağlı hukuki bir işlem olduğundan, kambiyo senetlerinde isteğe bağlı bir özellik arz etmektedir. Aval, gerek tek taraflı irade beyanı ile ortaya çıkabilen gerekse de sözleşme olarak oluşabilen bir hukuki işlemdir. Bununla birlikte kabul karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından oluşan sözleşme niteliğindedir[165]. Aval veren TTK m. 702/1 sebebiyle lehine aval verilen kişinin kim olduğuna göre asıl borçlu veya başvuru borçlusu konumunda iken kabul eden muhatap her halükarda poliçenin asıl borçlusu konumundadır. Aval veren kendisine başvuru halinde senet dolayısıyla sorumlu olduğu miktarı öderse, TTK m. 702/3'e göre aval verilen kişiye ve ona karşı sorumlu olan diğer kişilere başvurma hakkına sahiptir. Kabul eden muhatap ise kendisine başvuru durumunda sorumluluğu kapsamında poliçe bedelini öderse, asıl borçlu olduğu için poliçe sebebiyle başvuru hakkı mevcut değildir. Her iki hukuki kavram da senedin hem

[161] Arka yüzde yer alan tek imzanın beyaz ciro olduğuna ilişkin açıklamalarımız ve öğretideki tartışmalar için bkz. Bölüm 2, II.A.1.a.ii.b)

[162] Muhatabın beyanının kabul olarak algılanabilmesi için yazılan ifadenin anlaşılabilir olması önem arz etmektedir. İngiliz Hukuku etkisinde gelişen Amerikan Hukuku'nda "ibraz edilmiştir", "görülmüştür" gibi ifadeler de kabul kapsamında değerlendirilmektedir. Huffcut, Ernest, **The Law of Negotiable Instruments**, New York: Baker, Voorhis & Company, 1898, s. 610.

[163] Atılan imzanın teknik yapısı ispat hukukunu ilgilendirmekle birlikte eğer atılan imza muhatap tarafından veya muhatabın temsilcisi aracılığıyla gerçekleştirilmemişse, TTK m. 701/3'e göre imzayı atan kişi aval veren gibi sorumlu olur. Poliçede muhatap olarak adı yazılı kişi haricinde bir kişinin açıkça ismini yazarak kabul beyanını yazıp imzalaması onu kabul eden konumuna sokmamaktadır. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 534; Bigelow, Mellville M., **The Law of Bills, Notes and Cheques**, Boston: Little, Brown and Company, 1900, s. 51; Huffcut, s, 612.

[164] Kabul hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 521-549 ; Poroy/ Tekinalp, s. 179-189; Pulaşlı, s. 155-171; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 113-117.

[165] Poroy/ Tekinalp bu sözleşmeyi, kabul beyanıyla birlikte kabule arz eden kişiye geri verildiği anda geçerlilik kazanan bir "kabulün oluşumu sözleşmesi" olarak ifade etmektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 181.
Belirtmek gerekir ki bu sözleşme kıymetli evrak hukukunda soyut bir nitelik arz eden sözleşmedir. Kabulün soyut bir taahhüt olması hakkında bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 180-181.

ön hem de arka yüzünde gerçekleştirilebilir. Yine hem kabulün hem de avalin kayıtsız ve şartsız yapılmış olması gerekir. Ancak her iki kavramda da aranan kayıtsız ve şartsız olmaları durumu, kısmi kabule veya kısmi avale ilişkin açıklamaları kapsamayan şart niteliğindedir. TTK m. 696/1'e göre kabulün ve TTK m. 701/1'e göre avalin kısmi olarak yapılabilmesi mümkündür. Bu sebeple senette kısmi kabul veya kısmi aval olması halinde, ilgili kambiyo taahhüdünün kayıtsız ve şartsız olması şartına aykırı olduğu ileri sürülemez[166].

ii. Ciroyla Karşılaştırılması

Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı senetlerdir ve emre yazılı senetlerin devri TTK m. 647/1 ile 2'ye göre zilyetliğin devri ve ciro ile gerçekleştirilir[167]. Tanım olarak ciro emre yazılı senetlerde senedin içerdiği hakkı devretmeye yönelik yazılı bir irade beyanıdır[168]. TTK m. 681-690 arasında bahsedilen ciro, emre yazılı olan bütün kambiyo senetlerinde devir yöntemi olarak uygulama alanı bulur. TTK m. 778/1-a atfıyla poliçede ciro hükümleri bonoda doğrudan uygulanırken, TTK m. 818-1-d atfıyla ciro hakkında poliçe hükümlerinden TTK m. 683-685 çekte ciroya doğrudan uygulanır ve ayrıca TTK m. 788-793 hükümleri uygulama alanı bulur.

Ciro vadeye kadar yapılır, vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro hakkında TTK m. 690/1 uygulanır. TTK m. 682/1'de yer alan düzenlemeye göre cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Cironun şarta bağlı olarak yazılması halinde ise ciro geçersiz sayılmaz, cirodaki şart yazılmamış sayılır. TTK m. 683/1'e göre ciro senedin üzerine veya alonja yazılı olmalıdır[169]. Ciro konu olarak devir (temlik) cirosu, tahsil cirosu ve rehin cirosu olmak üzere üç şekilde ortaya çıkmaktadır[170]. İlk ciro işlemini lehtarın

---

[166] Aval şerhinde kayıt veya şart bulunması halinde avalin durumu hakkındaki açıklamalar için bkz. Bölüm 1, II.B.4. ve Bölüm 2, I.A.1.b.

[167] Kanunen emre yazılı olan kambiyo senetlerinin "emre değildir kaydı" ile birlikte nama yazılı hale getirilmeleri halinde devirleri TTK m. 647/1 ve 2'ye göre zilyetliğin devri ve yazılı devir beyanı ile gerçekleştirilir. Kambiyo senetlerinin hepsinin nama yazılı olarak düzenlenebilmesi TTK gereği mümkün iken TTK m. 671/1-f'ye göre poliçede TTK 776/1-e'ye göre bonoda lehtar zorunlu unsur olduğundan, poliçe ve bononun hamiline yazılı olarak düzenlenmesi mümkün değildir. Çekin ise TTK m. 785/1'c'ye göre hamiline yazılı olarak düzenlenebilmesi mümkündür ve hamiline kaydı içeren bir çekin devri ise TTK m. 647/1'e göre sadece zilyetliğin devri ile gerçekleştirilir.

[168] Poroy/ Tekinalp, s. 190, Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 153.

[169] Senedin ön yüzünde yapılacak olan ciro işleminin açık ve anlaşılır olması önem arz etmektedir. Aksi halde, senedin ön yüzüne atılan imza ciro amaçlı atılmış olsa da TTK m. 701/3'e göre aval olarak değerlendirilebilir.

[170] Cironun türleri hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 578-635; Poroy/ Tekinalp, s. 195, Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 161-167; Pulaşlı, s. 194-200.
Cironun hukuki niteliği hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. ; Poroy/ Tekinalp, s. 191-192, Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 153-155.

gerçekleştirmesi gerekir, aksi halde ciro zincirinde kopukluk olduğu kabul edilir[171]. Ciro edilen kişi senede yabancı üçüncü bir kişi olabileceği gibi, çek dışında, daha evvel senette imzası bulunanlardan birisi de olabilir[172].

Avalin asli amacı senette ek teminat sağlamak suretiyle hamile alacağını karşılama hususunda güven sağlamaktır. Aval veren kişi, aslen teminatın kendisi olan bu sorumluluğunu hiçbir şekilde bertaraf edemez, aksi bir düşünce avalin varlık sebebi ile bağdaşmamaktadır. Ciro da, her ne kadar asli amacı senetten doğan hakkın başkasına devri olsa da, TTK m. 685'te bahsedildiği üzere avale benzer bir şekilde teminat işlevini barındırmaktadır[173]. Ancak aradaki fark, avalle bütünleşmiş bir şekilde mevcut olan teminat ciroda, cironun yapısını güçlendiren bir araç konumundadır. Nitekim TTK m. 685/1 ve 2 hükümleri gereği (TTK m. 730'da yer alan başvurma hakkını düşüren süreler içinde olmak kaydıyla) ciranta senede ekleyeceği kayıtlar vasıtası ile cirodaki teminat işlevini rahatlıkla şekillendirebilmektedir. Ciro yasağı kapsamında ayrıca değerlendirildiğinde, aval verenin başka bir aval işlemini yasaklama gibi bir imkânı mevcut değilken TTK m. 685/2'ye göre cirantanın poliçenin tekrar ciro edebilmesini yasaklaması mümkündür.

TTK m. 702/1'e göre aval veren kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur. Dolayısıyla aval verenin sorumluluğunun belirlenmesi aval verdiği şahsa bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bununla birlikte ciroda, her bir cirantanın kendi attığı imzanın bulunduğu konuma göre sorumluluğu bulunmaktadır.

Bahsedilen farklılıklar dışında ayrıca aval, kambiyo senedinin devir şekli ne olursa olsun bütün kambiyo senetleri açısından uygulanabilir nitelikte iken ciro yalnızca

---

[171] Y. 12. HD, T. 11.12.2012, E. 2012/19986, K. 2012/37189 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *Ciroların birbirine bağlı olması, her şeyden önce, ilk cironun lehtar tarafından yapılmasıyla mümkündür. İlk ciroda lehtarın imzası yoksa ciro zinciri düzensiz demektir. Somut olayda, takip dayanağı bonolarda; lehtar H. G.G.'in cirosu bulunmadığından takip alacaklısı yetkili hamil değildir. Dolayısıyla bonolarda ilk ciro lehdara ait olmadığına göre ciro zincirinde kopukluk bulunmaktadır*…". İlk cironun lehtar tarafından gerçekleştirilmemiş olması halinde, ilk cirodan sonra gelen cironun maddi anlamda hak sahibi olan kişi tarafından yapılması, ciro zincirindeki kopukluğu tamir etmektedir. İlk cironun lehtara ait olmaması halinde ciro zincirinin durumu hakkında, ihtimaller de göz önünde tutularak yapılan açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.b).ii).

[172] TTK m. 789/4'e göre çekte muhatap lehine ciro, muhatabın başka bir şubesine ciro edilmedikçe, makbuz hükmündedir.

[173] Cironun işlevleri olan devir işlevi, teşhis işlevi ve teminat işlevi hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 579-609; Poroy/ Tekinalp, s. 200-210; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 158-161; Pulaşlı, s. 184-189.

emre yazılı olan kambiyo senetlerinde[174] söz konusudur[175]. Yine aval yalnızca kambiyo senetlerinde uygulanabilir nitelikte iken ciro TTK m. 831'e göre kambiyo senetleri dışında cirosu kabil olan diğer senetlerde de uygulanabilir. TTK m. 701/1'e göre aval veren kişi poliçe bedelinin bir kısmı için aval verebilirken TTK m. 682/2'ye göre kısmi ciro batıldır. Senet üzerine isim yazmadan yalnızca imza atılarak aval gerçekleştirilmek istenirse bu imzanın senedin ön yüzünde bulunması gerekir. Aksi halde senedin arka yüzüne aval amacıyla atılan tek imza beyaz ciro olarak kabul edilir.

d. Teminat Kaydıyla (Senediyle) Karşılaştırılması

Teminat senedi, bir kambiyo senedinin bir borcun ifasının teminatı olarak lehtara verildiği senettir[176]. Türk hukukunda, özellikle banka kredi sözleşmeleri ve finansal kiralama sözleşmelerinde uygulanan bu senet türü birçok sözleşme hakkında da uygulanabilir niteliktedir. Belirtmekte fayda vardır ki teminat senetleri hakkında hukukumuzda doğrudan herhangi bir yasal düzenleme mevcut değildir. Kambiyo senetleri (uygulamada büyük bir kısmı bonolarda ve çeklerde rastlanmaktadır) açısından teminat senetleri, kambiyo senedinin üzerine borçlunun genellikle "teminat senedidir" veya "teminattır" şeklinde yazdığı kayıtla gerçekleştirilmektedir. Çalışmamız açısından teminat kaydının önemi bu kaydın, konuluş şekline göre, aval ile arasındaki ilişkidir[177].

Kambiyo senedi üzerinde teminat kaydı varsa ve hangi borcun teminatı olduğunun ispatı mümkünse, söz konusu kambiyo senedi kayıtsız ve şartsız bir ödeme taahhüdü/havale içermediğinden[178] dolayı hükümsüzdür[179]. Dolayısıyla hukuki anlamda

---

[174] Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı senetler oldukları için, nama yazılı veya hamiline yazılı olarak düzenlendikleri açıkça anlaşılmıyorsa, bütün kambiyo senetlerinde ciro işlemi yapılabilir.

[175] TTK m. 791'e göre hamiline yazılı bir çek üzerinde ciro yapılırsa, bu kişi attığı imzadan dolayı ciranta olarak sorumlu olmakla birlikte çekin hukuki niteliğinde değişiklik olmaz.

[176] Poroy/ Tekinalp, s. 266.

[177] Kambiyo senetlerinde teminat kaydı ve teminat kaydının kambiyo senetlerine etkisi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 1075-1077; Odman Boztosun, Ayşe, "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı", **Legal Hukuk Dergisi**, S. 53, 2007, s. 1487-1499 (Legal Hukuk Bankası); Poroy/ Tekinalp, s. 266-271; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 148-149; Pulaşlı, s. 260-277; Sarıkaya, Merve, **Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

[178] HGK, T. 11.12.2018, E. 2017/1155, K. 2018/1892 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür*…".

[179] Öğretide ve yargı kararlarında, senette sadece teminat kaydının yer almasının senedi teminat senedi haline getirmeyeceği, hangi ilişki için teminat verildiğinin de anlaşılması halinde teminat senedi olarak işlem göreceği kabul edilmektedir. Öztan, Kıymetli Evrak hukuku, s. 1075-1076; Poroy/ Tekinalp, s. 267; Pulaşlı, s. 266; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 148; Odman Boztosun, Teminat Kaydı, s. 1487 vd.. Y. HGK, T. 28.3.2018, E. 2017/1140, K. 2018/563 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *Bonoda teminat kaydı varsa da neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu ibare bononun mücerrettik vasfını ortadan kaldırmaz*. *Bononun teminat amaçlı*

geçerli bir teminat kaydı, senedi kambiyo senedi olmaktan çıkarırken teminat maksatlı olarak senede eklenen aval şerhi ise TTK m. 700-702 gereği senedin geçerliliğini etkilemeyen ihtiyari bir kayıt niteliğindedir.

Teminat kaydını senede ekleyen kişi senedi düzenleyen kişi iken aval şerhini gerçekleştiren kişi senette yer alan herhangi bir kişi olabileceği gibi üçüncü bir kişi de olabilir[180]. Teminat kaydı ile lehine işlem yapılan kişi senedin lehtarı iken avalde lehine işlem yapılan kişi düzenleyen, muhatap, ciranta, araya giren ve hatta aval veren kişi bile olabilir[181]. Yakın tarihli bir Hukuk Genel Kurulu kararında teminat kaydının senedin ön veya arka yüzünden ayrı bir sözleşmede yer almasının mümkün olduğu belirtilmektedir[182]. Bununla birlikte aval şerhinin yalnızca kambiyo senedi üzerinde veya alonjda yer alması gerekir.

Senede eklenme amaçları bakımından teminat kaydı ve aval arasında farklılık mevcuttur. Teminat kaydını senede ekleyen düzenleyen, asıl ilişkiye yollama yaparak senetten doğan bir teminat sorumluluğu üstlenmektedir. Bu sorumluluk, kefalete benzer

---

verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin ya bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK'nun 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun kanıtlanması gerekir…".
Y. 12. HD, T. 12.3.2013, E. 2013/3704, K. 2013/8884 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *Dayanak senedin arkasında "İşbu senet 06 DK.... Plakalı Ank. Büy. Şeh. Bld. Özel Halk otobüsü %85 hissesi adıma kayıtlı aracın %10 hissesine teminat niteliğinde olup aramızda tanzim edilmiştir." şerhinin verilerek alacaklı ve borçlu tarafından imzalandığı görülmektedir. Senet arkasındaki bu kayıt, bononun anılan aracın %10 hissesinin teminatı olarak verildiğini göstermekte olup, TTK'nın 688/2. Maddesi (6102 Sayılı TTK.m.776) anlamında kayıtsız şartsız bir borç ikrarı içermemektedir...*".

[180] Öğretide poliçede muhatabın bonoda ise düzenleyenin asıl borçlular olmaları sebebiyle aval veremeyecekleri belirtilmekle birlikte konu hakkındaki tartışmalara daha sonraki bölümlerde değinilecektir. Ancak kısa bir şekilde bahsetmemiz gerekirse, kanaatimizce, poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen sorumluluklarını artırabiliyorlarsa aval verebilmelerinin önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır. Konu hakkında bkz. Bölüm 1, II.F.1.b.

[181] Aval verilen kişilerin kimler olabileceği hakkında bkz. Bölüm 1, II.F.2.

[182] Y. HGK, T. 11.12.2018, E. 2017/1155, K. 2018/1892 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *O hâlde satım sözleşmesi kapsamında verildiği çekişmesiz olan bononun tanzim tarihi ve bedeli ile fatura tarihi ve miktarı aynı olup, faturada satım bedelinin eşit taksitler hâlinde ödeneceği kararlaştırıldığına göre senedin teminat amaçlı olarak alacaklıya teslim edildiğinin kabulü gerekir. Bunun için senet veya fatura üzerinde senedin satım sözleşmesinin teminatı olarak verildiğine ilişkin bir kaydın bulunmasına gerek yoktur."*.
Öğretide senet dışındaki teminat kaydının hukuki niteliği, senede yabancı kişilerin bu kaydı bilmeleri beklenemeyeceğinden, yalnızca taraflar arasında ileri sürülebilen bir şahsi def'i olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 269; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 148-149; Pulaşlı, s. 273; Yılmaz, Lerzan, s. 479. Belirtmemiz gerekir ki bu def'i, kambiyo senetleri kamu güvenine mazhar senetler olduğu için iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecek bir def'i olmakla birlikte, TTK m. 687/1 gereğince hamil senedi iktisap ederken bile bile borçlu zararına hareket etmişse bu şahsi def'i üçüncü kişi konumundaki hamile karşı da ileri sürülebilir. Örneğin, senet dışında bir sözleşme ile borçlu B'nin alacaklı A'ya 100.000 TL tutarında bir emre yazılı bonoyu borcu karşılığında teminat amacıyla verdiği belirtilmişse, A'nın takip yapması halinde kendisine karşı ileri sürülebilecek şahsi def'i niteliğindeki teminat senedi iddiası söz konusu olabilecektir. A senedi C'ye devrederse ve C'de mevcut durumdan haberdar ise, TTK m. 687/1 kapsamında B şahsi def'iyi C'ye karşı da ileri sürebilecektir.
Senet dışındaki teminat kaydının senedin geçerliliğinin etkilemediğini ve hukuken hala kambiyo senedi vasfında olduğuna ilişkin açıklamalar için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, 149; Poroy/ Tekinalp, s. 269 dn. 228.

bir şekilde, asıl ilişkiden doğacak sıkıntıları aynen ifa yoluyla gidermek amacı ile değil de asıl ilişkiden beklenen faydanın karşılanamamasının sonuçlarından sorumluluk amacıyla ortaya çıkmaktadır. Aval şerhinin amacı ise kambiyo senedinin ödenmeme riskini ortadan kaldırmak amacıyla senede ek teminat eklenmesidir. Avalde aval verenin borcunun öznesi senet dolayısıyla sorumluluk altına girdiği, temelde aval verilenin sorumluluğuna göre belirlenen senet bedeldir. Bu özelliği ile aval, kambiyo senedi üzerinde kambiyo senedindeki bedel için verilen ek teminat niteliğindedir.

Teminat kaydı içeren bir kambiyo senedine ilişkin takip, söz konusu senet kambiyo hukukuna göre asgari şartları sağlamadığı için, İİK m. 167 ve devamına göre kambiyo senetlerine özgü takip ile gerçekleştirilmemektedir[183]. Bununla birlikte avalin geçerli bir kambiyo taahhüdü olması sebebiyle, kambiyo senetlerine özgü takip yolu ile aval verenin takip edilebilmesi mümkündür.

Teminat senedinin üzerinde aval verilmiş olması halinde TTK m. 702/2 hükmünün nasıl uygulanacağından bahsetmek yerinde olacaktır. Zira TTK m. 702/2'de aval verenin taahhüdünden dolayı sorumlu olmayacağı hal olan şekle ilişkin noksanlık belirtilmiştir. Ancak Hukuk Genel Kurulu'nun yerleşik içtihadına göre senedin teminat senedi olduğunun senet metninden anlaşılabildiği hallerde, senet kayıtsız ve şartsız bir

[183] Y. 12. HD, T. 18.12.2012, E. 2012/20683, K. 38729 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "…*Bu durumda senet kayıtsız ve şartsız bir ödeme vaadini içermediğinden anılan senede dayalı olarak kambiyo senetlerine özgü yol ile takip yapılamaz..*". Buna rağmen her nasılsa senedin kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla takip edilmesi halinde, İİK m. 170/a yollamasıyla İİK m. 168-3'e göre 5 gün içerisinde icra mahkemesine şikayet edilebilir. "… *Takip dayanağı senet arkasında 'aşağı doğanlar örencik mevkideki arsaya istinaden alınmıştır. Arsa üzerindeki şerh kalktığında iade edilecektir' ibareleri yer almaktadır. Bu durumda senedin neyin teminatı olduğu açıkça belirtilmiştir. Takip dayanağı bono kayıtsız şartsız borç ödeme vaadini içermediğinden ve alacağın varlığı, tahsil edilip edilemeyeceği yargılamayı gerektirir ve alacaklı alacaklı olduğunu genel mahkemede açacağı davada ileri sürebilecektir. O halde, mahkemece; İİK'nun 170/a-2.maddesi gereğince borçlunun itirazının kabul edilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile itirazın reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir*…" Y. 12. HD, T. 8.7.2013, E. 2013/16722, K. 2013/25512 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); "… *Somut olayda, takip dayanağı senedin arka yüzünde; ''iş bu senet ... ile ... arasında imzalanan sözleşmede yer alan şartlarca teminat olarak düzenlenmiştir' ibaresinin yer aldığı, bu haliyle senedin, kayıtsız şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadini içermediği, dolayısıyla TTK'nun 776/1-b ve 777/1. maddeleri gereğince kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığı görülmüştür. O halde mahkemece, İİK'nun 170/a maddesi gereğince takibin şikayetçi borçlu yönünden iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir*…" Y. 12. HD, T. 2.3.2017, E. 2016/11534, K. 2017/3077 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Teminat senetlerinin genel haciz yoluyla ilamsız takip edilebilmeleri mümkün olduğu gibi bir alacak davasına da konu edilebilmeleri mümkündür. Y. HGK, 9.4.2019, E. 2017/333, K. 2019/416 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *teminat senetlerinin kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile icra takibine konu edilemeyeceği, genel haciz yolu ile takip yapılabileceği ya da bir alacak davasına konu edilebileceği*…".

ödeme taahhüdü/havale içermediğinden hükümsüzdür[184]. Dolayısıyla kambiyo senedinin teminat senedi olarak işlem görmesi aval veren kişi açısından, imzanın yer aldığı senedin kambiyo senedi vasfı olmaması sebebiyle, aval şerhinin de geçersiz olması sonucunu doğuracaktır[185].

Ayrık bir durum olarak senet üzerine "teminat içindir"[186] şeklinde açıklama yapılıp imza atılması ihtimalinde açıklamanın ve imzanın hukuki niteliklerini belirlemek önem arz etmektedir. Kanaatimizce senette, aval olarak da yorumlanabilecek tarzda "teminat içindir" ve benzeri bir açıklama ile birlikte aynı zamanda bu kaydı gerçekleştiren kişinin imzası da yer alıyorsa, kaydın teminat senedine ilişkin eklendiğinin kabul edilmesi kural olarak mümkün olmayacaktır. Nitekim böyle bir kaydın TTK m. 701/2 gereğince aval kapsamında değerlendirilmesi şeklen de amaca daha uygundur. Senet borçlularının, hamilin ve üçüncü kişilerin senetteki görünüşe güvenlerinin korunabilmesi için senet üzerindeki taahhütlerin açık olması icap eder. Bu gerekçeyle, senetteki oluşumu tamamen aval şerhi şeklinde ortaya çıkmakla birlikte daha sonradan iradesinin aval şerhi yerine teminat senedi olduğunu belirten kişinin, bunu özellikle senet dışı vasıtalarla ispat ederek sorumluluktan kurtulabilmesine imkân tanımamak gerekir.

Ancak hangi ilişkinin teminatı olduğu gösterilmeden "teminat içindir" veya benzer bir açıklama yapıp da imza atan kişi bono ve çekte düzenleyen konumunda ise, ilgili kişilerin sorumluluklarını artırmaması sebebiyle açıklama ve imzanın aval kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir[187]. Hangi ilişkinin teminatı olduğunun belirtilmemesi sebebiyle teminat senedine ilişkin açıklama kapsamında da yer almayan bu irade beyanı senedin geçerliliğine etki etmez, geçersiz sayılır. Poliçede düzenleyen ve kabul eden muhatabın yazacağı bu doğrultuda bir kayıt ve imza ise; sorumluluklarını artırmaları halinde aval olarak değerlendirilebilirken, sorumluluklarını artırmamaları

[184] Y. HGK, T. 11.12.2018, E. 2017/1155, K. 2018/1892 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür*…".

[185] Kambiyo senedi vasfını haiz bir senedin bulunmasının aval açısından zorunlu olduğuna ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, II.B.

[186] "Teminat içindir" şeklindeki açıklama aval için de kullanılabilecek bir kayıt olduğundan, senette aval olarak değerlendirilebilecek imzanın varlığı da aranarak açıklama yapmak faydalı olacaktır.

[187] Aval veren olarak senette ismi yer alan düzenleyenin, gerçekleştirdiği avalin sorumluluğunu artırmaması halinde anlam ifade etmeyeceğine yönelik bkz. Bölüm 1, II.F.1.b.

halinde aval olarak değerlendirilemediği gibi hangi ilişkinin teminatı olduğu yer almadığı için senedin geçerliliğine etki etmez, geçersiz sayılır.

Hemen yukarıda yer alan kişiler dışındaki senet borçlularının senet üzerine eklediği ibarenin yanında hangi ilişkiye karşılık bu teminatın verildiği de eklenerek imza atılmışsa, senet teminat senedi olarak değerlendirilmese bile aval şerhinin temelindeki ilişkinin gösterilmesi sebebiyle aval şerhi kayıtsız ve şartsızlık kuralını aykırı şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu netice ise aval şerhinin geçersiz olmasına sebebiyet verecektir[188].

B. Avalin Özellikleri

1. Kambiyo Senetlerine Özgü Bir Taahhüttür

Çalışmamızın temel konusu olan aval "aval içindir", "kefilim" gibi avali açıklayan ifadelerle ve bu açıklamaya bağlı imza ile gerçekleştirilmektedir. Aval yalnızca kambiyo senetlerinde uygulama alanı bulabilen bir kambiyo taahhüdüdür. Bu bakımdan kambiyo senetlerine özgülenmiş, kambiyo senedi üzerinde kambiyo senedinde yazılı bedel için gerçekleştirilmiş bir teminat olarak karşımıza çıkmaktadır. Kambiyo senedi sıfatı taşımayan bir senet üzerinde gerçekleştirilen avalin TTK hükümlerine göre geçerliliği bulunmamaktadır[189]. İstisna olarak poliçe ve bono kelimelerinin yazılı olmadığı senetler TTK m. 826 ve TTK m. 830/1'e göre emre yazılı havale ve emre yazılı ödeme vaadi şeklinde poliçe ve bono hükmündedirler. Bu senetler üzerindeki avaller de bu sebeple geçerli olmakla birlikte[190] TTK m. 829/1 ve TTK m. 830/2'ye göre bu senetler üzerinde aval veren olarak görünenler İcra ve İflas Kanunu hükümleri gereğince takip edilemezler.

---

[188] Avalin kayıtsız ve şartsız olması gerektiğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.b.

[189] Poliçe ve bonolara ilişkin kuralların yeknesaklaştırılabilmesi için gerçekleştirilen Cenevre Konferanslarında avalin senet ve alonj dışında bir belgede gerçekleştirilebilmesi tartışılmıştır. Söz konusu konferansta senet dışı avalin mümkün olması halinde senet dışı avali içeren belgenin de senetle birlikte tedavül edilmesi de önerilmiştir. Ancak ilgili konferanslarda katılımcı devletlerin kendi sınırları içerisinde geçerli olacak şekilde senet dışı avali mümkün kılmalarına da müsaade edilmiştir. Nihai olarak her ne kadar bazı ülkeler açısından senet dışı avalin faydalar sağlayabileceği belirtilmiş olsa da ortaya konulan 1930 tarihli Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'nda senet dışı avale ilişkin herhangi bir hüküm kabul edilmemiştir. Senet veya alonj dışı aval hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, II.B.

[190] Bkz. Domaniç, s. 186; Demirkapı, Aval, s. 37.

2. Senetten Kaynaklı Alacağın Aynen İfası Amacıyla Yapılır

Avalin sağlamış olduğu teminat, aval verenin sorumlu olmak istediği çerçeve göz önünde bulundurularak, senet bedelinden dolayı ifa sorumluluğu doğuran bir teminattır. Hamilin senet bedelini tahsil etmek amacıyla aval verene başvurması, bedelin ödenmemesi sebebiyle tazminat sorumluluğundan değil aval verenin bizzat senet bedelinden sorumluluğu kapsamında gerçekleşmektedir. Aval hakkında TTK m. 700/1'de yer alan hükümde "bedelin ödenmesi" yani hamilin senette yer alan tutarı tahsil edebilmesi önem arz etmektedir. Avalde teminatın öznesi senet üzerinde yazılı bedelin ifasıdır ve bu yapısı onu özellikle kefaletten ayırmaktadır. Bu amaçla aval hukuki yapısı içinde, hamilin senette yer alan bedel için, başvuru hakkı kapsamında ister aval verene isterse de lehine aval verilen borçluya başvurabilme imkânını barındırmaktadır. Bunun dışında ödeme için ibraz aşamasında, çalışmamız kapsamında yapılan açıklamalar gereği, aval verenin asıl borçlu lehine aval vermiş olması halinde hamilin senedi aval verene doğrudan ödeme için ibraz edebilmesi mümkün olmakla birlikte, aval verenin asıl borçlu olmayan biri lehine aval vermiş olması halinde hamilin senedi aval verene doğrudan ibraz edebilmesi mümkün değildir.

3. Bağımsız, Soyut ve Şahsi Bir Taahhüttür

Kambiyo senetlerinde aval verenin ödeme yapması sebebiyle sahip olduğu haklar doğrudan senetten kaynaklanmaktadır. Bu sebeple hamile ödeme yapmış olması halinde hamilin halefi konumunda bulunmaz. Bunun sonucu olarak ödeme yaptığı hamilin başvuru borçlularına değil TTK m. 702/3'e göre lehine aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu olanlara başvuruda bulunabilir. Yine aval verene başvuruda bulunulması halinde, TTK m. 687/1'e göre hamil bilerek borçlunun aleyhine hareket etmediği müddetçe; düzenleyenle veya önceki hamillerden biriyle mevcut olan ilişkiye yahut aval verilen kişiyle arasındaki temel ilişkiye dayanan def'ileri hamile karşı ileri süremez. Nitekim aval, verilmesine sebep olan temel ilişkiden[191] soyutlanmış bir şekilde senet üzerinde yer almaktadır[192]. Bu sayede TTK m. 687 vasıtasıyla aval verenin, lehine aval verdiği kişi ile arasındaki temel ilişki her ne ise, buna ilişkin olarak ortaya çıkan noksanlıklar senet üzerinde aval veren tarafından senet hamiline ileri sürülemeyecektir.

[191] Avalde temel ilişki hakkında bkz. Bölüm 1, II.C.
[192] Domaniç, s. 184; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 171; Pulaşlı, s. 172; İpekçi/İlbuldu, s. 9.

Yine aval verilen kişinin daha sonradan hamil olma ihtimalinde; hem geri verilmesi gereken şeyi talep eden kimse kötü niyetli hareket eder ilkesinden hareketle hem de temel ilişkideki sebepler artık hamile karşı şahsi def'i olarak ileri sürülebildiğinden, aval verenin kendi sorumluluğunu bertaraf edebilmesi mümkün olacaktır. Bunun dışında aval veren yalnızca TTK m. 702/2'ye göre teminat altına aldığı borcun şekle ilişkin noksanlıklarını ve (borcun ifa edilmesi gibi) borcu sona erdiren sebepleri ileri sürebilir. Aynı zamanda aval, şahsi teminat sağlayan bir kambiyo taahhüdü niteliğindedir[193]. Bu sebeple senette aval veren kişi aval şerhi kapsamında bütün malvarlığıyla sorumlu olmayı üstlenmektedir.

Bahsedilen özellikleri ile aval, teminat altına alınan kambiyo taahhüdünden ayrı, bağımsız, soyut ve asli bir taahhüt niteliğindedir. Öğretide çoğunluk yazarlar tarafından bu bağımsızlığın maddi anlamda bir bağımsızlık olduğu, şekli anlamda ise avalin asıl borca tabi olduğu ifade edilmektedir[194]. Aval, diğer sorumluluk yükleyen kambiyo taahhütleriyle karşılaştırıldığı zaman, kendine has yapısı olan bir kambiyo taahhüdüdür ve diğer sorumluluk yükleyen kambiyo taahhütlerinin temelde senetle olan bir sıkı bağı mevcutken avalde bu sıkı bağ hem senetle hem de lehine aval verilen kişiyle oluşmaktadır. Aval veren kişinin senet bedelini ödemesi halinde hamile halef olmaması ve TTK m. 702/3 gereğince senetten doğan hakları iktisap etmesi avalin senetle sıkı bağını ortaya koymaktadır. Bir yandan da lehine aval verilen kişinin sorumluluğu bulunmayan bir kişi olması halinde (örneğin kabul etmemiş muhatap lehine aval[195]) TTK m. 702/1 gereğince aval verenin de sorumluluğunun bulunmaması aval verilenin taahhüdüyle şekli olarak ne kadar sıkı bağ içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Yani aval hem bağımsız bir kambiyo taahhüdü iken hem de şeklen bağlı olduğu bir taahhüt bulunmadan geçerlilik kazanamayan bir yapıdadır. Bu sebeple bizce aval taahhüdünün

[193] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 792; Domaniç, s. 183 ve 190; Hirş, s. 498; Güral, s. 437; İpekçi/ İlbuldu, s. 9.
[194] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 792; Pulaşlı, s. 206-207; Kınacıoğlu s. 252; Öğütçü, s. 162; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 136; Demirkapı, Aval, s. 118-119 ve s. 123. Avalin şekli olarak asıl borca bağlı olduğuna değinilmeden genel olarak asli ve bağımsız bir taahhüt olduğuna ilişkin açıklamalar için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 219; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 171; Tekil, s. 150; Güral, s. 443-444 ve s. 477; Bozer/ Göle, s. 174. TTK m. 702/2'nin bağımsızlığa ilişkin olmadığından yola çıka çıkarak avalin asıl borcun fer'i olduğuna yönelik görüş için bkz. Domaniç, s. 185.
[195] Kabul etmemiş muhatap lehine aval verilmesi hakkında açıklamalarımız ve bu halde aval verenin sorumlu olmayacağına ilişkin görüşümüz için bkz. Bölüm 1, II.F.2.d.

bağımsız olması, şekli olarak aval verilenin taahhüdüne bağlı olduğu gerçeğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

4. Kayıtsız ve Şartsız Olmalıdır

TTK m. 671/1-b'ye göre poliçenin kayıtsız ve şartsız bir havaleyi, TTK m. 776/1-b'ye göre bononun kayıtsız ve şartsız bir ödeme vaadini, TTK m. 780/1-b'ye göre çekte kayıtsız ve şartsız bir havaleyi içermesi gerekmektedir. Yine TTK m. 681/1-b'ye göre cironun kayıtsız ve şartsız olması ve TTK m. 696/1'e göre kabulün (kısmi kabul hariç) kayıtsız ve şartsız olması zorunludur. Aval hakkında TTK m. 700-702 arasında kayıtsız ve şartsız olacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmamakla birlikte öğretideki hâkim görüşe[196] ve kanaatimize göre avalin kayıtsız ve şartsız yazılmış olması gerekir[197].

Avalin kayda ve şarta bağlanması hususunda, TTK m. 700/1'e göre aval veren senet bedelinin tamamı için değil de bir kısmı için aval vermek isterse bu aval geçerli sayılmakta, avalin kayıtsız ve şartsız olması zorunluluğuna zarar vermemektedir. Yine TTK m. 722/1'e göre aval verenin protestosuz kaydı koyması halinde, aval veren hamilin kendisine başvuruda protesto düzenleme yükümlülüğünü kaldırabilir. TTK m. 734/1'de bahsedildiği üzere, aval verenin araya gireni gösterdiği kayıtlar da geçerli olmaktadır.

5. Sözleşme Niteliğinde veya Tek Taraflı Olabilir

Öğretide avalin tek taraflı bir taahhüt mü olduğu yoksa bir sözleşme niteliğinde mi olduğu hususunda fikir birliği bulunmamaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki kıymetli evrakta hakkın doğuşu ile ilgili olarak Türk hukukunda genel kabul gören teori, görünüşe güven teorisi ile birleştirilmiş sözleşme teorisidir. Bu teoriye göre kıymetli evraka dayalı olarak bir hakkın iktisap edilebilmesi için, senedin düzenleyen tarafından

---

[196] Poroy/ Tekinalp, s. 221-222; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 171; Domaniç, s. 190; İmregün, s. 80; Kendigelen/ Kırca, s. 229; Güral, s. 450; İpekçi/ İlbuldu, s. 17; Bozer/ Göle, s. 172; Kayıhan, Şaban, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2021, s. 186.
Öztan ise genel olarak avalin kayda ve şarta bağlı olmayacağını belirtmekle birlikte açıklamasının hemen devamında, aval verenin bazı kayıtlar ekleyerek sorumluluğunu sınırlayabileceğinden bahsetmektedir. Yazarın görüşü için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 812-813. Karayalçın ciranta lehine verilecek avalin şarta bağlanmasını mümkün görmemekle birlikte kabul eden lehine verilecek avalin (hamilin de onayıyla) şarta bağlı yapılabileceğini belirtmektedir. Bkz. Karayalçın, s. 229. Sengir aval taahhüdünün açık ve kesin olması koşuluyla şarta bağlanabileceğini belirtmekle birlikte konu hakkında ayrıca açıklama yapmamaktadır. Bkz. Sengir, s. 10. Başbuğoğlu eski tarihli bir yargı kararına atıfta bulunarak şartlı avalin mümkün olduğunu belirtmektedir. Bkz. Başbuğoğlu, Tarık, **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu**, C. 1, Ankara, 1988, s. 831.

[197] Avalin kayda ve şarta bağlanması halinde avalin konumu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm 2, I.A.1.b.

bir anlaşmaya dayalı olarak lehtara teslim edilmesi gerekir. Üçüncü kişilerin senedi devralmalarındaki sebep senetteki görünüşe güvene dayandığı için de, senedin düzenleyenin rızasına aykırı olarak dolaşıma çıkması hali üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecek bir durum oluşturmaktadır[198]. Avalin bir sözleşme olduğunu belirten yazarlar[199] da taraflar arasında anlaşmaya dayalı olarak gerçekleştirilen avalin karşı tarafa teslimiyle geçerli hale geldiğini belirtmekte, avalin bir monologdan ziyade aval veren ile lehine aval verilen arasındaki anlaşmaya dayanan bir kambiyo taahhüdü olduğunu belirtmektedirler. Bununla birlikte avalin tek taraflı bir taahhüt niteliğinde olduğunu belirten yazarlar[200] ve İBGK kararı da mevcut[201] olup, aval verenin senede iradesini yazması ile aval şerhinin geçerli hale geleceği ifade edilmektedir.

Kanaatimizce avali doğrudan tek taraflı bir hukuki işlem veya sözleşme sınıflandırması içerisinde tasnif etmek avalin hukuki niteliğini tam olarak ortaya koyabilmek açısından yeterli olmayacaktır. Şöyle ki, senet hamilin elinde iken gerçekleştirilecek olan aval, şeklen tek taraflı olarak gerçekleştirilemeyen ve yalnızca anlaşma yolu ile ortaya çıkabilecek bir yapıdadır. Dolayısıyla hamilin, senette ek teminat istemesi sebebiyle aval verene imza attırması bütünüyle bir anlaşma olarak yorumlanmalıdır. Onun isteği ve rızası olmaksızın senet üzerinde aval gerçekleştirilebilmesi imkân dâhilinde değildir. Aval işlemi gerçekleştirilirken aval verenin iradesi senet üzerinde açıklama ve imza olarak görünmekte iken hamilin iradesi ise senet üzerinde görünmez. Hamilin iradesi, avale ilişkin anlaşmada, senet üzerinde görünmeyen iradeyi oluşturmaktadır. Zaten bu iradenin senet üzerinde görünmemesi senet açısından da daha faydalı niteliktedir. Zira hamilin senedin ön yüzüne rastgele atacağı bir imza, sonradan senedi devrettiğinde kendisini örneğin aval veren olarak bulmasına da sebebiyet verebilecektir.

---

[198] Kıymetli evrakta hakkın doğumuna ilişkin teoriler hakkında daha ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 102-112; Poroy/ Tekinalp, s. 71-72; Kendigelen/ Kırca, s. 77-84; Pulaşlı, s. 47.

[199] Jacobi, Ernst **Wechsel und Scheckrecht**, Berlin, 1955, s. 676; Demirkapı, Aval, s. 105. Güral aval veren ile aval verilen arasında bir akitten ziyade anlaşma olduğunu belirtmektedir. Bkz. Güral, s. 443. Öztan ise aval verenin iradesinin karşı tarafça kabul edilmesi gereken bir yapıda olduğunu belirtmekte, senedin karşı tarafça alınmasının da kabul kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 798-799. Benzer doğrultuda bkz. İpekçi/ İlbuldu, s. 24.

[200] Tekil, 149; Poroy/ Tekinalp, s. 219; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 323; Bozer/ Göle, s. 173 ve s. 176; Özen, s. 53-54; Gümüş, s. 371-372.

[201] Y. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval bir kambiyo garantisi olup, avalistin senede bu yönde koyacağı tek taraflı bir irade beyanı ile vücut bulur*…".

Aval verenin aval doğrultusundaki iradesi, hamilin rızası ve onayıyla senet üzerinde bir kambiyo taahhüdüne dönüşmektedir. Aval işlemi gerçekleştirildikten sonra senedin teslim alınmasının temelindeki sebep de taraflar arasında yer alan sözleşmedir. Her ne kadar aval şerhi aval verenin senet üzerine imza atması ile vücut bulmuş olsa da, aval veren ve hamilin aralarındaki sözleşme ilişkisinin senet üzerineki görünüşü olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan aval hukuki olarak tek tarafa borç yükleyen sözleşmelere benzemektedir[202].

Avalde hamilin imzasının aranmaması, avalin aval veren tarafından imzanın atılmasıyla tek taraflı olarak gerçekleştirilebildiği sonucunu doğurmamalıdır. Böyle bir avalin, hamilin rızası olmadan kendi kendine tek taraflı irade beyanı ile de gerçekleştirilebildiğini belirtmek ise hamilin hak sahipliğini görmezden gelmek olacaktır. Nitekim senet hamili istemediği müddetçe aval verenin senede aval şerhini ekleyebilmesi mümkün değildir.

Bununla birlikte sözleşme teorisi, senedin hamilin rızası ile zilyetliğinden çıktığı durumlarda, hamilin haberi olmadan gerçekleştirilen aval şerhinin hukuki niteliğini tam olarak yansıtmaktan uzak görünmektedir. Şöyle ki; kambiyo senedinin hamil tarafından saklanmak üzere bir arkadaşına teslimi halinde, hamilin haberi ve rızası olmadan bu kişinin senet üzerinde aval gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Gerçekten bu halde senet üzerinde aval veren kişinin karşısında sözleşmiş olduğu bir taraf bulunmamaktadır[203]. Misal olarak bonoyu saklamak üzere arkadaşından alan kişi senetteki düzenleyenin babası olduğunu gördüğünde, onun lehine senet üzerinde aval gerçekleştirebilir. Böyle bir aval, sözleşme teorisini savunanlara göre bile, senedin hamile teslimi ile birlikte kurulmuş sayılmaktadır. Zımni anlaşma kapsamında hamilin aval şerhini sonradan görüp ses

[202] Tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamasıyla oluşan ve taraflardan yalnızca birinin taahhüt altına girdiği sözleşmelerdir. Eren, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 2017, s. 210; Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, İstanbul, 2017, s. 333.

[203] Demirkapı avalin sözleşme niteliğinde olduğunu belirterek sözleşmenin karşı tarafının kim olduğunu açıkladığı bölümde, aval verilirken senet kimin elindeyse onunla sözleşme yapılmış olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte sözleşme teorisini savunanlardan ayrılarak senedin iade edilmesini avalin geçerlilik unsuru olarak görmemektedir. Ancak hemen devamında kendi açıklaması ile çelişerek senedin geri alınmasını aval veren ile karşı taraf arasındaki sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran kabul beyanı olarak görmektedir. Belirtmemizde fayda vardır ki yazarın bakış açısıyla, aval verenin senet kimin elinde ise onunla sözleşme yapmış olduğunu kabul etmesi, yukarıda bahsedilen saklama halinde kendisi ile sözleşme yapmış olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum hukuki olarak imkan dâhilinde olmadığından, kendi kanaatiyle zıt bir şekilde ancak avalin tek taraflı bir kambiyo taahhüdü olduğunu kabul ettiği şeklinde yorumlanabilir. Yazarın açıklamaları için bkz. Demirkapı, Aval, s. 105 ve s. 108-109.

çıkarmaması bile avalin senet teslim edildiği an geçerli olarak hüküm ve sonuç doğurduğu gerçeğini değiştirmemektedir[204]. Kanaatimizce sözleşme teorisini savunanlara göre avalin geçerli olmaya başladığı andan yola çıkarak avalin bir sözleşme olduğunun belirtilmesi de, hukuki işlemin yapısını ortaya koymaktan ziyade geçerliliğini değerlendirmekten ibarettir.

Yukarıda bahsedilen tartışmalar neticesinde bizce aval, aval verenin iradesine göre değil de hamilin iradesine göre ve hamilin kambiyo senedi üzerindeki zilyetliğine göre şekillenir. Yani aval tarafların anlaşmasıyla gerçekleştirilebileceği gibi aval veren tarafından tek taraflı bir işlem olarak da gerçekleştirilebilir. Zilyetliğin hamilde olduğu durumlarda, hamilin iradesi haricinde senette aval verebilmek mümkün olmadığından, aval işlemi ancak sözleşme kapsamında ortaya çıkabilen bir kambiyo taahhüdüdür. Zilyetliğin hamilde olmadığı durumlarda aval hamilin bilgisi ve onayıyla gerçekleşmişse sözleşmeye dayalı, hamilin bilgisi ve iradesi dışında gerçekleşmişse tek taraflı olarak gerçekleştirilen kambiyo taahhüdüdür. Ancak bu durum yalnızca zilyetliği elinde bulunduran kişinin aval vermesi açısından geçerlidir. Senedi emin sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişinin bir üçüncü kişiye aval veren olarak imza attırması halinde, avalde teslim sözleşmesi[205] emin sıfatıyla zilyet ile üçüncü kişi arasında düzgün bir şekilde gerçekleştiği için aval de bir sözleşme yapısı olarak ortaya çıkacaktır.[206]

6. Müteselsil Sorumluluk İlkesi Uygulanır

Borçlular ve alacaklılar arasında teselsül, ancak, hukuki işlemden veya yasadan doğar[207]. Teselsülün olmadığı hallerde ise borçlular, bölünebilir nitelikteki edimden paylarına düşen oranda sorumlu olmaktadırlar. Avalin müteselsil sorumluluk çerçevesinde bir kambiyo taahhüdü olmasının temelindeki sebep de bir kanun hükmü olan TTK m. 724'ten doğmaktadır. TTK m. 724/1'e göre aval veren kişi düzenleyen, kabul eden muhatap, ciranta ve hatta varsa diğer aval veren kişilerle birlikte hamile karşı müteselsil olarak sorumludur. Öğretide TTK m. 7'de yer alan ticari işlerde teselsüle

[204] Düzgün bir şekilde gerçekleştirilen avalin, senet teslim edildikten sonra aval veren dışında kimse tarafından silinebilmesi mümkün değildir. Sonradan hamilin isteği ile avalin silinmesi için aval veren ile anlaşılması ise yeni bir hukuki işlem olarak ortaya çıkar. Avalin çizilmesi hakkında yapmış olduğumuz açıklamalar için bkz. Bölüm 2, II.C.
[205] Avalde teslim sözleşmesi hakkında sorumluluk başlığında yapacağımız açıklamalar için bkz. Bölüm 3, I.B.
[206] Belirtmemiz gerekir ki yapılan tartışmalar tamamen soyut nitelikte olup, yasal olarak avalin yukarıda bahsedilen hukuki niteliklerine göre farklı hukuki neticeler belirlenmemiştir.
[207] Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 440.

ilişkin hükümden yola çıkılarak, avale ilişkin sorumluluğun müteselsil sorumluluk olmaktan çıkarılabileceğini belirtilmektedir[208]. Ancak TTK m. 724 kambiyo senetlerinde teselsül hakkında uygulanacak asli hüküm olup, kambiyo senetlerinin bulunduğu konum TTK m. 724 yerine TTK m. 7'nin uygulanmasını imkânsız kılmaktadır. Nitekim TTK m. 724 TTK m. 7'ye göre özel ve emredici hüküm niteliğindedir. Bunun dışında avalin hukuki yapısı değerlendirildiğinde, taahhüt altına aldığı borçtan maddi olarak bağımsız olması ve asli taahhüt karakteri senet üzerinde teminat sağlama amacıyla uyum içerisindedir[209]. Zira aval işleminin senette var olma sebebi, senet bedelinin ödeneceğine ilişkin ek teminat oluşturmaktır ve aval verenin müteselsil sorumluluğu da buna hizmet etmek amacıyla bulunmaktadır.

Avalde müteselsil sorumluluğa ilişkin bahsedilen açıklamalar sorumluluğun çerçevesinin belirlenmesine ilişkindir. TTK m. 702/1'e göre aval veren kişinin kimin lehine aval vermişse onun gibi sorumlu olacağına ilişkin hüküm ise TTK m. 724'ü tamamlar niteliktedir. Bu anlamda TTK m. 724 müteselsil sorumluluğa ilişkin genel şartları koymakta, TTK m. 702/1 ise müteselsil sorumluluğun avalde uygulanma şeklini göstermektedir. TTK m. 702/1 göz ardı edilerek yalnızca TTK m. 724 gereğince avalin müteselsil sorumluluğa tabi olduğunu belirtmek eksik ve sakıncalı olacaktır. Bilhassa ifade etmek gerekir ki, aval veren kişi taahhüt altına girdiği kişiyle birlikte aynı derecede ve müteselsil olarak sorumludur. Dolayısıyla aval veren kişinin müteselsil sorumluluğu aval vermiş olduğu kişiyle bağlantılı olarak farklılık arz etmektedir[210]. Aval verenin poliçede asıl borçlu sayılan kabul eden muhatap (bonoda düzenleyen) lehine aval vermiş olması halinde; TTK m. 724'e göre müteselsil sorumlu sayılacak, TTK m. 702/1 ile birlikte değerlendirildiğinde yalnızca kabul eden muhatapla birlikte ve aynı derecede müteselsil olarak sorumlu olacaktır. Bunun yanında poliçede düzenleyen, lehtar veya ciranta lehine aval verilmiş olması halinde ise bu kişilerle birlikte ve aynı derecede müteselsil olarak sorumlu olacaktır. Poliçede ciranta (C_4) lehine aval veren kişi ciranta ile birlikte aynı derecede müteselsil olarak sorumlu olması sebebiyle, senet önce asıl borçlu kabul eden muhataba ödeme için ibraz edilmeli, karşılıksız kalması halinde

[208] Domaniç, 187.
[209] Bu doğrultuda bkz. Karayalçın, s. 224; Demirkapı, Aval, s. 113.
[210] Aval verenin, lehine aval verdiği kişinin niteliğine göre asli sorumlu veya başvuru borçlusu olarak sorumlu olmasına ilişkin açıklamalar için bkz. Bölüm 3, I.C.

protesto ile birlikte kendisine karşı sorumlu olanlara (C_4, C_3, C_2, L, D ve A) başvurmalıdır.

Senette birden fazla aval verenin bulunması halinde aval verenlerin sorumluluğu yine TTK m. 702/1'e göre belirlenmektedir. Poliçede kabul eden muhatap lehine aval veren kişi ile bir ciranta lehine aval verenin her ikisinin de sorumlulukları müteselsil olmakla birlikte TTK m. 702/1'e göre farklılık arz etmektedir. Senet bedelinin ödenmesi için ibrazında muhatap lehine aval veren kişi muhatapla birlikte müteselsil olarak sorumlu iken aynı senette ciranta lehine aval verenin sorumluluğu cirantadaki gibi ancak protestodan sonra anlam ifade eden bir müteselsil sorumluluktur. Sonuç olarak ödeme için ibraz ve protesto öncesi aşama açısından muhatap lehine aval veren ile ciranta lehine aval verenin müteselsil sorumlulukları aynı derecede değildir[211].

C. Avalde Temel İlişki

Avalde temel ilişki hukuki sebepten farklılık arz etmektedir. Avalin hukuki sebebi her zaman senetten kaynaklanmaktadır, senet üzerindeki bedelin hamil tarafından tahsil edilebilmesi uğruna teminat verilmesi avalin hukuki sebebini oluşturmaktadır. Bu nedenledir ki senet dışında aval verilebilmesi mümkün değildir. Temel ilişki ise avalin kambiyo hukukundan ayrı olarak, gerçekleştirilmesinin temelinde yatan durumu ifade etmektedir. Avaldeki temel ilişki her ne olursa olsun kambiyo hukukuna göre hukuki sebebi yalnızca senette yer alan bir borçtur. Temeldeki borç ilişkisi ise tıpkı kambiyo senetlerinde temel ilişkide olduğu gibi avalden ayrı olarak ve avalle yarışır mahiyette varlığını sürdürmektedir.

1. Temel İlişkinin Kaynağı

TBK m. 133/2 gereğince tarafların yenileme konusundaki iradeleri açıkça anlaşılamıyorsa kambiyo taahhütlerinin ifa yerine değil ifa uğruna verildiği kabul edilmektedir[212]. Avalin de bu anlamda, açıkça ifa yerine verildiği belirlenmedikçe, ifa uğruna verildiği kabul edilir. Ancak avalin TBK m. 133/2'ye göre yenileme amacıyla

[211] Aval verenin müteselsil sorumluluğundan ayrı olarak, senette asıl borçlu kişi lehine aval verilmiş olması halinde doğrudan ödeme için aval verene başvurulabileceğine ilişkin açıklamalarımız ve öğretide yer alan görüş için bkz. Bölüm 3, I.D.2.

[212] Sungurbey, İsmet, **Borç İkrarı ve Borç Vaadi**, İstanbul, 1957, s. 88; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 379; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 91; Poroy/ Tekinalp, s. 147.

verildiği yani ifa yerine verildiği iddia ediliyorsa, yenilemeyi iddia eden tarafın bunu ispat etmesi gerekir. Nitekim yenilemenin mevcut olduğunun ispatı, aval verenin temel ilişkiden doğan sorumluluğunu sona erdirmektedir. Bunun yerine aval verenin attığı imza sebebiyle sorumluluğu ortaya çıkar.

İfa uğruna verilmiş olan bir avalde temeldeki ilişki halen mevcut olup aval gerçekleştirildikten sonra ortadan kalkmaz. Temel ilişki genellikle bir hatır ilişkisi veya bir borç ilişkisi[213] olarak ortaya çıkmaktadır. Avalin temelindeki ilişki satış, vekalet, kira, hizmet, temsil veya takas[214] gibi herhangi bir borç ilişkisi olabilir. Yine temel ilişkinin kredi sözleşmesi[215] olması da mümkündür. Hatır ilişkisi aval veren kişinin, lehine aval

[213] Taraflar arasındaki borç ilişkisinin TBK m. 27/1'e göre kanuna ve ahlaka aykırı borçlardan olmaması gerekir. Bu anlamda avalin dayandığı temel ilişki eksik borç niteliğindeki kumar ve bahisten kaynaklanıyorsa TBK m. 604/1'e göre aval verene dava açılamaz ve takip yapılamaz. TBK m. 604/1 kapsamında kumar borcu için aval vermiş kişinin bu durumu taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri sürebileceği yorumuna sebep olmaktadır. Böyle bir durumda TTK m. 687/1 şahsi def'ilere ilişkin olduğu için, TTK m. 687/1'in de uygulama imkanı bulunmamaktadır. Ancak kumar veya bahisten kaynaklanan bir aval gerçekleştirilmişse ve talepte bulunan hamilin bu temel ilişkiden bağımsız üçüncü bir kişi olması halinde; aval verenin kumar borcuna ilişkin iddiası, gerek TBK m. 605/1'de bahsedilen kıymetli evrakta iyiniyetli üçüncü kişilere ilşikin istisna gerekse de TTK m. 687/1 kapsamında (senet iktisap edilirken borçlu zararına hareket edilmediği müddetçe) şahsi def'i olarak değerlendirileceği için üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Dolayısıyla kumar ve bahis borcundan kaynaklanan aval taahhütlerine ilişkin aval verenin ileri sürebilecekleri, şahsi def'i kapsamında yer almaktadır. Bu konuda öğretideki görüşler, kanaatimiz ve şahsi def'i hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.c.ii.a). Borçtan kurtulma vasıtası olarak Ticaret Kanunu'nda senedin bile bile aval veren zararına iktisabı aranırken Borçlar Kanunu'nda hamil lehine kurtulma vasıtası olarak iyiniyetli olması aranmaktadır. Her iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde, kanaatimizce, kumar ve bahis borcu sebebiyle senette aval verilmiş olması halinde, TTK m. 687/1 gereği senet iktisap edilirken bile bile aval veren zararına hareket edilmesi aranmadan TBK m. 605/1'e göre avalin temelinde kumar veya bahis olduğu hamil tarafından biliniyorsa yani hamil iyiniyetli değilse aval vereni takip etmek mümkün olmamalıdır. Nitekim Yargıtay da bir kararında da kambiyo senedinin kumar ve bahis borcu için düzenlenmesi halinde, bile bile borçlu zararına hareket edilmiş olması aranmadan senedin kumar ve bahis sebebiyle verildiğinin bilinmesini yeterli görmüştür. İlgili karar için bkz. Y. 11. HD, T. 10.7.1985, E. 1985/4210, K. 1985/4420 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Şu halde, bir kambiyo senedinin kumar ve bahis borcu için düzenlenmiş olduğunu bilen ve sonradan bunu ciro yolu ile devralıp, hamil durumuna geçen kişiye karşı senet keşidecisi bu kişisel def`ini, TTK.nun 599/1. maddesindeki bu kişinin bile bile keşidecinin zararına hareket etmiş olduğu koşulu aranmaksızın ileri sürebilecektir. İyiniyetli kıymetli evrak hamilinin haklarının kumar ve bahis borçlarından dolayı düzenlenen kambiyo senetlerinde de korunması gerektiği dairemizce de kabul edildiği gibi, (Yargıtay 11. HD., 7.12.1978 gün ve 1978/5360-5460)*…". Ancak belirtmek gerekir ki uygulama açısından kumar borcu bulunan bir kişinin senette aval vermesi yerine bu kişinin düzenleyen sıfatıyla imzaladığı bir bononun alınması daha muhtemeldir.

[214] Takasın yapıldığı def'i ile temeldeki ilişkinin takasa dayanması birbirinden farklı olgulardır. Takasın yapıldığı def'inde, aval verenin hamil nezdinde bulunan alacağına karşılık senette yazan bedelin daha önceden takas edildiğine yönelik bir kaçınma sebebi mevcuttur. Takasın yapıldığı def'i şahsi def'ilerdendir ve yalnızca ilgililer arasında ileri sürülebilir. Takas beyanının, takasın yapıldığı def'i kapsamına girmediğine ve bu sebeple bir def'i olmadığına yönelik açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.c.ii.a). Avalin temelindeki ilişkinin takasa dayanmasında ise, lehine aval verilen ve aval veren arasındaki borç ilişkisi takas yoluyla sona erdirilerek senet üzerinde aval işlemi gerçekleştirilir. Takas sözleşmesi sonucu tarafların birbirine olan yükümlülükleri, miktarı az olan nispetinde sona erer ve kalan miktar yeni bir borç olarak ortaya çıkar. İşte takas sonucu gerçekleştirilen aval de, temel ilişkideki takas sonucu kalan miktarın borç ilişkisi oluşturması yerine borçlu durumdaki kişinin alacaklı lehine kambiyo senedi üzerinde aval vermesi ile ortaya çıkar. Böyle bir durumda hamilin aval verene başvuruda bulunması halinde, takas aval verilen ve aval veren arasında gerçekleştiğinden dolayı, aval veren TTK m. 687/1 gereğince aval verilenle arasındaki takası ileri süremez. Ancak aval veren, kendisine başvuran hamil ile karşılıklı borçlarını takas etmişse ve takas sözleşmesi mevcutsa, bunu takasın yapıldığı def'i olarak ileri sürebilir. Takasın şartları ve hukuki neticeleri hususunda açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 417-421.

[215] Uluslararası alanda senet karşılığı ticari faaliyetin yürütüldüğü durumlarda alacaklı senetten doğan alacağını garantiye alabilmek için, senette bir bankanın aval vermesi isteyebilmektedir. Aval kredileri genellikle kabul kredili

verdiği kişi ile olan sıkı bağı sebebiyle veya kişisel güvenirliğiyle bağlantılı olarak hamilin veya lehine aval verilenin isteği üzerine senede imza atması ile gerçekleştirilmektedir. Uygulamada avale ilişkin örnekler de çoğunlukla temel ilişkide hatır unsurunu barındırmaktadır. Senette imzası bulunan borçlu konumundaki kişi ile ikili ilişkileri bulunan birinin[216] aval vermesi veya hamilin senedi devralmadan evvel alacağının şüpheli olduğunu düşünerek maddi durumu iyi olan bir kişinin aval vermesini istemesi bu kapsamda değerlendirilebilir. Avalin asli vazifesi senette ek teminat sağlayarak senedin güvenirliğini artırmaktır ancak "teminat" kavramının hiçbir zaman avalin temel ilişkisini oluşturmayacağı unutulmamalıdır. Aval veren kişi teminat vermekten başka bir amacı olmadan senede imzasını atsa bile bu durum hatır ilişkisi olarak değerlendirilecektir.

2. Temel İlişkinin Açıkça Gösterilmesi

Uygulamada aval, aval verenin iradesini ortaya koyacağı açıklamayla birlikte imzasını veya sadece imzasını içeren şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında uygulamada rastlanmamakla birlikte aval veren kişinin aval işlemini gerçekleştirirken senet üzerinde temeldeki ilişkiden bahsetmesi durumunda, aval verenin açıklama ve

vesaik mukabili işlemlerde söz konusudur. Bu tip işlemlerde bankanın ödeme yükümlülüğü poliçenin borçlusu olan muhatabın kabul etmesini takiben senete aval gerçekleştirmesiyle başlar. Bu doğrultuda bkz. Ekinci, Akın/ Durukanoğlu, Nihayet, **Türk Hukukunda ve Dış Ticarette Poliçe**, Legal Yayınevi, İstanbul, 2013, s. 476. Aval bankasının vesaik mukabili işlermlerde bulunduğu konum ile akreditif bankasının bulunduğu konum kıyaslandığı zaman nitelik olarak farklılıklar içermektedir. En belirgin farklılık ise aval kredisinde temel ilişki aval verilen ile aval veren banka arasındaki kredi sözleşmesinin olmasına rağmen, akreditif kural olarak bir banka kredisi imkanı sağlamamaktadır (Akreditifin banka kredisi sağlamadığına ilişkin bkz. Reisoğlu, Seza **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, Ankara, 2009, s. 20).

Bankacılık Kanunu m. 48/'e göre aval kredisi gayri nakdî kredi kapsamında değerlendirilmektedir. Öğretide gayrinakdi krediler, bankanın müşterisi konumundaki kişi ile hukuki ilişkiye giren üçüncü kişilere, müşterinin borcunu yerine getirmemesi halinde zararın tazmin edileceğini garanti ettiği, müşterisine belirli bir süre satın alma gücü sağlaması kapsamında gerçekleşen kredilerdir. Bkz. Reisoğlu, Seza, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. 1, Ankara, 2007, s. 575 vd.; Tamer, Ahmet "Çek, Kabul ve Avalin Gayri Nakdi Kredi Niteliği", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl 4 , s. 13, 2013, s. 577. Aval verilen konumundaki ithalatçı firmanın poliçe bedelini ödememesi üzerine aval veren banka sorumluluğunu yerine getirerek poliçe bedelini öderse, gayri nakdi kredi nakdi krediye dönüşür. Bkz. Tamer, s. 597.

Bizce aval kredisi gayrinakdi bir kredi kapsamında değerlendirilirken, öncelikli olarak aval yapısı göz önünde tutularak hareket edilmelidir. Nitekim avalin kendisi bir tazminat sorumluluğu barındırmayıp atılan imza ile senetteki bedelden bizzat sorumlu olma özelliğini içermektedir. Ayrıca avalin bağımsız bir kambiyo taahhüdü olması sebebiyle öncelikli olarak aval verilene başvurmak da gerekmemektedir. Bu açıdan aval kredisi bir gayrinakdi kredi olarak değerlendirilse de senet hamilinin vadede doğrudan aval veren bankaya senedi ibraz ederek senet bedelini karşılayabilmesi mümkündür.

TCMB Mayıs 2018 tarihli Sermaye Hareketleri Genelgesi m. 50/2'ye göre, Birinci fıkrada belirtilen haller dışında alacaklısı ve borçlusu Türkiye'de yerleşik kişiler olan döviz veya dövize endeksli olarak düzenlenmiş poliçelere, bankalarca aval verilmez, Türkiye'de yerleşik kişiler arasında döviz cinsi yurt içi akreditifler açılamaz ve ödemeler döviz olarak yapılamaz.

[216] Örneğin bonoda düzenleyen konumundaki kişinin ödeme güçlüğü içinde olduğunu bilen babasının, çocuğu lehine aval vermesi hatır ilişkisine dayanmaktadır.

imzasının yanı sıra avalin hangi ilişkiye binaen verildiğini senede eklemesi avalin kayıtsız ve şartsız olması kuralına aykırılık arz edecektir. Aval bir kambiyo taahhüdü olarak soyut bir işlemdir ve temel ilişkiden soyutlanmış bir şekilde senette varlığını sürdürmektedir. Buna aykırı bir şekilde, TTK m. 700/1'e göre kısmi avale ilişkin düzenleme hariç olmak üzere, avalin soyut bir taahhüt olmasına aykırı olabilecek herhangi bir kayıt daha evvel de belirtildiği üzere avalin geçersiz olmasına sebebiyet verecektir.

D. Temsilci Aracılığıyla Aval Verilmesi

1. İlgili Mevzuat

Temsilci aracılığıyla aval verilmesi hakkında, tıpkı kambiyo senetlerinde olduğu gibi, Ticaret Kanunu'nda herhangi bir açık hüküm bulunmamaktadır. Kambiyo senetlerinde temsile ilişkin tek hüküm temsile yetkili olmayan kişinin imzası hakkında TTK m. 678'dir. Bunun dışında avalin temsilen gerçekleştirilmesi hakkında TBK'da temsile ilişkin genel hükümler olan TBK m. 40-45 uygulama alanı bulacak, bununla birlikte temsile yetkisi olmayan kişinin senette aval vermesi hakkında TBK m. 46-48'de yer alan hükümler değil özel hüküm konumundaki TTK m. 678 uygulanacaktır. [217]

Avalin temsilci aracılığıyla gerçekleştirilmesi hakkında, daha evvel kambiyo senetlerinde temsilde bahsetmiş olduğumuz açıklamalar genel çerçeve olarak uygulanabilir niteliktedir. Bununla birlikte özellikle ÇekK m. 5/3'te yer alan ve çek hesabı sahibi gerçek kişinin temsilcisi yoluyla çek düzenleyememesi kuralı[218] aval hakkında geçerli olmayacaktır. Nitekim ilgili hükümde yalnızca çek düzenlemekten bahsedilmekte olup, bütün kambiyo taahhütlerine ilişkin çıkarımda bulunbilmek ise lafzi olarak mümkün değildir. Dolayısıyla çekte de, poliçe ve bonoda olduğu gibi, senet

[217] Kambiyo senedi gibi uluslararası bir öneme sahip bir araç hakkında temsilin uygulanmasını gösteren düzenlemelerin eksikliğinin sebebi, kara Avrupa'sında kıymetli evraka ilişkin kuralların oluşturulduğu 1912 Lahey Sözleşmesini temel alan Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukukunda yetkisiz imza dışında düzenleme bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Oysa Birleşik Krallık Kambiyo Senetleri Kanunu m. 26'da ve Birleşik Krallık Hukukunun etkisiyle gelişen Amerikan Yeknesak Ticaret Kanunu Bölüm 3-402'de temsilci aracılığıyla atılan imzadan açıkça bahsedilmektedir. Hatta bu konuda Amerikan Yeknesak Ticaret Kanunu temsille gerçekleştirilecek olan işlemin nasıl yapılacağını, buna bağlı olarak temsilcinin sorumluluğunu, Bölüm 3-403'te de yetkisiz imza durumundaki sorumluluktan açıkça bahsetmektedir. Bizde de kambiyo senetlerinde temsilci aracılığıyla atılan imza hakkında TBK hükümlerine atıf yapmak yerine, hukuki karakterini ortaya koyan sistematik düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

[218] Çek Kanunu m. 5/3'e rağmen çekin temsilci aracılığıyla gerçekleştirilmesi halinde çekin geçerli olduğuna ilişkin açıklamamız için bkz. Bölüm 1, I.D.

üzerinde temsilci aracılığıyla aval verilebilmesinin önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır.

2. Temsilci Aracılığıyla Gerçekleştirilen Avalin Hukuki Niteliği

Temsilci aracılığıyla gerçekleştirilecek avalde öncelikle değerlendirilmesi gereken, temsil ilişkisinin senetten anlaşılıp anlaşılamadığının tespitidir. Temsil ister kanundan isterse de sözleşmeden doğsun, temsilci aracılığıyla gerçekleştirilen avalde temsilin senet üzerinden anlaşılması gerekir ve temsilin tespitinde, ilki temsil açıklamasına ilişkin ikincisi temsil olunanın kim olduğunun belirtilmesine ilişkin olmak üzere iki temel unsur vardır.

Aval veren kişinin, temsil ilişkisine binaen imza attığını ortaya koyabilmesi için bu doğrultuda senet üzerinde açıklama yapması kural olarak zorunludur[219]. Temsilen aval verildiğine ilişkin senette yer alması gereken açıklama konusunda herhangi bir sınırlama bulunmamakla birlikte, kimin temsil edildiğinin açık bir şekilde belirtilerek "temsilen", "adına" veya "yerine" yazılması temsilin tespiti açısından yeterlidir[220]. Bunun yerine temsil olunanın adı ile birlikte "temsilci" şeklindeki açıklama da aynı hukuki neticeyi ortaya çıkarır.

Temsile ilişkin açıklama, temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin aval şerhini kendi adına mı yoksa temsil olunan adına mı yaptığının ortaya konulabilmesi açısından önemlidir. Bu sebeple temsilci olunduğuna dair senette açıklama yapılması temsilcinin sorumluluğunu kural olarak baştan itibaren ortadan kaldırmakta, aval şerhinden temsil olunanın sorumlu olması sonucunu doğurmaktadır. Senette temsil açıklaması yapıldığı halde, hamil aval veren olarak temsil olunan kişi yerine temsilciyi kabul edip ona başvuramaz. Avalde temsil açıklamasının unutulması halinde ise öncelikle temsil olunanın isminin kullanılıp kullanılmadığına bakılmalıdır.

---

[219] Temsilci aracılığıyla verilen avalde makul olan temsil yöntemi, temsil olunanın adı ve temsile ilişkin açıklamaların birlikte yer almasıdır. Ancak birazdan bahsedileceği üzere, önemli olan unsur temsil açıklaması olup temsil olunanın isminin yer almaması durumunda dahi, şartları mevcutsa aval şerhinden dolayı sorumluluk temsil olunana ait olabilmektedir. Bilinçli bir temsilcinin, kambiyo senedinde temsil ilişkisi çerçevesinde hareket ederken en azından temsil ilişkisinden bahsetmesi gerekir. Açıklamayı yazmayı unuttuğunu ifade etmesi ise temsilcilik sıfatıyla bağdaşmamaktadır. Temsilcilik sıfatına ilişkin açıklama haricinde aval verildiğine ilişkin açıklamanın da yapılması kural olarak zorunlu olup aval açıklaması hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.C.iii.

[220] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 405.

Temsile ilişkin açıklama yapılmayıp da temsil olunanın ismi kullanılmış ise temsil olunanın senette imzası bulunan borçlulardan biri olup olmadığı önem kazanacaktır. Temsil olunanın ismi daha önceden senette yer almıyor ise, temsil açıklaması yer almasa bile isme ilişkin açıklamanın temsil ilişkisi doğrultusunda yapıldığı[221] ve avalin temsil ilişkisine binaen gerçekleştirildiği kabul edilmelidir[222]. Bununla birlikte temsil olunanın aynı zamanda senetteki bedel için sorumluluğu bulunan bir kişi olması halinde ise, temsil açıklaması yapılmadan isim yazılıp imzalanırsa aval şerhinin bizzat imzayı atan kişi tarafından ismi yazılı kişinin lehine aval olarak gerçekleştirildiği kabul edilmelidir[223]. Temsile ilişkin açıklamanın yanı sıra temsil olunanın isminin de yazılması unutulmuşsa, temsilci sıfatıyla hareket eden kişi aval şerhinden yine bizzat sorumlu olacaktır[224]. Son iki halde bizzat sorumlu olma kuralı TTK

[221] Ticari temsilcinin, kambiyo taahhüdünde imza atarken temsil ilişkisini gösteren ibareyi kullanma zorunluluğuna ilişkin öğretideki görüşler için bkz. Demirkapı, Ertan, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12 (Özel Sayı), 2010, s. 828-829 dn. 94.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihatlarında ticari vekil hakkında, ticari vekilin kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi varsa senedin "vekâleten" imzalandığından bahsedilmese dahi vekâlet verenin vekilin imzasından sorumlu olduğu açıklanmaktadır. Bu doğrultuda örnek açıklamalar içn bkz. Y. 12. HD, 15.1.2018, E. 2016/26497, K. 2018/9 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 2.10.2017, E. 2016/20093, K. 2017/11711 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Bahsi geçen açıklamalar kapsamında, temsil olunan şirketten bahsedilmiş olması temsilci sıfatını tamamlayan bir vasıta olarak kullanılabilmektedir. Kimi temsilen imza atıldığından bahsedilmeyen hallerde, birazdan bahsedileceği şekilde, temsilci sıfatıyla hareket eden kişi aval şerhinden dolayı bizzat sorumlu olur.

[222] Böyle bir avalde kimin lehine aval verildiğinden bahsedilmemiş olması halinde TTK m. 701/4'e göre düzenleyen için aval verildiği kabul edilir.

[223] Örneğin; bir bonoda ciranta (C_2) konumundaki kişi adına temsilci aracılığıyla aval işlemi gerçekleştirmek isteyen A, senedin ön yüzünde C_2'nin adını aval şerhine eklemekle birlikte temsil ilişkisinden bahsetmeyi unutmuştur. Her ne kadar bu avalin A tarafından temsil ilişkisi sebebiyle verildiği iddia edilse bile, temsil olunan aynı zamanda senet borçlularından olduğu için, yaptığımız açıklamaya göre hukuki olarak C_2 lehine A tarafından aval verildiği kabul edilecektir. Zira ilişkiden habersiz olan ve senette ismi yazan üçüncü kişiler de, A'yı senette temsilci olarak değil aval veren olarak görmektedirler.

[224] Temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin temsilci sıfatından bahsetmemesi ve şirket kaşesinden açıkta imzasının bulunması halinde, temsil yetkisi bulunsa bile bu imzadan şahsen aval veren olarak sorumlu olacağına ilişkin bkz. Bülöw, Peter, **Heidelberger Kommentar zum Wechselgesetz/Scheckgesetz und zu den Allegemeinen Geschäftsbedingungen: Wechsel und Scheckrecht sowie Nrn. 9, 23 bis 25 AGB-Sparkassen**, Augsburg: C. F. Müller Vertag, 2004, s. 188.
Aksi bir düşünceyle temsil açıklamasına ihtiyaç olmadığı kabul edilirse; senette kendisi adına aval veren ancak aynı zamanda bir başkasının da temsilcisi konumunda bulunan kişi, hamil kendisine başvurduğunda yetkisi kapsamında hareket ettiğini belirterek sorumluluktan keyfi olarak kurtulabilecektir. Temsile ilişkin açıklama yer almasa bile TBK m. 40/2 gereğince karşı tarafın temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkardığı veya çıkarması gerektiğine ilişkin düzenlemenin, temsilcinin gereğinden fazla korunarak hamilin zayıf konumda bırakılabilmesi ve kambiyo senetlerinin yapısına uymaması sebebiyle bizce uygulanabilirliği mümkün değildir.
Örneğin; hamil maddi durumunun iyi olduğunu bildiği A'nın 50.000 TL'lik bonoda şahsen aval vermesini ister ve A aynı zamanda borçlarını ödemekte zorluk çeken B'nin temsilcisi konumundadır. Temsil olunanın sorumluluğu için temsil açıklamasının zorunlu olmadığı veya TBK m. 40/2 gereğince karşı tarafın temsilcilik vasfını durumdan çıkardığının ileri sürülebilmesi kabul edilirse; senede kendi adını yazıp aval veren A'nın daha sonradan avali temsilen gerçekleştirdiğinden bahisle hamil kendisine başvurduğunda senet bedelini ödemeyeceğini ileri sürebilmesi mümkün olacaktır. Zira A her ne kadar şahsen aval vermiş olsa da, kendisine imkân tanınırsa bu aval şerhini gerçekten mevcut olan ancak aval şerhinde kullanmadığı temsille ilişkilendirebilir. Bu kapsamda senette temsilciliğe ilişkin açıklama yapılmayıp da temsile ilişkin yetki belgesinin karşı tarafa gösterilmesi senetteki sorumluluğun temsil sebebiyle B'ye geçmesini de mümkün kılacağından, temsil açıklamasının çekişmesiz bir şekilde aranması gerekir. Kambiyo

m. 678'den değil imzayı atanın kendisinin TTK m. 701/3 gereğince senette aval veren olarak görünmesinden kaynaklanmaktadır[225].

Temsile ilişkin açıklama ve temsil olunanın ismini yazmayan kişi aynı zamanda avale ilişkin de açıklama yapmazsa, bu imzanın aval olarak değerlendirilebilmesi için, isim yazılıp atılan imzanın senedin ön yüzünde olması gerekir. Nitekim senedin arka yüzüne veya alonja atılan böyle bir imza, aval açıklaması içermemesi sebebiyle[226] aval olarak değil beyaz ciro kapsamında değerlendirilir.

Temsilci aracılığıyla gerçekleştirilen avalde, temsil ilişkisinin doğrudan temsille mi yoksa dolaylı temsille mi gerçekleştiği konusu üzerinde durulması gereken bir husustur. Kanaatimizce temsille kambiyo senedinde aval taahhüdünün görünüş şekli doğrudan temsil olarak ortaya çıkmaktadır[227]. Zira dolaylı temsilde temsilci kendi adına başkası hesabına hareket etmektedir. Dolaylı temsilci konumundaki kişinin kendi adına kambiyo senedini imzalaması halinde ise, imzası dolayısıyla bizzat sorumlu olacaktır. Bu yüzdden dolaylı temsille aval veren kişi, kendi adına hareket ettiği için senetteki görünüş anlamında temsilci konumunda değil aval veren konumunda olacaktır[228]. Dolaylı temsil

senetlerinin kamu güvenine mazhar senetler olması da, senedin içeriğine güvenerek hak sahibi olan iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasını beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla hiçbir açıklama yapılmadan ve temsil olunandan bahsedilmeden gerçekleştirilen bir aval şerhinden dolayı imzayı atan kişi bizzat sorumlu olacaktır. Poroy/ Tekinalp de haklı olarak bu durumu "*temsilin anlaşılamadığı hallerde, kendisine kambiyo borçlusu olarak başvurulan temsilcinin, temsilci sıfatını tanıtması onu sorumluluktan kurtarmaz. Çünkü poliçe dolayısıyla hak sahibi olanlar poliçeye göre temsilciyi borçlu olarak tanırlar; bu güvenlerinin korunması gerekir. Temsil edilenin ödeme gücünün bulunmadığı durumlarda temsilci kambiyo alacaklılarını borcu ödeyemeyecek kişi ile baş başa bırakamaz*" şeklinde ifade etmektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 167.
Görüşümüzün aksine, genel olarak temsil ilişkisinden bahsedilmeyen hallerde TBK m. 40/2'nin uygulanabileceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 134.

[225] TTK m. 678'de temsil yetkisi olmayan bir kişinin temsilci gibi hareket etmesi veya yetkisi olup da yetkisini aşmasından bahsedilmektedir. TTK m. 678 temsilci sıfatıyla senede imza atılması halinde uygulanacak temel düzenleme konumundadır. İlgili hüküm, temsil yetkisi aslında olmasına ve bu kapsamda hareket edilmesine rağmen, temsil olunan kişiyi ve temsil açıklamasını senette açıkça belirtmeyi unutan kişinin durumunu ise kapsamamaktadır. Kanaatimizce temsil açıklaması veya temsilcinin ismi yer almadan gerçekleştirilen aval, TTK m. 678 kapsamında değerlendirilmemelidir. Nitekim senette yer alan söz konusu aval şerhi, dış görünüş itibariyle temsil amacıyla hareket eden kişinin doğrudan kendisinin gerçekleştirdiği aval olarak algılanmaktadır.

[226] Aval açıklaması ve imza aval açısından asgari unsurlar konumunda olduğu için, temsil açıklaması kapsamında değerlendirilebilecek açıklamaların yapılması durumunda bile bu açıklamalar imzayı avale dönüştürmeyecektir. Senedin arka yüzünde gerçekleştirilecek olan her aval işleminin aval açıklamasını içermesi, imzanın aval kapsamında atıldığının kabulü için gereklidir.

[227] Ticari temsilcinin gerçekleştireceği kambiyo taahhütlerinin, doğrudan temsil yoluyla oluşmasının işin niteliğine uygun olduğuna ilişkin bkz. Demirkapı, Ticari Temsilci, s. 834.
Kefalette yalnızca doğrudan temsil yoluyla imza atılabileceğine ilişkin bkz. Akkanat, Halil "Temsilci Aracılığı İle Kefalet Sözleşmesi Akdedilebilir mi?", **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**, Cilt I, İstanbul 2010, s. 56; Grassinger, Gülçin Elçin, **Borçlar Kanunu'na Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları**, 1996, s. 118.

[228] Poroy/ Tekinalp senette dolaylı temsil ilişkisinin mümkün olduğunu belirtmekle birlikte sonuç olarak bu tür temsilin poliçe dışında vuku bulduğundan bahisle sorumlu olanın temsilci olduğunu ifade etmektedir. İlgili açıklamalar için bkz Poroy/ Tekinalp, s. 166-167. Öztan da, başkası hesabına ve fakat kendi adına hareket eden kişinin tanzim ettiği senette

durmunda aval şerhinden doğan hak ve borçlar, senet üzerinde aval veren olarak görünen kişiye aittir. Hamilin kendisine başvurması halinde, bizzat aval veren konumunda olduğu için, temsilci olduğunu belirterek ödemeden kaçınamaz. Senet sebebiyle ödemiş olduğu bedel mevcutsa, öncelikle kambiyo hukukuna göre aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu olanlara başvuruda bulunacaktır. Çeşitli sebeplerle başvuruda bulunabileceği kimsenin bulunmaması durumunda ise temsil olunandan talep edilebilir. Çünkü iç ilişkide dolaylı temsil kuralları gereği hak ve borçlar alacağın temliki ve borcun nakli kurallarına göre temsil olunana devredilir[229].

Birden fazla temsilcinin belirlenmiş olması durumunda, kambiyo taahhüdünde bulunabilme hakkında yetki sözleşmesinin içeriğine bakılması gerekir[230]. Yetki belgesi temsilcilere ayrı ayrı verilmişse veya tek bir yetki belgesinde ayrı ayrı yetkili oldukları belirtilmişse, her birinin tek başına temsilci olarak aval gerçekleştirebilmeleri mümkündür[231]. Temsilcilere tek bir yetki belgesi verilmiş ve ikisi birlikte yetkili kılınmışsa, temsilcilerin aval şerhini birlikte gerçekleştirmeleri gerekir. Aksi taktirde TTK m. 678 gereği aval şerhini gerçekleştiren kişi aval şerhinden bizzat sorumlu olur[232].

---

kendi adına hareket eden kişinin senedin düzenleyeni olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 413.

TTK m. 673'te poliçenin üçüncü bir kişinin hesabına düzenlenebileceğinden bahsedilmektedir. Öğretide komisyoncu poliçesi olarak da ifade edilen bu hükme göre, düzenleyen A poliçeyi B hesabına ve fakat kendi adına düzenlemektedir. B'nin poliçe borçluları arasına girmemesi amacıyla ismi lehtar olarak belirtilmemekte, bütün sorumluluk A'ya ait olmaktadır. Poliçeden doğan haklar ve borçlar ise poliçe dışı ikinci bir işlemle B'ye devredilmektedir. Komisyoncu poliçesinde düzenleyen kişi ile hesabına poliçe çekilen kişi arasındaki ilişkiye TBK m. 532 ve devamındaki komisyonculuğa ilişkin hükümler uygulanır. TTK m. 818/1-a'da çeklere ilişkin TTK m. 673'e atıf yapılmış olmakla birlikte bonolarda TTK m. 673'e açık bir şekilde atıf yapılmadığından dolayı TTK m. 673 bonolar hakkında uygulanmaz. Nitekim bu doğrultuda yargı kararları için bkz. Y. 12. HD, T. 19.12.2017, E. 2016/25336, K. 2017/15832 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 9.2.2010, E. 2009/20772, K. 2010/2658 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Komisyoncu poliçesi hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 78; Poroy/ Tekinalp, s. 163.

[229] Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 149.

[230] Y. 19. HD, T. 1.12.2016, E. 2016/8411, K. 2016/15375 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Başka bir anlatımla şirketi temsile tek kişi değil, iki kişi birlikte yetkili kılınmıştır. Bu itibarla çekleri imzalayan ... davacı şirketi temsile tek başına yetkili bulunmadığından, bu çekler sebebiyle davacı şirketin aval veren sıfatıyla sorumluluğundan söz edilemez*…".

[231] Birden fazla kişiye temsil yetkisi verilmesi hakkında bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 156.

[232] Birlikte temsil yetkisi verilen kişilerin gerçekleştirecekleri avalde yer alacak imzaların birbirine yakın olması gerekir. İki temsilciden birinin ön yüz üst kısımdaki boşlukta yer alan şirket kaşesinin hemen yanına diğer temsilcinin ise senet metninin yan kısmındaki boşluğa imza atması halinde, ikinci imzanın kaşe ile bağı bulunmadığı ve temsilcilik vasfı senetten anlaşılamadığı için TTK m. 701/3 gereğince imzayı atan şehsen aval vermiş sayılacaktır. İlk imza ise şeklen usule uygun görünse de senet üzerinde bu imzaya yakın ve birlikte temsile atfedilebilecek başka bir imza söz konusu olmadığı için, imzayı atan kişin TTK m. 678 gereği yetkisiz temsilci olarak bu avalden sorumlu olur.

Benzer doğrultuda, birlikte temsille aval gerçekleştirecek temsilcilerin imzalarının birbirine yakın olması gerektiğine ilişkin bkz. Bülöw, s. 188.

Temsil olunan kişi temsilcinin yetkilerini iradi olarak süre yönünden, şahıs yönünden ve konu yönünden sınırlayabilir[233]. Bu kapsamda temsilciye yalnızca poliçe ve bono düzenleyebilme yetkisi verilmişse, bunun dışında diğer kambiyo taahhütleri açık bir şekilde hariç tutulmuşsa, temsilcilik sıfatıyla aval şerhi gerçekleştirmesi temsil kapsamının dışında yer alacaktır[234]. Temsil olunanın, yetki belgesinde sadece belirli kişiler lehine aval verilebileceğine ilişkin düzenleme yapması halinde, bu kişiler haricindeki kişiler lehine de aval verilemez. Temsilcinin, temsil yetkisinin kapsamına uymayarak aval vermesi halinde TTK m. 678 kapsamında aval şerhinden kendisi sorumlu olur.

3. Tüzel Kişileri Temsilen Gerçekleştirilen Aval

Aval gerçek kişiler tarafından gerçekleştirilebilen bir işlem olduğu gibi tüzel kişiler tarafından da gerçekleştirilebilir. ÇekK m. 5/3'e göre çek hesabı sahibi gerçek kişi kendisi adına çek düzenlemek (dolayısıyla aval vermek) üzere bir başkasını temsilci olarak tayin edemese de çek buna rağmen geçerliliğini korur[235]. Ticaret şirketlerinde ise temsil yetkisi mevcutsa şirket adına çek düzenlenebildiği gibi şirket adına aval de verilebilmesi mümkündür.

Tüzel kişilerin temsilci ile aval vermesinde öncelikle üzerinde durulması gereken husus işletme konusu kavramıdır. ETK m. 137'de *ultra vires ilkesi* gereği ticaret şirketlerinin işletme konusu dışındaki işlemlerinin şirketi bağlamaycağı belirlenmiştir[236]. 6102 sayılı TTK ile ultra vires ilkesinin kaldırılması neticesinde, ticaret şirketleri TTK m. 125/2 atfıyla, kanuni istisnalar haricinde[237], TMK m. 48 gereği bütün haklardan yaralanabileceği gibi borçları da üstlenebilirler. Bu kapsamda sermaye şirketlerinde TTK m. 371/2'de bahsedildiği üzere, maddede bahsedilen istisnai durum haricinde, temsil

---

[233] Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 155.

[234] Genel bir vekaletname ile senet düzenleyebilme yetkisinin verilmiş olması ve vekaletnamede açıkça kambiyo taahhüdünde bulunabilme yetkisinin yer almaması halinde, temsilci olarak kambiyo düzenleme yetksinin bulunmadığına ilişkin yargı kararı için bkz. Y. HGK, T. 4.12.2018, E. 2017/12-1156, K. 2018/1823 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Takibe konu senedin ..... tarafından tanzim edildiği, dosyada mevcut 29.11.2013 tarihli vekâletname incelendiğinde şirket müdürü ..... tarafından .....'na geniş yetkiler içeren (senetleri tanzim ve imza yetkisi dahil) genel bir vekâletname verildiği ancak vekâletnamede açıkça kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisinin olmadığı görülmektedir...*".

[235] Bu doğrultudaki açıklamamız için bkz. Bölüm 1, I.D.

[236] ETK döneminde, ultra vires ilkesinin kambiyo senetlerine uygulanması hakkında öğretide yer alan görüşler ve tartışmalar için bkz. Demirkapı, Aval, s. 90-92.

[237] İlgili kanuni istisnalara ilişkin bkz. Bahtiyar, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, Beta, İstanbul, 2016, s. 50.

yetkisi bulunlanların işletme konusu[238] içerisinde yer almayan işlemleri de şirketleri bağlayacaktır. Dolayısıyla temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunabildiği bu hallerde aval taahhüdünde bulunabilmesi de mümkün olup sorumluluk şirkete aittir. Ancak şahıs şirketlerini temsilen yapılacak işlem şirketin işletme konusu dışında ise, öğretide hak ehliyeti işletme konusuyla sınırlı olmasa da temsil yetkisi hakkındaki TTK m. 233/1'de, TTK m. 371/2'deki gibi açık bir düzenleme bulunmaması sebebiyle, yapılan işlemin şirketi bağlamayacağı ve yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağı belirtilmektedir[239]. İlgili tartışmalar bir kenara bırakılırsa aval, bir teminat olarak ele alınsa da temelde bir kambiyo taahhhüdür. Avalin şirketin işletme konusuna girip girmediğinin tespiti de bu sebeple kambiyo taahhüdü yapısına[240] bakılarak yapılmalıdır. Aksi bir düşünceyle, tek başına bir aval işleminin işletme konusuna girebilmesi yalnızca aval kredisinde aval veren bankanın mevcut olması halinde söz konusudur. Bu ise temsilci aracılığıyla ticaret şirketleri adına aval verilmesini büyük ölçüde kısıtlayacak, bir kambiyo taahhüdü olan avali diğer kambiyo taahhütleri karşısında gerksiz bir şekilde uygulanamaz hale getirecektir. Sonuç olarak bizce aval ticaret şirketleri açısından zaten TTK m. 371/1 kapsamında şirketin konusuna dahil işlemler arasında yer almaktadır[241].

---

[238] Yapılan değişiklikle birlikte işletme konusu, şirketin imza yetkilisine rücu edip edemeyeceğinin sınırını belirleme vazifesi üstelenmektedir. Bkz. Pulaşlı, Hasan **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s. 1017.

[239] Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 49; Yıldız, Burçak, "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 27, s. 3, Ankara, 2011, s. 122; Şener, Oruç Hami **Teorik ve Uygulamalı Ortaklar Hukuku**, Ankara, 2012, s. 231; Topçuoğlu, Metin, "Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları", **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, Isparta, 2012, s. 62-63; Alışkan, Murat,"İşletme Konusu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 18, S. 2, İstanbul, 2012, s. 211. Karşı görüş için bkz. Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s. 354-355.

[240] Avalin kişisel bir teminat olması sebebiyle "teminat" yapısına bakılarak sonuca ulaşmaya çalışmak ise bizce makul bir yaklaşım olmayacaktır. Zira kefalet de bir şahsi teminat olup, şirketin işletme konusunun bütün şahsi teminatların gerçekleştirilmesini kapsadığını belirtmek kambiyo taahhütlerinin özellikli yapısını göz ardı etmek olacaktır. Nitekim hemen yukarıda yer verdiğimiz E. 2017/12-1156 sayılı HGK kararında tek başına senet düzenleme yetkisinin dahi özel olarak kambiyo senetlerinden bahsedilmemesi sebebiyle kambiyo senetlerini kapsamadığı belirtildiği gibi, şahsi teminat olmanın ortak özellikleri olmasından yola çıkarak kefalet ve avalin de bizce aynı çatıda değerlendirilmemesi gerekir.

[241] Şirket yetkilisi olarak bono düzenlenmesine ilişkin Yargıtay'da görülen bir uyuşmazlıkta, doğrudan olmasa da dolaylı olarak, bono düzenleme işlemi işletme konusu kapsamında değerlendirilerek hüküm kurulmuştur. Bkz. 11. HD, T. 30.9.2020, E. 2020/4576, K. 2020/3694 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Mahkemece yapılan yapılan yargılamaya, toplanan delillere ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, dava dışı senet keşidecisi ... 'in şirketin kuruluşu olan 27.02.2014 tarihinden 30.10.2014 tarihine kadar şirket yetkilisi olduğu, TTK.nın 371/1.maddesine göre şirket yetkilisi olarak işletme konusu kapsamında her türlü işlemi yapabileceği ancak davalı lehine düzenlenen bonolar yetkili olduğu süre içerisinde düzenlenmediği hususundaki ispat yükünün davacıya ait olduğu*…".

Öğretide dernek ve vakıfların kar elde etme amaçları bulunmaması sebebiyle, gerçekleştirecekleri aval nihai amaçlarına aykırı olacağından dolayı, temsilcileri aracılığıyla aval veremeyeceği belirtilmektedir[242]. TTK m. 16/1'de amacına ulaşmak için ticari işletme işleten vakıflar ve derneklerin tacir sayılır. Kambiyo senedi tanzimi TTK m. 3 gereği ticari iştir. Bu hükümler çerçevesinde dernek ve vakıf hak ve fiil ehliyetine sahiptir[243] . Eğer dernek ve vakıf ticari işletme işletiliyorsa, temsilcileri aracılığıyla bir kambiyo taahhüdünde bulunabilir. Dolayısıyla ticari işletme işleten dernek[244] ve vakıfların yetkili organlarının[245] temsilen aval verilmesi de bu kapsamda bizce mümkündür[246].

Ticaret şirketini kanunen temsil etmeye yetkili[247] olan organ[248] ticaret şirketi adına kambiyo senedinde aval verebilir. Temsilci aracılığıyla aval verme hususunda; anonim şirkette TTK m. 365'e göre yönetim kurulu[249], limited şirkette TTK m. 623/1'e göre müdürler[250], kollektif şirkette TTK m. 213/1-f'ye göre şirket sözleşmesinde ismi yazanlar[251], komandit şirkette TTK m. 318/1'e göre komandite ortak yetkilidir. Şirketi

[242] Özen, s.169-170; Aksu Özkan, s. 46.

[243] TMK m. 49'a göre tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla fiil ehliyetini kazanırlar.

[244] Ticari işletme işleten derneklerin hukuki konumları ile alakalı açıklamalar ve öğretide yer alan görüşler için bkz. Tüzüner, Özlem "Derneğin Ticari İşletme İşletmesi ve Türk Medeni Kanunu'nda Bilinçli Boşluk Bırakılması", **Yaşar Üniversitesi Dergisi (e-dergi)**, C. 8, Özel Sayı, s. 2821-2833 https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/179501 Son Erişim Tarihi: 1.2.20222.

[245] Derneği temsil yetkisi TMK m. 85 gereği dernek yönetim kuruluna ait iken vakfı temsil yetkisi ise Vakıflar Kanunu m. 6'ya göre belirlenen ve TMK m. 109'da bahsedilen bulunması zorunlu yönetim organıdır.

[246] Y. 11. HD, T. 5.10.2020, E. 2020/2509, K. 2020/3788 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *bu durumda derneklerin iktisadi işletme işletmeksizin ticaret ve kambiyo işlemi yapmalarının mümkün olmaması*…".

[247] Bazı özel hallerde şirketi yetkili organlar değil kanunda belirtilen kişiler temsil edebilmektedir. Örneğin tasfiye halindeki anonim şirketi TTK m. 280/1'e göre tasfiye memurları TTK m. 278/1 kapsamında birlikte hareket etmek üzere temsil ederler.

[248] Tüzel kişiyi temsile yetkili olan organın, esasen tüzel kişinin temsilcisi değil tüzel kişinin kendisi olmasına ilişkin açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 403 dn. 14; Pulaşlı, s. 124; Narbay, Şafak/ Al Kılıç, Şengül, "Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi'nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kararı Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sıfatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 78, S. 1, İstanbul, 2020, s. 203.

[249] YK temsil yetkisini TTK m. 370/1'e göre, aksi sözleşmede öngörülmemişse veya YK tek kişiden oluşmuyorsa çift imza ile kullanmak zorundadır. Birlikte temsile yetkili kişilerin, tek başlarına da temsil edebilmeleri için birbirlerine genel yetki verebilmeleri, dolayısıyla temsil yetkilerini devredebilmeleri mümkün değildir. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Kırca, s. 455-462.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararda, murahhas temsilci niteliğindeki YK başkanının senette biri şirket kaşesi altında diğeri açıkta olmak üzere iki imza atması halinde, kaşe olmadan atılan imzanın temsil ilişkisi dâhilinde atılmadığına ve aval olarak kabul edilip bu imzadan dolayı imza atan kişinin şahsen sorumlu olacağına hükmetmiştir. Karar için bkz. HGK, T. 5.10.2011, E. 2011/12-480, K. 2011/598 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020)

[250] Müdür olarak bir kişi belirlenmişse bu müdür tek başına temsil yetkisine sahip olup, birden fazla müdür bulunması halinde aksi sözleşmeyle belirlenmedikçe TTK m. 629/1 atfıyla çift imza kuralı geçerlidir. Bu kapsamda az evvel bahsedilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı limited şirketlerde uygulanabilir niteliktedir.

[251] TTK m. 213/1-f'de kollektif şirketi temsile yetkili kimselerin ve bunların tek başlarına mı yoksa birlikte mi imzaya atmaya yetkili olduklarının şirket sözleşmesinde gösterilmeleri mecburidir.

temsilen gerçekleştirilecek olan avalde de temsil olunan şirketten bahsedilmesi ve temsil ilişkisi doğrultusunda hareket edildiğinin belirtilmesi gerekir. Bu iki unsur ticaret şirketlerinde genellikle kaşenin basılmasıyla birlikte kendiliğinden vücut bulur[252]. Adi ortaklığın ise bir tüzel kişiliği bulunmayıp, TBK m. 625/1'e göre yönetim yetkisi bir veya birden çok ortağa bırakılmamışsa, ortakların her biri TBK m. 625/2'ye göre tek başına kambiyo taahhüdü ve bu anlamda aval taahhüdünde bulunabilir[253].

Tüzel kişileri temsilen gerçekleştirilecek olan avalde[254] temsil olunan tüzel kişinin kim olduğu ve temsile ilişkin açıklama şirket kaşesinden anlaşılabildiği için, kaşe[255] basılmadan atılan imzadan dolayı temsilci sıfatıyla hareket eden kişi bizzat sorumlu olur. Kaşe basmadan şirket unvanı yazıp temsil ilişkisinden bahsedilerek imza atılması, şirket unvanı adı altında hareket edilmesi sebebiyle temsil ilişkisi kapsamında değerlendirilir[256] Bu sorumluluk, daha evvel de belirtildiği üzere, TTK m. 678'den değil unsurlar eksik olduğu için kişinin bizzat aval veren olmasından kaynaklanmaktadır.

---

[252] HGK, T. 4.4.2018, E. 2017/19-812, K. 2018/756 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Poliçe borçlusunun tüzel kişi olması hâlinde, yetki belgesinde şirketi temsile yetkili şahısların poliçeyi imzalamış olmasına ve usulünce kaşe basılmış olmasına dikkat edilmelidir. Bu durumda, poliçeden doğan sorumluluk doğrudan doğruya temsil edilen tüzel kişiye aittir*…"

[253] Yargıtay'ın yerleşik içtihatları özel bir yetki gerekmeksizin yönetici ortağın temsilci sıfatıyla kambiyo taahhüdü verebileceğine ilişkin kararları için bkz. Y. HGK, T. 28.1.2009, E. 2008/12-825, K. 2009/32 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *adi ortaklığın tüzel kişiliğe sahip bulunmamasına, adi ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm yer almadığı sürece, idareci ortağın yapacağı işlemlerin diğer ortakları da bağlayıcı nitelikte olmasına, adi ortaklıkta idareci ortağın statüsünün, Borçlar Kanunu'nun 449. maddesinde düzenlenen ticari mümessile benzer bir nitelik taşımasına, aynı Kanunun 450.maddesi uyarınca, ticari mümessilin kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisine sahip olmasına (Ticari mümessil kavramı hakkında: Hukuk Genel Kurulu'nun 19.04.2006 gün ve 006/19-165 E-213 K; 05.11.2008 gün ve 2008/15-651 E-654 K.sayılı kararları); dolayısıyla, adi ortaklıkta idareci ortağın kambiyo senedi düzenleyebilmesi için bu konuda ayrı ve özel bir yetkiye sahip kılınmasının gerekmemesine; somut olayda, takibe konu kambiyo senedini (çek) düzenleyen M... O... D...'in idareci ortak durumunda bulunduğunun da çekişmesiz olmasına göre* …"; 12. HD, T. 11.10.1995, E. 1995/12692, K. 1995/13432 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İcra takibi, her iki adi ortağa yöneltilmiştir. Bonoda imzası olmıyan Z.B. imza itirazında bulunmuştur. BK.nın 533. maddesi hükmünce şirket namına, ortaklardan biri tarafından yapılan işlem temsil hükümleri uyarınca diğerlerini alacaklı veya borçlu kılacak niteliktedir. İki ortaklı olduğu anlaşılan adi ortaklık da, davalı ortaklardan herhangibirine şirket işlemlerini idare görevi verildiği öne sürülmediği, bu yönde bir belge ibraz edilmediğine göre, B.K.nun 525. maddesi uyarınca, şirket idaresi işlemlerinin her iki ortağa ait olduğunun kabulü zorunludur. Bu durumda takip dayanağı senette imzası olmasa dahi, muterizin borçtan sorumluluğu vardır*…".

[254] Tüzel kişiyi temsilen gerçekleştirilen avalde, temsilcinin iki imza atması halinde bu imzaların hukuki mahiyetleri hakkında yaptığımız açıklama için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.iv.a).

[255] Köy tüzel kişisini temsilen gerçekleştirilecek olan kambiyo taahhüdü (bu arada aval) mühür ile gerçekleştirilmektedir. Y. 12. HD, T. 22.12.2014, E. 2014/25422, K. 2014/31147 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Köy tüzel kişiliğini temsil eden muhtar H. Y., senetleri tanzim ederken köy muhtarlığının mührü ile mühürledikten sonra üzerini iki kez imzalamış olup, adı geçen tarafından mührün dışında tamamen açığa atılmış bir imza bulunmadığından bu senetlerin borçlu H. Y. tarafından köy tüzel kişiliği adına düzenlendiği anlaşılmaktadır. Diğer borçlu H. K.'un ise mühür dışında iki adet imzasının olduğu görülmekte olup, adı geçenin köy muhtarı olmadığı gibi, köy tüzel kişiliğini temsil yetkisi de bulunmadığından bonoları avalist olarak imzaladığının ve dolayısıyla senetlerden şahsen sorumlu olduğunun kabulü gerekir*…".

[256] Eriş, Gönen **Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, C. 1, Ankara, 2004, s. 976'dan naklen Y. 12. HD, T. 26.4.2001, E. 6218, K. 7026 "*... Ticari ortaklıklar adına senet imzalanmasında yetkililerin imzalarının mutlaka ortaklık unvanı altında bulunması yeterli olup, bu unvanın kaşe olarak (el ile de yazılabilir) belirtilmesi gerekli değildir.*".

Bununla birlikte temsil yetkisi olmadan kaşe basan kişi veya temsil yetkisini aşarak kaşe basan kişi ise TTK m. 678'e göre yetkisiz temsilci olarak sorumlu olur.

4. Ticari Temsilci ve Ticari Vekilin Aval Vermesi

TBK m. 547/1'e göre ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir. TBK m. 548/1'e göre ticari temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunabilme yetkisi olduğu için, özel olarak yetkilendirilmese bile, yetkisi dâhilinde aval gerçekleştirebilmesi de mümkündür[257]. Ticari temsilcinin TBK m. 548/1 kapsamında gerçekleştireceği aval şerhi, daha evvel bahsettiğimiz üzere ve ilgili maddede açıkça işletme sahibi adına hareket edileceği de açıklandığı için, yalnızca doğrudan temsil aracılığıyla mümkündür[258]. TBK m. 549'a göre ticari temsilcilerin şube işleriyle veya birlikte temsil şartıyla sınırlanabilmeleri mümkündür.

TBK m. 551/2'ye göre, bir ticari vekil açıkça yetkili kılınmadığı müddetçe temsilen kambiyo taahhüdünde bulunamaz. Aval de nitelikli bir kambiyo taahhüdü olduğu için, ticari vekil açıkça kambiyo taahhüdü hususunda yetkilendirilmedikçe, temsilcinin aval verebilmesi mümkün değildir. Aksi halde temsilci sıfatıyla hareket eden kişi TTK m. 678'e göre bu imzadan dolayı bizzat sorumlu olur.

---

[257] TBK m. 548/1'de ticari temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve işletmenin amacına giren her türlü işlemi yapmaya yetkili kılındığından bahsedilmektedir. İlgili düzenleme doğal olarak işletme amacına girmeyen konularda aval verme yetkisinin bulunmadığı doğrultusunda bir yorum ortaya çıkarabilecektir. Ancak yukarıda da bahsedildiği gibi ultra vires ilkesinin kaldırılması neticesinde, TTK m. 371/2 gereği işletme konusu dışındaki işlemler de maddedeki istisna haricinde şirketi bağlamaktadır. Bu durumda şirket üçüncü kişinin, kambiyo taahhüdü olarak avalin işletme konusuna girmediğini bildiğini veya bilebilecek durumda olduğunu ispat ederse, TTK m. 678 gereği avalden ticari temsilci sorumlu olur. Aksi taktirde işletmenin amacı veya konusu dışındaki işlemler hakkında TTK m. 371/2 uygulanarak şirket gerçekleştirilen avalden sorumlu olur. Şahıs şirketlerinde ise daha önceden yaptığımız açıklamalar kapsamında, işletme konusu dışında yapılan işlem şirketi bağlamaz ve yetksiiz temsile ilişkin hükümler uygulanır. Açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.D.3.
Ticari temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunurken işletme amacı ve işletme konusu kapsamındaki yetkisinin değerlendirilmesine ilişkin ayrıntılı açıklamalar ve değerlendirmeler için bkz. Çatakoğlu Aydın, Buket "Ticari Temsilcinin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisinin İşletme Amacı/Konusu Kapsamında Değerlendirilmesi", **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 185, 2022, s. 30-49.

[258] İlgili açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.D.4.

5. TTK m. 678'e Göre Yetkisiz İmza ile Aval Şerhi Gerçekleştirilmesi Halinde Temsilcinin ve Temsil Olunanın Durumları

Usulüne uygun bir şekilde senette vücut bulan temsil yetkisi neticesinde aval şerhi verilirse bu imzadan dolayı temsil olunan kişi sorumludur. Bununla birlikte yetkisiz temsil halinde temsil olunan kişinin aval şerhinden dolayı sorumluluğu ortaya çıkmaz. TTK m. 678 gereğince, bir kişinin temsil yetkisi olmadığı halde veya temsil yetkisi olmasına rağmen bu yetkisini aşarak başka bir kişinin adı ile aval vermesi halinde, yetkisiz temsilci aval şerhinden dolayı bizzat sorumlu olur. Temsilcinin temsil yetkisinin olmadığının veya aşıldığının senetten anlaşılmasının mümkün olmadığı hallerde, TTK m. 678 senetten anlaşılamayan bu hallerin iyiniyetli üçüncü kişiler üzerindeki sorumluluğu açısından asli koruma sağlamaktadır. TTK m. 678'e göre aval şerhinden bizzat sorumlu olan yetkisiz temsilci, yalnızca TBK m. 46/1 gereğince aval şerhine ilişkin yetkisiz imzanın temsil olunan kişi tarafından onaylanması halinde sorumluluktan kurtulabilmektedir. Temsil olunanın avale onay vermesi halinde artık yetkisiz temsil söz konusu olmaz, bu sebeple TTK m. 678'in uygulanma ihtiyacı da ortadan kalkar.

TBK m. 47'de de yetkisiz temsilden bahsetmekle birlikte TBK m. 47 yerine TTK m. 678'in öncelikli uygulanmasının sebebi, hem TTK m. 678'in TBK m. 47 ye göre özel bir hüküm olması hem de TTK m. 678'in alacaklıya TBK m. 47'den daha fazla koruma sağlamasıdır. Şöyle ki, avali yetkisiz temsille gerçekleştiren kişi TBK m. 47'ye göre işlemi yaptığı sırada kendisinin yetkisiz olduğunun işlem yapıldığında karşı tarafın bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispatlarsa yetkisiz temsilciden zararın giderilmesi istenemeyecektir. TTK m. 678'e göre ise işlem yapıldığında karşı tarafın yetkisizliği bilmesi gerektiğini ispatlaması yeterli olmayıp işlemi bildiğini ispatlaması gerekir[259]. Aynı şekilde TBK m. 47'de zararın tazmininden bahsedilmektedir ve ilgili hükmün kambiyo senetlerine uygulanması halinde bu tazminatın iyiniyetli üçüncü kişileri tatmin etmemesi daima mümkündür[260]. Bunun haricinde hemen yukarıda bahsi geçtiği üzere TTK m. 46/1'in ise kambiyo senetlerine uygulanabilmesi mümkündür.

[259] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 407; Poroy/ Tekinalp, s. 168; Pulaşlı, s. 125.
[260] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 407.

6. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Halinde Aval Şerhi ve Sorumluluk

Yetki (sınırları içinde kalınmış olsa dahi) temsil edilenin çıkarlarına aykırı[261] bir şekilde kullanılmışsa, TMK m. 2 gereği temsilci yönünden hakkın kötüye kullanılması[262] söz konusudur[263]. Temsilcinin yetkisini kötüye kullandığının karşı tarafça bilinip bilinmediği, aval şerhinin hukuki neticesini belirlemektedir. Bu kapsamda karşı taraf, temsilcinin yetkisini kötüye kullanarak aval şerhi imzaladığını bilmiyorsa aval şerhi geçerlidir ve temsil olunan aval şerhinden dolayı sorumludur. Karşı taraf aval şerhi gerçekleştirilirken temsil olunanın çıkarına aykırı olarak yetkinin kötüye kullanıldığını biliyorsa, kanaatimizce TTK m. 678 gereğince temsil yetkisi aşıldığı için temsilci aval şerhinden dolayı bizzat sorumlu olacaktır[264]. Sonuç olarak; temsil yetkisini kötüye kullanan temsilcinin TTK m. 678'e göre sorumluluğunun doğabilmesi için hem kötüye kullanmanın varlığı hem de bunun karşı tarafça bilinmesi gerekir. Bu şartları sağlamayan bir durumda, temsil olunan kişi, temsil çerçevesinde gerçekleştirilen aval şerhinden dolayı sorumu olacaktır.

Temsil yetkisinin kötüye kullanılması kapsamında, temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine aval vermesi halinin incelenmesi icap eder. Öğretide temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapmasının hukuki olarak geçerli olup olmadığı tartışılmıştır[265]. Kanaatimizce temsilcinin kendisiyle işlem yaparak temsil olunan adına ve kendi lehine aval gerçekleştirebilmesinde kural olarak hukuki bir engel bulunmamaktadır. Zira gerek TBK'da gerek TTK'da bu konuda yasaklayıcı herhangi bir

---

[261] Aval şerhi temelde aval verenin çok da çıkarına olmayan bir ilişki niteliğinde olduğundan, aval şerhinin temsil yetkisinin kötüye kullanılarak gerçekleştirildiğinin tespiti için "temsil olunanın istismar edilmesi" bir kıstas olarak kullanılmalıdır. Temsilci aval şerhini gerçekleştirirken istismar amacıyla hareket etmemişse ve aval şerhinde istismar gerçekleşmemişse, temsilcinin temsil yetkisini kötüye kullanmadığı kabul edilmelidir.

[262] Temsil yetkisinin kötüye kullanılması hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Akyol, Şener "Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması", **Yargı Dünyası**, Eylül 2007, s. 13-34.

[263] Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 154.

[264] Temsilcinin aval şerhini temsil yetkisini kötüye kullanarak gerçekleştirmesi, fiili olarak temsil yetkisinin aşılması değildir. Aksine temsil yetkisinin dışına çıkılmadan, temsil yetkisinin art niyetli olarak istismar edilmesidir. Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasında TTK m. 678 uygulanmayıp doğrudan aval şerhinin batıl olacağının kabul edilmesi hukuki yarardan uzak bir yaklaşım olacağanıdan, TTK m. 678'in uygulanması en makul çözüm konumundadır.

[265] Temsilcinin kendisiyle işlem yapması hakkındaki tartışmalar için bkz. Esener, Turhan, "Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyle Türk - İsviçre Borçlar Hukukunda Mümessilin Kendi Kendisiyle Mukavele Yapması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S.1, 1957, s. 72-107; Yavuz, Cevdet, **Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, Doktora Tezi, İstanbul, 1983, s. 192-204. Yavuz, Nihat, "Vekilin; Müvekkil Adına Veya Hesabına Bizzat Kendisi İle İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) Ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 1-2, 2008, s. 1295-1302; Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 156.

düzenleme de mevcut değildir. Bununla birlikte temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine gerçekleştirdiği her aval şerhinin hukuka uygun olduğunu söylerken de temkinli yaklaşılması gerekir. Kendisiyle işlem yapılmasında önemli olan husus temsilcinin aval şerhini gerçekleştirmedeki amacının ne olduğu, aval şerhi sebebiyle temsil olunanın bilinçli olarak istismar edilip edilmediğidir[266]. Varılacak kanaate göre temsilcinin kendi lehine aval vermesinin temsil yetkisinin kötüye kullanılması kapsamında olup olmadığına karar vermek uygun düşecektir. Nitekim temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine aval vermesinin her halükarda temsil yetkisinin kötüye kullanılması kapsamında değerlendirmek, TBK m. 26'daki sözleşme özgülüğü ilkesine aykırılık arz edecektir. Bu kıstaslar içerisinde temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine aval vermesi temsil yetkisinin kötüye kullanılması olarak değerlendirilebiliyorsa, temsil olunanın aval şerhinden dolayı sorumluluğu doğmayacaktır. Sonuç olarak TTK m. 678 gereği aval şerhinden yetkisiz temsilci bizzat sorumlu olacaktır. Farklı olarak TTK m. 678 kapsamında yetkisiz temsilcinin sorumlu olduğu bu aval şerhi ise, lehine aval verilenin de bizzat kendisi olması sebebiyle, hüküm ifade etmeyecektir.

Yargıtay'ın temsilcinin düzenleyen konumunda olduğu senette temsil olunanın adına ve temsilci lehine aval vermesi halinde; bu durumun temsil yetkisinin kötüye kullanılması olduğunu belirttiği kararları[267], temsil edilenin izni olmadan kendi lehine işlem yapmayı temsil yetkisinin aşılması olarak gördüğü kararı[268] ve karşı oy yazısından anlaşıldığı kadarıyla temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı iddiasının dikkate alınmadığı

[266] Demirkapı, temsilcinin kendisi lehine aval verebilmesi için açıkça yetkilendirilmiş olması gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda ticari temsilcinin TBK m. 548/1'deki iyiniyetli temsilci kavramı kapsamına giremeyeceğini de ifade etmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 96.

[267] Y. 19. HD, T. 21.11.2018, E. 2018/43, K. 2018/5977 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *ticari temsilci sayılması halinde bu kere ticari temsilin kötüye kullanılıp kullanılmadığının, yani temsilcinin kendi borcuna davacı şirket adına aval vermesinin temsilin kötüye kullanılması sayılacağından…*"; Y. 19. HD, T.16.1.2018, E. 2017/2711, K. 2018, 55 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *kendilerinin keşideci olduğu bonoda davalı ...'un şirketi temsil yetkisini kötüye kullanarak davacı şirketi bonoda avalist yaptığı temsilerinin temsil yetkisin kötüye kullanması sebebiyle bu aval işleminin batıl olduğu ve bu sebeple davacı şirketin davaya konu bonodan dolayı borçlu olmadığı anlaşılmaktadır* …"; Y. 11. HD, T. 14.5.2004, E. 2004/2206, K. 2004/5413 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut dava yönünden düşünüldüğünde, bir temsilcinin, temsil sıfatından istifade ile kendi borcu için temsil ettiği kimseyi kefalet altına sokması, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması ile eşdeğerli bir hukuki işlem olması itibariyle bu savunmanın değerlendirilmesi gerekirken, temsilcinin kendisiyle sözleşme yapma yasağına aykırı davranmadığı ve TTK.nun 137 nci maddesi hükmü uyarınca temsil yetkisini aşmadığı yönündeki mahkemenin gerekçesi yeterli değildir. Bu bağlamda, aval işlemi senet üzerinde gerçekleştiğine göre, bu savunma senet lehtarına karşı da, ileri sürülebilecektir*…".

[268] Y. 19. HD, T. 13.3.2019, E. 2017/5437, K. 2019/1645 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Temsil edilenin izni olmadan kendi lehine işlem yapan temsilci, temsil yetkisinin sınırları aşmış demektir. Bu durumda temsilcinin, temsil edilenin önceden verdiği bir izin olmaksızın kendi lehine ve temsil ettiği şirket aleyhine/zararına yapmış olduğu işlemlerin, yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemler niteliğinde olduğunun kabulü gerekir*…".

kararı[269] bulunmaktadır. Bununla birlikte çocuk adına anne veya baba lehine, anne veya babanın aval şerhi gerçekleştirmesi halinde, TMK m. 345'e göre aval şerhinin geçerli olabilmesi için bir kayyımın katılması ve hâkimin onayı gereklidir. Aksi halde çocuğun aval şerhi sebebiyle sorumluğu söz konusu değildir[270]. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu şekilde bir haldeki aval taahhüdü, lehine aval verilen kişinin aval verenin kendisi olması sebebiyle hüküm ifade etmeyecektir.

E. Avalin Görünüş Şekilleri

Bir kambiyo taahhüdü olan aval uygulamada çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Aval genellikle aval vermek isteyen kişinin bizzat senet üzerine imza atması ile gerçekleştirilmektedir. Aval veren kişinin, iradesini yansıtırken kendi başına hareket etmesi halinde doğrudan aval söz konusudur. Bununla birlikte aval verenin aval şerhini gerçekleştirirken bir aracı kullanması halinde temsilci aracılığıyla aval ortaya çıkmaktadır.

TTK m. 700/2'ye göre aval poliçede imzası bulunan bir kişi tarafından veya üçüncü bir kişi tarafından gerçekleştirilebilir. Üçüncü kişinin aval vermesi avalin teminat amacına daha uygun düşmekle birlikte TTK açıkça senetteki kişilerden birinin de aval vermesini mümkün kıldığından, örneğin bir ciranta da senette aynı zamanda aval veren konumunda bulunabilir. TTK m. 700/2'de yer alan üçüncü kişi kavramı senette imzası olmayan bir kişiyi ifade etmektedir. Bu açıdan hamil sıfatı olmakla birlikte senedi elden devralmış olan kişi de, senette muhatap olarak gösterilmekle birlikte senedi kabul etmeyen kişi de teknik olarak üçüncü kişi konumundadır. Senette imzası bulunan kişiler

---

[269] Y. 19. HD, T. 3.10.2018, E. 2016/19594, K. 2018/4712 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… (Karşı Oy Yazısı) *Davacı şirket yetkilisi ... kendi şahsı adına keşide ettiği üç adet dava konusu bonoda temsilcisi olduğu davacı şirketi avalist yapmıştır. Yani, temsilcinin kendisinin keşide ettiği bonolarda temsilcisi olduğu şirketi temsilen kendi lehine aval verdiği görülmektedir. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması nedeniyle bu aval işleminin batıl olduğu açıktır. Zira temsilcinin kendisiyle işlem yapması kural olarak yasaktır. Temsilcinin izinsiz olarak kendisiyle yaptığı işlem sakat bir işlemdir. Bu işlem temsil olunanı bağlamaz...*".

[270] Bu doğrultuda Yargıtay kararı için bkz. Y. 19. HD, T. 14.1.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda dava konusu kambiyo senedinin keşidecisi, davacının babası E. Erdal olup, davacı ise babasının borçlu olduğu senette aval veren sıfatındadır. TMK.' nın 336. maddesi uyarınca, evlilik devam ettiği sürece, anne ve babanın velayet hakkını birlikte kullanmalarının gerektiği, hüküm altına alınmış yine TMK.' nın 345. maddesindeki düzenlemeye göre de çocuk ile ana baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak hukuki işlemle, çocuğun borç altına girebilmesi için bir kayyımın katılmasına ve hakimin onayına bağlıdır. Dolayısıyla davacının senede aval veren sıfatıyla, imza attığı tarihte 18 yaşından küçük olması da nazara alındığında yukarıda açıklanan hüküm gereğince, dava konusu bonodan dolayı davacının sorumlu tutulması söz konusu olamaz, davacının babasıyla birlikte senedi imzalaması ise icazet olarak değerlendirilemez. Mahkemece, davacının bono da aval veren olarak senedin düzenlenme tarihi itibariyle ehliyeti bulunmadığından…*".

kavramının içerisine ise düzenleyen, poliçede muhatap, cirantalar ve aval verenler girmektedir.

Aval şerhi gerçekleştirilirken, unsurlarından yola çıkarak avale ilişkin bütün kayıtların yer alması ile bazı kayıtların yer almaması farklı hukuki neticeye sebebiyet verebilmektedir. Aval verenin adını ve soyadını yazarak imzaladığı, aval verdiğini açıkladığı ve kimin lehine aval verdiğini belirttiği aval tamamlanmış bir aval niteliğindedir. Ancak sayılan unsurlar her zaman bir arada bulunmayabilir. Böyle bir durumdaki aval şerhi de aval konumunda yer almaktadır. Ancak aval için, aval açıklaması ve aval verenin imzasının yer alması[271] temel şart olup, aval veren imza atmamış ise aval şerhi gerçekleştirildiği kabul edilmez. Aval açıklamasının yer almaması halinde ise TTK m. 701/3'te yer alan istisna haricinde geçerli bir avalin varlığından söz edilemez[272].

TTK m. 700/1'e göre, gerçekleştirilecek olan aval şerhi senetteki bedelin tamamı için verilebileceği gibi aval verenin iradesine göre bir kısmı için de verilebilir. Kısmi aval hususunda kanunda açıkça izin verildiği için, avalin senet bedelinin tamamı hakkında olabileceği ileri sürülemez. Aval verenin kısmi aval vermesi durumunda, bu kayıt avalin kayıtsız ve şartsız olması kuralına da aykırılık teşkil etmez. Aval şerhinde senetteki bedelin bir kısmı için aval verildiğinden bahsedilmemiş olması halinde, senette aval verilenin sorumlu olduğu bedelin tamamı için aval verildiği kabul edilir.

Öğretide bu hususta fikir birliği olmamakla birlikte kanaatimizce senet üzerine iradenin yansıtılması açısından aval, tek taraflı olarak gerçekleştirilebileceği gibi sözleşme çatısı altında da gerçekleştirilmiş olabilir. Hangi şekilde gerçekleştirilmiş olursa olsun, sonuç olarak atılan imza avalin hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır.

F. Avalde Taraflar

1. Aval Veren

TTK m. 700/2'de aval şerhinin üçüncü bir kişi tarafından veya senette imzası bulunan bir kişi tarafından verilebileceğinden bahsetmektedir. TTK m. 702/1'e göre

[271] Aval verenin sadece ismini yazması aynı zamanda teknik inceleme sonucu imzası olarak da kabul edilebiliyorsa aval verenin ismini yazması imza olarak kabul edilir.
[272] Bu imza senet arkasında veya alonj üzerinde gerçekleştirileceği için, kanaatimizce beyaz ciro olarak kabulü gerekir.

senette imzası olan kişi de üçüncü kişi de lehine aval verdiği kişi gibi sorumlu olmaktadır. Temsilciler geçerli bir temsil ilişkisi kapsamında aval şerhi gerçekleştirirlerse, attıkları imzadan dolayı aval veren sıfatı temsil olunana aittir ve temsilciler aval veren sıfatını kazanamazlar. TTK m. 678'e göre yetkisiz temsilci sayılan kişi ise senet bedelinden dolayı bizzat aval veren sıfatıyla sorumlu olur.

Birden fazla aval verenin mevcut olması halinde, TTK m. 702/1 gereğince her bir aval veren taahhüt altına girdiği kişi gibi sorumlu olur. Bu kapsamda aval verilen kişi hangi konumda ise aval verenler de bireysel olarak aynı konumda yer almaktadırlar. Aval verenlerin aynı kişi için aval vermeleri halinde kendilerine ödeme için başvuran hamile karşı sorumlulukları aynı olmakla birlikte farklı kişiler için aval vermeleri halindeki sorumlulukları farklılık gösterebilecektir. Kabul eden muhatap lehine aval veren kişinin sorumluluğu asli sorumluluk olarak değerlendirilirken ciranta C_2 lehine aval vermiş kişinin sorumluluğu ise aynı C_2 gibi başvuru borçlusu sorumluluğudur.

Avalde taraflar hakkında yapacağımız açıklamalar genel olarak TTK m. 700-702 gereği poliçeler ve TTK m. 778/3 atfıyla bonolarda geçerli olup, çeklerde aval hakkında özel olarak TTK m. 794 ve TTK m. 818/1-g atfıyla TTK m. 701 ve m. 702 uygulama alanı bulmaktadır. Çeklerde aval verilmesi hususunda TTK m. 818/1-g düzenlemesinde TTK m. 700 düzenlemesine atıf yapılmamasının temel sebebi, TTK m. 700/2'de yer alan aval verenlerin kimler olabileceğine ilişkin hükmün varlığıdır. Zira çeklerde aval verebilecek kişiler, özel hüküm olması sebebiyle, çeklerde öncelikli uygulanması gereken TTK m. 794/2'ye göre kısıtlanmış bulunmaktadır. TTK m. 794/2'ye göre çeklerde muhatabın aval verebilmesi açıkça yasaklanmıştır. Bu açıdan TTK m. 818/1-g'de TTK m. 700/2'ye açık atıf yapılmamış olması, TTK m. 794/2'nin uygulanabilirliğini sağlamak ve kanun hükümlerinin uygulama önceliğine ilişkin tartışmaları engellemek için var olmaktadır[273].

[273] Cenevre Yeknesak Hukuku'nun görüşmelerinde Letonya delegesi çekte avalin, çekin ödeme aracı niteliğine aykırı olması sebebiyle, kabul edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bkz. **International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents** [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], Geneva, February 17th 1930, s. 75.

a. Üçüncü Kişiler

TTK m. 700/2'de aval verebilecek kişilerden bahsedilmekte olup, ilgili hükümde açıkça senette imzası bulunan kişiden bahsedilmesi sebebiyle, senede tamamen yabancı konumdaki bir kişi de senette ismi yer alıp da imza atarak sorumluluk altına girmemiş kişi[274] de üçüncü kişi kavramı içerisine girmektedir. Poliçede muhatap olarak ismi geçmesine rağmen kabul şerhini senede eklemeyen kişi de senette imzası yer almadığı için üçüncü kişi konumundadır ve aval verebilmesi mümkündür[275].

b. Senette İmzası Bulunanlar

Senette imzası bulunan kişiler senette yer alan bedel için sorumluluk altına girmiş kişileri ifade etmektedir. Bu açıdan düzenleyen, poliçede kabul eden muhatap, lehtar, cirantalar, araya girenler ve aval veren kişiler senette imzası bulunanlar kapsamına girmektedir. Ancak özellikle düzenleyen ve muhatabın konumu ayrı olup, bu kişilerin bütün kambiyo senetlerinde aval verebilmeleri mümkün olmayıp, konu hakkında birazdan açıklama yapılacaktır.

Cirantaların, kendilerinden önce sorumluluk yüklenen bir başka cirantaya, düzenleyene, kabul eden muhataba, araya girene ve hatta aval verene de aval verebilmeleri mümkündür. Böyle bir durumda geri verilmesi gereken şeyi talep eden kimse kötü niyetli hareket eder ilkesinden[276] yola çıkarak; aval veren ciranta, kendisine başvuru halinde ciranta sıfatıyla ödeme yaparsa, o da aval verdiği kişiden sonra sorumluluk yüklenen kişilere başvuruda bulunamaz[277]. Örneğin D'nin düzenlediği M'nin

---

[274] Senede imza attığı halde sorumluluk altına girmemiş olabilecek kişilerin oldukça sınırlı sayıda olduğunu belirtmemiz gerekir. Senet üzerine "şahit" veya "arabulucu" yazarak imzayı atan kişinin, attığı imzanın sıfatının ve sorumluluğunun tespitine yönelik açıklaması da yer aldığı için, senet bedeliyle sorumlu bir kişi olarak değerlendirilmez ve üçüncü kişi konumunda bulunur. "şahit" ve "arabulucu" yazılarak imza atılması hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.c.ii.

[275] Bu doğrultuda bkz. Arslanlı, s. 97.

[276] Bu ilke özellikle geriye ciro yapılmış senetlerde uygulama alanı bulmaktadır. İlke, önceki cirantalardan birinin ciro zincirinde sonradan tekrar ciranta olarak yer alması durumunda, ciranta sıfatının bulunduğu iki imza arasında yer alan kişilere başvuramaması sonucunu doğurmaktadır. Geriye ciro hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 635-637; Kendigelen, Abuzer/ Çonkar, Halil, "Kambiyo Senedini Geriye Ciro ile Alan Kimseden İktisap Eden Hamilin Hukuki Konumu- Yargıtay Kararları Çerçevesinde Bir İnceleme", **Prof. Dr. Türkan Rado'nun Anısına Armağan**, İstanbul, 2020, s. 275-296;Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 221; Kendigelen, s. 367; Kendigelen/ Kırca, s. 203-204. Tedavülü sona ermiş senetlerde, hamile yapılan ödeme üzerine hak sahipliğinin tespit edilebilmesi için geriye cironun gerekip gerekmediği hakkında Yargıtay'ın farklı görüşleri ve öğretide ye alan görüşler açısından bkz. Tekinalp, Ünal, "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", **11. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara, 13-14 Mayıs 1994, s. 185-205 (Lexpera).

[277] Örneğin C_6'nın C_3 için aval vermesi halinde, C_6'nın C_5 ve C_4'e başvurabilmesi mümkün değildir. Benzer doğrultuda açıklama için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797. Karayalçın ise C_6'nın ciranta vasfını koruması sebebiyle C_5

kabul ettiği poliçe L'den sonra sırasıyla C_1'e, C_2'ye, C_3'e, C_4'e, C_5'e ve son olarak hamile devredilmiştir. C_4'ün C_1 için aval vermesi halinde, hamilin başvurusu neticesinde ödemeyi yapan C4, bahsi geçen ilke gereği C_2'de dahil olmak üzere sonraki cirantalara başvuramaz[278]. Temelde ilke kapsamında C_4'ün daha önceden ciranta sıfatının bulunması aranacakken, TTK m. 702/1 kapsamında, gerçekleştirdiği aval gereği aynı zamanda aval verilen C_1 gibi sorumlu olacağından, fiili olarak ciranta sıfatının bulunması aranmayacaktır.

Cirantanın kendisinden sonra sorumluluk yüklenen bir ciranta için aval vermesi de şeklen geçerli olup hamil için bir faydası yoktur[279]. Senette hâlihazırda aval veren konumunda bulunan birisi başka bir borçlu için tekrar aval verebilir[280]. Ancak böyle bir halde aval verenin sorumluluğunun konumu değişmektedir. Örneğin düzenlenip lehtarına verilen bir bono sırasıyla C_1'e, C_2'ye, C_3'e ve en son hamiline devredilmiştir. C_3 lehine aval veren kişi daha sonradan C_1 lehine de aval vererek birden fazla aval şerhi gerçekleştirmiştir. Aval verenin gerçekleştirdiği ikinci aval şerhi geçerlidir ve özellikle senetteki sorumluluğu değiştirmiştir. Hamil senet bedelini tahsil etmek amacıyla aval verene başvurur ve aval veren de senet bedelini öderse, aval verenin C_3 lehine verdiği aval sebebiyle ödeme yaptığı kabul edilerek hareket edilir. Geri verilmesi gereken şeyi talep eden kimsenin kötü niyetli hareket edeceği benimsendiği için, C_3 lehine aval veren olarak ödeme yapan kişinin C_3 ve C_2'ye başvuru hakkı bulunmayacak, taleplerini ancak C_1'den itibaren ileri sürebilecektir.

Bonoda düzenleyen, poliçede kabul eden muhatap asıl borçlu konumundadır. Asıl borçlu olarak, senetteki bir başkası için aval verilip verilemeyeceği hususu öğretide tartışılmış, çoğunluk görüşe göre asıl borçlu konumundaki kişinin (bonoda düzenleyen, poliçede kabul eden muhatap) senette aval verebilmesinin anlamsız olacağı

---

ve C_4'e müracaat hakkının olduğunu belirtmekte, bu kişilerin de tekrar C_6'ya aval veren olarak başvurabileceğini ifade etmektedir. Görüş için bkz. Karayalçın, s. 221.

[278] Özel bir hal olarak örneğimizde yer alan C_4'ün cirosuna TTK m. 685/2'ye göre ciro yasağı koyması halinde; aynı zamanda C_1 lehine aval veren konumunda bulunduğu için, ciranta sıfatıyla senet metninden anlaşılan def'i gereğince sorumluluğunu bertaraf edebilmesi mümkünken aval veren sıfatıyla bu def'iyi ileri sürebilmesi mümkün değildir.

[279] Arslanlı, s. 97; Doğanay, s. 1913.

[280] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797; Stranz, s. 197.
Bahsi geçen açıklamamız iki imzanın da imza sahibi üzerinde sorumluluk doğuran, açıkça aval olduğu hallerde söz konusudur. Yoksa bir kişinin örneğin hem temsil ilişkisine binaen aval amacıyla imza atması hem de şahsi olarak aval amacıyla imza atması halinde, ilk imza temsil ilişkisi çerçevesinde atıldığı için kendisi açısından aval sorumluluğu doğurmaz ve birden fazla aval imzası kapsamında değerlendirilmez.

belirtilmiştir[281]. Kanaatimizce de, asıl borçluların şeklen aval vermeleri mümkün olsa da, aval ile sorumluluklarını artırmadıkları müddetçe gerçekleştirdikleri aval şerhi anlam içermeyecektir. Düzenleyenin sorumluluğunu artırması; düzenleyen olarak poliçede poliçenin kabul edilmemesinden sorumsuzluk kaydı koymuş olması halinde[282] ya da düzenleyen iken sorumsuzluk sebebi mevcut olup da aval veren olarak sorumlu olduğu istisnai hallerde[283] söz konusudur. Diğer bir asıl borçlu olan poliçede muhatap hakkında ise, sorumluluğunu artırabileceği daha belirgin bir hal olarak TTK m. 696/1'de yer alan kısmi kabul örnek verilebilir. Poliçenin muhatabı senet bedelinin bir kısmını kabul etmişse, sonradan gerçekleştireceği aval şerhinin kısmi kabuldeki miktardan fazla olması halinde kabul eden muhatabın aval şerhi anlam kazanacaktır[284]. TTK m. 794/2'ye göre çekte muhatap bankanın aval vermesi ise açıkça yasaklanmıştır[285]. Çekte düzenleyen konumundaki kişinin aval verebilmesi ise mümkün değildir. Zira çekin düzenleyeni çekteki bedeli nihai olarak ödemekle sorumlu olan kişidir. Bu kapsamda çekin düzenleyeninin sorumluluğu en üst seviyede olup, sorumluluğunu artırabilmesi mümkün değildir.

c. Hamilin Senet Üzerinde Aval Şerhinin Bulunması

TTK m. 700/2'de yer alanlar haricindeki kişilerin aval verebilmeleri mümkün değildir. Bu açıdan senedin hamili senedin nihai alacaklısı ve tarafı olduğu için aval veremez. Buna rağmen senedin hamili iken aval veren kişinin aval şerhi hüküm ifade etmez, geçersizdir. Bununla birlikte senette önce üçüncü kişi sıfatıyla aval şerhi

[281] Bu hususta bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 796; Öztan (2021), s. 164; Poroy/ Tekinalp, s. 220; Tekil, s. 150; Kınacıoğlu, s. 253; Sengir, s. 20; Arslanlı, s. 97; İmregün, s. 80; Doğanay, s. 1913; İpekçi/ İlbuldu, s. 21-22; Öğütçü, s. 162; Bahtiyar, Mehmet, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul: Beta, 2019, s. 86; Stranz, s. 197; Bülöw, s. 183.

[282] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797; Karayalçın, s. 221; Öğütçü, s. 162; Doğanay, s. 1913; Bozer/ Göle, s. 176. Düzenleyen TTK m. 679'a göre poliçenin kabul edilmemesinden sorumlu olmayacağına yönelik bir kayıt koymuşsa, hamil kabul etmeme protestosu düzenleyip vadeden önce TTK m. 713/1'e göre düzenleyen haricindeki başvuru borçlularına başvurabilir, düzenleyene başvurabilmek için vadeyi beklemesi gerekir. Oysa düzenleyenin aynı zamanda örneğin bir ciranta için aval vermiş olması halinde, sorumsuzluk kaydı koyan düzenleyene vadeden önce başvurulamasa da aynı kişiye ciranta lehine aval veren sıfatı olduğu için vadeden önce başvurulabilir. Dolayısıyla düzenleyenin vadeye kadar sorumsuzluk hali aval veren sıfatıyla bertaraf edilmiş olmaktadır.

[283] Örneğin, düzenleyenin senet üzerindeki imzasının sahte olması halinde düzenleyen sorumluluğunu bertaraf edebilirken, bir ciranta lehine aval veren sıfatıyla sorumluluğu bulunuyorsa aval şerhi geçerli kabul edilir. Düzenleyen sıfatıyla yer alan imzanın yetkisiz temsille gerçekleştirilmesi TTK m. 677'ye göre imzaların bağımsızlığı ilkesi doğrultusunda diğer imzaların geçerliliğini etkilemez.

[284] Kısmi kabul halinde muhatabın bir müracaat borçlusu lehine aval verebileceği hususunda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797.

[285] Belirtmemiz gerekir ki, muhatap banka yalnızca kendisinin muhatap olarak belirtildiği çeklerde aval işlemi gerçekleştiremez. Söz konusu çekte muhatap bankanın örneğin A bankası olması halinde, B bankasının aval verebilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Benzer doğrultuda bkz. Kendigelen, s. 180.

gerçekleştiren kişinin daha sonradan senedin hamili olabilmesi ihtimal dâhilindedir. Zaman olarak önce gerçekleştirilen aval şerhinin, aval verenin, şerhi gerçekleştirirken senede yabancı üçüncü bir kişi olması sebebiyle, sonradan elde edilen hamil sıfatı sebebiyle geçersiz olduğu söylenemez. Yani avalin zaman açısından ne zaman gerçekleştirildiği bu aşamada önem arz etmektedir. Böyle bir durumda mevcut aval şerhi donar. Hamilin senedi tekrardan tedavüle sokması halinde ise donmuş olan aval şerhi tekrar hüküm ifade etmeye başlar. Aval verenin sonradan senedin hamili olması halinde sorumluluk açısından farklılaşma söz konusu olmaktadır. Şöyle ki; daha evvel de bahsedilen geri verilmesi gereken şeyi talep eden kimse kötü niyetli hareket eder ilkesinden yola çıkarak, hamil aval verdiği kişilerden sonra gelen kişilere başvuramaz. Zira hamil, hamil sıfatıyla başvurduğu kişiye karşı aval veren sıfatıyla da sorumludur. Hamilin senet üzerinde aynı zamanda aval şerhinin bulunması ihtimalinde, önce aval şerhini gerçekleştirdiği sonra senedin hamili olduğu karine olarak kabul edilir. Aksini ispat ve aval veren sıfatının olmadığının ortaya konulması yükü, aval şerhinde imzası bulunan hamile aittir.

2. Aval Verilen

a. Aval Verilenin Belirlenmesi

i. Aval Verilen Kişi Senetteki Bedel İçin Sorumluluğu Doğmuş Olan Bir Kişi Olmalıdır

Aval verenin iradesiyle belirlenecek aval verilenin, TTK m. 702/1'den çıkarılabilecek dolaylı sonuca göre, senetteki bedel için sorumluluğu bulunan bir kişi olması mecburidir. Sorumluluğu bertaraf edilmiş olan bir senet borçlusunun lehine aval verilebilmesi mümkün değildir[286]. Senette ismi yer almayan bir üçüncü kişi lehine verilen aval şerhi bu sebeple geçersizdir. Senedi beyaz ciro ile devralan kişi TTK m. 684/2-c kapsamında senedi elden başkasına devrederse ve senet üzerinde ismi görünmezse, bu kişi lehine verilen aval geçersiz sayılır[287]. Benzer şekilde senette ismi yer alan bir ciranta

[286] Poroy/ Tekinalp, s. 220; Öztan s. 798; Arslanlı, s. 98; Tekil, s. 150; İpekçi/ İlbuldu, s. 21 ve s. 23; Demirkapı, Aval, s. 192; Boztosun, s. 59. Sorumluluğu bulunmayan kişiler lehine gerçekleştirilen aval hakkında yaptığımız detaylı açıklamalar için bkz. Bölüm 1, 2.6.2.4.
[287] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 798.

lehine aval verilmiş olsa da, ilgili ciranta senedi kısmi ciro ile devralmışsa bu kişi lehine verilen aval geçersizdir. Aval verilen kişinin taahhüdü şekli sebeplerle geçersiz kabul ediliyorsa, TTK m. 702/2 gereğince aval verenin taahhüdü de geçersiz sayılır. Ancak aval verilenin taahhüdünün geçersizlik sebebi şekle ilişkin bir noksanlıktan kaynaklanmıyorsa, yine TTK m. 702/2 gereğince aval taahhüdü geçerli olur. Bu kapsamda aval verilenin imzasının sahte olması halinde TTK m. 702/2 gereği bu kişi lehine aval veren kişi TTK m. 677 imzaların istiklali ilkesi gereği aval şerhinden dolayı sorumlu olur[288].

Senette düzenleyen, (poliçede kabul eden muhatap), ciranta, araya giren ve başka bir aval veren için de aval verilebilmesi mümkündür. Bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap senet bedelinden dolayı asıl borçlu olan kişilerdir. Asıl borçlu konumundaki kişiler lehine aval verilebilir ve TTK m. 702/1'e göre senetteki asıl borçlu için aval veren kişi asıl borçlu gibi sorumlu olur. Ciranta da esasen senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu bulunan bir kişi olup, TTK m. 685/1'e göre senedin ödenmemesi halinde sorumlu olmayacağına ilişkin kaydı senede eklemesi halinde, cirantanın sorumluluğunu tamamen bertaraf etmesi sebebiyle bu ciranta lehine gerçekleştirilecek aval şerhi geçersizdir. TTK m. 685/1'de yer alan kayıtlardan, aval veren açısından önem arz eden kayıt ödenmeme halinde sorumlu olunmayacağına ilişkin kayıttır. Cirantanın TTK m. 685/1'e göre poliçenin yalnızca kabul edilmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin senede eklediği kayıt ise avalin hükümsüz olmasına netice vermez ve bu ciranta için verilen aval geçerlidir[289]. Zira cirantanın kabul edilmemeden sorumlu olmayacağına ilişkin kaydı cirantanın sorumluluğunu tamamen bertaraf etmemekte, vadede kendisine müracaat imkânı bulunmaktadır. Aval verilenin senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu doğmuş olmakla birlikte bu imzanın TTK m. 677 kapsamındaki herhangi bir gerekçe ile aval verileni bağlamaması halinde de, aval verenin sorumluluğu halen mevcut olacaktır.

[288] Aval verilenin imzasının sahte olması halinde aval verenin hukuki konumu ve bu durumun def'i niteliği hakkında yaptığımız açıklamalar için bkz. Bölüm 3, II.C.2.a.ii.c).
[289] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 798; Poroy/ Tekinalp, s. 221; Tekil, s. 150; İpekçi/ İlbuldu, s. 23. TTK m. 679'a göre düzenleyenin yalnızca senedin kabul edilmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kaydı senede ekleyebilmesinden bahisle, böyle bir durumdaki düzenleyen için gerçekleştirilen aval şerhi de geçerlidir.

Uygulamada karşılaşılması pek muhtemel olmasa dahi, öğretide aval veren kişi lehine de aval verilebileceği belirtilmektedir[290]. Sengir'e göre aval veren kişi lehine gerçekleştirilen aval şerhi, aynı aval verilen lehine müşterek olarak aval verme amacıyla gerçekleştirilmiş gibi sonuç doğurur[291]. Poroy/ Tekinalp ise farkın teorik olduğunu belirterek, aynı kişi lehine aval vermekle aval verene aval vermenin farklı şeyler olduğunu ifade etmektedir[292]. Kanaatimizce özellikle TTK m. 702/2'ye göre cirantanın imzasının şekle ait bir noksanlık sebebiyle batıl olması durumunda bu iki kişinin birbirinden farklı konumda olma ihtimali düşünülebilse de, örneğin ciranta lehine aval vermekle ciranta lehine aval verene aval vermek temelde aynı şeylerdir. Bu doğrultuda bir yaklaşım tarzı zorunlu olarak, verilen avallerin özelliklerine de bakılmasını gerektirmektedir.

Aval verenlerin sorumluluklarını ortaya koyabilmek için öncelikle TTK m. 702/1 gereğince kimin lehine aval verildiğine bakılması gerekir. Asıl aval verilen kişi lehine ikinci bir avalin bulunması halinde, müşterek bir aval gerçekleştirme amacının olduğu kabul edilmelidir. Ancak ikinci aval kısmi aval şeklinde gerçekleştirilmişse, aynı kişi lehine farklı miktarla sorumluluk doğuran ayrı bir aval taahhüdünün var olduğu kabul edilmelidir.

Açıkça aval veren kişi lehine aval verilmesi halinde, ilk aval verenin nasıl bir sorumluluk üstlendiğinin tespiti, yine TTK m. 702/1 gereğince ikinci aval verenin de sorumluluğunun tespitine yarayacaktır. Nitekim ilk aval veren dilerse miktara ilişkin belirleme yapmadan aval verebileceği gibi, kişisel sebeplerle kısmi aval vermeyi de tercih edebilir. Bu kapsamda miktar belirlemesi yapmamış olan bir aval veren lehine aval verilmesi, esasında ilk aval verenin borcu değil de asıl aval verilenin borcu temelinde sorumluluk doğurduğu için, dış görünüşte tamamen müşterek aval olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak ilk aval veren TTK m. 700/1 kapsamında kısmi aval vererek miktar belirlemesi yapmışsa ve ikinci aval de açıkça ilk aval veren lehine verilmişse müşterek bir avalin varlığından söz edilemez. Bu durumda ikinci aval verenin sorumlu olduğu

[290] Arslanlı, s. 98; Poroy/ Tekinalp, s. 221; Tekil, s. 150; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797; Sengir, s. 23. Tekil aval veren lehine avali, hamil açısından, şüphe barındıran yapıda görmektedir.
[291] Sengir, s. 23.
[292] Poroy/ Tekinalp, s. 221.

miktar, ilk aval verenin belirlemiş olduğu kısmi aval miktarı kadardır[293]. Örneğin, 30.000 TL bedelli bonoyu düzenleyen kişi lehine 15.000 TL ile sorumlu olacağını belirterek aval veren kişi bu miktarla sorumlu olacak, aval veren lehine ayrıca açık bir avalin bulunması halinde ise ikinci aval veren kişi aksini belirlememişse aval verenin sorumlu olduğu miktar olan 15.000 TL ile sorumlu olacaktır. Dolayısıyla bu halde müşterek aval değil aval verene aval vermek söz konusudur[294].

TTK m. 734-742 arasında bahsedilen araya giren lehine de aval verilebilmesi mümkündür. Ancak bunun için araya giren kişinin ilgili hükümler gereği araya giren sıfatının mevcut olması gerekir[295].

Çekte muhatap bankanın[296] lehine aval verilip verilemeyeceği düşünülebilir. TTK m. 794/2'de muhatap bankanın aval veremeyeceğinden bahsedilmekte olup muhatap banka lehine verilecek aval hakkında herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce, çekte muhatap özellikle kambiyo ilişkisine sokulmak istenmeyen konumda olduğu için, onun lehine aval verilebilmesinin de mümkün olmaması icap eder. Poliçe ve bonoda olduğu üzere çekte de aval verilenin senetteki bedel için sorumluluğu doğan birisi olması gerekir. Oysa çekte muhatap banka çek sebebiyle sorumluluğu bulunan konumda olsa da, bu sorumluluk TTK m. 783/1 kapsamında düzenleyenle karşılık ilişkisi ve çek anlaşması temelinde gerçekleştiği için aval verilen konumunda bulunamaz. Çekte muhatap banka dışındaki başka bir bankanın düzenleyen,

[293] İkinci avalin de kısmi bir aval olabileceği ihtimalinin de ayrıca unutulmaması gerekir. Yine ikinci avalin, ilk kısmi avalden fazla olarak ve senet bedelinin tamamıyla sorumluluk üstelinelecek şekilde belirlenmesi de geçerlidir. Bu durumda ilk aval veren lehine tekrar aval veren kişi hamile karşı senet bedelinin tamamıyla sorumlu olur.

[294] Bir senet borçlusuna müşterek aval vermekle aval verene aval vermek arasındaki fark kendisini özellikle sorumsuzluluk sebeplerinde gösterebilecektir. Bu kapsamda müşterek avalde aval verenlerden birinin taahhüdünün tahrif edilmesi diğer aval veren açısından bir def'i olarak kullanılamayacakken, aval verene avalde ilk taahhüdün tahrif edilmesi sonraki aval veren açısından bir def'i olarak kullanılabilecektir. Aval verilenin taahhüdünün tahrifatı halinde bu kişiye aval verenin de bu tahrifatı def'i olarak kullanabileceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.a.ii.d).

[295] Y. 12. HD, T. 13.3.1979, E. 1979/972, K. 2117 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Araya giren namına ödemede bulunduğu şahıs ve buna karşı borçlu olanları dava ve takip edebilir. Ancak senedi ciro edemez…*"; Y. 2. HD, T. 28.6.1976, E. 1976/6231, K. 1976/8038 "… *Olaya TTK.`nun 650. maddesinde yazılı "araya" girme suretiyle ödeme hükümleri de uygulanamaz. Çünkü bono bedeli tamamen ödenmemiş olduğu gibi ödeme zamanında yapılmadığından bu iki yönden araya girme hükümleri uygulanamaz…*".

[296] Senette muhatap banka konumunda olmayan ve üçüncü bir kişi konumundaki bankanın ise aval verebilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Nitekim üçüncü kişi konumundaki banka senede tamamen yabancı olduğundan aval verebilir.

ciranta ve hatta aval veren sıfatının bulunması halinde, bu banka muhatap banka olmadığı için, lehine aval verilebilmesi mümkündür.

ii. Aval Şerhinde Aval Verilenin Konumuna İşaret Eden Açıklamalar

Senetteki bedel için sorumluğu olan bir kişi lehine gerçekleştirilecek avalde, kural olarak aval verilenin isminin açıkça belirtilmesi gerekir. Bunun yerine aval verilenin kim olduğuna doğrudan işaret eden açıklamalar da aval verilenin kimliğini saptamaya yaradığı için geçerlidir[297]. Aval verilenin belirtilmesinde kullanılacak kıstas, aval şerhinden açıkça aval verilenin anlaşılabilir olmasıdır. Bu kapsamda "muhatap lehine", "düzenleyen lehine" gibi açıklamalar da aval verilenin belirlenmesine yönelik açıklamalar kabul edilir[298]. Ancak aval verilenin tespitinin yalnızca aval verenin açıklamasından anlaşılması gerekir. Aval şerhinde aval verilenin tespitine yönelik herhangi bir açıklama yer almıyorsa, TTK m. 701/4'e göre aval şerhi her halükarda düzenleyen için verilmiş kabul edilir[299]. Aval verilenin tespitine yönelik olarak, uygulamada rastlanmasa da "ciranta içindir" şeklindeki açıklama yalnızca tek bir cirantanın[300] bulunması halinde bu kişi lehine aval verildiğini göstermektedir. Senette birden fazla cirantanın bulunması halinde ise "ciranta içindir" şeklindeki açıklama neticesindeki aval şerhi, TTK m. 701/4'e göre düzenleyen lehine verildiği düşünülebilirse de ilgili hüküm yalnızca kimin lehine verildiği belirtilmeyen durumlarda uygulama alanı bulabilecektir. Oysa bahsettiğimiz halde aval veren kimin lehine aval verdiğini açıkça belirtmekte, senedin devredilmesi sebebiyle artık aval şerhinden lehine aval verilen kişinin tespiti mümkün olmamaktadır. Başka bir anlatımla şeklen gösterilen aval verilen kişi maddi olarak tespit edilememektedir. Bu sebeple birden fazla cirantanın bulunduğu senetlerde aval verilene ilişkin "ciranta içindir" şeklinde açıklama yer alıyorsa, hangi cirantanın sorumluluğu için aval verildiği belli değildir. Avalin, senetteki ilk ciranta olan lehtar lehine gerçekleştirildiğinin kabulü tartışmaya açıktır. Kanaatimizce bu halde avalin

[297] Bu doğrultuda bkz. Arslanlı, s. 98; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 802; İpekçi/ İlbuldu, s. 26; Demirkapı, Aval, s. 79.
[298] Aval veren kişinin bu doğrultuda açıklamaları bulunmakla birlikte örneğin muhatap konumunda birden fazla kişinin bulunması halinde, aval veren kişinin "muhatap lehine" şeklindeki açıklaması muhatapların ikisine birden aval verildiği şeklinde yorumlanmalıdır.
[299] Aval açıklaması yer almasa da aval şerhinin bulunduğu yere göre aval verilenin tespit edilebileceğine ilişkin görüş ve TTK m. 701/4'teki karinenin niteliğini değerlendirmemiz için bkz. Bölüm 1, II.F.2.a.ii.
[300] Senette tek bir ciranta bulunuyorsa bu kişi doğal olarak senette lehtar olarak görünen kişi olacaktır.

hangi ciranta lehine verildiği belli olmadığından ve TTK m. 701/4'te uygulanabilir konumda olmadığından, aval şerhi geçersizdir.

Aval veren tarafından aval verilen kişi olarak birden fazla isim belirlenmiş olabilir. Aval verilen konumundaki kişiler aval şerhinde birlikte belirtilmişse (örneğin; ciranta C_1 ve kabul eden muhatap M lehine avaldir), aval veren kişinin her ikisi için de ayrı ayrı aval verdiği kabul edilir. Aval verilen kişiler için seçimlik isimlerin belirlenmesi halinde (örneğin; düzenleyen D veya ciranta C_2 lehine avaldir) seçimlik bir aval söz konusudur. Bizce aval verilenin seçimlik olarak belirlendiği aval, avalin kayıtsız ve şartsız olamsına aykırı olduğu için geçerli bir aval olarak işlem görmeyecektir. Aval şerhinde lehine aval verilen kişilerin belirtilmeleriyle birlikte seçimlik olmaları, aval şerhinin kimin lehine verildiğinin açıkça anlaşılamamasına sebebiyet vermektedir. Böyle bir avalin TTK m. 701/4 kapsamında değerlendirilerek düzenleyen lehine verildiğinin kabulü ise aval verilene ilişkin yapılan açıklama sebebiyle mümkün değildir. Avalde aval verilen kişi şarta bağlı olarak belirlenmiş olabilir (örneğin; kabul etmiş olması halinde muhatap M lehine avaldir). Bu durumda da yine avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı olması sebebiyle, ayrıca birazdan bahsedileceği üzere senetteki bedel için sorumluluk altına girmemiş olanlar lehine aval verilememesi sebebiyle, aval şerhi geçersiz sayılacaktır.

b. Kimin Lehine Verildiği Açıklanmamış Aval Şerhinde TTK m. 701/4'ün Karine Olarak Yorumlanması

Senette kimin lehine aval verilebileceğine ilişkin TTK'da açık bir düzenleme yer almamaktadır. Aval verilen kişinin belirlenmesi hususunda aval verenin, yukarıda yer alan açıklamalar çerçevesinde geniş bir hareket alanı mevcuttur[301]. Aval verilen kişinin avalde bahsedilmemiş olması halinde TTK m. 701/4'e göre aval verenin düzenleyen lehine aval verdiği kabul edilir. Öğretide TTK m. 701/4'te yer alan hükmün karine niteliği

[301] Lehine aval verilen kişiye ilişkin senette yer alan ifadeler aynı zamanda aval açıklamasını da içermektedirler. Bu sebeple aval verilen kişinin belirtilmesi, yerine göre aval açıklamasının oluşmasına da imkân sağlayabilmektedir. Aval açıklaması yapılmadan lehine aval verilen kişinin belirtilerek imza atılması, senedin ister ön yüzünde isterse de arka yüzünde olsun bu neticeyi doğurabilecektir. Böyle bir durumun senedin ön yüzünde gerçekleşme ihtimalinde TTK m. 701/3'te yer alan karinenin uygulanmasına ise, TTK m. 701/2 kapsamında geçerli bir aval açıklamasının mevcut olduğunun kabul edilmesi sebebiyle, ihtiyaç duyulmayacaktır. Ön yüzdeki durumda TTK m. 701/3'ün kıyasen uygulanması hakkında bkz. Demirkapı, Aval, s. 74'ten naklen Baumannn, s. 38. Arka yüzde gerçekleşmiş olma ihtimalinde ise, yine aval açıklamasının mevcut olduğu kabul edildiği için beyaz ciro olarak işlem görmeyecektir.

tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar aval verilenin açıklanmadığı avallerde düzenleyen lehine verildiğine ilişkin karinenin kesin nitelikte olup olmamasına yöneliktir[302].

Özellikle Alman ve İsviçre hukukunda avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılmasına ilişkin hükmün kesin bir karine olmadığı, aksinin ispatının mümkün olduğu belirtilmektedir[303]. Gerekçe olarak ilgili hükmün sadece bir yorum kuralı olduğundan ve avalin muhatap lehine verildiğine dair delillerin mevcut olması halinde muhatap lehine verildiği şeklinde de yorumlanacağından bahsedilmektedir. Bu kapsamda Alman Federal Yüksek Mahkemesi verdiği bir kararda aval verenin imzasının muhatabın isminin altında ve diklemesine yer alması halinde karinenin aksinin kanıtlanmış olacağını belirtmektedir. İsviçre hukukunda ise genel olarak aval verenin imzasının konumuna bakılarak kimin lehine aval verildiğinin belirlenmesi mümkün görünmektedir.

TTK m. 701/4'ün kesin bir karine olmadığını belirten görüştekilere karşı, avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılmasına ilişkin hükmü, iyiniyetli hamil ve poliçe borçlusu arasında aksinin ispatı olmayan bir karine olarak gören görüş de mevcuttur[304]. Bununla birlikte aval veren ve aval verilen arasındaki ilişki açısından karinenin aksinin mümkün olduğu ifade edilmektedir. İlgili görüştekiler, hükmün iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceğini belirtmekle birlikte aval şerhinin, senedin asıl borçlularından birinin veya cirantanın imzasının hemen yanında olması halinde aval iradesinin kimin için gerçekleştirildiğinin anlaşılabildiğini ifade etmektedirler. Bu sayede örneğin muhatabın imzasının yanına atılan imza muhatap lehine aval olarak değerlendirilip, senet bedelini ödeyen düzenleyenin aval verene de başvurabilmesi mümkün olur. Ancak senet dışı ispat vasıtalarıyla TTK m. 701/4 hükmünün aksinin ispatını ise mümkün görmemektedir.

---

[302] TTK m. 701/4 düzenlemesi Cenevre Poliçeler ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku'nda m. 31/4'te yer almaktadır.

[303] Alman ve İsviçre hukukundaki durum hakkında bkz. Karayalçın, s. 222- 223; Lombardi, Robert, "Avals and Quasi-Indorsements of Negotiable Instruments: A Comprasion of Civil Law and Common Law Approaches", **Monash University Law Review**, Vol. 14, No. 4, December 1988, s. 267; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 803 dn. 82'de yer alan yazarlar. Türk öğretisinde bu doğrultuda düşünen yazarlar için bkz. Kınacıoğlu, s. 254; Demirkapı, Aval, s. 82.

[304] Bu görüşe ilişkin açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 803-804; İpekçi/ İlbuldu, s. 27; Paul Carry (terc. Turgut Sengir), "Aval Hakkında Doktrin ve Tatbikatta Yenilikler", **İstanbul Barosu Dergisi,** C. 35, S. 1-2, İstanbul,1961, s. 307-308. Ancak belirtmemiz gerekir ki Carry, öğretideki görüşü ortaya koyduğu açıklamanın devamında, birazdan bahsedileceği üzere karinenin kesin olduğu ve aksinin ispatlanamayacağı doğrultusunda görüş bildirmektedir.

Özellikle Fransız hukuku'nda ve öğretisinde avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılmasına ilişkin hükmü çürütebilmenin mümkün olmadığı ifade edilmektedir[305]. Aval verenin, imzasını nereye atarsa atsın aval vermek istediği kişinin ismini aval şerhine eklememesi halinde, düzenleyenden başkası lehine aval verdiğinin ispatı esaslı bir noktadan bahsedilmemiş olması sebebiyle, aval şerhini geçersiz hale getirecektir[306]. Bu görüştekiler aynı gerekçeye kambiyo senetlerinin şekle bağlı yapısının aval hususunda da feragat edilemeyecek özellikte olmasından da ulaşmaktadırlar.

TTK m. 701/4 hükmü kimin lehine verildiği belirtilmeyen avalin düzenleyen lehine verildiği yönünde bir karine oluşturursa da, ilgili hükmün lafzından aval verilenin belirtilmesine ilişkin şekli şart ortaya konulamamaktadır. Bu haliyle hükmün yerine getirdiği vazife, aval verilenin belirtilmediği hallerde avalin düzenleyen lehine verildiğinin kabul edilmesinden ibarettir. Bu bakımdan aval veren kişinin, aval verdiği kişi açısından açık bir şekilde hareket etmesi esasen aval şerhi bakımından sorunları baştan çözebilecektir. Bunun yerine aval veren iradesini, örneğin muhatabın imzasının yanına imza atarak zımni bir şekilde ya da açıkça lehine aval verileni belirtmeyerek gerçekleştirebilir. İlgili karine açısından tartışmaların temelindeki sorun da esasen aval verilenin belirtilmesi kavramından kaynaklanmaktadır. Bir yandan şekli olarak örneğin gerçekten muhatap lehine aval verilmiş gibi yorumlanabilecek olan muhatabın imzasının yanındaki imza, aynı zamanda TTK m. 701/4'e göre kimin için verildiği belirtilmediğinden düzenleyen lehine aval olarak da yorumlanabilecektir.

Karinenin aksinin ispatının mümkün olup olmadığı hakkındaki kanaatimizden bahsetmeden evvel açıklamamız gerekir ki, avalin unsurları başlığında bahsedileceği üzere, aval şerhinin biri olumsuz nitelikte olmak üzere dört zorunlu şekli unsuru mevcuttur. Bu şartlar avalin geçerliliği için gerekli nitelikte olup, bilhassa imza ile avalin kayıtsız ve şartsız olması vazgeçilemez niteliktedir. Aval açıklaması ile aval verilen kişinin belirtilmesi de avalde bulunması kural olarak zorunlu olup, mevcut olmamaları

[305] Fransız hukukunda hâkim olan görüşe ilişkin açıklamalar için bkz. Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 300; Carry, Paul (terc. Turgut Sengir), "Avale Müteallik Bazı Meseleler", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 36, S. 8-9-10, İstanbul, 1962, s. 231; Lombardi, s. 267; Sengir, s. 24. Türk öğretisinde bu doğrultuda bkz. Sengir, s. 26. Benzer doğrultuda bkz. Stranz, s. 198-199; Hueck/Canaris, s. 116-117; Sedatis, Lutz, **Einführung in das Wertpapierrecht**, Berlin, 2019 (1988 tıpkı basımı), s. 126 (Google Books).

[306] Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 300'den naklen Lescot ve Roblot, s. 557.

halinde alternatiflerinin varlığı ile birlikte eksikliği giderilebilir ve geçerli bir avalin hukuki neticelerini doğurur. Nasıl ki vadesi gösterilmeyen poliçe TTK m. 672/2 gereği, görüldüğünde ödenecek vadeli sayılıyorsa benzer şekilde, aval verileni belirtilmeyen aval de TTK m. 701/4 gereği düzenleyen lehine verilmiş sayılır[307]. Bu netice ile aval verenin, senette yer almayan aval verilene ilişkin iradesini, yalnızca yorum yaparak TTK m. 701/4'te yer alan karinenin aksinin ispatını mümkün görmek, senet üzerinde imzası bulunan kişilerden her birinin konumunu şüpheye düşürecektir. Nitekim bir yanda TTK m. 701/4'te yer alan düzenlemenin koruduğu, aval verene başvurabilecek konumdaki kişinin hakları, diğer yanda aval verdiği kişiyi açıkça belirtmeyen aval verenin yer değiştirebilen sorumluluğu yer almaktadır. Carry'nin de belirttiği gibi senette yer alacak kayıtlarda tam bir kesinliğin gerekmesi ve kambiyo hukukundaki şekilci anlayış karşısında aval verenin aval şerhindeki amacının ne olduğunun önemi olmayacaktır[308].

Karinenin iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceğini belirtip aval veren ve düzenleyen arasında ileri sürülebileceğini belirten görüşe de, tek bir imza ile birden farklı aval sorumluluğu ortaya çıkaracağı için katılmıyoruz. Nitekim TTK m. 702/1'de aval veren kişinin avale ilişkin imzasının, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumluluk doğuracağını belirtmektedir. Bununla birlikte, örneğin muhatabın imzasının yanına imza atan kişiyi cirantalardan birisi (ilgili görüşün uyarınca) muhatabın aval vereni gibi görebilirken, senette ismi geçen diğer taraflar dış görünüş itibariyle TTK m. 701/4 kapsamında aynı kişiyi düzenleyenin aval vereni gibi görebilecektir. Bu ise aynı kişinin, atmış olduğu tek bir imza ile birden fazla kişi tarafından farklı kişiler lehine aval verilmiş olduğunun kabul edilmesine sebebiyet verebilecektir. Oysa aval verenin sorumluluğu, aksi aval veren tarafından belirtilmediği müddetçe, TTK m. 702/1'e göre tek bir imza açısından tek bir sorumluluk doğurmalı, senedin hamili açısından ve hamile ödeme yapan başka bir ciranta açısından farklı kişiler lehine aval verildiği yolunda bir algılamaya izin verilmemelidir.

[307] Aralarındaki fark; vade hakkında TTK m. 671'de açık bir şekilde unsur olduğundan bahsedilmiş olup, avalde aval verilenin esaslı bir unsur olduğundan açık bir şekilde bahsedilmemiştir. Aval verilenin belirtilmesinin açık bir şekilde esaslı unsur olduğunun kanunda yer almaması, yalnızca kanun koyucunun ETK güncellenmesi sırasında yaptığı bir iradeden ibarettir. Yoksa aval verilenin belirtilmiş olması bizce aslında aval açısından zorunlu bir unsur niteliğindedir.
[308] Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 305.

Kanaatimizce TTK m. 701/4'te yer alan, kimin için verildiği belli olmayan avalin düzenleyen için verilmiş olduğuna ilişkin karine, Fransız hukukundaki genel kanaat doğrultusunda, her halde aksinin ispatı mümkün olmayan bir karaktere sahip olup, kimin lehine verildiği belirtilmemiş bir aval şerhi her şartta düzenleyen lehine verilmiş sayılır. Bu sebeple tartışma konusu olan "belirtilme" kavramı, aval şerhinde aval verilenin şekli olarak ve belirgin şekilde açıklanmış olması kapsamında yer almalıdır[309]. TTK m. 701/4'teki hüküm, aslında zorunlu unsur olan aval verilene ilişkin açıklamanın yokluğu halinde, aval şerhinin geçersiz sayılması neticesine bir nevi istisna getirmektedir. İstisnayı da yalnızca kendi belirlediği şekilde ve şartta uygulanabilir kılmaktadır. TTK m. 701/4'teki hüküm, kimin için verildiği belirtilmemiş avalin geçersiz olmasındansa bu avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılması amacıyla yer alan bir hükümdür. Ayrıca aval verileni belirtilmemiş olan ilgili aval şerhinin senedin neresinde yer aldığının da önemi bulunmamaktadır[310]. Bir cirantanın imzasının yanına yalnızca aval açıklaması ile birlikte imza atılmış olsa bile, birazdan sonuç olarak bahsedileceği üzere, aval verilen açıkça belirtilmediği için TTK m. 701/4 kapsamında bu aval düzenleyen lehine verilmiş kabul edilmelidir.

Yaptığımız açıklamalar neticesinde sonuç olarak aval verilenin belirlenmiş olduğu her halde aval verenin iradesi doğrultusunda hareket edilmesi gerekir. Aval verilenin aval şerhinde açıklanması kural olarak zorunlu olmakla birlikte[311], bu kurala

[309] Öğretideki Alman ve İsviçre hukuku doğrultusundaki diğer iki görüş ise "belirtilme" kavramının altındaki anlama inmeyi yani zımni belirtmeyi de "belirtilme" kavramı içerisinde görmeyi uygun bulabilmektedir. Bu açıdan aval şerhinin nerede yer aldığına bakılarak aval verenin iradesinin yorumu yoluna gidilebilmektedir.

[310] Aval veren kişinin senedin arkasında aval açıklaması yapmaması ve aval verilen kişiden de bahsetmemesi halinde, tek başına yer alan imza ileride de bahsedileceği üzere beyaz ciro olarak kabul edilecektir. Açıklamalarımız için Bölüm 2, 1.1.1.1.2.2.

[311] Avalin düzenleyen lehine verildiğine ilişkin TTK m. 701/4 hükmü; gerek kıymetli evraka ilişkin temel düzenleme olan 1912 tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme m. 30/4'ten, gerek 1930 tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku m. 31/4'ten, gerek mehaz kanun olan İsviçre Borçlar Kanunu m. 1021/4'ten, gerek 1926 tarihli Alelıtlak Ticaret m. 556/3'ten, gerekse de 1956 tarihli Türk Ticaret Kanunu m. 613/4'ten farklı şekilde düzenlenmiştir. Nitekim bahsi geçen hukuki metinlerin hepsinde aval verilenin belirtmesinin gerektiği hakkında açık bir düzenleme ve ardından belirtilmeme halinde düzenleyen lehine sayılması hakkında başka bir düzenleme yer almaktadır. Öğretide yer alan yukarıdaki tartışmalar da, var olan bu düzenlemelere rağmen gerçekleşmektedir. 2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu m. 701/4'te, aval verilenin belirtilmesinin gerekliliği hakkında herhangi bir düzenleme ise yer almamaktadır. Hangi gerekçelerle daha evvel mevcut olan hükmün 2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu'nda yer almadığı belirtilmemekle birlikte madde gerekçesinden yalnızca dilin güncelleştirilmesi amacı güdüldüğü anlaşılmaktadır. Oysa bizce 2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu'nda yer almayan bu düzenleme, aval verilenin açık bir şekilde belirtilmesi gerektiği hakkında net ve tartışmaya yer bırakmayacak konumdadır. Çünkü mevcut haliyle TTK m. 701/4 zorunlu olmayan bir unsurun yokluğunda yönlendirme yapıyormuş gibi görünmektedir. Hâlbuki hükmün asıl düzenlenme şekli, zorunlu olan bir unsurun yokluğunda geçersizliği önleyecek tek halin açıklanmasıdır. Bu sebeple TTK m. 701/4'e ön cümle yapısı olarak, bahsi geçen kanuni düzenlemelere uygun şekilde "*Avalin kimin lehine verildiğinin açıklanması zorunludur*." benzeri bir düzenlemenin eklenmesi zaruri niteliktedir. Aynı zamanda avalde aval verilenin zorunlu şart

aykırı her aval şerhi açısından TTK m. 701/4 gereğince avalin düzenleyen lehine verildiği kabul edilmelidir[312]. Aval verilenin, aval şerhinin bulunduğu konuma bakılarak yorum vasıtasıyla tespiti, aval verilenin yukarıda anlatıldığı şekilde aval şerhinin zorunlu unsuru olması ve kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartları karşısında bizce anlam ifade etmeyecektir. Bu minvalde örneğin aval veren A ciranta C_2 lehine aval verirken C_2'nin adından bahsetmemiş ancak avalini C_2'nin imzasının yakınına yazmış olsa bile aval TTK m. 701/4'e göre düzenleyen lehine verilmiş kabul edilir.

Yeri gelmişken, 12. Hukuk Dairesi'nin 2011 ve 2016 tarihli ilginç iki kararından da bahsetmemiz gerekir. 2011 tarihli kararda[313], bononun arka yüzüne "müşterek müteselsil kefil" yazılarak imzalandığı belirtilerek, kimin lehine aval verildiğinden bahsedilmemesi sebebiyle avalin yok hükmünde olduğu ve sorumluluk doğurmadığı açıklanmıştır. Benzer bir şekilde 2016 tarihli kararda[314] da çekin arka yüzünde aval olduğu şeklindeki açıklama ve imzanın bulunduğu belirtilerek, kimin lehine aval verildiği belirtilmeksizin gerçekleştirilen avalin geçerli olmadığına hükmedilmiştir. Her iki karar açısından da değerlendirme yapmamız gerekirse, kurulan hükümler TTK m. 701/4 düzenlemesine aykırı niteliktedir. Zira TTK m. 701/4'te açıkça, kimin lehine verildiği belirtilmeyen avalin yazılmamış sayılacağından değil düzenleyen için verilmiş sayılacağından bahsedilmektedir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki 12. Hukuk Dairesi'nin ilgili kararlara yakın tarihli başka kararlarında, çekin arka yüzünde yer alan aval

olmasını pekiştirmek ve açıklamanın yokluğu halinde bulunduğu konuma göre TTK m. 701/4 karşısında yer alan çeşitli yorumların önüne geçebilmek için, devamında "*Senedin neresinde yer alırsa alsın, kimin için verildiği belirtilmemişse aval, düzenleyen için verilmiş sayılır.*" benzeri bir düzenlemenin yapılması da zaruridir. Nitekim Carry'de Cenevre Yeknesak Hukuku görüşmelerinde İtalyan delegelerin fikrini aktarıp aynı zamanda katılarak; kimin lehine verildiği belli olmayan avalin düzenleyen lehine verildiği kabul edilecekse, şüpheye yer bırakmamak için, aval verenin imzasının senet üzerindeki yerinin önemsenmeyeceğinin lüzumlu olduğunu ifade etmektedir. Açıklama için bkz. Carry, Avale Müteallik Bazı Meseleler, s. 236.

[312] Söz konusu açıklamamız mevcut kanuni düzenleme çerçevesinde ortaya konulmuş bir açıklamadır. Bu alt başlığın hemen devamındaki alt başlıkta yapılacak, poliçede kimin lehine verildiği belirtilmemiş avalin kabul eden muhatap lehine verildiğine yönelik kanuni değişiklik önerdiğimiz açıklamalarımız ise kanaatimizce kambiyo senetlerinin ruhuna daha çok uyan başka bir öneri niteliğindedir.

[313] Y. 12. HD, T. 25.4.2011, E. 2010/27062, K. 2011/7612 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bononun ön yüzüne atılan her imza aval hükmünde kabul edilmekle beraber, bononun arka yüzünde yer alan müşterek müteselsil kefil ibaresinin aval hükmünde kabul edilebilmesi için, kimin lehine aval verildiğinin açıkça belirtilmesi gerekmekte olup, anılan ciroda bu yönde bir açıklık bulunmadığından, H. G.'ın cirosu aval hükmünde olmayıp yok sayılır ve borçlu olarak takip edilemez*…".

[314] Y. 12. HD, T. 25.5.2016, E. 2016/1885, K. 2016/14824 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmiş ise tıpkı onun gibi sorumlu olur. Çekin arka yüzünde ise avalin geçerli olabilmesi için kimin için olduğunun belirtilmesi gerekir. Kimin için olduğu belirtilmeksizin çek arkasına aval olduğu belirtilerek imza atılması halinde geçerli bir avalden söz edilemez. Takip dayanağı çeklerin incelenmesinde alacaklının lehdar olduğu, ...'in ise çeklerin arkasında ve alacaklı lehdarın cirosundan önce "avalimdir" açıklaması ile cirosunun bulunduğu görülmüştür. Bu hali ile yukarda belirtilen yasa hükümlerine uygun ve geçerli bir aval bulunmadığı gibi* …".

açıklaması ve imzayı, TTK m. 701/4'e uygun bir şekilde düzenleyen lehine verilmiş şekilde kabul etmiştir[315]. Aynı zamanda söz konusu düzenlemede senedin ön yüzü veya arka yüzünden bahsedilmemekte olup, ilgili düzenleme genel olarak senetteki bütün avaller açısından uygulanabilir niteliktedir.

c. TTK m. 701/4'te Yer Alan Karine Açısından Yeni Bir Bakış Açısı

Cenevre Yeknesak Hukuku'nun görüşmeleri sırasında İtalyan delegeler tarafından, eğer senet muhatap tarafından kabul edilmemişse düzenleyen lehine aval verildiğinin kabul edilmesini teklif etmişler ancak daha sonra bu tekliflerini geri çekmişlerdir[316]. Yine Cenevre Yeknesak Hukuku'na ilişkin konferansların birinde Çekoslovakya delegesi kendi hukuklarında, poliçede avalin kimin lehine verildiğinin belirlenmemiş olması halinde poliçe kabul edilmişse muhatap lehine edilmemişse düzenleyen lehine verildiğinin kabul edildiğini belirtmiş, kendi fikrine göre daha anlaşılır ve yerinde bir düzenleme olduğunu ifade etmiştir[317].

İspanya'da yürürlükteki Kambiyo ve Çek Kanunu[318]'nun avalden bahseden 4. Bölüm 36. maddesinde dikkat çekici bir düzenleme yer almaktadır. İlgili kanunda poliçe hakkında m. 36/3'te avalin kimin lehine verildiğinin belirlenmesi, yukarıda bahsettiğimiz gibi, çoğu ülkedeki gibi açıkça şart olarak benimsenmiştir. Aval verilene ilişkin açıklamanın bulunmaması durumunda avalin kimin lehine verilmiş sayılacağı hakkında ise, hâlihazırda kara Avrupa'sından farklı bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre ilgili kanunda poliçe hakkında; kimin lehine verildiği açıklanmamış avalin düzenleyen lehine verildiği doğrultusunda kural koyulmuş, kabul beyanı olan bir muhatabın varlığı halinde

[315] Bu doğrultuda bkz. Y. 12. HD, T. 22.10.2014, E. 2014/28065, K. 2014/24652 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, takibe konu çekin arka yüzünde ; "E.. G.. Avalimdir" ibaresinin yer aldığı ve anılan şahsın imzasının bulunduğu görülmektedir. Öyleyse, yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, bu imza ciro hükmünde değil, aval hükmünde olup, TTK.nun 701/4.maddesi gereğince de kimin için aval verildiği belirtilmediğinden düzenleyen için verilmiş sayılır*…"; Y. 12. HD, T. 29.4.2015, E. 2015/2291, K. 2015/11692 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda, takibe konu çekin arka yüzünde; "avalimdir" ibaresinin yer aldığı bu ibarenin altında şikayetçinin inkar etmediği imzasının bulunduğu görülmektedir. Bu sebeple çek arkasında atılı bulunan bu imza ciro hükmünde değil, aval hükmünde olup, TTK.nun 701/4.maddesi gereğince de kimin için aval verildiği belirtilmediğinden keşideci için verilmiş sayılır*...".

[316] Bkz. Carry, s. 236.

[317] Bkz. International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], s. 57.

[318] "Ley 19/1985, de 16 de Julio, Cambiara y del Cheque"

ise avalin kabul eden muhatap lehine verildiği benimsenmiştir. Yani muhatabın kabul beyanı, kimin lehine verildiği belirtilmemiş olan avalin konumunu da etkilemektedir.

Bonoda bir muhatap olmadığı için kabul beyanı da mevcut değildir. Çekte ise muhatabın kabul yasağı olduğu için yine bir kabul beyanı mevcut olmayacaktır. Ancak poliçe yapısı gereği kabul beyanını barındırabilecek bir kambiyo senedidir. İşte poliçeyi kabul etmiş bir muhatap, temelde poliçenin asıl borçlusu konumundadır. Poliçede aval verileni açıklamadan aval verdiğini yazan kişinin bu iradesinin, kabul eden muhatap yerine neden düzenleyen lehine verildiği bu sebeple sorgulanabilir. Nitekim senette muhatabın kabul beyanı varken kimin lehine verildiği belirtilmemiş avalin düzenleyen lehine verilmiş sayılması, düzenleyen açısından başvurabileceği taraflardan birinin eksilmesine de sebebiyet vermektedir. Bu açıdan lehine aval verilen kişinin belirtilmediği avale ilişkin, mevcut TTK düzenlemeleri çerçevesinde muhatabın kabul beyanının hiçbir değeri bulunmamaktadır.

Salt farklı bir yaklaşım sergilemek amacıyla hareket etmenin kambiyo hukuku açısından faydası bulunmamakta, ancak kuralların yerinde işleyebilmesi için fikir beyan etmenin gerekliliği kambiyo senetleri açısından değerlidir. Bu kapsamda; eğer poliçe en üst kademede muhatap tarafından ödenecekse, kanunun en üst kademeden sorumlu tuttuğu kişi yerine daha alt kademede bulunan bir kişiyi aval verilen olarak tayin etmek, hukuken mümkün olsa da kambiyo hukukundaki sorumluluk yapısı gereği mantıklı değildir. Poliçenin muhatap tarafından kabul edilmeme ihtimalinden hareket ederek, kabul edilme ihtimalinin görmezden gelinmesi ise faydalı bir yaklaşım olmaktan uzaktır. Bu sebeple bizce, poliçede muhatabın kabul beyanının mevcut olması halinde, kimin lehine gerçekleştirildiği belirtilmemiş olan her avalin muhatap lehine verildiğinin kabul edilmesi kambiyo hukukunun ruhuna daha uygundur. Ancak belirtmemiz gerekir ki bu açıklamamız mevcut kanuni düzenlemenin bir yorumu değil, avale ilişkin kurallar hakkında fikir açıklaması kapsamında TTK m. 701/4'ün güncellenme ihtiyacını ortaya koymaktır. Bu amaçla; hemen önceki alt başlıktaki önerimiz[319] temelinden hareket ederek ve geliştirerek, TTK m. 701/4'te "*Avalin kimin lehine verildiğinin açıklanması zorunludur. Senedin neresinde yer alırsa alsın, kimin için verildiği belirtilmemiş aval,*

[319] Bkz. Bölüm 1, II.F.2.b.

muhatabın kabul beyanı var ise muhatap için aksi halde düzenleyen için verilmiş sayılır." benzeri bir düzenlemenin, hem daha açık ve anlaşılır hem de avalin ruhuna daha uygun olduğu kanaatindeyiz. Bonodaki bedeli son olarak ödeyecek olan düzenleyen olduğu düşünüldüğünde, bonoda aval hakkında TTK m. 778/4'te "*Bonoda avalin kimin lehine verildiğinin açıklanması zorunludur. Senedin neresinde yer alırsa alsın, kimin için verildiği belirtilmemiş aval, düzenleyen için verilmiş sayılır."* benzeri bir düzenleme yapılarak ve genel olarak poliçede avale yönlendiren TTK m. 778/3'te TTK m. 701/4 ayrık tutulup atıf yapılarak yerinde bir sonuca ulaşılabilecektir. Çekteki bedeli son olarak ödeyecek kişi de bonodaki gibi düzenleyen olduğu için, çekte aval hakkında "*Çekte avalin kimin lehine verildiğinin açıklanması zorunludur. Senedin neresinde yer alırsa alsın, kimin için verildiği belirtilmemiş aval, düzenleyen için verilmiş sayılır."* benzeri bir düzenleme yapılarak ve genel olarak poliçede avale yönlendiren TTK m. 818/1-g'de TTK m. 701/4 ayrık tutulup atıf yapılarak yerinde bir sonuca ulaşılabilecektir.[320]

d. Senetteki Bedel İçin Sorumluluk Altına Girmemiş Kişiler Lehine Aval Verilip Verilemeyeceği Hakkında

Senetteki bedel için sorumluluk altına girmemiş kişiler lehine aval verilip verilemeyeceği hakkında öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Karayalçın, aval verildiği anda poliçe borcunun doğmuş bulunmasının şart olmadığını belirtmekte, aval verene müracaat tarihinde lehine aval verilen şahsın geçerli bir imzasının bulunmasının aval verenin sorumluluğu için yeterli saymaktadır[321]. Arslanlı, avalin geçerli olabilmesi için aval verilen kişinin aval verenden önce imzalamasını şart olarak görmemiş, hamilin hakkını aradığı zamanda muhatap poliçeyi kabul etmişse aval verenin sorumluluk altına girdiğini belirtmiştir[322]. Öztan, aval verene müracaat anında lehine aval verilen kişi açısından borç şeklen doğmamışsa avalin sonuç doğurmayacağını, hakkın ileri sürülme anında aval verilenin senette imzası olması halinde noksanlığın kalkacağını, bir başka deyişle lehine aval verilen kişinin aval verenden önce senedi imzalamasının şart

[320] İspanya Kambiyo ve Çek Kanunu'nda da, "*senedin neresinde yer alırsa als*ın" kısmındaki önerimiz haricinde, bu doğrultuda düzenlemeler yapılmıştır. İlgili kanundaki düzenlemeler poliçe hakkında m. 36/3'te, bono hakkında m. 96/son'da ve çek hakkında m. 132/3'te yer almaktadır.
[321] Bkz. Karayalçın, s. 222.
[322] Arslanlı, s. 98.

olmadığını belirtmektedir[323]. Poroy/ Tekinalp henüz poliçe ilişkisine dâhil olmamış ya da olmakla beraber sorumluluğu bertaraf edilmiş kişi[324] lehine aval verilemeyeceğini belirtmektedir[325]. Domaniç de avalin konusunun doğmuş bir borcun ödeneceğini ikinci bir borçlu sıfatıyla temin ve taahhüt olarak değerlendirmiştir[326]. Kınacıoğlu her halde aval taahhüdünün kimin için verildiğinin senetten anlaşılması gerektiğini belirtmektedir[327]. İlgili yazarların haricinde Sengir ise poliçeden yola çıkarak peş peşe yaptığı açıklamalardan birinde poliçeyi kabul etmeyen kişi lehine aval verebilmenin mümkün olmadığını, bunun bazı hallerde kabul şartına bağlı aval olabileceğini ifade etse de[328] aynı eserdeki devamında yer alan açıklamasında henüz kabul etmemiş muhatap lehine verilen avalin geçerli olduğunu, kabul şartına bağlı olarak sonuç doğurduğunu belirtmiştir[329]. İpekçi ve İlbuldu açıklamalarının bir yerinde henüz poliçe ilişkisine dâhil olmamış ya da olmakla birlikte sorumluluğu kaldırılmış bir kişi lehine aval verilemeyeceğini ifade ederken[330], bir başka yerinde ise avalin poliçeden dolayı sorumluluğu doğmuş bir kişi lehine verilebileceği sonucunu çıkarmamak gerektiğini belirtmektedir[331].

Kanaatimizce aval verilenin aval şerhi gerçekleştirildiği anda senetteki bedel için sorumluluğu bulunan bir kişi olması gerekir. Aval verilen kişinin senetteki borçlulardan biri olması aynı zamanda avalin şekli şartlarından birisidir. Senette ismi yer alıp da senetteki bedel için sorumluluğu bulunmayan bir kişi lehine iradi olarak verilen aval bu sebeple geçersizdir[332]. Yine benzer şekilde senede tamamen yabancı üçüncü kişi lehine de aval verilebilmesi mümkün değildir. Her iki durumda da senette aval gerçekleştirildiği anda aval şerhi ile teminat altına alınan borç arasındaki bağ mevcut değildir. Aval veren kişi imzası ile birlikte avali gerçekleştirdiğinde aval verilen kişinin

[323] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797-798. Yazar aynı eserin devamında lehine aval verilenin mutlaka bir poliçe (bono) borçlusu olması gerektiğini, poliçede sorumlu olarak görünmeyen bir kimse için verilen avalin geçersiz olduğunu ifade ederek daha önceki açıklamasından farklı bir açıklama yapmıştır. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 802

[324] Yazarların, sorumluluğu bertaraf edilmiş kişinin aval verilen olamayacağına ilişkin görüşüne katıldığımızı hemen önce belirtmiştik.

[325] Poroy/ Tekinalp, s. 220.

[326] Domaniç, s. 185.

[327] Kınacıoğlu, s. 254.

[328] Sengir, s. 22.

[329] Sengir, s. 23.

[330] İpekçi/ İlbuldu, s. 21.

[331] İpekçi/ İlbuldu, s. 23.

[332] Öğretide yer alan "henüz sorumlu olmayan kişi" kavramını kullanmayı, anlam karmaşasına yol açtığı gerekçesiyle sakıncalı bulduğumuzu ifade etmemiz gerekir. Senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu olan ve senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu olmayan kişi şeklinde ayrımda bulunmak, bunun neticesinde aval hakkında açıklamalarda bulunmayı daha uygun buluyoruz.

bulunmaması bir eksiklik değil, şekli şartın yokluğudur. Sonradan senede imza atma ihtimali veya sorumluluğu bulunmazken sorumlu hale getirecek işlem yapan kişi yalnızca senet üzerinde kendi sorumluluğunu oluşturmak üzere hareket eder. Ancak senede kendi sorumluluğunu eklemesi avalin de hukuki konumunu etkiler. Sonradan senet bedeli için sorumluluğu doğan kişiye aval verenin sorumluluğunu tespit edebilmek için bizce ikili bir ayrıma gidilmelidir.

Eğer aval verilen kişinin sonradan yüklenmiş olduğu sorumluluk önceden mevcut olan bir sorumsuzluk halinin ortadan kaldırılması şeklinde gerçekleştirilmişse, sonradan yüklenilen bu sorumluluk avalin de geçerli hale gelmesine neden olacaktır. Örneğin TTK m. 685/1'e göre ödememe halinde sorumlu olmadığını belirten bir ciranta lehine aval verilmişse aval sorumluluk doğurmayacak, cirantanın sonradan iradesi ile bu kaydı silmesi ve sorumluluk yüklenmesi halinde aval de geçerli şekilde sonuç doğuracaktır[333].

Aval veren kişinin, senette herhangi bir sorumluluk üstlenmemiş kişi lehine aval vermesi halinde ise, sonradan bu kişinin sorumluluğunu doğuracağı imzayı atması yapısal olarak avali çok daha farklı bir hukuki konuma sokmaktadır. Aval verilen kişinin mevcut olmadığı veya senette aval verilen olarak gösterilen kişinin sorumluluğunun hiç bulunmadığı hallerde, bu kişiye aval verenin sorumluluğu yine benzer şekilde bulunmamaktadır. Ancak farklı olarak; sorumluluğu mevcut olmayan kişinin sonradan sorumluluk doğrultusunda imza atması, sorumluluk bulunmazken gerçekleştirilen avali hukuki olarak şarta bağlı gerçekleştirilmiş bir aval konumuna sokmaktadır. Söz konusu aval örneğin muhatabın kabul beyanı bulunmazken muhatap lehine aval verme[334] şeklinde gerçekleşebileceği gibi senette ismi hiç yer almayan üçüncü bir kişi lehine aval verme şeklinde de gerçekleşebilir. Bu gibi hallerde aval, belirli bir kişinin sorumluluk

[333] Düzenleyenin ödememeden sorumlu olmayacağı şartını yazması ise TTK m. 679/1 kapsamında mümkün olmadığından, bu kayıt yazılmamış sayılığ düzenleyen lehine aval verenin sorumluluğu zaten mevcuttur.

[334] Poliçede muhatap olarak ismi yer almakla birlikte kabul şerhini senede eklememiş kişi de senetteki bedel için sorumluluğu bulunmayanlar kapsamındadır. Nitekim muhatabın sorumluluğu ancak atacağı imza ile doğmaktadır.
Muhatabın kabul şerhi yer almazken muhatap lehine aval verilmesi halinde avalin geçerli olduğuna ilişkin bkz. Stranz, s. 199.
Eski tarihli bir Yargıtay kararında, aval şerhi muhatabın kabulünden önce gerçekleştirilmişse bu imzanın (zannımızca TTK m. 701/4 kapsamında) düzenleyen lehine verildiğinin kabul edilmesi gerektiğine hükmedilmiştir. Bkz. Öğütçü, s. 166'dan naklen Y. 11. HD, T. 6.11.1932, E. 1076, K. 2144.

üstlenmesi şartına bağlı olarak gerçekleştirildiği ve avalin kayıtsız veya şartsız olması gerektiği için, sonradan da olsa geçerli olarak sonuç doğurmamaldır. Dolayısıyla kabul ettiğini poliçeye yazmamış bir muhatap lehine aval verilmişse, sonradan muhatabın kabul beyanını ekleyerek imzalaması avali geçerli hale getirmez. Aval veren kişi bu durumu mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir. Ancak aval verenin bu gibi hallerde sorumlu olmadığını ileri sürebilmesi, avalin gerçekleştirildiği anda aval verilenin sorumluluğunun hiç bulunmadığının ve kendi avalinin bu sebeple şarta bağlı gerçekleştiğinin ispatlanmasıyla mümkündür.

Aval verilenin sorumluluğu bulunan bir kişi olması aval verenin de sorumluluğu açısından aranan bir şarttır. Bu açıdan avalin şekli şartı gerçekleşmemişse aval hüküm ifade etmeyecektir ve aval veren de sorumluluğu bulunmayan bir kişi konumunda olacaktır. Hamilin başvuru hakkı çerçevesinde bu konumdaki aval verene başvurması, aval geçersiz olduğundan ve buna bağlı olarak aval verenin başvuru hakkını karşılama yükümlülüğü bulunmadığından dolayı, mümkün değildir. Dolayısıyla aval verilenin sorumluluğu bulunan bir kişi olduğunun tespitinin aval verene başvuru yapılacağı zaman değil avalin hüküm ifade etmeye başladığı anda[335] yapılması gerekir. Zira senetteki bedel sebebiyle baştan itibaren sorumluluğu bulunmayan bir kişi lehine verilen avalde, bu kişi lehine aval verene başvurabilme imkânı zaten bulunmamaktadır. Avalin şekli şartının gerçekleştirilmemesi aval vereni senet borçlusu konumundan çıkarmaktadır. Sorumsuzluk hali mevcut iken sonradan ilgili kişinin atacağı imza, başvuru zamanından bağımsız olarak, hem aval şerhini geçerli hale getirir hem de aval vereni başvurulabilecek kişi konumuna getirir. Sorumluluğun yüklenilmesi şartına bağlı aval de, hüküm ifade etmeye başladığı andan yola çıkılarak, baştan şarta bağlı olduğu için sonradan geçerli hale gelemeyecektir.

Öğretide, kambiyo senetlerinde mümkün olan açık poliçeden yola çıkarak, açık poliçe üzerinde de aval verilebileceğinden bahseden yazarlar mevcuttur[336]. TTK m.

[335] Avalin hüküm ifade etmeye başladığı an açısından tek taraflı avallerde imzanın atıldığı zamana bakılacak olup sözleşmeye dayalı avallerde teslim sözleşmesi çerçevesinde belirleme yapılmaktadır. Avalde teslim sözleşmesi hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.B.

[336] Bkz. Öztan (2021), s. 164; Poroy/ Tekinalp, s. 174; Tüzemen Atik, Ebru **Açık Kambiyo Senetleri**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2021, s. 74-75; Kayar, İsmail, **6102 Sayılı Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2018, s. 628.

680'de bahsi geçen açık poliçe üzerinde gerçekleştirilen bir aval şerhinde; aval verilen kişi düzenleyen haricinde biri olarak açıkça belirtilmişse ve açık senet de sadece imza atılarak gerçekleştirilmişse[337], aval verilen konumunda hiç kimse yer almayacaktır. Yani bu şekilde gerçekleştirilen açık aval, yukarıda yapılan açıklamalara benzer şekilde, bir nevi aval verilenin sorumluluk üstlenmesi şartına bağlı geçerlilik kazanabilecek yapıdadır. Aval ise kanunda izin verilen haller haricinde kayıtsız ve şartsız bir şekilde gerçekleştirilebileceğinden, söz konusu açık avalin geçersiz sayılması yerinde olacaktır. Daha sonradan açık poliçenin anlaşmaya uygun bir şekilde doldurulması durumunda, aval baştan aval verilenin sorumluluk yüklenmesi şarttına bağlandığı için geçersiz sayılmalıdır. Aval veren kişi bu durumu mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir. Ancak aval verenin bu gibi hallerde sorumlu olmadığını ileri sürebilmesi, avalin gerçekleştirildiği anda aval verilenin sorumluluğunun hiç bulunmadığının ve kendi avalinin bu sebeple şarta bağlı gerçekleştiğinin ispatlanmasıyla mümkündür.

Açık poliçe düzenleme amacıyla atılan imzanın ve ön yüzde lehine aval verilenin belirtilmediği yahut açıkça düzenleyen lehine verildiğinin belirtildiği başka bir imzanın bulunması hallerinde ise farklı bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu halde ilgili imza iradi olarak yahut TTK m. 701/3 ve TTK m. 701/4 gereği düzenleyen lehine aval olarak kabul edileceğinden, düzenleyenin açık poliçenin asgari unsuru olan imzayı senede atmış olması mevcut kurallar çerçevesinde aval şerhinin geçerli kabul edilebilmesi için yeterlidir. Ön yüzde tek bir imzanın mevcut olması halinde ise öğretide imza sahibinin iradesinin temel alınarak, aval mi yoksa açık poliçe düzenleme iradesinin mi olduğunun tespiti gerektiği belirtilmektedir[338]. Ancak bizce imza senet metninin altına gelecek şekilde atılmışsa TTK m. 680 gereği açık poliçe düzenleme iradesinin olduğu kabul edilmelidir. Metnin kenarlarına veya üst tarafına gelecek şekilde atılsa bile, senet anlaşmaya uygun olarak doldurulduğunda düzenleyen sıfatı bulunan kişinin imzasının

[337] Açık poliçenin asgari unsuru öğreti ve yerleşik yargı kararlarına göre imza olup konu hakkındaki açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 502; Poroy/ Tekinalp, s. 174; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 146; Kendigelen, s. 144-145; Pulaşlı, s. 154; Tüzemen Atik, Açık Kambiyo Senetleri, s. 60. Tüzemen Atik, Açık Kambiyo Senetleri, s. 53'ten naklen Y. HGK, T. 7.6.1974, E. 1971/12-112, K. 1974/663.
[338] Bkz. Tüzemen Atik, Açık Kambiyo Senetleri, s. 66.

senet metnini örtmemesi sebebiyle, imza atan şeklen düzenleyen olarak kabul edilemediği gibi TTK m. 701/3 kapsamında aval veren olarak da kabul edilmez[339].

Senette hamil olduğu anlaşılan kişi lehine aval verilip verilemeyeceği de bu tartışmalar kapsamında değerlendirilebilecek bir husustur. Hamil lehine aval verilmesi halinde de, hamilin senedin borçlusu değil alacaklısı olmasına bağlı olarak şekli şartın bulunmadığı kabul edilmelidir. Hamilin senedi usulüne uygun bir şekilde devredetmesi ihtimalinde; her ne kadar hamil artık bir ciranta konumuna geçmesi sebebiyle avali geçerli hale getireceği düşünülse bile, senedin devredilmesi şartına bağlı olarak gerçekleşen bu avalin de geçersiz sayılması yerinde olacaktır. Aval veren kişi bu durumu mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir. Ancak aval verenin, aval gerçekleştirildiği anda aval verilenin hamil konumunda olduğunu ve senedin devri şartına bağlı bir avalin mevcut olduğunu ispat etmesi gerekir.

TTK m. 671/1-d'ye göre poliçede vadenin yazılması gerekmekle birlikte TTK m. 672/2'ye göre vadesi belirlenmemiş olan poliçenin görüldüğünde ödeneceği kabul edilir. TTK m. 704/1'e göre görüldüğünde ödenecek poliçeler muhataba ibraz edildiklerinde ödeneceklerinden dolayı, bunların kabul için ibraz edilmeleri söz konusu olmaz[340]. Görüldüğünde ödenecek poliçeler muhataba ödeme için ibraz edildiğinde ödenmezlerse, muhatap kambiyo taahhüdüne girmiş bir borçlu konumunda olmaz[341]. Senetteki bedeli ödemeyen muhatap, sorumluluğu olmayan bir kişi olduğu için onun lehine gerçekleştirilen aval şerhi de bu sebeple baştan itibaren geçersizdir. Aynı zamanda poliçelerde, aval verilen kişi kapsamına genel olarak muhatap kavramı değil yalnızca kabul eden muhatap girmektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman da görüldüğünde ödenecek poliçelerde, muhatabın ödememesi aynı zamanda kabul etmemesi olarak değerlendirileceğinden, bir kişinin muhatap lehine aval vermesi hiçbir şekilde mümkün değildir[342].

---

[339] Düzenleyenin imzasını senet metnini örtecek şekilde atması gerektiğine, aksi taktirde düzenleme iradesi bulunmadığı gibi imzanın aval olarak da kabul edilemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.a).

[340] Poroy/ Tekinalp, s. 186; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 114-115; Kendigelen/ Kırca, s. 149-150. Aksi doğrultuda, yasak edilmemiş olmaları halinde görüldüğünde vadeli poliçelerin kabule arzının caiz olduğuna yönelik bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 664.

[341] Erdoğan Moroğlu, Hukuki Mütalaalar, s. 37-38

[342] Muhatabın senet bedelinin bir kısmını veya tamamını ödemesinin de bu açıdan bir önemi bulunmamaktadır. Nitekim bu halde de muhatabın senet bedelini ödemesi şartına bağlı olarak gerçekleşmiş bir aval söz konusudur. Aksi görüşte,

TTK m. 705'te yer alan görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçelerde de, senet muhataba ibraz edilmediği müddetçe muhatabın kabul beyanı senet üzerinde yer almayacağı için, yine muhatabın kabul beyanının ve imzasının yer almadığı poliçelerdeki gibi hukuki sonuç doğurur ve geçersiz kabul edilir.

aval verenin sorumluluğunun halen bulunduğunun kabulü halinde dahi, görüldüğünde vadeli poliçelerde muhatabın yapacağı tam veya kısmi ödeme zaten aval verenin sorumluluğu ortadan kalkacaktır. Nitekim aval verilen kişinin senet bedelini ödemesi bu kişiye aval verenin sorumluluğunu her halükarda sona erdirir.

İKİNCİ BÖLÜM
AVAL ŞERHİ

Aval, kambiyo senedindeki borçlulardan biri lehine gerçekleştirilen ve ilgilinin borcunun ifasını temin etmek amacıyla, lehine işlem yapılan kişinin sorumluluğu temelinde hamil üzerinde güvence sağlayan şahsi bir teminattır. Kambiyo senedindeki bedelin ödenmesinin aval vasıtasıyla teminat altına alınabilmesi için, avalin unsurlarına riayet edilerek bir aval şerhinin gerçekleştirilmesi gerekir. Avalin unsurları, şekli unsurları ve kambiyo senedi vasfını haiz bir senedin bulunması olmak üzere iki başlıkta incelenecektir. Avalin şekli unsurları; aval verenin veya temsilcisinin imzası, avalin kayıtsız ve şartsız olması, aval açıklaması, lehine aval verilen kişi, sorumlu olunmak istenen bedel ve aval tarihidir[343]. Bahsi geçen şekli unsurlar çalışmamızda zorunlu unsurlar ve ihtiyari unsurlar başlığında ayrı ayrı incelenecektir. Bulunması zorunlu şekli unsurların bazıları vazgeçilemez ve yeri doldurulamaz nitelikte olduğundan mevcut olmamaları avalin geçersiz olması sonucunu doğuracaktır. Bu unsurlardan bazıları ise seçimlik nitelikte olup yoklukları halinde aval doğrudan geçersiz kabul edilmemekte, kanunda yer alan aval karinesi gereği geçerli olabilmektedir. Kambiyo senedi vasfını haiz bir senedin bulunması da esasen aval açısından zorunlu olmakla birlikte, avalin şekliyle alakalı bir unsur olmaktan ziyade avalin bağlı olduğu senedin şekliyle alakalıdır.

[343] Öğretide aval şerhinin unsurları farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda avalin şekli şartlarını Arslanlı, "1-Lehine aval verilenin belirtilmesi, 2- Aval kelimesi veya bunun yerine geçebilecek bir cümle, 3- Aval verenin yahut temsilcisinin imzası" şeklinde belirtmektedir. Bkz. Arslanlı, s. 99. Domaniç normal bir aval işleminin "1- Aval şerhini, 2- Aval verilenin ismini, 3- Aval verenin ismini ve imzasını, 4- Aval verilmek istenen tutarı" içermesi gerektiğini belirtirken bu unsurlardan bazısının ihtiyari olabileceğine işaret etmiştir. Bkz. Domaniç, s. 182-183.

I. AVALİN UNSURLARI

A. Avalin Şekli Unsurları

1. Zorunlu Unsurlar

a. Aval Veren veya Temsilcisinin İmzası

Kambiyo senedi üzerinde gerçekleştirilecek olan bir aval için vazgeçilmez nitelikte olan ve iradenin senede yansımasına sebebiyet veren unsur aval veren kişinin veya temsilcisinin imzasıdır. İmza olmadan gerçekleştirilen aval açıklaması veya aval verilen kişinin belirtilmesi, tek başına avalin oluşmasına sebebiyet vermez.

i. Şekli

Aval amacıyla atılan imzanın aval açıklamasını örtmesi gerekir[344]. Aval açıklaması senedin bir yerinde, imza ise ayrı bir yerinde bulunuyorsa, imzanın aval açıklamasına bağlı olduğundan bahsedilemeyecektir ve imza kendi şartlarına göre değerlendirilecektir.

Avalde imzaya ilişkin yalnızca TTK m. 701/2'de "aval veren kişi tarafından imzalanır" düzenlemesi mevcut olup, imzanın gerçekleştirilme şekli hakkında ayrıca başka bir düzenleme bulunmamaktadır. Öncelikle, ilgili düzenlemede her ne kadar avalin aval veren kişi tarafından imzalanmasından bahsetse bile aval verenin temsilcisi konumundaki kişilerin de aval veren adına imza atabilmeleri mümkündür. Aksi bir şekilde kanunda yalnızca aval veren kişinin imzasının bulunması gerektiği, bu sebeple aval verenlerin temsilcilerinin atacağı imzaların aval vereni bağlamayacağı iddiasının kabulü mümkün değildir. Avale ilişkin hükümlerde imzaya ilişkin açıkça düzenleme yapılmamış olması sebebiyle, TTK m. 756'da yer alan poliçelerde[345] imzaya ilişkin genel esaslar aval hakkında da uygulama alanı bulur[346]. TTK m. 756/1'e göre poliçe üzerindeki beyanların el ile imzalanmaları gerektiği için avale ilişkin imzanın da TTK m. 756/1 gereğince el ile atılması bu sebeple zorunludur[347]. TTK m. 756/2'ye göre el ile imza

[344] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 801.
[345] İlgili düzenleme TTK m. 778/1-i atfıyla bonolarda ve TTK m. 818/1-r atfıyla çeklerde de uygulanır.
[346] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 801.
[347] Y. 12. HD, T. 28.11.2017, E. 2016/23838, K. 2017/14734 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda; takip dayanağı bonoların aval hanesinde el yazısı ile şikayetçi borçlu ...'ın adının yazılı olduğu ve*

atmak yerine herhangi bir mekanik araçla, elle yapılan bir işaretle veya onaylanmış bir işaretle, resmi bir şahadetnameyle kambiyo senedinde imza atılması mümkün değildir. Aval açısından da bu doğrultuda parmak izi kullanılarak imza atılması mümkün değildir. Parmak izi kullanılarak gerçekleştirilen aval şerhinden dolayı aval verenin sorumluluğu bulunmaz, aval şerhi geçersiz sayılır[348]. Kaşe imza kullanılarak gerçekleştirilen imza kambiyo senedinin geçerliliğini etkilediği gibi[349], kaşe imza kullanılması aval şerhinin de geçersiz olmasına sebebiyet verir. Kanun koyucunun TTK m. 756/1'de yer alan hükümle, kambiyo senedinde sorumlu olarak görünmek isteyen kişinin imzasını ıslak imza olarak atması yönünde emredici bir düzen ortaya koyduğu ifade edilebilir.

Görme yetisi bulunmayan kişilerin aval verip veremeyeceği hususundan özel olarak bahsetmek gerekmektedir. TTK m. 756'yı ETK'da karşılayan ETK m. 668'de, üçüncü fıkrasında "*âmâların el yazısiyle imzalarının usulen tasdik edilmiş olması lâzımdır*" hükmü yer almaktaydı. ETK döneminde 1.7.2005 tarihine kadar, ilgili hükme göre görme yetisi bulunmayan kişilerin atacağı imzaların usulen tasdik olması gerektiğinden, görme yetisi bulunmayan kişilerin aval şerhindeki imzaları usulünce tasdik edilmemişse aval veren olarak sorumlulukları doğmamaktaydı. ETK m. 668/3'te yer alan bu hüküm, 1.7.2005 tarih ve 5378 sayılı Özürlüler Kanunu'nun 50. maddesinin b bendiyle yürürlükten kaldırılmış olup TTK m. 756'da da yer almamaktadır. Sonuç olarak; 5378 sayılı Özürlüler Kanunu hükümlerine göre görme yetisi bulunmayan kişiler de görme yetisi bulunanlarla aynı konuma getirtilmiş olup[350], bu kişilerin aval vermesi halinde imzalarının tasdik edilmesine gerek olmadan aval veren sıfatı kazanılacaktır. Bununla

---

şikayetçi adına ayrıca atılmış bir İmzanın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece, şikayetçi ...'ın imzasını ad ve soyadı ile atıp atmadığı hususunun imzasının bulunabileceği resmi kuruluşlardan sorularak tespiti gerekir. Şayet şikâyetçinin imzasını ad ve soyadını yazmak sureti ile attığı tespit edilirse senet altına yazılan "..." ibaresinin şikayetçi borçlunun eli ürünü olup olmadığının tespiti ile yukarda yapılan açıklamalar doğrultusunda oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken…".

[348] Y. 12. HD, T. 21.2.2012, E. 2011/18451, K. 2012 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, takibe konu senette keşidecinin imzası bulunduğundan senet bono vasfını haiz ise de, senette aval veren (kefil) olarak imza yerine parmak izi bulunan S... Ö..'nin bonodan dolayı sorumluluğu bulunmamaktadır…*".

[349] Y. 12. HD, T. 5.5.2016, E. 2016/10606, K. 2016/13343 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda; keşideci-borçlunun imzalarının kaşe imzalar olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, senette yer alan kaşe imzanın borçlunun elinden çıkmış ıslak imza olmaması nedeniyle, yukarda açıklanan imza unsurunu içermeyen takip konusu senet, kambiyo senedi vasfını haiz bono niteliğinde değildir…*"; Y. 12. HD, T. 20.6.2013, E. 2013/16629, K. 2013/23263 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda; borçlu şirketi temsile yetkili kişinin imzalarının kaşe imzalar olduğu anlaşılmaktadır. Borçlu şirket temsilcisinin elinden çıkmış ıslak imza bulunmaması nedeniyle yukarıda açıklanan imza unsurunu içermeyen takip konusu çekler, kambiyo senedi vasfını taşımamaktadır…*".

[350] Y. 12. HD, T. 3.7.2008, E. 2008/8941, K. 2008/14229 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Açıklanan durum itibariyle görme özürlülerin senet tanziminde; 5378 Sayılı Yasa hükümleri uyarınca görenlerden farklı olarak herhangi bir şekil şartı kalmamıştır…*"

birlikte görme yetisi bulunmayan kişi imza atabilecek konumda olup da avali gerçekleştirirken yanında tanık bulundurmak isterse, TBK m. 15/3 ve Noterlik Kanunu m. 73 gereğince tanık bulundurulması zorunludur. Görme yetisi bulunmayan kişinin avali tanık huzurunda gerçekleştirme isteğinin olmaması halinde tanığın bulunmasına gerek yoktur. Nitekim TBK m. 15/3'te şahit bulundurmanın imza sahibinin talebinin bulunması halinde uygulanması gereken bi şart olduğu açıklanmaktadır.

Avale ilişkin imzanın sahte olması, yani aval verenin iradesi olmaksızın onun adına imza atılması halinde, aval veren olarak görünen kişi bu imzadan dolayı sorumlu olmaz. Aval veren imzanın kendisine ait olmadığını mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir[351]. Senetten doğan alacağı karşılamak için aval verene başvuran alacaklı imzanın aval verene ait olmadığını biliyorsa veya bilmesi gerekiyorsa, İİK m. 170/4 gereğince kötü niyetli veya ağır kusurlu şekilde aval verenin takip edildiği kabul edilir. Yargıtay'da görülen bir davada da, alacaklının lehtar olduğu ve aval verenin takip edildiği bonoda, lehtarın senetteki aval veren ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu ve aval veren imzasının ona ait olup olmadığını kontrol etmeden ya da huzurunda atılmasını sağlamadığından aval verene takipte bulunduğu için, lehtar aleyhine tazminata hükmedilmesi gerektiğine hükmetmiştir[352]. Nitekim takipte bulunan alacaklının lehtar olduğu bir senette onun haberi olmadan aval veren sıfatıyla imza atılamayacağından ve her halükarda imzanın aval verene ait olmadığını bilmesi gerektiğinden iyiniyetli olduğundan bahsedilemez. Ancak takipte bulunan alacaklının aval imzasının aval verene ait olduğunu bilme imkânının bulunmadığı hallerde, her ne kadar aval veren olarak ismi geçen kişi bu imza sebebiyle sorumlu olmasa da, takipte bulunan alacaklının da kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğundan da bahsedilemez. Nitekim hak sahipliğinin tespiti için imzaların kontrol etmesi yeterli olup, örneğin aval veren imzasının gerçekten aval verene ait olup olmadığını inceleme yükümlülüğü getirmek kambiyo senetlerinin tedavül yeteneğine de hasar verebilecek bir uygulama olacaktır.

Her geçen gün kullandığımız teknolojinin gelişmesi neticesinde, ortaya çıkan bir imza türü olan güvenli elektronik imza ile aval sorumluluğu yüklenilip

[351] Avalde sahte imza kullanılması hakkında yaptığımız açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.a.ii.c).
[352] Bkz. Y. 12. HD, T. 12.10.2017, E. 2016/21160, K. 2017/12460 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

yüklenilemeyeceği tartışılabilir. Bu hususta mevzuatımıza bakıldığında, güvenli elektronik imza 23.1.2004 tarih ve 5070 numaralı Elektronik İmza Kanunu m. 4'te[353], unsurları üzerinden tanımlanmıştır. EİK m. 5/1'de güvenli elektronik imzanın elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğuracağı düzenlenmiştir. Aynı şekilde TBK m. 15/1'de güvenli elektronik imzanın el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğuracağından bahsedilmektedir. EİK m. 5/2'de ise kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu işlemlerin güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği düzenlenmiştir. Son olarak TTK m. 1526/1'de; açıkça poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant, ve kambiyo senetlerine benzeyen senetlerin güvenli elektronik imza ile düzenlenemeyeceğinden, devamında da kabul, aval ve ciro gibi işlemlerin güvenli elektronik imza ile yapılamayacağından bahsedilmektedir. Gerek TTK m. 756'nın kambiyo senetlerinde imzaya ilişkin amir hüküm olması gerekse de TTK m. 1526/1'deki özel nitelikteki açık hüküm sebebiyle, günümüz hukuk sisteminde kambiyo senetlerinde güvenli elektronik imza ile aval şerhi gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir.

ii. Konumu

Aval için atılacak olan imzanın şekline ve konumuna ilişkin TTK m. 701/1'de aval şerhinin poliçe veya alonj üzerine yazılacağından bahsedilmektedir. Bu sebeple avale ilişkin imzanın da senet üzerinde veya alonj üzerinde olması gerekir. Özel olarak TTK m. 746/3'e göre, aslı ile aynı hükümleri doğurmak üzere suret üzerinde aval verilebilmesi de mümkündür. Ayrıca açık bir düzenleme olmasa bile, nüsha üzerinde de aval verilebilmesi mümkündür[354].

İmza aval şerhi için temel şart olduğundan dolayı, imzasız aval açıklamasının herhangi bir kambiyo taahhüdü oluşturması mümkün değildir. Aval amacıyla senede atılacak olan imza senedin ister ön yüzünde isterse de arka yüzünde olabilir, TTK imzanın konumu açısından bir sınırlama getirmemiştir. Atılacak imzanın aval açıklamasını içermesi aval şerhinin doğası gereğidir. Aval veren konumundaki kişi, TTK m. 701/2'deki asgari unsurlara uygun olarak aval açıklaması yaparak ve imza atarak

[353] EİK m. 4: "*Güvenli elektronik imza; a) Münhasıran imza sahibine bağlı olan, b) Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan, c) Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan, d) İmzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapılıp yapılmadığının tespitini sağlayan, elektronik imzadır*."
[354] Bkz. Bölüm 2, II.A.2.b.

sorumluluk altına girmektedir. Aval verenin aval açıklaması yaparak attığı imza, senedin neresinde olursa olsun aval şerhi olarak değerlendirilir. Ancak aval veren kişinin aval şerhini gerçekleştirirken açıklama yapmayı unutması veya özellikle açıklama yapmaması da mümkündür. Normalde böyle bir halde, zorunlu unsurun bulunmaması sebebiyle TTK m. 701/2 gereği aval şerhinin sorumluluk doğurmaması söz konusu olacakken, TTK m. 701/3'te yer alan istisna, senedin ön yüzüne açıklama yapılmadan atılan imzayı farklı bir konuma sokmaktadır. Bu yolla, senedin arka yüzüne açıklama yapılmadan atılan imza senedin ön yüzüne açıklama yapılmadan atılan imzayla farklı hukuki konuma gelmektedir.

a) Aval Karinesi

Avale ilişkin imzanın senedin ön yüzüne atılması halinde, TTK m. 701/2 gereği aval açıklamasının da yapılması kanunun aradığı şarttır. Aval açıklamasının bulunmadığı imzalar bizce normalde TTK m. 701/2 gereği aval şerhi kapsamında değerlendirilmeyecek iken, TTK m. 701/3'te yer alan istisna sayesinde ön yüze açıklama yapmadan atılan imza aval olarak değerlendirilebilmektedir. TTK m. 701/3 ikinci cümlede bir aval karinesinden, poliçenin (bu arada bono ve çekin) ön yüzüne atılan her imzanın aval şerhi olduğundan bahsedilmektedir. Söz konusu hüküm, TTK m. 701/2'de zorunlu unsur olarak aranan aval açıklamasının eksik olması halinde, yalnızca ön yüzde böyle bir durumun oluşmasını aval açısından mümkün kılmakta ve fiili olarak bir aval karinesi oluşturmaktadır. Bu zorunlu unsurun bulunmaması hallerinde ön yüz haricinde bir yerde bulunan tek imzalar bu sebeple aval olarak değerlendirilemezler.Ancak TTK m. 701/3 aval karinesini sınırlandırıcı bir istisnayı da barındırmaktadır. TTK m. 701/3 ilk cümleye göre; muhatap veya düzenleyenin imzaları[355] dışında senedin ön yüzüne aval açıklaması yapılmadan atılan imzalar aval kapsamında değerlendirilir. Dolayısıyla senedin ön yüzünde açıklama yapılmadan atılan imzanın muhataba veya düzenleyene ait olması hali, TTK m. 701/3 ikinci cümle ile aval şerhi sayılan imzanın aval şerhi kapsamından çıkmasına sebebiyet vermektedir.

[355] TTK m. 701/3 poliçelere ilişkin olup, ilgili düzenlemenin bono ve çekler açısından yalnızca düzenleyen olarak anlaşılması gerekir. Nitekim bonoda kabul söz konusu olmazken çekte muhatap bulunmakla birlikte TTK m. 784'te yer alan açık düzenleme gereği muhatap kabul edemez. Buna rağmen çekin ön yüzünde muhatabın imzasının bulunması halinde bu imza TTK m. 794/2 gereği aval olarak kabul edilemez.

TTK m. 701/3 ilk cümle gereği düzenleyenin açıklama yapmadan attığı imza ile muhatabın açıklama yapmadan attığı imza aval olarak değerlendirilmemektedir. Kanaatimizce hükmün muhatap ve düzenleyeni kapsam dışında tutmasının sebebi, her iki durumdaki kişinin de senetteki konumu açık olduğundan, açıklama yapmadan taahhüt altına girebilmesinin mümkün olmasıdır. Gerek düzenleyenin gerekse de muhatabın, atacakları imza iradelerini senette göstermeleri açısından gerekli ve yeterlidir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararda da düzenleyenin imzasının senedin ön yüzünde ve senet metninin altında bulunması gerektiği ifade edilmiştir[356]. Bizce de düzenleyenin imzasının senet metnin altında bulunması gerektiğinden dolayı, düzenleyen konumundaki kişinin senedin ön yüzüne ve fakat metnin üstüne yahut yanına tek başına atmış olduğu imza, TTK m. 701/3 kapsamında aval olarak değerlendirilemediği gibi ilgili kişi açısından düzenleyen sorumluluğu da doğurmamaktadır. Hatta poliçelerde TTK m. 671/1-h, bonolarda TTK m. 776/1-g ve çeklerde TTK m. 780/1-f'ye göre düzenleyenin imzasının geçersiz olması kambiyo senedinin de geçersiz olmasına sebebiyet vermektedir.

Muhatabın kabule ilişkin imzasının senedin neresinde olacağına dair, kabulün şeklinden bahseden TTK m. 695'te herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bizce kabule ilişkin imza poliçenin ön yüzünde de arka yüzünde de ve hatta alonjda da[357] yer alabilir. TTK m. 695/1'e göre muhatabın, poliçenin ön yüzüne yalnızca imzasını atması da kabul kapsamında değerlendirilmektedir. Kabule ilişkin imza genellikle ön yüzün sol köşesinde bulunmakla birlikte poliçenin ön yüzünde herhangi bir yerde de bulunabilir[358]. TTK m. 695/1 ve TTK m. 701/3 birlikte değerlendirildiğinde, imzanın teknik yapısı ispat hukukunu ilgilendirmekle birlikte, poliçede muhatap olarak görünen kişinin herhangi bir açıklama yapmadan senedin ön yüzüne atmış olduğu imza her şartta kabul kapsamında

[356] Bkz. HGK, T. 4.4.2018, E. 2017/19-812, K. 2018/756 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); HGK, T. 5.10.2011, E. 2011/12-480, K. 2011/598 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Keşidecinin el yazısıyla atılmış imzasının senedin ön yüzünde ve senet metninin altında bulunması gereklidir*...". Arslanlı düzenleyenin imzasının senedin içinde veya metnin üstünde yer alması halinde, imzanın kanunun aradığı şekil şartlarını yerine getirmemesi sebebiyle geçersiz olduğunu belirtmektedir. Bkz. Arslanlı, s. 64. Benzer doğrultuda, senedin içine veya metnin üstüne atılan imzanın, kanunun aradığı şekil şartı bakımından yeterli olmadığına ilişkin bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 178. Öztan imzanın senet metnini örttüğü hallerde; imzanın senedin sağ alt tarafında, ortasında veya sol alt tarafında olmasının bir önemi olmadığını belirtmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 463.

[357] Kabul beyanının alonjda yer alıp alamayacağına ilişkin görüşler ve açıklamalarımız ve öğretideki görüşler için bkz. Bölüm 2, II.A.1.

[358] Pulaşlı s. 158.

değerlendirilir. Muhatap konumunda bulunan ve fakat poliçeyi kabul etmemiş kişi, kabulden ziyade aval sorumluluğu üstlenmek üzere hareket edecekse poliçenin ön yüzündeki imzasında aval açıklaması yapması zorunludur. Ayrıca gerçekleştirmek istenen aval açıklamasının kabul beyanı ile karıştırılmayacak şekilde yapılması gerekir. Aksi takdirde muhatap konumundaki kişinin ön yüze yalnızca imza atması, her şartta TTK m. 695/1 gereğince kabul olarak değerlendirilir, bu imzanın aval olarak kabulü mümkün değildir.

Kanaatimizce aval açıklaması yapılmadan ön yüze atılan imzanın aval kapsamında değerlendirileceğine ilişkin TTK m. 701/3 ikinci cümledeki aval karinesi, aksi yalnızca TTK m. 701/3 ilk cümleye göre muhatabın veya düzenleyenin imzaları vasıtasıyla ispatlanabilir nitelikteki bir karinedir[359]. Örneğin beyaz ciro amacıyla senedin ön yüzüne atılan imza, hem TTK m. 701/3'teki aval karinesi gereği hem de TTK m. 683/2'de beyaz cironun senedin arkasında veya alonjda yer alması hükmü gereği, beyaz ciro olarak değil aval olarak değerlendirilecektir. Ancak senedin ön yüzüne atılan imza TTK m. 701/3 ilk cümle gereğince muhatap veya düzenleyen[360] tarafından gerçekleştirilmişse karinenin aksi ispat edilebilir olacaktır. Muhatap ve düzenleyenin imzalarının dışında, TTK m. 701/3'ün aksinin ispatlanarak, imzanın aval dışındaki bir kambiyo taahhüdüne ilişkin atıldığı ileri sürülemeyecektir. Aval vermek amacıyla hareket edilmekle birlikte, ön yüzde muhatabın veya düzenleyenin isminin yanına "isim yazarak" imzalanması halinde de TTK m. 701/3 ilk cümle gereği, aval veren sıfatı kazanılamaz[361]. Zira böyle bir halde aval amacıyla hareket eden kişi senette şekli olarak muhatap veya

[359] Kınacıoğlu şirketi temsilen atılan imzanın şirket kaşesiyle ilişkisinin kurulması halinde temsilcinin sorumlu olmaması, kurulamaması halinde ise temsilcinin sorumlu olabilmesi ihtimalinden hareketle bu karinenin aksinin ispat olunabileceğini belirtmektedir. Bkz. Kınacıoğlu, s. 254. Ancak kanaatimizce yazarın belirttiği şekilde bir aksinin ispatı durumu, ön yüze tek başına atılan imza ile kaşenin altına atılan imzanın sadece sorumluluğa ilişkin olması sebebiyle, mümkün görünmemektedir. Zira yazar açısından her iki halde de netice itibariyle aval şerhinin bulunduğu kabul edilmekte, yalnızca sorumlu olacak taraf hususunda tartışma bulunmaktadır.
Kesin kanuni karineler, adi kanuni karineler ve farkları hakkında bkz. Karakaş, Tülay Fatma, "Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 62, S. 3, 2013, s. 729-759. TTK m. 701/3'te yer alan karinenin kesin karine olmasına ilişkin bkz. Demirkapı, Aval, s. 65 ve dn. 249'da yer alan yazarlar.

[360] Düzenleyenin atacağı tek başına imza, hemen yukarıda bahsedildiği şekilde, sadece senet metninin altında senet metnini kapsayacak şekilde atılmışsa aksinin ispatı mümkün olmaktadır.

[361] Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda da, aval vermek amacıyla düzenleyenin isminin altına ismini yazan ve imzalayan kişi, aval açıklaması yer almadığı için düzenleyenle müşterek ve müteselsil olarak düzenleyen sıfatıyla sorumlu tutulmuştur. İlgili karara göre düzenleyenler arasındaki sorumluluk TBK m. 167 (EBK m. 146) gereği eşit kabul edilmektedir. Karar için bkz. Öğütçü, s. 165'ten naklen Y. 11. HD, T. 5.6.1970, E. 1970/487, K. 1970/2434.
TTK m. 701/4'te yer alan karine ile TTK m. 701/3'te yer alan karineler birbirinden farklıdır. TTK m. 701/3 ön yüzdeki tek imzanın aval olup olmadığına ilişkin bir karine iken TTK m. 701/4 aval sayılan bir taahhüdün kimin lehine verilmiş sayılacağına ilişkin karinedir. Her ne kadar öğretide TTK m. 701/4'ün aksinin ispatını mümkün gören yazarlar bulunsa da bizce TTK m. 701/4 aksinin ispatı olmayan bir karinedir. Bu hususta açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.b.

düzenleyen olarak görülmektedir. Düzenleyen veya muhatap konumundaki kişinin, tanık vasıtasıyla, imzayı aval şerhi amacıyla attığını ispat edebilmesi mümkün değildir[362].

TTK m. 701/3'te bahsedilen senedin ön yüzü, senedin metni ile alt, üst ve yan kısımlarında oluşan boşluğu ifade etmektedir. Senet metni, senetteki sorumluluğa ilişkin yazılı olan tüm kısımları içine almaktadır. Bu kapsamda çekin düzenlenme tarihinin altına atılan tek imza[363] da bonodaki bedelin yanına atılan tek imza da aval şerhi olarak değerlendirilir. Ön yüzde ve fakat senedin metninin dışına matbu isim kaşesi ile birlikte imza atılması halinde, ilgili kişi aval veren olarak sorumlu olur[364]. Senedin ön yüzü üst tarafına atılan imza da aval şerhi olarak kabul edilir[365].

Senedin ön yüzündeki imzaya ilişkin Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2016 tarihli ilginç bir kararında[366], TTK m. 701/3'teki aval karinesinin uygulanabilmesi için kanunun aramadığı bir kıstas daha aranarak hükmün ulaşmak istediği amacın dışına çıkılmıştır. TTK m. 701/3'te senedin yüzünden açıkça bahsedilmesine rağmen, söz konusu kararda; bonodaki metin kısmındaki matbu "kefil" yazılı yerde bir aval verenin mevcut olması halinde yalnızca bu kısımdaki aval dikkate alınarak, metin dışında kalan boşluklara atılan imzaların TTK m. 701/3 kapsamında aval şerhi olarak değerlendirilemeyeceğine hükmedilmiştir. TTK m. 701/3'teki aval karinesinde açıkça senedin ön yüzüne atılan her imzanın aval olarak değerlendirileceğinden bahsedildiği için, kanaatimizce metnin dışında kalan ve fakat senedin ön yüzü kapsamında değerlendirilebilecek her yere atılan tek imza da aval şerhi sayılır. Senet metnindeki matbu "kefil" yazılı yerde bir aval verenin mevcut olması, metin dışında ve senedin ön yüzündeki diğer imzaların aval olarak değerlendirilmelerine engel değildir. TTK m.

---

[362] Başbuğoğlu, s. 832'den naklen Y. 11. HD, T. 23.5.1978, E. 1978/2735, K. 1978/2697.

[363] Y. 12. HD, T. 13.4.2015, E. 2015/8092, K. 2015/9488 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Belirtilen durum karşısında, borçlu tarafından inkâr edilmeyen imzanın, keşide tarihi altında yer alsa da çekin ön yüzüne atılmış olmakla aval hükmünde bulunduğunun kabulü gerekir*…".

[364] Y. 12. HD, T. 9.12.1998, E. 1998/13700, K. 1998/14206 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bono metni dışında başlık olarak takip alacaklısının matbu isim kaşesinin bulunması bu tüzel kişinin yetkili hamil olduğunu göstermez. Bunun dışında takip alacaklısının aval veren olarak bonodan sorumluluğu vardır*…".

[365] Öğütçü, s. 166'dan naklen Y. 11. HD, T. 12.12.1958, E. 1958/3191, K. 1958/3045 "… *İmzanın alt tarafta ve keşidecinin imzası yanında olmayıp senedin üst tarafında bulunuşu davacıyı aval durumundan kurtarmaz*…".

[366] Bkz. Y. 12. HD, T. 20.9.2016, E. 2016/22689, K. 2016/19204 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, takibe konu bononun incelenmesinde; aval veren sıfatıyla bononun kefil hanesinde senet metni içine gelecek şekilde ... Tic.Ltd.Şti'nin imzalı kaşesi bulunduğu, borçlulardan .....A.Ş'nin kaşe ve imzalarının ise, bononun sol ön yüzünde bono metni dışında kalacak şekilde atılmış olduğu görülmektedir. Bu halde, yukarıdaki açıklamalar ışığı altında, senet metni dışına atılmış imzaların, düzenleyen lehine aval veren sıfatı ile atıldığının ve imza sahibinin de aval veren sıfatı ile sorumlu olduğunun kabulü mümkün değildir...*"

701/3'teki "poliçenin yüzü" kavramının, bu şekilde "poliçenin metni" olarak işlem görmesi, amacını aşan zorlama bir yorum olacaktır. Bu açıdan mahkemenin vermiş olduğu karara katılmadığımızı belirtmemiz gerekir.

TTK m. 701/3'teki karine senedin arka yüzüne atılan imzalar ile alonja atılan imzaları kapsamamaktadır. Alonj niteliğinde olmayan notlar kısmına atılan imzalar ve senedin ön yüzünü genişletici mahiyette bulunan, yöresel adetlere göre alt kısma iliştirilen ekler de senedin ön yüzü sayılmamakta, ilgili imzalar aval olarak işlem görmemektedirler[367].

b) Arka Yüze Atılan İmza

i) Hukuki Niteliği

Aval vermek amacıyla hareket eden kişinin senedin arka yüzüne açıklama yapmadan imza atma ihtimali halinde bu imzanın hukuki konumu öğretide tartışılmıştır. Cenevre konferansları esnasında Portekiz delegesi senedin arkasına açıklama yapmadan atılan imzanın aval olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmişse de[368] Cenevre Yeknesak Hukuku'nda nihai metin içerisinde bu doğrultuda bir düzenlemeye yer verilmemiştir[369]. 1988 tarihli Uluslararası Poliçeler ve Bonolar Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması m. 14/3'te senedin arka yüzüne, muhatabın imzası hariç olmak üzere, atılan tek imzanın ciro olarak kabul edileceğini düzenlemiştir. Ancak daha evvel belirtildiği üzere bu anlaşmanın hükümleri katılımcı devletler tarafından iç hukukta yürürlüğe sokulmamıştır.

Öğretideki görüşlerden ilki senedin arka yüzüne açıklama yapmadan atılan imzanın aval olarak yorumlanacağını belirtmektedir[370]. Cenevre Konferanslarında da bazı isimler tarafından, temelde bu imzanın beyaz ciro olarak değerlendirilmesi önerilse de ciro zinciri içerisinde yer almayan imzaların aval olarak değerlendirilmesi yönünde

[367] Konu hakkında açıklamalarımız ve ilgili yargı kararları için bkz. Bölüm 2, II.A.1.
[368] International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], ek s. 5.
[369] Cenevre Konferansları'nda yapılan tartışmalar için ayrıca bkz. Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 303-304.
[370] Kendigelen, s. 227; İpekçi/ İlbuldu, s. 30. Belirtmemiz gerekir ki Kendigelen senedin arka yüzündeki tek imzanın ilk ciro konumunda bulunduğu hallerde, çözüm yolu olarak bu imzanın aval olarak değerlendirilmesini mantıklı bulmaktadır. Yazar, tek imzanın ilk ciro konumunda bulunmadığı veya ciro zincirinde yer almadığı hallerde bu imzanın hukuki niteliğine ilişkin ayrıca bir değerlendirme yapmamıştır. Karayalçın ile Öğütçü, imzanın hukuki konumunu değerlendirmemekle birlikte açıkça söz konusu imzanın aval olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmektedirler. Bkz. Karayalçın, s. 224; Öğütçü, s. 161-162.

düzenleme yapılması gerektiğini ifade etmiştir[371]. Ancak nihai metinde, bilhassa aval karinesinin gayet açık olduğu ve yalnızca ön yüzde yer alan açıklamasız imzanın aval olarak değerlendirilebileceği belirtilmiştir[372].

Öğretideki görüşlerden ikincisi ve en çok taraftar toplayanı ise, senedin arkasına açıklama yapmadan atılan imzanın beyaz ciro olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir[373]. Bu görüşü savunan yazarlar konu hakkında ayrıntılı açıklama yapmamakla birlikte senedin arkasında açıklamasız yer alan imzanın, genel olarak TTK m. 683/2 kapsamında beyaz ciro olduğunu ifade etmektedirler. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da senedin arkasında yer alan açıklamasız imzanın TTK m. 683/2 kapsamında beyaz ciro olduğu yönündedir[374]. Esasen arka yüze atılan tek imzanın beyaz ciro olduğuna ilişkin görüşün taraftarı olmakla birlikte, bu görüştekilerin genel açıklamasında bahsedilmeyen şekilde ciro zincirini de hesaba katan bir kesim yazar daha mevcuttur. Bu yazarlar[375], beyaz ciro kapsamında değerlendirilen bu imzanın ciro zinciri içerisinde değerlendirilememesi halinde aval olarak da kabul edilmesi mümkün olmadığından sebep, atılmamış sayılmasını savunmaktadır.

Senedin arkasına atılan imzanın hukuki niteliğini değerlendirebilmek için, öncelikle aval olup olmadığı incelemek yerinde olacaktır. İleride bahsedileceği üzere[376], aval kaydı aval açısından zorunlu bir unsurdur. Nitekim TTK m. 701/2 bu açıdan avalin

[371] Açıklamalar için bkz. Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 304.
[372] Açıklamalar için bkz. Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 305.
[373] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 806; Kınacıoğlu, s. 254; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 170; Kendigelen/ Kırca, s. 228; Tekil, s. 150-151; Doğanay, s. 1916; Demirkapı, Aval, s. 72; Alışkan, s. 311-312 ve s. 314 vd.; Aksu Özkan, s. 61-62; Toros, İrem, **Teoride ve Uygulamada Aval**, Ankara: Seçkin, 2019, s. 88; Bülöw, s. 187; Stranz, s. 198; Guhl, Theo **Das Schweizerische Obligationenrechts**, Zürich, 1972, s. 797; Hueck/Canaris, 115-116; Sedatis, s. 125-126.
[374] Y. 12. HD, T. 29.5.2017, E. 2016/15689, K. 2017/8305 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Eş anlatımla, aval şerhini içermeksizin çekin arka yüzüne atılan her imza ciro hükmündedir*…"; Y. 12. HD, T. 29.4.2015, E. 2015/2291, K. 2015/11692 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Eş anlatımla, aval şerhini içermeksizin çekin arka yüzüne atılan her imza ciro hükmündedir*…"; Y. 12. HD, T. 22.10.2014, E. 2014/28065, K. 2014/24652 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Eş anlatımla, aval şerhini içermeksizin çekin arka yüzüne atılan her imza ciro hükmündedir*…"; Y. 10. CD, T. 20.5.1993, E. 1993/1183, K. 1993/6178 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Buna karşılık çekin arka yüzüne atılan imza beyaz ciro niteliğinde olduğundan aval sayılabilmesi için "Aval içindir" ya da benzeri bir ifade ile birlikte kimin lehine verildiğinin belirtilmesi gerekir*…"; Y. 12. HD, T. 24.5.1983, E. 1983/2449, K. 1983/4105 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Ancak, böyle bir meşruhat taşımaksızın konulan imzalardan senet arkasındakiler ciroyu, senet yüzündeki keşideci ve muhataba veya lehtara ait olanlardan gayri imzalar aval vermeyi tazammun eder*…". Senet arkasında yer alan tek imzanın, imza sahiplerini sorumlu yapmayacağı hakkında isabet dereceleri tartışmaya açık kararlar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 807 dn. 110.
[375] Bkz. Arslanlı, s. 100; Güral, s. 447-448; Carry, Tatbikatta Yenilikler, s. 305-306; Poroy/ Tekinalp, s. 222.
[376] Bkz. Bölüm 2, I.A.1.c.iv.

asgari unsurlarının aval açıklaması ve imza olduğunu belirtmektedir. İlgili hüküm emredici nitelikte bir kural koymuş olup, aval açıklaması yer almadan atılan imzaya ilişkin tek istisna TTK m. 701/3'te yer alan aval karinesidir. Senedin ön yüzünde açıklama yapılmadan atılan imzanın aval sayılması haricinde[377], aval amacıyla atılan ancak açıklamanın yer almadığı hiçbir imzanın aval olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bu sebeple senedin arka yüzündeki tek başına imzanın, ilk görüştekilerin aksine, aval olarak kabul edilmeyeceği düşüncesindeyiz. Yine bizce senede eklenen her imzanın doğurduğu bir sorumluluk mevcuttur ve beyaz ciroyu yazılmamış saymak kambiyo senetlerinin temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır[378]. Söz konusu beyaz cironun yazılmamış sayılması ancak imzayı atan kişinin bu imzayı çizmesi ile mümkün olduğundan, imzanın atılmamış sayılmasını destekleyen görüşe katılmamaktayız. Kanaatimizce senedin arka yüzündeki açıklamasız imzanın, ikinci görüş doğrultusunda beyaz ciro olarak kabul edilmesi amaca uygun düşmektedir. Sonuç olarak ciro zincirinde yer almayan ve geçerli beyaz ciro sayılan bu imza temelde devir ve teşhis işlevi bulunmayan, bununla birlikte teminat işlevi mevcut olan ve ciro zincirinin bozmayan bir hukuki niteliğe sahiptir[379].

Senet arkasındaki beyaz ciro hakkında özellikle bahsetmek istediğimiz husus hamiline yazılı çek ile nama yazılı poliçe ve bononun arka yüzünde gerçekleştirilen böyle bir işlemin de yine beyaz ciro olarak mı değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine yöneliktir. 865 numaralı ve 1926 tarihli Alelıtlak Ticaret m. 616/4'te, muhatap haricindeki her kim hamiline yazılı çekin arka yüzüne imza atarsa düzenleyen lehine aval vermiş sayılarak sorumlu olacağından bahsedilmektedir. Bu düzenleme, çekte cirodan bahseden ETK m. 701'de de TTK m. 789'da da yer almamaktadır. Günümüzde çekin sadece teslim edilerek devredilebildiği hallerde, yukarıdaki tartışma neticesinde çekin

[377] TTK m. 701/3 ilk cümleye göre ön yüzdeki açıklamasız imzanın düzenleyene veya muhataba ait olması halinde imzanın aval şerhi kapsamında değerlendirilemeyeceği unutulmamalıdır.

[378] Her imzanın sahibine sorumluluk yükleyeceğine ilişkin bkz. Demirkapı, Aval, s. 73.

[379] Bu beyaz cironun devir işlevi yoktur, çünkü beyaz ciro ile birlikte senetten doğan hakların devri gerçekleşmemektedir. Bu beyaz cironun teşhis işlevi yoktur çünkü bu cironun sahibi senetten doğan hakların sahibini olduğunu, imza ciro zinciri içerisinde yer almadığından dolayı ispatlayamaz. Bu beyaz cironun teminat işlevi vardır çünkü senedin arkasına aval amacıyla imza atıp bu imzanın beyaz ciro sayılması neticesinde ciranta olarak kabul gören kişi, senede attığı imza ile kendiliğinden senedin kabul edilmesi ve ödenmesini garanti etmektedir. Arka yüzdeki böyle bir beyaz cironun devir ve teşhis işlevinin olmadığına, teminat işlevinin olduğuna ve ciro zincirini bozmadığına ilişkin benzer açıklama için ayrıca bkz. Demirkapı, Aval, s. 73; Alışkan, Murat/ Cankat, Rufat, "Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Cirosu)", **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- Merih Kemal Omağ'a Armağan**, C.16, S. 2, Seçkin, 2017, s. 47-48. İlgili beyaz cironun sorumluluk oluşturduğuna ancak herhangi bir devre yol açmadığına ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 604.

arka yüzündeki tek başına imza da beyaz ciro sayılacaktır[380]. TTK m. 791 gereğince çekin arkasındaki böyle bir beyaz ciro, hamiline yazılı çekin niteliğini değiştirmemekle birlikte imzayı atan kişiyi ciranta sıfatıyla başvuru hakkına ilişkin hükümlere göre sorumlu kılar. Nama yazılı poliçe veya bononun arka yüzüne tek başına atılan imza da, yukarıdaki tartışma neticesinde beyaz ciro olarak işlem görür. Ancak TTK m. 681/2'ye göre nama yazılı poliçe ve TTK m. 778/1-a atfıyla aynı düzenlemeye göre nama yazılı bonoların devri ile TTK m. 788/2'ye göre nama yazılı çeklerin devri alacağın temliki ve zilyetliğin devri yoluyla gerçekleştirilir. Buna rağmen nama yazılı senedin arka yüzüne tek başına atılan imza, ciro olarak vücut bulsa da temlikin sonuçlarını yaratabilir[381].

ii) Beyaz Ciro Sayılan İmzanın Ciro Zincirine ve Sorumluluğa Etkisi

Senedin arka yüzünde, aval gerçekleştirilmek amacıyla hareket edilip tek imza atılarak oluşturulan beyaz ciro açısından ciro zincirinin önem arz eden noktası, bu cironun ciro zincirine etkisine yöneliktir. Senedin arkasına açıklama yapmadan atılan imzaların, beyaz ciro kabul edilseler bile ciro zinciri içerisinde yer alma imkânları oldukça düşüktür. Nitekim bu imzalar temelde aval vermek amacıyla atıldıkları için genellikle ciro zinciri ile ilişkileri bulunmaz. Ancak düşük bir ihtimal dahi olsa beyaz ciro sayılan bu şekildeki bir imzanın ciro zinciri içerisinde olması halinde çeşitli neticeler söz konusu olabilecektir.

İlk ihtimalde bu imzadan hemen önce yine bir beyaz ciro varsa, imzayı atan kişi sanki gerçek bir ciranta gibi göründüğünden ciro zincirinde kopukluk meydana gelmez[382]. İkinci ihtimalde bu imzadan önce bir tam ciro varsa, imzayı atan kişinin maddi anlamda hak sahibi olmadığı ciro zincirinden anlaşıldığından dolayı, bu imza ciro kapsamında ciro zincirini koparmaktadır. Son ihtimal ise bu imzanın ciro zincirinde yer alıp da şeklen ilk ciro konumunda olması ve kendisinden sonra ciroların bulunması söz konusu olabilir. Bu halde de senedin ilk cirosunun lehtar tarafından yapılması gerekirken senetten anlaşılan,

[380] Her ne kadar hamiline yazılı çeklerde senedin arka yüzündeki tek imzanın aval sayılabilme imkanı diğer senet türlerine kıyasla daha mümkün görünse de; gerek eTK'da bilinçli şekilde yer verilmeyen kanun hükmü gerekse de arka yüzdeki tek imza açısından hamiline-emre-nama yazılı senetler arasında yerleşik bir kural oluşturma amacıyla bu doğrultuda hareket edilmemesi yerinde olacaktır. Ancak her halükarda konunun tartışmaya açık olduğunu ve ileride yapılacak bir kanuni düzenlemeyle hamiline yazılı senetlerde arka yüzdeki tek imzanın aval olarak değerlendirilebilme imkanın olduğunu ifade etmemiz gerekir.
[381] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 200.
[382] Bkz. Stranz, s. 198.

aval amacıyla yalnızca imza atan kişi tarafından gerçekleştirilmiş olduğudur[383]. Yargıtay kararlarında, ilk cironun lehtara ait olmaması hallerinde ciro zincirinin kopuk olduğuna hükmetmektedir[384]. Bizce son bahsedilen ihtimalin ikinci ihtimal ile aralarında herhangi bir fark bulunmamakta ve söz konusu imza beyaz ciro olarak işlem görüp kural olarak ciro zincirini koparmaktadır. Bununla birlikte ilk cirosu lehtarın imzalamadığı bir beyaz ciro olan senette, bu ciroyu takip eden cironun lehtara ait olması halinde, maddi hukuk açısından hak sahibi olan kişinin cirosu ciro zincirinin düzgün şekilde oluşmasına sebep olur[385]. Yine Yargıtay kararlarında ilk ciro olarak üçüncü bir kişinin cirosu yer alsa bile, bu cirodan sonra lehtarın cirosunun takip etmesinin ciro zincirinin düzelmesine ve üçüncü kişinin cirosunun yok sayılmasına sebebiyet vereceğini belirtmektedir[386]. Lehtarın cirosundan önceki beyaz ciro ise ciro zincirinde kopukluk yaratmayan, geçerli bir beyaz

[383] Öğretide, ilk ciroyu her nasılsa düzenleyenin yapmış olduğu hallerde, bu cironun ciro zincirini koparmadığı ancak aynı zamanda beyan yenilemekten ibaret olduğu için de herhangi bir fonksiyonunun da bulunmadığı kabul edilmektedir. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 585-586; Kendigelen, s. 226. Poroy/ Tekinalp ise düzenleyenin cirosunun ciro zincirini koparmayacağını belirtmekle yetinmiş, ayrıca fonksiyonuna değinmemiştir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 204.

[384] İstanbul BAM, 14. HD, T.16.10.2019, E. 2019/1769, K. 2019/1316 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İtiraz edenin cirosundan önce lehtar alacaklı cirosunun bulunmadığı görülmektedir. Bu surette ciro silsilesinde kopukluk olduğu gibi*…"; Y. 12. HD, T. 4.12.2017, E. 2016/23998, K. 2017/15060 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İlk ciro lehtara ait değilse, ciro zinciri düzensiz demektir*…"; Y. 12. HD, T. 27.4.2017, E. 2017/2618, K. 2017/6776 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İlk ciro lehtara ait değilse, ciro zinciri düzensiz demektir. Ancak lehtarın cirosundan sonra senedi devralan hamiller, yetkili hamil olurlar*…".

Ancak bahsi geçen "ilk cironun lehtara ait olmaması" kavramı cironun hiç bulunmaması haline ilişkindir. Yoksa senetteki ilk ciro lehtar imzası gibi ve fakat sahte imza şeklinde oluşmuşsa, TTK m. 677'de yer alan imzaların bağımsızlığı ilkesi gereğince, ciro zincirinin kopuk olduğu söylenemez. Y. 12. HD, T. 12.4.2016, E. 2015/29918, K. 2016/10773 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *imzaların istiklali prensibi gereği lehtarın ciro imzasının lehtara air olmamasının keşideci borçluyu sorumluluktan kurtarmayacağından borçlu ...'nin itirazının reddi gerekirken, senetlerdeki ilk ciroya dair imzaların lehtara ait olmadığı gerekçesi ile takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir*…".

[385] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 585; Poroy/ Tekinalp, s. 206-207; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 168; Murat Alışkan ve Rıfat Cankat, s. 47.

[386] Y. 12. HD, T. 9.3.2020, E. 2019/5473, K. 2020/2307 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Çekin emre yazılı veya belirli bir kişi lehine düzenlenmesi halinde ilk cironun lehdara ait olması gerekir. Lehdarın cirosundan önce başka ciro yapılması halinde, daha sonra lehdarın cirosunun bulunması durumunda, lehdarın cirosundan önceki cirolar yok sayılır. Lehdarın cirosundan sonra çeki devralanlar, yetkili hamil olurlar*…"; Bkz. Y. 12. HD, T. 27.4.2017, E. 2017/2618, K. 2017/6776 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Lehtarın cirosundan önce başka ciro yapılması ve daha sonra da lehtarın cirosunun bulunması halinde ise, lehtarın cirosundan önceki cirolar yok sayılır. Somut olayda, dayanak bonodaki ilk ciro, alacaklı lehtar ... Tic. Ltd. Şti.'ne ait olmayıp, ...'na aittir, daha sonra lehtarın cirosu gelmektedir. Bu durumda ...'nun cirosu yok sayılır ve takipte borçlu olarak takip edilemez*..."; Y. 12. HD, T. 11.12.2014, E. 2014/22720, K. 2014/30008 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Yukarıda açıklandığı üzere, borçluya karşı müracaat borçlusu durumunda olan lehtar tarafından çekin ciro yoluyla ele geçirilmesi ve TTK'nun 788/3. maddesi gereğince yeniden tedavüle konularak başkasına ciro edilmesi mümkün ise de, bu şekilde ciro yoluyla çeki devraldıktan sonra lehtarın kendisinden önceki cirantaya karşı başvurması mümkün değildir. Zira, geriye dönüş cirosuyla çeki alan şikayetçiden devralan lehtarın durumu, çeki devretmeden önceki durumda olup, çeki cirantadan ciro ile alan lehdarın bu durumda borçlu cirantaya başvurma imkanı bulunmamaktadır*...".

ciro olarak vücut bulan[387] ancak birazdan bahsedilecek olan ciro zincirinde yer almayan beyaz bir ciro gibi sonuç doğuran hukuki yapıdadır.

Yalnızca teminat işlevine sahip olan bu beyaz ciro sorumluluk açısından bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Nitekim bu ciroya bağlı olarak imza sahibinin sorumluluğu ve başvuru hakkı gibi konulara, ciro zinciri içerisindeymiş gibi hukuki neticeler bağlanıp bağlanamayacağı belirsizdir. Uygulamada Alman hukukunda yer alan bir kavram olan garanti cirosuna[388] oldukça benzer bir konumda olan ilgili cironun söz konusu olması halinde, cirantasına bir yandan imza sebebiyle teminat sorumluluğu yükleyip bir yandan da ona başvuru hakkı tanımamak hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracaktır[389]. Bu sebeple bizce ilgili ciranta, kendisine başvuruda bulunulabilecek bir konumda olduğu gibi kendisi de başvuruda bulunabilecek konumda yer alır[390].

İster ciro zincirinden ayrı konumda yer alsın isterse de ciro zinciri içerisinde olsa bile lehtarın cirosundan önce yer alsın, ödeme yapması halinde ilgili cirantanın başvurabileceği kişilerin tespit edilmesi gerekmektedir. Senet bedelini ilgili cirantadan talep edebilecek olanlar, lehtar-ciranta[391] haricindeki tüm cirantalar ve bu cirantalar lehine aval verenler ile senedin hamilinden ibarettir. Nitekim ciro zincirinin verdiği korumayla, bahsi geçen bu kişiler senet üzerinde en azından ilgili cirantadan sonra

[387] Yargıtay'ın yukarıda bahsi geçen kararlarında ise lehtarın cirosundan önceki imzalar yok hükmünde sayılmaktadır. Bizce senede eklenen her imzanın bir sorumluluk doğurması ve ilgili beyaz cironun devir ve teşhis işlevi bulunmayan ancak bununla birlikte teminat işlevi mevcut olan bir yapıda olması sebebiyle Yargıtay'ın ilgili görüşlerine katılmamaktayız. İlgili imzaların yok sayılmasını eleştiren, benzer bir görüş için bkz. Alışkan/ Cankat, s. 47-48.

[388] Alman hukukundaki garanti cirosu hakkında açıklamalar için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 167-168; Poroy/ Tekinalp, s. 203-204 ve s. 236-237. Garanti cirosunun ciro zincirinin dışında olduğuna, bu sebeple ciro zincirini bozmadığına ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 168'den naklen Gursky, Karl-Heinz, Wertpapierrecht, 2007.

[389] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 605-606; Poroy/ Tekinalp, s. 237; Alışkan/ Cankat, s. 45.

[390] Öğretide aval verenin başvuru hakkından yola çıkılarak kıyaslama yapılarak da ilgili kişinin başvuru hakkının olduğu kabul edilmektedir. Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 604 ve 606; Kınacıoğlu, s. 149; Alışkan, s. 318-319; Alışkan/ Cankat, s. 45-46.

[391] Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, lehtarın, senette lehtarın cirosundan önce ilk ciranta olarak görünen kişi hakkında, bu kişiye karşı hem alacaklı hem de borçlu olduğu gerekçesiyle, takip yapamayacağına karar verilmiştir. Bkz. Y. 19. HD, T. 22.5.2014, E. 2014/4759, K. 2014/9665 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Davaya konu senedin keşidecisi E. G., kefili Z.. G.., lehdarı davalı Ş.. O.., birinci ciranta B.. G.., ikinci ciranta Ş.. O.. olup, senet de Ş.. O.. tarafından takibe konulmuştur. Bu durumda incelenen ciro silsilesinde takip alacaklısı Ş.. O.. senedin lehdarı olup, takip borçlusu ve eldeki menfi tespit davasının davacısı olan B.. G.. ise lehtardan sonra ciranta olduğu ve B.. G..'den sonra davalı-takip alacaklısı Ş.. O..'nın cirosu bulunduğundan, davalı-takip alacaklısı Ş.. O.. yönünden alacaklı ve borçlu sıfatı birleştiği anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca davalı hamil Ş.. O.., kendinden önceki ciranta olan B.. G.. hakkında takip yapamaz. Bu nedenle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi isabetsizdir...*". Alışkan/ Cankat ise lehtar hamilin ilgili kişiye başvurabileceğini ancak ilgili kişinin lehtar-hamil ile aralarındaki hukuki ilişkinden kaynaklanan def'ileri ileri sürebileceğini belirtmektedir. Bkz. Alışkan/ Cankat, s. 48.

sorumluluk altına girmiş gibi davranabilecektir[392]. İlgili ciranta, en azından lehtarın hemen arkasında konumlandırılarak ciro zincirinde yer almasa bile senetteki ilişkiye dahil edilebilecektir. Ciro zincirinden ayrı konumda olan veya ciro zincirinde ancak lehtarın cirosundan önce imzası bulunan ve senet bedelini ödeyen cirantanın başvurabileceği kişilerin tespiti, ilgili cirantanın başvuru hakkını kullanabilmesi açısından gereklidir. Cirantanın, kendisine karşı sorumlu olduğu senetten anlaşılabilen herkese karşı başvuru hakkının mevcut olduğu kabul edilmelidir. Senette kendisinden önce sorumluluk altına giren kişilerden olduğunu senetten ispatlayabildiği kişiler ise; yine konumlandığı yer açısından, bono ve çekte düzenleyen ile lehtar ve bu kişilere aval verenler, poliçede düzenleyen ile lehtarla birlikte kabul eden muhatap ve bu kişilere aval verenlerden ibarettir[393]. Dolayısıyla ilgili cirantanın senet bedelini ödemesi halinde başvuruda bulunabileceği kişiler de yalnızca bu kişiler olabilecektir.

iii. Avalin Çizilmesi

Avalin çizilmesini, aval imzasının çizilmesi ve avalde diğer unsurların çizilmesi olmak üzere iki başlık altında değerlendirmeyi uygun buluyoruz. İlgili kısımlarda bahsedileceği üzere; aval imzasının çizilmesi imzaya bağlı sorumluluğun tamamen ortadan kalkması neticesini doğururken, diğeri unsurların çizilmesi yerine göre aval taahhüdünün başka bir kambiyo taahhüdüne dönüşmesine sebebiyet verebileceği gibi yerine göre hala aval taahhüdü olarak değerlendirilmesine de sebebiyet verebilir.

a) Aval İmzasının Çizilmesi

Kambiyo senetleri üzerine atılan imzanın oluşturduğu sorumluluk, kanuni şartlara aykırılık haricinde, yalnızca atılan imzanın çizilmesiyle ortadan kaldırılabilir. Aval gerçekleştirmek adına imza atan kişi de verdiği bu avali daha sonradan çizerek, oluşturduğu sorumluluğu ortadan kaldırmak isteyebilir. TTK m. 699/1'de kabul şerhinin, TTK m. 686/1'de ve TTK m. 727/2'de cironun çizilmesinden bahsedilmekte olup aval imzasının çizilmesi hakkında kanunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. İlgili

[392] Lehtar-cirantanın beyaz cironun sahibi cirantaya başvurabileceğine yönelik aksi doğrultuda görüş için bkz. Alışkan/ Cankat, s. 48. Her ne kadar, ilgili yazarlarla aynı doğrultuda Yargıtay'ın yerleşik içtihatları karşısında olmak üzere ilgili beyaz cironun yazılmamış sayılamayacağına yönelik görüş belirtmiş olsak da, lehtar-cirantanın gerçekleştireceği ciro onu ilgili cirantadan sonraki bir konuma getirmeyeceğinden dolayı, yazarların görüşüne katılmıyoruz. Zira lehtar-cirantanın cirosu, onu ilgili cirantadan sonraki bir konuma değil önceden bizzat sahip olduğu lehtar konumuna sokmaktadır.

[393] İlgili cirantanın lehtar-cirantaya başvuramayacağına yönelik aksi doğrultuda görüş için bkz. Alışkan/ Cankat, s. 49.

kanuni hükümlerde çizme işleminin şeklinden ve çizme işlemi sonrası hukuki neticelerinden ise açıkça bahsedilmemektedir. Kabulde çizme işlemini TTK m. 699/1'den çıkan anlam gereğince yalnızca muhatap yapabilirken ciroda çizme işlemini hem ilgili cironun sahibi hem de TTK m. 727/2'de bahsedildiği şekle uygun olarak senet bedelini ödeyip hamil konumuna geçen kişi yapabilir.

Avalin çizilmesi hakkında herhangi bir hükmün yer almaması, avalin çizilemeyeceği yönünde bir yoruma mahal vermemelidir. Avalin çizilmesi aval taahhüdünü geçersiz hale getirmekle birlikte avalin kim tarafından, ne zamana kadar ve hangi şekilde çizebileceğine ilişkin çerçeve belirlenmesi de gereklidir.

Aval çizebilme hususunda asıl yetkili olan kişi aval verenin kendisidir. Bu anlamda aval verenin yetkili temsilcisi de aval veren gibi avali çizebilir. Her ne kadar TTK m. 727/2'de senet bedelini ödeyen cirantanın, kendisinden sonra gelen borçluların cirolarını ve kendi cirosunu çizebileceğinden bahsedilse de ilgili düzenleme dolaylı olarak aval vereni de ilgilendirmektedir. Senet bedelini ödeyen cirantanın, TTK m. 727/2 kapsamında kendisinin veya kendisinden sonra gelen bir cirantanın cirosunu çizmesi halinde, sorumluluğu ortadan kalkan kişiler lehine aval verenlerin de TTK m. 702/1 temelinde oluşan sorumluluğu artık söz konusu olmayacaktır[394]. Sonuç olarak bir cirantanın avali usulünce çizme yetkisi bulunmamakla birlikte, kendisinden sonra gelen ve aval verilen konumundaki bir cirantanın cirosunu TTK m. 727/2 kapsamında çizerek bu kişiye aval verenin sorumluluğunu dolaylı olarak ortadan kaldırabilir. Benzer şekilde aval verilen kişinin kendi taahhüdünü çizmesi de aval veren kişinin sorumluğunun ortadan kalmasına sebebiyet vecektir[395].

[394] Aval verenin taahhüdünün temelinde yer alan sorumluluk TTK m. 702/1'de düzenlenmektedir. Kendisinin sorumluluğu, kendisine başvuru ve senet bedelini ödemesi halinde kendisinin de başvurması durumlarının hepsi TTK m. 702/1 temelinde gerçekleşmektedir. Aval verenin TTK m. 702/1'kapsamındaki sorumluluğuna ilişkin TTK m. 702/2'de, aval taahhüdünün geçersiz olarak değerlendirileceği özel bir hal istisna olarak düzenlenmiştir. TTK m. 702/2'de, aval verenin teminat altına aldığı borcun şekle ilişkin bir noksanlık sebebiyle batıl olması halinde avalin de geçersiz olacağından bahsedilmektedir. Oysa aval verenin teminat altına aldığı borcun çizilmesi, bizce TTK m. 702/2 kapsamında şekle ait bir noksanlık olmaktan ziyade aval verilenin taahhüdünü sona erdiren iradi ve kanuni bir haldir. Söz konusu durumda avalin sorumluluk doğurmaması demek, avalin teminat altına aldığı borcun şeklen geçersizliği sebebiyle avalin de geçersiz olması olarak değerlendirilmemelidir. Aval verenin sorumlu olmamasının sebebi, senet üzerinde bir aval verilen sorumluluğu bulunmamasıdır. Eğer cironun çizilmesi yetkili mahkeme tarafından usulsüz olarak değerlendirilirse, ilgili ciro ve aval arsındaki hukuki ilişki TTK m. 702/1 aracılığıyla tekrar kurulur.

[395] Aval verilenin temel beyanının çizilmesi halinde aval beyanının anlamını kaybedeceğine ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 418.

Senedin meşru hamilinin avali çizebilme yetkisi bulunmakla birlikte, uygulama alanı oldukça dardır. Hamilin aval çizebilme yetkisinin temeli başvuru hakkına dayanmakta olup, TTK m. 727/2'den faydalanabilmek mümkün değildir. Zira TTK m. 727/2'de hem cirantanın bu hakka sahip olduğundan hem de kendisinden sonra yapılan cirolardan bahsedilmektedir. Hamilin, kendisine karşı sorumluluğu bulunan ciroları çizerken bir cirantayı sorumlu tutmakta devam ederek onun başvuruda bulunabileceği aval verenin imzasını çizmekten kaçınması gerekir[396]. Örneğin; senedin hamili kendisinden önce sırasıyla imzaları olan C_4, C_3, C_2, A (C_2 lehine) ve C_1'den yalnızca A'nın imzasını çizmesi halinde bu işlem, senetteki görünüşe güvenerek senedi devralan C_3 ve C_4 açısından, hamilin bilerek borçlular zararına hareket etmesidir[397]. Kendisinden önceki imzaları çizmek isteyen, senet bedelini ödeyip meşru hamil konumuna geçen her kim olursa olsun, hem kendi hem de kendisinden öncekilerin hak sahipliğini değiştirmemelidir[398]. Yukarıdaki örnekten hareket edilirse; hamilin sırayla C_4, C_3 ve C_2'nin cirosunu da çizmesi halinde, avali çizilmesi de anlam kazanacaktır[399]. Çünkü bu halde, hamil yalnızca kendi başvurabileceği kişilerin, kendisine karşı sorumluluklarını sırasıyla usulüne uygun şekilde ortadan kaldırmaktadır.

Aval imzası öncelikle, imza atıldıktan sonra ve fakat senet hamile teslim edilmeden önce çizilebilir. Bu durum, aval verenin anlık olarak verdiği avalden cayması olarak değerlendirilebilir. Senet, hamiline teslim edildikten sonra da aval verenin aval imzasını çizebilmesi mümkündür. Bunun için her halükarda senedin meşru hamilinin rızasının bulunması gereklidir[400]. Senet üzerindeki aval imzasının çizik olması, çizme işleminin en geç vadeden önce yapıldığına yönelik karine oluşturur.

---

[396] Yetkili hamilin, kendisinden önceki cirolardan birini çizerek bu cirantanın kendisinden sonra gelen bir başka cirantaya karşı sorumluluğunu kaldıramayacağına ilişkin ayrıca bkz. Baş, Kadir, "Kambiyo Senetlerinde Çizilmiş Cironun Hüküm ve Sonuçları", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 26, S. 1, İstanbul, Haziran 2020, s. 288.

[397] Avalin C_4'ün imzasından sonra gerçekleştirilmiş olmasının da bir önemi yoktur, her halükarda hamilin diğer borçluların zararına hareket etmemesi gerekir.

[398] Senet alacaklısının, ancak kendi hukuki durumunu değiştirmemesi şartıyla bir ciroyu çizebileceği doğrultusunda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 587-588 ve dn. 193'de adı geçen yazarlar; Kendigelen/ Kırca, s. 208.

[399] Yapılan çizme işlemi, kopuk ciro zincirinin tamir edilerek hamilin şeklen hak sahibi konumuna geçmesi amacıyla yapılmaktaysa, bu işlemin tahrifat kapsamında değerlendirileceğine ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 587.

[400] İmza atarak avalden sorumlu olabilmek hakkında avali sözleşme kapsamında da tek taraflı olarak da gerçekleştirilebilen bir hukuki işlem olarak değerlendirsek de; sözleşme temelli gerçekleşen avalde atılan imzanın hamilin rızası olmadan çizilmesi bu çizme işlemini usulsüz konumuna sokmakta, başka bir tabirle tahrifat olarak değerlendirilmesine sebep olmaktadır.

Avalin çizilme şekli hakkında da TTK'da açık bir düzenleme yer almamaktadır. Öğretide cironun çizilmesi imzanın üzerinin belirgin şekilde çizilmesi, imzanın karalanması, üzerine bant yapıştırılması şeklinde veya kısmen yahut tamamen okunamaz hale getirilmesi şeklinde gerçekleştirilebildiği belirtilmektedir[401]. Bizce bir aval taahhüdünün çizilerek iptal edilmesi, yapılan işlemin sıhhati ve ispatı bakımından, imzanın tespitine imkân tanımalıdır. Bu ise imzanın üzeri çizilerek veya benzer bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bunun dışında avale ilişkin imzanın tamamen karalanması, silinmesi veya kazınması gibi haller, bizce hukuki olarak çizilmiş bir avalin değil kural olarak tahrif edilmiş bir avalin neticelerini doğurur[402].

Cironun çizilmesi hakkında öğretide; çizme işleminin geçerli olabilmesi için ayrıca imzalanarak paraflanmasının şart olduğunu belirtenler olduğu gibi[403], imzalanmasa dahi inkâr edilmedikçe geçerli olduğunu belirtenler de mevcuttur[404]. Mahkeme kararlarında ise, genel olarak senedin geçerliliğini etkileyen unsurlar açısından senet üzerinde yapılan değişikliklerin geçerli olabilmesi için düzenleyen tarafından imzalanarak onaylanması gerektiği belirtildiği gibi[405], çizilmiş cironun geçerliliği

---

401 Cironun çizilmesinin şekli hakkındaki kıstaslar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 587; Pulaşlı, s. 180; Tekil, s. 144; Çamoğlu, Ersin, "Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 35, S. 2, s. 11.

402 TTK m. 65/3'te ticari defterlerin tutulmasında bir kaydın önceki içeriğinin belirlenemeyecek şekilde çizilememesi ve değiştirilememesi gerektiği bahsedilmektedir. Bu kapsamda ilgili düzenleme avalde çizme hakkında yol gösterici olarak kullanılabilecek, nasıl ki ticari defterlerdeki kayıtlarda çizme yapılırken önceki kaydın tespiti gerekiyorsa avalde çizme işleminde de aynı esas benimsenebilecektir.
Çamoğlu karalama, boyama, silme, kazıma, üzerine bant yapıştırma ve benzeri işlemleri "*atipik çizmeler*" olarak değerlendirmektedir. Çamoğlu, s. 17.

403 Bkz. Çamoğlu, s. 12; Alışkan, s. 156; Bilgen, Mahmut, "Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11 Özel Sayı, İzmir, 2009, s. 987.

404 Yılmaz, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, C. 2, Ankara, 2017, s. 2506.

405 Y. 12. HD, T. 2.3.2015, E. 2014/29281, K. 2015/4231 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Buna göre mevcut olan çıkıntı veya senet metni altındaki kazıntı ve silinti ayrıca tasdik edilmemiş ise inkar halinde yok hükmündedir. Bir başka anlatımla senet üzerinde yapılan değişikliklerin geçerli olabilmesi için, düzenleyen tarafından imza veya paraf edilmek suretiyle onanması gerekir. Onanmamış çıkıntı, kazıntı veya silintinin tespit edilmesi halinde, senedin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirme yapılır.*"; Y. 12. HD, T. 21.1.2016, E. 2015/249898, K. 2016/1769 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *HMK.nun 207. maddesi hükmü gereğince senetteki düzeltmelerin borçlu (keşideci) tarafından paraf edilmesi gereklidir. Yani, senette mevcut olan çıkıntı veya senet metni altındaki hak ve silinti ayrıca tasdik edilmemiş ise inkâr halinde yok hükmündedir. Bu sebeple senet üzerinde yapılan değişikliklerin, geçerli olabilmesi için, düzenleyen tarafından imza veya paraf edilmek suretiyle onaylanması gerekir. Bu şekilde yapılan imzaya veya paraf imzasına itiraz halinde, mahkemece, yöntemince imza incelemesi yapılmalıdır. Düzeltmenin onaylı olmaması veya imzanın keşideciye ait olmadığının anlaşılması halinde, düzeltme yok hükmünde olup, senedin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirme yapılır.*"; Y. 12. HD, T. 11.12.2017, E. 2017/5503, K. 2017/15366 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Diğer taraftan, 6100 Sayılı HMK'nun 207. maddesi hükmü gereğince, senetteki düzeltmelerin düzenleyen tarafından paraf edilmesi gereklidir. Yani, senette mevcut olan çıkıntı veya senet metni altındaki kazıntı veya silinti ayrıca tasdik edilmemiş ise inkâr halinde yok hükmündedir. Bu sebeple senet üzerinde yapılan değişikliklerin geçerli olabilmesi için, düzenleyen tarafından imza veya paraf edilmek suretiyle onaylanması gerekir. Düzeltmenin onaylı olmaması veya imzanın düzenleyene ait olmadığının anlaşılması halinde, düzeltme yok hükmünde olacağından, senedin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirme yapılır.*".

açısından yine düzenleyenin paraf etmesi gerektiğine işaret edilen karar da mevcuttur[406]. Bizce hukuki gerekçe olarak kullanılan HMK m. 207'de yer alan onay, doğrudan senet metniyle alakalı olmayan durumlarda uygulanacak bir düzenleme olmaktan ziyade, senedin bilhassa metnine ilişkin kazıntı ve silintilerle senet metnine etki edecek nitelikteki çıkıntılar açısından uygulanacak bir düzenlemedir[407]. Bu doğrultuda, bir aval imzasının yetkili kişi tarafından[408] sadece üzeri çizilerek iptal edilmesi halinde ayrıca imzalanması gerekmemektedir. Böyle bir belirgin çizme işleminin aval verenin iradesiyle oluştuğu karine olarak kabul edilir ve çizme işlemi geçerli olur. Ancak aval imzasının tamamen karalanması, kazınması veya silinmesi halinde aval veren kişinin bu tarz işlemleri ayrıca imzasıyla onaylaması zorunlu olup, çizmenin onaylanmasına ilişkin imzanın[409] bulunmaması halinde karalama, kazıma veya silme işlemi tahrifat kapsamında[410] değerlendirilir.[411]

---

[406] Y. 12. HD, T. 9.2.2010, E. 2009/30453, K. 2010/2721 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Şayet hamil kendi cirosunu iptal etmek istese idi cirosu üzerine iptal yazısını yazması gerekirdi. Kendi cirosunu iptal etmediğinden ve bu ciroda beyaz ciro olmakla bu ciroya dayanarak alan ve bankaya ibraz ettiği anlaşılan takip alacaklısı Mehmet Arslan yetkili hamildir. Çek üzerinde yapıldığı iddia edilen değişiklikler keşideci tarafından paraf edildiğine ve bunun aksinin de iddia edilmediğine göre*…".

[407] Bu tür çizme işleminin onaylanmaması senedin geçerliliğine etki edecek nitelikteyse, senet HMK m. 207 gereği kısmen veya tamamen geçersiz bile sayılabilecektir. Aynı zamanda çizme işleminin onaylanmaması hak sahipliğini de etkileyebilmektedir. 12. HD, T. 21.12.2015, E. 2015/22621, K. 2015/32308 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda, takip dayanağı çekin lehtar hanesinde... adının üzeri çizilip, yanına ... ibarelerinin yazıldığı, ancak bu düzeltmenin yanında keşidecinin herhangi bir imza ya da parafının bulunmadığı belirlenmiştir. Bu durumda çekin lehtar hanesinde yapılan düzeltme geçersiz olup, lehtarın ... olduğunun kabulü gerekir... Buna göre, çekte ilk cironun ... tarafından yapılması gerekip, çek arkasında adı geçenin cirosu bulunmadığından, ciro silsilesi kopuk olup, alacaklı yetkili hamil değildir... O halde, takip dayanağı çek, yasal sürede ibraz edilmediği gibi, alacaklı da yetkili hamil olmadığından, mahkemece İİK'nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline karar verilmesi gerekirken…*".

[408] Yetkili olmayan kişinin avali çizdiğini, aval verene başvuru hakkı olan her borçlu ve senedin meşru hamil ileri sürülebilir. Ancak bu halde aval imzasının yetkili olmayan kişi tarafından çizildiğini ileri süren kişinin bu iddiasını ispat etmesi gerekir. Nitekim senetteki çizme işlemi ve iptal yazısı, görünüş olarak yetkili kişi tarafından yapılmış gibi algılanmaktadır. Mahkemece yapılacak yargılama neticesinde, aval imzasının yetkili olmayan bir kişi tarafından çizildiğine hükmedilirse, TTK m. 748 gereğince tahrifattan önce senette imzası bulunan kişiler aval imzasının çizilmemiş haliyle sorumlu olurlar.

[409] Aval veren kişinin avalini tamamen karalayarak çizmeye yönelik atacağı diğer imzanın senedin ön yüzünde olması, bu imzanın TTK m. 701/3 kapsamında bir aval olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bu sebeple aval imzasını çizmek isteyen kişinin tamamen karalama yapmadan veya silmeden yalnızca imzanın üzerini çizmesi hukuki olarak onu korumaya yetecektir. Bunun dışında tamamen karalama yapıp senedin ön yüzüne çizmeye ilişkin imza atacak olan aval verenin, bu imzaya "iptaldir" veya "çizilmiştir" şeklinde bir açıklama eklemesi de TTK m. 701/3'ün uygulanmasına engel olacaktır.

[410] Avalin kazınması, tamamen karalanması ve silinmesi bizce tahrifat kapsamında yer alsa da, kendisi veya başkası çıkarına senette tahrifat yapan kişi ile taahhüdü iptal etmeyi amaçlamakla birlikte sonuçta senette tahrifat yapan kişinin niyetleri birbirinden farklıdır. Zira kötü niyetli hareket ederek senette tahrifat yapan kişi ile bilgisizliğinden senette tahrifat yapan kişiyi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılmak ağır sonuçlara sebebiyet verecektir.

[411] Demirkapı ise avalde yer alan unsurlarda yapılan çizmenin ayrıca aval veren tarafından paraflanmasının gerektiğini, aksi taktirde senet üzerindeki ilgili unsurun halen okunabilir olması halinde paraf atılmadığı durumlarda tahrifatın mevcut olduğunu belirtmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 180.

Avalin usulüne uygun şekilde çizilmesi halinde, teminatı sağlayan bu kambiyo taahhüdü iptal edilmiş olur. TTK m. 677 gereğince kambiyo senetlerinde imzaların bağımsızlığı ilkesi yer almakta, usulüne uygun çizilmiş olan avalin aval vereni bağlamadığı düşünüldüğünde, diğer imzaların geçerliliği çizilmiş olan avalden etkilenmez[412]. Usulüne uygun çizilerek taahhüdü sona erdirilen aval, aval verenin bütün sorumluluklarını ortadan kaldırır. Buna rağmen meşru hamil tarafından aval verene başvurulursa, aval veren aval imzasının çizik olduğunu ve sorumluluğunun bulunmadığını bir def'i olarak ileri sürerek ödemeden kaçınabilir[413]. Aval veren, yalnızca tahrifat kapsamında değerlendirilmeyen çizme işlemleri için bu def'iden faydalanabilir. Aval tamamen karalanma, kazınma veya silinme şeklinde ve bizzat aval veren tarafından çizilmiş ancak onaylanmamışsa, aval verenin senetten anlaşılan bu mutlak def'iyi ileri sürebilmesi mümkün olmayacaktır. Böyle bir durumda aval verenin İİK m. 72/1 gereğince menfi tespit davası açarak borçlu bulunmadığını tespit ettirme hakkı mevcuttur. Ancak aval veren def'iyi ileri süremese bile, hak sahibinin her halükarda öncelikle tahrifata uğrayan imzanın sıhhatini, ispatlayarak yeniden sağlaması gerekir[414]. Aval taahhüdü tamamen geçersiz hale getirilmek isteniyorsa; hem aval imzasını hem de açıklamayı kapsayacak şekilde üzerine iptal veya geçersiz yazılması, her ikisini kapsayacak şekilde üzerinin çizilmesi yahut çarpı atılarak yanına iptal veya geçersiz yazılması uygulama açısından en uygun yöntem olacaktır. Ancak aval açıklamasının çizilmesinin unutulması bu açıdan bir eksiklik olmayıp, tek başına imzanın çizilmesi de avalin çizilmiş sayılabilmesi için yeterlidir.

b) Diğer Unsurların Çizilmesi

Avalde çizilmesi söz konusu olabilecek ve çizildiği zaman avalin hukuki konumunu etkileyebilecek unsurlar aval açıklaması, lehine aval verilen kişi ve aval ile sorumlu olunan bedeldir.[415]

---

[412] Çizilmiş cirolar ise, TTK m. 686/1 gereğince yazılmamış hükmündedir.

[413] Aval imzasının usulüne uygun şekilde çizilmesi temelde aval verenin attığı imza sebebiyle sorumluluğunu ortadan kaldıran ve kendisine başvuran herkese karşı ileri sürülebilen senetten anlaşılan bir mutlak def'idir. Öğretide yer alan def'i sınıflandırmasına ilişkin yapmış olduğumuz açıklamalar için bkz. Bölüm 3, II.C.1.

[414] Aval verenin aval veren sıfatının açıkça ispatlanması, aval veren ve onun sorumluluğu arasındaki bağın kurulabilmesi için zorunludur.

[415] Avalde diğer unsurların çizilmesi yalnızca aval veren tarafından gerçekleştirilebilir yapıdadır. Nitekim diğer unsurlar çizildiğinde aval verenin taahhüdü bazen şekil değiştirerek bazen de olduğu gibi devam eder, hatta genellikle

İleride aval açıklaması kısmında bahsedileceği üzere, aval açıklaması aval açısından kural olarak bulunması zorunlu şekli unsurlardandır. TTK m. 701/2 aval açıklamasının aval açısından gerekli olduğundan bahsederken, TTK m. 701/3 aval açıklaması yer almayan avaller hakkında uygulanacak istisnadan bahsetmektedir. Aval açıklamasının çizilmesi, avalin senet üzerinde bulunduğu yere göre ve aval verenin şahsına göre farklı hukuki neticeler doğurmaktadır. Eğer aval açıklaması ve imza senedin ön yüzünde yer alıyorsa, çizilen açıklama her ne kadar imzayı tek bırakıyor olsa da, TTK m. 701/3 gereği muhatap ve düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere poliçenin[416] ön yüzüne atılan her imza aval sayılır. Yani aval açıklaması çizilmiş olan tek imza, senedin ön yüzünde yer alıyorsa ve düzenleyen ve muhataba ait değilse, çizme işlemi avalin geçersizliğine sebebiyet vermez. Aval açıklaması ve imzanın senedin arka yüzünde yer alması halinde ise, uygulamada rastlanması pek ihtimal dâhilinde olmasa da, aval açıklamasının çizilmesi ve tek imzanın bırakılması bizce taahhüdün artık aval olarak değerlendirilebilmesine imkân tanımaz. Arka yüzde yer alıp aval açıklaması çizilmiş olan bir imza, ciro zinciri dışında yer alan bir beyaz ciro olarak kabul edilir. Özel bir hal olarak poliçede muhatap olarak görünen kişinin özellikle poliçenin ön yüzünde, aval açıklaması yaparak imza atması halinde, açıklamanın silinmesi muhatabı farklı bir hukuki konuma sokar. Şöyle ki; muhatabın ön yüzde gerçekleştirdiği avalde yalnızca açıklamayı silmişse, eğer senette muhatap olarak ismi yazılı kişinin ayrıca kabul beyanı yoksa[417], ilgili kambiyo taahhüdünü aval olmaktan çıkarıp kabul konumuna sokar. Nitekim TTK m. 701/3 ilk cümle, aval olarak değerlendirilemeyen tarzda tek başına muhatap imzasının kabul olacağını belirtmektedir. Yani poliçede muhatap olarak görünen kişi avale ilişkin açıklamasını silerse, taahhüt artık aval olarak değerlendirilemez.

Matbu senet metninde "kefil" yazılı iken bu ibarenin silinerek yerine "şahit" yazılması, aval taahhüdünün şekil değiştirerek farklı bir taahhüt haline gelmesi değildir. Nitekim ilgili taahhüt baştan itibaren şahit olma amacıyla senette yer alan bir taahhüt

daha fazla sorumluluk ortaya çıkar. Bu sebeple aval verenin sorumluluğunu artırabilecek değişikliklerin yine aval veren tarafından yapılması gerekir.

[416] TTK m. 701/3 düzenlemesi, TTK m. 778/3 gereğince bono ve TTK m. 818/1-g gereğince çek hakkında da uygulama alanı bulmaktadır.

[417] Eğer muhatabın kabul beyanı varsa ve ayrıca aval vermişse, senetteki bedeli nihai olarak ödeyecek kişi kendisi olduğu için avalin varlığı anlam içermez. Ancak kabul eden muhatap aval beyanı ile sorumluluğunu artırmış ise, daha evvel belirtildiği üzere, sorumluluğu artıran aval beyanı anlam ifade edecektir. Açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.a.

olarak vücut bulmaktadır. Hukuk Genel Kurulu vermiş olduğu bir kararda da, matbu kefil ibaresi silinerek yerine şahit yazılan senette, kefil ibaresini çizerek şahit yazan ve imzalayan kişinin aval veren konumunda bulunmadığı için takip edilemeyeceğine hükmetmiştir[418]. Bizce de kurulan hüküm, baştan itibaren şahit olma iradesiyle hareket edildiği için yerindedir. Ancak kefil ibaresi, aval taahhüdü oluştuktan sonra ve yetkili olmayan kişi tarafından çizilmişse, hakkı ihlale uğrayan herkes çizme işleminin hukuka uygun olmadığını ileri sürebilir. Nitekim bu şekilde bir çizme işlemi, bilerek borçluların zararına hareket etme kapsamında değerlendirilir. Ancak matbu kefil ibaresinin sonradan çizildiğini ispat edecek olanlar bunu ileri sürenlerdir.

Lehine aval verilen kişi aval veren tarafından serbestçe belirlenebilir. Eğer aval veren önce lehine aval verilen bir kişiyi belirlemiş ancak daha sonradan bu kişinin ismini yahut kim olduğuna işaret eden açıklamayı silmişse, aval geçerli olarak varlığını sürdürmeye devam eder. Ancak TTK m. 701/4 gereğince artık aval düzenleyen lehine verilmiş kabul edilir.

Son olarak aval veren kişi, TTK m. 700/1 gereğince dilerse senetteki bedelin tamamıyla değil de kendi belirleyeceği bir tutarla sorumlu olmak isteyebilir. İşte aval verenin kısmi avale ilişkin belirlemesini, taahhüdü gerçekleştirdikten sonra çizmesi halinde, aval veren kişi senet bedelinin tamamından değil TTK m. 702/1'e göre aval verilenin sorumlu olduğu miktar kadar sorumlu olur[419]. Bununla birlikte avalde "*senet bedelinin tamamıyla avalimdir*" şeklinde bir açıklama yer alıp da aval veren tarafından "*senet bedelinin tamamıyla*" kısmı çizilerek belirli bir miktar veya oran yazılmışsa, senedin vadesi gelip aval verene başvurulduğunda aval veren artık yeni belirlenen bu miktarla sorumlu olacaktır[420]. İlgili kısım çizilip de yerine herhangi bir açıklama

[418] Y. HGK, T. 2.7.2008, E. 2008/12-475, K. 2008/462 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Senedin huzurunda imzalandığını tevsik anlamında konulan "şahit" ibaresi ile karşısındaki isim ve imzanın; senet bedelinin kısmen veya tamamen vade tarihinde hamile karşı ödeme yükümlüğünü içerdiğini, dolayısıyla aval anlamına geldiğini kabul etmek olanaklı değildir. Matbu senet metninde yer alan matbu kefil ibaresinin silinip açıkça elle şahit yazılmış olması da HUMK. 298. maddesi karşısında ayrıca tasdiki gerektiren bir hal değildir. Aval niteliğinde olmayan, şahit olarak konulduğu senet alacaklısının da kabulünde bulunan kaydın imzacısının senet bedelini hamiline karşı ödeme yükümlülüğünün de olmayacağı açıktır*...".

[419] Bu doğrultuda bir hareket tarzı aval verilenin taahhüdünün senet bedelinden farklı olması halinde anlam ifade edecektir.

[420] Konu hakkındaki açıklamalarımız aval taahhüdünün değiştirilmesi başlığında ayrıca yapılacaktır. Bkz. Bölüm 2, II.C.

yapılmamışsa aval veren kişi yine TTK m. 702/1'e göre aval verilenin sorumlu olduğu miktar kadar sorumlu olur.

Avalde imza dışındaki diğer unsurların çizilmesi halinde çizme işlemi aval veren tarafından gerçekleştirilmemişse, örneğin senet bedeli 40.000 TL iken 10.000 TL için aval verilmişse ancak daha sonradan yetkili olmayan bir kişi tarafından 10.000 TL çizilmişse, aval veren taahhüdünde sahtekârlık yapıldığını belirterek bu durumu bir mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir[421]. Mahkemece yapılacak yargılama neticesinde çizme işleminin aval veren tarafından yapılmadığına ve işlemin tahrifat olduğuna hükmedilirse, aval verenin sorumluluğu 10.000 TL için olacaktır. Tahrifattan sonra senedi devralan kişilerin aval verene başvurması halinde de aval veren 10.000 TL ile sorumlu olur.

iv. Birden Fazla İmzanın Avale Etkisi

a) Aval Vereni Temsil Halindeyken Birden Fazla İmza Atılması

Aval hem aval vermek isteyen kişinin kendisi tarafından hem de onun yasal temsilcisi tarafından gerçekleştirilebilir. Bu bakımdan yetkili bir temsilcinin senet üzerinde aval veren adına gerçekleştirdiği taahhüt, avalin şartlarına uygun bir şekilde vücut bulmalıdır. Temsilci özellikle temsilcilik vasfına zarar gelmemesi ve istemeden kendini bir kambiyo borçlusu gibi bulmamak için gereken özeni göstermelidir. Aksi bir durumda, TTK m. 678 gereğince avalden dolayı temsilcinin şahsi sorumluluğunun doğması söz konusu olacaktır.

Mahkemede görülmüş bazı davalarda temsilcinin aval verirken birden fazla imza attığı uyuşmazlıklara rastlanmaktadır. Bilhassa tüzel kişileri temsil amacıyla hareket eden temsilcilerin oluşturduğu bu durum, yargı kararlarında TTK m. 678 ve avale ilişkin TTK m. 700-702 maddeleri çerçevesinde tartışılmıştır. Gerek Hukuk Daireleri gerekse de

[421] Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2010, 2011 ve 2013 tarihli üç kararında da senet metninde sahtekârlık yapıldığına ilişkin iddiaların mutlak def'iler kapsamında olduğu açıklanmıştır. İlgili kararlar için bkz. Y. HGK, T. 5.5.2010, E. 2010/12-74, K. 2010/243 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *borçlunun hamil/alacaklıya karşı senet metninde sahtekarlık (tahrifat) iddiası mutlak def'idir ve mahkemece bu iddia incelenmelidir*…"; Y. HGK, T. 6.7.2011, E. 2011/19-413, K. 2011/476 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *sahtecilik def'i senedin hükümsüzlüğüne yönelik mutlak def'ilerden olmakla herkese karşı ileri sürülebileceğine göre*…"; Y. HGK, T. 4.3.2015, E. 2013/19-1746, K. 2015/896 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *borçlunun hamil/alacaklıya karşı senet metninde sahtekarlık (tahrifat) iddiası mutlak defidir ve mahkemece bu iddia incelenmelidir*…".

Hukuk Genel Kurulu'nun, temsilcinin attığı birden fazla imza hususunda verdiği kararlarda dikkate aldığı temel unsur şirketin kaşesidir. Bu kapsamda, verilen kararlarda yerleşik olarak ve aynı doğrultuda, senedin ön yüzünde şirket kaşesiyle ilişkisi kurulabilen yani kaşeye yakın veya kaşe üzerinde yer alan imzaların temsilcilik sıfatına halel getirmediği, bununla birlikte şirket kaşesinden bağımsız ve açıkta yer alan imzaların ise TTK m. 678 ve TTK m. 701/3 gereğince temsilciyi şahsen aval veren olarak sorumlu hale getirdiği ifade edilmektedir[422]. Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu kararda da belirtildiği üzere, atılan imzaların şirket kaşesi üzerine atılmış olması halinde temsilcilik sıfatıyla hareket edildiği ve temsilcinin şahsi bir avalinin bulunmadığı kabul edilmelidir[423].

Birden fazla imzanın senedin ön yüzünde değil de arka yüzünde veya alonj üzerinde yer alması halinde de şirket kaşesi dikkate alınmalıdır. Buna göre eğer temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin avale ilişkin kaşenin üzerinde bir adet, kaşeden ayrı ve açıkta başka bir adet olmak üzere iki imzası yer alıyorsa, kaşeyle bağı bulunan imzanın

[422] Kararlar için bkz. Y. HGK, T. 5.10.2011, E. 2011/12-480, K. 2011/598 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "…*Hemen vurgulanmalıdır ki, şirket yetkilisi tarafından da olsa senede atılan 2. imza, şirket kaşesi olmadan atılmış ise, burada keşideci sıfatı söz konusu olmayacağından, bu imza aval olarak kabul edilir ve bu imza sahibi borçtan şahsen sorumlu olur. Senette atılan her iki imza da şirket kaşesi üzerine atılmışsa, burada artık aval olgusundan söz edilemez*…"; Y. 12. HD, T. 3.5.2018, E. 2016/31230, K. 2018/4145 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu açıklamalar ışığında sorumluluk doğması için, keşidecinin atacağı tek imza yeterli olup, bononun ön yüzündeki ikinci imzanın atılması zorunluluğu olmadığından, şirket kaşesi dışına atılan imza aval olarak değerlendirilir (HGK. nun 05/10/2011 tarih ve 2011/12-480 Sayılı kararı). Somut olayda, takibe konu bonoda, düzenleyen olarak ... ... Ltd. Şti.'nin yazılı olduğu, senedin, muteriz borçlu şirket yetkilisinin şirket kaşesi üzerine attığı imzası ile keşide edildiği, ancak açıkta bulunan imzanın şirket yetkilisince inkar edildiği anlaşıldığından, adı geçenin açıkta bulunan ikinci imzasının aval olarak atıldığının ve dolayısıyla muteriz borçlu ...'ın borçtan şahsen sorumlu olduğunun kabulü için, yapılacak imza incelemesi ile açıktaki imzanın muteriz borçluya ait olduğunun belirlenmesi zorunludur*…"; Y. 12. HD, T. 18.10.2017, E. 2016/20223, K. 2017/12711 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu açıklamalar ışığında sorumluluk doğması için, keşidecinin atacağı tek imza yeterli olup, bononun ön yüzündeki ikinci imzanın atılması zorunluluğu olmadığından, şirket kaşesi dışına atılan imza aval olarak değerlendirilir (HGK. nun 05/10/2011 tarih ve 2011/12-480 Sayılı kararı). Buna göre; şirket yetkilisi ...'nın takip dayanağı senette muteriz şirket kaşesinin dışında imzasının olduğu ve bu imzayı da inkar etmediği anlaşıldığından, adı geçenin açıkta bulunan ikinci imzasının aval olarak atıldığının ve dolayısıyla borçtan şahsen sorumlu olduğunun kabulü gerekmektedir…"*.

[423] Y. 12. HD, T. 4.12.2017, E. 2016/24481, K. 2017/15073 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine konu edilen bonoda, keşideci, ... Filtre Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi olup, senedin çift imza ile düzenlendiği, senedin ön yüzündeki borçluya ait iki imzanın da şirket kaşesi üzerinde olduğu, kaşe dışında açığa imza atılmadığı görülmektedir. Bu imzayı atan ...'in keşideci ... Filtre Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'nin yetkili temsilcisi olması sebebiyle imzanın da şirket adına atıldığının kabulü gerekir*…"; Y. 19. HD, T. 25.10.2017, E. 2016/12641, K. 2017/7281 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Mahkemece, davaya konu takip dosyasına konu çekte keşideci .... Ltd. Şti'nin kaşesi üzerinde bulunan her iki imzanın da şirket yetkilisi olarak çeki düzenleyen davacı ...'ya ait olduğu, şirket kaşesi dışında açığa atılmış bir imza bulunmadığından davacının aval veren sıfatıyla imzasının bulunmadığı dolayısıyla davacının çek bedelinden şahsi sorumluluğu olmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm süresinde davalı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre*…".

Atılan ikinci imzanın temsilci sıfatıyla atıldığı belli olmayan şekilde gerçekleştirilmesi halinde bu imzanın aval olarak nitelendirilebileceğine ilişkin aksi doğrultuda görüş için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 227.

temsilci vasfıyla atıldığı; açığa atılan imzanın ise TTK m. 678 gereğince şahsi sorumluluk doğurduğu kabul edilmektedir. Kanaatimizce, kaşeden uzakta, ayrı atılan imza beyaz ciro olarak kabul edilmelidir[424].

b) Aval Verenin Birden Fazla İmzasının Bulunması

12. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu yakın tarihli bazı kararlarda düzenleyen lehine aval veren olarak imza atılıp ayrıca düzenleyen yerine senet düzenleme iradesiyle şahsi imzasının atılması halinde, bu kişinin aval veren olarak sorumlu olmayacağına hükmedilmiştir[425]. Bahsi geçen kararlarda aval veren kişi kendi adına ve düzenleyen adına olmak üzere bonoya iki adet imza atmış, aval veren kişinin düzenleyen adına atmış olduğu imzanın temsilci sıfatı kapsamında geçerliliği tartışılmıştır. Verilen kararlarda, iki imzanın da düzenleyen konumunda bulunmayan aval verene ait olduğu temelinden hareket edilerek, düzenleyen yerine atılan imzaların atılmamış sayılması yönünde hareket edilmiştir[426].

---

[424] Bu hususta bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.b).

[425] Y. 12. HD, T. 18.9.2017, E. 2016/19115, K. 2017/10822 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, muteriz borçlular, senette yer alan keşideci imzasının şirket yetkililerine ait olmadığını ileri sürmektedir. Mahkemece aldırılan 05/02/2015 tarihli bilirkişi ESAS NO : 2016/19115 raporunda dayanak senet üzerindeki imzaların borçlu şirket yetkililerine ait olmadığı, diğer muteriz borçlu ...'ın eli ürünü olduğu bildirilmiştir. Düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde, düzenleyen için aval vermiş olan da senet bedelinden dolayı sorumlu tutulamaz. Bu durumda, senette düzenleyenin imzasının bulunmadığı çekişmesiz olup, senet üzerinde atılı olan her iki imza da aval verene ait olduğundan, düzenleyen için aval vermiş olan şikâyetçi borçlu, bono bedelinden dolayı sorumlu tutulamaz*…"; Y. 12. HD, T. 14.12.2017, E. 2016/26025, K. 2017/15573 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*...Bu durumda, senette düzenleyen imzasının bulunmadığı çekişmesiz olup, senet üzerinde atılı olan her iki imza da aval verene ait olduğundan, düzenleyen için aval vermiş olan şikayetçi borçlu, bono bedelinden dolayı sorumlu tutulamaz…*"; Y. 12. HD, T. 24.9.2018, E. 2017/8410, K. 2018/8537 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Takibe dayanak yapılan 18/06/2014 düzenleme, 10/09/2014 vade tarihli, 176.000 TL bedelli bonoda keşideci olarak borçlulardan ... Asansör San. ve Tic. A.Ş. ünvanının yazılı olduğu, diğer borçlu ...'nun ise kefil olarak adının yazılı olduğu, senette birbirinin aynı olan iki adet imzanın bulunduğu ... Takibe konu senet üzerinde keşideci olarak ... Asansör San. ve Tic. A.Ş.'nin yazılı olduğu ve dosya arasında bulunan ... Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün 27.04.2015 tarihli 84329644/63187-47876 sayı numaralı müzekkerede keşideci şirketin yetkilisinin... ve ... olduğunun bildirildiği, muteriz borçlunun şirket yetkilisi olmadığı anlaşılmaktadır. Düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde, düzenleyen için aval vermiş olan da senet bedelinden dolayı sorumlu tutulamaz. Bu durumda, senette düzenleyenin imzasının bulunmadığı açık olduğundan, düzenleyen için aval veren şikayetçi borçlu, bono bedelinden dolayı sorumlu tutulamaz…*".

[426] Yukarıda bahsi geçen kararlardan E. 2017/8410 numaralı karar, maddi hata olduğu gerekçesiyle ilgili daire tarafından daha sonradan bozulmuştur. Her ne kadar hukuki olarak doğrudan yetkisiz temsil hükümlerinin gerekçe gösterilmesi bizce mümkün olmasa da, sonuç itibariyle düzenleyen olarak da imzası bulunan aval verenin bu imzadan şahsen sorumlu olacağına hükmedilmesi yerindedir. İlgili karar için bkz. Y. 12. HD, T. 28.11.2019, E. 2019/12684, K. 2019/17224 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu durumda, muteriz borçlu ...'nun şirket temsilcisi olmadığı halde şirket adına imza attığından dolayı aval veren sıfatıyla sorumluluğu bulunmamakla birlikte, temsil yetkisi olmadığı halde keşideci şirket adına senet imzalayan ve imza inkarında da bulunmayan muteriz borçlu ...'nun attığı imzadan dolayı şahsen sorumlu olacağı tabiidir. Yetkisiz temsilci sıfatıyla hareket eden borçlu, bonodan dolayı keşideci sıfatıyla sorumlu olacağından, hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılmasında yasaya aykırılık bulunmamaktadır...*".

Aval verenin senedin düzenleyeni adına ayrıca imza atması halinde, temsilcilik sıfatı bulunuyorsa yalnızca aval veren olarak sorumlu olmaktadır. Düzenleyen adına atılan imzada temsilci sıfatından bahsedilmemiş olması halinde, temsilci sıfatı bulunmaması sebebiyle TTK m. 678'in uygulanarak imsayı atan aval verenin esasen düzenleyen olarak sorumlu tutulmasına engel olmaktadır. Temsil ilişkisinin var olduğu ancak senetten belli olmadığı hallerde kambiyo borcundan temsilcinin sorumlu olması[427] mümkünse de, temsil ilişkisinin hiç bulunmadığı hallerde düzenleyen adına imzayı atan kişiye TTK m. 678'in uygulanması ve bizzat sorumlu tutulması mümkün değildir. Zira düzenleyen ve ilgili kişi arasında TTK m. 678'in etki edebileceği bir temsil ilişkisi bulunmadığı gibi taahhütte de temsilci sıfatıyla hareket edildiğinden bahsedilmemektedir. Yani düzenleyen yerine atılan imzanın hukuki bir görünüş doğurmadığı bu kapsamda savunulabilir.

Bizce aval verenin senette düzenleyen kısmında ve aval veren kısmında birer imzasının bulunması halinde, sorunun yetkisiz temsil temelinde tartışılarak çözüme kavuşturulması uygun bir çözüm yöntemi olmaktan uzaktır. Bu açıdan düzenleyen yerine imza atan kişinin amacı, üçüncü kişilerde düzenleyenin senet düzenleme doğrultusunda hareket etme arzusunda olduğu intibaını yaratmak olabilir. Başka bir anlatımla düzenleyenin senetle sorumluluk yüklenmek istediği izleniminin aval veren de dahil olmak üzere başka bir kişi tarafından oluşturulması mümkün olup, bu durum bizce sahte imza kapsamında değerlendirmek için yeterlidir. Yani imzayı atan kişinin düzenleyenin imzasını taklit etmesi gerekmez, kendi imzasının üçüncü kişilerde oluşturacağı kanaat bu açıdan tek başına yeterli sayılmalıdır[428].

Ayrıca kararlarda bahsedildiği şekilde hareket edilmesi halinde, uygulamada düzenleyenin imzasını araştırma yükümlülüğü kapsamında üçüncü kişilere mutlak bir sorumluluk yükleneceği açıktır. Senede yabancı konumdaki üçüncü kişinin, gözle görülebilen tahrifatlar ve şekil noksanlıkları haricinde imzaların gerçek sahibini ve geçerliliğini araştırması ise açık bir şekilde TTK m. 677'de bahsedilen imzaların

[427] Bu doğrultuda bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 166.
[428] Sahtekarlığı yapan kişinin kendi imzasını atması yahut başkasının imzasını atması arasında sadece subjektif unsur farkının olduğu, imzayı atan kişinin kendi imzasıyla da sahte imzaya sebebiyet verebileceği hakkında benzer doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 419-420.

bağımsızlığı ilkesine ters düşmektedir. Senedi devralan kişilerin senetteki görünüşe güvenlerinin korunması öncelikli yaklaşım olmalıdır[429]. Bunun aksine, düzenleyen adına atılan imzayı, iki adet benzer imza bulunduğu gerekçesiyle atılmamış saymak, aynı zamanda ilgili kararlarda aval veren bu kişilerin bir nevi ödüllendirilmesi olacaktır. Nitekim bu yolla hem aval verildiğinde hem de düzenlen adına sahte imza atıldığında senet kambiyo senedi vasfını kaybedeceğinden, bilinçli bir şekilde hukuki görünüşü oluşturan kişinin sorumluluğu ortaya çıkmayacaktadır. Bu açıdan düzenleyen adına atılan imzanın ayrı, aval veren imzasının ise ayrı şekilde değerlendirilmesi bu açıdan makul bir çözüm için önem taşımaktadır. Her ne kadar senetteki bedel için sorumluluk yüklenmemiş bir kişi için veilen avalin sorumluluk doğurmaması avalde temel prensip olsa da, şeklen de olsa imza olarak değerlendirilebilecek bir imzanın mevcut olması aval vereninsorumluluğu için yeterlidir. Nitekim TTK m. 677 ve TTK m. 702/2 kapsamında, düzenleyenin imzasının sahte olması, teminat altına alınan borcun şekle ait noksanlık olmaması nedeniyle de aval verenin sorumlu olmasını engellemezz. Yani sorumlu olmauan bir kişi lehine aval verildiğine yönelik bir yaklaşımın benimsenmesi bizcce mümkün değildir.

Düzenleyen adına atılan imzanın sahte imza olarak kabulü halinde, TTK m. 677 gereği senet kambiyo senedi vasfını korumakla birlikte, birden fazla imza atan aval veren kişinin sorumluluğunun tespiti de gerekir. Sahte imzayı atan kişinin bu imza sebebiyle sorumluluğu değerlendirildiğinde, öğretide kıyasen TTK m. 678 yetkisiz temsile ilişkin hükmün uygulanmasının ve sahte imzayı atan kişinin bu imzadan sorumlu olmasının yerinde olacağı ifade edilmektedir[430]. Bu sebeple düzenleyen yerine imza atan aval verenin TTK m. 678 gereğince bu imzadan bizzat sorumlu olması icap eder. Gerçekleştirdiği aval ise, bir kişinin kendi lehine aval vermesinin mümkün olmaması sebebiyle geçersiz sayılacaktır.

[429] Öztan'ın da belirttiği üzere "… *Kısacası, maksat temel beyanın 'geçerli olduğu hukuki görünümüne' güvenen kimselerin bu güvenini korumaktır*". Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 417.
[430] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 419-420. İmzanın birebir taklit edilmesi halinde imzayı taklit edenin benzer şeklide sorumlu olacağına ilişkin bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 168; Kendigelen/ Kırca, s. 97 ve dn. 193'te adı geçen yazarlar.

b. Avalin Kayıtsız veya Şartsız Olması

Avalin kayıtsız veya şartsız olması, avalin zorunlu şekli unsurları arasında yer alır. Avalin kayıtsız ve şartsız olması incelenmeden evvel "kayıtsız veya şartsız" kavramına özellikle değinmekte fayda vardır. Avale ilişkin "kayıtsız veya şartsız olma" temelde, avalin içeriğinin senet içeriği ile kural olarak tamamen örtüşmesine yöneliktir. Avalde irade beyanının senedin içeriği ile örtüşmemesi; yani senet üzerinde senedin içeriğine ilişkin yapılan kambiyo taahhüdünün, kanunun izin verdiği haller dışında senet içeriğinden farklı olması, avalin kayıtsız veya şartsız olmasına aykırıdır.

i. İzin Veren Kayıtlar

TTK'da avalin senet içeriğinden farklı olabileceğine ilişkin doğrudan bazı düzenlemeler mevcuttur[431]. İlk olarak TTK m. 700/1'de doğrudan, kanun koyucu poliçedeki bedelin ödenmesinin aval suretiyle kısmen teminat altına alınabileceğinden bahsetmektedir. Aval veren kişi, aval vasıtasıyla sorumlu olmak isteyeceği tutarı TTK m. 700/1 sayesinde istediği gibi sınırlayabilmektedir. Bu sayede baştan itibaren, poliçedeki bedelin tamamından değil de kendi istediği miktar ile sorumlu olmak üzere avali gerçekleştirmektedir. İkinci olarak TTK m. 722/1'e göre aval verenin protestosuz kaydı yazarak avali imzalaması halinde, aval geçerli sayılır ve hamilin aval verene başvurabilmesi için protesto düzenlemesine gerek kalmaz[432]. Üçüncü olarak, TTK m. 734/1'e göre aval verenin gereğinde poliçeyi kabul edecek veya ödeyecek olan araya gireni göstermesi mümkündür ve bu kayıt halinde de aval geçerli sayılır.

ii. İzin Verildiğinden Bahsedilmeyen Kayıtlar

TTK'da açıkça bahsedilen kayıtlar dışında, avalde yer alabilecek kayıtlar olarak bahsedilmeyen ancak avalde yer alıp alamayacağı tartışılabilecek bazı kayıtlar da mevcuttur. Aval verenin kabule arz şartı veya yasağı koyması, kabule arz süresinin

---

[431] Bu kısımda yapılacak açıklamalar avalin kayıtsız veya şartsız olması ile avale eklenip eklenemeyen kayıtları belirlemekten ibaret olup, kayıtların sorumluluğa etkisi hakkında açıklamalar sorumluluk kısmında ayrıca yapılacaktır.

[432] Ancak belirtmemiz gerekir ki kanunun bahsettiği aval veren kişi senet üzerindeki her aval veren olarak değerlendirilmemelidir. Nitekim poliçede kabul eden muhatap varsa bu kişi lehine aval veren kişiye başvurabilmek için protesto düzenlenmesine gerek yoktur. Bonoda da düzenleyen asıl borçlu konumunda olduğu için, düzenleyen lehine aval veren kişiye başvurabilmek için protesto düzenlenmesine gerek yoktur. Sonuç olarak TTK m. 722/1'de bahsi geçen ve protestosuz kaydı yazabilecek olan aval veren kişi, kendisine başvurulabilmesi için protesto düzenlenmesi zorunlu olan aval verenlerdir. Başvurulabilmesi için protesto düzenlenmesi gerekmeyen hallerde, aval verenin "protestosuz" yazması, zaten protesto gerekmediğinden bir anlam ifade etmez. Asıl borçlu lehine aval veren kişiye protesto düzenlenmeden de başvurulabileceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.C.

kısaltılması veya artırılması, kabul etmemeden sorumsuzluk kaydı, ödememeden sorumsuzluk kaydı, ciro edilemez kaydı ve hamilin kendisine başvuru imkânını kısıtlayan diğer kayıtlar örnek olarak verilebilir.

Kabule arz şartı veya yasağı TTK m. 692'de bahsedilmektedir. İlgili hükümlerde, kabule arz şartı veya yasağı koyabilme yetkisi aslen düzenleyene verilmiş olup, TTK m. 692/4'e göre şartları varsa cirantanın da poliçenin kabule arzını şart koşabilmesi mümkündür. Düzenleyenin veya cirantanın koyabileceği kayıtlar olarak belirlenmiş olan kabule arz şartı veya yasağı, bizce bu kişi lehine aval veren kişinin dolaylı olarak kullanabileceği kayıtlar değildir[433]. Aval veren kişi, TTK m. 702/1 gereğince lehine aval verdiği kişiyle aynı şekilde sorumlu olmakta iken, poliçe bedelini ödemesi halinde ne hamilin haklarına ne de lehine aval verdiği kişinin haklarına halef olmaz. Aval verenin avali bağımsız bir kambiyo taahhüdü niteliğindedir. Bunun sonucunda aval verenin sorumluluğu, lehine aval verdiği kişinin koyduğu kayıtlar göz önünde tutularak, TTK m. 702/1 çerçevesinde ancak tamamen bağımsız bir taahhüt olarak ortaya çıkar. Aval veren kişiye bir düzenleyen veya ciranta olarak yaklaşıp onların yazabileceği kayıtları yazma imkânı vermek, kanaatimizce kambiyo hukukuyla bağdaşmayacak bir yaklaşım olacaktır. Aval verenin kambiyo senedinde yer alma amacı, sadece teminat sağlamaktan ibarettir. Aval veren, kanunda izin verilen açık haller haricinde, senette kayıtlar ekleyerek sorumluluğunu sınırlandırabilen bir konumda yer almaz. Bu sebeple, TTK'nın açıkça izin verdiği haller dışındaki sorumluluğu kısıtlayan kayıt veya şartların avale eklenebilmesi mümkün değildir.

TTK m. 693/2 ve TTK m. 693/3'e göre görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçelerde, düzenleyenin TTK m. 693/1'de bahsedilen 1 yıllık kabule arz süresini hem kısaltma hem uzatma kaydı koyabilmesi mümkünken cirantanın bu süreyi yalnızca kısaltma kaydı koyabilmesi mümkündür. Kabule arz şartı veya yasağında olduğu

[433] Bu doğrultuda görüş için bkz. Kınacıoğlu, Naci, "Kabule Arzı Yasaklanmış Poliçeler", **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara, 1967 (S. 6), s. 903. Aval verenin kabule arz şartı veya yasağı koyabileceğine ilişkin aksi doğrultuda görüş için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 813; Demirkapı, Aval, s. 161.

gibi, bizce bu kayıtlar da yalnızca ilgilileri tarafından kullanılabildiği için, aval verenin kabule arz süresini kısaltıp uzatabilmesine ilişkin kayıt koyabilmesi mümkün değildir[434].

Poliçenin kabul edilmemesi, TTK m. 713/2 gereğince hamile vadeden önce başvurabilme hakkı tanımaktadır. Başvuru hakkının kullanılabilmesi için ise kural olarak kabul etmeme protestosunun çekilmesi gerekir. TTK m. 679'da yer alan, düzenleyenin poliçenin kabul edilmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıt koyabileceği hükmü, poliçenin kabul edilmemesi halinde hamilin düzenleyene vadeden önce başvurabilme imkânını kısıtlayan bir kayıttır. Aval verenin, yukarıda bahsedildiği üzere, "aynen aval verilen kişi gibi sorumlu olma" düzenlemesi kapsamında, yalnızca düzenleyene tanınmış olan bir haktan dolaylı olarak faydalanması ve kanunun izin vermediği şekilde TTK m. 702/1'den ayrılması bizce mümkün değildir[435].

TTK m. 679/1 ve 685/1 birlikte değerlendirildiğinde, düzenleyenin poliçenin ödenmemesinden sorumsuzluk kaydı koyabilmesi mümkün değil iken, cirantanın böyle bir kaydı koyabilmesi mümkündür. Aval verenin kanunen kendisinin sahip olmadığı bir hakkı kullanarak TTK m. 702/1'i aşabilmesi mümkün değildir. Aynı zamanda bir yandan senetteki bedelin ödeneceğine ilişkin senet üzerinde aval vererek senedi devralanlar üzerinde güvence oluşturmak, diğer yandan aval verenin senedin ödenmemesinden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıtla sorumluluğunu kaldırabileceğini belirtmek avalin varlık amacıyla da bağdaşmamaktadır[436].

TTK m. 685/2'ye göre bir ciranta poliçenin tekrar ciro edilmesini yasaklamışsa, ciranta poliçenin sonradan ciro edildiği kişilere karşı sorumlu olmamaktadır. Cirantanın sorumluluğunu sınırlama vasıtası olarak kullanabileceği bu hükmün, dolaylı olarak aval hakkında da uygulanması, yani aval verenin "ciro edilemez" yazarak senedin ciro edilmesini engellemesi, yukarıdaki kayıtlara benzer şekilde, bizce mümkün değildir[437]. Zira TTK m. 685/2 yalnızca cirantaların kullanabileceği bir hak olup, başkaca kişilerin bu haktan faydalanabilmeleri mümkün değildir.

---

[434] Aksi görüşte bkz. Öztan m. 813; Öğütçü, s. 163; Stranz, s. 196. Karayalçın da, aval verenin ibraz süresini kısaltabileceğinden bahsetmektedir. Bkz. Karayalçın, s. 229.
[435] Bu doğrultuda görüş için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 224; Karayalçın, s. 229.
[436] Bu doğrultuda görüş için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 224; Karayalçın, s. 229.
[437] Aksi görüş için bkz. Karayalçın, s. 229; Öğütçü, s. 163;Demirkapı, Aval, s. 164.

Poliçede kabul eden muhatap lehine aval veren kişi kabul eden muhatap gibi asli sorumlu olmaktadır[438] ve ilgili aval verene başvurabilmek için protesto çekilmesi gerekmez. Bunu engelleyecek şekilde; avalde, kabul eden muhatap lehine aval verene başvurabilmek için protesto çekilmesi gerektiğine ilişkin bir kayıt eklenemez[439]. TTK m. 722/1'de aval verenin protestosuz kaydı ekleme hakkı mevcut olup, protesto gerekmeyen bir halde protesto zorunluluğu getirebileceğinden bahsedilmemektedir. Ayrıca aval veren kişinin sorumluluğu, TTK m. 702/1 kapsamında aval verdiği kişinin konumuna bağlıdır. Bundan ayrılacak şekilde; aval verenin sorumluluğunu aval verilen kişinin sorumluluğundan tamamen ayırabilecek, bağını koparabilecek tarzda, aval vereni asıl borçlu gibi sorumlu olma konumundan başvuru borçlusu gibi sorumlu olma konumuna getirebilecek kanuni olmayan kayıtlar, avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı niteliktedir.

Hamilin aval verene başvuru imkânını kısıtlayan diğer benzer kayıtlar da, yukarıda bahsedildiği gibi aval veren tarafından senede eklenemez. Bu kapsamda kimin lehine aval verilmiş olunursa olunsun, lehine aval verilene ilişkin şart koyularak sorumluluğun sınırlandırılması mümkün değildir[440]. Ancak şarta ilişkin önem arz eden husus, şartın sorumluluğu sınırlayan gerçek bir şart olarak vücut bulmasıdır. Eğer şart, zaten senetten anlaşılan bir durumu ortaya koymaktan ibaret ise, açıklamanın şart kapsamında değerlendirilmemesi gerekir. Örneğin muhatap lehine aval veren A "muhatap kabul ederse avalimdir" şeklinde bir açıklama eklemişse, bu açıklamanın şart olarak yorumlanmaması icap eder. Nitekim muhatabın kabul etmediği bir poliçede, muhatap lehine verilen aval geçerli olmayacaktır. Aval verenin şarta benzeyen bu açıklaması, zaten aval verenin sorumluluğunun doğması için bulunması gereken asli bir unsur niteliğinde olduğu için, ilgili açıklama muhatabın kabul beyanından sonraki aşamada şart kapsamında değerlendirilmez. Aval verenin açıklaması senetten anlaşılan durumu ortaya koyma kapsamında değerlendirilmiyor ise, yapılan açıklama kendi içerisinde değerlendirilmelidir. Örneğin, ciranta C_2 lehine aval verecek olan A, muhatabın kabul beyanı yer almadığı için "muhatap kabul ederse avalimdir" şeklinde bir şartı, muhatabın

[438] Aval verenin, lehine aval verdiği kişinin niteliğine göre asli sorumlu veya başvuru borçlusu olarak sorumlu olmasına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.C.
[439] Karşı görüş görüş için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 813; Demirkapı, Aval, s. 162; Stranz, s. 196.
[440] Muhatap lehine verilen avalin, hamilin itirazı olmaması halinde, şarta bağlı olabileceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Karayalçın, s. 229; Öğütçü, s. 163.

kabul beyanına bağlı olarak gerçek bir şart olarak gerçekleştirildiği için, avale ekleyemez. Ciranta lehine muhatabın kabulü şartına bağlı gerçekleşen bu aval geçersiz sayılır.

Aval müteselsil sorumluluk içeren bir karaktere sahip olduğu için, aval veren senede ekleyeceği bir kayıt ile sorumluluğunu müteselsil olmaktan çıkaramaz[441]. Aval veren, aval verdiği kişinin bulunduğu konuma bağlı olarak müteselsil bir karaktere sahiptir. Bu doğrultuda kendisine başvurmadan önce lehine aval verdiği kişiye başvurulmasına yönelik kayıt ekleyemez.

Son olarak, avalin özelliklerinden bahsettiğimiz bölümde avalin soyut bir kambiyo taahhüdü olduğu ifade edilmişti. Avalin soyut olmasına aykırı olabilecek şekilde, avaldeki temel ilişkinin aval şerhinde açık bir şekilde gösterilmesi de mümkün değildir. Uygulamada rastlanma ihtimali pek olmasa da temel ilişkiyi gösteren kayıtlar, teminat kaydına benzer bir şekilde, avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı niteliktedir

Yukarıdaki açıklamalarımız kapsamında sonuç olarak ifade etmemiz gerekir ki; aval veren kişi, sırf o kişinin aval vereni olması sebebiyle, aval verilenin sahip olduğu haklara kendisinin de doğrudan haiz olması mümkün değildir. Bu netice ile lehine aval verdiği kişinin senede ekleyebileceği kayıtları aval veren sıfatıyla senede ekleyemez. Aval veren kişinin senede ekleyebileceği kayıtların yalnızca kendi aval veren konumundan kaynaklanması gerekir. Bu sebeple kanunda açıkça bahsedilen düzenlemeler haricinde, aval verenin senetteki bedelin ödenmesine ilişkin TTK m. 702/1 temelindeki sorumluluğunu, kayıtlar veya şartlar ekleyerek, iradi olarak kısmen veya tamamen kısıtlayabilmesi mümkün değildir. Aval verilen kişi gibi sorumlu olmak demek, aval vereni bu kişi konumuna sokmaz. Nitekim TTK m. 702/3'te aval verenin aval verilene başvuru hakkı olduğu belirtilerek, aval veren ve aval verilen kişilerin konumlarının birbirinden tamamen bağımsız olduğunu da açıklamaktadır. Kanunun izin vermediği bir şekilde aval sorumluluğunun sınırlanabilmesi, avalin hizmet ettiği amaca da aykırı bir özellik arz etmektedir.

Aval sorumluluğunu sınırlamayan nitelikteki açıklamaların ise kayıt ve şartsızlığa aykırı değerlendirilmemeleri gerekir. Bu kapsamda sorumluluğun ve senetteki

[441] Bu doğrultuda görüş ve öğretideki kanaatler hakkında bkz. Karayalçın, s. 224 ve dn. 17.

konumunun tespiti amacıyla eklenen, temelde kayıt ve şart olarak ifade edilemeyen "temsilci sıfatıyla" ve "şahit" gibi açıklamalar avalin hukuki konumunu etkileyen kayıt ve şart sayılmazlar. Uygulamada rastlanma ihtimali pek olmasa da avalde bedel kaydı ise, yalnızca ispat vazifesi gören, gerçek bir kayıt ve şart kapsamında değerlendirilmeyen açıklamadır[442]. Yine birazdan bahsedileceği üzere sorumluluğun kapsamını genişleten kayıt ve şartlar da, kanuna ve senedin niteliğine aykırı olmadıkça, gerçek kayıt ve şart kapsamında değerlendirilmezler. Poliçeyi kısmi olarak kabul eden bir muhatap lehine aval verilmiş olması halinde "*senet bedelinin tamamıyla sorumluyum*" benzeri açıklama ise kayıt ve şart kapsamında avali geçersiz hale getirmez. Nitekim aval verenin bu doğrultuda bir açıklama yapması mümkün olup, hamile karşı kısmi kabul edilen miktarı aşan miktarın ödenmesi riskini aval veren taşır.

iii. Aykırı Kayıtların Aval Şerhine Etkisi

Avalde yer alamayacak kayıt ve şartların avale eklenmesi halinde, avalin hukuki konumunun ne olacağı üzerinde durmamız gerekir. Böyle bir halde, avalin hukuki konumu hakkında iki görüş bulunmaktadır.

Öğretideki yazarlardan bir kısmı, avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı olacak şekilde kayıt ve şart eklenmesi halinde, bu kayıt ve şartın yazılmamış sayılması gerektiğini savunmaktadırlar[443]. Diğer görüşte yer alan yazarlar ise aval verenin senede gerçek anlamda bir şart eklemesi halinde, kambiyo senetlerinin şart kabul etmez yapılarıyla bağdaşmadığından dolayı, böyle bir avalin kambiyo hukuku özelinde hukuki bir sonuç doğurmayacağını ifade etmektedirler[444].

---

[442] Nitekim bedel kaydı, karşı edimden bahsedilmeyen bir yapıdadır. Bedel kaydı ile alakalı genel olarak bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 485-486; Poroy/ Tekinalp, s. 170; Pulaşlı, s. 152.

[443] Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 221-222; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 171; İmregün, s. 80; Bozer/ Göle, s. 172; Bahtiyar, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 85. Bu görüşte olan yazarlardan Poroy/ Tekinalp cironun kayıtsız ve şartsız olmasına ilişkin ciro hakkındaki TTK m. 682/1 hükmünü temel almakta iken, diğerleri ise TTK m. 682/1'e değinmeden sadece yazılmamış sayılması gerektiğini belirtmekle yetinmiştir

[444] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 813; Domaniç, s. 190; Demirkapı, Aval, s. 103; Stranz, s. 197. Demirkapı her ne kadar atıf yaptığımız kısımda kayda ve şarta bağlanmış avalin bir kambiyo taahhüdü olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiş olsa da, bizim geçersizliğe sebebiyet veren kayıt ve şart kapsamında değerlendirdiğimiz bazı açıklamaları Demirkapı geçersizliğe sebebiyet vermeyen ve avalin geçerliliğini etkilemeyen kayıtlar olarak incelemektedir. Yazarın açıklamaları için bkz. Demirkapı, Aval, s. 162-164. Güral ise avalin şarta tabi olamayacağını belirtmekle birlikte şarta bağlı tutulmuş avalin hukuki konumunun ne olacağından ayrıca bahsetmemektedir. Bkz. Güral, s. 450.

Aval veren, yalnızca ciranta için değil aynı zamanda misal bonodaki asıl borçlu olan düzenleyen ve poliçede asıl borçlu olan kabul eden muhatap lehine de aval verebilir. Temelde bonoda düzenleyen lehine aval vermiş olan kişinin sorumluluğu bir ciranta lehine aval vermiş olan kişinin sorumluluğundan da farklılık arz eder[445]. Başka bir anlatımla TTK m. 702/1 gereği bonoda düzenleyen lehine aval veren kişi aval verdiği kişinin taahhüdü kapsamında sorumlu, ciranta lehine aval veren kişi ise cirantanın taahhüdü kapsamında sorumludur. Ciranta lehine aval veren kişinin avalindeki şart, (bizce hukuken mümkün olmasa da) aval verilen kişinin sıfatından yola çıkarak TTK m. 682/1'e göre yazılmamış sayılacakken; düzenleyen lehine aval veren kişinin avalindeki şarta ise TTK m. 682/1'i uygulamak, aval verilenin düzenleyen olması sebebiyle mümkün olmayacaktır. Zira bonoda ciranta lehine aval veren kişiye TTK m. 682/1 uygulanacaksa düzenleyen lehine aval verene TTK m. 776/1-b ve TTK m. 777/1 hükümlerinin uygulanması ve avalin geçersiz sayılması daha uygun düşecektir. Fakat ilgili görüşü savunan yazarlar, avalin kimin lehine verildiğine bakılmadan her durumda ciroya ilişkin TTK m. 682/1'i uygulayarak, aval verilen kişinin aval açısından önemini ihmal etmiş olmaktadırlar. Aynı durum TTK m. 696/2 gereğince kabulde de söz konusudur.

Bizce TTK m. 682/1'in kıyasen uygulanması zaten avalin yapısına da uygun düşmemektedir. Avalin kayıtsız ve şartsız niteliği, kendine has bir durum ifade etmektedir. Bir başka kambiyo taahhüdüne ilişkin düzenlemenin avale uygulanabilmesi ihtimal dâhilinde olsa da, kayıt ve şart hususunda hüküm tesis edilebilmesine avalin özelllikli konumu büyük bir engel oluşturmaktadır. Yukarıda bahsedildiği gibi; kıyas yapılacaksa bile TTK m. 702/1 sebebiyle aval verilenin sıfatı dikkate alındığında, farklı kişilere aval verenlerin taahhütleri farklı hukuki neticelere tabi olacaktır. Bu sebeple avalin kayıtsız ve şartsız olması hususunda, kıyasen TTK m. 682/1 kapsamında şartın yazılmamış sayılmasının avale uygulanabileceğini belirten yazarlara katılmamaktayız.

Bizce avalin kayıtsız ve şartsız olması kuralına aykırılık halinde, ikinci görüş doğrultusunda avalin kambiyo hukuku özelinde bir hukuki sonuç doğurmaması daha

[445] Nitekim bonoda düzenleyen lehine aval veren kişiye başvuruda bulunabilmek için protesto düzenlenmesi gerekmezken ciranta lehine aval veren kişiye başvurabilmek için protesto düzenlenmesi mecburidir. Aynı şekilde bonoda düzenleyen lehine aval veren kişi düzenleyen gibi senetten dolayı asıl sorumlu konumunda iken ciranta lehine aval veren kişi ciranta gibi başvuru borçlusu konumundadır.

uygun görünmektedir[446]. Kambiyo senetleri yapıları gereği, kanunun izin verdiği haller haricinde, senetteki esaslı unsurları etkileyen kayıt ve şart kabul etmeyen yapıdadırlar. Her bir taahhüt açısından izin verilen kayıt ve şartlar zaten TTK'da açıkça düzenlenmektedir[447]. TTK'da başka bir kambiyo taahhüdü ile alakalı düzenlemede bahsedilmekle birlikte avalde kullanılabileceği açıkça belirtilmeyen yahut TTK'da hiç bahsedilmeyen bir kayıt ve şart aval açısından sorumluluğun kapsamını kısıtlayabiliyorsa, bizce bu kayıt ve şart avale ilişkin esaslı ve gerçek bir kayıt ve şart konumunda yer alır[448]. Aval verenin aval işlemini gerçekleştirdiğinde yüklendiği sorumluluk, senet bedelinin ödeneceğine ilişkin kanuni şartlar çerçevesinde teminat sorumluluğudur. Bu sebeple eğer kayıt ve şart, bazı veya bütün taraflar açısından aval verenin sorumluluğunu sınırlandırıyor veya ortadan kaldırıyorsa, gerçek bir kayıt ve şartın doğurduğu hukuki netice olan geçersizliğe sebebiyet vermesi gerekir. Örneğin aval verenin "ciro edilemez" yazması; kendi sorumluluğunu kanunda açıkça bahsi geçmeyen şekilde, daha sonradan senedi devralanlara karşı sorumlu olmayacak biçimde sınırlandırdığı için, kayıtsız ve şartsız olmaya aykırı olduğundan avali geçersiz hale getirir.

Aval verenin yazdığı kayıt ve şart, kanuna aykırı bir nitelik arz etmemek koşuluyla, aval sorumluluğunu kısıtlamaktan ziyade genişletmek amacıyla yazılmışsa, bu kayıt ve şartın avali geçersiz hale getirmediğinin kabulü yerinde olacaktır. Aval verenin sorumluluğunu genişletebilecek kayıt ve şartlar, temelde TTK m. 702/1'den kaynaklanan ve aval verilen kişinin taahhüdünün kapsamına göre şekillenen sorumluluğu, senetteki unsurlara riayet edilerek hamilin lehine artırma amacı taşımaktadır. Örneğin, TTK m.

[446] İkinci görüş doğrultusunda açıklamalarımızı yapmakla birlikte, açıklamalarımız hukuki neticenin ne olacağına ilişkindir. Yoksa hangi açıklamanın kayıt ve şart olacağına ilişkin, bazı hususlarda ikinci görüştekiler ile farklı görüşlerimiz yer almaktadır.

[447] Örneğin poliçede faiz şartına ilişkin kurallar TTK m. 675'te, poliçenin ödenmemesine ilişkin düzenleyenin sorumsuzluk kaydı koyamayacağı TTK m. 679'da, kısmi cironun batıl olduğu TTK m. 682/2'de, görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçelerde kabule arz süresinin uzatılması ve kısaltılmasının şart olarak belirlenebileceğine ilişkin TTK m. 693 bu açık düzenlemelere örnek olarak gösterilebilir

[448] Poroy/ Tekinalp'in avale ilişkin izin verilmeyen kayıt ve şartların yazılmamış sayılması doğrultusunda fikirlerini belirttiklerinden yukarıda bahsedilmişti. Her ne kadar bu görüşte olsalar da yazarlar aynı eserde kayıt ve şartlar hakkında " *Kanunun öngörmediği bir kayıt poliçede yer alırsa, bu kayıt esaslı unsurlardan birini zedelemiyorsa, sadece konmamış sayılmak gerekir*" şeklinde açıklama da yapmaktadır (bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 171). Bahsi geçen açıklama kayıt ve şartlar hususunda, bütün kambiyo taahhütleri açısından kılavuz noktası olarak kullanılabilir yapıdadır. Açıklamanın mefhumu muhalifinden "*Kanunun öngörmediği bir kayıt poliçede yer alırsa, bu kayıt esaslı unsurlardan birini zedeliyorsa, bağlı olduğu taahhüdü geçersiz hale getirir*" anlamı çıkarılabilir. İşte avalde de, bizce sorumluluğun kısıtlanmasına ilişkin kayıt ve şartlar aval açısından esaslı unsur olan sorumluğu zedelediği için, avali geçersiz hale getirir. Sorumluluğu kısıtlamadığı için esaslı unsuru zedelemeyen "sorumluluğu artıran kayıtlar" ise, birazdan bahsedileceği üzere avali geçersiz hale getirmez.

685/1 çerçevesinde poliçenin kabul edilmeme halinden kendini sorumsuz tutan ciranta C_3 lehine aval veren kişi[449], normal koşullarda TTK m. 702/1 gereğince kabul edilmeme halinden sorumsuzluktan kendisi de faydalanır. Yani ayrıca bir kayıt yazmamış olan aval veren kişi TTK m. 702/1'e göre ciranta gibi kabul edilmemeden sorumsuz olur. Poliçenin kabul edilmemesi ihtimalinde, TTK m. 730'da yer alan süreler geçmemişse, bu halde vadeye kadar kendisine başvurulamaz. Aval verenin, her ne kadar C_3 kabul edilmemeden sorumsuzluk kaydı koyda bile, "*kabul edilmese dahi avalimdir*" şeklinde yazdığı bir kayıt bu yolla sorumluluğun hamile karşı artırılması anlamını içermektedir. Söz konusu kayıt avali kısıtlamaktan ziyade sorumluluğun kapsamını genişlettiği için, yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde aval şerhinin geçersiz olmasına sebebiyet vermez. Bununla birlikte aval verene, yazdığı açıklama sebebiyle kabul edilmeme halinde vadeden önce de başvurulabilmesi mümkün olsa da, aval verilen kişi halen kendi taahhüdü kapsamında sorumlu kalmaya devam eder. Yani C_3'ün sorumluluğunu kendisi açısından genişleten aval veren, bu kayda bağlı olarak meşru hamile ödeme yaparsa C_3'e, C_3'ün kayıtları göz önünde tutulduğunda, vadeden önce başvurabilmek mümkün olmayacaktır. Ancak C3'ten önce yer alan fakat kabul edilmemeden sorumsuzluk kaydı koymayan bir poliçe borçlusuna ise başvurabilme imkânı olacaktır.

Aval verenin sorumluluğunu genişletebileceği kayıtlarda senedin kendi sınırlarına dikkat edilmelidir. Bonodaki bedel 10.000 TL olmasına rağmen aval veren "*20.000 TL olarak avalimdir*" şeklinde bir belirleme yapmış olabilir. Bu şekilde bir kaydın yazılmamış sayılaması kabul edilemeyeceği gibi aval verenin senet bedeli olan 10.000 TL'yi aşan kısımdan sorumlu olması da düşünülemez. İlgili kaydın avalin geçersiz olmasına sebebiyet vereceği düşünülse bile, bu yaklaşım hukuki yarardan uzak olacaktır. Nitekim senedin 10.000 TL bedelli olduğu senetteki bütün borçlular, hamil ve üçüncü kişiler tarafından görülebilmektedir. Bu açıdan aval verenin aval miktarına ilişkin belirleme yaparken yapmış olduğu hata avalin geçersizliğine neden olan esaslı bir hata kapsamında yer almaz. Bu sebeple, aval verenin senet bedelinden fazla miktarda aval belirlemesi yapmış olması halinde, bu belirlemenin "senet bedelinin tamamıyla

[449] Kabul edilmemeden sorumsuzluk kaydı koyan ciranta lehine aval verilebileceğine, ödenmemden sorumsuzluk kaydı koyan ciranta lehine ise aval verilemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.a.i.

sorumluluk" amacıyla yapıldığı kabul edilmelidir. Bu yaklaşım tarzı hem avalin geçersiz olmaması neticesini doğururken hem de hamilin korunmasına hizmet etmektedir.

Sonuç olarak ifade etmemiz gerekirse, esaslı unsuru zedeleyen gerçek bir kayıt ve şarta bağlı tutulmuş avalin geçersiz sayılması bizce yerinde olacaktır. Aval verenin kısmen de olsa teminatın vazifesini engelleyebilecek veya işlerliğini erteleyebilecek kayıt ve şartlara ise izin verilmemelidir[450]. Bununla birlikte senedin niteliğine ve kanuna aykırı olmamak koşuluyla, aval verenin sorumluluğunu artıracağı kayıt ve şartlar ise avalin geçersizliğine sebebiyet vermemektedir.

c. Aval Kaydı

i. Aval Kaydının Önemi ve Yapısı

Aval kaydı, aval verenin attığı imzanın aval olarak değerlendirilebilmesine imkân sağlayan iradenin senette ifade edilmesidir. Bir başka anlatımla, atılan imzanın hukuki vasfına etki eden nitelikli irade açıklamasıdır. Aval kaydı sayesinde senetteki bedel için sorumlu olan kişiler, senedin hamili ve üçüncü kişiler, atılan imzanın hukuki vasfını rahatlıkla değerlendirebilme imkânına sahip olmaktadır. Aval vermek amacıyla senede imzasını atan kişinin oluşturduğu teminat da senetten rahatlıkla anlaşılabilmektedir. TTK m. 701/2'ye göre aval kaydı aval şerhinde kural olarak bulunması zorunlu olan bir unsurdur.

TTK m. 701/2'de aval kaydının asıl vücut bulma şeklinin "aval içindir" şeklinde olacağı belirtilmektedir. Türk hukuku açısından yapılan açıklamanın Türkçe olması gerekmekle birlikte tıpkı poliçede poliçe kelimesinde, bonoda bono kelimesinde ve çekte çek kelimesinde olduğu gibi, senet Türkçe'den başka bir dilde yazılmışsa o dildeki aval kelimesinin bulunması gerekir[451]. Bu sebeple örneğin düzenleyen Ahmet'in Lehtar

[450] Aval verenin koyduğu kayıt ve şartlar ile lehine aval verdiği kişinin koyduğu kayıt ve şartların birbirine karıştırılmaması önemlidir. Bu açıdan aval verilen kişinin yazabildiği kayıt ve şartı aval veren kişinin yazamaması mümkündür.

[451] Poliçede poliçe kelimesinin, bonoda bono kelimesinin ve çekte çek kelimesinin senet dilinde yazılması hakkında bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 448-449, s. 983 ve s. 1040; Poroy/ Tekinalp, s. 150, s. 301 ve s. 313; Pulaşlı, s. 133, s. 250 ve s. 309; Kendigelen/ Kırca, s. 145, s. 164 ve s. 279.

Melike'ye vermiş olduğu ve Türkçe yazılmış bir bonoda, avalin Almanca karşılığı olan "wechselbürschaft" ibaresi kullanılarak gerçekleştirilen aval şerhi geçerli değildir.

Aval açıklamasının el ile yapılması gerekmekle birlikte, uygulamada karşılaşılma ihtimali bulunmasa da, hazır kaşeler basılarak aval açıklaması yapılması mümkündür. Aval olarak değerlendirilebilecek olan açıklamaların aval veren tarafından ve mutlaka el ile yazılmasına gerek yoktur[452]. El ürünü olması gereken esaslı unsur avale ilişkin imzanın kendisidir.

ii. Aval Kaydı Niteliğinde İbareler

TTK m. 701/2'de aval kaydının normal yoldan "aval içindir" ibaresiyle yapılacağından bahsedilmektedir. TTK m. 701/2'nin devamında "aval içindir" açıklaması ile eş anlamlı başka bir ibarenin de aval açıklaması olarak değerlendirilebilmesine açıkça imkân tanımakla birlikte bu hususstaki boşluğun doldurulması öğreti ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Yargı kararlarında da bu doğrultuda, senet üzerinde kefil olduğunu açıklayıp imzalayan kişinin bu imzasının aval kapsamında olduğuna hükmedilmektedir[453]. Türk öğretisinde de senede "kefilim" yazılarak atılan imzanın aval olduğu kabul edilmektedir[454]. Bu açıklamanın senette muhatap olarak görünen kişi tarafından yazılması ve imzalanması halinde, gerçekleştirilen iradenin avale yönelik

---

[452] Sengir, s. 11.

[453] Senede kefil olduğunu yazan kişinin aval veren olarak kabul edileceğine hükmeden örnek kararlar için bkz. Y. 19. HD, T. 26.11.2018, E. 2017/331, K. 2018/607 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 14.12.2017, E. 2016/26025, K. 2017/15573(www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 30.5.2017, E. 2016/16001, K. 2017/8360 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 9.3.2017, E. 2016/12589, K. 2017/3485 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 20.12.2016, E. 2016/31366, K. 2016/25784 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 30.5.2016. E. 2016/2315, K. 2016/15158 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 18.1.2016, E. 2015/25240, K. 2016/2668 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 27.6.2013, E. 2013/10055, K. 2013/24337 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).
Öztan, senedin adi kefil sıfatıyla imzalanması halinde TBK m. 585'e (EBK m. 486) göre adi kefalet hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Ancak kanaatimizce kişi ister adi kefil sıfatıyla isterse de müteselsil veya müşterek kefil sıfatıyla senedi imzalamış olsun, aval veren konumunda yer almaktadır. Bu doğrultuda karar için bkz. Y. 12. HD, T. 7.6.2004, E. 2004/9938, K. 2004/14471 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Takip dayanağı kambiyo senedini kefil sıfatıyla imzalayan da aval veren sıfatını taşır. Adi kefil sayılmaz*…".

[454] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 800; Arslanlı, s. 98; Karayalçın, s. 224; Poroy/ Tekinalp, s. 221; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 170; Tandoğan, s. 715; Sengir, s. 30; Öğütçü, s. 161; Doğanay, s. 1917; İpekçi/ İlbuldu, s. 26 ; Zeki Namık Aral, Senedatı Ticariye, Türkiye Matbaası: İstanbul, 1934, s. 112. Kambiyo senedi uygulamasında özellikle matbu bonolarda kefil hanesi yer alabilmektedir. Böyle bir durumda da kefil hanesinin karşısındaki kişi veya kişilerin aval veren olarak senedi imzaladığı kabul edilir.

olduğu kabul edilecektir[455]. "Teminat içindir" şeklinde bir açıklama yapılmış olup da imza atılması halinde de açıklama ve imza aval şerhi kapsamında değerlendirilecektir[456].

Aval veren kişinin "kefilim" ve "teminat içindir" açıklamaları haricinde "garanti amacıyla", "müteselsil sorumlu" ve "müşterek borçlu" ibareleri de aval kapsamında değerlendirilir[457]. Bazı durumlarda aval verilen kişiye ilişkin açıklamadan da aval açıklamasının anlaşılması mümkün olabilir. Örneğin "C_2'nin lehine", "D'nin borcu için", "M ile birlikte", "C_1'in yanında" şeklindeki ibareler esasen aval verilenin tespit edilmesine yöneliktir. Aval verilen belirtilirken kullanılan "lehine", "borcu için", "ile birlikte" ve "yanında" gibi ibarelerin ise temelde aval şerhinin belirtilmesine yönelik ibareler olması sebebiyle, aval açıklaması kapsamında değerlendirilmesi gerekir[458].

Senedin ön yüzüne "tanık" veya "şahit" yazılarak imzalanması halinde, bu imzanın aval olarak kabul edilmesine imkân olmadığına hükmeden Yargıtay kararı[459] ve Hukuk Genel Kurulu[460] kararı bulunduğu gibi aval olarak kabul edilmesi gerektiğini belirten Yargıtay kararları[461] da mevcuttur[462]. Biz de HGK kararıyla aynı doğrultuda,

---

[455] Stranz, s. 31.

[456] Kaydın teminat senedine ilişkin olarak atıldığına ilişkin senet dışı iddiaların dinlenemeyeceği ve hangi ilişkiye binaen ibarenin eklendiğinin senetten anlaşılması halinde ise aval şerhinin geçersiz kabul edileceği hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.A.2.d.

[457] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 800; Öztan (2021), s. 165; Kınacıoğlu, s. 253; Tandoğan, s. 715; İpekçi/ İlbuldu, s. 26; Stranz, 198.

[458] Temsilci aracılığıyla verilecek olan avalde açıklamaların yorumlanması hakkında bkz. Bölüm 1, II.D.

[459] Y. 12. HD, T. 11.2.2013, E. 2012/33231, K. 2013/3386 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Borçlunun adının yanında yer alan "Şahit" ibaresi, Türk Ticaret Kanunu'nun 701/1. maddesinde düzenlenen aval niteliğinde olmadığı gibi, aval ile eş bir anlam da taşımamaktadır. Başka bir ifade ile dayanak bonoyu "şahit" sıfatı ile imzalayan borçlunun, senet bedelini kısmen veya tamamen hamile karşı ödeme yükümlüğü bulunmadığı gibi, şahit sıfatıyla senede atılan imzanın aval anlamına geldiğini kabul etmek de olanaklı değildir...*"; Doğanay, s. 1731'den naklen Y. 11. HD, 3.11.1980, E. 4835, K. 4956 "… *TTK 613. maddesindeki (aval) ile ilgili kanuni karinenin, senedin yüzüne hiç bir ibare dercedilmeksizin mücerret olarak atılan imzayı hedef tutmuş bulunmasına göre, TTK m. 589 ncu maddesi hükmüne tevkifan davacının şahit beyanı altındaki imzasının, o imzayı atanı ilzam etmeyen bir imza olarak kabulü gerekeceğinden*…".

[460] Y. HGK, T. 2.7.2008, E. 2008/12-475, K. 2008/462 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval niteliğinde olmayan, şahit olarak konulduğu senet alacaklısının da kabulünde bulunan kaydın imzacısının senet bedelini hamiline karşı ödeme yükümlülüğünün de olmayacağı açıktır*…".

[461] Başbuğoğlu, s. 832'den naklen Y. 11. HD, T. 3.6.1982, E. 1982/82-2198, K. 1982/2674 "… *Bononun ön yüzüne tanık sıfatıyla atılan imza aval niteliğindedir. (TTK m. 701/3 - ETK m. 613/3)...*"; Y. 19. HD, T. 26.6.2001, E. 2001/1293, K. 2001/4938 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *TTK.nun 613/3. maddesi uyarınca muhattap veya keşidecinin imzaları dışında poliçenin ön yüzüne konan her imza aval beyanı sayılır. Senetteki "kefil şahit" ibaresindeki kefil kelimesinin sonradan yazılmış olduğunun davacı tarafından kanıtlanamadığı takdirde bu ibare avali ifade eder ve aval veren lehine aval verilen gibi sorumlu olur*…"; Y. 12. HD, T. 31.1.2008, E. 2007/23203, K. 2008/1584 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020) "… *Bu durumda, senedin ön yüzünün şahit sıfatıyla imzalandığını ileri süren Salih Kaplan, aval veren sıfatı ile asıl borçlu gibi borçtan sorumlu olacağından*…".

[462] Doğanay, s. 1912'den naklen Y. 11. HD, T. 23.5.1983, E. 1983/2522, K. 1983/2629 "… *Kanunu bilmemek mazeret sayılmayacağına göre, davacının, emre muharrer senedin yüzüne ve keşideci imzasının yanına, o senedi imzalamış olması, kendisinin aval verdiğini gösterdiği halde, davacının bu imzayı şahit olduğu zannı ile imzaladığı şeklinde kabul*

senedin ön yüzünde "tanık" veya "şahit" yazılarak atılan imzanın[463] aval kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığı kanaatindeyiz[464] .

TTK m. 701/2'de bahsedilen "aval içindir" ibaresinin eş anlamlısı olabilecek diğer ibareler hususundaki yorum imkânı öğreti ve yargı kararlarına bırakılmış olup yorumların geniş yapılması iradenin tespiti için faydalı olacaktır. Ancak aval verenin "aval içindir" yerine kullanabileceği ibareler hakkında yorum imkânı geniş olmakla birlikte yapılan açıklamanın aval açıklaması olarak yorumlanabilir olması, aval şerhinin tespiti açısından gereklidir. Aynı zamanda aval açıklamasının, senet üzerindeki diğer taahhütlerle karıştırılmasına sebebiyet vermemelidir. Örneğin senedin ön yüzünde gerçekleştirilecek olan avalde aval açıklaması yapmak niyetiyle hareket eden, muhatap konumunda bulunan ancak kabul şerhini poliçeye eklememiş kişi, aval vermek amacıyla "sorumluyum" açıklamasını yapar ve metni kapsayacak şekilde imzalarsa bu açıklama TTK m. 695/1 gereğince kabul anlamına gelecektir. Nitekim bu yöndeki bir açıklamanın, poliçe üzerinde aval amacından ziyade kabul amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Hatta aynı kişinin senedin ön yüzüne herhangi bir açıklama yapmadan sadece imza atması dahi, TTK m. 695/1'e göre onu yine kabul eden muhatap konumuna sokmaktadır[465]. TTK m. 701/3'te de açıkça belirtildiği üzere, esasen poliçenin ön yüzüne atılan her imza aval olarak değerlendirilirken düzenleyen veya muhatabın imzası kapsam dışında tutulmuştur. Bu sebeple, poliçede adı yazılı kabul etmemiş muhatabın senedin ön yüzünde aval vermek istemesi halinde, iradesinin açıkça aval şerhi olarak yorumlanmasına imkân

ederek, o senetten dolayı borçlu olmadığına karar verilmesi, hükmün mümeyyiz davalı yararına bozulmasını gerektirmiştir…".

[463] Ancak belirtmemiz gerekir ki senedin ön yüzüne "tanık" veya "şahit" yazılarak imzalanması haricindeki her açıklama ve imzanın da benzer şekilde aval olmadığını belirtmek, yerinde bir açıklama olmayacaktır. Aksi taktirde keyfi olarak açıklama yapılarak imza atılması halinde de aval şerhi olmayacağının kabulü gerekir ki bu kanunun amacına da aykırıdır. Açıklama yaparak imza atan kişinin, özellikle sıfatının ve sorumluluğunun tespitine yönelik açıklamalarını aval şerhi olarak kabul etmemek, bunun haricindeki açıklama ve imzaları ise TTK m. 701/3 kapsamında aval şerhi olarak değerlendirmek uygun olacaktır. Örneğin, senetteki bedelin hamiline ödenmesine ilişkin arabuluculuk yapan kişinin senedin ön yüzüne arabulucu yazarak imzalaması, imzayı atan kişinin sıfatının ve sorumluluğunun tespitine yönelik olduğu için aval kapsamında değerlendirilmeyecektir.

[464] Aynı doğrultuda bkz. Grünberg, Siegmund, **Gründzüge des neuen Wechsel-und des Scheckrechtes (einscließlich der Gesetzestexte)**, Springer-Verlag Wien GmbH, 1933, s. 74 (Springer science+business media); Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 805 dn. 96; Demirkapı, Aval, s. 60.

[465] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 538; Poroy/ Tekinalp, s. 182; Pulaşlı, s. 158.

tanıyan ibareleri kullanması gerekir. Aksi bir uygulamaya gitmesi, aval vermek amacıyla hareket eden muhatabın poliçeyi kabul etmesiyle sonuçlanabilecektir[466].

iii. Aval Kaydı ile Aval Karinesi Arasındaki İlişki

TTK m. 701/2 aval şerhindeki asgari unsurları ortaya koyan temel düzenleme konumundadır. Bununla birlikte, TTK m. 701/3'te yer alan hüküm özellikle aval kaydı açısından bir istisnayı ortaya koymaktadır. Şöyle ki; TTK m. 701/2'de yer alan hüküm, aval şerhinin senette bulunduğu konuma bakılmadan, gerçekleştirilecek bütün aval şerhleri hakkında uygulanacak genel hükümdür. TTK m. 701/2'ye göre senedin ister ön yüzünde isterse de arka yüzünde gerçekleştirilsin, bütün aval şerhlerinde aval açıklaması ve imzanın bulunması mecburidir. Bu sebeple senedin arka yüzünde açıklama yer almadan atılan imza aval olarak değerlendirilemeyecektir. Senedin ön yüzünde açıklama yer almadan atılan imza ise, TTK m. 701/3 olmasaydı, TTK m. 701/2 gereği aval şerhi kapsamında değerlendirilemeyecekti. Ancak TTK m. 701/3, TTK m. 701/2'deki genel kurala istisna olarak senedin ön yüzünde, muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, atılan her imzanın aval şerhi olarak kabul edileceğine ilişkin karine getirmiştir. Bir önceki başlıkta bahsedilen, temsilci aracılığıyla gerçekleştirilecek avalde senedin ön yüzünde kaşenin altına aval açıklaması yapmadan atılan imza da, TTK m. 701/3'te yer alan istisna hükmü sebebiyle, aval açıklaması yer almasa dahi aval şerhi olarak kabul edilecektir. Ancak TTK m. 701/3 hükmü uygulanırken dikkat edilmesi gereken husus, teknik yapısı ispat hukukunu ilgilendirmekle birlikte, senedin ön yüzüne atılan imzanın muhataba veya düzenleyene ait olması halinde, bu imza aval şerhi olarak işlem görmeyecektir[467]. Lehine aval verilen kişi hakkında açıklama yaptığımız bölümdeki açıklamalarımıza benzer şekilde; nasıl ki düzenleme yeri gösterilmeyen poliçe TTK m. 672/4 gereğince düzenleyenin adı yanında gösterilen yerde düzenlenmiş sayılıyorsa,

[466] Senetteki asıl borçluların aval verip veremeyeceği hakkında bkz. Bölüm 1, II.F.2.a. Düzenleyenin konumu ise muhataba göre farklılık içermektedir. Düzenleyenin imzasını atabileceği yer ile muhatabın imzasını atabileceği yer, öğretiye göre ve yargı kararlarına göre farklı şekilde değerlendirilmektedir. Konu hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.a).

[467] Esasen ilgili hüküm, hem düzenleyen veya muhatabın imzasının aval şerhi olarak değerlendirilmemesini hem de ön yüze düzenleyen ve muhatap gibi imza atan kişilerin aval veren konumunda değerlendirilmemesi anlamını içermektedir. Yani örneğin; düzenleyenin atmış olduğu imza da, aval vermek istenilip de düzenleyenin isminin altına isim yazılarak atılan imza da aval şerhi kapsamında değerlendirilemeyecektir. Nitekim her iki imza da senet üzerinde müşterek düzenleyen olarak algılanmaktadır.

benzer şekilde aval açıklaması yapılmamış aval de TTK m. 701/3 gereği senedin ön yüzünde yer alıyor ise aval sayılır[468].

Sonuç olarak, aval verebilecek konumdaki kişilerin senedin ön yüzünde aval şerhi gerçekleştirmek istemeleri halinde, attıkları imzanın farklı hukuki neticelere sebebiyet vermemesi açısından, aval açıklaması yapmaları gereklidir. Aksi halde tek imza senedin ön yüzünde ise TTK m. 701/3'e göre aval olarak kabul edilse bile, arka yüzünde ise beyaz ciro olarak işlem görecektir. Senedin ön yüzüne açıklama yapılmadan atılan tek imzanın düzenleyene ait olması halinde; imza senet metninin altına atılmamış ise, imzanın sahibi düzenleyen olsa dahi şeklen düzenleyen sıfatı kazanılamayacağı gibi yine imzanın sahibi düzenleyen olduğu için imzanın aval amacıyla atıldığı da kabul edilemez. Böyle bir halde ilgili senedin, bulunması zorunlu bir şart eksik olduğu için geçerli bir kambiyo senedi olduğu da söylenemez. Senedin ön yüzüne açıklama yapılmadan atılan tek imzanın muhataba ait olması halinde ise, ön yüzde nerede yer alırsa alsın, atılan imza aval olarak değil her hâlükârda kabul amacıyla atılmış olarak işlem görür.

d. Aval Verilen[469]

Aval verilen kişinin belli olması, aval açıklamasıyla benzer şekilde, kural olarak bulunması zorunlu bir unsurdur[470]. Yine aval açıklamasıyla benzer şekilde, belirtilmemiş olması halinde esasen eksikliği giderilebilir zorunlu bir unsurdur. Yani aval veren kişi bilerek veya bilmeyerek aval verilenin kim olduğunu belirtmemişse, normalde aval şerhi geçersiz sayılacakken TTK m. 701/4 sayesinde, avalin düzenleyen lehine verildiği kabul edilerek aval geçerli sayılır. Ancak aval açıklaması ve lehine aval verilen kişinin belirtilmesi unsurları arasındaki temel fark; aval açıklaması yapılmadan atılan imza TTK m. 701/3 gereği senedin ön yüzünde ise farklı arka yüzünde ise farklı hukuki neticeye

[468] TTK m. 672/4 ve TTK m. 701/4 arasındaki benzerlik ile TTK m. 672/2 ve TTK m. 701/3 arasındaki benzerlik kendi içerisinde bir bütünlük oluşturmaktadır. TTK m. 672/4 gereği düzenleyenin adı yanında ayrıca bir adres yoksa poliçenin geçersiz hale gelmesine benzer şekilde, TTK m. 701/3 gereği atılan tek imza senedin ön yüzünde yer almıyorsa aval taahhüdü olarak kabul edilmez.

[469] Avalde taraflar başlığında lehine aval verilen kişi ile alakalı açıklamalar ve tartışmalardan bahsedilmiş olup, bu kısımda tekrara girmemek açısından, kısa açıklamalar yapılmakla yetinilecektir. Konu ile alakalı ayrıntılı açıklamalar ve şahsi kanaatlerimiz için bkz. Bölüm 1, II.F.2.

[470] Aval verilenin belirtilmesinin aval açısından kural olarak zorunlu olduğu temelinde, 6102 sayılı TTK ile yapılan güncellemeyi eleştirdiğimiz ve kanuni düzenlemenin değiştirilmesine yönelik yaptığımız öneri için ayrıca bkz. Bölüm 1, II.F.2.b.

sebebiyet vermekte iken, lehine aval verilenin belirtilmemesi halinde TTK m. 701/4 gereği her şartta ve durumda aynı hukuki neticeye yani düzenleyen lehine verilmiş sayılmaya sebebiyet verir. Bu bakımdan TTK m. 701/4, TTK m. 701/3'e kıyasla, aval açısından tam bir ayakta tutabilme kabiliyetine sahiptir.

2. İhtiyari Unsurlar

a. Sorumlu Olunan Bedel

Avalin unsurlarından olan bedel, daha evvel bahsedilen unsurlar gibi zorunlu bir nitelik arz etmeyip ihtiyari niteliktedir. Bu yapısı sebebiyle aval veren taahhüdünü gerçekleştirirken, üst sınır senet bedeli olmak koşuluyla, sorumlu olmak istediği miktarı dilediği gibi belirleyebilir. Poliçede TTK m. 700/1, bonoda TTK m. 778/3 atfıyla yine TTK m. 700/1 ve çekte TTK m. 794/1 bu anlamda aval verene gerekli yetkiyi tanımaktadır ve ilgili hükümler sayesinde belirlenen miktar avalin kayıtsız ve şartsız olması kuralına da aykırılık teşkil etmez[471].

Avalle sorumlu olmak istenen bedel hususunda TTK m. 700/1'de yer alan "poliçedeki bedelin ödenmesi" kavramı, esasen aval verenin taahhüdünün bedelin ödenmesine yönelik mevcut olduğu söylenebilse de bu kavram anlam karmaşasına sebebiyet vermektedir. Şöyle ki, aval verenin sorumlu olduğu bedel temelde poliçedeki bedel değil TTK m. 702/1'e göre aval verilenin ödemeyle sorumlu olduğu bedeldir. Aval verilenin sorumlu olduğu bedel poliçedeki bedel ile aynı ise herhangi bir sorunla karşılaşılmasa da, taahhüde özgü sebeplerle poliçedeki bedelden az ise, bu kişi lehine aval veren kişinin sorumlu olduğu bedel de (kendisi kısmi aval vermemişse) az olan bu miktar kadar olacaktır. Bu sebeple TTK m. 700/1'in, TTK m. 702/1'de değerlendirilerek "Aval verilenin poliçede sorumlu olduğu bedelin hamile ödenmesi, aval veren tarafından tamamen veya kısmen teminat altına alınabilir" şeklinde anlaşılması gerekir. Birazdan bahsedilecek olan kısmi aval, bu anlamda poliçe bedelinin bir kısmı olabileceği gibi, aval verenin isteğine göre aval verilenin sorumlu olduğu bedelin bir kısmı da olabilir.

[471] Çekte avalde ayrı bir maddenin yer alma sebebi, çekteki muhatabın aval veren konumunda bulunmasını önleme amacıdır. Kanun koyucu bunu sağlayabilmek için TTK m. 794/2'ye yer vermiştir.

i. Kısmi Aval

Hukuki yapısı itibariyle kısmi aval TTK m. 700/1, TTK m. 778/3 ve TTK m. 794/1'de açıkça bahsedildiği üzere, kayıt içerdiği halde avali geçersiz hale getirmeyen durumlardan biridir[472]. Aval veren kişi attığı imza neticesinde sorumlu olmak istediği miktarı, bilhassa senetteki bedeli yahut aval verilenin sorumlu olduğu bedeli yüksek bulduğu için, senet bedelinin altında kendi belirleyeceği şekilde sınırlayabilir. Belirlemenin açık ve anlaşılır olması kısmi aval açısından gereklidir. Miktar doğrudan rakamla veya yazıyla belirlenebileceği gibi, oran şeklinde de, örneğin " senet bedelinin yarısı" belirlenebilir[473]. Aval veren senet bedelinin bir kısmı için aval vermek isteyip de bunu avalinde ayrıca belirtmezse, avalin aval verenin teminat altına aldığı borcun tamamı için verildiği kabul edilir. Sorumlu olmak istenen tutarın aval şerhi içerisinde ve nihayetinde sendin üzerinde yer alması gerekir. Avalin bulunduğu konuma göre, avalden uzak bir yerde miktar belirlemesinin yapılması, başka bir anlatımla kısmi aval yapıldığına ilişkin açıklamanın aval şerhinden uzakta yer alması halinde, bu miktarın kısmi avale ilişkin yazıldığı ileri sürülemez. Her ne kadar miktar ve aval arasında hukuki bir bağ olduğu iddia edilebilirse de, aval ve kısmi bedel arasındaki hukuki bağın aynı zamanda şekli olarak senet üzerinden de anlaşılabilir olması gerekir. Sorumlu olmak istenen bedelin aval ile şekli ve hukuki bütünlük arz etmesi halinde, senet veya alonj üzerinde yazması bir farklılık oluşturmayacaktır. Bu açıdan avale ilişkin genel kurallara riayet edilerek, suret ve nüsha üzerinde dahi sorumlu olmak istenen kısmi bedel belirlenebilir.

Senedin vadesi geldiğinde kısmi aval veren kişiye sorumlu olduğu bedelden dolayı ödeme için başvuruda bulunulursa[474], aval veren sorumlu olduğu kısmi bedeli ödeyerek borcunu ifa edebilir. Ancak senet bedelinin belirli bir miktarı olan bu kısmi aval, hamil alacağını tam olarak karşılayamadığı için, doğal olarak aval verene senedin

---

[472] Bu haller dışında avalin sağladığı teminatın kısmen veya tamamen bertaraf edilebilmesi ise mümkün değildir. Öğretide bazı yazarlarca kısmi avalin, kayıtsız ve şartsız olmaya aykırılık arz etmeyen tek kayıt olduğu belirtilse de TTK m. 722/1 protestosuz kaydı ve TTK m. 734/1 araya girme kaydı da kayıtsız ve şartsız olmaya aykırılık arz etmeyen diğer kanuni kayıtlardır. İlgili yazarlar için bkz. Domaniç, s. 190; İmregün, s. 80; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 171; Bozer/ Göle, s. 172.

[473] Demirkapı, Aval, s. 159. Yazarın oranla ilgili bahsi geçen açıklamasına katılmakla birlikte, oranın aval verilenin sorumlu olduğu miktardan fazlasını ifade etmesi halinde, aval verilen kadar sorumlu olması yönündeki açıklamasına ise birazdan yapacağımız açıklamalar gerekçesinde katılmamaktayız. Oranın aval verilen kişinin sorumluluğundan fazlasını ifade etmesi halinde yazarın açıklamaları için bkz. Demirkapı, Aval, s. 160; karşı görüşümüzü için bu kısım sonunda yer alan açıklamalarımıza bakabilirisniz.

[474] Aval verene başvuru halinde aval verenin hukuki konumu çalışmamızın üçüncü bölümünde incelenecek olmakla birlikte, kısmi aval özelinde başvuru ve aval verenin hukuki konumu bu kısımda bahsedilecektir.

kendisine teslim edilmesini isteme hakkı vermez. Hamil senet bedelinde karşılayamadığı miktarı tahsil edebilmek için senedi elinde bulundurur. Senet bedelini sorumlu olduğu miktar temelinde ödeyen aval veren, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiğini ispatlayabilmek için TTK m. 709/3 ve TTK m. 728 c. 1'e göre[475] kısmi ödemenin[476] senet üzerine yazılmasını ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir[477]. Düzenlemelerde bahsi geçen makbuz kısmi ödeme yapıldığının ispatından ibaret olup makbuzla başkasına başvurabilme hakkı vermediği gibi, aval verenin ödediği miktara göre tek başına makbuzla başvuru hakkını kullanabilmesi de bizce mümkün değildir. Dolayısıyla kısmi aval verip ilgili ödemeyi vadesinde usulünce yapan aval verenin; bizce bir yandan ödemenin aval veren tarafından yapıldığının ispatı için TTK m. 709/3 ve TTK m. 728

[475] TTK m. 709/3 muhatabın hamile kısmi ödeme yapmasına ilişkin olup TTK m. 728 ise başvuru borçlularının hamile kısmi ödeme yapmasına ilişkindir. TTK m. 709/3 ve TTK m. 728'in farklı borçlular hakkında uygulanacağına ilişkin benzer doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 694. Dolayısıyla asıl borçlu lehine aval veren kişinin kısmi avali varsa ve buna mukabil kısmi ödeme yapıyorsa TTK m. 709/3, başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin kısmi avali varsa ve buna mukabil ödeme yapıyorsa TTK m. 728 uygulama alanı bulacaktır.

[476] Kısmi aval ve kısmi ödeme kavramları birbirinden farklı kavramlardır. Kısmi aval, aval verenin sorumluluğunun kapsamına yönelik bir kavram iken kısmi ödeme ise hamilin senetteki bedelden tahsil edebildiği miktara yönelik bir kavramdır. Kısaca izah etmek gerekirse; kısmi aval veren kişi kendisine ödeme için başvurulduğu zaman kısmi avalle belirlenen miktarın tamamını öderse kendisi açısından tam ödeme yapmış olur ancak hamil açısından senet bedelinin bir kısmı tahsil edildiği için kısmi ödeme yapılmış olur. TTK m. 709/3 ve TTK m. 728'deki kısmi ödeme kavramları da, senet bedeli çerçevesinde hamilin alacağının tahsiline ilişkindir.

[477] Yargıtay'ın TTK m. 709/3 hakkında yeni tarihli bir kararında, kısmi ödeme yapılması halinde bunun senet üzerine yazılmasını ve ödeme yapan kişiye makbuz verilmesini, birlikte gerçekleşmesi gereken topyekûn bir şart olarak değerlendirilmektedir. Karar için bkz. Y. 11. HD, T. 4.10.2016, E. 2016/8779, K. 2016/4466 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Talep, bonoya dayalı ihtiyati haciz kararının kaldırılması istemine dair olup, mahkemece yukarda özetlenen gerekçe ile itirazın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Ancak, mülga 818 Sayılı BK'nın 87 6762 Sayılı TTK 621/2 ve 6098 Sayılı TBK'nın 103/2 6102 Sayılı TTK 709/3 maddeleri uyarınca, kısmi ödeme halinde, bono borçluya iade edilmeyebilir; zaten borçlunun da bononun iadesini talep hakkı olmaz. Ancak, böyle bir durumda, borçlu bu ödemenin poliçe üzerine işaret edilmesini ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir. Somut uyuşmazlıkta keşideci ile lehtar arasında yapıldığı ileri sürülen kısmi ödemenin kanıtlanması bakımından iki koşulun birlikte gerçekleşmemesi sebebiyle itirazın reddine karar vermek gerekirken*…". Yargıtay'ın daha eski tarihli kararlarında ise şartların seçimlik olduğu ve senet üzerindeki kısmi ödemeye dair açıklamaların tek başına da yeterli olabileceği açıklanmaktadır. Kararlar için bkz. Y. 19. HD, 10.2.2000, E. 1999/7164, K. 2000/798 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Yasanın 621/3. maddesinde hamilin kısmi ödemeyi reddedemeyeceği ve kısmi ödeme yapılması halinde kendisine makbuz verilmesini veya ödemenin police (çek) üzerine yazılmasını isteyebileceği öngörülmüştür* …"; Y. 12. HD, T. 8.10.2007, E. 2007/15024, K. 2007/18042 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *bono alacaklı elinde iken arka yüzüne yazılan ve ödemeyi ifade eden sözcükler (kısmi ödeme) niteliğinde olup, bu miktara hasren itirazın kabulüne karar verilmeli, TTK'nun 621. maddesi gözetilerek kalan alacak bölümü yönünden takibin devamı hüküm altına alınmalıdır*…". Öğretide ise tespit edebildiğimiz kadarıyla Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya konu hakkında belirgin bir açıklama yapmış olup, yazarlar her iki olgunun birlikte gerçekleşmesi gereken topyekûn bir şart olduğunu ifade etmişlerdir. Açıklama için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 192. Kendigelen ise yaptığı açıklamalarda; çekte kısmi ödeme halinde kısmi ödemenin çek üzerine yazılmasının ve hamilden ödemeye karşılık makbuz alınmasının zorunlu olduğunu belirtmektedir. Ancak bahsi geçen kısmi ödemeye ilişkin açıklama, muhatap tarafından yapılan kısmi ödemeye ilişkin olup başvuru borçlularının yapmış olduğu kısmi ödemeden bahsedilmemektedir. Bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 316; Kendigelen, s. 317.

Bizce kısmi aval veren kişinin yapmış olduğu ödemeyi ispatlayabilmek için hem kısmi ödemeyi senet üzerine yazdırması hem de makbuz talep etmesi gerekir. Zira senet üzerindeki kısmi ödemeye ilişkin kayıtta kim tarafından ödendiğinin bahsedilmemiş olduğu durumlarda, kısmi aval verenin elindeki makbuz kendisine karşı yapılan takipler açısından ispat vazifesi görecektir.

c.1'e göre ödemenin senet üzerine yazılmasını ve makbuz verilmesini istemesi, diğer yandan bu haliyle senedin ve protestonun onaylı suretini talep etmesi gerekir[478].

Senedin meşru hamilinin, kısmi aval veren kişiye senet bedelinin tamamının ödenmesi için başvurması mümkün değildir. Buna rağmen aval veren kişi kısmi avali çerçevesinde ödeme yapmakta serbesttir. Aval veren kişi ödemiş olduğu senet bedelini, kısmi avali çerçevesinde başvuru hakkına göre, fazlaya ilişkin ise TTK m. 732'ye göre sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre asıl borçludan isteyebilir.

Kısmi olarak aval veren kişi sorumlu olduğu bedeli ödemek istediği halde, senedin hamili senet bedelinin tamamını istediğinden bahisle veya başka sebeplerle ödemeyi reddederse ne olacağı tartışılabilir. Senedin vadesi geldiğinde hamil kısmi aval verene başvuruda bulunduğunda, senet bedelinin tamamını istediği için, aval verenin kısmi ödemesini reddetme ihtimali bulunur. Başvuru borçlularından biri lehine kısmi aval verilmişse, bizce hamilin başvuru borçlusu tarafından yapılacak kısmi ödemeyi kabul etme mecburiyeti bulunmadığı için[479] avalin doğurduğu sorumluluk halen devam eder ve hamilin kısmi ödemeyi reddetmesi hamil açısından herhangi bir hak kaybına sebep olmaz.

---

[478] Öğretide, kısmi aval verenin başvuru hakkını kullanabilmesi için (asıl borçlu lehine- başvuru borçlusu lehine ayrımı yapılmadan) tüm senetler açısından TTK m. 709 gereği ödemenin poliçe üzerinde gösterilmesi ve kendisine makbuz verilmesini isteyeceği belirtilmektedir. Bkz. Kınacıoğlu, s. 258 ve dn 474'te yer alan yazarlar. Kısmi aval verenin yaptığı ödemeyi isteyebilmesi için senedin bir suretinin ona verilmesi gerektiğine ilişkin Demirkapı, Aval, s. 205.
Bizce asıl borçlu lehine aval veren kişinin yapacağı kısmi ödemeyi asıl borçludan isteyebilmesi için her halükarda senedin ve protestonun onaylı suretini alması gerekir. TTK m. 709/3'te bu durumun bahsedilmemesi, poliçede muhatap ve bonoda düzenleyen lehine kısmi aval veren kişinin TTK m. 702/1'e göre asıl borçlu gibi sorumlu olduğu göz önünde bulundurulmamasından kaynaklanmaktadır. Yoksa asıl borçlu lehine aval veren kişinin sadece makbuz ibraz ederek asıl borçludan ödeme talep edebilmesi bizce mümkün değildir. Zaten TTK m. 709/3 temelde kısmi ödeme yapan muhatabın bunu ispat etmesine ilişkin olup, makbuz ile başvuru yapılabileceğine ilişkin anlam barındırmamaktadır. Dolayısıyla aval verenin, yaptığı ödeme üzerine başvuru yapacağı sırada kısmi ödeme kayıtlı senedin ve protestonun onaylı suretini ibraz etmesi, kısmi ödemenin kendisi tarafından yapıldığının ve ilgili suretlerin bu amaçla kendisine verildiğinin karinesi olarak değerlendirilmelidir. Asıl borçlular ve bunların lehine aval verenlerin sorumluluğuna gidebilmek için protestonun zorunlu olmadığı düşünüldüğünde, protestonun onaylı suretinin alınmamış olmasının bu açıdan bir önemi bulunmaz. Ödeme sırasında ilgili belgeleri almayan ve bu sebeple başvuru hakkını kullanamayan kısmi aval verenin, genel hükümlere göre sebepsiz zenginleşme talebine yönelik hakları saklıdır. Hem makbuzu hem de ilgili suretlerin hiçbirini istemeyen aval veren ise, kısmi ödemenin kendisi tarafından yapıldığı senetten anlaşılamıyorsa, kendisine başvuru halinde ilgili kısmi aval miktarını tekrar ödemek zorunda kalabilecektir.
Başvuru borçlusu lehine kısmi aval veren kişinin kısmi aval miktarınca senet bedelini ödemesi halinde başvuru hakkını kullanabilmesi için; TTK m. 728/1 c.1'e göre ödemenin senet üzerine yazılmasını ve makbuz verilmesini istemeli, TTK m. 728 c. 2'ye göre kısmi ödeme kayıtlı senedin ve protestonun onaylı birer suretini almalıdır. Asıl sorun; TTK m. 728'in kısmi kabule ilişkin olması ve bonoda kabulün mümkün olmaması ile çekte TTK m. 784'e göre kabul yasağı bulunması düşünüldüğünde, bonoda TTK m. 778/1-d ve çekte TTK m. 818/1-l'de TTK m. 728 düzenlemesine özellikle atıf yapılmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar doğrudan bilerek atıf yapılmamış olunsa bile, TTK m. 728 c. 2 kısmi ödeme halinde başvuru hakkının kullanılmasına ilişkin genel bir kural koyduğu için, bizce kısmi aval verenin yapmış olduğu ödeme halindeki başvuru hakkına da uygulanmalıdır. Genel hükümlere göre sebepsiz zenginleşme talebi ve tekrar ödemeye ilişkin açıklamalarımız başvuru borçlusu lehine aval veren açısından da geçerlidir.

[479] Bu doğrultuda bkz. Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 694. Karşı görüşte bkz. Sengir, Aval Hukuku, s. 47.

Asıl borçlu lehine kısmi aval verenin yapmak istediği ödemenin reddedilmesi halinde, TTK m. 702/1 gereğince TTK m. 709/2'nin kıyasen uygulanabilmesi bizce mümkün olup, hamilin kısmi ödemeyi reddedebilmesi mümkün değildir. Eğer hamil bonoda düzenleyen lehine ve poliçede kabul eden muhatap lehine kısmi aval verenin ödemesini reddederse; reddedilen kısmi ödeme aval verenin taahhüdünün tamamını oluşturduğu düşünülürse, TTK m. 709/2 kapsamında aval verenin kısmi aval sebebiyle sorumluluğu ortadan kalkar[480]. Hamilin kısmi ödemeyi reddettiği miktarın senet üzerinde ayrıca bir etkisi bulunmamaktadır. Nitekim aval veren kişi aval verilen gibi sorumlu olan ve bizzat onun yerine geçmeyen bir kişidir. Ayrıca aval veren kişi her ne kadar TTK m. 702/1'e göre aval verilen kişi gibi sorumlu olsa da; TTK m. 702/3 gereğince aval verilen kişinin aval verene karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sebeple aval veren tarafından yapılan kısmi ödemenin hamil tarafından reddedilmesinin aval verilen tarafından yapılmış bir kısmi ödeme sayılmasını ve bu miktar kadar başvuru hakkının kaybedildiğinin kabulünü de imkansız kılmaktadır.

Kısmi aval ile sağlanan teminatın, senet aval verene ödeme için ibraz edildiğinde teminat altına alınan borçtan az olması halinde sorun çıkmamakla birlikte, teminat altına alınan borçtan fazla olması halinde aval verenin hangi miktarla sorumlu olacağı tartışmaları ortaya çıkabilir. Aval verenin sorumluluğu, miktar belirlemesi yapmaması halinde temelde TTK m. 702/1'e göre aval verdiği kişinin sorumlu olduğu miktar kadardır. İşte aval veren kişinin sorumlu olduğu bedel, hem senedin kendisine ödeme için ibrazında diğer senet borçluları tarafından kısmen ödenmiş olabileceği düşünülerek, hem de baştan itibaren bilerek yahut dikkatsizlik sonucu aval verilenin sorumlu olduğu miktardan daha fazla belirlendiği düşünülerek değerlendirilmelidir. Nasıl ortaya çıkarsa çıksın, kendisine ödeme için ibraz edildiğinde aval verenin sorumlu olacağı miktarın, hiçbir koşulda senette kendi üzerine atfedilebilecek miktardan fazla olmaması gerekir[481].

[480] Kısmi aval veren kişinin, kısmi avalinin tamamını değil de belirli bir kısmını ödemek istemesi halinde de ilgili açıklamalar geçerliliğini korumaktadır. Kısmi ödemenin reddedilmesinin, TTK m. 709/2 kapsamında, borçlunun değil alacaklının temerrüdü hali olduğuna ilişkin bkz. Y. 12. HD, T. 6.2.1996, E. 1996/1550, K. 1996/1657 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Alacaklı ödemeyi kabul etmediğinden, borçluya 7.8.1995 tarihinde iade edilmiş, borçlu bu parayı 11.8.1995 tarihinde icra dosyasına ödemiştir. Alacaklı vekili çek tazminatı ve fer'i alacakları gönderilmediğinden kısmi ödemenin kabul edilmediğini belirtmiştir. Kambiyo senetlerine dayalı alacaklar takip edilen alacaklardır. TTK.nun 720. maddesi yollamasıyla çekler hakkında da uygulanan 621/2. maddesi uyarınca hamil kısmi ödemeyi reddedemez. Bu durumda borçlunun değil alacaklının temerrüdü söz konusudur*…".

[481] Aval verene atfedilebilecek miktar, avalin senede yazılması anında taahhüde göre belirlenecek olup, sonradan kendi önündeki kişilerin hamile yapacağı ödemelerden sonra kendisine ödeme için başvurulduğu zaman ise bu ödemeler dışında kalan miktar kadardır. Aval verene atfedilebilecek miktar ile aval verenin sorumlu olduğu bedel birbirinden

Bunun dışında, kendine atfedilebilecek miktarın altında ve fakat aval verilenin sorumlu olduğu miktarın üzerinde bir kısmi aval söz konusu ise, bizce aval verenin kendi belirlediği bedelle sorumlu olması icap eder. Yani aval verenin sorumlu olacağı bedel, lehine aval verilenin sorumlu olduğu bedelden fazla olabilse de her halükarda senet bedelinin altında olmalıdır[482].

ii. Tam Aval

Aval veren kişinin sorumlu olmak istediği miktara ilişkin "*senet bedelinin tamamıyla sorumluyum*" şeklinde bir açıklama yapmışsa, senetteki bedelin tamamıyla sorumlu olur. Ancak herhangi bir açıklama yapmamış olması halinde, TTK m. 702/1 gereğince, lehine aval verilen kişinin sorumlu olduğu bedel ne kadar ise aval verenin sorumlu olacağı bedel de o kadardır[483]. Tam avalde önem arz eden husus, aval verenin TTK m. 702/1 temelinde sorumlu olacağı miktarın belirlenmesidir. Bu anlamda aval verilenin taahhüdünün kapsamından faydalanılarak hareket edilmesi gerekir. Örneğin 40.000 TL bedelli bir çekte düzenleyen lehine aval veren kişi, muhatap banka nezdinde bulunan 30.000 TL karşılığın hamile ödenmiş olması halinde, kendisine başvurulduğu

farklı kavramlar olup, lehine aval verilenin yahut aval verenin sınırlı bedelle sorumluluk belirlemesi yapmaması halinde bu miktar kadardırlar. Örneğin 20.000 TL bedelli bonoda bir ciranta lehine aval veren kişiye atfedilebilecek miktar başlangıçta 20.000 TL iken, 12.000 TL'lik kısmı düzenleyen tarafından ödenmişse aval verene atfedilebilecek miktar 8.000 TL'dir. Aval verenin senetteki sorumluluğunun 5.000 TL olarak belirlenmesi halinde, aval verene atfedilebilecek miktar 8.000 TL iken aval verenin sorumlu olduğu miktar 5.000 TL'dir. Ancak aynı örnekte aval verenin sorumluluğunun 10.000 TL olarak belirlenmesi halinde, açıklamamız çerçevesinde değerlendirilirse, aval verene atfedilebilecek miktar 8.000 TL iken aval verenin belirlenmiş sorumluluğu 10.000 TL olamayacaktır. Nihai olarak aval veren atfedilebilecek miktarı aşan kısımdan dolayı aval verenin ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Buna rağmen aval veren aşan kısmı öderse, aşan kısımla ilgili sorumluluk kendisine ait olur.

[482] Örneğin, 10.000 TL bedelli bir poliçede, bir ciranta lehine 6.000 TL bedelle aval veren A'ya başvurulmadan önce, senet bedelinin 5.000 TL'si kısmi kabul eden muhatap tarafından ödenmişse, aval verilen cirantaya ve onun lehine aval verene atfedilebilecek nihai miktar kalan 5.000 TL olduğu için, aval veren 5.000 TL'yi aşan miktarla sorumlu olmaz. Buna karşılık aynı bedelli bir poliçede; 5.000 TL'yi kısmi kabul eden muhatap lehine 6.000 TL bedelle kısmi aval verilmişse yahut senetteki bedelin tamamıyla sorumlu olunduğuna ilişkin kayıt yazılmışsa ve senet bedeli henüz hiç tahsil edilememişse, poliçe aval veren kişiye ödeme için ibraz edildiğinde aval veren 6.000 TL ile sorumlu olacaktır.
Aksi görüşte, aval verenin miktar olarak lehine aval verdiği kişinin borcunu aşan bir sorumluluk üstlenemeyeceğine ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 812. Yine aksi doğrultuda, aval verenin aval verdiği muhatabın belirlediği miktarla sorumlu olduğu yönünde görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 159-160. Demirkapı hukuki gerekçe olarak TTK m. 702/1'i göstermekle birlikte, bizce aval verenin kısmi aval doğrultusundaki iradesinin senet üzerinde oluşması, onun bilhassa bedel hususunda TTK m. 702/1'den ayrıldığını açıkça göstermektedir. Bu sebeple, her ne kadar TTK m. 702/1 aval verenin sorumluluğunun kapsamını belirlemede temel hüküm olsa da, bedel hususunda bu hükümden ayrılma doğrultusundaki açık irade, yazarın görüşü aksine TTK m. 702/1'in yukarıda bahsi geçen hususta uygulanmasına imkân tanımamaktadır. Aksi görüşte bkz. Stranz, s. 195.

[483] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 812; Karayalçın, s. 226; Stranz, s. 196. Avalin miktarına ilişkin açıklama yapılmamış olması halinde avalin bütün senet bedeli için verildiğinin kabul edileceğine ilişkin farklı bir görüş için bkz. Domaniç, s. 193.
Aval verilen kişinin sorumluluğu senet bedelinin bir kısmına ilişkin ise, aval tam aval olarak gerçekleşse bile aval veren senet bedelinin tamamıyla sorumlu olmayacaktır. Örneğin muhatap poliçeyi kabul ederken poliçe bedelinin bir kısmını kabul etmişse ve aval veren de kısmen kabul eden muhatap lehine miktar belirlemesi yapmadan aval vermişse, sorumlu olduğu miktar muhatabın sorumlu olduğu miktar kadardır.

zaman senet bedelinin tamamından değil düzenleyenin sorumlu olduğu kalan 10.000 TL'den sorumlu olur. Yine örneğin 30.000 TL bedelli bir poliçede, senet bedelinin 10.000 TL sini kısmi kabul eden muhatap lehine aval verilmesi halinde, avalin miktarına ilişkin açıklama yapılmamışsa TTK m. 702/1 gereğince aval verenin sorumluluğu aval verilen muhatabın sorumlu olduğu 10.000 TL kadardır[484]. Uygulamada karşılaşılması mümkün olmasa da, senetteki bedelden daha fazla miktarla sorumlu olmak üzere aval verilmiş olması halinde ilgili avalin senet bedelinin tamamı olarak algılanarak hareket edilmesi gerekir.

Aval veren kişi taahhüdünü gerçekleştirirken kısmi avale ilişkin bir kayıt koymamış ancak daha sonradan kısmi aval haline dönüştürmüşse yahut baştan kısmi avale ilişkin kayıt eklemiş sonradan bu kaydı çizmişse[485], aval taahhüdünün değiştirilmesi hakkında ileride açıklama yapılsa da kısaca belirtmemiz gerekirse, vadede kendisine başvurulduğunda aval veren değişiklikten sonra senedi devralanlara karşı değiştirilen yeni aval yapısıyla sorumlu olacaktır.

b. Tarih

Avalde tarihin yer alması, avalle sorumlu olmak istenilen bedel gibi, zorunlu bir unsur değil ihtiyari bir unsurdur[486]. Aval tarihinin aval açısından yükleneceği vazife ancak ispat vasıtası olmaktır[487]. Aval tarihinin bu açıdan üstleneceği en önemli görev, aval verenin fiil ehliyetinin veya temsilcinin temsil yetkisinin bulunup bulunmadığının belirlenmesine yöneliktir[488]. Yine temsilcinin de temsil yetkisinin bulunup bulunmadığı da aval tarihine göre belirlenebilir. Bu açıdan aval tarihi olarak yazılan tarih aval verenin ehliyetsiz olup olmadığının tespiti açısından öneme sahiptir. Avalde tarih yer almıyorsa avalin vadeden önce yazıldığı kabul edilir[489]. Aynı zamanda aval verilen kişinin

[484] Görüldüğünde ödenecek poliçelerde ise muhatabın yaptığı tam veya kısmi ödeme yahut hiç ödememe fiilleri, kural olarak muhatap lehine aval verenin taahhüdünü geçersiz hale getirmektedir.
[485] Kısmi avale ilişkin kaydın çizilerek avalin tam aval haline getirilmesi avalin çizilmesi olmayıp, avalle teminat altına alınan bedelde değişikliğe yol açan bir işlemdir.
[486] 10. CD, T. 20.5.1993, E. 1993/1183, K. 1993/6178 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Kısmi aval geçerli olup aval tarihinin gösterilmesi zorunlu değildir*…".
[487] Aval tarihinin ayrıca, senedin kambiyo senedi vasfının bulunmaması halinde adi senet olarak kabulünde, kefaletin tarihinin belirtilmesi zorunlu olduğundan bu şartı yerine getirme vazifesi de mevcut olup bu durum ancak adi senet kabul edilen senetler açısından geçerlidir.
[488] Bahtiyar, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 86.
[489] İpekçi/ İlbuldu, s. 26. Fransız Temyiz Mahkemesinin 1869 tarihli bir kararında ise tarihin yer almaması halinde, avalin senedin düzenleme tarihinde verildiğine karar vermiştir. Karar için bkz. Sengir, Aval Hukuku, s. 29.

taahhüdünde tarih yer alıyorsa avalin de bu tarihte verilmiş olduğunun kabulü yerinde olacaktır. Her iki taahhütte de tarih yer almıyorsa, aval verilenin senede imzasını atarak taahhüdü gerçekleştirdiği anda aval verenin de imza attığı kabul edilir.

Yukarıda yapılan açıklama avalin yalnızca vadeden önce gerçekleştirilebileceği, vadeden sonra gerçekleştirilen avalin geçerli olmadığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Vadeden sonra gerçekleştirilmiş ve tarih de eklenmiş olan aval, geçerli bir avalin sonuçlarını doğuracaktır. Nitekim tarih aval açısından ihtiyari bir unsur olup zorunlu unsurlarının mevcudiyeti halinde, tarihin vadeden sonraki bir tarih olması[490] ve hatta protestodan sonra gerçekleştirilerek tarih atılması avalin geçersiz olmasına sebebiyet vermez[491].

Senet üzerinde bir düzenlenme tarihinin bulunmaması ve aval tarihi olarak bir tarihin belirtilmesi halinde, aval tarihinin düzenleme tarihi olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Mevcut haliyle takibe konulan senette düzenleme tarihinin bulunmaması; TTK m. 671/1-g ve TTK m. 672/1 gereğince poliçede, TTK m. 776/1-f ve TTK m. 777/1 gereğince bonoda ve TTK m. 780/1-e ve TTK m. 781/1 gereğince, çekte zorunlu unsur eksikliği sebebiyle senedin kambiyo senedi vasfını yitirmesine sebebiyet verir. Yargıtay'da görülen bir davada da, aval verenin kaşesinin altına atılmış olan tarihin avale ilişkin olduğu, bu tarihin bononun düzenleme tarihi olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığına hükmedilmiştir[492].

c. Yer

Avalin verildiği yerin gösterilmesi de aynı aval tarihi gibi zorunlu bir unsur olmayıp ihtiyari niteliktedir. Avalin nerede gerçekleştirildiğinin yazılması yalnızca aval açısında bir ispat vasıtası olarak kullanılabilir. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, düzenleme yeri gösterilmeyen ve düzenleyenin adının yanında da bir yer yazılı olmayan

[490] Aval tarihinin vadeden sonraki bir tarih olması halinde de avalin geçerli olduğuna ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 807; Öztan (2021), s. 166.
[491] Protestodan sonra gerçekleştirilen avalin de geçerli olduğuna ilişkin için bkz. Kınacıoğlu, s. 255; Karayalçın, s. 225, Sengir, s. 29; Stranz, s. 199 ve Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 808 dn. 113'te adı geçen yazarlar. Aksi görüş için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 808 dn. 112'de adı geçen yazarlar.
[492] Bkz. Y. 12. HD, T. 14.12.2015, E. 2015/18780, K. 2015/31577 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Her ne kadar 6762...'nun 688 /6. maddesinde, düzenlenme tarihinin bononun neresine yazılacağı hususunda, bir açıklık bulunmamakta ise de; bonoda avalistin kaşesi altına atılmış olan tarihin avalin verildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekir. Bu sebeple takibe dayanak bonoda düzenlenme tarihi yazılı bulunmadığından, kambiyo senedi vasfı yoktur...*".

bonoda, aval verenin kaşesi altında yazılı olan yerin düzenleme yeri sayılamayacağından, sonuç olarak TTK m. 776/1-f ve TTK m. 777/4 gereğince senedin kambiyo senedi vasfında olmayacağına hükmedilmiştir[493].

B. Kambiyo Senedi Vasfını Haiz Bir Senedin Bulunması

Daha evvel avalin yalnızca kambiyo senetlerinde gerçekleştirilebilen bir hukuki işlem olduğundan bahsedilmişti. Bu yapısı avalin bir kambiyo taahhüdü olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla aval sadece poliçe, bono ve çek üzerinde gerçekleştirilebilen bir teminat vasıtasıdır. TTK m. 826'da emre yazılı havalelerin poliçe hükmünde olduğundan, TTK m. 830/1'de emre yazılı ödeme vaatlerinin bono hükmünde olduğundan bahsedilmektedir. Aynı zamanda TTK m. 829 ve TTK m. 830/2 gereğince poliçe ve bono hükmünde kabul edilen bu senetler hakkında kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla takipte bulunulamaz. Bizce bu senetler de kambiyo senedi hükmünde olduğu ve avalin uygulanmamasına yönelik herhangi bir farklı hüküm içermediği için, emre yazılı havaleler ve emre yazılı ödeme vaatleri üzerinde gerçekleştirilen avaller de aynı kambiyo senedinde gerçekleştirilmiş gibi kabul edilir. Ancak TTK m. 829 ve TTK m. 830/2'de yer alan açık düzenleme gereği aval verene İİK hükümleri kapsamında kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla başvuruda bulunulabilmesi mümkün değildir. Emre yazılı havaleler ve emre yazılı ödeme vaatlerini istisna olarak bir kenarda bulundurduğumuzda, başkaca kıymetli evraklar üzerinde gerçekleştirilen avaller geçersiz kabul edilecektir.

Aval açısından kambiyo senedi vasfını haiz bir senet, şeklen kambiyo senedinde bulunması gereken şartların tamamını içeren bir kambiyo senedidir. Poliçede TTK m. 671-672, bonoda TTK m. 776-777 ve çekte TTK m. 780-781'de yer alan şartlar göz önünde bulundurularak senedin kambiyo senedi vasfında olup olmadığının tespiti, aval

[493] Bkz. Y. 12. HD, T. 19.12.2017, E. 2016/25301, K. 2017/15870 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Senetlerde, ayrıca düzenlenme yerinin yazılı olmadığı durumlarda, ancak senetleri düzenleyenin ad ve soyadı yanında idari birim olarak düzenlenme yerinin yazılı olması hali, bu zorunluluğu giderecek olup, senetlerin aval hanesinde kaşesi bulunan Rüya ... Ltd. Şti.'nin kaşesi altında yazılı olan "Beykoz" ibaresi, TTK.nun 776/1-f maddesinde öngörülen düzenlenme yeri koşulunun yerine getirildiği sonucunu doğurmaz. Bu durumda, mahkemece, takibe dayanak yapılan bonolardan 05.12.2015 vadeli yirmi bin TL bedelli bono haricinde kalan on bir adet senet yönünden kambiyo vasfında olmadıkları gerekçesi ile...*"

ile oluşturulan teminatın geçerli bir teminat olarak varsayılabilmesi için gereklidir[494]. Düzenleyenin imzasının bulunmadığı bir senedin kambiyo senedi vasfı da bulunmadığı için, senet üzerinde aval veren olarak görünen kişinin avali geçersiz kabul edilir ve sorumluluğu bulunmaz[495]. Bunun haricinde poliçenin, bononun veya çekin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldıran herhangi bir şekil eksikliği avalin de geçersizliğine sebebiyet verir. Bu kapsamda TTK m. 677'de açıklandığı üzere bilhassa imza yer alıp da imzanın sahte olması, hayali kişiye ait olması veya ismi yazılı kişiyi bağlamayan bir imza olması halinde diğer imzaların geçerliliği etkilenmez ve kambiyo senedi vasfı zedelenmez. İmzanın yetkisiz temsilci tarafından atılmış olması halinde TTK m. 678 gereğince yetkisiz temsilci attığı imzadan bizzat sorumlu olur ve kambiyo senedi vasfı yine zedelenmez.

Kambiyo senedi niteliği bulunmayan bir poliçenin TTK m. 826'ya göre emre yazılı havale ve bononun TTK m. 830/1'e göre emre yazılı ödeme vaadi kabul edilmesi haricinde, bizce senetteki havale veya ödeme vaadi kambiyo senedi vasfına sebebiyet vermese dahi hukuki bir vasfı halen mevcuttur. Kambiyo senetleri TBK m. 133/2 gereğince aksi taraflarca kararlaştırılmamışsa ifa uğruna verildikleri için, kambiyo senedinin geçersiz olması temelde yer alan havale veya ödeme vaadini kendiliğinden sonlandırmaz. Aynı zamanda şekli şartlara uyulmadığı için geçersiz sayılan kambiyo taahhüdü, her durumda soyut bir taahhüttür ve temel ilişkiden bağımsızdır. Sorun, kambiyo senedi olarak vücut bulamayan temel ilişki olan havale veya ödeme vaadinin

---

[494] İlgili düzenlemeler çerçevesinde poliçenin, bononun, çekin şekil şartlarına uyulup uyulmadığı ve kambiyo senedi niteliği hakkında ayrıca açıklama yapılmayacak olup konu hakkında detaylı incelemeler için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 150-172 ve s. 300-304 ve s. 313-319.

[495] Bu doğrultuda Yargıtay kararları için bkz. Y. 12. HD, T. 20.2.2015, E. 2015/2959, K. 2015/3404 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Ancak bu durum sahibini bağlayıcı olmasa da şeklen bir imzanın mevcut olması hali için geçerlidir. Şikâyete konu takibin dayanağı olan senette ise, bononun zorunlu unsurlarından olan düzenleyenin şeklen de olsa bir imzası yer almamaktadır. Kambiyo senedinde şekle dair bir eksiklik olması halinde aval verenin sorumluluğu ortadan kalkar. TTK.nun 776/1-g maddesi gereğince; düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde senet bono olarak kabul edilemeyeceğinden, imzası bulunmaması sebebiyle sorumlu görülmeyen bu kişi için verilen aval de geçersiz olacaktır*…"; Y. 12. HD, T. 2.5.2019, E. 2018/212, K. 2019/7633 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Ancak bu durum sahibini bağlayıcı olmasa da şeklen bir imzanın mevcut olması hali için geçerlidir. Şikayete konu takibin dayanağı olan senette ise, bononun zorunlu unsurlarından olan düzenleyenin şeklen de olsa bir imzası yer almamaktadır. Kambiyo senedinde şekle dair bir eksiklik olması halinde aval verenin sorumluluğu ortadan kalkar. Buna göre TTK'nın 776/1-g maddesi gereğince; düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde senet bono olarak kabul edilemeyeceğinden, imzası bulunmaması nedeniyle sorumlu görülmeyen bu kişi için verilen aval de geçersiz olacaktır*…". Anılan Yargıtay kararlarında düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde bu kişi lehine aval verenlere ilişkin hüküm tesis edilmiş olup senet üzerinde borçlu olarak görülen diğer kişiler için aval verilmesi halinde aval verenin durumu açıklanmamaktadır. Kısa bir şekilde izah etmemiz gerekirse, kimin lehine aval verilmiş olursa olunsun kambiyo senedi vasfını haiz olmayan bir senet üzerindeki bütün aval işlemleri geçersizdir.

hukuki olarak konumunu saptamaya ilişkindir. Düzenlenme tarihi yer almayan senedin adi senet olacağına ilişkin Yargıtay kararları[496] bulunduğu gibi düzenlenme yeri yazılmayan senedin de adi senet olacağına ilişkin Yargıtay kararı[497] da mevcuttur. Bizce de, TTK m. 826 ve TTK m. 830/1 haricinde, kambiyo senedi olarak gerçekleştirilmesine rağmen şekli şartlara uymayan bir senedin en azından adi bir senet olarak geçerli olduğu kabul edilmelidir[498]. Aval açısından değerlendirildiği zaman; avalin yalnızca kambiyo senetlerine özgü bir taahhüt yapısı itibariyle, adi senet üzerindeki avale ilişkin iradenin aval olarak hüküm ve sonuç doğurması mümkün değildir[499].

Öğretide kambiyo senedi sayılmayan bir belge üzerinde yer alan avalin, şartlarını taşıması halinde kefalet olarak kabul edilebileceğini belirten yazarlar[500] olduğu

[496] Y. 11. HD, T. 10.11.1989, E. 1989/7729, K. 1989/6164 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bir kısım senetlerde tanzim tarihi bulunmadığından adi senet sayılacağı yolundaki mahkemenin tavsifi doğrudur*…"; Y. 12. HD, T. 21.11.1990, E. 1990/4784, K. 1990/11865 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu durumda senetlerin ilk ciro tarihinde tanzim tarihinin olmadığı adi senet niteliğinde bulunduğu anlaşılmaktadır*…".

[497] Y. 13. HD, T. 6.6.2017, E. 2015/15073, K. 2017/6889 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *davaya konu senet tanzim yeri olmadığından bono niteliğini haiz olmayıp adi senet niteliğindedir ve bu sebeple 10 yıllık zamanaşımına tâbidir*…".

[498] Bu doğrultuda bkz. Arslanlı, s. 67; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 497; Poroy/ Tekinalp, s. 171-172; Karayalçın, s. 116. Ancak kambiyo senedi olarak kabul edilemeyen senedin en azından adi senet olarak kabul edilebilmesi için gerekli şartları ihtiva etmesi de gerekir. Bu kapsamda düzenleyenin imzasının bulunmadığı senetlerin adi senet olarak dahi kabulü mümkün değildir. Aynı şekilde lehtarı olmayan kambiyo senedi de kambiyo senedi sayılmayacağı gibi adi senet de sayılamaz. Hukuk Genel Kurulu'nun lehtarı olmayan senedin adi senet sayılamayacağına ilişkin açıklamaları için bkz. Y. HGK, T. 8.4.2015, E. 2013/3-1598, K. 2015/1159 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Eş söyleyişle, kıymetli evrak olmadığı gibi adi senet dahi sayılmayan ve lehdarı belirli olmadığı için havale niteliği de bulunmayan bu belgeye dayalı olarak yasal hamil konumunda olmayan davacının, aralarında temel ilişki de bulunmayan davalıya karşı bir hak iddia etmesinin yasal dayanağı bulunmamaktadır*…". Kınacıoğlu ise senet metninde poliçe veya bono yazmayan senedin emre yazılı havale veya ödeme vaadine dönüşeceğini belirtmekle birlikte bu unsurları da taşımayan senedin adi senet olarak kabulü hususunda yargıtay'ın bir kararıyla aynı doğrultuda görüş belirtmektedir. Bkz. Kınacıoğlu, s. 117.

[499] Bu doğrultuda mahkeme kararları için bkz. Y. 19. HD, T. 10.2.2016, E. 2015/12021, K. 2016/2034 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Takibe dayanak oluşturan senetde düzenleme tarihi bulunmaması sebebiyle senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı görülmektedir. Davalılardan ..., davaya konu adi senetde aval veren sıfatıyla yer almış olup avalist olarak sorumlu tutulabilmesi için senedin kambiyo senedi vasfında bulunması gerekmektedir*…"; Y. 19. HD, T. 22.2.2018, E. 2016/16083, K. 2018/874 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *bu durumda iki tane tanzim tarihinin ortaya çıktığı, bononun kurucu unsurunun bulunmadığı, bononun kambiyo senedi olarak kabul edilmemesi sebebiyle aval beyanının da geçerli olmadığı, zira avalin yalnızca kambiyo senetlerinde geçerli olduğu, diğer senetlerde uygulama yeri bulunmadığı, davacının avalden dolayı sorumlu olmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne*…"; Y. 19. HD, T. 12.12.2018, E. 2017/4160, K. 2018/6538 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Dava konusu senet bir bono gibi tanzim edilmişse de çelişkili vade içerdiği için bir kambiyo senedi niteliğinde değildir. Bu nedenle bu bonoda avalist olan davacı ...'ün şekli aykırılık nedeniyle avalist sorumluluğu sona erdiğinden avalist konumundaki davacı ... yönünden davanın kabulü gerekirken reddi doğru olmamıştır*…".

[500] Tandoğan, s. 715; İpekçi/ İlbuldu, s. 11; Domaniç 188; Güral 449; Doğanay, s. 1728. Yargıtay'ın da bu doğrultuda kararları bulunmaktadır. Bkz. Y. 11. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/5200, K. 2021/5161 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:10.1.2022) "*... Dava, 19.04.2013 tarihli davalının avalist sıfatıyla imzasının bulunduğu protokolün 3. maddesinde düzenlenen cezai şart alacağının tahsili için başlatılan ilamsız icra takibine vaki itirazın iptali davasıdır. Her ne kadar davalı protokolü avalist sıfatıyla imzalamış ise de, aval kambiyo hukukuna ilişkin bir müessese olduğundan davalının kefil olarak protokolü imzaladığı kabul edilmelidir...*"; Uyar, Talih, "Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile Takiplerde Borca İtiraz Nedenleri", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 88, S. 5, İstanbul, 2014, s. 308'ten naklen Y. 12. HD, T. 20.4.2007, 5283/7877 "…*Tanzim tarihi bulunmayan bonoyu "kefil" olarak imza etmiş olan kimsenin ‹müteselsil kefil› değil ‹adi kefil› sayılacağını*…"; Uyar, s. 269'dan naklen Y. 12. HD, T. 24.2.1999,

gibi garanti sözleşmesi olarak ayakta tutulabileceğini belirten yazarlar[501] da mevcuttur. Bizce eğer senet şekil noksanlıkları sebebiyle kambiyo senedi vasfını haiz değilse, adi senedin şartlarını taşıyan bu senet üzerindeki aval kefaletin şartlarını sağlıyorsa kefalet olarak kabul edilebilecektir. TBK m. 582/1'e göre kefalet, mevcut ve geçerli bir borç için yapılabilir. Ayrıca kefaletin şeklinden bahseden TBK m. 583'te kefilin sorumlu olacağı azami miktarın ve kefalet tarihinin belirtilmesi, azami miktarın, kefalet tarihinin ve müteselsil kefalet varsa buna ilişkin açıklamanın kendi el yazısı ile belirtilmesi gerektiği[502] düzenlenmiştir.

Avalin kefalet olarak geçerli olabilmesi için öncelikle aval ile sağlanan teminatın dolayısıyla kefaletin mevcut ve geçerli bir borca ilişkin olması gerekir. Başka bir anlatımla, adi senet sayılan senet üzerinde kefil olunan kişinin mevcut bir borcu bulunmalıdır. Bu kapsamda senetteki lehtar veya cirantalardan biri için aval verilmesi halinde, adi senet sayılan senet üzerindeki cirolar bizce karşı edimi olan alacağın temliki hükmünde olacağı için[503], TBK m. 191/1 gereğince yüklendikleri garanti sorumluluğu

---

1230/2075 "… *Tanzim tarihi bulunmayan bir senedi 'kefil' sıfatı ile imzalayan kimsenin, 'adi kefil' sayılacağını (ve sorumluluğunun asil borçlu'dan sonra söz konusu olacağını)*…"; İpkeçi/ İlbuldu, s. 75'ten naklen Y. 11. HD, T. 2.6.1975, E. 3614 "… *Tanzim tarihi bulunmayan bu senetler (adi senet) niteliğinde bulunduğundan, kefalet de adi kefalettir*…"; İpekçi/ İlbuldu, s. 66-67'den naklen YİİD., T. 16.3.1967, E. 2523, K. 2670 "… *15.10.1963 vade tarihli 8.480 liralık senet, ihdas tarihini taşımadığı için TTK.nun 688 ve 689'ncu maddeleri muvacehesinde bono vasfını haiz değildir. Bu adi senedi Kamil, teselsül ifade eden bir kayıt koymaksızın yalnız (Kefil) ibaresi altında imzalanmıştır. Adi kefil asıl borçlu arasında rücu sebebiyle baş gösteren anlaşmazlığın BK.nun 486, 497, 498 ve ilgili maddeleri muvacehesinde çözümlenmesi icap edip*…".

[501] Bkz. Demirkapı s. 40.

[502] Y. 11. HD, T. 17.6.2021, E. 2020/5200, K. 2021/5161 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi: 10.1.2022) "... *Protokol tarihinde yürürlükte bulunan 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 583. maddesinin birinci fıkrası; "Kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azamî miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olmaz. Kefilin, sorumlu olduğu azamî miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefil olması durumunda, bu sıfatla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiğini kefalet sözleşmesinde kendi el yazısıyla belirtmesi şarttır." düzenlemesini içermektedir. Anılan bu düzenleme uyarınca davalının avalist sıfatıyla imzaladığı 19.04.2013 tarihli protokol, adi kefalet sözleşmesi olarak dahi geçerli değildir. Zira madde hükmünde öngörülen hususlar davalının el yazısı ile yazılmamıştır*...".

[503]Senedin kambiyo senedi vasfı taşımaması sebebiyle adi senet sayılması halinde, kambiyo senedi üzerindeki cironun da alacağın temliki olarak kabul edilebilmesi için beyaz ciro olarak değil tam ciro olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Nitekim beyaz ciro, TBK m. 184/1 kapsamında açık bir yazılı temlik işlemi olarak kabul edilemez.

Adi senet sayılan senet üzerindeki ciroların alacağın temliki olarak kabulüne ilişkin mahkeme kararları olduğu gibi, çoğunlukla alacağın temliki olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığına ilişkin mahkeme kararları da mevcuttur. Ciroların alacağın temliki olarak kabul edilebileceğine ilişkin bkz. Y. 11. HD, T. 10.11.1989, E. 1988/7729, K. 1989/6164 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bir kısım senetlerde tanzim tarihi bulunmadığından adi senet sayılacağı yolundaki mahkemenin tavsifi doğrudur. Ancak, davacıya teslim edilen senetlerin arka yüzü senet alacaklısı tarafından (.. bankası emrine tediye ediniz. Bedeli teminattır.) şerhi konarak imza edilmiş bulunması karşısında, alacağın temliki için BK.163. maddesinde aranan tahriri şekil şartı ve MK.896 maddesinde rehin tesisi için aranan teslim ve seneden raptedilen alacakların rehnedilmesi tahriren olur hükümleri yerine getirilmiş olmakla, alacağın temliki ve senetli alacakların rehni şartları davacı yararına gerçekleştiğinden tüm davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, mahkemece bu senetlere dayalı alacak hakkındaki istemin reddi ile davanın kısmen kabul ve kısmen reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir*…". Kambiyo vasfını kaybeden bir bonodaki temerrüde ilişkin yakın tarihli bir İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararının karşı oy yazısı da, bu anlamda değerlidir. Açıklamalar için bkz. Y. İBGK, T. 25.12.2019, E. 2019/1, K. 2019/8 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Ciro, ciro*

TBK m. 582/1'deki mevcut ve geçerli borç şartını ihtiva etmektedir ve avalin kefalet olarak kabulüne izin vermektedir. Poliçede düzenleyen veya kabul eden muhatap, bono ve çekte ise düzenleyen lehine aval verilmişse, bu kişilerin adi senet sayılan senet üzerinde imzalarının bulunması halinde, onlar açısından mevcut ve geçerli bir borç olacağı için, aval verenin kefil olarak kabulü de mümkün olacaktır.

Diğer taraftan, kambiyo senedi üzerinde gerçekleştirilmek istenen aval uygulamada genellikle belirli bir bedel belirtilerek yapılmaktan ziyade bedel açıklamasız şekilde yapılmaktadır. Bu ise adi senet konumuna geçen senetteki avalin, TBK m. 583/1 kapsamında kefalet olarak değerlendirilmesine imkân tanımamaktadır. Nitekim kefalette sorumlu olunacak azami miktarın belirtilmiş olması geçerlilik şartı olup, açıklamanın yer almadığının ve senetteki bedelin tamamından sorumlu olunduğunun ileri sürülebilmesi ise ortada aval şehi bulunmadığı için mümkün değildir. Konu hakkında faydalanılabilecek olan 1944 tarihli bir İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararında[504],

---

edenin haklarının ciro olunana geçmesini sağlamaktadır. Kambiyo senedi niteliğinin yitirilmesi nedeniyle senetteki cirolar kambiyo hukuku ilkelerine sahip olmasa da Türk Borçlar Kanunu'nda ki alacağın temliki hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanması mümkündür. Nitekim TTK'nın 690. maddesindeki "ödememe protestosundan veya protestonu» düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden sonra yapılan cironun alacağın temliki hükümleri sonucunu doğuracağı'" hükmü kıyasen uygulanarak bu belgenin adi senet olarak kabulü durumunda cirolar alacağın temliki hükümleri gereğince alacak konusu adi senedin kimden kimlere ne şekilde devredildiğini gösterir niteliktedir. Dolayısıyla aslında devredilen senedin önyüzündeki miktar ve vadeyi de içeren hakkın da devredilmiş olduğunun kabulü gerekir…".

Adi senetlerdeki ciroların alacağın temliki olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin bkz. Y. 11. HD, T. 24.1.1974, E. 1974/107, K. 1974/157 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Mahkemece, senetlerin tümü alacaklı tarafından davalıya ciro edilmişse de, tanzim tarihini ihtiva etmediklerinden adi senet mahiyetinde sayılıp, alacağı aktaran ve tasarrufi bir işlem olan temlikte de, iradenin açıkca belli edilmesi gerekmektedir. İhtilaf konusu adi senetlerde temlike ilişkin açık bir irade izhar edilmeyip muteber bir ciro da söz konusu olamıyacağı cihetle, alacaklı şahısta takip hakkı mahfuz kalmak kaydıyla, davacının davalıya borçlu bulunmadığının subutuna karar verilmiştir…*"; Y. 11. HD, T. 22.2.2005, E. 2005/1308, K. 2005/1573 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *senetlerde tanzim tarihinin bulunmaması nedeniyle bono niteliğinin bulunmayıp adi senet niteliğinde oldukları, davacıya devrinin ancak temlik suretiyle olması gerektiği senetlerdeki ciroya yönelik ibarenin temlik olarak düşünülemeyeceği…*"; Y. 13. HD, T. 8.11.2010, E. 2010/5964, K. 2010/14681 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Dava konusu senet, ciro yolu ile davalı M.Yusuf'a geçmiş olup, tanzim tarihi bulunmadığından BK'nın 688. maddesi gereğince kambiyo senedi vasfını taşımayıp adi senet niteliğindedir. Bu senede dayanarak yapılan ilamsız haciz yolu ile takibin itirazsız kesinleşmesi de senedin bu niteliğini değiştirmez. Bu nedenle, senedin ciro-yoluyla el değiştirmesi ile senetteki hakların da devredilmesi mümkün değildir. Senetteki hakların devredilmesi ancak BK'nın 163. maddesi gereğince alacağın temliki ile söz konusu olup, bunun içinde yazılı bir temlik sözleşmesinin bulunması gerekir. O halde, davalı M.Yusuf'a yapılmış usulüne uygun bir temlik bulunmadığından ve senedin arkasında bu davalıya yapılan ciro da alacağın temliki niteliğini taşımadığından…*"; Y. 12. HD, T. 25.5.2015, E. 2015/3770, K. 2015/14100 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, takip dayanağı senedin düzenlenme yeri ve tarihinin bulunmadığı görülmektedir. Düzenlenme yeri ve tarihi bulunmayan takip dayanağı senet, kambiyo senedi vasfını haiz olmayıp adi yazılı senet niteliğindedir. Borçlu ... tarafından... emrine düzenlenen senedin, adı geçen kooperatifin cirosu ile alacaklıya devredildiği, ancak TBK'nun 184. maddesi uyarınca usulüne uygun olarak yapılmış bir temlik bulunmadığından senetteki hakkın takip alacaklısı ...'a geçmediği…*".

[504] Bkz. Y. İBGK, T. 12.4.1944, E. 1943/14, K. 1944/13 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *kefalet senedinde kefilin ödeyeceği muayyen bir miktarın gösterilmiş olup olmadığı ve senetten böyle muayyen bir miktarın anlaşılması kabil olup olamayacağı hususunun hakim tarafından resen nazara alınması lazım geldiğine 12/4/944 tarihinde çoğunlukla karar verildi…*". Yargıtay'ın ilgili karara atıf yaptığı daha yeni tarihli diğer kararlar için bkz. Y. 19. HD, T. 13.4.1999, E. 1999/1901, K. 1999/2434 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Yukarıda*

kefilin ödeyeceği miktarın açıkça belirtilmemiş olması halinde hâkime miktarın senet üzerinden anlaşılıp anlaşılamayacağı konusunda takdir yetkisi bırakılmaktadır. Dolayısıyla kefaletle sorumlu olunacak miktarın açıkça belirlenmemesi halinde, adi senet sayılan senet üzerindeki kefalet sayılan aval ile adi senetteki borç arasında kuvvetli bağ kurulabilirse, TBK m. 583/1 gereğince kefilin sorumlu olduğu azami miktarın da belirlenmiş olduğu kabul edilir[505]. Aynı zamanda kambiyo senedinde aval veren konumundakiler genellikle aval tarihini istisnai olarak avaline eklemekte, avali tarihsiz bir şekilde gerçekleştirmektedir. Bu yapısıyla uygulamada gerçekleştirilen avallerin, senet kambiyo senedi vasfına haiz olmadığı için adi senet sayıldığında, kefalet olarak geçerli olabilmeleri oldukça istisnai olacaktır. Her olay bakımından ayrı değerlendirilecek olan azami miktar ve kefalet tarihi şartları incelendiğinde, kefaletle sorumlu olunacak azami miktar tespit edilebiliyorsa ve tarih de belirtilmişse, adi senet sayılan senet üzerindeki aval kefalet olarak kabul edilebilecektir.

açıklandığı ve anılan 12.4.1944 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında da belirtildiği üzere, kefalet akdinde kefilin ödeyeceği muayyen bir miktarın gösterilmiş olup olmadığı ve akitten böyle muayyen bir miktarın anlaşılmasının mümkün olup olmadığı hususu önem arzetmektedir. Diğer sözleşmelerde olduğu gibi kredi kartı üyelik sözleşmesine imza koyan müteselsil kefilin sorumluluk miktarının da açıkça gösterilmesi gerektiği kuşkusuzdur. Ancak sözleşmede, kredi kartı hamilinin aylık harcama limiti gösterilmiş ise, müteselsil kefilin muayyen olan bu miktarla sorumlu olacağı kabul edilerek, kefilin kefalet limitinin ayrıca gösterilmemiş olmasının akdin geçerliliğine etkili olacağının düşünülmemesi gerekir…"; Y. 19. HD, T. 14.5.2009, E. 2009/1369, K. 2009/4509 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*… Bu konuda 12.04.1944 tarihli 14-13 sayılı Yargıtay İçtihadi Birleştirme kararının da dikkate alınması gerekir. Anılan kararda kefillik sözleşmesinde kefilin ödeyeceği miktarın gösterilmiş olup olmadığının ve senetten böyle bir miktarın anlaşılıp anlaşılamayacağmm hakim tarafından kendiliğinden göz önüne alınması gerektiği hususuna değinilmiştir. Bu durumda kefalet sözleşmesinden kefilin sorumlu olacağı belirli bir miktarın mevcudiyeti anlaşılabiliyorsa sözleşmenin geçerli olacağı kuşkusuzdur…*"; Y. 19. HD, T. 1.10.2014, E. 2014/11267, K. 2014/14410 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*… 818 Sayılı B.K.nun 484. maddesi gereğince kefalet akdinin geçerliliği sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve kefilin sorumlu olacağı miktarın sözleşmede belirlenmiş olması koşuluna bağlıdır. 12.4.1944 tarih, 1943/14 Esas, 1944/13 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca sözleşmeden kefalet limitinin belirlenmesinin mümkün olduğu hallerde geçerli bir kefaletin varlığının kabulü gerekir. Somut olayda davalının kefil sıfatı ile imzasının bulunduğu Bankomat Kredi Sözleşmesinin ilk sayfasında kredi limitinin 6.000.00.-TL.olduğu açıkça yazılmıştır. Bu durumda kredi limiti olan bu miktarın kefalet miktarını da belirleyeceği düşünülmeden yanılgılı gerekçelerle yazılı biçimde karar verilmesi doğru görülmemiştir…*"; Y. 19. HD, T. 9.10.2017, E. 2016/10999, K. 2017/6682 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*… Kefalet sözleşmesinde limit bulunması geçerlilik şartıdır. Ancak sözleşmenin bir bütün olarak değerlendirilmesi halinde, sözleşmenin başında yazılı olan limit, kefilin sorumlu olacağı miktar olarak kabul edilir. Somut olayda, 15/04/2008 tarihli sözleşmenin başında yazılı miktar bulunmaktadır. 10/04/1944 tarih ve 1943/14 Esas ve 1944/13 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı uyarınca kefalet geçerli olduğundan, sonradan yazılmış olduğunu kanıtlama yükümlülüğü iddia eden davacıya aittir…*".

[505] Kambiyo senedi üzerinde miktar belirtilmeden gerçekleştirilen avalin senette aval verilenin sorumlu olduğu bedelin tamamıyla sorumluluk doğurduğu daha önceden belirtilmekle birlikte, bu açıklama yalnızca kambiyo senetlerine özgü bir yapıdadır. Avalin kefalet olarak ayakta tutulması halinde ise miktarı belirtilmemiş kefalet, adi senet üzerindeki bedele atfedilemeyecek konumda ise, artık kefalet olarak kabulü de mümkün olmayacaktır.

II. AVALİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

A. Avalin Yalnızca Kambiyo Senetlerinde Gerçekleştirilebilecek Yapısı

Az evvel bahsedildiği üzere aval yalnızca kambiyo senetlerinde söz konusu olabilen bir kambiyo taahhüdüdür. Aval açıklamasını kapsayacak olan imzanın da TTK m. 701/1'e göre poliçe veya alonj üzerinde yer alması gerekir. Bu sebeple kambiyo senedi niteliğinde olmayan bir kıymetli evrak veya kağıt parçası üzerindeki aval de, kambiyo hukuku kapsamında bir aval olarak kabul edilmez.

1. Poliçe veya Alonj Üzerinde Yer Alan Aval

TTK m. 701/1'e göre aval şerhi poliçe veya alonj üzerine yazılır[506]. Senet üzerinde gerçekleştirilecek olan avalin senedin ön yüzünde veya arka yüzünde yer alması mümkündür. Daha evvel yapılan açıklamalar çerçevesinde, düzgün bir aval gerçekleştirmek için avalin unsurlarına dikkat etmek gerekir. Bu kapsamda senedin ön yüzünde veya arka yüzünde olduğu fark etmeksizin aval açıklaması yapılarak lehine aval verilen kişinin açıklandığı ve kayıtsız ve şartsız nitelikteki imzalar aval olarak kabul edilirler.

Köken olarak Fransızca "allonge" yani uzantı anlamına gelen alonjun tam olarak tanımını yapmamız gerekirse, senedin tedavülünü kolaylaştırmak amacıyla senede eklenen, senedin devamı mahiyetinde ve senetteki hakla bağı gerek maddi gerek hukuki olarak tam kurulan kâğıt parçasıdır. Hukukumuza ilk olarak 1926 tarihli Alelıtlak Ticaret'te kullanılan alonj kavramı, 1912 tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşmeden faydalanılarak hukukumuza kazandırılmıştır. Halen yürürlükte bulunan 2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu'nda cirodan bahseden TTK m. 683'te, avalden bahseden TTK m. 701/1'de, poliçede mücbir sebeplerden bahseden TTK m. 731/2'de (bonolarda da bu hükme 778/1-d'de yapılan atıfta) ve çeklerde mücbir sebeplerden bahseden TTK m. 811/2'de açıkça bahsedilmektedir[507].

[506] İlgili hüküm TTK m. 778/3 atfıyla bonolarda ve 818/1-g atfıyla çeklerde de uygulama alanı bulur.

[507] Öğretide Pulaşlı, nama yazılı senetlerdeki devir beyanının ayrı bir kâğıdın üzerine yazılabileceğinden bahseden TTK m. 647/2 düzenlemesinde, ayrı kâğıdı alonj olarak nitelendirmektedir. Bkz. Pulaşlı s. 59. Yazarın görüşüne, ayrı olan kağıdın senet ile bağının alonj kadar sıkı olmadığı gerekçesiyle katılmamaktayız. Nitekim alonj üzerindeki devir beyanı senette gerçekleşmiş bir devir beyanı olarak hukuki netice doğurmakta iken, ayrı bir kağıt üzerindeki devir beyanı ise senetten ayrı olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bakışla senetle fiziki bağı olmayan bir kağıdı sanki alonj gibi kabul

Genellikle senedin[508] arka yüzünde yer kalmadığı zaman, bilhassa ciro işlemini gerçekleştirebilmek adına senede eklenen alonj üzerinde, yalnızca ciro değil senedin içerdiği hak sebebiyle doğabilecek birçok hukuki işlemin yapılabilmesi mümkündür[509].

TTK m. 701/1'de avalin alonj üzerine yazılabileceğinden açık bir şekilde bahsedilmektedir. Ancak alonjdaki avalde de, senedin ön ve arka yüzündeki aval gibi, unsurlara uyulması gerekir. Aksi takdirde, misal aval açıklamasının veya bu anlama gelebilecek açıklamaların yapılmamış olması halinde, daha evvel bahsedildiği üzere tek başına imza beyaz ciro olarak kabul edilir. TTK m. 695/1'de kabul beyanının poliçenin üzerinde yer alacağından bahsedilmekte olup, birazdan bahsedileceği üzere alonj poliçenin arka yüzünün devamı gibi işlem gördüğünden, bizce alonjdaki kabul beyanı da poliçe üzerinde yapılmış sayılır ve geçerlidir[510]. Ancak alonjdaki kabulün açık bir şekilde

---

etmek, alonjun senetle sıkı bağının olmasının gerekmediği gibi, bizce yerinde olmayan sonucuna ulaştıracaktır. Bu sebeple TTK m. 647/2'de yer alan devir beyanının, ya senet ve alonj üzerinde yer alması ya da senetle hiçbir fiziki bağı bulunmayan bir kağıt üzerinde yer alması şekilde yorumlanması yerinde olacaktır.

[508] Alonjun yalnızca kambiyo senetlerinde mi yoksa diğer kıymetli evrak türlerinde de mi kullanılabilecek yapıda olduğuna ilişkin açık bir kanuni düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte bizce alonjun, kambiyo senetlerine benzeyen senetlerde ve cirosun kabil olan diğer senetlerde kullanılabilmesi mümkündür. Kambiyo senetlerine benzeyen senetler olan TTK m. 826-829'da bahsedilen emre yazılı havaleler ve TTK m. 830'da bahsedilen emre yazılı ödeme vaatleri emre yazılı olarak düzenlenmişlerse; emre yazılı havaleler poliçe hükmünde, emre yazılı ödeme vaatleri bono hükmünde kabul edilir ve bu kıymetli evraklarda alonj kullanılabilmesi mümkündür. Benzer şekilde TTK m. 831/2'de cirosu kabil olan senetlere, cironun şekli hakkında poliçeye ilişkin hükümlerin geçerli olduğundan bahsedilmektedir. Poliçede cironun şeklinden bahseden TTK m. 683/1'de cironun alonj üzerinde yer alabileceğinden bahsediliğinden dolayı, cirosu kabil senetlerde de alonj üzerinde ciro yapılabilmesi mümkündür. Dolayısıyla ilgili düzenleme kapsamında makbuz senetleri, varant ve konişmentoda da alonjun kullanılabilmesi mümkündür. Ancak bahsi geçen kıymetli evrakların kambiyo senetlerine özgü takip yolu ile takip edilebilmeleri mümkün değildir. Y. 12. HD, T. 20.10.1983, E. 1983/5446, K. 1983/7759 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) *"... İİK.nun 167. maddesi ile başlayan maddeler silsilesinin başlığı ve 167. maddenin içeriği de "kambiyo senetleri" deyiminin sadece çek, poliçe ve emre muharrer senete (bono) ya ait olduğunu, kambiyo senetleri hakkındaki özel takip usullerinin sayılan bu üç çeşit senete mahsus bulunduğunu kuşkuya yer vermeyecek kadar açıklıkla ortaya koymaktadır. Keza, TTK.nun 741, 742, 743. maddelerinde kambiyo senetlerine benzer nitelikteki, emre yazılı havale, emre yazılı ödeme vaatleri makbuz senedi, warant, konşimento, taşıma senedi gibi cirosu kabil senetler hakkında İİK.nun kambiyo senetlerine has takip yoluna ilişkin hükümlerin uygulanamayacağı yazılıdır…* ". Cirosu kabil olan senetlerde alonjun mümkün olduğuna ilişkin, benzer doğrultuda görüş için bkz. Turanlı, Hüsnü, "Türk Hukukunda Alonj", **Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 3, S. 1, Ankara, 2017, s. 121-122.

[509] Alonj ticaret hukuku uygulamasında senedin arka yüzünde ciro yapmak için yer kalmadığı zaman senedin devir kabiliyetini sağlayabilmek amacıyla ortaya çıkmış, senede eklenen ve senedin arka yüzünün devamı gibi işlem gören kağıt parçasını ifade etmektedir. Alonjun hukuki yapısı hakkında ayrıntılı tartışmaya girmeden, öğretide alonjun kullanılabilmesi için illaki senette yer kalmamasına lüzum olmadığı, tarafların ihtiyacının bu yönde olması durumunda senette yer olması halinde dahi alonj eklenebileceği belirtilmektedir. Bkz. Huffcut, s. 21; T. H. W. , "What is An Allonge", **Michigan Law Review**, Vol. 14, No. 6, 1916, s. 487 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020). Ancak uygulamada alonja genellikle senet üzerinde yer kalmadığı zaman rastlanmaktadır.

[510] 1912 Lahey Sözleşmesinin ilk tasarılarında m. 24'te kabulün alonj, suret veya ayrı bir belge üzerinde gerçekleştirilmesi halinde bu beyanın muhatabı bağlamadığı benimsenmiş olup konu hakkında delegelerin tam bir fikir birliği bulunmamaktaydı. Tartışmalar bilhassa alonj odaklı gerçekleşmekle birlikte bir kesim alonjda kabulü senetten ayrılabilir yapısı sebebiyle riskli görmekte iken bir kesim ise alonjda kabulün mümkün olması gerektiğini belirtmekteydi. Merkezi komitenin konu hakkında yaptığı tartışmalar neticesinde, ayrı bir belge üzerindeki kabulün muhatabı bağlamayacağı, alonj veya suret üzerindeki kabulün ise açık bir şekilde kabul olarak belirtilmesi halinde makul olduğu benimsenmiştir. Nihai metinde ise tartışma konusu düzenlemeye yer verilmemiştir. Düzenlemenin ilk tasarıları, tartışmalar ve merkezi komite görüşü için Bkz. **International Conference on Bill of Exchange**, Washington Government Printing Office, 1911, s. 44 ve s. 120 ve s. 246 (Google Kitaplar).

kabul olduğunun anlaşılması zorunludur. Yoksa bu imza, daha evvel bahsedildiği üzere beyaz ciro olarak kabul edilecektir. ÇekK m. 3/4'e göre çekte karşılıksız işlemi çekin arka yüzüne yapılır. Yine yukarıdaki gibi, alonj çekin arka yüzünün devamı gibi işlem gördüğünden çekte alonj üzerinde karşılıksızdır işlemi yapılabilir.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları çekte ibraz şerhinin de alonj üzerinde yapılabileceğine yöneliktir[511]. TTK m. 736/1'e göre araya girerek kabul poliçenin üzerine yazılır. Bu anlamda nasıl ki kabul alonj üzerine yazılabiliyorsa araya girerek kabul de alonj üzerine yazılabilir. Poliçede düzenleyenin TTK m. 679/1'e göre kabul etmemeden sorumsuzluk kaydı ile cirantanın TTK m. 685/1'e göre (TTK m. 778/1-a atfıyla bonolarda ve TTK m. 818/1-d atfıyla çeklerde de uygulanır) hem kabul etmeme hem de ödememeden sorumsuzluk kayıtları alonj üzerine yazılabilir. TTK m. 685/2'ye göre cirantanın ciro edilemez kaydı, TTK m. 722'de bahsedilen protestodan muafiyet kaydı, TTK m. 692/1'e göre düzenleyenin kabule arz şartı ve TTK m. 692/3'e göre düzenleyenin kabule arz yasağı da alonj üzerinde yer alabilir.

Alonj üzerinde gerçekleştirilen işlemlerin (bu arada avalin) senet açısından bağlayıcılığı olabilmesi için bazı şartların mevcut olması gerekmektedir[512]. İlk olarak alonjun senetle fiziki olarak bağlı olması, yani maddi bir birliktelik içerisinde olması gerekir. TTK m. 683/1'de alonjun poliçeye bağlı olduğundan bahsedilmektedir. Maddede geçen bu bağ senetle bütünleşmeyi ifade eden bir yapıdadır. Bu kapsamda senede zımba teliyle veya yapışkanla iliştirilmiş kâğıt parçası alonj kapsamında değerlendirilir. Ataşla senede eklenmiş kâğıt parçası ise bizce alonj olarak kabul edilemeyecek yapıdadır. Aralarındaki farkın sebebi ise, kâğıt parçasının senetten ayrıldığı zaman senet üzerinde belirgin bir etki bırakıp bırakmamasından kaynaklanmaktadır. Zımba teliyle veya yapışkanla senede iliştirilen kâğıt parçası senetten ayrıldığı zaman senede kısmen de olsa (senedin geçerliliğini etkilemeyecek şekilde) zarar vermekte iken, ataşla senede eklenmiş

Alonj üzerinde kabul şerhinin yapılabileceğine ilişkin bkz. Pulaşlı, s. 158-159; Turanlı, s. 125; karşı görüş için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 539; Seven, Vural "Kambiyo Senetlerinde (Poliçe, Bono, Çek) Alonj", **İzmir Barosu Dergisi**, Yıl: 82, S. 1, Ocak 2017, İzmir, s. 74 ve 76.

[511] Bu doğrultuda örnek kararlar için bkz. Y. 12. HD, T. 27.6.2018, E. 2017/6820, K. 2018/6921 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 27.3.2017, E. 2017/1505, K. 2017/4645 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

[512] Bu bölümde alonj hakkında özet bilgilerden bahsedilmekle yetinilecek olup, alonj hakkında daha ayrıntılı açıklamalar için bkz. Seven, s. 55-77; Turanlı, s. 119-128.

kağıt parçasının senetten ayrılması senette bir zarara yol açmaz[513]. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi vermiş olduğu bir kararda[514], senet ile alonj arasındaki maddi bağı "… *Alonj ile senet arasındaki maddi bağ; alonjun senetten tahrifat yapılmadıkça ayrılamayacak nitelikte senede sıkıca bağlanmasıdır*… " şeklinde tanımlamıştır. Bizce bahsi geçen zarar verme, senetten anlaşılabilir nitelikteki her türlü zararı ifade etmektedir. Bunun dışında, yukarıdaki gibi senetle maddi olarak herhangi bir bağı kurulamadan, senedin devamı niteliğinde sayılamayan kâğıt parçaları alonj olarak kabul edilmezler. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi vermiş olduğu bir kararda[515], çek ile maddi bağı bulunmayan ve çekten ayrı A4 kâğıdı niteliğinde olan bir kâğıt parçası üzerinde, muhatap bankanın gerçekleştirdiği ibraz şerhini, kâğıdın alonj olmadığı gerekçesiyle geçerli görmemiştir.

İkinci olarak fiziki şekilde senetle bütünleşmiş olan kâğıt parçasının, senetle hukuki bir bağ içerisinde olduğunun ilgili kâğıt parçası üzerinden anlaşılması gerekir. Öğretide ve mahkeme kararlarında iradi bağ olarak da isimlendirilen hukuki bağın mevcudiyeti yalnızca, alonjdaki hak ve sorumlulukların senetteki bedele yönelik olarak ortaya çıkıp çıkmadığının tespiti ile netleştirilebilir. Bu netice ile kâğıt parçasındaki hak ve sorumluluklar ilgili senetten kaynaklanan bir yapıda ise alonj olarak kabul edilecek, ilgili senet ile alakası olmadığı halde senede eklenmişse alonj olarak kabul edilemeyecektir. Bu hususta önem arz eden nokta, kâğıt parçasının senetle hukuki bağının tespitine ilişkindir. Tespite yönelik olarak sonradan ortaya çıkabilecek sorunları baştan engelleyebilmek açısından, alonjun hangi senedin devamı olduğunun senedin ayırt edici nitelikleriyle alonj üzerinde belirtilmesi[516] yöntemi uygulanabilir. Öğretide Alışkan, örneğin senedin düzenlenme tarihinin ve düzenleyen kişinin alonjda yer alması

[513] Amerika Birleşik Devletleri ticaret hukuku sisteminde çoğunlukla zımba teli ile senede zımbalanan kağıt parçaları alonj olabilecek konumda görülmekte iken ataş ile senede eklenen kağıt parçalarının hukuki yapısı eyaletlere göre daha çok farklılık gösterebilmektedir. Örneğin New York, Colorado ve Texas Yüksek Mahkemeleri zımba teli ile senede eklenen kağıt parçasını alonj olarak kabul etmektedir. Ataş kullanarak ekleme yöntemi ise Ohio ve Illinois Yüksek Mahkemesi açısından alonj için yeterliyken New York Yüksek Mahkemesi açısından yeterli görülmemektedir. ABD'deki yaklaşımlar için bkz. Safran, Lawrance/ Stein, Joshua, "Getting Attached: When do allonges meet the requirements of New York UCC?", **New York Times Journal**, 27.11.2006, https://m.lw.com/thoughtLeadership/allonges-meeting-requirements-of-new-york-ucc (Erişim Tarihi: 1.7.2020); https://courts.illinois.gov/opinions/AppellateCourt/2017/1stDistrict/1160357.pdf (Erişim Tarihi: 1.7.2020);

[514] Karar için bkz. Y. 19. HD, T.9.10.2019, E. 2018/2146, K. 2019/4679 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

[515] Karar için bkz. Y. 12. HD, T. 9.12.2019, E. 2019/7683, K. 2019/17547 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

[516] Y. 19. HD, T. 9.10.2019, E. 2018/2146, K. 2019/4679 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Senetten başka bir kağıt olan alonjun senetle olan bağını sağlamak ancak alonj üzerine senedin ayırt edici özelliklerini yazmakla mümkün olur*…".

gerektiğini belirtmiştir[517]. Bunun dışında matbu senetlerde alonj numarası hanesi eklenerek ve alonja belirgin numara verilerek de şekli bağın sağlanması mümkün olabilir. Yeter ki alonj ve senet arasındaki bağın tespitine yönelik olarak alonjda belirleyici açıklamalar yapılmış olunsun. Eğer alonj ve senet arasındaki hukuki bağ bir şart olarak aranmayacak olsaydı, örneğin A'nın başka bir kâğıttaki imzasının olduğu kısım koparılarak senede yapıştırılması halinde, A'nın senet bedeli sebebiyle sorumluluğu doğabilecekti. Birleşik Krallık'ta 1882 yılından itibaren uygulanan Kambiyo Senetleri Kanunu'nu hazırlayan Chalmers'ın belirttiği üzere; bu bağın sağlanabilmesi ve alonjun koparılarak hilekârlığın engellenebilmesi için bazı ülkelerin hukuk sistemlerinde, alonjdaki ilk cironun senette başlayan ve alonjda biten bir mahiyette olması gerektiği ifade edilmiştir[518].

Yukarıda bahsedilen şartlar dışında alonjun hukuki yapısı öğretide fazla tartışılmamıştır. Böyle bir kağıt parçası ön ve arka yüzden ayrı bir üçüncü "yüz" olarak ortaya çıkmaz. Hatta alonj bizce senedin doğrudan bir parçası olarak da işlem görmez[519]. Alonjun yerine getirdiği vazife bağlı olduğu senedin bilhassa tedavülünde kolaylık sağlamak olup, senede eklendiğinde senedin arka yüzünün devamı gibi işlem gören, senetle bağı sıkı olsa da senedin kendisi sayılmayan hukuki yapıdadır[520]. Aval hususunda alonjun önem arz eden yanı, senede eklendiği zaman senedin ön yüzünün devamı mı yoksa arka yüzünün devamı mı olduğuna ilişkindir. Kanaatimizce alonj, hukuki olarak senedin arka yüzünün devamı gibi işlem gören bir yapıdadır[521]. Bu düşünceye sahip olmamızın esas nedeni, alonjun uygulamada temelde senedin arka yüzünde ciro veya yazılar sebebiyle yer kalmadığında, diğer işlemlerin yapılabilmesi amacıyla senede eklenmesidir. Yani alonj, senedin arka yüzünün genişletilerek ciro ve diğer işlemlere

[517] Alışkan, Temlik Cirosu, s. 162.
[518] Bkz. Chalmers, s. 126.
[519] TTK m. 683/1'de yer alan "poliçe veya poliçeye bağlı olan alonj" düzenlemesi ile TTK m. 701/1'de yer alan "poliçe veya alonj" düzenlemesi, alonjun senedin doğrudan kendisi olmadığı ortaya koymaktadır.
1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nden önce yapılan 1910 yılı 4. Merkezi Komite görüşmelerinde de, komite alonju senedin doğrudan bir parçası olarak kabul etmemiştir. Bkz. **International Conference on Bill of Exchange**, Washington Government Printing Office, 1911, s. 165 (Google Kitaplar).
[520] Alonj, her ne kadar farklı yapıda olsa da, medeni hukukta yer alan "eklenti" kavramına benzemektedir. Medeni hukukta eklenti kavramı hakkında Serozan eklentiden "*asıl şeyin gereği gibi işletilmesine, ondan gereği gibi yararlanılmasına ya da onun korunmasına yardımcı olan bir «yapıcı» değil de «yarayıcı» eşya söz konusu olmaktadır*" şeklinde bahsetmektedir. Yine devamında "*Bütünleyici parça niteliğindeki motor arabayı araba «yapar». Oysa arabanın teferruat niteliğindeki anahtarı sadece arabanın kullanılmasına «yarar»*" demektedir. Bkz. Serozan, Rona, Teferruat Niteliğindeki Eşyanın Hukuki Rejimi, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 41, S. 1-2, İstanbul, 1975, s. 238.
[521] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli evrak Hukuku, s. 569; Poroy/ Tekinalp, s. 193; Arslanlı, s. 100.

imkân tanınması amacıyla gerçekleştirilir[522]. Bilhassa ciro zincirinin gerçekleşmesini kolaylaştırmak adına mevcuttur ve tam bir ciro işleminin öğretide belirtildiği üzere senedin arka yüzünde bulunması teamüller gereğidir[523]. Aksi bir düşünceyle; alonjun aynı zamanda senedin ön yüzünün devamı olduğunun kabul edilmesi, aval amacıyla alonja tek başına atılan bir imzanın hukuki konumunun tespitinde ikileme sebep olacaktır. Nitekim bu doğrultuda alonj üzerindeki tek imza; bir yandan ön yüze atılmış sayılarak TTK m. 701/3'e göre aval olarak, öbür yandan arka yüze atılmış sayılarak TTK m. 683/2 gereği beyaz ciro olarak işlem görebilecektir.

Bununla birlikte aval şerhinin mutlaka senet üzerinde yer alması gerektiği için, alonj kapsamında değerlendirilmeyen ancak senede eklenmiş olan uzantılar üzerine atılan imzanın aval olarak değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Nitekim Yargıtay kararlarında da yöresel adetlerle senedin altına eklenen bölüme[524] veya alonj niteliğinde olmayan notlar kısmına[525] atılan imzanın aval olarak değerlendirilemeyeceğine hükmetmiştir. İmzanın senet metni olarak değerlendirilebilecek olan bölümde olması zorunludur[526]. Alonj senedin arka yüzünün devamı mahiyetinde olduğu için, alonj üzerine

[522] Ancak alonj, senedin doğrudan arka yüzü olmayıp, az evvel bahsedildiği gibi senedin arka yüzünü genişletici mahiyette olan ve senedin arka yüzü gibi kabul edilen bir kağıt parçasıdır. Aksi bir düşünce ile alonju doğrudan senet ve senedin arka yüzü kabul etmek, alonjun fiziki olarak senetle sıkı bağı bulunsa bile nihayetinde senede sonradan eklendiği açık olduğu için, bizce mümkün değildir.

[523] Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 193; Pulaşlı, s. 177.

[524] Y. 12. HD, T. 22.12.2014, E. 2014/25421, K. 2014/31146 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Alacaklı tarafından borçlu hakkında bonoya dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takipte borçlu icra mahkemesine başvurusunda, takip dayanağı senet üzerinde imzasının bulunmadığını ileri sürerek takibin iptalini talep etmiş, mahkemece, yöresel adet gereğince senedin, alt tarafındaki ekle birlikte bir bütün olarak kullanıldığı ve senedin aşağısındaki kısmın şikayetçi borçlu tarafından kefil olarak imzalanması nedeniyle bu imzanın aval niteliğinde olduğu gerekçesiyle şikayetin reddine karar verilmiştir. Bono üzerine "kefil" ibaresi konsa dahi bu durum aval olarak nitelendirilir ve aval veren, bononun diğer borçlusu ile birlikte müteselsilen sorumlu olur (TTK.614). Ancak aval şerhinin, mutlaka poliçe, bono veya alonj üzerine yazılması gerekir. Somut olayda, takip dayanağı bononun keşidecisinin Y. D. lehtarının A.G. olduğu, muteriz borçlu K. D.'nin ise bono üzerinde imzasının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, muteriz borçlu K. D.tarafından senet metni dışına atılan imzanın aval olarak kabulü mümkün olmayıp, adı geçenin takip dayanağı senet nedeniyle borçlu sıfatı bulunmamaktadır*…".

[525] Y. 12. HD, T. 8.6.2016, E. 2016/2785, K. 2016/16246 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takibine başlandığı, örnek 10 numaralı ödeme emrinin tebliği üzerine borçlu avalistin yasal sürede icra mahkemesine yaptığı başvuruda, diğer itirazlarıyla birlikte takibe dayanak senedin notlar kısmındaki imzadan sorumluluğunun olmadığını ileri sürerek takibin iptalini talep ettiği, mahkemece istemin reddine karar verildiği anlaşılmıştır. T.T.K'nun 701/3. maddesi uyarınca "Muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, poliçenin yüzüne atılan her imza aval şerhi sayılır". İtiraz eden avalistin düzenlenen bono nedeni ile sorumlu tutulabilmesi için senet metni içinde imzasının bulunması gerekir. Somut olayda, avalist...'ın imzası senet metni dışında olup takip dayanağı bono nedeni ile sorumluluğu bulunmamaktadır*…".

[526] Y. 12. HD, T. 9.10.2018, E. 2017/4456, K. 2018/9522 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Senet metni dışına atılmış imzaların aval şerhi sayılmayacağının kabulü gerekir. Aval şerhinin, mutlaka poliçe, bono veya alonj üzerine yazılması gerekir. Somut olayda, takip dayanağı bononun keşidecisinin ... ...Ltd.Şti., lehtarının T.C .... olduğu, muteriz borçlu ...'nun ise bono üzerinde imzasının olmadığı, şikayetçinin imzasının, senet metni olarak değerlendirilmeyen bölümde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, muteriz borçlu tarafından senet metni dışına atılan imzasının aval olarak kabulü mümkün olmayıp, adı geçenin takip dayanağı senet nedeniyle borçlu sıfatı*

aval açıklaması yapılarak atılan imza ile aval verilebilmesi mümkündür. Alonjun senede hem maddi olarak hem de hukuki olarak bağlı olması, alonjun geçerli olması bakımından gereklidir.

Birazdan bahsedilecek olan suret ve nüshalarda alonjun mümkün olup olmadığı hususunda TTK'da açık bir düzenleme yer almamaktadır. Suret senedin aslının bir kopyası olsa bile, şartlarına uygun ise üzerinde ciro gerçekleştirilebildiği için, surete alonj eklenerek bunun üzerinde aval verilebilmesi de mümkündür. Nüsha ise senedin kendisi olarak kabul edildiği için, her bir nüshaya alonj eklenerek alonj üzerinde aval gerçekleştirilebilmesi mümkündür.

2. Suret veya Nüshalar Üzerinde Yer Alan Aval

a. Suret Üzerindeki Aval

TTK m. 746-747'de bahsedilen suret, poliçenin aslının bir kopyasıdır[527]. TTK m. 746/3'e göre poliçenin suretinin, aslı gibi ve aynı şekilde hüküm doğurmak üzere aval işlemine konu olabileceğinden bahsedilmektedir. İlgili hüküm TTK m. 778/1-f atfı ile bonolarda da uygulama alanı bulmaktadır. Bununla birlikte çekte, poliçeye ilişkin hükümlere atıf yapılan TTK m. 818'de TTK m. 846-847'den bahsedilmemiştir. Kanundan açık bir şekilde, çekte suret hakkında poliçe hükümlerine atıf yapılmamış olması sebebiyle, çekte suretin kabul edilmediği anlaşılmaktadır[528]. Dolayısıyla poliçe veya bononun hamilinin şartlarına uygun bir biçimde senedin suretini çıkarmış olması halinde, ilgili senet üzerinde şartlarına uygun bir aval işlemi de gerçekleştirilebilir[529]. Ancak çekte suret çıkarabilmek mümkün olmadığı için, her nasılsa çekin sureti çıkarılmış olsa bile, çekin sureti üzerinde gerçekleştirilen avalin herhangi bir geçerliliği bulunmamaktadır. Ancak çek üzerinde hâlihazırda bir aval söz konusu ise, suretteki

bulunmamaktadır…". Belirtmemiz gerekir ki, ilgili karardaki senet metninden kasıt senet metninin yer almış olduğu senedin kendisidir. Yoksa senet üzerinde yer alıp da sırf senet metninde yer almadığı gerekçe gösterilerek, senetteki boşluklarda gerçekleştirilen avalin geçersiz olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. Bu doğrultuda açıklamamız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.a).

[527] Poroy/ Tekinalp, s. 292; Pulaşlı, s. 239; Kendigelen/ Kırca, s. 198; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 224.

[528] Çekte suret yasağının bulunduğuna ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 1358; Poroy/ Tekinalp, s. 352; Kendigelen, s. 199; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 255; Helvacı, Mehmet, "Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 72, S. 2, İstanbul, 2013, s. 171.

[529] Bu doğrultuda bkz. Arslanlı, s. 100; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 799; Karayalçın, s. 223; Demirkapı, Aval, s. 47; Stranz, s. 198.

avalin geçersiz olması çek üzerindeki avalin geçerliliğini etkilemez. Yeter ki aval suret üzerinde değil çek üzerinde vücut bulmuş olsun.

Poliçe veya bononun sureti üzerinde gerçekleştirilecek olan avalin şekli hakkında TTK m. 746-747'de herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak açık bir şekilde ifade etmemiz gerekirse, suret senedi yansıttığı için suret üzerindeki avalin senet üzerinde gerçekleştirilecek olan aval ile aynı unsurlara sahip olması gerekir. Ayrıca avalin geçerli olması aynı zamanda suretin de geçerli olmasına bağlıdır. Bu sebeple, eğer suret TTK m. 746-747'de yer alan şartlara uygun olarak çıkarılmamışsa, üzerinde gerçekleştirilen aval dâhil bütün kambiyo taahhütleri geçersiz olacaktır.

Aval açısından surette önemli olan bir diğer husus da suret ve asıl senet arasındaki ilişkinin aval verenin sorumluluğunu nasıl etkilediğine ilişkindir. TTK m. 747/3 gereğince, suretin düzenlenmesinden önce senet üzerindeki son cirodan sonra "*buradan itibaren ancak suret üzerine yazılacak cirolar geçerlidir*" benzeri bir kayıt senede yazılmışsa, artık senet üzerindeki cirolar ve dolayısıyla bu ciroları gerçekleştiren kişiler lehine verilen avaller de suret üzerinde yer almalıdır. Aksi halde bu kayıttan sonra senet üzerinde gerçekleştirilen cirolar ve avaller, kanunun açık hükmü gereğince geçersiz olacaktır[530].

TTK m. 747/2'ye göre hamilin istemesine rağmen senedin aslının hamile teslim edilmemesi halinde, hamilin suret üzerindeki cirantalara ve suret üzerinde aval verenlere karşı başvuruda bulunabilmesi için, senedin aslını elinde bulunduran kişiye protesto çekmesi gerekir[531]. Dolayısıyla hamil senedi elinde bulundurandan senedi isteyip de teslim alamazsa, kendiliğinden suret üzerindeki aval verenlere başvuruda bulunamaz, öncelikle protesto çekmesi gerekir. TTK m. 747/2 kapsamında dikkat edilmesi gereken, senet kendisine teslim edilmemişse, hamilin, yalnızca suret üzerinde ciro işlemi ve suret üzerinde aval işlemi gerçekleştirenlere başvuru hakkının bulunduğudur. Yoksa hamil protesto çekerek, suretin çıkarıldığı andan önce gerçekleştirilen ve aslen senet üzerinde

[530] Benzer doğrultuda görüş için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 799; İpekçi/ İlbuldu, s. 25; Demirkapı, Aval, s. 49. Senet üzerinde yapıldığı zaman geçersiz olacak cirolar ve avaller, bahsi geçen kayıttan sonra gerçekleştirilen cirolar ve avallerdir. Bahsi geçen kayıttan önceki cirolar ve avallerin geçersiz olduğunu benimsemek ise mümkün değildir. Bu ciro ve aval işlemleri geçerli kalmaya devam ederler.

[531] Düzenlemenin 1912 Lahey Sözleşmesi m. 67'deki halinde aval veren kişiden bahsedilmemekte iken 1931 Cenevre Yeknesak Hukuku m. 68/2'deki alan halinde ise aval veren yer almaktadır.

vücut bulmuş olan ciro ve avaller sebebiyle, senet elinde olmadan imza sahiplerine başvuru hakkı elde edemez. Örneğin D'nin düzenleyip M'nin muhatap olarak belirlendiği poliçe lehtar L'ye teslim edilmiş olsun. Senette sırasıyla L, C_1 ve C_2'nin cirolarının olduğu, C_3 ve C_4'ün ciroları ile A'nın avalinin suret üzerinde yer aldığı düşünüldüğünde; senedin kendisi C_3'te olup hamile vermediğinde, hamil H'nin başvuru hakkını kullanabilmek için çektiği protesto hamil açısından yalnızca C_3, C_4 ve A'ya başvuru hakkı tanır. Bu arada A'nın kimin lehine aval verdiğinin, başvuru hakkının doğabilmesi açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır[532]. A'nın surette aval işlemi gerçekleştirmiş olması, yani kanundaki ifade ile "suret üzerine aval veren" olması tek başına yeterli sayılmaktadır. A'nın suret üzerinde düzenleyen lehine aval vermesi halinde[533] yahut surette lehine aval verilenin belirtilmediği ve TTK m. 701/4 gereğince düzenleyen lehine aval verildiği kabul edildiğinde bile, protesto çeken hamil aval veren A'ya başvuruda bulunabilir[534]. Yeter ki A'nın imzası suretin üzerinde gerçekleştirilmiş olsun.

b. Nüsha Üzerinde Aval

Nüsha TTK m. 743/1'deki ifadeyle, poliçenin birbirinin aynısı olmak üzere birden fazla olarak düzenlenmiş her bir parçayı ifade eder. Nüshaların her biri bir birine özdeştir ve aralarında bir asıl- nüsha ilişkisi mevcut olmayıp aynı derecede hüküm ifade ederler[535]. TTK m. 778'de poliçede nüshalara ilişkin düzenlemelerin bonolarda da mümkün olduğunca uygulanacağına ilişkin herhangi bir açık düzenleme yer almadığı için, bonolarda nüsha düzenleyebimenin TTK gereği mümkün olmadığını ifade etmemiz

[532] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukukuu, s. 799.
[533] Suret üzerinde, sorumluluğu senet üzerinde doğmuş olan kişiler için de aval verilebilmesi mümkündür.
[534] Demirkapı ise görüşümüzün aksine, protesto çekilerek başvuruda bulunulabilecek olan aval verenleri, yalnızca "suret üzerinde oluşan cirantaların" lehine aval verenler olarak değerlendirmektedir. Bu sonuçla, suret üzerinde düzenleyen lehine verilen avallerde hamil protesto çekmiş olsa bile, senet elinde değilse aval verene başvuruda bulunamayacaktır. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 49. Ancak aval verenin suret üzerinde imzası bulunmayan bir kişiye protesto çekerek başvuramayacağına yönelik böyle bir kısıtlama, ne TTK m. 747/2'den ne de TTK m. 700-702 arasındaki düzenlemelerden çıkarılamamaktadır.
[535] Poroy/ Tekinalp, s. 290; Pulaşlı, s. 238; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 117.

gerekir[536]. Çeklerde ise TTK m. 818/1-o da yer alan atıf sebebiyle nüsha düzenlenebilmesi mümkündür[537].

Suret üzerinde avalin mümkün olduğuna ilişkin TTK m. 746/3'te açık düzenleme yer almakla birlikte nüsha üzerinde avale ilişkin, nüsha hakkındaki TTK m. 743-745 arasında herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bizce nüshalar üzerinde aval verilebilmesi, her bir nüsha senedin kendisi sayıldığı için mümkündür[538]. TTK m. 743/2'ye göre nüshaların metninde[539] sıra numaralarının bulunması gerekir. Aksi takdirde her bir nüsha ayrı bir poliçe kabul edilir. Dolayısıyla sıra numarası bulunmayan yahut sıra numarası bulunmakla birlikte sıra numarası senet metninde yer almayan nüshalardan biri üzerinde aval veren kişi, ayrı bir senet kabul edilen poliçe üzerinde aval vermiş kabul edilir.

Avalin nüshalardan herhangi biri üzerinde gerçekleşmesi mümkündür. Hatta iki nüsha düzenlenen poliçede, aval verilen kişinin sorumluluğunun oluştuğu nüshada değil de diğer poliçede aval verilmesi de geçerlidir[540]. Ancak aval verenin imzasının bulunduğu nüsha üzerinde aval verilenin sorumluluğu tespit edilemiyorsa, sorumluluğu bulunmayan bir kişi için aval verilemeyeceğinden, aval verene başvurabilmek için aval verilenin sorumluluğunun yer aldığı nüshanın da ibrazı gerekir[541]. Aksi taktirde aval verene başvuru halinde, senette sorumlu olmayan bir kişi için aval verdiğinden dolayı, senet bedelini ödemekten kaçınabilecektir. Öğretide TTK m. 743/3'te cirantaların yeni nüshalar üzerinde kendi cirolarını yeniden yazmaları gerektiğinden bahisle, bu hükmün kıyasen aval için de uygulanabileceğinden bahsedilmektedir[542].

[536] Bonoda nüshanın olmadığına ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 178 ve s. 224; Kendigelen/ Kırca, s. 155; Helvacı, s. 171.
[537] Ancak çeklerde nüshaya ilişkin atıf yapılan tek hüküm TTK m. 744 olup, TTK m. 743'te yer alan isteme hakkına ilişkin ve TTK m. 745'te yer alan kabul şerhine ilişkin düzenlemeler çek hakkında uygulanmaz. TTK m. 744 haricinde çekte nüshaya ilişkin genel kurallar TTK m. 813'te bahsedilmektedir.
[538] Öğretide de avalin nüsha üzerinde olabileceğine ilişkin fikir birliği mevcuttur. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 799; Arslanlı, s. 100; Karayalçın s. 223; Öğütçü, s. 161; Demirkapı, Aval, s. 47-48.
[539] 1930 Cenevre Yeknesak Hukuku'nda, sıra numarasının senedin metninde değil de senedin vücudunda yer alması gerektiği belirlenmiştir. Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu m. 1063/2'de ise seri numaralarının senet metninde yer alması gerektiği belirlenmiştir.
[540] Muhatap lehine verilen avalde, avalin muhatabın kabul şerhini yazdığı nüshadan başka bir nüsha üzerinde yer alabileceğine ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 799; Demirkapı, Aval, s. 48.
[541] Demirkapı, Aval, s. 48.
[542] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 799-800; Demirkapı, Aval, s. 48.

B. Ayrı Bir Belgede Aval Verilebilmesi Hakkında

1. 1912 Tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme ile 1930 ve 1931 Tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku Metinlerine Göre Senet veya Alonj Dışında Aval Verilmesi

Aval verenin atacağı imzanın TTK m. 701/1'e göre poliçenin üzerinde veya alonjun üzerinde olması gerekmektedir. İlgili hüküm TTK m. 778/3 atfıyla bonolar ve 818/1-g atfıyla çekler hakkında da uygulama alanı bulur. Kambiyo senetlerinde aval için atılan imzanın, senedin üzerinde veya senedin devamı niteliğindeki alonj üzerinde yer alması kanuni bir hükümdür. Bu sebeple senet veya alonj, suret ve nüsha haricinde aval verilebilmesi TTK hükümlerine göre hukuken mümkün değildir.

Aval hakkındaki kuralların bir bütün olarak özellikle kara Avrupa'sında etkili olmaya başladığı temel düzenleme 1912 tarihli Lahey Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Sözleşme öncesi konferanslarda, avalin senet veya alonj harici ayrı bir belgede yer alıp alamayacağı tartışılmıştır[543]. Benzer tartışmalar daha yoğun şekilde 1930 tarihli Cenevre Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ve 1931 tarihli Cenevre Çekler Hakkında Yeknesak Hukuku öncesindeki konferanslarda da yapılmıştır.

Avalin senet veya alonj dışında bir belgede de yer alabilmesi hakkında Cenevre Yeknesak Hukuku öncesi konferanslarda özellikle Fransa delegesinin talebi mevcuttu. Bunun sebebi şüphesiz Fransız Hukuku'nda 1808 tarihli Code de Commerce (Ticaret Kanunu) m. 141 ile benimsenen, senet dışı aval verilmesine müsaade edilmiş olmasıdır. Uluslararası Ticaret Odası'nın katılımcı devlet delegelerine yaptığı ankette Fransız delegesi haricinde Belçika, Hollanda, İskandinav ülkeleri ve Lüksemburg delegeleri de senet veya alonj dışı avalin mümkün olması yönünde beyanda bulunmuşlardır. Buna karşın İtalya delegesi ilk başlarda senet veya alonj dışı avalin mümkün olması için çaba sarf etmiş olsa da ankette bu görüşün karşısında yer almıştır. İtalya haricinde ayrıca

[543] Senet dışı avalin artıları ve eksilerinin ele alındığı tartışmalarda, senet veya alonj dışı avalin gizli olmasının bu açıdan olumlu bir fayda sağlayacağına değinilmiştir. Nitekim senet üzerinden anlaşılan bir avalin poliçenin kredi gücünü zayıflatacağı, gizli bir avalin ise ihtiyaç duyulması halinde ek bir garanti sağlayabileceğinden bahsedilmiştir. Tartışmaların temelinde esasen iki husus yer almaktadır. Bunlardan biri senetten veya alonjdan ayrı bir aval işleminin ticari olarak fayda sağlayıp sağlayamayacağı, diğeri ise senet veya alonj dışında aval verilebilmesinin kabul edilmesi halinde bu ayrı belgenin nasıl tedavül edeceğine ilişkindir.
Tartışmalar için bkz. Unification of Laws Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes: General Report and Individual Reports [C.487 M. 203 1923 II E. 106], Geneva, 1923, s. 16 ve s. 34.

İspanya, Büyük Britanya, Polonya ve Çekoslovakya delegeleri senet veya alonj dışı avalin karşısında olduklarını beyan etmişlerdir. Milletler Cemiyeti Konseyi'ne sunulan 1926 tarihli tasarıda senet veya alonj dışı avalin mümkün kılınmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Aynı zamanda Uluslararası Ticaret Odası da senet veya alonj dışı avale olumlu yaklaşarak bu doğrultuda çalışmalar yürütmüştür. Eksperler Kurulu rapor ve önerilerinde ise, senet veya alonj dışı avale karşı olmamakla birlikte bunun bir kambiyo avali olmasından çok gerçekte kefaletin özel bir türü olabileceğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda "m. 31a" şeklinde önerdikleri yeni bir madde ile avale ilişkin m. 29-31 arasındaki düzenlemelerin senet veya alonj dışı aval hakkında geçerli olmayacağını benimsemişlerdir. Tüm bu gelişmeler neticesinde şekillenen Cenevre Yeknesak Hukuku[544]'nun nihai metinlerde, senet veya alonj dışı avale ilişkin herhangi bir düzenlemeye ve eksperlerin önerisindeki gibi açıklama niteliğinde bir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte poliçe ve bonolarla ilgili metnin ek 4. maddesinde ve çeklerle ilgili metnin ek 13. maddesinde, katılımcı devletlerin dilerlerse hangi senet için verildiği belirli olan senet veya alonj dışı avali kabul edebilecekleri belirtilmiştir.[545]

2. Uluslararası Düzenlemelerde Senet veya Alonj Dışı Aval

Günümüzde de Fransız Hukuku'nda[546], Fransız Ticaret Kanunu Code de Commerce 5. Kitap 1. Bölüm 511-21'de kabul edildiği üzere senet veya alonj dışında aval verilebilmesi mümkündür. Senet veya alonj dışında aval verilebilmesinin öncüsü Fransa olmakla birlikte Belçika ve Hollanda'da da benzer uygulama yer almaktadır. Buna karşın İtalya, İsviçre, İspanya ve Almanya gibi ülkelerde ise senet veya alonj dışında aval verilebilmesine imkân tanınmamıştır.

3. Türk Hukukunda Senet veya Alonj Dışı Aval

Senet veya alonjdan ayrı bir avalin ticari olarak fayda sağlayıp sağlayamayacağı ve ayrı belgedeki avalin nasıl tedavül edeceği esasen nesnel değil öznel bir yaklaşımla

---

[544] 1930 tarihli Cenevre Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ile 1931 tarihli Cenevre Çekler Hakkında Yeknesak Hukuku'nu ifade etmektedir.

[545] International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], Geneva, February 17th 1930, s. 13, s. 43, s. 58, s. 95, s. 106, s. 121, s. 129 ve ayrıca ek maddeler s. 2.
Senet dışı aval verilebilmesi özgürlüğüne yönelik ek maddeler için bkz.
https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20143/v143.pdf s. 307 ve s. 395

[546] Fransız hukukundaki senetten ayrı aval, yalnızca aval verilen kişinin faydalanabileceği özelliktedir. Arslanlı, s. 100; Poroy/ Tekinalp, s. 221 dn. 161.

açıklanabilecek bir olgudur. Gerçekten, bazı ülkelern iç hukuk kuralları, yıllar boyu uygulanagelen hukuk geleneklerinin neticesinde ortaya çıkmış kurallar olabileceği gibi diğer hukuk sistemlerinden de etkilenerek gelişmiş olabilir. Toplumdaki ihtiyaçlar ve uygulamalar, hukuk kurallarının mevzuatlardaki yerini ve içeriğini de doğrudan etkilemektedir. Hukukumuzda avale ilişkin ilk düzenlemeler olan 1926 tarihli ve 865 sayılı Alelıtlak Ticaret m. 555-557 arasında, 1912 Lahey Sözleşmesi'ne uygun bir şekilde senet veya alonj dışı avale yer verilmeyecek şekilde kaleme alınmıştır. ETK ve TTK'da da aynı şekilde düzenleme yapılmıştır. Bu açıdan avalin senet veya alonj dışında da gerçekleştirilebilmesine ilişkin düzenlemenin yer almaması, Türk kambiyo senetleri uygulamasında aval açısından bu doğrultuda ihtiyaç olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple net bir şekilde ifade etmemiz gerekirse, Türk hukukunda senet veya alonj dışında bir belgede aval verilebilmesi mümkün değildir. Nitekim avalin kambiyo senedi veya alonj üzerinde yer alması zorunluğu TTK m. 701/1'de açıkça düzenlenmektedir. Türk öğretisinde de senet veya alonj dışında aval verilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir[547].

Senet veya alonj dışında yer alan aval açıklaması ve imzanın TTK 700-702 anlamında aval olarak kabulü mümkün olmamakla birlikte böyle bir işlemin hukuki konumunun ne olacağı öğretide tartışılmıştır. Öğretideki bir görüş, senet veya alonj dışında yer alan avalin kefalet olarak değerlendirilebileceğini ileri sürmektedir[548]. Bazı yargı kararlarında da bu doğrultuda hüküm kurulmuştur[549]. Öğretideki diğer bir görüş ise

[547] Sengir, s. 14; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 800; Poroy/ Tekinalp, s. 221; Aral, s. 112-113; İpekçi/ İlbuldu, s. 13;Arslanlı, s. 100; Kınacıoğlu, s. 253; Karayalçın, s. 223; Demirkapı, Aval, s. 46.
Y. 12. HD, T. 22.12.2014, E. 2014/25421, K. 2014/31146 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Alacaklı tarafından borçlu hakkında bonoya dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takipte borçlu icra mahkemesine başvurusunda, takip dayanağı senet üzerinde imzasının bulunmadığını ileri sürerek takibin iptalini talep etmiş, mahkemece, yöresel adet gereğince senedin, alt tarafındaki ekle birlikte bir bütün olarak kullanıldığı ve senedin aşağısındaki kısmın şikayetçi borçlu tarafından kefil olarak imzalanması nedeniyle bu imzanın aval niteliğinde olduğu gerekçesiyle şikayetin reddine karar verilmiştir. Bono üzerine "kefil" ibaresi konsa dahi bu durum aval olarak nitelendirilir ve aval veren, bononun diğer borçlusu ile birlikte müteselsilen sorumlu olur (TTK.614). Ancak aval şerhinin, mutlaka poliçe, bono veya alonj üzerine yazılması gerekir. Somut olayda, takip dayanağı bononun keşidecisinin Y. D. lehtarının A.G. olduğu, muteriz borçlu K. D.'nin ise bono üzerinde imzasının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, muteriz borçlu K. D.tarafından senet metni dışına atılan imzanın aval olarak kabulü mümkün olmayıp, adı geçenin takip dayanağı senet nedeniyle borçlu sıfatı bulunmamaktadır*…".
[548] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 800; Güral, s. 449; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 138; Domaniç, s. 188; Aral, s. 113.
[549] Öğütçü, s. 165'ten naklen Y. 12. HD, T. 19.1.1968, E. 1968/4632, K. 1968/489 "… *Senet dışı alınan kefalet kambiyo hukukuna değil Borçlar Kanunu hükümlerine göre sonuç doğurur*…"; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 138'den naklen TD, T. 26.4.1961, E. 1961/429, K. 1961/2940 "… *Türk Ticaret Kanunu avalin ne şekilde verilebileceğini ve şeklini 613. madde ile tayin ve irae etmiştir. Bu şekil haricinde kambiyo senetlerini temin eden kimseler hakkında aval hükümleri değil, kambiyo hukuku haricinde kefalet ve sair ilgili hükümlerin uygulanması icabeder*…"; Sengir, s. 14'ten naklen TD, T. 17.11.1931, E. ?, K. 1931/3349 "… *Ticaret Kanunu hükümlerine göre avalin poliçe ve alonj üzerine*

senet veya alonj dışında gerçekleştirilen avalin yorumlanarak, niteliğine uygun düşen hukuki kavram kapsamında değerlendirilmesinin doğru olacağını ileri sürmektedir[550]. Kanaatimizce senet veya alonj dışında bir belgede gerçekleştirilen avalin öncelikli olarak kefalet kapsamında değerlendirilmesi yerinde olacaktır[551]. Kambiyo senedindeki "kefalet" açıklamasının aval olarak değerlendirilmesi gibi, senet dışındaki "aval" açıklamasının da kefalet olarak değerlendirilmesine imkân tanınmalıdır. Ancak işlemi kefalet olarak ayakta tutmak demek kefaletin şartlarının aranmayacağı anlamına da gelmemelidir. Bu kapsamda senet dışında gerçekleştirilen avalin kefalet olarak ayakta tutulması, TBK m. 583/1'e göre azami miktarın gösterilmesi ve tarihin atılmış olması halinde mümkün olacaktır[552]. Aynı zamanda asıl borçlunun (bu açıdan aval verilenin) kefalet senedinde isminin yer alması gerekmektedir[553]. Aksi halde nasıl ki bir kefalet sözleşmesi dahi şekli şartları içermediği için sorumluluk doğurmuyorsa[554], kefalet olarak ayakta tutulan aval de imzalayan kişi açısından sorumluluk doğurmayacaktır. Bu açıdan senet veya alonj dışında verilecek avalin kefalet olarak ayakta tutulmasının da oldukça sınırlı durumlarda gerçekleşebileceği aşikârdır. Zira kambiyo senedi üzerindeki aval şerhinde dahi kısmi aval dışında sorumluluk tutarından genellikle bahsedilmezken senet dışındaki avalde de kısmi aval harici sorumluluk miktarından bahsedilmesi beklenemez[555]. Aynı şekilde TTK m. 701/4'e güvenerek senet veya alonj dışındaki avalde

yazılacak cümle ile vaki olması muktazi olup hadisede müddeinin evvelce keşide edilen poliçede aval suretiyle vaki kefalete zamimeten mezkûr poliçe bedeli ayrı bir senede rapt ve müddeti tescil edildikten sonra müddeinin mezkûr deyne ahiren tanzim edilen noter senetiyle ayrıca kefalet etmiş bulunmasına göre ahiren vaki kefaletin aval mahiyetinden çıkarak adi kefalet olmasına binaen…"; İpekçi/ İlbuldu, s. 65'ten naklen İİD, T. 9.6.1966, E. 1966/6451, K. 1966/6298 "*… Bir kambiyo senedinin tanzim ve tedavülüne karışmamış, mesuliyeti umumi hükümler dâhilinde tanzim edilen bir kefaletnameden doğmuş olan kişi hakkında kambiyo hukukuna ait hükümler uygulanmaz…*".

[550] Demirkapı, Aval, s. 52.

[551] Senet dışında aval veren şahsın bu imzasının garanti sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi, kendisinin ödeme yapması halinde garanti sözleşmesi kapsamında asıl borçluya başvurma hakkı bulunmaması sebebiyle onu korunmasız bırakabilecektir. Aynı şekilde rizikonun gerçekleşmesi ile birlikte borçluya başvurulmadan da garanti sözleşmesi kapsamında garanti verene başvurabilme imkânı mevcuttur (bkz. Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 124). Bu sebeplerle senet veya alonj dışında aval vermek isteyen kişinin kefalete göre daha ağır bir sorumluluk türü olan garanti sözleşmesi kapsamında sorumlu tutulması kanaatimizce uygun düşmemektedir. Her ne kadar kefaletin fer'i niteliği göz önünde tutularak böyle bir avalin garanti sözleşmesi kapsamında değerlendirilebilmesinin uygun düşeceği söylenebilse de netice itibariyle ortada aval şerhinin ve avalin özelliklerini yansıtan bir işlemin bulunmadığı da unutulmamalıdır.

[552] Kefalette azami sınırın gösterilmesi şartı hakkında açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.A.2.a.vii.

[553] Reisoğlu, Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları, s. 382.

[554] Y. 8. HD, T. 20.6.2019, E. 2019/3468, K. 2019/6240 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*… Taraflar arasındaki kira sözleşmesinde kefilin sorumlu olduğu azami miktar ve kefalet tarihine ilişkin el yazısı ile yazılmış bir ibare bulunmamaktadır. Bu durumda TBK'nin 583. maddesinde belirtilen şekil şartlarına uyulmadan yapılan kefalet sözleşmesi geçersiz olduğundan, mahkemece davalı kefiller … ve … hakkındaki davanın bu nedenle reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kefiller hakkındaki itirazın kaldırılması davasının kabulüne karar verilmesi doğru değildir…*".

[555] Aval verileni yazan fakat miktar belirlemesi yapmayan aval verenin, TTK m. 702/1 gereği aval verilen kişi gibi sorumlu olacağı temelinden hareket ederek aval verilen kişinin sorumlu olduğu miktarla sorumlu olduğu yani azami

kimin lehine aval verdiğinden bahsetmeyen kişi, kefalette de asıl borçludan bahsetmediği için sorumlu tutulamayacaktır. Sonuç olarak; senet veya alonj dışı avalin kefalet olarak değerlendirilebileceği şartlar mevcutsa kefalet olarak değerlendirilmesi, aksi halde avale yönelik böyle bir iradenin herhangi bir hukuki neticeye sebebiyet vermeyen yapıda olduğu kabul edilmelidir.

Senet veya alonj dışı avalin kabul edildiği bir ülkede gerçekleştirilen aval şerhinin, TTK'da senet veya alonj dışı avale izin verilmemesine rağmen, Türk yargılamasına konu olması halinde nasıl değerlendirileceği merak konusu olabilir. Kanunlar ihtilafına ilişkin TTK m. 767/1 düzenlemesine göre poliçe ile yapılan borçlanmaların şekli, bu borçlanmaların imzalandığı ülkenin hukukuna tabi kılınmıştır. Bu açıdan bakıldığında; örneğin Fransa'da senet veya alonj dışında gerçekleştirilen avale ilişkin yargılamanın Türk hukukuna göre yapılması halinde hâkimin, avalin şekline ilişkin şartları TTK m. 767/1 gereğince Fransız hukukunda araması lazım gelmektedir. Kanaatimizce bu hüküm Türk hâkiminin Fransa'da senet dışında gerçekleştirilen avali reddetmemesi gerektiğine ilişkin düzenlemeden çok avalin şekline ilişkin şartların aranacağı yeri işaret etmektedir. Türk hâkiminin Fransa'da gerçekleştirilen senet dışı avali geçerli kabul etmesi gerektiğinin temelindeki asıl hukuki sebep ise, Cenevre Yeknesak Hukuku'nda poliçe ve bonolarla ilgili metnin ek 23. maddesi yer almaktadır[556]. İlgili düzenlemeye göre, ek 4. madde kapsamında[557] iç hukukunda senet veya alonj dışı avali kabul eden taraf ülkelerin bu düzenlemelerinin diğer taraf ülkelerin her biri tarafından da tanınacağına ilişkin emredici bir hüküm ortaya koymaktadır[558]. Bu sayede Fransa'da senet dışında verilen avalin Türk yargısı tarafından tanınmasına imkân

miktarın belli olduğu ileri sürülemez. Nitekim senet dışındaki bu imzaya artık TTK m. 702/1'in uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

[556] https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20143/v143.pdf s. 313.

[557] https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20143/v143.pdf s. 307

[558] Hemen belirtmemiz gerekir ki, kara Avrupa'sının kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemelerinin çıkış noktası olan 1930 tarihli Cenevre Poliçe ve Bonolar Hakkında Yeknesak Hukuku ve 1931 tarihli Cenevre Çekler Hakkında Yeknesak Hukuku'na ilişkin metinler, Birleşmiş Milletler'in resmi internet sitesindeki bilgilere göre bütün taraf devletler tarafından onaylanmamıştır. Türkiye de internet sitesinde yer alan bilgilere göre hem poliçe ve bonolar hem de çeklere ilişkin düzenlemelerin kabul edilmesine ilişkin imzasını bu açıklamanın yapıldığı 25.3.2022 tarihi itibariyle atmamış görünmektedir. Her ne kadar Cenevre Yeknesak Hukuku'nun onaylanmasına ilişkin Türkiye'nin imzası bulunmasa da, hukukumuzdaki avale ilişkin bu düzenlemeler Cenevre Yeknesak Hukuku'nu temel aldığı için hukuki sebep olarak ek 23. maddenin gösterilmesinde bizce mahsur bulunmamaktadır.
Cenevre Yeknesak Hukuku'na ilişkin metinleri kabul eden ülkelere ilişkin bkz.
https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=552&chapter=30&clang=_en
https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=553&chapter=30&clang=_en

sağlanmış, TTK m. 767/1 düzenlemesi aracılığıyla senet dışında yer alan avalin şekli şartlarının gerçekleştirildiği ülke hukukuna tabi olduğu ortaya konulmuştur.[559]

C. Aval Taahhüdünün Değiştirilmesi

Aval gerçekleştirildiği anda avalin sağladığı teminatın kapsamı, uygulamada rastlanma ihtimali az olsa da, daha sonradan yapılacak bir irade açıklamasıyla değiştirilebilir. Aval açısından bilhassa önem arz eden iki husus, avalin teminat altına aldığı bedelin ve aval verilen kişinin değişmesi hakkındadır.

Aval gerçekleştirilirken aval veren kişi TTK m. 700/1 kapsamında avalle sorumlu olmak istediği bedeli dilediği gibi belirleyebilir. İşte bu belirlemeden sonra sorumlu olunmak istenen bedel değiştirilebilir. Ancak bu değişikliğin senedin hamilin rızası dahilinde ve bizzat aval veren tarafından yapılması geçerlilik şartıdır. Aksi halde aval bedelinde yapılan değişiklik tahrifat kapsamında değerlendirilir. Aval verenin kısmi avali tam avale çevirmesi yahut tam avali kısmi avale çevirmesi halinde, senedin hamili haricinde herhangi bir senet borçlusunun ayrıca onayının alınmasına gerek yoktur. Miktarın değiştirilmesinde, eski miktarın artık geçerli olmadığının senetten anlaşılacak şekilde çizilmesi ve yeni miktara ilişkin belirlemenin de açık bir şekilde belli olması gerekir. Avalle sorumlu olunmak istenen bedelde yapılan değişikliğin ayrıca aval veren tarafından onaylanması gerekmez[560]. TTK m. 748 gereğince taahhüt değişmeden önce senede imza atmış olanlar taahhüdün eski haline göre aval vereni takip edebilecekken değişiklikten sonra imza atmış olanlar taahhüdün yeni haline göre aval vereni takip edebilir.

Aval verenin taahhüdünde yapabileceği bir diğer değişiklik aval verilen kişiye ilişkindir. Yukarıda bahsedildiği üzere, aval verilene ilişkin yapılan değişiklik hamilin rızası dahilinde ve bizzat aval veren tarafından yapılmışsa geçerli sayılır. Ancak

---

[559] Türk öğretisinde, senet dışı avalin gerçekleştirildiği ülkenin kurallarına göre geçerli olması halinde "*locus regit actum*" ilkesi gereğince bizde de geçerli olacağına ilişkin açıklama için bkz. Arslanlı, s. 100. İşlemin yapıldığı ülkenin hukukunun geçerliliğinden bahseden "*locus regit actum*" ilkesi, ilk olarak bir Fransız mahkeme kararında kullanılmış olup özellikle evlilik, vasiyetname, sözleşmeler ve poliçe ve bonolar açısından uygulama alanı bulmaktadır. İlke hakkındaki çıklamalar için bkz. Tötterman, R. E. B., "Functional Bases of the Rule Locus Regit Actum in English Conflict Rules", **The International and Comparative Law Quarterly**, Vol. 2, No. 1, 1953, s. 27-28 (www.jstor.org) (Erişim Tarihi:4.1.2020).

[560] Avalde yapılan değişikliği HMk m. 207 gereğince aval verenin onaylanması gerektiği düşünülebilse de HMK m. 207'nin bilhassa senet metnine ilişkin olduğuna ve aval taahhüdüne uygulanmaycağına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.iii.a).

değişiklik neticesinde aval verilen kişi olarak belirlenen kişinin, sorumluluğu olan bir kişi olması zorunludur. Bu kapsamda daha evvel belirtildiği üzere, cirantanın TTK m. 685/1'e göre ödenmemeden sorumsuzluk kaydı koyması, bu kişi lehine aval verilmesi halinde avalin geçersiz olması sonucunu doğurur. Aynı şekilde lehtar için aval verilmişken, değişiklik yapılarak senedi kabul etmemiş muhatap lehine aval verilmesi de avalin geçersiz olmasına neden olur. Dolayısıyla değişiklik neticesinde aval verilen kişinin senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu bulunmayan bir kişi olarak belirlenmesi halinde avalin geçersiz olmasına sebebiyet verir. Aval verilen kişinin değişikliğinde, senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu bulunan herhangi bir senet borçlusu yeni aval verilen kişi olarak belirlenebilir. Aval verilene ilişkin yapılan değişikliklerin ayrıca aval veren tarafından onaylanması gerekmez.

Aval verilenin değişmesinden önce senede imza atmış olanlar aval verenin bu hukuki konumuna göre, değişmesinden sonra imza atmış olanlar ise yeni hukuki konuma göre aval vereni takip edebilirler. Örneğin poliçede kabul eden muhatap lehine aval verilmişken senedin hamili olan C_2 aval vereni düzenleyenin aval vereniymiş gibi takip edebilecekken; senet C_3'ün elindeyken aval şerhi muhatap lehine aval verilmiş olarak değiştirilirse C_3 ve sonraki cirantalar ile hamil kabul eden muhatabın aval vereniymiş gibi takip edebilir. Aradaki fark özellikle değişiklik sonrası aval verilen kişinin taahhüdünün farklılık içermesinde kendini gösterir. Aynı örnekte kabul eden muhatabın kısmen aval veren olması aval verenin TTK m. 702/1 temelindeki sorumlu olduğu miktarını değiştireceği düşünüldüğünde farklılık rahatlıkla anlaşılabilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVAL SORUMLULUĞU VE SORUMLULUĞUN SONA ERMESİ

I. AVAL SORUMLULUĞU

A. Hukuki Temelleri

Kambiyo senetleri üzerinde gerçekleştirilen avalde, avale ilişkin sorumluluğun temeli TTK m. 702'dir. TTK m. 702/1 aval veren kişinin sorumluluğu hakkında genel kural koyarken, TTK m. 702/2 sorumluluğun aval veren üzerindeki etkisini açıklayıp aval verenin sorumluluğunu bertaraf edebilme imkânını, TTK m. 702/3 sorumlu olduğu bedeli ödeyen aval verenin rücu imkânını düzenlemektedir. Ayrıca TTK m. 724/1 aval verenin müteselsil sorumluluğundan, TTK m. 722/1 aval verene protestoda özellikli bir halden ve TTK m. 723/3 aval verene ihbar zorunluluğundan bahsedilmektedir. TTK m. 670'e göre aval verenin sorumluluğu açısından ehliyetin de mevcut olması gerektiğinden bahsetmektedir. Bu kanuni düzenlemeler haricinde kambiyo senetlerindeki ödeme için ibraza, başvuruya ve ödemeye ilişkin hükümlerle diğer çeşitli hükümler, mümkün olduğu sürece avalde sorumluluk hakkında da uygulanabilecektir. Bununla birlikte aval sorumluluğunu ortaya koyarken aval hakkındaki TTK m. 700-701'de yer alan kuralların birlikte değerlendirilmesi ve icap ettiği hallerde kıymetli evrak hukukundaki diğer düzenlemelerden de faydalanılması gerekir.

B. Sorumluluğun Doğuşu ve Teslim Sözleşmesi

Aval sözleşme kapsamında da tek taraflı olarak da gerçekleştirilebilen bir hukuki işlem olduğu için; sözleşmeye dayalı olarak gerçekleşen avallerde aval iradesinin senede yansıması haricinde avalin teslim sözleşmesi çerçevesinde zilyedine teslimiyle, tek taraflı gerçekleşen avallerde ise avale ilişkin imzanın senet üzerinde vücut bulmasıyla aval geçerli hale gelmektedir. Kambiyo senetlerindeki teslim sözleşmesinin kambiyo senedindeki hakkın doğumu için içerdiği anlam, senet tedavülde iken avale ilişkin teslim sözleşmesinin aval açısından içerdiği anlama benzemektedir. Birinde senet tedavüle çıkmadan evvel senetteki hakkın kullanılabilmesine yönelik bir teslim sözleşmesi söz konusu iken diğerinde tedavüle çıkmış senet üzerindeki bir kambiyo taahhüdünün (bu

kapsamda avalin) geçerli olabilmesine yönelik teslim sözleşmesi bulunmaktadır[561]. Bu bağlamda avaldeki sorumluluk unsurlarının tamamlanması ile vücut bulmakta, teslim sözleşmesi ile geçerlilik kazanmaktadır. İşte avalin geçerli olmaya başladığı an ile birlikte aval verenin senetteki sorumluluğu da doğmaktadır.

C. Müteselsil Sorumluluk Yapısı ve Aval Verenin Asıl Borçlu- Başvuru Borçlusu Konumu[562]

TTK m. 702/1'de yer alan, aval verenin kimin lehine aval vermişse onun gibi sorumlu olacağına ilişkin hükmün nasıl yorumlanacağını ortaya koyabilmek açısından poliçedeki, bonodaki ve çekteki asıl borçlular ile başvuru borçlularını ortaya koymak gerekir. Çalışmamızda asıl borçlu ve başvuru borçlusu kavramlarından bahsederken, nihai olarak senedi ödeme yükümlülüğünü üstlenen kişinin kim olduğundan hareket edilmediğini belirtmemiz gerekir. Nihai olarak senetteki bedeli ödeme yükümlülüğünü üstlenen kişiyi asıl borçlu olarak kabul etseydik, çekte düzenleyen asıl borçlu konumunda yer alacaktı. Aynı şekilde poliçede muhatabın kabul beyanı yer almıyorsa senedi nihai olarak düzenleyen ödeme yükümlülüğünü üstlendiği için asıl borçlu konumunda olacakken, bizce poliçede asıl borçlu yalnızca kabul eden muhatap olabilir. Bu sebeple senetteki bedeli nihai olarak ödeme yükümlülüğünü üstlenen kişiyi asıl borçlu olarak tanımlamak doğru bir kavram açıklaması olmayacaktı. Her ne kadar poliçede kabul eden muhatap yoksa düzenleyen ve çekte her durumda yine düzenleyen senetteki bedeli ödeyerek kambiyo borcunu sona erdirebilen konumda yer alsa da, kambiyo borcu asıl borçlu tarafından da başvuru borçlusu tarafından da sona erdirilebilir. Bu açıdan en üst kademede sorumlu olan kişinin kambiyo borcunu sona erdireceği açık olsa da, bu kişinin senet üzerinde asıl borçlu veya başvuru borçlusu konumunda olması karşısında bir engel bulunmamaktadır.

Kambiyo senetlerindeki asıl borçlular, senetteki sorumlulukları diğer borçlulara göre yükseltilmiş kişilerdir. Bu kişiler bonoda düzenleyen ve poliçede yalnızca kabul

[561]Genel olarak avalde bir dolaşıma koyma/teslim sözleşmesinin bulunduğuna veya bulunması gerektiğine ilişkin açıklamalar için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 88; Poroy/ Tekinalp, s. 74; Kınacıoğlu, s. 254; Bülöw, s. 183.
[562] Bu kısımda yaptığımız açıklamalar aval verenin, lehine aval verdiği kişiye göre asıl borçlu veya başvuru borçlusu olduğuna yönelik olup, kişinin asıl borçlu aval veren veya başvuru borçlusu aval veren olması halinde ödeme için ibraz, başvuru, protesto ve ödeme gibi diğer hukuki konularda yeri geldiği zaman ayrıca açıklamalar yapılacaktır.

eden muhataptır[563]. Çekte ise özel olarak asıl borçlu konumunda kimse bulunmaz, muhatap banka haricindeki bütün senet borçluları başvuru borçlusu konumundadırlar. Bu açıdan asıl borçlular ile başvuru borçluları arasındaki temel fark; asıl borçluların sorumluluklarına gidebilmek için senedin şeklen hamil olarak görünen kişiler tarafından ödenmek üzere ibrazı yeterli olup, başvuru borçlularının sorumluluklarına gidebilmek için senedin ödenmek üzere ibrazının yapılıp da ödenmemesinin ardından protestonun çekilmesi gerekir. Protestonun olmaması[564] kural olarak başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını ortadan kaldırırken[565], asıl borçluların sorumlulukları protestonun yokluğunda dahi geçerli olmaya devam eder.

Avalde aval verenler TTK m. 724/1 gereğince müteselsil olarak sorumludurlar. Aval verenlerin müteselsil sorumluluğunun içeriğini belirleyen ise TTK m. 702/1'de yer alan, aval verenin kimin lehine aval vermişse aynen onun gibi sorumlu olacağına ilişkin düzenlemedir. Bu kapsamda aval veren kişi kimin lehine aval vermişse onunla birlikte ve aynı derecede müteselsil sorumlu olacaktır. Yani aval verenin müteselsil sorumluluğu TTK m. 702/1 çerçevesinde şekillenmekte, poliçe[566] ve bononun asıl borçlusu konumunda bulunan kişiler lehine aval verilmiş olması halinde, aval veren aynı zamanda bir asıl borçlu gibi sorumlu olmaktadır[567]. Yargı kararlarında da asıl borçlu lehine aval

[563] Poliçenin kabul edilmemesi halinde de düzenleyen yalnızca bir başvuru borçlusu konumundadır. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 713; Kendigelen/ Kırca, s. 148; Karayalçın, s. 188; Domaniç s. 99 ve 210; Kınacıoğlu, s. 108 ve s. 121 ve s. 198. Pulaşlı eserinin bir bölümünde benzer doğrultuda fikir belirtirken, başka bir bölümünde ise poliçenin muhatap tarafından kabulünden önce düzenleyenin asıl borçluluk sıfatının olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Pulaşı, s. 171 ve 130. Poroy/ Tekinalp ise eserinin bir bölümünde kabule kadar asıl borçlunun düzenleyen olduğunu ifade ederken başka bir bölümünde ise kabul etmiş muhatap dışındaki kişilerin sorumluluğunu ikinci derecede görmektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp s. 179 ve s. 231. Bozgeyik, eserinin bir bölümünde (s. 32) poliçenin muhatap tarafından kabul edilmemesi halinde düzenleyenin poliçede asıl borçlu sıfatında bulunduğunu ve buna rağmen başvuru borçlusu gibi protestoya ve zamanaşımına uyulması gerektiğini belirtirken, başka bir bölümünde (s. 36-37) başvuru borçlusu konumunda olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Bozgeyik, Hayri, **Poliçede Müracaat Hakkı**, Ankara, 2013, s. 32 ve 36-37.
İlgili eserin Helvacı tarafından kaleme alınan bölümünde muhatabın kabul beyanının yer almaması durumunda asıl borçlunun düzenleyen olduğu, Ülgen ve ayrıca Kaya tarafından kaleme alınan bölümlerinde ise düzenleyenin yalnızca bir başvuru borçlusu olduğu belirtilmektedir. Görüşler için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 315 ve s. 106-107, s. 198.
Poliçenin kabul edilmesinden önce düzenleyenin sorumluluğuna ilişkin öğretide yer alan diğer görüşler hakkında bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 148 dn. 328.
[564] ÇekK m. 3/4 gereğince çekte karşılıksızdır işlemi de bir nevi protesto vazifesi görmektedir.
[565] TTK m. 722/1'e göre düzenleyenin poliçeye protestosuz kaydı eklemesi halinde, kabul etmeme ve ödememe protestosu çekilmeksizin de başvuru hakkı kullanılabilir.
[566] Görüldüğünde ödenecek poliçelerde ise poliçenin kabul edilmesi söz konusu olmadığı için, daha evvel belirtildiği üzere asıl borçlu olan muhatap lehine verilen avaller, aval miktarına ilişkin belirleme yapılmamışsa geçersizdir. Görüldüğünde ödenecek poliçelerde muhatap lehine aval hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.e.
[567] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 809-810; Helvacı, s. 178; Tekil, s. 154; Talih Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C:8, 2008, s. 13447; Bozgeyik, Müracaat, s. 34-35; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 172 ve. s. 198 ve s. 314-315; Toros, s. 155; Stranz, s. 200.

veren kişilerin, görüşümüzle aynı doğrultuda, aval verilenlerle aynı şekilde asıl borçlu gibi sorumlu olduğuna yönelik kurulan yerleşik hükümler bulunmaktadır[568].

Öğretide yer alan karşı görüş ise, avalin kimin lehine verildiğine bakılmaksızın, aval verenin her durumda müracaat borçlusu olduğunu ifade etmektedir[569]. Demirkapı, başvuru hakkının düşmesine ilişkin TTK m. 730/1'de yer alan "*diğer borçlulara karşı sahip olduğu hakları kaybeder*" düzenlemesinden yola çıkarak, bu düzenlemenin konuya ilişkin temel düzenleme olduğunu da belirterek, aval verenin her durumda bir başvuru borçlusu olduğunu belirtmektedir[570]. Yazarın, TTK m. 730/1'de yer alan düzenlemeyi asıl borçlu- başvuru borçlusu ayrımında temel göstermesi bizce konunun tasnifi açısından uygun düşmemektedir. Zira TTK m. 730/1 başvuru borçlusunun kim olduğunun tespitine ilişkin bir hüküm olmaktan ziyade, başvuru hakkının hangi hallerde kullanılamayacağının tespitine ilişkin bir hüküm olup; yazarın yaptığı gibi TTK m. 702/1'in karşısında yer alan bir yapısı da olmayıp aksine TTK m. 702/1'i destekleyici konumdadır. Şöyle ki; bizce aval verenin sorumluluğuna ilişkin ilk adım TTK m. 702/1 gereği kimin lehine aval verdiğinin tespit edilmesi ve aval verenin bu kişi gibi sorumlu olduğunun ortaya konulmasıdır. Aval verenin asıl borçlu gibi mi yoksa başvuru borçlusu gibi mi sorumlu olduğunun tespit edilmesini takiben; başvuru borçlusu lehine aval verdiği için başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verene karşı, başvuru hakkının kullanılamamasında "*diğer borçlulara karşı*" kavramı uygulanacak, ilgili fıkradaki seçimlik şartlardan birisi gerçekleşmişse başvuru borçlusu gibi kabul edilen aval verene karşı artık başvuru hakkı kullanılamayacaktır. TTK m. 702/1'e göre asıl borçlu lehine aval verdiği için asıl borçlu

İlgili bölümleri Kendigelen'in yazdığı eserde yazar bir bölümde asıl borçlu lehine aval veren kişiyi asıl borçlu gibi görmekte iken bir bölümde ise poliçede kabul eden muhatap haricindeki bütün kambiyo sorumlularını başvuru borçlusu olarak ele almaktadır. Bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 247 ve s. 148.

[568] Y. 19. HD, T. 13.11.2019, E. 2017/5536, K. 2019/5115 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *TTK'nın 701/3. maddesine göre muhatabın veya düzenleyicinin imzaları hariç olmak üzere poliçenin yüzüne atılan her imzanın aval şerhi sayıldığı hükmünün düzenlendiği, aval verenin de TTK'nın 702. maddesine göre asıl borçlu gibi sorumlu olduğu*…"; Y. 12. HD, T. 17.9.2013, E. 2013/19333, K. 2013/28914 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *TTK'nun 614/1.maddesi gereğince aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse, tıpkı onun gibi sorumludur. Takip konusu bonoda muteriz R.A. aval veren durumunda olup, yukarıda belirtilen yasa maddesi uyarınca asıl borçlu gibi bu bonodan sorumludur*…"; Y. 12. HD, T. 1.12.2011, E. 2011/7334, K. 2011/25792 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *Takip konusu bonoda muteriz Y. Ş. aval veren durumunda olup, yukarıda belirtilen yasa maddesi uyarınca asıl borçlu gibi bu bonodan sorumludur*…"; Y. 19. HD, T. 16.12.2004, E. 2004/5023, K. 2004/12682 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Davalı vekili, davacının TTK.nun 613.maddesi uyarınca, müvekkiline karşı müteselsilen borçlu olduğunu, davacının kendisini kefil olarak göstermesi dahi davacıya aval veren sıfatını yükleyeceğini ve asıl borçlu gibi sorumlu tutulacağını*…".

[569] Bkz. Pulaşlı, s. 207; Demirkapı, Aval, s. 156 ve s. 171; Göle, Çek Hukuku, s. 176; Aksu Özkan, s. 132. Pulaşlı aynı eserinin başka bir bölümünde ise genel görüşünün aksine poliçede muhatap ve bonoda düzenleyen lehine aval veren kişiyi asıl borçlu olarak sınıflandırmıştır. Bkz. Pulaşlı, s. 113.

[570] Bkz. Demirkapı, Aval, s. 156 ve s. 169-170.

gibi sorumlu olan aval veren ise, bizce yazarın belirttiği "*diğer borçlulara karşı*" düzenlemesi içerisinde zaten yer almayacaktır. Zira asıl borçlu lehine aval veren kişi bir başvuru borçlusu olmayacağı için onun hakkında TTK m. 730/1'in de uygulanması söz konusu olmayacaktır. Kısacası TTK m. 702/1 asıl borçlu-başvuru borçlusu tasnifinde adeta otobanda bir yol ayrım tabelası vazifesi üstlenmekte; asıl borçlu gibi sorumlu olan aval veren düz devam ettiği için otobandaki hız sınırına uymak zorunda olan, başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval veren ise TTK m. 730/1'in de değerlendirildiği otobandan ayrılan ve kendi hız sınırı olan yolda ilerleyen bir araç gibidir.

Karşı görüşteki bazı yazarlar açısından[571], bilhassa asıl borçlu lehine aval veren kişinin sorumluluğu için ödememe protestosu düzenlenmesi hakkında, çelişkili veya açıklanmaya muhtaç yanları bulunmaktadır. Şöyle ki, öğreti[572] ve yargı kararlarında[573] kabul edildiği üzere asıl borçlu lehine aval verenin sorumluluğuna gidebilmek için ödememe protestosu düzenlenmesi gerekmediği belirtilmektedir. Bizce de örneğin

[571] Bkz. Pulaşlı, s. 207 ve s. 225; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 172-173 (Eserdeki açıklamalarını Ülgen'in yaptığı bölüme atıf yapılmış olup daha önce belirtildiği üzere, Kaya ile asıl borçlu gibi kabul edilme hususunda aynı doğrultuda görüşlerimiz bulunmaktadır). Demirkapı ve Aksu ise kendi açıklamalarıyla uyumlu şekilde; aval verenin her durumda müracaat borçlusu olduğunu ifade edip, asıl borçlu lehine aval veren kişiye başvuruda bulunabilmek için protestonun zorunlu olduğunu belirtmektedirler. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 171; Aksu Özkan, s. 139.

[572] Bkz. Karayalçın, s. 227-228; Arslanlı, s. 101; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 809; Pulaşlı, s. 225; Helvacı, s. 173; Kınacıoğlu, s. 255; Güral, s. 460; Bozgeyik, Müracaat, s. 34-35; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 172; Doğanay, s. 1919; Sedatis, s. 128.

[573] Y. HGK, T. 22.3.2000, E. 2000/12-706, K. 2000/181 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020)"… *Bir bonoyu düzenleyen keşideci o bononun asli borçlusu olarak bonoda yazılı borcun tamamını ödemek zorundadır. TTK 614. Maddesi gereği bonoda kefilde (aval veren) hamile karşın borcun tamamından keşideci gibi sorumludur. İbrazında ödenmeyen bononun borçlusu mütemerrit olacağından, hamilin müracaat borçlularına başvurabilme hakkı doğar. Nevarki bu hakkın kullanılması için TTK.nun 626. maddesindeki süre ve şartlarda senedin keşidecinin protesto olunması zorunludur. Aksi halde TTK.nun 642. maddesi gereği hamil, keşideci dışındaki müracaat borçluları`na (lehtar ve cirantalara) karşı sahip olduğu müracaat hakkını kaybeder. Ancak keşideci ve kefilin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz*…"; Y. 12. HD, T. 20.3.2007, E. 2007/2637, K. 2007/5240 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bir bonoyu düzenleyen keşideci o bononun asli borçlusu olarak bonoda yazılı borcun tamamını ödemek zorundadır. TTK. 614. maddesi gereği bonoda kefilde (aval veren) hamile karsın borcun tamamından keşideci gibi sorumludur, ibrazında ödenmeyen bononun borçlusu mütemerrit olacağından, hamilin müracaat borçlularına başvurabilme hakkı doğar. Nevarki bu hakkın kullanılması için TTK.nun 626. maddesindeki süre ve şartlarda senedin keşidecisinin protesto olunması zorunludur. Aksi halde TTK.nun 642. maddesi gereği hamil, keşideci dışındaki müracaat borçluları'na (lehtar ve cirantalara) karsı sahip olduğu müracaat hakkını kaybeder. Ancak keşideci ve kefilin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz…";* Y. 12. HD, T. 15.10.2007, E. 2007/15578, K. 2007/18610 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *Somut olayda şikayetçi O.. İ... takip konusu bononun ön yözünde keşidecinin isim ve adresinin altında aval veren olarak isim ve imzası vardır. TTK'nun 614.maddesine göre aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olur. Bu nedenle, hakkında takip yapılabilmesi için protestoya gerek yoktur. Mahkemece aksine düşünceler ve yazılı gerekçelerle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir*…"; Y. 12. HD, T. 7.4.2011, E. 2010/15211, K. 2011/5911 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "… *Yukarıda açıklanan madde hükmüne göre, lehtar ve cirantalara müracaat edilebilmesi keşidecinin protesto edilmesine bağlıdır. Ancak, keşideci ile keşideciye aval verenin takip edilebilmesi, protesto şartına bağlı değildir. İcra mahkemesine başvuruda bulunanların, keşideci ve keşideciye aval veren olduğu görülmektedir. Bu durumda, mahkemece, şikayetin reddi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü yasaya uygun bulunmamıştır*…", Y. 12. HD, T. 28.12.2009, E. 2009/17853, K. 2009/26404 (www.legalbank.net) (Erişim Tarihi:9.9.2020) "*... Bonoyu tanzim eden keşideciye, onun lehine aval verene ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı takip yapan yetkili hamilin, ödememe protestosu çekmesine gerek yoktur. Çünkü bonoyu tanzim eden kimse tıpkı poliçeyi kabul eden gibi sorumludur*…"

bonoda, bono düzenleyene ödeme için ibraz edilip[574] de ödenmezse düzenleyenin veya onun lehine aval verenin sorumluluğuna gidebilmek için protesto gerekmemektedir[575]. Bu durum, asıl borçlu lehine aval verenlerin, protesto çekilmemiş olması halinde sorumluluğunun bertaraf edilmesini engellemeye de hizmet etmektedir. Zira asıl borçlu lehine aval veren kişiye başvuru borçlusu gibi davranıp protestonun çekilmemesi halinde ona başvurulamayacağını belirtmek, TTK m. 702/1'in keyfi şekilde yorumlanmasına sebebiyet verecektir. TTK m. 702/1, aval verenin iradesiyle sorumluluğunu değiştirmesine izin verilen haller veya TTK'da yer alan diğer haller haricinde, aval verenin sorumluluğunun tespiti açısından mutlak ilk adım konumundadır. Bu netice ile senette asıl borçlu olarak görünen kişinin ve bu kişi lehine aval verenin müracaat borçlusu gibi kabul edilmesi TTK kapsamında da mümkün değildir. Öğretideki karşı görüşün benimsenmesi ve aval verenin, kimin lehine aval verdiğine bakılmaksızın her halükarda bir başvuru borçlusu olarak kabul edilmesi demek, protesto olmadan aval verene TTK m. 713 ve devamı gereğince başvurulmasının mümkün olmaması demektir.

Asıl borçlu lehine değil de senetteki başvuru borçlularından birisi lehine aval verilmiş olması halinde, tekrar TTK m. 702/1 gereğince bizce bu kişi lehine aval veren kişi bu kişiyle aynı şekilde bir başvuru borçlusu gibi sorumlu olmaktadır. Sorumluluğu bir başvuru borçlusunun sorumluluğu gibi ancak lehine aval verilen kişinin sorumluluğu kapsamında bir müteselsil sorumluluktur.

D. Asıl Borçlu Lehine Aval Verenin[576] Sorumluluğu

Yukarıda yaptığımız açıklama neticesinde, aval veren kişilerin senet üzerindeki yerlerinin belirlenmesi sorumluluğun tasnifi açısından ilk adımdır. Bu açıdan asıl borçlu lehine aval veren kişinin asıl borçlu gibi sorumlu olduğu tespit edildikten sonra, hamilin

[574] Asıl borçlu lehine aval veren kişiye de senedin ödenmek üzere ibrazı mümkün olup bu konuda birazdan açıklama yapılacaktır.
[575] Başvuru için protestonun gerekmemesi hali, aval verenin "protestosuz" yazması halinden ayrı bir konumdadır. İlkinde zaten protesto gerekmeyen bir durum açıklanmakta iken ikincisinde aval verene başvuru için protestonun gerektiği hallerde protestosuz da başvurunun mümkün olduğu izah edilmektedir.
[576] Asıl borçlu lehine aval veren kişi, alt başlıklarıyla birlikte 1.4. başlığıyla sınırlı kalmak üzere, uzun ve tekrara kaçan cümleler kurmamak adına metin kısımlarında artık aval veren olarak anılacaktır. Başvuru borçlusu lehine aval veren kişi ise, ayrı bir şekilde yeri geldiği zaman yine alt başlıklarıyla birlikte 1.5. başlığıyla sınırlı olmak üzere, benzer şekilde anılacaktır.

senet bedelini tahsil edebilmek için ilgili aval vereni tercih etmesi halinde hangi şartların gerektiği de ortaya konulmalıdır.

Asıl borçlu, poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen olabileceği için, bu kişiler lehine aval verenin hamile karşı sorumluluğu bu kişilerin hamile karşı sorumluluğunun bir nevi aynada yansıması gibidir. Başka bir anlatımla; asıl borçlu lehine aval veren kişi, özel olarak asıl borçlunun sorumluluğunu kendi açısından farklılaştırabilmesi mümkün kayıtları senede eklememişse, hamilin poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyenle arasındaki ilişkiden doğan hukuki konumu aval verene de etki eder ve bu kişiler gibi sorumlu olur. Ancak bu durum avalin bağımsız bir taahhüt olduğu gerçeğini de değiştirmemektedir.

1. Asıl Borçlu Lehine Aval Verenin Sorumluluğunun Ön Şartları

Aval verenin sorumluluğu, aksi aval veren tarafından konulan kayıtla belirlenmedikçe, TTK m. 702/1 gereğince lehine aval verilen kişinin sorumluğu gibidir. Aval verenin sorumluluğunda ikinci adım, hamilin senet bedeli için kendisinin sorumluluğunu şeklen tercih edebilip edemeyeceğine ilişkindir. Hamilin aval verenden senedin ödenmesini isteyebilmesi veya ödenmemesi üzerine onu takip etmek isteyebilmesi için bazı şartların mevcut olması gerekir.

Bu şartların bir tarafını, aval sorumluluğunu ve aval taahhüdünü sona erdiren bir durumun mevcut olmaması oluşturmaktadır. Buna göre aval taahhüdünü sona erdiren bir sebebin bulunması halinde aval veren de buna bağlı olarak sorumluluktan kurtulmaktadır. Dolayısıyla bu durumların gerçekleşmemiş olması aval verenin sorumluluğu için vazgeçilmez niteliktedir.

Ön şartların diğer tarafını ise aval verenin hayatta olması oluşturmaktadır. Hamilin aval verenin sorumluluğu yolunu tercih etmesi halinde aval verenin sağ bir kişi olması gerekir. Sorumluluğu sona erdiren durumlardan farklı olarak; aval verenin ölmüş olması ilk başta aval sorumluluğunu sona erdirmeyen, bununla birlikte aval verenin kişisel olarak artık sorumlu olmayacağı neticesini doğuran bir durumdur. Senet üzerinde avale ilişkin imza atan kişinin hayatta olmaması, hukuki işlem vücut bulurken belirli bir irade ile gerçekleştirildiği için, aval taahhüdünü kendiliğinden geçersiz hale getirmez.

Aval verenin ölümünün aval taahhüdünü sona erdirmemesi şunu ifade etmektedir; kambiyo senedindeki aval verenin ölmesi, kendi şahsına ödeme için ibraza veya şahsının takip edilmesine engeldir[577]. Buna rağmen ölmüş olan aval veren kişinin sorumluluğu yoluna gidilirse; hamilin HMK m. 124/3'e göre maddi bir hatadan kaynaklanan ve dürüstlük kuralına aykırı değerlendirilemeyecek olan ek takip talebi ile mirasçıları da takibe dâhil ederek taraf değişikliği istemesi gerekir. Yargıtay'ın da, kambiyo senetlerinde imzası yer alan ölmüş bir borçlunun takip edilmesi halinde, aynı hukuki gerekçeyle taraf değişikliği istenebileceğini belirttiği kararları mevcuttur[578]. Böyle bir talep olmadan mirasçıların doğrudan takibi ise mümkün değildir[579]. Ancak aval veren kişinin mirasçılarının aval sebebiyle sorumluluğu yoluna gidilebilmesi için, ayrıca İİK m. 53/1'deki gibi ölüm günü ile beraber 3 günlük süre ve TMK m. 606/1'deki gibi ayrıca 3 aylık miras red süresi beklenmesi gerekir[580]. Sürelere uyulmadan aval veren kişinin mirasçılarının takip edilmesi halinde, İİK m. 53/1'e aykırılık sebebiyle, İİK m. 16/2'ye

[577] Aval verenin ölmüş olması diğer senet borçlularının takip edilmesine engel değildir. Bu doğrultuda bkz. Y. 12. HD, T. 13.5.2014, E. 2014/12217, K. 2014/14187 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Öte yandan aval konumunda olan A.. A..'in takip tarihinde önce ölmesi nedeniyle ölü kişi hakkında takip yapılamayacağı hususu ancak avalist ya da mirasçıları tarafından ileri sürülebilecek bir durum olup keşideci borçlunun sorumluluğu devam edeceğinden ve A.. A.. şikayet dosyasında taraf olmadığından mahkemenin bu hususdaki gerekçesi de doğru bulunmamıştır*…".

[578] Y. 12. HD, T. 24.12.2014, E. 2014/25895, K. 2014/31523 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *HMK'nun 124/3. maddesi uyarınca maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebinin kabulü için, karşı tarafın rızası aranmaz. Aynı maddenin 4. fıkrasında da "dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılgıya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir" düzenlemesi yer almaktadır. Anılan hükmün icra takiplerinde de uygulanması gerekir. Buna göre alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçısı yerine ölü kişi hakkında takip başlatılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılgıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından, alacaklının HMK'nun 124/3-4. maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür*…"; Y. 12. HD, T. 26.5.2016, E. 2016/12569, K. 2016/15028 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Buna göre, alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçısı yerine ölü kişi hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılgıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK.nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür*…"; Y. 12. HD, T. 26.10.2017, E. 2017/4200, K. 2017/13076 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Buna göre, alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçısı yerine ölü kişi hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılgıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK.nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür*…".

[579] Y. 12. HD, T. 8.10.2018, E. 2018/4159, K. 2018/9337 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda; alacaklının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124. maddesine uygun olarak mirasçıları ek takip talebi ile takibe dahil etme talebi olmaksızın, mirasçılara ... 2 icra emri çıkarıldığı ve bu icra emrinin bir kısım mirasçılara tebliği üzerine mirasçıların tamamının şikayette bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçıları yerine ölü kişi hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanılgıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK.nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür*…".

[580] Y. 12. HD, T. 11.5.2016, E. 2016/8718, K. 2016/13983 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020)"… *Bu durumda, alacaklı vekili tarafından ek takip talebi düzenlenerek takibin usulünce mirasçılara yöneltilmesinin istenmesi gerekirken, bu husus yerine getirilmeksizin, alacaklı vekilinin 10.3.2015 tarihli dilekçesi ile takibin, borçlunun mirasçılarına karşı devamı talebi üzerine icra müdürlüğünce, doğrudan mirasçılara ödeme emri tebliğ edilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Kaldı ki, İİK'nun 53/1. maddesi uyarınca borçlunun ölümü ile birlikte (3) günlük sürenin bitiminden itibaren başlayacak olan TMK'nun 606. maddesinde yazılı süre geçmeden mirasçılar aleyhine takip yapılması da mümkün değildir*…".

göre süresiz olarak şikâyet edilebilir[581]. Alacaklı ilgili süreye uyarak mirasçıyı takip etmişse ve aval verenin mirasçısı aynı zamanda mirası reddetmişse; mirasçı borca itiraz niteliğindeki itirazını İİK m. 168/5 gereğince 5 gün içerisinde yapmazsa mirasçının borçlu olduğu kabul edilecektir[582]. HGK kararı doğrultusunda, şartları mevcutsa aval verenin mirasçıları menfi tespit davası açabilecektir. Bunun haricinde, aval veren kişinin mirasçıları aval verenin mirasını reddetmişse ve kendileri takip edildiklerinde İİK m. 168/5'e göre itirazlarını süresinde ve usulünce sunmuşlarsa, aval verenle aynı şekilde mirasçılar da avalden dolayı sorumlu olmazlar.

2. Kabul İçin İbraz ve Ödeme İçin İbraz[583]

Aval verenin TTK m. 702/1 gereği asıl borçlu gibi sorumlu olmasının, hamil açısından bazı sonuçları ortaya çıkmaktadır. İlk etkisi kambiyo senedinin ibrazına ilişkindir. Poliçenin kabul için ibrazı ihtiyari nitelikte olup, poliçenin hamili senedi kural olarak muhataba kabul için ibraz etmek zorunda olmadığı gibi poliçenin muhatabı kendisinin kabulü için ibraz edilen poliçeyi kabul etmek zorunda da değildir[584]. Kabule

---

[581] Y. 12. HD, T 7.11.2017, E. 2016/22559, K. 2017/13747 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Şu hale göre murisin ölümünden sonra üç aylık mirası red süresi dolmadan icra takibine mirasçılar aleyhine geçildiği anlaşılmakla, takip borçlusu olan mirasçının İİK 53. maddesine aykırı olarak başlatılan bu takibi süresiz şikayet yolu ile iptal ettirme hakkı bulunmaktadır. O halde mahkemece şikayetin kabulü yerine istemin sürede olmadığından bahisle red kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir*…"; Y. 12. HD, T. 18.12.2017, E. 2017/8341, K. 2017/15756 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, borçluların murisinin 24.10.2015 tarihinde vefat ettiği ve vefat eden murisin mirasçıları hakkında, 3 aylık süre dolmadan, 25.11.2015 tarihinde takibe başlandığı, bu hali ile yapılan takibin İİK'nun 53. maddesine aykırılık teşkil ettiği anlaşılmaktadır. İİK'nun 53. maddesine aykırılık ise, kamu düzeni ile ilgili olduğu gibi, İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca da süresiz şikayete tâbidir. O halde, mahkemece, kamu düzenine aykırılık teşkil eden bu husus re'sen dikkate alınarak, takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ve yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir*…".

[582] Y. HGK, T. 19.11.2014, E. 2013/12-2240, K. 2014/929 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda; davacı- borçlular vekiline ödeme emrinin 16.08.2012 tarihinde tebliğ edildiği, davanın ise 5 günlük itiraz süresi geçtikten sonra 23.08.2012 tarihinde açıldığı anlaşıldığından, yerel mahkemece itirazın reddine ilişkin olarak verilen karar yerindedir. Hukuk Genel Kurulu görüşmeleri sırasında bir kısım üyeler tarafından, mirası ret kurumunun Türk Medeni Kanunu'nda düzenlendiğini, mirası reddin tespitine ilişkin mahkeme kararlarının varlığının ileri sürülmesinin borca itiraz sebebi kabul edilmesinin salt süresinde ileri sürülmediği için etkisiz hale getirilmesi sonucunu doğuracağı ve mirası reddeden mirasçıları kanuna aykırı olarak, borcu ödemek zorunda bırakabileceği, bu nedenle İİK'nun 16.maddesi uyarınca süresiz şikayet yolu ile ileri sürülmesi gerektiği görüşü savunulmuşsa da, yukarda açıklanan nedenlerle ve süresinde itiraz edilmeme halinde borçluların koşulları varsa menfi tespit davası açabilecekleri gerekçesi ile bu görüş Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir*…".

[583] Bu başlıkta yer alan açıklamalarımız, yalnızca asıl borçlu lehine aval verene ibraz açısından yapılmakta olup, bilhassa ödeme için ibrazın hukuki mahiyeti ve ibraza ilişkin diğer hususlar hakkındaki açıklamalarımız için ayrıca bkz. Bölüm 3, I.E.1.

[584] Kabul için ibrazın ihtiyari olmasına ilişkin bazı istisnaların bulunduğunu da hatırlatmamız gerekir. İlk olarak, TTK m. 692/1 gereğince düzenleyen belirli bir süre belirleyerek veya belirlemeden poliçenin kabule arz edilmesini şart koşabilir. İkinci olarak, senedin kabul edilmesi için ibrazı düzenleyen tarafından TTK m. 692/2 kapsamında yasaklanmamış olması halinde, cirantalardan biri TTK m. 692/4 gereğince poliçenin kabule arzını şart kılabilir. Gerek düzenleyenin gerekse de cirantaların kabul için ibrazı şart kılması halinde, senedin görüldüğünde ödenecek bir poliçe olmaması gerekir. Zira görüldüğünde ödenecek poliçeler kabul için ibraz olunamadıkları için kabule arzları şart kılınamaz. Üçüncü olarak, TTK m. 693/1 gereğince poliçe görüldükten belirli süre sonra ödenmesi gereken bir poliçe olması sebebiyle düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde kabul için ibraz edilmesi zorunludur. Son olarak, TTK

arzın amacı, muhatabın poliçeyi vadede ödeyeceği hususundaki irade beyanını senet üzerinde yazıyla tespit ettirmektir[585]. Poliçe kabul için ibraz yapılacaksa yalnızca senette muhatap olarak görünen kişiye veya muhatabın kanuni temsilcisine yapılabilmekte, muhatap dışındaki bir kambiyo borçlusuna ise kural olarak yapılamamaktadır[586]. Poliçede muhatap olarak görünen ancak poliçeyi kabul ettiğine dair beyanı bulunmayan bir kişi lehine her nasılsa aval verilmişse[587], senedin kabul edilmesi için ibrazı aval verene yapılamaz. Kabul etmeme durumunun tespiti için poliçenin muhataba ibrazı gerekir. Zira TTK m. 734 ve devamında bahsedilen araya girerek kabul hariç olmak üzere, TTK m. 695'te kabulün yalnızca muhatap tarafından gerçekleştirileceğinden açıkça bahsedilmektedir. Hamilin senedi muhatap yerine muhatabın aval verenine kabule arz etmesi halinde, aval verenin irade beyanı kabul etmeme olarak da değerlendirilmez. Aval verenin irade beyanına dayanarak, hamilin poliçenin kabul edilmediği sebebiyle kabul etmeme protestosu düzenletebilmesi ayrıca mümkün değildir.

Kambiyo senetlerinde hak ve senet arasındaki sıkı bağ, hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülememesi sonucunu doğurmaktadır. Borçlunun senetteki taahhüdüne vakıf olması, meşru hak sahibini düzgün ciro zincirinden tespit etmesi ve senetteki taahhüdünü yerine getirebilmesi için senedin vadesinde meşru hamil tarafından ibraz edilmesi gerekir. Nitekim TTK m. 714/5'te başvuru hakkının kullanılabilmesi için öncelikle poliçenin (TTK m. 778/1-d atfıyla bono) ödeme için ibraz edilmesi, ödenmeme halinde ödeme için ibraz edilen kişinin senet bedelini ödemediğinin tespit edilebilmesi amacıyla protesto çekilmesi zorunlu kılınmıştır. Çek ise TTK m. 795/1 gereği görüldüğünde ödenir ve çekte hamil başvuru hakkını kullanabilmesi için TTK m. 808/1'de bahsedildiği üzere çeki zamanında ibraz etmelidir. Ayrıca kambiyo senetleri, para borçlarının aksine aranılacak borç kapsamında yer alırlar ve bu sebeple senedin ödenmesi için ibrazın yapılması zorunludur[588]. Eski tarihli bir Yargıtay kararında da ödeme için ibrazın zorunlu olduğu "… *Borçlunun ödeme mükellefiyetinden söz*

m. 697/1 ve 2 gereğince adresli veya yerleşim yerli poliçelerde poliçeyi ödeyecek kişinin gösterilebilmesi için kabule arzı zorunludur.

[585] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 521.

[586] TTK m. 735 ve devamı gereğince araya girilerek poliçenin kabul edilebilmesi ise kanunen mümkündür.

[587] Böyle bir durumda, daha evvel bahsedildiği üzere, senetteki bedel için sorumluluğu bulunmayan bir kişi lehine aval verildiği için ilgili aval geçersiz kabul edilir.

[588] Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 174.

edilebilmesi için, senedin usulüne uygun olarak ibraz edilmesi gerekir. İbraz edilmeden senette yer alan alacağın muaccel olduğundan söz edilemez…"[589] şeklinde belirtilmiştir.

Ödeme için ibraz temelde poliçede muhataba[590] bonoda ise düzenleye yapılabilir[591]. Uygulamada nadir rastlanan, TTK m. 674 ve TTK m. 778/2-a'da bahsedilen adresli veya yerleşim yerli poliçe veya bonolarda, senet ödenmek üzere üçüncü bir şahsa da ibraz edilebilir[592]. Poliçede düzenleyen olarak görünen kişiye senet bedelinin ödenmesi için senet ibraz edilmez. Nitekim poliçede düzenleyen, muhatap poliçeyi kabul etse de etmese de bir başvuru borçlusudur. Çekte senetteki bedelin ödenmesi için ibraz TTK m. 780/1-c ve TTK m. 796/1 gereğince düzenleyene değil sadece muhatap bankaya yapılır[593].

Öğretide çoğunluğun kabul ettiği görüşe göre, ödeme için ibrazın asıl borçlu lehine aval veren kişiye yapılabilmesi mümkün görülmemektedir[594]. Ancak bizce, senedin hamili senetteki bedelin ödenmesi için senedi asıl borçluya ibraz edebileceği gibi asıl borçlu lehine aval veren kişilere de ibraz edebilir[595]. Bizce poliçede kabul eden

[589] Y. 6. HD, T. 18.2.1985, E. 1984/13157, K. 1985/1671 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

[590] Poliçede ödeme için ibraz her zaman poliçede muhatap olarak görünen kişiye yapılmakla birlikte muhatabın poliçeyi kabul etmemesi halinde, TTK m. 714/4 gereği meşru hamilin kabul etmeme protestosu çekmesi yeterli olup, ne senedin ödenmesi için ibraz edilmesine ne de ödememe protestosu çekilmesine gerek yoktur. Bu açıdan kabul etmeme protestosu, başvuru hakkı kapsamında düzenleyen ve diğer başvuru borçlularına başvurabilmek için tek başına yeterlidir.

[591] TTK m. 734 ve devamı gereğince poliçenin veya bononun araya girerek ödenebilmesi mümkün olduğu için, araya girene de ödeme için ibraz yapılabilir.

[592] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 478; Poroy/ Tekinalp, s. 160-162; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 177.

[593] TTK m. 798'e göre çekin takas odasına ibrazı da ödeme için ibraz yerine geçmektedir.

[594] Ödeme için ibrazın aval verene değil bonoda sadece asıl borçlu olan düzenleyene, poliçende ise sadece asıl borçlu olan kabul eden muhataba yapılabileceğine ilişkin görüş için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 172-173 ve 177; Pulaşlı, s. 207; Teoman, Ömer, "Bonoda Ödeme İçin İbrazın Keşideci Yerine Avaliste Yapılmasının Sonucu ve Sakat Bir Protestoya Dayanılarak Tahsil Edilen Masrafların Geri Verilmesi", **Tüm Makalelerim (1971-2001)**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 427; Demirkapı, Aval, s. 156. Karayalçın, poliçenin vadesinde kabul edene ödeme için ibraz edilmemesi halinde aval verenin muhatapla birlikte müracaat borçlusu olduğunu belirterek ödeme için aval verene ibrazın yapılamayacağını dolaylı olarak açıklamaktadır. Bkz. Karayalçın, s. 227-228. Poroy/ Tekinalp, ödeme için ibrazın muhataba veya araya giren kişiye yapılabileceğini belirtmekte, asıl borçlu lehine aval veren kişiye ödeme için ibrazın yapılıp yapılamayacağına değinmemektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 226. Aval veren kişiye ödeme için ibrazın bir zorunluluk veya şart olmadığına yönelik açıklama için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 238.

[595] Aval verene ödeme için ibrazın yapılabileceğine ilişkin görüş için bkz. Domaniç, 287; Bozgeyik, Müracaat, s. 74 ve s. 35. Eserinin bir bölümünde Öztan, lehine aval verilenin sıfatından bahsetmeden alacaklının, lehine aval verilene gitmeye lüzum görmeden doğrudan doğruya aval verenden ödeme talebinde bulunabileceğini belirtmiş; başka bir bölümünde ise asıl borçlu lehine aval veren kişiye ödeme için ibrazın bir zorunluluk ve şart olmadığını belirtmiştir. Yine eserinin bir bölümünde de senedin ödeme için ibraz edilmemesi halinde aval verenin asıl borçlu gibi senet bedelini tevdi edebileceğini belirtmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 808, s. 680, s. 702. Kaya ise eserinin bir bölümünde, senedin vadede kısmi ödeme için aval verene ibraz edileceğine işaret etmiş, diğer bir bölümünde hamilin senetteki bedelin ödenmesi için aval verene ödeme için ibrazda bulunabileceğini belirtmiş, başka bir bölümünde ise senedin ibraz edileceği kişileri sayarken aval asıl borçlu lehine aval verenlerden bahsetmemiştir. Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 192, s. 198 ve s. 177. Aval verenin asıl borçlu gibi sorumlu olduğuna ve öncelikle başvurulması gerektiğine ilişkin açıklama için bkz Helvacı, s. 178.

muhatap lehine ve bonoda düzenleyen lehine aval veren kişiye de senedin ödenmesi için ibrazın yapılması mümkün olmakla birlikte; bu ibraz aval verenin taahhüdünü yerine getirmesi daveti niteliğinde ve usulen yerine getirilmesi gereken bir yapıdadır. Zira senette asıl borçlu konumundaki ve senette taraf olan kişiye ödeme için ibrazın yapılmış olması, protesto ile bir bütün halinde hamilin başvuru hakkını kullanabilmesi için yeterli olup, ayrıca bu kişi lehine aval verene ödeme için ibrazın yapılmasının başvuru hakkının kullanılabilmesine bir etkisi bulunmamaktadır. Söz konusu aval verene ödeme için ibraz yapılıp da aval veren senetteki bedeli hamile ödemezse, bir sonraki kısımda bahsedileceği üzere; her ne kadar aval veren taahhüdünü yerine getirmeye davet edilebilen konumda olsa da, hamilin başvuru hakkını kullanabilmesi için düzenleyeceği protestonun çekileceği kişilerden birisi olamaz. Sonuç olarak; aval verenin ödeme yapması halinde hamili protesto ve ihbar yükümlülüğünden kurtaracağından, asıl borçlu konumundaki kişi lehine aval verene ödeme için ibrazın yapılabilmesi mümkün olmalıdır. TTK m. 702/3, aval verenin poliçe bedelini ödemesi halinde poliçeden doğan hakları düzenlemede yer alan ilgili kişilere karşı iktisap ettiğinden bahsetmektedir. Asıl borçlu lehine aval verenin hamil tarafından ödeme için ibraz edilen senedi ödemesi halinde, hamilin halefi konumunda bulunmasa da, senetten doğan hakları artık hamil sıfatıyla kullanabilmektedir.

Aval verene ödeme için ibrazın mümkün olduğu temelinden hareket ederek, aval verenin ödeme için ibrazla birlikte senetteki bedelin tamamını veya kısmi aval vermişse bu kısmı öderse, ödenen bu miktarın kambiyo senedine etkisinden bahsedilmesi gerekir. Aval verenin ödemiş olduğu bedeli asıl borçlu gibi ödeyip kambiyo taahhüdünün bu miktar kadar sona mı erdiği yoksa ödeme yapılsa bile aval verenin kambiyo hukukuna göre bu miktarı lehine aval verenden talep edebilmeye hakkının olup olmadığının açığa kavuşturulması gerekir. Öğretide asıl borçlu lehine aval verenin yapacağı ödemenin poliçeden doğan borçları bütün müracaat borçlularını etkileyecek şekilde sona erdireceğini savunan görüş bulunmaktadır[596]. Yani ilgili görüşe göre bono veya poliçede, asıl borçlu lehine aval veren kişinin ödemiş olduğu miktar kadar kambiyo borcu sona

[596] Asıl borçlu lehine aval verenin ödeme için ibraz üzerine yapmış olduğu ödemenin senet ile yükümlülük altına girmiş herkes açısından borçtan kurtulmaya sebep olacağına ilişkin bkz. Bozgeyik, Müracaat, s. 28 dn. 14'te adı geçen yazarlar.

ermekte, artık aval veren kişi kambiyo hukukuna göre değil temel ilişkiye göre asıl borçluyu takip edebilmektedir. Bizce asıl borçlu lehine aval verenin senetteki bedeli ödemiş olması, senedin asıl borçlusunun kambiyo senedinden kaynaklanan yükümlülüğü TTK m. 702/3 kapsamında halen devam ettiği için, kambiyo borcunu tamamen sona erdirmez[597]. Nitekim ödeme için ibrazda senet bedelini ödeyen aval veren, bizzat asıl borçlu sayılmayan ancak asıl borçlu gibi sorumlu olan ve senetteki amacı teminat sağlamak olan bir kambiyo borçlusudur. Senet üzerinde aval verenin TTK m. 702/3 vasıtası ile yönelebileceği bir kişinin mevcut olması, aval verenin senedi nihai olarak ödemekle yükümlü olan kişi kapsamında sorumluluk üstlenmesine engeldir. Çalışmamızın kısmi aval kısmında yer alan, hamilin kısmi aval verenin yapmak istediği ödemeyi reddetmesi halinde reddetmiş olduğu kısmın alacağından düşülemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız da bu doğrultuda yapılmıştır[598].

Bütün aval verenlerin başvuru borçlusu olarak kabul edilmesi halinde, ödeme için ibrazın aval verene yapılamaması kendi içerisinde tutarlı görülebilir. Zira bütün aval verenler başvuru borçlusu ise onlara ödeme için ibraz yapılamamalı, ancak ve ancak protesto neticesinde başvuru hakkı kullanılarak bedelin tahsil edilmesi yoluna gidilebilmelidir. Fakat TTK m. 702/1 kapsamında bahsettiğimiz görüş doğrultusunda; bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap lehine aval veren kişiyi senetteki herhangi bir ciranta lehine aval veren kişi ile aynı konuma sokmak ve asıl borçlu lehine aval verene ödeme için ibrazın mümkün olmadığını belirtmek, bizce kanun lafzının dar yorumlanması olacaktır. Senedin meşru hamili senedi nasıl ki örneğin poliçede kabul muhataba ödenmek üzere senedi ibraz edebiliyorsa muhatap lehine aval veren kişiye de ibraz edebilmelidir. Yani ilgili aval veren kişi TTK m. 716/1-b kapsamında ödeme taahhüdünü yerine getirmeye davet edilebilen[599], senetteki bedelin ödenmesi için ibrazın mümkün olduğu ve TTK m. 702/1 gereği asıl borçlu gibi ve onunla birlikte müteselsil

[597] Bozgeyik, eserinin bir bölümünde asıl borçlu veya onun lehine aval veren kimsenin ödeme yapması halinde kambiyo borcunun tamamen sona ereceği doğrultusundaki görüşlere atıf yapmakta, eserinin başka bir bölümünde ise yapılan ödemenin bütün başvuru borçluları açısından sorumluluğu sona erdirse de aval verilen asıl borçlunun sorumluluğunun TTK m. 702/3'e göre halen sürdüğünü belirtmektedir. Bkz. Bozgeyik, Müracaat, s. 28 ve s. 35. Asıl borçlu lehine aval veren kişiyi bizden farklı şekilde bir başvuru borçlusu olduğunu ifade eden Demirkapı, ilgili aval verenin yapmış olduğu ödemenin TTK hükümleri gereği poliçede başvuru hakkı kapsamında, kambiyo borcunu ortadan kaldırmayacağını belirtmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 156 dn. 594.

[598] Bkz. Bölüm 2, I.A.2.a.i.

[599] Hemen yukarıda bahsedildiği üzere; ilgili aval veren taahhüdünü yerine getirmeye davet edilebilen bir konumda olsa da, onun taahhüdünü yerine getirmeye davet edilmemiş olması hamilin başvuru borçlularına başvuru hakkına etki etmez.

sorumlu olan bir kambiyo senedi borçlusudur. Aval verene kabul için ibrazın yapılamayacağı kabule ilişkin düzenlemelerden rahatlıkla anlaşılabilirken, ödeme için ibrazın yapılamayacağına yönelik açık bir düzenleme olmadığını da ayrıca belirtmemiz gerekir[600].

Çekte senetteki bedelin ödenmesi için ibraz yalnızca muhatap bankaya yapılabilir. Çekte muhatap banka, çek ilişkisinde taraf olarak kabul edilmeyen ve çek ilişkisine özellikle sokulmayan istenmeyen bir konumda yer alır ve bu sebeple çekte muhatap lehine aval verilebilmesi de mümkün değildir. Düzenleyen açısından bakıldığında ise, poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen lehine aval veren kişiler ile çekte düzenleyen lehine aval veren kişiler farklı konumdadırlar. Yani bonoda düzenleyen veya poliçede kabul eden muhatap lehine aval verilmişse, aval veren asıl borçlu gibi sorumlu olduğundan senet ona ödeme için ibraz edilebilirken, çek düzenleyene ödeme için ibraz edilemediği gibi düzenleyen lehine aval veren kişiye de hiçbir zaman ödeme için ibraz edilemez. Bu açıdan genel olarak yaptığımız açıklamadan ayrılan özel bir durum olduğunu eklememiz gereklidir. Aynı zamanda çekte düzenleyen kişi TTK m. 808/1 gereği bir başvuru borçlusu konumunda olduğu için onun lehine aval veren kişi de her zaman başvuru borçlusudur. Dolayısıyla çekte kimin lehine aval vermiş olursa olsun[601], aval veren kişi her durumda bir başvuru borçlusu konumundadır. Bu kapsamda avale ilişkin yukarıda yapmış olduğumuz asıl borçlu- başvuru borçlusu hususundaki tartışmada, bu kısımdaki açıklamamızın dikkate alınması unutulmamalıdır.

3. Protesto[602]

Kabulü yapabilecek olan kişi, poliçenin kabul için ibraz edilebileceği kişi olan muhataptır. Bunun haricinde TTK m. 735'e göre poliçenin araya girilerek kabul

[600] Kabul ve ödeme birbirinden ayrı değerlendirilmesi gereken iki hukuki işlemdir. Muhatap lehine aval verene kabul için ibrazın yapılması, TTK m. 695 yalnızca muhataptan (araya girerek kabule ilişkin hükümler saklı kalmak üzere) bahsettiği için mümkün değilken; ödeme için ibrazın aval verene yapılması TTK m. 708 ve devamı belirli bir ödeme için ibraz konumundan bahsetmediği için mümkündür.

[601] Çekte muhatap banka lehine aval verilemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.a.i.

[602] Protesto hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 716-778; Poroy/ Tekinalp, s. 246-253; Bozgeyik, Müracaat, s. 107 vd.; Demirkapı, Ertan, "Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar", **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, S. 2, 2014, Ankara, s. 23-58; Kara, Mustafa Sencer, "Haksız Protesto", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergis**i, C. 20, S. 2, 2016, Ankara, s. 171-207.
Doğanay, İsmail, "Kambiyo Senetleri Münasebetiyle Noterler Tarafından Çekilen Protestonun Mahiyeti", **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, S. 9, 1976, Ankara, s. 20-29; Doğanay, İsmail, "Poliçe ve Emre Muharrer Senet Sebebiyle Çekilen Protestodan Doğan Hukuki Sonuçlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 6, S. 3, 1972, Ankara, s. 519-537; İnan, s. 829-846.

edilebilmesi de mümkündür. Poliçenin kabule arzı muhatap dışındaki herhangi bir senet borçlusuna yapılamadığı için, asıl borçlu konumundaki muhatap lehine aval veren kişiye de yapılamamaktadır. Bunun sonucunda ilgili aval veren adına kabul etmeme protestosu düzenlenmesi mümkün değildir. Bir an için muhatap lehine aval veren kişi adına kabul etmeme protestosu düzenlenebileceği düşünüldüğünde bile, lehine aval verilen muhatabın sorumluluğu bulunmayan bir kişi olması, aval veren adına kabul etmeme protestosunun düzenlenemeyeceğini ortaya koymak için yeterli olacaktır. Zira senet üzerinde muhatap olarak görünen kişinin kabule ilişkin irade beyanının bulunmaması lehine aval verilen şahsın sorumluluğunun oluşmaması olacağından, geçersiz kabul edilen avali gerçekleştiren kişi aval veren sıfatını da kazanamayacaktır. Poliçenin kabul edilmemiş olması halinde kabul etmeme protestosunun bizce düzenleyen adına çekilmesi gerekmektedir. Öğretide Bozgeyik gerek kabul etmeme gerekse de ödememe protestosunun düzenleyen adına çekileceğini, karşı görüştekiler ise kabul edilmemiş poliçede ödememe protestosunun da muhataba karşı düzenleneceğini fakat protestonun alenileştirilmeyeceğini belirtmektedirler[603].

Bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap, asıl borçlu konumunda ve TTK m. 716/1-b kapsamında ödeme taahhüdünü yerine getirmeye davet edilen kişiler olduğu için aynı zamanda TTK m. 716/1-a'ya göre kendisine ödememe protestosu çekilen kişiler de bizzat bunlardır[604]. Aslen TTK m. 702/1 ve TTK m. 716/1-b kapsamında bu kişiler lehine aval verenler de taahhütlerini yerine getirmeye davet edilen kişiler kapsamında yer alsalar da, bizce hiçbir zaman söz konusu aval verenlerin kendisine ödememe protesto çekilebilmesi mümkün değildir[605]. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararda, 12. Hukuk Dairesi'nin yerel mahkemenin kurduğu hükmü bozarken yaptığı " … *İcra takip dosyasının incelenmesinde, takibe konu bonoların*

[603] Bkz. Bozgeyik, Müracaat, s. 122. Karşı görüş için bkz Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 730-731. Pulaşlı ise kabul etmeyen muhataba çekilen protestonun hamile hukuki takip imkanı vermediğini, hamile yarar veya avantaj sağlamayan bu işlemin gerçekleştirilmesi açısından iyi düşünülmesi gereken bir hareket olarak bahsetmektedir. Bkz. Pulaşlıu, s. 228.

[604] Hemen aşağıda çeklere ilişkin yaptığımız, protestonun düzenleyen adına çekileceğini belirttiğimiz gibi, burada da protestonun düzenleyen adına çekilmesi bizce düzenleyeni asıl borçlu konumuna sokmaz.

[605] Bu kişiler lehine aval verene protesto düzenlenemeyeceği hakkında benzer doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 730; Demirkapı, Aval, s. 168. Aksi doğrultuda, aval verenin kimin lehine aval verdiğinden bağımsız ve genel olarak, bütün aval verenlerin başvuru borçlusu sayılması neticesinde aval verenlere protesto düzenlenebileceği hakkında bkz. Pulaşlı, s. 227-228.
Belirtmemiz gerekir ki, asıl borçlu lehine aval veren kişiye protesto çekilemiyor olması, hamilin aval verenin sorumluluğu yoluna gitmesine engel değildir. Zira aval veren, TTK m. 702/1 kapsamında, protesto yer almasa bile senetteki bedelden taahhüdü kapsamında sorumluluğu bulunan kişidir.

keşidecisinin borçlulardan... Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş. olduğu, diğer borçluların ise bonolarda avalist olarak yer aldıkları görülmüştür. Somut olayda, takip dayanağı bonolarda ..., ..., ... ve ... (Kefil) aval veren konumunda olup aynen keşideci gibi borçtan sorumludurlar. Bu nedenle TTK.nun 690. madde göndermesi ile 626. maddesinin somut olayda uygulama yeri yoktur. Mahkemece aksine düşüncelerle ..., ..., ... ve ...'ye anılan madde koşullarında protesto gönderilmediğinden bahisle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir…" şeklindeki açıklamaları yerinde bularak, bonodaki düzenleyen lehine aval verenlere protesto düzenlenemeyeceğini ortaya koymuştur[606].

Ödememe protestosunun, bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap haricinde bu kişiler lehine aval verenler adına da düzenlenmesini zorunlu kılmak, aynı zamanda avalin en azından ödememe protestosundan önce gerçekleştirilmesini mecburi hale getirmektedir. Oysa protesto düzenlendikten sonra gerçekleştirilen aval de bizce geçerli bir avalin hüküm ve sonuçlarını doğuracağı için[607], ilgili aval verenin protestoda adının geçmemesine herhangi bir hukuki sonuç da bağlanmamıştır. Bu açıdan aval veren, lehine aval verdiği asıl borçlu gibi sorumlu olsa da, onun senetteki sorumluluğu senedin kurulmasına ilişkin olmayıp senette ek garanti oluşturmaya ilişkindir. Yani senette bulunması ihtiyari olan aval veren, taahhüdünü senede ekleyerek asıl borçlu gibi sorumlu olsa da hiçbir zaman asıl borçlunun kendisi konumunda olamaz.

Çekte ise tekrar belirtileceği üzere, asıl borçlu konumunda kimse bulunmadığı için asıl borçlu lehine aval veren kimse de bulunamamaktadır. Dolayısıyla çekte aval veren konumundaki kişiler her zaman müracaat borçlusu gibi sorumlu olduklarından onların adına protesto çekilebilmesi de mümkün değildir. Çekin ödenmemesi halinde hamilin başvuru hakkını kullanabilmesi için; TTK m. 808/1'ye göre seçimlik olarak, protesto düzenletmesi, muhatap tarafından çekin üzerine ödenmeme halinin yazılması veya takas odasının çekin ödenmediğine ilişkin yazısı gerekir. Uygulamada bu üç yoldan büyük çoğunlukla muhatabın çekin üzerine ödenmeme halini yazmasıyla[608]

[606] Hukuk Genel Kurulu'nun ilgili kararı için Y. HGK, T. 9.11.2016, E. 2016/2226, K. 2016/1046 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020). 12. Hukuk Dairesi'nin, yerel mahkemenin kurduğu hükmü bozduğu ilgili karar için bkz. Y. 12. HD, T. 6.5.2013, E. 2013/8728, K. 2013/17220 (www.lexpera.com.tr) (Erişim Tarihi:22.4.2020).

[607] Protestodan sonra gerçekleştirilen avalin de geçerli olduğuna ilişkin bkz. Bölüm 1, I.A.2.b.

[608] Karşılıksız işleminin ÇekK m. 3/4'e göre çekin arka yüzünde yer alması gerekmekle birlikte alonj üzerindeki karşılıksız işlemi de aynı sonucu doğurur. Karşılıksız işleminin çekle hukuki veya fiili bağı bulunmayan bir kağıt

karşılaşılmakta, takas odasının ödenmemeye ilişkin beyanına ise az rastlanmaktadır. Bununla birlikte çekin ödenmediğinin tespitine ilişkin protesto yoluna başvurulduğu ise uygulamada rastlanmayan bir yöntemdir[609].

Çekte yer alan bu özel durum haricinde, poliçe ve bonoda hamilin asıl borçlu lehine aval veren kişiye senedi ibraz etmesi haricinde, ödenememe durumunda daha sonradan ilgili aval verenin sorumluluğu yoluna gidebilmesi miümkündür. Asıl borçlu konumundaki poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen kişi TTK m. 730/1 gereğince hamile karşı sorumlu kalmaya devam ettiği için, hamilin, daha sonradan asıl

üzerinde yer alması halinde ise bu işlem karşılıksızdır işlemi olarak kabul edilmez. Bu doğrultuda mahkeme kararı için bkz. Y. 12. HD, T. 9.12.2019, E. 2019/7683, K. 2019/17547 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda ise; takip konusu çekin arkasında ibraz şerhi bulunmamakta olup, çeke alonj eklenmemiştir. Bankaca düzenlenen A4 kağıda yazılan yazı ile çekin ibraz edildiği açıklanmıştır. Bu yazı ibraz şerhi niteliğinde değildir. Bir başka ifadeyle, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 808. maddesine uygun bir ibrazın varlığından söz edilemez*…"

[609] Çekin ödenmemesi halinde protesto çekilmesi zorunlu değildir. Cenevre Yeknesak Hukuku öncesi görüşmelerde de protestonun zorunlu olmamasına ilişkin özel bir paragraf açılmış olup, katılımcı devletlerin dilerlerse protestoyu zorunlu kılacağına ilişkin tavsiye ek düzenlemeler gündeme gelmiştir. Bkz. International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], Geneva, February 17th 1930, s. 78.

Bizce TTK m. 818/1'de TTK m. 714'e atıf yapılmamış olması sebebiyle çekte protesto zorunlu bir işlem değildir. Nitekim Yargıtay'ın da benzer doğrultuda, çek üzerine muhatap banka tarafından karşılıksız işlemi yapılmış olmasını yeterli saymış, protestonun çekilmesini gerekli görmemiştir. İlgili kararlar için bkz. Y. 12. HD, T. 20.2.2007, E. 2007/173, K. 2007/2729 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Kabule göre de; takip dayanağı çek olup, TTK'nun 626 ve 642. maddelerinde öngörülen keşidecinin protesto edilmesi koşulu poliçe ve bonolar hakkında olup, TTK'nun 730. maddesinde, yukarıdaki maddelere yollama yapılmadığından çekler hakkında uygulanmaz. Çekin muhatap bankaya süresinde ibraz edilmiş olması nedeni ile TIK'nun 720/2. maddesindeki protesto işlemine de ayrıca gerek bulunmadığından mahkemece çekin protesto işlemi yapılmadığından bahisle takibin iptaline karar verilmesi doğru değildir*…"; Y. 12. HD, T. 29.3.2011, E. 2010/24005, K. 2011/5096 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Diğer taraftan TTK'nun çeklere tatbik edebilecek hükümleri düzenleyen 730. maddelerinde aynı kanunun 616 ve 642. maddelerine atıfta bulunulmadığından somut olayda bu maddelerin uygulama yeri bulunmadığı gibi çekte protesto keşide edilmesi zorunluluğu da bulunmamaktadır*…"; Y. 12. HD, T. 29.3.2016, E. 2016/7281, K. 2016/9197 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, takip dayanağı 31.1.2015 keşide tarihli çekin, muhatap bankaya TTK'nun 796/1. maddesinde belirtilen yasal süre içerisinde, yani 6.2.2015 tarihinde ibraz edildiği anlaşılmış olup, ayrıca bir protesto çekilmesine gerek olmaksızın hamilin, borçlu ... hakkında takip yapmasında yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır*…".

Uygulamada çekte protestoya rastlanmasa da, kimin adına protesto düzenleneceği tartışılabilir özellik arz etmektedir. Daha önce bahsettiğimiz üzere, ödememe protestosu (aval veren hariç olmak üzere) ödeme için ibrazın yapılabildiği kişi adına düzenlenebilir. Ancak çekte muhatap her ne kadar ödeme için ibrazın yapıldığı makam olsa da, bilhassa senette taraf sıfatının bulunması istenmediği için hakkında TTK m. 784'e göre kabul yasağı ve TTK m. 794/2'ye göre aval yasağı bile mevcuttur. Bu sebeple çekin ödenmemesi üzerine protesto muhatap banka adına çekilemez. Başvuru borçluları da temelde, adına protesto düzenlenecek kişiler olmayıp protestodan sonra sorumluluğu yoluna gidilebilecek senet borçlularıdır. Öğretide Öztan, çekte düzenleyen adına protesto çekilebilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 730.

Protesto, başvuru borçlularına başvuru hakkının kullanılabilmesi için gerekli olduğundan, çekin hamili TTK m. 808/1'de yer alan üç imkândan protesto yolunu dilediği gibi tercih edebilir. Çekin hamili ÇekK m. 3/4'e göre karşılıksız işlemi yapılmasını istemeyip de protesto düzenletmek isteyebilir. Bu yola başvurması halinde (TTK m. 818/1-ı atfıyla) TTK m. 716/1'deki unsurlardan protesto çekilen kişinin yer almaması (TTK m. 818/1-ı atfıyla) TTK m. 721/2 gereğince noterin sorumluluğunu gerektirecektir. Aynı zamanda şekli olarak yer alması kanun tarafından da istenmektedir. Bu sebeple bizce, Öztan'ın da açıkladığı gibi, protestonun düzenleyen adına çekilmesi icap eder. Ancak protestoda düzenleyenin isminin yer alması, daha önce yaptığımız açıklamalara istisna oluşturur ve onu hiçbir halde asıl borçlu haline getirmez. Yani çekte protesto başvuru borçlusu olan düzenleyen adına çekilip, bütün başvuru borçlularına başvuruda bulunulur. Bunun sonucunda; protestoda düzenleyenin isminin yer alacağını belirtsek de, TTK m. 808/1'deki yollardan birine başvurmayan hamil yine TTK m. 808 gereğince, çekin ibraz yükümlülüğü yerine getirilmediğinden düzenleyen de dahil olmak üzere bütün başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kaybeder.

borçlu lehine aval verenin sorumluluğu yolunu tercih edebilmesi için herhangi bir protesto çekmesi gerekmez[610]. Nitekim o, asıl borçlu gibi sorumlu olan bir aval veren olup, başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verenden farklı bir konumda yer yer alır.

4. İhbar

TTK m. 723'e göre poliçenin hamili, protesto çektiğini kendi cirantasına ve düzenleyene ihbar[611] etmek zorundadır. Her ciranta da TTK m. 723/2'ye göre; aldığı ihbarı, düzenleyene varıncaya kadar sıra dâhilinde kendi cirantasına ihbar etmek zorundadır[612]. Söz konusu hüküm TTK m. 778/1-d gereğince bonolarda da uygulama alanı bulur[613]. Senedin asıl borçlusu lehine aval veren kişi, bu kapsamda kendisine ihbar yapılacak konumdaki bir kişi sayılmaz[614]. Çünkü ihbar başvuru borçlularına yapılabilir nitelikte olup, poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyene ihbar yapılmadığı gibi TTK m. 723/3'te yer alan açık hüküm gereği bu kişiler lehine aval verene de ihbar yapılmaz. Çekte yer alan tüm aval verenler başvuru borçlusu oldukları için, TTK m. 818/1-j atfıyla TTK m. 723 uygulanır ve aval verenlere ihbarın yapılması gerekir. TTK m. 723/1'de yer alan "gidersiz" kaydının da, az evvelki açıklama çerçevesinde, asıl borçlu lehine aval veren açısından bir değeri bulunmaz.

İhbar açısından asıl borçlu lehine aval veren değerlendirildiğinde, onun adına protesto çekilemediğinden, ihbarın da bulunmamasıyla birlikte protestonun çekildiğinden haberi olmayacaktır. Daha önce yapmış oluğumuz, asıl borçlu lehine aval verene ödeme için ibrazın yapılabilmesi, bu açıdan daha büyük bir anlam kazanacaktır. Senedin asıl borçlu lehine aval verene de ödeme için ibraz edilmesi, aval verenin senedi ödemezse senedin protesto edilebileceğini de zımni olarak değerlendirmesi sonucunu doğuracaktır.

---

[610] Asıl borçlu lehine aval veren kişiye protesto çekilmesine gerek olmadığı hakkındaki tartışmalar ve şahsi kanaatimiz için bkz Bölüm 3, 1.3. Başvuru borçlusu lehine aval veren kişiye başvurabilmek için bulunması gerekli protesto hakkında bkz. Bölüm 3, I.E.3.

[611] İhbar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 780-789.

[612] İhbarı yapmayan kişinin başvuru hakkını kaybetmeyeceği hakkındaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.E.4.

[613] TTK m 723/1'de yer alan düzenleyen kavramı poliçede başvuru borçlusu olan düzenleyeni karşılamakta, bonodaki düzenleyen ise asıl borçlu konumunda olduğu için ilgili hükümdeki düzenleyenle aynı hukuki konumda bulunmamaktadır. Dolayısıyla TTK m. 723/1 bonoya uygulanırken, düzenleyene ihbarın yapılacağına ilişkin hükmün göz ardı edilerek hareket edilmesi gerekir. Zira bonoda düzenleyen, adına protesto çekilen kişi olup protestonun ihbarı yapılmaz. Yargıtay'ın bu doğrultuda kararı için bkz. Y. 11. HD, T. 5.12.2014, E. 2014/13060, K. 2014/19138 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Esasen, poliçeye dair olarak düzenlenmiş bu hükmün, her ne kadar TTK'nun 778/1-d maddesindeki atıf sebebiyle bonolar hakkında da uygulanması gerekir ise de bononun mahiyeti dikkate alındığında anılan hükmün bonolar yönünden uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır*…".

[614] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 786. Karşı görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 173; Poroy/ Tekinalp, s. 254; Pulaşlı, s. 232.

Asıl borçlu lehine aval verene ödeme için ibraz, hukuki olarak tam karşılığı olmasa da, TTK m. 723'te yer alan ihbara benzer bir vazifeyi bünyesinde barındırmaktadır. Bu açıdan lehine aval verdiği kişi ile aralarındaki fark; örneğin bonoda düzenleyen senedi ödemezse protesto kendisi adına düzenleneceği için senedin protesto edileceğini bilebilecek, düzenleyene aval veren ise ödeme için ibraz edilmediği zaman kendisine protesto da çekilmediği için kendisini daha ağır bir yükün altında bulabilecektir.

5. Senedin İptalinin Aval Verenin Sorumluluğuna Etkisi

Senedin iptal edilmesi halinde TTK m. 652/1'e göre iptali isteyen hak sahibi hakkını senetsiz olarak da ileri sürebilir. Ancak bu durum maddi hukuk anlamında senedi iptal ettireni meşru hak sahibi konumuna sokmaz, iptal kararı yalnızca şekli olarak hak sahipliğinin teşhis edilebilmesine imkân tanır[615]. İptal edilen senet, öğretideki hâkim görüşe göre, iptali sağlayan kişinin yalnızca asıl borçlu konumundaki kişilere karşı haklarını kullanabilmesi imkânını tanır[616]. Bu görüşü savunanların esas aldığı hüküm poliçeler hakkında TTK m. 764/2 olup, TTK m. 778/1-ı atfıyla ilgili hüküm bonolar hakkında uygulanabilir niteliktedir. İlgili hükme göre, poliçenin iptaline karar verilmiş olsa bile, dilekçe sahibi kabul edene karşı poliçeden doğan istem hakkını kullanabilir. İlgili hüküm bonolara uygulandığı zaman, kabul eden muhatabın düzenleyen olarak algılanması gerekir. Çeklerde ise TTK m. 818/1-s'de özellikle TTK m. 764/2 yer almadığı için, iptali sağlayan hamil başvuru borçlularına karşı haklarını ileri sürebilir[617].

Poliçede muhatap ve bonoda düzenleyen asıl borçlu konumunda olduğu için, bu kişiler lehine aval verenlerin asıl borçlu gibi sorumlu olması sebebiyle, bizce iptal kararı

[615] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 275; Kendigelen/ Kırca, s. 73-74; Poroy/ Tekinalp s. 131.
[616] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 279 ve dn. 63'te adı geçen yazarlar; Poroy/ Tekinalp, s. 125; Karayalçın, s. 369 ve 373; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 74 ve s. 202-203; İpekçi/ İlbuldu, s. 47; Demirkapı, Aval, s. 198. Pulaşlı ise, eserinde genel olarak aval vereni bir başvuru borçlusu olarak ele almış olsa da eserinin bir yerinde, başvuru borçlusu olarak değerlendirdiği, poliçede kabul eden muhatap lehine aval veren ve bonoda düzenleyen lehine aval verene karşı, iptal kararına dayanarak istemde bulunabileceğini belirtmektedir. Yazarın aval vereni başvuru borçlusu olarak kabul etmesi hakkında bkz. s. 171 dn. 585. Yazarın iptalle ilişkin açıklamaları için bkz. Pulaşlı, s. 107. Kınacıoğlu ise, ilgili fıkrada senet borçluları arasında açık bir ayrım yapılmadığını ifade ederek iptal kararına dayanarak müracaat borçlularına da rücu edilebileceğini belirtmektedir. Bkz. Kınacıoğlu, s. 76
[617] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 281; Poroy/ Tekinalp, s. 131-132; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 74. Kendigelen/ Kırca, her ne kadar TTK m. 818/1-s düzenlemesinin çeklerde başvuru borçlularına karşı istemde bulunmanın hukuki dayanağı yapılmasını fikrine katılmamakta ise de, nihayetinde iptal kararıyla sadece asıl borçlulara karşı istemde bulunulabileceğini kabul etmektedir. Bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 74.

neticesinde aval verenin sorumluluğu yoluna gidilebilmesi mümkündür[618]. Çekte ise asıl borçlu konumunda kimse bulunmadığı için asıl borçlu gibi sorumlu olan bir aval veren de yoktur[619]. Çekte herhangi bir senet borçlusu lehine aval vermiş kişiye de yukarıda yer alan açıklamalar kapsamında iptal kararı neticesinde başvurulabilinir.

E. Başvuru Borçlusu Lehine Aval Verenin[620] Sorumluluğu

Başvuru borçluları poliçede düzenleyen, lehtar da dahil olmak üzere varsa tüm cirantalar ve bu kişiler gibi sorumlu olan bu kişilere aval verenlerdir. Bonoda lehtar da dahil olmak üzere varsa tüm cirantalar ve bu kişiler gibi sorumlu olan bu kişilere aval verenlerdir. Çekte ise asıl borçlu konumunda kimse bulunmaz ve düzenleyen, lehtar da dahil olmak üzere varsa tüm cirantalar ve bu kişiler gibi sorumlu olan bu kişilere aval verenler başvuru borçlusu konumundadırlar.

1. Senedin İbrazının Yapılması Gerekir

İbraz muaccel olan borcun talep edilmesidir[621]. İbraz bir yandan kabul için ibraz kavramını diğer yandan ödeme için ibraz kavramını ayrı ayrı ifade etmektedir. Poliçede senedin kabul için ibrazı da bu açıdan değer taşımakla birlikte kabule arz ihtiyari nitelikte olduğu için, poliçenin kabule arz edilmemiş olması kural olarak hamilin başvuru hakkına zarar getirmez. Kabul için ibrazı zorunlu olan bir poliçenin ise muhataba kabul için ibrazı şarttır. Bu kapsamda ilk olarak TTK m. 693/1'e göre görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçelerin düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde kabul için arz edilmeleri gerekir. İlgili poliçenin kabul için arz süresinin TTK m. 693/2 ve 3'e göre değiştirilmemesi halinde kabul için ibraz edilmeyen poliçe, aval veren de dâhil olmak üzere bütün başvuru borçlularına karşı başvuru hakkının kullanılamamasına sebep olur.

---

[618] Bu doğrultuda bkz. Karayalçın, s. 369 ve 373. İptal kararıyla, her zaman bir başvuru borçlusu olduğu için, muhatap lehine aval verenden istemde bulunulamayacağı hakkında aksi doğrultuda görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 199-200; Aksu Özkan, s. 133.
TTK m. 764/2'de yer alan iptal kararıyla kabul eden muhataba karşı istemde bulunulabileceğine ilişkin düzenleme, kabul eden muhatap ve varsa TTK m. 702/1 kapsamında bu kişiye aval veren kişilerle belirlenmiş bağlı bir sınırlı sayı fonksiyonu yürütmektedir. İleride bahsedilecek olan TTK m. 732 sebepsiz zenginleşmeye ilişkin düzenlemelerde ise TTK m. 764/2 aksine mutlak bir sınırlı sayı fonksiyonu bulunmakta, TTK m 702/1'in uygulanma imkanı bulunmamaktadır.

[619] Çekte bütün aval verenler başvuru borçlusu gibi sorumlu olup, iptal halinde söz konusu aval verenin hukuki konumu da bu kapsamda yapılan açıklamalar ışığında değerlendirilmelidir.

[620] Başvuru borçlusu lehine aval veren kişi, alt başlıklarıyla birlikte 1.5. başlığıyla sınırlı kalmak üzere, uzun ve tekrara kaçan cümleler kurmamak adına metin kısımlarında artık aval veren olarak anılacaktır. Asıl borçlu lehine aval veren kişinin sorumluluğundan daha önceden bahsedilmiş olup, bahsedilen başlık altındaki "aval veren" kavramının bu başlıktaki "aval veren" kavramından farklı olduğunu bir kez daha belirtmemiz gerekir.

[621] Poroy/ Tekinalp, s. 225.

İkinci olarak TTK m. 692/1'e göre düzenleyen poliçenin kabul için ibrazını şart koşabilir. Bu halde senet kabul için ibraz edilmemişse ve TTK m. 730/2 gereğince düzenleyenin yalnızca kabule ilişkin sorumluğu istisna etmek istediği anlaşılamıyorsa, hamil bütün başvuru borçlularına karşı başvuru haklarını yitirir[622]. Üçüncü olarak senedin kabul için ibrazının TTK m. 692/2'ye göre düzenleyen tarafından yasaklanmamış olması halinde, TTK m. 692/4'e göre bir ciranta tarafından poliçenin kabule arzı şart koşulabilir. Cirantanın kabul için ibraz şartına rağmen senet muhataba kabul amacıyla ibraz edilmezse, hamil ilgili ciranta ve onun lehine aval veren kişiye karşı başvuru haklarını kaybeder[623]. Ancak burada önemli olan husus, hamilin yalnızca ilgili ciranta ve onun lehine aval verene karşı[624] başvuru hakkını kullanamayacağı olup; diğer cirantalar ayrıca benzer şekilde kabule arzı şart koşmamışlarsa, diğer cirantalar ve onların lehine aval verenlere karşı başvuru hakkı kullanılabilir. Son olarak TTK m. 697/1 ve 2 gereğince adresli veya yerleşim yerli poliçelerin, ödeyecek olan kişinin gösterilebilmesi için kabule arzı zorunludur.

Hamilin[625] senedi ödeme için ibraz[626] etmesi başvuru borçlularından biri lehine aval verene başvuru açısından kural olarak gerekli bir şarttır[627]. Bu kapsamda ödeme için ibraz, poliçede kabul eden muhatap ile bonoda düzenleyene yapılabilir[628]. Çekte ise ödeme için ibrazın yalnızca muhatap bankaya yapılması gerekir. Senedin ibrazı; kambiyo

---

[622] Bu hususta bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 531; Poroy/ Tekinalp, s. 188; Pulaşlı, s. 166; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 115.

[623] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 531; Poroy/ Tekinalp, s. 188.

[624] İlgili ciranta lehine aval veren kişi, lehine aval verdiği kişinin sorumluluğundan daha fazla sorumluluk yüklenecek şekilde "*kabul için ibraz edilmese de sorumluyum*" veya benzeri bir açıklama yapması mümkün olduğundan, bu halde ilgili ciranta lehine aval verene karşı başvuru hakkının sonra ermeyeceği unutulmamalıdır.

[625] Tahsil ve rehin cirosuyla senedi devralmış kişiler de, düzgün ciro zinciri olduğunun ispat edilmesi halinde senedin ödenmesi için ibrazını yapabilecek kişilerdir. Bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 238.

[626] İbraz edilecek olan şey senedin kendisidir. Senet birbirinin aynı olmak üzere birden fazla nüsha olarak düzenlenmişse, TTK m. 744/1 gereğince nüshalardan birinin ödeme için ibrazı ve bunun karşılığında ödeme yapılabilir. Bonoda nüsha olmadığı için, her nasılsa bononun nüshasının ödeme için sunulması, ibraz yerine geçmez. Bu doğrultuda bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 238. Suret ise senet yerine ödeme için hiçbir zaman ibraz edilemez. Nitekim TTK m. 747/1 ve 2 düzenlemelerine göre senedin aslını istemesine rağmen teslim alamayan suret sahibinin, protesto ile bu durumu tespit ettirmesi halinde dahi asıl borçlu konumundaki kişilere başvuramayacağından açıkça bahsedilmektedir. Suretin ibraz edilemeyeceğine ilişkin bkz. Bozgeyik, Müracaat, s. 88. Poliçe ve bononun iptali TTK m. 761/3'e göre vadenin gelmemiş olması halinde mümkün olmadığı için senedin ibraz edilmiş olması hususunun incelenmesi gerekmez. İptale ilişkin açıklamamızla aynı doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 299; Kendigelen/ Kırca, s. 67; Pulaşlı, s. 113; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 73.

[627] İbraza ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bozgeyik, Müracaat, s. 87-107.

[628] Asıl borçlular lehine aval verenlere senet ödeme için ibraz edilebilir konumda olsa da ilgili aval verenin ödememesi hamilin asıl borçlulara senedi ibraz etme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Sonuç olarak asıl borçlu lehine aval verene ödeme için ibrazın yapıldığından hareket edilerek, ödemenin yapılmadığı gerekçesiyle protesto çekilebilmesi mümkün değildir.

senetlerindeki hakkın senetle kuvvetli bağı neticesinde senedi elinde bulunduran kişinin, senedin yetkili hamili olup olmadığının onun açısından ispatına ve borçlu açısından da bu durumun incelenerek tespitine hizmet etmektedir.

Ön şartlar haricinde, başvuru hakkının kullanılması senedin ödeme için ibraz edilmesiyle başlamaktadır. Bu açıdan çekin süresi içerisinde muhatap bankaya ibraz edilmesinin büyük bir önemi vardır. Hamilin süresi içerisinde çeki ödeme için ibraz etmemiş olması düzenleyen de dahil olmak üzere bütün çek borçlularına karşı kambiyo senedine dayalı olarak başvuru hakkının kullanılamamasına neden olacaktır[629].

İbraz edilmemiş olan çek sebebiyle TTK m. 818/1-m atfıyla TTK m. 732 sebepsiz zenginleşmeye göre veya temel ilişkiye dayalı olarak[630] düzenleyenin sorumluluğu yoluna gidilebilir. Sebepsiz zenginleşme hükümlerinden faydalanmak isteyen hamil, TTK m. 732/1 ve 2'de bahsi geçen kişilerin sınırlı olarak sayılması sebebiyle, bu kişilere aval verenlere sebepsiz zenginleşme talebinde bulunamaz[631].

---

[629] Y. 12. HD, T. 3.4.2017, E. 2017/1690, K. 2017/5157 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Somut olayda, takip dayanağı çekin, muhatap bankaya ibraz edilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda, alacaklı çeke dayalı olarak müracaat hakkını kaybetmiş olup*..."; Y. HGK, T. 8.4.2015, E. 2013/12-2013, K. 2015/1182 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Zira, süresinde ibraz edilmeyen bir çekin varlığı halinde, hamil müracaat hakkını kaybeder; muhatap banka ibraz süresi geçen çeki karşılığı olsa bile ödemek zorunda değildir; hamil çekten cayabilir*…"; Y. HGK, T. 25.6.2008, E. 2008/12-450, K. 2008/452 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Zira, süresinde ibraz edilmeyen bir çekin varlığı halinde, hamil müracaat hakkını kaybeder; muhatap banka ibraz süresi geçen çeki karşılığı olsa bile ödemek zorunda değildir; hamil çekten cayabilir*…"; Y. 11. HD, T. 8.7.1982, E. 1982/2942, K. 1982/3326 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *keşideci davacı ibraz süresinden sonra ve fakat ibrazdan öncek çekten caymış olmasına göre muhatabın ödeme yükümlüğünden kurtulmuş olmasına, bu durumda, hamilin, cirontalar ve keşideciye müracaat edebilmesi için süresinde çekin ibraz edilmiş olması ve bu müracaatın sonuçsuz kaldığının muhatap tarafından tarihli bir beyanla yazılmış olması veya takas odasının aynı şekilde yazılı beyanla yahut resmi bir protesto belgesiyle ödememe keyfiyetinin tesbit edilmiş olmasına bağlı olup (TTK. 720) olayda sürede ibraz durumunun mevcut bulunmamasına göre, hamil davalının davacı keşideciye çeke dayalı müracaat hakkının düşmüş olmasına göre davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanması gerekmiştir*…".

Çekin ibraz süresi içinde ibraz edilmemiş olması halinde hamilin başvuru hakkını tamamen kaybedeceğine yönelik bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 1169; Kendigelen, s. 347-348; Poroy/ Tekinalp, s. 322; Kendigelen/ Kırca, s. 310 ve s. 326; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 266; Pulaşlı, s. 351; Narbay, Şafak/ Çelik, Ferhat, "Süresi İçerisinde İbraz Edilmeyen Çekin Hukuki Niteliği", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 14, S. 167, İstanbul, 2016 (Kasım), s. 6051.

Süresi içerisinde ibraz edilmeyen çekte düzenleyenin ayrıca çekten cayma hakkı mevcuttur. Çekten cayma hakkında açıklamalar, şartları ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Narbay, Şafak, **Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı**, İstanbul, 1995, s. 47-83; Kendigelen, s. 339-348.

Çekten cayma şekle bağlı bir irade açıklaması değildir. Bkz. Y. 11. HD, T. 27.6.2005, E. 2004/7185, K. 2005/6731 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Çekten cayma herhangi bir şekle tabi değildir, çoğu defa durumun aciliyeti sebebiyle telefonla çekten cayıldığı da görülür*…".

[630] Temel ilişkiye dayalı olarak, çekte düzenleyenin takip edilebileceğinden bahisle düzenleyen lehine aval verenin de temel ilişkiye dayalı olarak takip edebileceğini belirten mahkeme kararı ve mahkeme kararını eleştirdiğimiz açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, IV.A.

[631] Aval verene karşı sebepsiz zenginleşme talebinde bulunulamayacağına ilşkin bkz. Bölüm 3, IV.B.

İbraz, senedin yukarıda anılan kişilere ödenmek üzere gösterilme anlamı taşıdığına göre, ibraz olmadan hamilin senedin ödenmediğini ileri sürebilmesi kural olarak mümkün değildir. Bu açıdan yapılacak ibrazın; TTK m. 716/1-b ve c'de yer alan protestoda bulunması gerekenler kapsamında, taahhüdün ifa edilemediğine ilişkin yer ve günün de yer aldığı şerhle tespiti gerekeceğinden, noter tarafından bizzat gerçekleştirilmesi gerekir. Nitekim öğretideki hâkim kanaate göre de[632], senedin hamil tarafından notere tevdi edilmesi ve ardından senedin noter tarafından borçluya gösterilmesi şekilde gerçekleşmelidir. Ancak teoride bu şekilde işlemesi gereken durum, pratikte pek bir anlam ifade etmemektedir. Zira birazdan protesto başlığında inceleneceği üzere uygulamada, protesto çekileceği zaman senedin ibrazının noter tarafından yapılması zorunluluğuna uyulmamakta ve bu açıdan hamilin beyanı esas alınarak protesto düzenlenmektedir[633]. Dolayısıyla senet gerçekte poliçede muhataba ve bonoda düzenleyene ödenmek üzere ibraz edilmemiş olsa bile, sanki ibraza edilmiş de senet ödenmemiş gibi işlem yapılabilmektedir[634]. Bu sebeple ibrazın ispat edilmesi, uygulamada daha çok protesto ile yapılmaktadır[635]. Bu hususta eski tarihli bir Yargıtay kararında[636], her ne kadar protesto çekilmiş olsa da, haklı bir şekilde, ibrazın her durumda şart olduğu ifade edilmiştir. Kararda "… *Ancak protesto edilen senedi Merkez Bankasına bildirmekle yükümlü olan bir bankanın Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin dışında Bankalar Kanununun verdiği bir ödevi yerine getirirken basiretli ve müdebbir bir iş adamı gibi hareket ederek ibraz olmadan yapılan protestoyu bildirmemesi aksi takdirde bundan doğan sorumluluğa katlanması iktiza eder. Zira protestonun Merkez Bankasına bildirilmesi ve bu suretle senedin ibrazına rağmen borcunu ödemeyenin bültende yayınlanarak ilan edilmesi ticari ahlakın korunması ve dürüstlüğün, iyi niyetin ve ahde vefanın hakim kılınması içindir. Senet kendisine ibraz edilmeyen bir kimsenin, kanun dahi yapılabileceğini öngördüğü sakat protestoya müsteniden itibarının zedelenmesini, kredilerinin kesilmesini intaç edecek bir şekilde protestoya sebebiyet verdiğinin ilanı,*

[632] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 723; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 207; Karayalçın, s. 203-204; Kınacıoğlu, s. 192; Domaniç, s. 291; Arslanlı, s. 137.
[633] Konu hakkındaki haklı eleştiriler için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 725-729.
[634] Çekte ise uygulamada protestoyla hiç karşılaşılmamakta, TTK m. 808/1 hükmü karşısında ibrazın ya muhatap bankaya ya da takas odasına yapılması başvuru hakkının kullanılabilmesi için zorunludur. Dolayısıyla çek açısından ibraz, poliçe ve bononun aksine gerçekten uygulanması gereken, yokluğunda başvuru hakkının kullanılamamasına sebebiyet veren bir işlemdir.
[635] Bu doğrultuda bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 208.
[636] Bkz. Y. 11. HD, T. 30.4.1975, E. 1975/736, K. 1975/3069 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

objektif iyi niyet kurallarına ve ticari ahlakın gereklerine uygun düşmez…" denilmektedir. Yani ibraz olmadan çekilen protestonun temelde ticari ahlakın korunmasına ve dürüstlüğe de aykırı olduğu belirtilmiştir.

TTK m. 713/2 düzenlemesinin ödeme için ibraz açısından incelenmesi yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar açısından önemlidir. Poliçe kabul için muhataba ibraz edilmişse ve muhatap kabulden kısmen veya tamamen kaçınmış ise, TTK m. 713/2-a'ya göre hamilin vade gelmeden önce de başvuru borçlularına ve bu kişilere aval verenlere başvuru hakkı oluşmaktadır. Ancak hamilin bu hakkı kullanabilmesi için TTK m. 714/4 gereğince[637] kabul etmeme protestosu çekmesi gerekir. Poliçenin kabule arzı zorunlu olmaması şartıyla, hamil dilerse poliçe sebebiyle kabul etmeme protestosu çekmeyip vadede ödeme için senedi muhataba ibraz edebilir. Ancak bu halde ödememe protestosunun çekilmesi, başvuru borçlularına ve bunların lehine aval verenlere başvurabilmek için şarttır. Yoksa hamil bütün başvuru borçlularına karşı başvuru haklarını kaybeder.

TTK m. 713/2-b ve c'de, vadeden önce başvuru hakkının doğacağını belirten iki düzenleme daha vardır. Bu düzenlemeler TTK m. 714/5 ve 6'da yer alan düzenlemelerle birlikte değerlendirilmelidir. TTK m. 714/5'e göre[638], TTK m. 713/2-b gereğince muhatabın poliçeyi kabul edip etmediğine bakılmaksızın ödemelerini tatil etmişse veya aleyhindeki bir icra takibi karşılıksız kalmışsa, hamilin vadeden önce başvuru hakkını kullanabilmesi için poliçenin muhataba ibrazı ve ardından protesto çekilmesi gerekir[639]. Yani bu halde de poliçenin ödeme için ibrazının yapılması başvuru borçlularına ve bunların aval verenlerine başvurabilmek için zorunludur. TTK m. 714/6'ya göre ise, TTK

[637] Bonoda kabul olmadığından, çekte ise kabul yasağı bulunduğundan dolayı söz konusu hüküm yalnızca poliçeler hakkında uygulanabilir konumdadır.

[638] Bonoda TTK m. 778/1-d gereğince ilgili hüküm uygulanırken, muhatap sıfatı yerine yalnızca düzenleyen sıfatı olarak algılanması gerekecektir.

[639] Y. 19. HD, T. 24.3.2016, E. 2016/139, K. 2016/5320 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *6102 Sayılı TTK.nun 778/1-d maddesi yollamasıyla bonolarda da uygulanması gereken 714/5 maddesi; "Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın muhatap, ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış ise, hamil başvurma haklarını ancak poliçenin ödenmesi için muhataba ibrazından ve protestonun çekilmesinden sonra kullanabilir." hükmünü içermektedir. İhtiyati haciz kararına dayanak senetlerde, muteriz... Tar. Kal. Koop. lehtar-ciranta, diğer muterizlerin ise ciranta konumunda olduğu, senetlerin protesto edildiğine dair bir bilgi ve belgenin de sunulmadığı dosya içeriğiyle sabittir. Hal böyle olunca mahkemece, senetlerin cirantası durumunda olan ihtiyati hacze itiraz edenler yönünden belirtilen yasa hükmü uyarınca alacaklının protesto keşide ettiğine dair bir delil bulunmadığı gözetilerek itirazın kabulüyle ihtiyati haciz kararının muterizler yönünden kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken yanılgılı gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir*…".

m. 713/2-b ve c gereğince poliçeyi kabul edip etmediğine bakılmaksızın muhatabın veya kabul için ibraz edilmesi yasaklanan bir poliçenin düzenleyeninin iflas etmiş olması halinde, iflas ilamının ibrazı[640] başvuru hakkının kullanılabilmesi için tek başına yeterlidir. Dolayısıyla senedin hamili TTK m. 714/6 gereğince başvuru borçlularına ve bunların aval verenlerine, poliçe ödenmek üzere ibraz edilmemiş ve protesto çekilmemiş olsa dahi, başvuru hakkı kapsamında başvuruda bulunabilir. Bu açıdan ilgili düzenleme, başvuru hakkının kullanılabilmesi için gereken ödeme için ibraz şartının istisnası konumundadır.[641]

Başvuru hakkının kullanılabilmesi için senedin ibraz edilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin başka bir istisna da TTK m. 731/4'te yer almaktadır. Buna göre senedin ibrazı veya protestosu mücbir bir sebeple yapılamamışsa, mücbir sebep vadenin gelmesinden itibaren otuz günden de çok sürmüşse, senedin ibrazı ve protesto çekilmesi gerekmeden başvuru borçlularına ve bunların lehine aval verenlere karşı başvuru hakkı kullanılabilir.

Tüm bu açıklamalarımız ardından ifade etmemiz gerekirse, aval veren kişiye başvuru hakkı kapsamında başvurabilmek için senedin poliçede muhataba, bonoda düzenleyene ve çekte muhatap bankaya ibrazı kural olarak zorunludur. Senedin ibraz edilmemiş olması halinde ise esasen aval verene başvuru hakkı mevcut olmasa da, istisna niteliğindeki düzenlemelerin uygulanabilirliği halinde, senet ibraz edilmeden de aval verene karşı başvuru hakkı kullanılabilir.

[640] İflas ilamının ibrazının, başvuru hakkının kullanılabilmesi açısından, hukuki konumunun ne olduğu tartışılabilir. İflas ilamı bulunmadan örneğin cirantalardan birinin lehine aval veren kişiye karşı başvuru hakkının kullanılabilmesi mümkün olmayacağından, iflas ilamı bu açıdan sadece ispat vasıtası değil aynı zamanda şekli bir şarttır. Öğretide iflas ilamının ihbar yerine geçeceğine ilişkin görüş bulunmakla birlikte, örneğin aval verene TTK m. 723/7'ye göre ihbarın yapılması başvuru hakkının kullanılabilmesi için bir şart olmayıp ihbar olmadan da başvuru hakkı kullanılabildiğinden, ilgili görüşe katılmamaktayız. Bkz. Tamer Bozkurt, Kıymetli Evrak Hukuku. Bununla birlikte, iflas ilamı olmadan ödeme yapma mecburiyeti olmayan kişi buna rağmen vadeden önce ödeme yaparsa, TTK m. 710/2'ye göre ödemeden doğan tehlike kendisine ait olmak üzere hareket etmiş olur. Böyle bir durumda hamil ciro zincirine göre şekli olarak hak sahibi görünse de maddi hukuka göre hak sahibi değilse, borçlu ikinci defa ödeme riskini taşır. Bkz Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 193.

[641] Bonoda kabul söz konusu olmadığı için yalnızca TTK m. 713/2-b uygulanabilir konumda olup, TTK m. 714/5 gereği düzenleyen ödemelerini tatil etmişse veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi karşılıksız kalmışsa, bononun düzenleyene ibrazı ve protestonun çekilmesinden sonra başvuru hakkı kullanılabilir. Yine TTK m. 714/6 gereği düzenleyenin iflas etmiş olması halinde, iflas ilamının ibraz edilmesi başvuru hakkının kullanılabilmesi için yeterlidir.

2. Senette Yer Alan Alacağın Kısmen veya Tamamen Ödenmemesi Gerekir

Vadesinde ibraz edilen senetteki bedelin tamamen ödenmesi senetteki bütün borçluların borcunu sona erdirir. Yani senetteki bedel ödenmişse, aval veren kişiye başvuru hakkı söz konusu olmaz. Bununla birlikte hamil senedi usulüne uygun şekilde ibraz etmesine rağmen, ibrazın yapılacağı kişi senet bedelini kısmen ödemek isterse, TTK m. 709/2'ye göre[642] hamil kısmi ödemeyi reddedemez. Kısmi ödemeyi reddeden hamil, reddettiği miktar kadar başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kaybeder[643]. Reddedilen ödeme miktarı çıkıldığı zaman geriye kalan miktar, hamilin aval veren de dâhil olmak üzere bütün başvuru borçlularına karşı talep edebileceği miktarı oluşturmaktadır. Ödenmek üzere vadesinde ibraz edilen senedin hiç ödenmemesi halindeyse, hamil aval veren de dâhil olmak üzere bütün başvuru borçlularından senetteki bedel miktarınca talepte bulunabilir. Ancak her halükarda TTK m. 700/1'de bahsedilen kısmi aval ve TTK m. 702/1'de bahsedilen aval verilen kişi gibi sorumlu olma düzenlemelerinin de uygulanarak aval veren kişinin sorumlu olduğu miktarın tespit edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

3. Protesto Çekilmiş Olması Gerekir

Hamilin başvuru borçlularından biri lehine aval veren kişiye TTK m. 713 ve devamı düzenlemeleri gereğince başvuruda bulunabilmesi için, ibraz edilen ve kısmi yahut tamamen ödenmeyen senede ilişkin protesto çekmesi gerekir[644]. Asıl borçlu lehine aval veren açısından protesto sorumluluk için aranmayan bir şart iken, başvuru borçlusu lehine aval veren açısından ise mevcut olması gereken bir şarttır. Protestonun çekilmemiş

---

[642] TTK m. 778/1-c gereğince ilgili hüküm bonolarda ve TTK m. 818/1-h gereğince çeklerde de uygulama alanı bulur.

[643] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 693; Poroy/ Tekinalp, s. 229; Kendigelen/ Kırca, s. 245; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 193; Pulaşlı, s. 223 dn. 204.
Çeklerde, çekin karşılığının kısmen bulunması halinde yapılabilecek kısmi ödeme haricinde bir de ÇekK m. 3/3'e göre bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu ödeme vardır. Çeklerde başvuru borçlularına karşı talep hakkı kaybedilen miktar, ÇekK m. 3/5 atfıyla m. 3/2'ye göre her iki tutarın toplamına göre yapılacak olan karşılıksız işlemi kadardır. Bankanın hamile ödemekle yükümlü olduğu miktar ÇekK m. 3/2 gereğince Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenecek olup; 2020 yılı için, 22.1.2022 tarih ve 31727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2022/3 sayılı tebliğe göre 3.600 Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

[644] Protesto çekme sorumluluğu taşıyan kişinin şekli hak sahibi olması gerekmekte olup, şekli hak sahibi olmayan ancak maddi hukuk yönünden hak sahibi olanların çektiği protesto geçerlilik kazanmaz. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 729.

olması TTK m. 730/1-b gereğince, yukarıdaki istisnai haller[645] dışında, ilgili aval veren kişiye karşı başvuru hakkının da kullanılamamasına sebep olur[646].

Protestonun kanuni tanımı TTK'da yazmamakta; süresi, şartları, şekli ve diğer hususlara ilişkin özellikleri TTK m. 714-722 arasında düzenlenmektedir. Protestonun aval veren açısından önemi, hamilin kendisine karşı kullanacağı başvuru hakkının temelini oluşturmasıdır. Protesto sadece aval verene karşı değil, lehine aval verilen konumunda yer alan başvuru borçlularına başvurabilmek için de yerine getirilmesi gereken bir işlemdir. Protestolar çeşitli sebeplerle düzenlenebilecek olup TTK'ya göre protesto; kabul etmeme sebebiyle (TTK m. 714), ödememe sebebiyle (TTK m. 714); poliçenin kabul için ibraz edildiğinin tespiti amacıyla (TTK m. 695/2); bononun ödeme için ibraz edildiğinin tespiti amacıyla (TTK m. 779/3); araya girme hallerinde kabul etmemenin tespiti amacıyla (TTK m. 735/2); poliçenin suretinin yetkili hamile teslim edilmediğinin tespiti amacıyla (TTK m. 747/2) düzenlenebilmektedir.

Daha evvel bahsedildiği üzere ödememe protestosu poliçede kabul eden muhatap, bonoda ve çekte ise düzenleyen adına çekilir. Poliçede muhatabın kabule ilişkin taahhüdünün yer almaması halinde ise ödememe protestosu düzenleyen adına çekilir. Muhatabın kabule ilişkin irade beyanının yer alması halinde ise kabul etmeme protestosunun düzenlenmesi gerekmez. Aval veren kişi ise hiçbir zaman kendisine protesto çekilen konumunda bulunmaz. Aksine, senedin türüne göre protesto çekilebilecek kişilere protesto çekilip de kendisinin sorumluluğu yoluna gidilebilecek konumda yer alır[647].

Aval verene, başvuru hakkı kapsamında başvurabilmek için duruma göre kabul etmeme veya ödememe protesto zorunlu olsa da bazı istisnai hallerde aval verene başvuru için kabul etmeme veya ödememe protestosu çekilmesine gerek yoktur[648]. Bu hallerin

[645] Bkz. Bölüm 3, I.E.1.
[646] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 809-810; Karayalçın, s. 228; Pulaşlı, s. 225; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 172; ; Helvacı, s. 173; Bozgeyik, Müracaat, s. 41; Stranz, s. 200; Grünberg, s. 75.
[647] Pulaşlı ise asıl borçlu lehine veya başvuru borçlusu lehine aval verilmiş olmasından bağımsız olarak, görüşümüzün karşısında aval verenlere protesto düzenlenebileceğini belirtmektedir. Bkz. Pulaşlı, s. 227-228.
[648] Aval verene başvuru için protesto gerekmeyen haller kapsamında yer almayan, ancak genel olarak protesto çekilemeyen iki halden de bahsetmemiz gerekir. TTK m. 692/2 kapsamında, poliçenin kabul için ibrazının yasaklanmış olması halinde, poliçe kabul için ibraz edilemeyeceği için kabul etmeme protestosu da düzenlenemez. Aynı şekilde görüldüğünde ödenecek poliçeler kabul için ibraz edilemeyecekleri için kabul etmeme protestosu da düzenlenemez.

ilki, TTK m. 731/4 kapsamında mücbir sebebin bulunmasıdır. İkinci olarak, TTK m. 714/6'ya göre iflas ilamının ibrazı başvuru hakkının kullanılabilmesi için yeterli olup ayrıca protestonun çekilmiş olmasına gerek yoktur. Üçüncü olarak TTK m. 722/1'e göre aval verenin senet üzerine protestosuz veya benzeri bir açıklama yazması halinde, aval verene karşı başvuru hakkının kullanılabilmesi için protesto çekilmiş olmasına gerek yoktur.[649]

Protestosuz kaydı aynı zamanda avali geçersiz hale getirmeyen kayıtlardan birisidir. Aval veren tarafından konulan kayıt TTK m. 722/3 gereğince yalnızca aval verenin kendisi hakkında uygulanır, varsa başka aval verenler veya lehine aval verilen kişi hakkında uygulanmaz. Bu netice ile aval verenin koyduğu protestosuz kaydına dayanarak, senetteki bedelden sorumlu olan diğer senet borçluları kendilerine başvurulamayacağını ileri süremezler. Protestosuz kaydı özellikle belli bir protestoya ilişkin yazılmamışsa, başvuru hakkı sağlayan tüm protestoları içerdiği kabul edilir. Başvuru hakkı sağlayan protestolar açıklaması; kabul etmeme protestosunu, ödememe protestosunu, araya girme hallerinde kabul etmemenin tespiti amacıyla çekilen protestoyu ve poliçenin suretinin yetkili hamile teslim edilmediğinin tespiti amacıyla çekilen protestoyu kapsamaktadır[650]. Örneğin poliçenin sureti hamilin istemine rağmen hamile teslim edilmemişse, TTK m. 747/2'ye göre suret üzerindeki aval verenlere başvurabilmek için normalde bu durumun tespiti için protesto çekilmesi gerekirken, aval verenin yazdığı protestosuz kaydı sebebiyle aval verene başvurabilmek için protesto çekilmesine gerek kalmaz. Dolayısıyla başvuru hakkı kapsamında aval veren kişiye başvurabilmek için protestonun zorunlu olduğu her halde, aval verenin yazmış olduğu protestosuz kaydı protesto olmadan da aval verene başvuruda bulunabilme etkisine sahiptir.

Protestosuz kaydının aval veren tarafından değil de senetteki başka bir borçlu tarafından yazılmış olması halinde, bu kaydın aval verene etkisi değerlendirilebilir. Böyle bir kayıt senedi düzenleyen tarafından yazılmışsa, TTK m. 722/3'e göre poliçeden dolayı (TTK m. 778/1-d'ye göre aynı zamanda bonodan dolayı) borç altına girmiş tüm senet borçluları hakkında uygulanır. Dolayısıyla poliçe veya bono olduğu fark etmeksizin,

[649] İlk iki duruma ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.E.1.
[650] Öztan, ayrıca bir kayıt yazılmamış olması halinde protestosuz kaydının kabul etmeme ve ödememe protestosunu kapsadığını belirtmekte, diğer protesto hallerinden ise bahsetmemektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 746.

senet üzerinde düzenleyenin yazdığı bir protestosuz kaydı mevcutsa, başvuru borçlusu konumundaki kişilere başvuruda bulunabilmek için protesto çekilmiş olması bir şart olarak aranmaz, protesto olmadan da başvuru hakkı kullanılabilir. Bonoda düzenleyenin yazmış olduğu protestosuz kaydı, senedin asıl borçlusu olması sebebiyle kendisi hakkında herhangi bir sonuç yaratmazsa da diğer senet borçluları açısından uygulama alanı bulur[651]. Protestosuz kaydının bir ciranta tarafından yazılmış olması halinde, TTK m. 722/3'te yer alan açık düzenleme gereği, ilgili protestosuz kaydı yalnızca o ciranta hakkında geçerli olur. Dolayısıyla bir ciranta lehine aval verilmişse ve ilgili ciranta senede protestosuz kaydı yazmışsa, kayıt yalnızca ciranta hakkında uygulanabilir olup onun lehine aval veren açısından protestosuz da başvuru söz konusu olmaz.

Öğretide Öztan'a göre protestosuz kaydını poliçede muhatabın veya onun lehine aval verenin yazabilmesi mümkün değildir[652]. Bizce de kabul etmiş olan bir muhataba veya bu muhataba aval veren kişinin sorumluluğu yoluna gidebilmek için kabul etmeme protestonun düzenlenmesi gereksizdir. Protestosuz kaydı yazılarak ödememe protestosuna gerek olmadığının belirlenmesi ise, protesto olmasa da senetteki bedeli ödemekle sorumlu olan kişi kabul eden muhatabın kendisi olduğu için, bir anlam ifade etmez. Sonuçta muhatap asıl borçlu olup aval veren de asıl borçlu gibi sorumlu olmakta, her ikisinin de protestosuz kaydı yazmasının taahhütleri açısından bir önemi bulunmamaktadır. Her ne kadar bir aval verenin TTK m. 722/3 kapsamında protestosuz kaydı yazabilmesi mümkün ise de poliçede muhatap lehine aval verilmesi bu durumun istisnasını oluşturmaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, muhatap tarafından benzer bir kaydın yazılması da mümkün olmadığı gibi, her nasılsa yazılmış olması ihtimalinde de muhatabın yazdığı bu kayıttan aval verenin faydalanabilmesi, yukarıda yer alan açıklamamıza benzer şekilde, mümkün değildir. Bu durum, aval veren kişinin TTK m. 702/1 kapsamındaki sorumluluğuna da bir istisna niteliğindedir. Sonuçta başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verenin faydalanabileceği protestosuz kayıtları, yalnızca kendisi tarafından veya

[651] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 745.
[652] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 744. Poliçede muhatap lehine aval veren kişinin bir başvuru borçlusu olduğu düşüncesinden hareket ederek, ilgili aval verenin de protestosuz yazabileceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 160-161; Aksu Özkan, s. 174.

düzenleyen tarafından yazılan kayıtlardır. Bunun haricindeki protestosuz kayıtları ilgili aval veren açısından uygulanabilir olmayıp, aval verene yönelebilmek için protesto çekilmesi kanunen zorunluysa buna uyulması gerekir. Aksi halde başvuru hakkı ilgili aval verene karşı kullanılamaz hale gelir. Senet üzerinde protestosuz kaydını yazan tek kişinin başvuru borçlusu lehine aval veren kişi olması ve hamilin bütün başvuru borçlularına yönelebimek amacıyla protesto düzenletmemesi halinde, ilgili aval veren yapmış olduğu ödeme üzerine diğer başvuru borçlularına yönelemez. Ancak senetteki asıl borçlu olarak görünen kişiye başvurarak ödemiş olduğu bedeli talep edebilme hakkı mevcuttur[653].

TTK m. 818/1-i gereğince, poliçede protestosuz kaydına ilişkin hükümler çekler hakkında da uygulanabilir konumdadır. Bununla beraber senet üzerinde protestosuz kaydının yer alması hamilin senedi ibraz yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz[654]. Hamil çeki muhatap bankaya ödeme için ibraz edip de senet bedelini tamamen veya kısmen tahsil edemezse, uygulamada genellikle ÇekK m. 3 gereğince karşılıksızdır işlemi yapılmaktadır. Ancak hamilin karşılıksız işlemi yaptırmak yerine protesto çekme hakkı da mevcut olduğu için, yukarıda açıklanan protestosuz kaydına ilişkin bilgilerin çek hakkında uygulanması bilhassa ibrazın ispatı bakımından zorluklar taşıyacaktır. Şöyle ki; çekte ödememe üzerine hamil karşılıksız işlemi yaptırmazsa, çekin süresi içinde ibraz edildiğinin belgelendirilmesi başvuru hakkı açısından şart olduğundan[655], hamilin cirantalardan biri lehine aval veren kişiye başvurması halinde çeki süresi içinde ibraz ettiğini belgelendiremiyorsa aval veren senet bedelini ödememelidir. Zaten böyle bir durumda hamil bütün başvuru haklarını kaybedeceği için[656] aval verene başvurması da mümkün değildir. Aksi halde senet bedelini hamilin başvuru hakkı olduğunu düşünerek ödeyen aval veren, kambiyo senedi kapsamında düzenleyenin sorumluluğu yoluna gidemez ve yaptığı ödemenin tüm sorumluluğunu kendisi taşır[657]. Dolayısıyla kanunen çeklerde protestosuz kaydının yazılabilmesi mümkün olsa da, ibrazın mutlaklığı ve ispatı

[653] Genel olarak başvuru borçluları hakkında benzer doğrultuda görüş için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 253.
[654] Kendigelen, s. 182.
[655] İmregün, s. 134; Kendigelen, s. 370; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 280.
[656] Çekin ibraz edilmemiş olması halinde hamilin başvuru hakkı kullanamayacağına yönelik açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.E.1.
[657] Böyle bir durumda aval veren kişi TTK m. 818/1-n atfıyla TTK m. 732 sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre düzenleyenden talepte bulunabilir.

değerlendirildiğinde, aval verene başvuru hakkı kapsamında protestosuz kaydının uygulama açısından bir karşılığı bulunmamaktadır.

Protestonun çekilmemiş olması hamilin başvuru borçlularına ve bu kişiler lehine aval verenlere karşı başvuru hakkının kullanılamamasına sebep olur. Dolayısıyla poliçe ve bonoda protestonun çekilmemiş olması halinde başvuru borçlusu lehine aval veren kişi, hamilin başvuru yapması halinde senet bedelini ödememelidir. İlgili aval verenin buna rağmen ödeme yapması durumunda, bizce TTK m. 730'a göre protestonun bulunmaması sebebiyle diğer başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kullanabilmesi mümkün değilken, asıl borçluya ve bu kişi lehine aval verenin sorumluluğu yoluna gidebilmesi ise kanuni başka bir engel bulunmadığı müddetçe mümkündür[658]. Zira ilgili aval verenin protesto çekilmeyen poliçe veya bonoda başvuru üzerine yaptığı ödeme sebebiyle senedin asıl borçlusuna başvuramayacağı söylenemez. Bu kapsamda senedin protesto edilmemesi sebebiyle, başvuru borçlularına karşı başvuru hakkı kullanılamayacak şekilde ancak asıl borçlu ve onun lehine aval verenin sorumluluğuna gidilebilecek şekilde iktisap edilmiş olunur[659]. Netice olarak ilgili aval veren kişi, bonoda asıl borçlu düzenleyene ve varsa poliçede kabul eden muhataba başvuruda bulunabilir[660]. Ancak senedin kambiyo senedi vasfına sahip olması ve TTK m. 749 kapsamındaki sürelere göre zamanaşımının dolmamış olması gerekir. Aksi halde aval verenin yapacağı ödemenin bütün riski kendine ait olur.

Çekte ise bir asıl borçlunun bulunmadığı düşünüldüğünde; karşılıksız işleminin yapılmaması veya protestonun çekilmemesi halinde hamilin kambiyo senedine dayalı olarak aval verenden talepte bulunabilmesi mümkün olmadığı gibi, yetkisi olmadan ödeme yapan bir aval verenin kambiyo senedine dayalı olarak başka birinden talepte bulunabilmesi de mümkün değildir.

---

[658] Ödeme yapmaması gereken bir aval verenin ödeme yapması halinde senetteki asıl borçlu kişye veya onun aval verenine başvyurabileceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm, 3, II.B.

[659] Bu durumda ilgili aval verenin başvuru hakkının hukuki sebebi TTK m. 702/3 değil doğrudan hamlin haklarına halef olmasıdır. İlgili açklamalarımız için bkz. Bölüm, 3, II.B.

[660] Muhatabın kabul etmediği bir poliçenin mevcut olması veya senedin çek olması halinde asıl borçlu konumunda kimse bulunmayacaktır. Ödeme yapmaması gerekirken senetteki bedeli ödeyen aval verenin, asıl borçlu olarak takip edeceği kimsenin bulunmadığı bu hallerde, aval verenin TTK m. 732 kapsamında düzenleyene karşı sebepsiz zenginleşme yolunu tercih etmesi gerekir.

4. İhbar[661]

İhbar protestonun yerine geçmeyen[662], daha çok protesto çekildiğinin başvuru borçlularına duyurulması, başka bir anlatımla protestoya aleniyet kazandırmak amacıyla yapılan bir işlemdir. Ancak sadece protestonun aleniyetini sağlamaz, aynı zamanda kabul etmeme veya ödememe hallerinin de duyurulmasını sağlar. Nitekim TTK m. 723'e göre hamil, protesto gününü veya poliçede protestosuz kaydı mevcut ise ibraz gününü izleyen dört iş günü içerisinde, kabul etmeme veya ödememe hallerini kendi cirantasına ve düzenleyene ihbar etmek zorundadır. Yani ihbarın odak noktası protestonun yahut kabul etmeme veya ödememe hallerinin başvuru borçlularına duyurulması olup, ihbar sayesinde yakın zamanda başvuru hakkı kapsamında kendilerine başvurunun yapılmasının muhtemel olduğunun anlaşılmasına hizmet etmektedir. İhbarı alan her ciranta, aldığı ihbarı TTK m. 723/2'ye göre kendi cirantasına ihbar eder. TTK m. 723/3'e göre poliçede imzası olan bir kişiye ihbarda bulunulduğu taktirde bu kişi lehine aval verene de ihbarın yapılması gerekir. Aval veren açısından değerlendirildiğinde hükmün açıklaması, bir kişiye ihbarın yapılmamış olması halinde bu kişi lehine aval verene de ihbarın yapılmasının mümkün olmadığıdır[663]. Bu durum TTK m. 702/1'in dolaylı sonucu olup, aval veren kişi ihbar hususunda aval verilenden farklı bir konuma sokulmamıştır.

İhbar, protestonun başvuru borçlularına duyurulması olduğuna göre, "protestosuz" veya "gidersiz" kaydı yer alan senetteki ihbar sorumluluğunun ne olacağı düşünülebilir. Bu hususta TTK m. 723/1'de açık şekilde, "gidersiz" kaydının mevcut olması halinde, ihbar protestonun başvuru borçlularına duyurulması amacıyla değil, ibrazın yapılıp kabul edilmediğinin veya ödenmediğinin başvuru borçlularına duyurulması amacıyla yapılmaktadır. Protestosuz kaydını aval verenin veya düzenleyenin koyması halinde ihbar zorunluluğu protesto olmadan gerçekleştirilirken, lehine aval verilen cirantanın koyması halinde protestonun mevcut olduğu halde gerçekleştirilir.

---

[661] İhbar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 780-789.

[662] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 781; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 214.
İhbar protesto yerine geçmediği için, protesto zorunluluğu mevcutsa, bu zorunluluk yerine getirilmeden tek başına ihbarın yapılabilmesi mümkün değildir. Ancak zaten uygulamada protesto ve ihbar, her ikisi birleştirilerek gerçekleştirildiği için, bu hususta bir sıkıntı yaşanmamaktadır.

[663] Demirkapı, aval verene ihbarın aval verilene de ihbar şartına bağlı olmadığını belirtmekte, maddenin çeviri hatasından dolayı bu şekilde algılandığını ileri sürmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 173-174.

İhbarın hukuki yapısının, başvuru hakkının kullanılabilmesi açısından değerlendirilmesi gerekir. Öncelikle ihbar yalnızca başvuru borçlularına ve bu kişiler lehine aval verenlere yapılabilir konumdadır. Dolayısıyla poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen ile bu kişiler lehine aval verenlere, senedin protesto edildiğinin ihbar edilmesi gerekmez[664]. TTK m. 723'te yer alan düzenlemeye bakıldığı zaman, ihbarın başvuru hakkı açısından bir zorunluluk olmadığı söylenebilir. Nitekim TTK m. 723/7'de açıkça, süresinde ihbarname göndermeyen kişinin başvuru hakkını kaybetmeyeceği, bununla birlikte ihmalinden doğan zararlara katlanacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla senedin protesto edildiği veya uygulanabilir protestosuz kaydı varsa ibraz edilip ödenmediği, bir başvuru borçlusu lehine aval veren kişiye ihbar edilmemiş olsa bile hamilin ilgili aval verene karşı başvuru hakkını kullanabilmesi mümkün olacaktır. İhbarın yapılmamış olması TTK m. 723/7'ye göre bir ihmal olup, mutlak bir yükümlülük değildir[665]. TTK m. 723'te, ihbarın zorunluluk olduğuna ilişkin madde başlığı yer alsa da, ihbar bu zorunluluğun protesto ile yegâne bağı protestonun başvuru borçlularına alenileştirilmesine ilişkin olup, başkaca bir maddi bağı bulunmayan ve bu sebeple başvuru hakkını etkilemeyen yapıdadır. Bu açıdan ihbarın amacı ilgilinin faiz, komisyon ve çeşitli masraflar yapmaktan korumaktır[666].

5. Senedin İptalinin Aval Verenin Sorumluluğuna Etkisi

İptal edilen senetle ilgili olarak TTK m. 764/2'ye göre, yalnızca asıl borçlu konumundaki kişilerden ve bu kişiler lehine aval verenlerden istemde bulunulabileceğinden daha evvel bahsedilmişti. Konu başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval veren açısından değerlendirildiğinde ise, öğretideki hâkim görüş doğrultusunda, iptal edilen poliçe veya bono sebebiyle başvuru borçlularına başvurabilme imkânı bulunmadığından dolayı, başvuru borçlusu lehine aval verene de başvurabilme imkânı bulunmamaktadır[667]. Çekte ise aval veren her durumda bir başvuru borçlusudur ve TTK

---

[664] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 786; Pulaşlı, s. 232. Muhatap lehine aval vermiş kişiye de ihbarın yapılması gerektiği yönünde karşı görüş için bkz. Demirkapı, Aval, s. 173; Poroy/ Tekinalp, s. 254.

[665] Öztan da, ihbar mecburiyetinin bir borç olduğunu, protestonun ise bir mükellefiyet olduğunu belirtmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 788.

[666] Y. 11. HD, T. 8.3.1977, E. 1977/866, K. 1977/1033 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu tür ihbarın yapılmasındaki amaç, ödenmiyen senet hamilinin müracaat hakkını kullanmak suretile TTK.nun 637 ve 638. maddelerinde öngörülen faiz, komisyon ve masraf gibi ek ödemeler yapmaktan cirantaları korumaktır.*".

[667] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 279 ve dn. 63'te adı geçen yazarlar; Poroy/ Tekinalp, s. 125; Karayalçın, s. 369 ve 373; Pulaşlı, s. 107-108; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 74 ve s. 202-203.

m. 818/1-s'de özellikle TTK m. 764/2 yer almaması sebebiyle genel kural yürürlükte olacaktır. Dolayısıyla iptali sağlayan hamilin çekte aval veren de dahil olmak üzere diğer başvuru borçlularına başvurabilmesi mümkündür[668].

F. Temsil İlişkisi ve Aval Verenin Sorumluluğu

Bir temsilcinin, temsil yetkisine dayanarak bir kambiyo senedinde aval vermiş olması halinde, avale ilişkin hak ve yükümlülükler doğrudan aval veren üzerinde gerçekleşmektedir. Bunun için temsile ilişkin kurallara riayet edilerek hareket edilmesi gerekli ve yeterlidir. Temsilci sıfatıyla hareket eden kişi, temsilci olduğunu yazarak aval gerçekleştirmişse ancak aslında temsil yetkisi bulunmuyorsa veya bu yetkisini aşmışsa, bu durumda temsilci sıfatıyla hareket eden kişi TTK m. 678'e göre avalden bizzat sorumlu olacaktır. Eğer temsilci sıfatıyla hareket eden kişi temsilcilik sıfatından hiç bahsetmeden senette aval vermişse, gerçekleştirilen avalden dolayı bizzat sorumlu olacaktır[669]. Son iki halde, aval veren olarak görünen kişi temsilcinin kendisi olduğu için, lehine aval verilen kişinin konumuna göre asıl borçlu gibi sorumlu veya başvuru borçlusu gibi sorumlu olması belirlenir.

II. AVAL VERENE BAŞVURU VE DEF'İLER

Yukarıda yer alan açıklamalar çerçevesinde aval verenin konumuna göre, aval verenin sorumluluğunun şartları, hangi hallerde senedin aval verene ödeme için ibraz edebileceği, hangi hallerde protesto çekilmeden başvurulamayacağı, senedin iptali halinde aval verenin konumu ortaya konmuştur. Bu açıklamalar, hamilin avale verene başvuru niyetinden önce, hukuki temellere ilişkin açıklamalardır. Hamil senet üzerindeki aval verenlerden birisine başvurmadan evvel, başvurunun mümkün olup olmadığı bu çerçevede değerlendirilecektir. Hamilin, fiili olarak aval verene başvurması halinde aval verenin hukuki konumu ise birçok açıdan değerlendirilmeye açıktır. Başvuru borçlusu konumundaki kişilerin yaptığı ödeme neticesinde aval verene başvurması da bu kapsamda incelenecektir.

---

[668] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 281; Kendigelen/ Kırca, s. 73; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 74.

[669] Bu halde TTK m. 678'in uygulanmayacağına ilişkin açıklamalarımız ve avalde temsil yetkisi hakkında yaptığımız diğer detaylı açıklamalar için bkz. Bölüm 1, II.D.2.

A. Aval Verenden Talep Edebileceklerin Kapsamı

Kambiyo senedinin hamili vadede veya şartları oluşmuşsa vadeden önce, senetteki borçlulardan biri olan aval verenin sorumluluğu yoluna gidebilir. Bu açıdan asıl borçlu lehine aval vermiş kişinin hamile karşı sorumluluğu senetteki bedelin ödenmesine ilişkin asli sorumluluk olup, başvuru borçlularından biri lehine aval vermiş kişinin hamile karşı sorumluluğu ise kural olarak[670] ibraz ve protestodan sonra anlam kazanan bir başvuru sorumluluktur.

1. Asıl Borçlu Gibi Sorumlu Olan Aval Veren Açısından

a. Genel Olarak

Asıl borçlu lehine aval veren kişiye ödeme için ibrazın yapılabilmesini mümkün gördüğümüz için, hamil poliçede muhataba veya bonoda düzenleyene aval veren kişiden senette yazılı bedelin tamamını isteyebilir. Asıl borçludan daha önceden ödeme talep edilmiş ve ilgili kişi ödeme yapmışsa, aval verenin sorumluluğunda bu miktar hesaba katılarak değerlendirme yapılır. Eğer aval veren TTK m. 700/1 kapsamında kısmi aval vermişse, aval verenden istenebilecek olan ödemenin kapsamı senet bedelinin tamamına göre değil kısmi aval miktarına göre belirlenir. Bunun haricinde TTK m. 675/1'e göre yalnızca görüldüğünde veya görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan poliçelerde, poliçenin ne zaman ibraz edileceği belirsiz olduğu için, düzenleyen tarafından poliçede gösterilen faiz miktarı da istenebilir[671]. Söz konusu hüküm TTK m. 778/2-b atfıyla bonolarda da uygulama alanı bulmakla birlikte, çekte TTK m. 786'ya göre faiz şartı yasaklanmıştır. TTK m. 675'te bahsi geçen faiz anapara faizi olup[672]; ödenmeme üzerine ayrıca temerrüt faizinin istenebilmesi ise TTK m. 725/1-b'ye göre poliçelerde, TTK m. 778/1-d atfıyla TTK m. 725/1-b'ye göre bonolarda ve TTK m. 810/1-b'ye göre çeklerde mümkündür.

TTK m. 675'e göre aval verenden anapara faizi talep edilebilmesi için faiz oranının poliçe üzerinde gösterilmesi gerekir. Poliçe üzerine faiz oranı gösterilmeden faiz

[670] Senedin ibrazının yapılmadan da başvuru hakkının kullanılabilmesine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.E.1. Protesto çekilmeden de başvuru hakkının kullanılabilmesine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, I.E.3.
[671] Asıl borçlu lehine aval verenden senetteki bedelin ve yazılmışsa faizin istenebilmesinin temelinde TTK m. 725/1-a yer almakta olup, konu hakkında hemen aşağıda ayrıca açıklama yapılacaktır.
[672] Kendigelen/ Kırca, s. 187 ve s. 191; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 216.

kaydı yazılmışsa, TTK m. 675/2'ye göre faiz şartı yazılmamış sayılır. Ayrıca faizin ne zamandan itibaren başlayacağının belirlenmemiş olması halinde, TTK m. 675/3'e göre faiz düzenleme tarihinden itibaren işlemeye başlar. Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçelerin TTK m. 693/1'e göre düzenleme gününden itibaren bir yıl içerisinde kabule arz edilmeleri ve bonoların TTK m. 779/2 atfıyla yine ilgili maddeye göre bir yıl içerisinde ödeme için ibraz edilmeleri gerekir. Dolayısıyla işleyecek olan faiz de bu süreler hesaba katılmalı, protestonun çekilebileceği son güne göre[673] faiz hesabı yapılmalıdır[674].

Senedin ibrazı yapılmış ve ödenmişse, hamil poliçede kabul eden muhatap veya bonoda düzenleyen ile bu kişilere aval verenlerden TTK m. 725/1'de yer alan tüm unsurları talep edebilir. Hamil TTK m. 725 kapsamındaki taleplerini bir başvuru borçlusundan veya başvuru borçlularından biri lehine aval vermiş kişiden usulünce ister ve o kişi de TTK m. 725 kapsamında ödeme yaparsa, ödeyen kişi asıl borçludan veya onun lehine aval veren kişiden TTK m. 726'ya göre talepte bulunabilir. TTK m. 726'nın özellikle faiz açısından önemli bir konumu bulunmaktadır. Şöyle ki, bileşik faiz TBK m. 121/3 ve 3095 numaralı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 3/1 gereğince kural olarak yasak olmakla birlikte, 3095 sayılı kanun m. 3/2'de Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklı tutulmuş olup TTK m. 726 bu kapsamda bileşik faizin mümkün olduğu bir düzenlemedir. Dolayısıyla senetteki bedeli TTK m. 725 kapsamında ödeyen müracaat borçlusu veya onun lehine aval veren kişi, asıl borçlu lehine aval veren kişiden, faizin de dâhil olduğu ödeme tutarının ayrıca faizini isteyebilir. Asıl borçlu lehine aval veren kişi TTK m. 725 veya TTK m. 726 kapsamında yapmış olduğu toplam ödemeyi, TTK m. 702/3 ve TTK m. 726 kapsamında lehine aval verdiği asıl borçludan isteyebilir.

[673] İlgili faizin vadeye kadar hesaplanacağına ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 216.

[674] Faizin hesabında vadeyi değil de protestoyu esas almamızın temel sebebi, görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek senetlerin yukarıdaki tarihler kapsamında TTK m. 708/1'e göre (bonolarda TTK m. 778/1-c atfıyla) ödeme gününü izleyen iki iş gününde dahi ödeme için ibraz edilebilmesidir. Bu süre esasen TTK m. 714/3 c.1'e göre ilgili senet hakkında protesto çekilmesi için gerekli süre olup, görüldükten belirli süre ödenecek senetlerde protesto süresi içerisinde de senedin ibrazı mümkündür. Bununla birlikte görüldüğünde ödenecek senetlerin TTK m. 704/1'e göre yukarıdaki tarihler kapsamında ibrazı şart olup, ayrıca protesto için ek iki iş günlük süre mevcut değildir. Dolayısıyla bu bir yıllık süre hem senedin ibrazı hem de protestosu için belirlenmiştir. Bir yıllık sürenin görüldüğünde vadeli senetlerde ibraz ve protestoyu kapsadığına ilişkin benzer doğrultuda bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 249. İbrazın bir yıllık sürenin son gününde yapılması halinde ödememe protestosunun ibrazı izleyen ilk iş gününde de yapılabileceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 249 dn. 614'te adı geçen yazarlar.

Hamil senedi ödeme için asıl borçluya veya onun gibi sorumlu olan aval verene ibraz etmezse, zamanaşımı süresi içerisinde bu kişilerden talep edebilecekleri farklılaşmaktadır. Buna göre hamil senedi ibraz yükümlülüğünü yerine getirmezse, bir bakıma senette alacaklının temerrüdü gerçekleşirse[675], asıl borçlu lehine aval veren kişiden yalnızca TTK m. 725/1-a kapsamında talepte bulunulabilir[676].

b. Tevdi Halinde[677]

TTK m. 712 borçlu kapsamında poliçenin (TTK m. 778/1-c atfıyla bononun) bedelini bir bankaya tevdi edebilir[678]. Tevdi hakkı olan kişiler temelde poliçede kabul

[675] Hamilin senedi ibraz etmemesinin alacaklının temerrüdü olduğuna yönelik bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 702. Senedi ibraz etmeyen hamilin temerrüde düşmedi doğrultusunda karşı görüş için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 230.

[676] Senedin usulüne uygun ve süresi içerisinde ibraz edilmemesi halinde de hamilin TTK m. 725/1-a'ya göre faizi de talep edebileceğine ilişkin ayrıca bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 187.

[677] Görüldüğünde vadeli poliçelerde borçlunun senet bedelini tevdi edemeyeceğine ilişkin bkz. Poroy v e Tekinalp, s. 230. Aksi görüşte, görüldüğünde vadeli bir bonoda veya poliçede de tevdi imkânının bulunduğuna ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 185; Kendigelen/ Kırca, s. 64.

[678] Tevdi yargı kararlarında çoğunlukla bir yükümlülükmüş gibi değerlendirilmekte, hamilin senedi vadesinde ibraz edip protesto düzenlenmemesi halinde, senet bedelini TTK m. 712'ye göre tevdi etmeyen borçlunun temerrüt halinde olduğu değerlendirilerek senedin ibraz edilmediğini ileri süremeyeceği belirtilmektedir. Bkz. Y. HGK, T. 22.3.2000, E. 2000/12-706, K. 2000/181 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bononun vadesinde keşideciye (tanzim edene) ibrazı ile borçlu mütemerrit olur. Senedin vadesinde anılan kanun gereği ibraz olunmadığı ahvalde, keşideci borçlu TTK.nun 624. maddesi gereği masraf ve hasar hamile ait olmak üzere bono bedelini notere tevdi ederek borçtan kurtulur. Bu gereği yerine getirmeyen keşideci borçlunun vadesinde senedin ödenmek üzere kendisine ibraz olunmadığı, vadenin sonradan gerçeğe aykırı olarak doldurulduğuna ilişkin iddiası mercide tartışma konusu yapılamaz*…"; Y. 12. HD, T. 12.5.2016, E. 2016/596, K. 2016/14023 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *6102 Sayılı TTK'nun 778 (1)-c maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken 708. maddesi gereği senedin vadesinde ibraz olunmadığı ahvalde, keşideci borçlu aynı Kanunun 712. maddesi (yürürlükten kaldırılan 6762 Sayılı TTK'nun 624. maddesi) uyarınca masraf ve hasar hamile ait olmak üzere bono bedelini bir bankaya tevdi ederek borçtan kurtulur. Bu gereği yerine getirmeyen keşideci borçlunun vadesinde senedin ödenmek üzere kendisine ibraz olunmadığına dair iddiası mercide tartışma konusu yapılamaz. Keşidecinin takibi için protestosuna da gerek bulunmamaktadır*…"; Y. 13. HD, T. 31.1.2000, E. 2000/237, K. 2000/436 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda davalı, borcunu ve borcun vadesini bilmiş olmasına, buna ilişkin kambiyo senedi vermiş olmasına rağmen borcunu tevdi mahalline yatırmamış ve böylece temerrüde düşmüştür. Kendi temerrüdünün sonuçlarına da katlanmakla yükümlüdür*…" . Hukuk Genel Kurulu kararındaki açıklamaya atıf yapan, aynı doğrultuda kararlar için bkz. Y. 12. HD, T. 2.5.2000, E. 2000/6247, K. 2000/7201 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 21.4.2000, E. 2000/5632, K. 2000/6721 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 18.9.2001, E. 2001/12815, K. 2001/14093 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 2009/1390, E. 2008/21597, K. 2009/1390 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020).

İlgili kararlara kıyasla eski tarihli olan başka bir yargı kararında ise tevdinin bir mecburiyet olmadığı, bu kapsamda tevdi hakkını yerine getirmeyen borçlunun temerrüde düştüğünün kabul edilemeyeceği belirtilmektedir. Bkz. Y. 11. HD, T. 19.11.1991, E. 1990/4233, K. 1991/6174 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bono niteliği itibariyle aranan borç olup keşideci tedavüle çıkardığı bonoyu kime ödeyeceğini bilebilecek durumda olmadığından bono alacaklısı tarafından ödeme yolunda ikaz edilmesi ve böylece ödeyeceği kimseyi öğrenmesi gerekir. Buna rağmen ödememesi halinde temerrüt faizi borcu doğar. TTK.nun 637/2. maddesi hükmüne göre faiz istemi keşidecinin temerrüde düşürülmüş olmasına bağlı bulunmaktadır. Her ne kadar keşideci TTK.nun 624. maddesine göre kendisine süresinde ibraz edilmeyen bononun bedelini Noter'e tevdi edebilir ise de, bu kendisine tanınmış bir yasal imkan olup bir mecburiyet değildir. Binnetice bu imkanı kullanmayan keşidecinin kendiliğinden temerrüde düştüğü kabul edilemez*…".

Bizce TTK m. 712 kapsamındaki tevdi bir hak olup, yapılmaması ilgilisinin temerrüdüne sebebiyet vermediği gibi ibrazın yapılmadığını ileri sürmesine de engel değildir. Kambiyo senetleri poliçede TTK m. 755 ve bonoda TTK m. 778/1-i atfıyla yine TTK m. 755 gereğince aranacak borçlardan olduğu için ibraz hamil açısından yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olup, ibraz yapılmamışsa tevdiyi yerine getirmeyen borçlunun temerrüde düştüğünün kabul

eden muhatap ve bonoda düzenleyendir. Bu kişiler lehine aval veren kişi de bizce senedin ödenmesi için ibraz edilebileceği ve ibraz üzerine ödeme yapabilecek konumda bulunması ve ayrıca TTK m. 701/2'ye göre aval verenin asıl borçlu gibi sorumlu olması sebebiyle, TTK m. 712'deki "borçlu" kavramı içerisinde yer almakta olup senet bedelini tevdi edebilir[679]. Asıl borçluların ve bu kişiler lehine aval verenlerin tevdiyi yerine getirmesiyle yerine getirmemesi arasındaki fark; ibraz edilmeyen ve protesto çekilmeyen senette, tevdiyi yerine getiren aval veren senette faiz yazılı olsa bile TTK m. 712 kapsamında yalnızca poliçe bedelini tevdi ederek borcunu tam olarak ifa edebilecekken, senet bedelini tevdi etmeyen aval veren TTK m. 725/1-a'ya göre başvuru halinde senet bedeli haricinde açıkça belirlenmiş olan anapara faizini de ödemek zorunda olmasıdır. Senet bedeli tevdi edilse de edilmese de, asıl borçlu lehine aval veren kişiden TTK m. 725/1-c ve d'ye göre protesto ve ihbar giderleri ile komisyon ücretinin istenebilmesi ise mümkün değildir. Nitekim hamil senedi ibraz etmediği gibi protesto çekmemiş ve ihbar da yapmamıştır. Senedin ibraz edilmiş olması ve protesto çekilmiş olması halinde ise asıl borçluların ve bu kişiler lehine aval verenlerin TTK m. 712'ye göre tevdi imkânları bulunmamaktadır. Zira TTK m. 712 açık bir şekilde senedin ibraz edilmemiş olması halinde senet bedelini tevdi edilebileceğini düzenlemektedir.

Asıl borçlu lehine aval veren kişinin yukarıdaki şartlar çerçevesinde yapacağı tevdi[680], aval verenin ödeme için ibraz anında yapmış olduğu ödeme gibi olmaktadır. Ancak bu ödeme TTK m. 726-727'ye göre değil TTK m. 712 kapsamında tevdiye göre yapılmaktadır. Dolayısıyla asıl borçlu lehine aval verenin yaptığı tevdi, kambiyo senedinin ödenerek vasfını yitirmesine sebebiyet vermese de, aval verenin elinde senet olmadığı müddetçe asıl borçludan kambiyo hukuku çerçevesinde ilgili senet bedelini

edilmesi hakkaniyete uygun bir netice doğurmayacaktır. Tevdinin bir yükümlülük olarak değerlendirilmeyeceğine yönelik benzer doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 704; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 187.

[679] Asıl borçlu lehine aval veren kişinin de senet bedelini tevdi edebileceği doğrultusunda bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 184; Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 702; Tüzemen Atik, Ebru, "Bonoda Lehtarın Düzenleyen lehine Aval Verip Veremeyeceği Hususunda Bir Değerlendirme", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 6, S. 2, 2020, s. 319. Karşı görüş olarak bkz. Demirkapı, Aval, s. 197 dn. 761; Aksu Özkan, s. 168.

[680] Banka nezdinde açılacak hesabın belirsiz üçüncü kişiler lehine olmasının, senedin cirosu halinde hamilin senet bedelini tahsil edebilmesi açısından daha doğru bir uygulama olacağına ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 185.

isteyebilme hakkını ortadan kaldırır. Zira aval verenin, lehine aval verdiği asıl borçluya başvuruda bulunabilmesi için elinde bir senet bulunmalıdır.

Kambiyo senetlerinde tevdiye ilişkin kurallar TTK'da sınırlı şekilde düzenlendiği için, tevdi makamının hangi şartlarla tevdi edilen bedeli talep eden kişiye vereceği açık değildir. Bizce tevdi makamı olan bankanın, ilgili hesaptaki miktarın hamil tarafından talep edilmesi halinde, hamilden ilgili senedi talep etmesi ve "ibraz edilen senet karşılığı –aval veren- tarafından tevdi edilen senet bedeli ödenmiştir" yazarak senedin teslimi karşılığı tevdi edilen bedeli hamile ödemesi gerekir. Ardından aval verene, tevdi edilen bedelin hamile ödendiği ve başvuru hakkını kullanabilmesi için senedi teslim alması gerektiği haber verilmelidir. Bu işlemler aval veren kişinin başvuru hakkının kullanılabilmesini mümkün kılacağı için, aynı zamanda bankanın özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilir. Aval verenin lehine aval verilene yapacağı başvuruda isteyebilecekleri, tevdinin TTK m. 725-726'ya göre değil de TTK m. 712 kapsamında yapılması sebebiyle, yalnızca tevdi ettiği senet bedeliyle sınırlıdır. Eğer bankaya yatırılan para senedin hamili tarafından TTK m. 749'a göre belirlenen zamanaşımı süresi içerisinde tahsil edilmezse, 5411 numaralı Bankacılık Kanunu m. 62/1'de yer alan on yıllık zamanaşımının dolması halinde aynı kanun m. 62/2'ye göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na gelir olarak kaydedilir.

2. Başvuru Borçlusu Gibi Sorumlu Olan Aval Veren Açısından

a. Genel Olarak

Hamilinin başvuru borçlularından biri lehine aval veren kişiden isteyebileceklerinin kapsamı temelde TTK m. 725 ve TTK m. 726'ya göre belirlenmektedir. Hamil senetteki bedelin ödenmesi için senedi ibraz eder ancak alacağını tam veya kısmen karşılayamazsa, protesto çekerek veya çekte karşılıksız işlemi yaptırarak herhangi bir sıraya bağlı olmaksızın dilediği başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kullanabilir[681]. Bu kapsamda hamilin başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verenden talep edebilecekleri TTK m. 725'e göre belirlenmekte, aval verenden önce sorumluluğu bulunan bir senet borçlusunun başvuru hakkı kapsamında hamile ödeme

[681] Protesto veya karşılıksız işleminin yapılmamış olması halinde hamilin başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kullanabilmesi mümkün olmadığından, talepte de bulunamaz.

yapması halinde ise, ödeme yapan senet borçlusu kendisine karşı sorumlu olan bir başvuru borçlusu lehine aval verenden TTK m. 726'ya göre talepte bulunabilir. Aval veren kişiye karşı sorumluluğu bulunan herhangi bir kişiden daha önceden ödeme talep edilmiş ve ilgili kişi de ödeme yapmışsa, aval verenin sorumluluğunda bu miktar hesaba katılarak değerlendirme yapılır. Ayrıca aval verenin başvuru borçlularından biri lehine kısmi aval vermesi halinde sorumluluğu temelde bu miktar kapsamında belirlenir. Faize faiz yürütülmesi hakkında yukarıda yapılan açıklamalar bu açıdan başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin sorumluluğunda da uygulanabilir konumdadır.

b. Tevdi Halinde

Başvuru borçlusu lehine aval vermiş bir kişinin TTK m. 712 kapsamında senet bedelini tevdi etme hakkı bulunmamaktadır. Senet ibraz edilip de ödememe üzerine hamilin protesto çekmesi ilgili aval verene karşı başvuru hakkını kullanabilmesi açısından yeterli olup, hamilin kendisine başvurması halinde senet bedelini ödemesi sorumluluğu açısından yeterlidir. Senedin ödeme için ibrazının yapılmaması ve protestonun da çekilmemiş olması halinde, TTK m. 712'ye göre tevdi hakkı da bulunmayan ilgili aval verenin yapmış olduğu ödemenin bütün riskini kendisi taşır. Yukarıda bahsedildiği gibi, tevdi halinde bankanın yerine getirmesi gereken işlemler yapılmışsa ve nihayetinde senet başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verene teslim edilmişse, aval veren kişi senetle birlikte yalnızca asıl borçlu ve asıl borçlu lehine aval verene başvuruda bulunabilir[682]. Aval verenin bu kişilerden isteyebileceği ise yalnızca tevdi edilen senet bedelidir.

B. Aval Verenin Başburabileceği Kişiler ve Birden Fazla Aval Verenin Olması Halinde, Ödeme Yapan Aval Verenin Diğer Aval Verenlere Başvurması

Aval veren, usulünce ödeme yaptığı kişinin halefi olarak değil senetten doğan hakları iktisap eden kişi olarak talepte bulunmaktadır[683]. Senette ister asıl borçlu lehine

[682] Başvuru borçlusu lehine aval verenin tevdi hakkının temelde bulunmaması, asıl borçlu lehine aval verenle arasında şeklen bir fark olduğu izlenimi oluştursa da, bizce başvuru borçlusu lehine aval verenin yapmış olduğu tevdi onun asıl borçluya ve lehine aval verene başvuru hakkını ortadan kaldırmaz. İbraz ve protesto her ne kadar başvuru borçlularına başvurabilmek için gerekli olsa da, nasıl ki bu yükümlülük yerine getirilmeden hamilin yaptığı başvuru ve başvuru borçlusu konumundaki kişinin yaptığı ödeme asıl borçluya ve lehine aval verenin sorumluluğuna gidilebilmesini engellemiyorsa, benzer şekilde tevdi hakkı olmayan başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verenin yaptığı ödeme de asıl borçluya ve lehine aval verenin sorumluluğuna gitmesine engel değildir.

[683] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 814; Karayalçın, s. 229; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 136; Güral, s. 476; Kınacıoğlu, s. 257; Pulaşlı, s. 217; Arslanlı, s. 102-103; Doğanay, s. 1921; Stranz, s. 194 ve 201.. İBGK, T. 20.4.2018,

isterse de başvuru borçlusu lehine aval verilmiş olunsun, aval veren kişi başvuru hakkı çerçevesinde yapmış olduğu ödemeyi TTK m. 702/3 gereğince lehine aval verilen kişiden ve lehine aval verilen kişiye karşı senet gereğince sorumlu olan kişilere karşı talepte bulunabilir. Bu açıdan aval verenin yaptığı ödeme neticesinde ödeme yaptığı hamilin haklarına halef olamaması, TTK m. 702/3'te açık bir şekilde vücut bulmaktadır. Zira TTK m. 702/3 aval veren açısından, hamilin talepte bulunabileceği her borçlunun sorumluluğu yoluna gidebileceğini belirlemeye yönelik değil, TTK m. 702/1 ile bağlantılı olarak lehine aval verilen kişinin ve ona karşı sorumlu olan kişilerin sorumluluğu yoluna gidebileceğini belirlemeye yöneliktir. Aradaki fark; hamile karşı sorumlu olan ancak aval verilene karşı sorumluluğu bulunmayan, yani sorumluluk zincirinde aval verilen kişiden sonra gelen bir senet borçlusu, TTK m. 702/3 gereğince aval verenin başvuruda bulunabileceği bir kişi konumunda yer almaz. Örneğin D'nin düzenleyip L'ye verdiği ve sırasıyla C_1, C_2, C_3 ve H'ye gelen, aval verenin C_1 lehine aval verdiği bonoda, aval verenin H'ye yaptığı ödeme onun açısından C_2 ve C_3'e başvuru hakkının artık kullanılamamasına sebep olur. Zira TTK m. 702/3'e göre yalnızca aval verilen C_1 ve ona karşı sorumlu olan L ve D'ye karşı başvuru hakkı kullanılabilir.

Netice itibariyle usulünce ödeme yapan, bir başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin TTK m. 702/3 gereğince yönelebileceği kişiler; aval verilen kişi bir ciranta ise bu ciranta (C) ve ilgili cirantaya karşı sorumluluğu bulunan kişiler ile (C) veya ona karşı sorumlu olanlar lehine aval verenlerinden ibarettir. Asıl borçlu lehine aval vermiş bir kişinin yönelebileceği yegâne kişi ise asıl borçlunun kendisidir. Aval verene karşı sorumluluğu bulunan kişilerin sorumluluğu müteselsil sorumluluktur[684]. Zira asıl borçlu sorumluluk zincirinin en üstünde yer alan senet borçlusu olup, bu kişi lehine aval veren kişinin başka bir senet borçlusuna başvurabilmesi mümkün değildir. Çekte asıl borçlu bulunmadığı göz önünde tutulursa, çekteki bedeli nihai olarak ödeyecek olan kişi düzenleyen olduğundan, düzenleyen lehine aval vermiş olan bir kişi de yalnızca düzenleyene yönelebilir. Ancak bunun için her halükarda protesto veya karşılıksız işleminin yapılması gerektiği unutulmamalıdır. Protestonun çekilmediği veya karşılıksız

E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Avalist ödeme ile alacaklıya halef olmaz, sadece kıymetli evrak hukukuna özgü ve sadece poliçeden doğan haklarla sınırlı bir rücu hakkı elde eder*…".

[684] Domaniç, s. 200.

işleminin yapılmadığı çeklerde TTK m. 732 sebepsiz zenginleşme talebiyle düzenleyenden istemde bulunulabilir[685].

Bir aval verenin usulünce yapmış olduğu ödeme neticesinde, TTK m. 702/3 gereğince lehine aval verilene karşı sorumluluğu bulunan başka bir aval verene başvuruda bulunulabilmesi mümkündür. Bu durum farklı borçlular lehine aval verilmiş olması halinde rahatlıkla tespit edilebilir konumdadır. Aval verilen kişiden öncce gelen başka bir borçlu lehine aval veren diğer kişiler, bu açıdan ödeme yapan aval verenin yönelebileceği kişilerdendir. Ödeme yapan aval verenden sonra gelen, yani lehine aval verilene karşı sorumluluğu bulunmayan kişiler için aval verenler ise ödeme yapan aval verenin yönelemeyeceği kişilerdir. Senet üzerinde aynı borçlu lehine birden fazla aval verenin bulunabilmesi de mümkün olup, aval verenlerden birinin yapmış olduğu ödeme neticesinde diğer aval verene başvurup başvuramayacağı sorusu akıllara gelebilir.

Aynı kişiye aval verenler hamile karşı müteselsil olarak sorumlu olsalar da bu sorumluluk tek başına TTK m. 724 kapsamında değerlendirilmemeli, TTK m. 702/1 gereğince kimin lehine aval verdikleri de göz önünde tutulmalıdır. Nitekim TTK m. 702/3'e göre ödeme yapan aval veren kişinin yönelebileceği kişiler belirlenirken lehine aval verilen kişi ve ona karşı sorumlu olanlar göz önünde tutulmaktadır. Bu sebeple aynı kişiye aval verenler arasında; birinin diğerine kambiyo hukuku çerçevesince başvuruda bulunabilme imkânının bulunmadığı, yapılan tam ödemenin diğer birlikte aval verenlerin başvuru borçlusu sıfatıyla sorumluluğunu sona erdirdiği bir ilişki mevcuttur[686]. Zaten aynı kişiye aval verenlerden tam ödeme yapan kişinin diğerine kambiyo hukuku çerçevesinde başvuruda bulunabilmesinde hukuki bir fayda da bulunmamaktadır. Zira bir diğer aval verene yapılan başvuru neticesinde ilgili aval veren ödeme yaparsa, bu durum senette sıra bakımından da bir ilerleme sağlamamaktadır[687]. Sonuç olarak aynı senet borçlusu lehine birden fazla avalin bulunması halinde; usulünce ödeme yapan bir aval

[685] Aval verenin ödememesi gereken ilgili senet bedelini ödemesi halinde ayrıca asıl borçludan senet kapsamında talepte bulunabilmesi mümkün olup bu kısmın hemen devamında konu hakkında açıklamalarımız yer almaktadır.
[686] Ödeme yapan bir aval verenin kambiyo hukukuna göre diğer birlikte aval verenlere başvuru hakkı mevcut olmasa da; öğretide TBK m. 167-168 teselsül ve TBK m. 587 birlikte kefalet hükümlerine atıf yapılarak, genel hükümlere göre diğer birlikte aval verenlerden oran nispetince talepte bulunulabileceği ifade edilmektedir. Bkz. Karayalçın, s. 221; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 797; Kınacıoğlu, s. 255; Sengir, s. 48; Doğanay, s. 1921-1922; Eriş, s. 208; Arslanlı, s. 103.
[687] İkinci avalin ilk aval veren lehine mi yoksa asıl aval verilen lehine mi verildiğinin de bu açıdan önemi bulunmaktadır. Aval veren kişi lehine aval verilmesine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.F.2.a.i..

verenin (A_1) kambiyo hukuku çerçevesinde aynı kişiye aval veren diğer kişilere (A_2, A_3) başvuruda bulunabilmesi bizce mümkün değildir. Yakın tarihli bir Yargıtay kararında[688] da yerinde bir değerlendirme yapılarak, ödeme yapan aval verenin alacaklının halefi olmaktan ziyade poliçeden doğan hakları iktisap ettiği belirtilerek, aynı kişiye aval verenlerden ödeme yapan kişinin senetteki bedele ilişkin müşterek sorumlu olmadığına ve diğer aval verene rücu hakkının da olmadığına hükmedilmiştir.

Bir kişinin birden fazla senet borçlusu için aval verebilmesi mümkün olduğundan, birden fazla aval veren kişinin yaptığı bu ödemeyle başvurabileceği kişiler farklılaşmaktadır. Buna göre hamilin senette farklı kişiler lehine birden çok aval verene başvurması halinde; aval verenin yaptığı ödeme sıra olarak hamile en yakın olan için yapılmış sayılsa da geri verilmesi gereken şeyi talep eden kimse kötü niyetli hareket eder ilkesi gereği iki aval şerhi arasındaki kişilere karşı rücu hakkı bulunmaz. Örneğin D'nin düzenleyip L'ye teslim ettiği, sırasıyla C_1, C_2, C_3, C_4 ve son olarak hamile gelen ve C_3 lehine aval verenin bulunduğu bir poliçede aval verenin, daha sonradan kabul eden muhatap M lehine de aval vermesi halinde, yaptığı ödeme yalnızca M'ye başvurabilmesine sebebiyet verir. Nitekim aval veren kişi, iki aval arasında kalan kişilere karşı aynı zamanda sorumlu olduğu için, yukarıda bahsedilen ilke gereği bu kişilere başvuramaz[689]. Aynı örnekte hamilin ibraz ve protesto çekme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde; aval verenin başvuru borçlusu gibi sorumlu olduğu aval şerhinden dolayı sorumluluğu bulunmasa bile, aynı zamanda asıl borçlu gibi sorumlu olduğu aval şerhinin geçerli olması sebebiyle, hamile yapacağı ödemeyi M lehine verdiği aval sorumluluğu kapsamında yapmış olduğu kabul edilir.

---

[688] Y. 19. HD, T. 5.6.2017, E. 2016/11690, K. 2017/4505 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Mahkemece, icra takibinin dayanağı olan ve davacı tarafından ödenen senette, davacı ve d...ı kefil olarak yer aldıklarından ve kefalet oranları senette yazılı bulunmadığından, senet bedelinin yarısı oranındaki 6.000,00.-TL asıl alacak yönünden davanın kabulüne, fazlaya dair taleplerin reddine, kabul edilen kısım üzerinden davacı lehine %20 icra inkar tazminatına, davacı alacaklının takibinde kötüniyetli olduğu kanıtlanamadığından d...ı lehine tazminat talebinin reddine karar verilmiş, hüküm d...ı vekilince temyiz edilmiştir. Dava, senette keşideciye ... veren ...ist konumunda olan davacının , diğer ...iste karşı başlattığı icra takibinde itirazın iptali istemine ilişkindir. ... şekil bakımından asıl borca tabi, maddi yönden ise tamamen müstakildir. ... veren kişi, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur. ... veren kişi, poliçe bedelini ödediği takdirde, poliçeden dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kişiye ve ona, poliçe gereğince sorumlu olan kişilere karşı poliçeden doğan haklarını iktisap eder. Ödemede bulunan ...istin, diğer ...istlere rücü hakkı yoktur. Ödemede bulunan ...ist ödediği mablağın tamamını lehine ... verdiği kimseden isteyebilir. TTK. m. 702/3'de açıklanan nedenler gözetilerek ödemede bulunan ...ist tarafından diğer ...iste karşı açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile kabul kararı verilmesi doğru görülmemiş, mahkeme kararının bozulması gerekmiştir*…".

[689] Benzer doğrultuda bkz. Demirkapı, Aval, s. 207.

Aval verenin yönelebileceği kişiler açısından önem arz eden husus, aval verenin usulünce ödeme yapmasının kendisinin başkalarına başvurması açısından önemli olduğudur. Eğer hamil senedi ödeme için ibraz etmeyip aynı zamanda da protesto çekmemişse; bu halde senet hamil tarafından başvuru hakkı çerçevesinde kendisine sunulursa, başvuru borçlularından biri lehine aval verenin hamile ödeme yapmaması gerekir. Ancak aval verenin buna rağmen ödeme yapması TTK m. 730/1'e göre senetteki başvuru borçlularından talepte bulunabilmesine engel teşkil etse de bizce asıl borçlu ve asıl borçlu lehine aval verenden talepte bulunabilmesi ise mümkündür. Bu durum aval veren kişinin ödeme mecburiyetinin bulunmadığı diğer halleri de kapsamaktadır.

Öğretide[690] ve İBGK'nın avalde eş rızasına ilişkin verdiği kararının bir bölümünde[691] başvuru hakkını kaybeden hamile ödeme yapan aval verenin TTK m. 702/3'te yer alan senetten doğan hakları iktisap edemeyeceği ifade edilmektedir. Öncelikle hamilin başvuru borçlularına karşı başvuruda bulunamaması halinde dahi asıl borçlunun ve onun lehine aval verenin TTK m. 730/1 kapsamında sorumluluğunun mevcut olduğunu ifade etmemiz gerekir. Bu açıdan asıl borçlu lehine aval verenin yapacağı ödeme hem TTK m. 702/3'e hem de TTK m. 730/1'e uygun niteliktedir. Senetteki bedeli ödememesi gerekirken ödeme yapan başvuru borçlusu lehine aval verenin hukuki konumu ise tartışmaya açıktır.

Gerçekten, örneğin hamilin ödeme için ibraz etmediği ve protesto düzenlemediği bir bonoda, hamil TTK m. 730/1 gereği bir ciranta lehine aval veren kişiden ödeme talep edemeyecektir[692]. Buna rağmen ödeme istenir ve ilgili aval veren de ödemeyi gerçekleştirirse, bizce aval verenin asıl borçlu düzenleyen ve onun lehine aval verene başvurabilmesinin temelinde yatan hukuki gerekçe TTK m. 702/3 değildir. TTK m. 702/3 usulsüz ödemelerin de hukuki gerekçesi olarak kullanılacak olursa asıl borçlu konumundaki kişinin hakları hukuka uygun olmayan şekilde elinden alınmış olacaktır.

[690]Stranz, s. 202. Ödeme mecburiyeti bulunmayan bir aval verenin, başvuru hakkını kaybeden bir hamile durup dururken ödeme yapması halinde TTK m. 702/3 kapsamında poliçeden doğan hakları iktisap edemeyeceğine ilişkn bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 814.

[691] Bkz. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu kapsamda ödeme zorunluluğu olmaksızın müracaat hakkını kaybetmiş olan bir hamile ödemede bulunan avalist, poliçeden doğan bu hakları da kazanamaz*…".

[692] Ciro zinciri içinde yer alıp da özel bir sebepten dolayı sorumluluğu bulunmayanların ödeme yapması halinde, başvuru hakkının bulunmadığının söylenemeyeceğine ilişkin yaklaşım için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 239

Başka bir örnek olarak D'nin düzenleyerek L'ye verdiği ve L'nin H'ye devrettiği bonoda L lehine aval verilmiş olup, H ibraz ve protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesine rağmen A'ya başvurmuş ve A da ödeme yapmıştır. Normal şartlarda senet dışında açık bir teminat kaydının mevcudiyeti D'nin L'ye karşı şahsi bir def'i ileri sürebilmesine imkân tanıyacakken[693] L'nin bu imkanı bertaraf edebilmek adına senedi H'ye devretmesi durumunda, TTK m. 687/1 gereği bile bile borçlunun zararına hareket edildiği için bu şahsi def'i H'ye karşı da ileri sürülebilecektir. Bu gibi durumda başvuru borçlusu lehine aval verenin, senedi ibraz etmeyen ve protesto da düzenlemeyen hamile ödeme yapması halinde TTK m. 702/3 gereği poliçeden doğan hakların iktisap edildiğini kabul etmek, düzenleyenin ileri sürebileceği şahsi def'i imkanının aval verene ileri sürülememesine ve hakkının gasp edilmesine neden olacaktır. Bu kapsamda ödeme yapmaması gerekirken ödeme yapan aval veren kişinin asıl borçlu konumundaki kişiye veya onun aval verenine başvurabilme hakkı TTK m. 702/3'ten değil doğrudan hamilin halefi olmasından gelmektedir. Yani ilgili aval veren kişi senetten doğan haklara değil hamilin haklarına halef olmaktadır. Ancak her durumda senedin kambiyo senedi vasfında olması ve TTK m. 749'a göre zamanaşımı süresi içerisinde olması, en azından asıl borçlu ve onun lehine aval verenin sorumluluğu yoluna gidebilmek için gereklidir.

Aval veren kişi vadeden önce yapmış olduğu ödemelerde başvuru hakkını kullanabilmek için vadeyi bekler[694]. Çekte ise bir asıl borçlu bulunmadığı için, ödeme yapmaması gerekirken senet bedelini ödeyen aval veren, ödemenin bütün riskini üzerinde taşır. Bilhassa ibraz edilmeyen ve karşılıksız işlemi yapılmayan yahut protesto düzenlenmeyen çekin bir aval veren tarafından ödenmesi, senetteki tüm kambiyo taahhütleri sona erdiği için TTK m. 732 sebepsiz zenginleşme talebi dışında bütün taleplerini imkânsız kılar. Böyle bir durumda çekin lehtarının ayrıca temel ilişkiye dayanarak düzenleyenden talepte bulunabilmesi mümkün olsa da, bu hak çekin düzenlenmesine temel olan ilişkide taraf olmayan herhangi bir aval veren tarafından ileri sürülemez.

[693] Senet dışı teminat kaydının bir şahsi def'i olduğuna ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 1, II.A.2.d.
[694] Domaniç, s. 199; İpekçi/ İlbuldu, s. 38.

Ödeme yapan aval verenin, başvuru hakkını kullanabilmesi için ödeme yaptığı hamilden veya usulünce ödeme yaptığı diğer başvuru borçlusundan senedi iktisap etmiş olmalıdır. Zira aval verenin TTK m. 702/3'e göre kendisine karşı sorumluluğu bulunanlara yönelebilmesi için, iktisap ettiği senedi ilgilisine ibraz da etmelidir. Aval veren tarafından kendisine senet ibraz edilmeyen bir başvuru borçlusu doğal olarak ödeme yapmaktan kaçınacaktır. Bu açıdan aval verenin senet karşılığı ödeme yapması ve ibraz karşılığı başvuruda bulunması, onun açısından hak olmaktan ziyade yükümlülüktür. Aynı zamanda senette kısmi aval vermiş bir kişinin de ödeme yapması mümkün olmakla birlikte, kısmi aval verenin yaptığı ödemenin hamilin alacağını tam olarak karşılayamadığı düşünülürse, hamilin senedin zilyetliğini aval verene geçirmesi de beklenemez. Kısmi aval verenin ödeme yaptığı hallerde, senedi iktisap etmeden nasıl diğer başvuru borçlularına yönelebileceğine ilişkin TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda daha önce de açıkladığımız üzere; aval veren kişinin bir yandan ödemeyi senet üzerine yazdırması ve makbuz talep etmesi, diğer yandan bu haliyle senedin ve protestonun onaylı suretini talep etmesi gerekir.

C. Bir Savunma İmkânı Olarak Def'iler

1. Def'i Kavramı, Kambiyo Senetlerinde Def'iye İlişkin Kanuni Düzenlemeler ve Def'i Sınıflandırmaları

Def'i borçlunun, alacaklının hakkının bulunduğunu kabul ettiği, ancak özel sebeplere dayanarak borcu ifa etmekten kaçınma imkânı veren bir haktır[695]. İtiraz ise alacaklının hakkının hiç doğmadığının veya doğsa bile artık mevcut olmadığının veya sona erdiğinin ileri sürülmesidir[696]. Kıymetli evrak hukukunda yer alan def'i kavramı ise medeni hukukta yer alan her iki kavramı da kapsayan[697]; dolayısıyla ileri süren kişinin, hak doğsa bile taahhüdünü yerine getirmemek için geçerli sebebinin bulunduğu veya hakkın artık kendisine karşı ileri sürülemeyeceği temelinden hareketle, borcu ifa etmeme hakkı olarak ifade edilebilir.

[695] Bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 40.
[696] Bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 40.
[697] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 215-216; Poroy/ Tekinalp, s. 101; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 59-60; Kendigelen/ Kırca, s. 86; Yılmaz, Lerzan, s. 137-138; Pulaşlı, s. 71; Çamoğlu, Ersin, "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 35, S. 3, Ankara, 2019, s. 6.

Kıymetli evrak hukukunda def'ilere ilişkin kanuni düzenlemeler genel başlık olarak hamile yazılı senetlerde TTK m. 659, emre yazılı senetlerde TTK m. 825 ve özel bir düzenleme olarak TTK m. 687'de bahsedilmektedir. Bu düzenlemeler haricinde, nama yazılı senetler TTK m. 647 gereğince zilyetliğin devri ve yazılı devir beyanı ile devredilebileceklerinden dolayı, nama yazılı senetlerde def'iler hususunda TTK m. 687/2'de göz önünde tutularak ayrıca TBK m. 188'in uygulanması gerekir. Avale ilişkin TTK m. 702/2'de ise dolaylı olarak aval verenin sahip olduğu def'ileri ilgilendirmektedir.

Kıymetli evrakta def'iler öğretide farklı unsurlar değerlendirilerek sınıflandırılmaktadırlar[698]. Öğretide yer alan eserlerden de faydalanarak çalışmamızda def'iler, TTK m. 659, TTK m. 687 ve TTK m. 825'te yer alan kanuni unsurlar kapsamında; senedin geçersizliğine ilişkin def'iler, senet metninden anlaşılan def'iler ve şahsi def'iler olmak üzere üç başlıkta ele alınacak olup[699], avale ilişkin def'iler hakkındaki açıklamalarda bu ayrımdan faydalanılacaktır. Bu ayrım haricinde, öğretide, faydalanılmak istenen def'inin ileri sürülebileceği kişiye göre mutlak def'i/nıspi def'i ayrımı da bulunmaktadır.

2. Aval Verenin Sahip Olduğu Def'i İmkanları

İster asıl borçlu lehine aval verilmiş olsun isterse de başvuru borçlularından biri lehine aval verilmiş olsun, hamilin aval verene başvurması halinde; aval verenin öncelikle TTK m. 646/2 gereği senedin meşru hamilinin kim olduğunu araştırması, ardından yetkili hamil olduğu anlaşılan kişiye taahhüdü çerçevesinde ödeme yapması gerekir. Aval verenin araştırma yükümlülüğü yalnızca TTK m. 646 kapsamında gerçekleşmez. Aval verenin; senedin türüne göre bulunması zorunlu unsurları incelemesi, vadeye göre süresinde talepte bulunup bulunmadığına bakması ve ödeme yapması halinde tekrar

[698] Öğretide yer alan sınıflandırmalar hakkında bkz. Yılmaz, Lerzan, s. 178-179. Günümüzde çoğunlukla yapılan bu üçlü sınıflandırmaya ilişkin 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin görüşmeleri sırasında taslak metinde yer alan ve görüşmelerden sonraki nihai metinde yer verilmeyen düzenlemeden bahsetmemiz faydalı olacaktır. Yer yer madde numaraları değişen bu düzenlemede, sorumlu olan kişinin hamile karşı ileri sürebileceği def'iler dört başlıkta ele alınmıştır. Buna göre def'iler; a) Hamile karşı sahip olduğu şahsi def'iler, b) Senedin içeriğindeki ihmallerden/eksikliklerden kaynaklanan def'iler, c) Sözleşme hükümlerinde veya ulusların hukuk sistemlerindeki gönderme yapılan hükümlerde yer alan def'iler, d) İmza atan kişinin kendi ehliyetsizliğinden kaynaklanan def'iler şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak ilgili düzenlemenin hem 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi'nde hem de 1930 ve 1931 tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku'nda yer almadığını belirtmemiz gerekir. Bkz. **International Conference on Bill of Exchange: Message From the President of the United States**, 61st Congress 3rd Session, Document No:768, 1910, s. 159 (Google Books).

[699] Benzer sınıflandırmalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 218-243; Kendigelen/ Kırca, s. 91; Pulaşlı, s. 71.

ödeme yapmasını gerektirecek yahut esasen ödeme yapmasına hiç gerek olmadığını ortaya koyacak diğer başkaca halleri de araştırması gerekir. Bu sayede hamil senetteki bedel için kendisine yöneldiği zaman, yaptığı araştırma neticesine dayanarak ödeme yapmadan kaçınabilecektir. Aval verenin sahip olduğu def'i hakkı da esasen araştırma yapma yükümlülüğünün doğal bir sonucunu oluşturur.

a. Taahhütlerin Geçersizliğine İlişkin Def'iler

i. Genel Olarak

TTK m. 659/1 ve TTK m. 825'te yer alan bir def'i sınıflandırması olan senedin geçersizliğine ilişkin def'iler kavramı, dar anlamda yorumlanarak bakıldığı zaman senede ilişkin bir geçersizlik halinden bahsettiği izlenimi vermektedir. Ancak öğretide, kanunda yer alan "*senedin geçersizliğine ilişkin*" düzenlemesi bazı yazarlar tarafından haklı şekilde eleştirilmiştir. Nitekim ilgili düzenleme sanki senedin geçersizliğine sebebiyet veren hallerden (örneğin TTK m. 671/1-h'ye göre düzenleyenin imzasının bulunmamasından) bahsedildiği izlenimi vermektedir. Oysa düzenleyenin imzasının yer almaması esasen senedin metninden anlaşılan def'iler kapsamında yer almakta olup, "*senedin geçersizliğine ilişkin*" defiler sorumluluğu oluşturan irade beyanına ilişkin geçersizlik kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla "*senedin geçersizliğine ilişkin*" düzenlemesinin, esasen senedi geçersiz hale getirebilecek eksiklikler olarak değerlendirilmemesi, senetten anlaşılamayan ve "*taahhütlerin geçersizliğine ilişkin*" bir eksiklik olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir[700].

Taahhütlerin geçersizliğine ilişkin def'iler tanımlanırken öğretide görünüşe itimat ilkesinden kavramsal olarak faydalanılmaktadır[701]. Senetteki borcun hukuki görünüşünün ortaya çıkmasında imza sahibinin bilinçli ve bağımsız iradesi mevcutsa, kural olarak imza sahibi bu borçtan mesuldür ve bu durumu taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri süremez[702]. Senetteki hukuki görünüş imza sahibinin bilinçli

[700] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 220; Poroy/ Tekinalp, s. 100; Domaniç, s. 153-154; Yılmaz, Lerzan, s. 199-202; Kendigelen/ Kırca, s. 93; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 66.
[701] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 221; Kendigelen/ Kırca, s. 103; Yılmaz, Lerzan, s. 394; Poroy/ Tekinalp, s. 100.
[702] Ancak poliçelerde TTK m. 686/2 bonolarda TTK m. 778/1-a atfıyla TTK m. 686/2 ve çeklerde TTK m. 792 gereği, senet kötü niyetle iktisap edilmişse veya iktisapta ağır kusur varsa, bu durum kötü niyetli hamile karşı ileri sürülebilir. Bahsi geçen düzenlemelere göre kötü niyetli iktisap veya iktisapta ağır kusurun ileri sürülmesi haricinde ayrıca taahhüdün geçersizliğinin ileri sürülmesi söz konusu değildir.

ve bağımsız iradesinden kaynaklanmamışsa, başka bir deyişle hukuki görünüş mevcut olmakla birlikte bu görünüş tarafların anlaşmasıyla oluşmamışsa veya irade bulunmuyorsa yahut hükümsüzse imza sahibi borçtan mesul değildir[703]. Mevcut durum avale uygulandığı zaman; avalin hukuki görünüşü aval veren tarafından bilinçli bir şekilde ve sonuçları anlaşılarak gerçekleştirilmemişse, aval verenin iradesiyle ortaya çıkmayan bu avalden sorumlu tutulmamalıdır.

Geçersizliğe ilişkin def'ilerin senet üzerinden anlaşılamaması, aval verenin bu def'ileri kullanabilmesi için kural olarak geçersizliğin senet üzerindeki aval taahhüdüyle veya buna bağlı haklarla alakalı olmasını gerektirir. Lehine aval verilen kişinin veya aval verene karşı sorumluluğu bulunan bir senet borçlusunun hamile karşı sahip olduğu taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'inin, öğretide aval veren tarafından hamile karşı ileri sürülemeyeceği kabul edilmektedir[704]. Gerçekten aval veren kişinin, aval verilenin ileri sürebileceği geçersizlik def'isini ileri sürebilmesi mümkün olmamakla birlikte, senette veya aval verilenin taahhüdünde tahrifat yapılması halinde bizce bu durum dolaylı olarak aynı zamanda aval verenin taahhüdünün kapsamını genişletiyorsa, aval veren açısından da mevcut hukuki durum taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri sürülebilmelidir[705]. Aval verenin bizzat sahip olduğu taahhüdün geçersizliğine ilişkin ilişkin bir def'inin ise diğer senet borçluları tarafından ileri sürülebilmesi mümkün

Söz konusu halde, öğretide TTK m. 659/2, TTK m. 825/2 ve TTK m. 687 yerine TTK m. 686/2 ve TTK m. 792'nin uygulanmasının gerektiği hakkındaki görüşler için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 222; Kendigelen/ Kırca, s. 108-110.

[703] Temel borç ilişkisinden kaynaklanan def'iler kavramının yukarıdaki açıklamamızla karıştırılabilme ihtimali bulunmakla birlikte, temel ilişkiden kaynaklanan def'iler şahsi def'iler kapsamında değerlendirilen ve senetteki borcun geçerliliği ile ilgisi bulunmayan yapıdadır.

[704] Bkz. Domaniç, s. 197-198; Arslanlı, s. 102; Doğanay, s. 1920; Güral, s. 463; Odman Boztosun, s. 62; İpekçi/ İlbuldu, s. 45. Taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'inin, kimin kişiliğinde doğmuş ise yalnızca onun tarafından ileri sürülebileceğine ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 67. Senedin hükümsüzlüğünden veya metninden doğan def'ilere hem aval verilenin hem de aval verenin dayanabileceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Tekil, s. 151.
Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu doğrultuda olup örnek kararlar için bkz. Y. 12. HD, T. 30.5.2017, E. 2016/16001, K. 2017/8360 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval veren, lehine aval verilenin ileri sürebileceği ve senedin şekline dair olanlardan başka geçersizlik sebeplerini def'i veya itiraz olarak alacaklıya karşı ileri süremez*…"; Y. 19. HD, T. 3.6.2020, E. 2017/5433, K. 2020/781 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *aval verenin lehine aval verilenin ileri sürebileceği ve senedin şekline ilişkin olanlardan başka geçersizlik sebeplerini defi veya itiraz olarak alacaklıya karşı ileri süremeyeceği*…".

[705] Tahrifat halinde aval verenin de bu durumu ileri sürebileceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.a.ii.d).

değildir. Taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'iler, iyi niyetli hamiller de dâhil olmak üzere herkese karşı ileri sürülebilir[706].

ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar

a) Yetkisiz Temsil Def'i

Aval verenin taahhüdün geçersizliğine ilişkin sahip olduğu ilk def'i imkânı, temsil yetkisi bulunmayan kişinin veya temsil yetkisi bulunmakla birlikte aval taahhüdü gerçekleştirebilme yetkisi bulunmayan kişinin, buna rağmen aval veren adına taahhütte bulunması durumunda ortaya çıkar. Senetteki hukuki görünüş, aval verenin taahhüde ilişkin iradesinin bulunmaması sebebiyle ona yüklenemez. TTK m. 678 kapsamında temsil yetkisi olmayan yahut temsil yetkisi olmakla birlikte temsil yetkisini aşan[707] kişi, gerçekleştirdiği avalden dolayı bizzat sorumlu olur. Dolayısıyla hamilin, iradesi bulunmadığı halde adına aval gerçekleştirilen kişiye başvurması halinde, aval veren olarak adı geçen kişinin bu durumu bir def'i olarak ileri sürebilmesi mümkündür. Başka bir anlatımla, avaldeki hukuki görünüşün ortaya çıkmasında aval verenin bilinçli ve bağımsız iradesinin bulunmaması ve avaldeki teslim sözleşmesinin aval verenin rızası dışında gerçekleşmesi sebebiyle imza aval vereni bağlamaz. TTK m. 677 imzaların bağımsızlığı ilkesi kapsamında, aval verenin iradesi olmadan onun adına imzalanmış ve bu sebeple de onu bağlamayan imza, diğer imzaların geçersizliğine sebebiyet vermez. Aval taahhüdünü gerçekleştiren kişinin, aslında temsil ilişkisi olmakla birlikte herhangi bir temsilden bahsetmeden imza atmış olması halinde TTK m. 678 uygulama alanı bulmaz, imzayı atan kişi avali gerçekleştiren kişi olarak sorumlu olur[708]. Söz konusu def'i aval taahhüdünde yalnızca aval verenin sahip olduğu bir imkân olup, ayrıca iyiniyetli

---

[706] Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 221; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 66; Yılmaz, Lerzan, s. 201-202. Öztan, çalışmamız kapsamında taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i olarak sayılan hallere ilişkin bu şekilde bir açıklama yapmış olup, kendi eserinde taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i kısmında bahsettiği diğer hallerin (örneğin hata) herkese karşı ileri sürülebilmesi hususunu özel olarak ele almıştır. Bu açıdan, yazarın taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i kısmında bahsettiği diğer haller, taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i kapsamında bahsetmediğimiz müddetçe çalışmamızda şahsi def'i kapsamında ele alınacaktır. Nitekim Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya'da bahsettiğimiz halleri kişisel olmayan nıspi def'iler kapsamında, Yılmaz ise şahsi def'i kapsamında incelemektedir. Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 70; Yılmaz, Lerzans. 214-215.
Genel olarak geçersizlik def'ilerinin, senedi iyi niyetle iktisap eden kişiden devralanlara karşı ileri sürülememesi gerektiğine ilişkin karşı görüş için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 109.

[707] Temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine aval vermesi halinde olayın özellikleri incelenmeli, eğer temsilci temsil olunanı bilinçli şekilde istismar ediyorsa temsil yetkisini aştığı kabul edilmelidir.

[708] Bkz. Bölüm 1, II.D.2.

olunmasının bir önemi bulunmadan herkese karşı ileri sürebilir[709]. Aval verilen kişinin yetkisiz temsile ilişkin TTK m. 678'den faydalandığı hallerde, aval veren kişi aval verilenin sahip olduğu bu def'iyi ileri süremez.

b) Ehliyetsizlik Def'i

TTK m. 670'e göre sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişinin kambiyo senedi ile de borçlanabileceğinden bahsedildiği için, ehliyeti olmadan aval veren kişinin aval taahhüdü sebebiyle sorumluluğu bulunmamaktadır. Ehliyetsiz olarak aval verilmesi halinde, avalde bulunması gereken teslim sözleşmesi mevcut olmakla birlikte imza aval vereni bağlamamaktadır. Aval verenin ehil olmadan attığı imza sebebiyle kambiyo senedinin geçersiz olduğu ileri sürülemediği gibi, TTK m. 677'ye göre diğer imzaların geçerliliği de bundan etkilenmemektedir. Aval verilen kişinin ehliyetinin bulunmaması halinde bu durum aval veren tarafından bir def'i olarak ileri sürülemez[710]. Söz konusu def'i yalnızca aval verenin sahip olduğu bir imkân olup, ayrıca iyiniyetli olunmasının bir önemi bulunmadan herkese karşı ileri sürebilir[711].

c) Sahtelik Def'i

Senette aval veren sıfatı bulunan kişinin avale ilişkin imzasının sahte olması halinde, hukuki görünüşü oluşturan kişi senette aval veren olarak görünen kişi olmadığından, aval veren kişi bu durumu taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri sürebilir[712]. Başka bir anlatımla, avalde bulunması gerekli teslim sözleşmesinin mevcut olmaması sebebiyle, hukuki görünüşte var olan imza aval vereni bağlamaz. İmzanın sahte olduğunun ortaya konması ispat hukukunu ilgilendirmekle birlikte, sahtelik HMK m. 208-211 düzenlemelerine göre incelenir. Aval verenin imzasının sahte olması hali yalnızca aval veren tarafından ileri sürülebilir. Aval veren ayrıca şartları oluşmuşsa İİK m. 170/4'e göre kendi aleyhine senedi kötü niyetli olarak takibe koyan kişiden tazminat isteyebilir. Aval veren sahte imzayı herkese karşı def'i olarak ileri sürebilse de, tazminat açısından takibi yapan hamilin sahte imzadan haberinin olması

[709] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 221; Yılmaz s. 201-202; Demirkapı, Aval, s. 178.
[710] Aval verilenin hukuki ehliyetinin bulunmaması halinde bu durumun aval veren tarafından da ileri sürülebileceğine, aksini ispatın hamilin yükümlülüğü olduğuna ilişkin karşı görüş için bkz. Sengir, s. 39.
[711] Ehliyetsizliğin genel olarak taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i olduğuna ilişkin bkz. Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 221; Yılmaz, Lerzan, s. 201-202; Poroy/ Tekinalp, s. 103; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 67; Kendigelen/ Kırca, s. 105.
[712] Sahte imzanın isnat def'ileri kapsamında değerlendirilmesi hakkında bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 97.

gerekir. Yargıtay'da görülmüş, senedi düzenleyen kişinin kendi imzasını atarak aynı zamanda aval verenin imzasını da taklit ederek lehtara teslim ettiği senetlere ilişkin davada, senetlerin sonradan başkalarına ciro edilmesi halinde cironun yapıldığı tarihte senedi devralan kişinin sahteliği bilmesinin, defi'yi ileri sürme açısından olmasa bile tazminat için öncelikli incelenmesi gereken husus olduğunu belirtmiştir[713]. TTK m. 677'ye göre, aval verenin imzasının sahte olması halinde diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez. Aval taahhüdünde sahtelik def'i yalnızca aval verenin sahip olduğu bir imkân olup, ayrıca iyiniyetli olunmasının bir önemi bulunmadan herkese karşı ileri sürebilir[714].

Aval verilen kişinin imzasının sahte olması halinde avalin hukuki konumundan da kısaca bahsetmek gerekir. İmzanın sahte olması, sahte de olsa aval verilene[715] atfedilebilecek bir imzanın şeklen mevcut bulunması ve TTK m. 677 imzaların bağımsızlığı ilkesi gereği, aval verenin taahhüdünün geçersizliğine sebebiyet vermez[716]. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 2018 tarihli avalde eş rızası hakkındaki bir uyuşmazlığa ilişkin hüküm tesis ettiği kararında, aval verilenin imzasının sahte olması halinde de aval verenin sorumluluğunun devam edeceğini belirtmiştir[717]. 19. Hukuk

[713] Bkz. HGK, T. 7.2.2019, E. 2017/19-1645, K. 2019/79 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020). Kararı kısaca ele almakla birlikte ayrıca bahsetmemiz gerekir ki; ilgili kararda aval imzasının aval verene ait olmadığı, imzanın düzenleyen tarafından atılıp senedin lehtara verildiğinin tespiti dışında, senedin lehtarının aynı zamanda senedi ciro ile devralan davalı şirketi münferiden temsil etme yetkisine sahip olduğu hususu üzerinde tartışma dönmektedir.

[714] Öztan Kıymetli Evrak Hukuku, s. 221; Yılmaz, Lerzan, s. 209; Demirkapı, Aval, s. 178.

[715] Bu anlamda aval verilenin senet üzerindeki konumunun bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan aval verilen kişinin taahhüdünün şekle ait noksanlıkla mı yoksa başka bir sebeple mi geçersiz olduğudur.

[716] Öğretideki genel görüş bu doğrultuda olmakla birlikte Arslanlı sahte imzanın bir nevi şekil noksanı olduğunu belirterek, aval verenin imzasının sahte olması halinde bunun aval veren tarafından TTK m. 702/2 kapsamında ileri sürülebileceğine işaret etmektedir. Bkz. Arslanlı, s. 102.
Aval verilenin imzasının sahte olması halinde bu durumun aval veren tarafından da ileri sürülebileceğine, aksini ispatın hamilin yükümlülüğü olduğuna ilişkin karşı görüş için bkz. Sengir, s. 39.

[717] Bkz. Y. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Lehine aval verilenin mevcut olmaması, ehliyetsiz olması ya da imzasının sahte olması hâlinde de aval verenin sorumluluğu devam eder*...".

Dairesi'nin verdiği 2019 tarihli karar[718] ve 12. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu farklı tarihli kararlar[719] da içtihadı birleştirme kararı ile aynı doğrultudadır.

Aval verilen kişinin imzasının sahte olması ile aval verilen kişiye atfedilebilecek bir imzanın bulunmaması birbiriyle karıştırılmaması gereken hususlardır. Sahtelik halinde aval verilen kişiye yüklenemeyen mevcut bir hukuki görünüş varken imzanın bulunmaması halinde herhangi bir hukuki görünüş dahi bulunmamaktadır. Örneğin bonoda, aval verilen konumundaki düzenleyen kişinin imzasının bulunmaması halinde, bu durum aynı zamanda senet metninden anlaşılan bir def'i kapsamında yer alır ve aval taahhüdünü geçersiz hale getirir[720].

Dolayısıyla hukuki görünüş olarak düzenleyene atfedilebilecek bir imza mevcut olmadığından TTK m. 671/1-h, TTK m. 776/1-g ve TTK m. 780/1-f gereği senedin kambiyo senedi vasfında olmadığı kabul edilmelidir. Bu durumdaki senette aval veren kişinin taahhüdü ise geçerli bir kambiyo senedi mevcut olmadığı için sorumluluk doğurmaz. Poliçede muhatap lehine bu şekilde aval verilmesi halinde ise, poliçenin kabulü ihtiyari olduğundan ve kabulün yer almaması poliçeyi kambiyo taahhüdü

[718] Bkz. Y. 19. HD, T. 3.2.2020, E. 2018/3855, K. 2020/223 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *dava konusu bonoda hem aval veren hem de keşideci adına atılmış iki ayrı imzasının bulunduğu, aval nedeniyle aval veren kimse şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı bono batıl olsa dahi, aval verenin taahhüdünün geçerli olduğu, bono üzerindeki imzanın keşideciye ait olmamasının davacı avalistin borçtan sorumluluğuna etkisi bulunmayacağı, ayrıca davalı ...'ın bonoda yetkili son hamil olması nedeniyle iyi niyetli üçüncü kişi konumunda olduğu, keşideci ile lehtar arasındaki şahsi def'ilerin davalıya karşı ileri sürülemeyeceği dikkate alınarak bu hususta davanın reddine, davalı ...'ın tazminat talebinin reddine karar verilmiş olup, hüküm davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre*…".

[719] Bkz. Y. 12. HD, T. 28.9.2015, E. 2015/11013, K. 2015/22083 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda, lehine aval verilen keşideci imza itirazında bulunmuş olup, keşidecinin borcu bulunmasa ve hatta imzası sahte olsa dahi keşideciye atfen atılı bulunan bir imza bulunduğundan aval veren ... borçtan sorumludur*…"; Bkz. Y. 12. HD, T. 20.2.2015, E. 2015/2959, K. 2015/3404 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İmzaların istiklali olarak adlandırılan bu ilke gereği, lehine aval verilenin imzası onu bağlamasa dahi aval veren, imzası nedeni ile sorumlu olur. Ancak bu durum sahibini bağlayıcı olmasa da şeklen bir imzanın mevcut olması hali için geçerlidir. Şikayete konu takibin dayanağı olan senette ise, bononun zorunlu unsurlarından olan düzenleyenin şeklen de olsa bir imzası yer almamaktadır*…"; Y. 12. HD, T. 20.2.2017, E. 2016/11207, K. 2017/2182 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Yukarıda belirtilen bu hükümler gereğince keşideci imzasının sahte olsa bile aval veren ve lehtar sıfatı ile çeki imzalayan şikayetçilerin çekten doğan sorumlulukları imzaların istiklali ilkesi gereğince devam eder*…"; Y. 12. HD, T. 2.5.2019, E. 2018/212, K. 2019/7633 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *İmzaların istiklali olarak adlandırılan bu ilke gereği, lehine aval verilenin imzası onu bağlamasa dahi aval veren, imzası nedeni ile sorumlu olur. Ancak bu durum sahibini bağlayıcı olmasa da şeklen bir imzanın mevcut olması hali için geçerlidir*…".

[720] Aval veren kişinin, düzenleyen yerine aynı imzayı atması halinde bu durumun aval verenin düzenleyen kapsamında sorumluluğuna yol açabileceğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.iv.b).

olmaktan çıkarmasa bile, hukuki görünüş itibariyle muhataba atfedilebilecek bir kabulünün bulunmaması sebebiyle muhatap lehine aval verenin taahhüdü geçersizdir.

d) Tahrifat Def'i[721]

TTK m. 748, senet metninde değişiklik yapılması halinde, değişmiş olan metnin yeni halinden önce imza atanlar ile sonra atanlar arasında bir ayrıma gitmiştir. Söz konusu hüküm senette tahrifat yapılmasına ilişkin olup, senede koyduğu taahhüt değişikliğe uğrayan kişi de bunu herkese karşı taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri sürebilir. *Taahhüdünde tahrifat yapıldığını* ileri süren aval veren, tahrifatın kendi taahhüdünün kapsamını genişletiyor olması hallerinde, örneğin bedele ilişkin[722], lehine aval verilene ilişkin[723] ve kayıtlara ilişkin[724] olmak üzere, çeşitli şekillerde bu def'iyi herkese karşı ileri sürebilir. Aval verenin taahhüdünde oluşan tahrifata ilişkin def'iden yalnızca aval verenin kendisi faydalanabilir.

Aval taahhüdünde değil de *senet metninde tahrifat yapılmış olması* halinde[725], aval veren kişi TTK m. 748 gereğince bu durumu herkese karşı[726] bir def'i olarak ileri

[721] Çalışmamız kapsamında aval vereni ilgilendiren tahrifat def'i; aval verenin taahhüdünde tahrifat ile aval verilenin taahhüdünde ve senet metninde tahrifat yapılması şeklinde iki başlıkta incelenecektir.

[722] 10.000 TL bedelli bir poliçede düzenleyen lehine 3.000 TL ile sorumlu olmak üzere kısmi aval veren kişinin taahhüdü, 3 rakamının 8 yapılması suretiyle 8.000 TL'ye dönüştürülerek tahrifata uğrayabilir. Böyle bir halde senette 8.000 TL'lik aval vermiş gibi görünen kişi, TTK m. 748 gereğince yalnızca 3.000 TL'lik kısımla sorumlu olduğunu bir def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir.

[723] Aval veren kişinin açıkça bir başvuru borçlusu lehine aval vermiş olduğu bonoda, lehine aval verilene ilişkin açıklama silinerek tahrifata uğratılabilir ve aval verenin TTK m. 701/4'e göre düzenleyen lehine aval vermiş olması sağlanabilir. Bu durum özellikle hamilin protesto çekme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde önem arz eder. Nitekim daha evvel bahsedildiği üzere, ödememe üzerine protesto çekmesi gerekirken bunu yapmayan hamil hem başvuru borçlularına hem de bu kişiler lehine aval verenlere karşı başvuru hakkını kullanamazken asıl borçlular ve bu kişiler lehine aval verenlere yönelebilmek için protesto çekilmiş olmasına gerek yoktur. Bu sebeple; ödememe üzerine protesto çekmemiş olan hamilin, esasen ilgili aval verene başvuramayacak iken tahrifat sayesinde protesto çekmesine gerek olmadan başvurabilme imkânına sahip olması, aval veren tarafından geçerli bir sebep olarak kullanılabilecektir.

[724] Temsilci sıfatıyla ve usulüne uygun olarak gerçekleştirilen avalde, temsile ilişkin kayıtların başkası tarafından silinmesi tahrifat kapsamında değerlendirilir. Esasen temsilci olmakla birlikte taahhüt açıklaması tahrif edilen ve sadece imzası kalan kişi, bunun neticesinde bilhassa senedin ön yüzündeki bu şekildeki bir imza sebebiyle, TTK m. 701/3 gereğince aval veren konumunda olur. Dolayısıyla ilgili kişinin bu def'iyi ileri sürmesi aynı zamanda onun hukuki yararınadır. Yine senede şahit sıfatıyla imza atan kişi açısından da bu açıklamalarımız aynı şekilde geçerlidir.

[725] TTK m. 680'e göre poliçenin (ayrıca TTK m. 778/1-f atfıyla bonoların ve TTK m. 818/1-c atfıyla çeklerin) açık bir şekilde düzenlenebilmesi mümkün olup avalin açık senet üzerinde gerçekleştirilmesi halinde, aval veren kişi senedin tarafların anlaşmasına aykırı olarak doldurduğunu ileri sürebilme hakkı bulunmamaktadır. Nitekim bu yöndeki bir iddia şahsi def'i kapsamında yer almakta, açık poliçenin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiası tahrifat kapsamında değerlendirilmemektedir. Y. 19. HD, T. 13.2.2019, E. 2018/899, K. 2019/839 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Mahkemeleri kısımlarının sonradan doldurulduğu iddia edilmiş olup, sonradan doldurma iddiası imzası inkar edilmeyen senedin TTK'nın 680. maddesi gereğince zaten düzenlenmesi mümkün olduğundan davacıların bu iddialarının tahrifat olarak nitelendirilemeyeceği*…".

[726] Tahrifatın herkese karşı ileri sürülebilen bir hal olduğuna ilişkin genel açıklama için bkz. Y. HGK, T. 21.9.1977, E. 1976/11-3343, K. 1977/743 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Senette tahrifat, senette sahtelik, senedin geçerliliğine ilişkin bir iddiadır. Böyle bir iddia ise senedin lehtarına karşı olduğu gibi, iyi niyetli dahi olsa senedi elinde bulunduran herkese karşı ileri sürülebilir*…"; 19. HD, T. 28.5.2001, E. 2001/235, K. 2001/4109

sürebilecektir. Örneğin, düzenleyen D'nin 40.000 TL olarak ve yazıyla miktar hanesini boş bırakarak lehtar L'ye verdiği bir bonoda, A'nın bono teslim edilmeden veya teslim edildikten sonra bu miktara göre D lehine tam aval taahhüdü gerçekleştirmiştir. L avalden de sonra senette tahrifat yapak senet bedelini 140.000 TL yapmış ve yazıyla miktar hanesi de buna göre doldurmuşsa, tek bir tahrifat eylemiyle birden fazla kişinin senetteki taahhüdünün kapsamını artırmıştır. Tahrifatın ispatlanmış olması halinde; her ne kadar TTK m. 676/1 rakam ve yazı arasında fark olması halinde yazı ile gösterilen bedele itimat gösterse de, TTK m. 748 öncelikli olarak uygulanacak ve hem D hem de A senetteki eski bedele göre sorumlu olacaktır[727]. Aval veren kişinin TTK m. 748'den faydalanmasındaki amaç; tahrifat sebebiyle tamamen sorumsuz olduğunun tespiti değil, tahrifat öncesi senedin hukuki konumuna göre sorumlu olduğunun tespitidir. TTK m. 748 vasıtasıyla senedin önceki halinden sorumlu olduğuna hükmedilen aval veren hakkında, senedin önceki halinin ayrıca kambiyo senedi vasfı taşımadığı mahkemece tespit edilebiliyorsa veya başka bir sorumluluktan kurtulma halinin bulunduğu ileri sürülüyorsa, bu durum dikkate alınarak karar verilmelidir. Örneğin neyin teminatı olduğu belirtilerek düzenlenen bir çek, kayıtsız ve şartsız bir havaleyi içermediğinden dolayı teminat senedi olarak

(www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Senette tahrifat, senedin geçerliliğine ilişkin bir iddiadır. Böyle bir iddia ise senedin lehdarına karşı olduğu gibi iyiniyetli dahi olsa senedi elinde bulunduran herkese karşı ileri sürülebilir…*"

[727] Nitekim Yargıtay'ın da, benzer durumda TTK m. 676/1'in değil TTK m. 748'in öncelikli olarak uygulanacağına ilişkin yerleşik kararları bulunmaktadır. Bkz. Y. 11. HD, T. 4.2.1987, E. 1986/6874, K. 1987/550 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *TTK.nun 588. maddesine göre, senet bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilir ve iki bedel arasında fark bulunursa yazı ile gösterilen bedele itibar olunur. Bu hükmün uygulanabilmesi için senedin borçlu tarafından doldurulup tedavüle çıkarılması lazımdır. Olayda ise davalı, davacı ile aralarındaki ticari ilişki sebebiyle senedin kendisine boş olarak verildiğini ve kendisi tarafından miktar hanelerinin doldurulmuş olduğunu kabul ve beyan etmiş bulunmaktadır. Davacı ise senedi davalıya verirken rakamla miktar hanesinin 11.925 lira olarak doldurulduğunu ancak yazı ile miktar hanesinin açık bırıkaldığını ileri sürmüştür. Dosyada mevcut 30.5.1985 tarihli bilirkişi raporunda senedin rakkamla miktar hanesinin önce 11.925 lira olarak yazılmış olduğu ve sonradan baş tarafa 2 rakamı eklenerek 211.925 lira şekline dönüştürüldüğü, yazı ile miktar hanesinin ise daha sonra doldurulduğu belirtilmiştir. Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre bu durumda yani rakamla miktar hanesinde tahrifat yapıldığı ve yazı ile miktar hanesinin ise hamil tarafından doldurulduğu hallerde TTK.nun 588. maddesinin uygulanacağı ve senedin tahrifattan önceki miktar için geçerli sayılması gerektiği açıklığa kavuşturulmuş bulunmaktadır…*"; Y. 19. HD, T. 24.2.2003, E. 2002/4419, K. 2003/1367 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *TK'nin 690. maddesi aracılığıyla bonolarda da uygulanması gereken 588/1. maddesindeki ""iki bedel arasında fark bulunması halinde yazı ile gösterilen bedele itibar olunacağı"" kuralının uygulanabilmesi için senedin borçlu tarafından doldurulup tedavüle çıkarılması lazımdır. Rakamla miktar hanesinde tahrifat yapıldığı ve yazı ile miktar hanesinin ise hamil tarafından doldurulduğu hallerde TTK'nin 588. maddesi uygulanamaz ve senet tahrifattan önceki miktar için geçerlidir…*"; Y. 19. HD, T. 18.10.2016, E. 2016/2316, K. 2016/13431 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Dava imza inkarına dayalı olarak açılmış ise de daha sonra davacılar tarfından islah edilerek senette tahrifat iddiasına dayanılmıştır. Dava konusu senedin "4.000.000.000" rakamlı bölümünün "4" rakamının önüne "5" rakamı getirilmek suretiyle ekleme yapıldığı, el yazısı ile yazılan bölümde ise "ellidörtmilyar" yazılı olduğu bilirkişi raporu ile saptanmıştır. 6102 Sayılı TTK'nun 748. maddesi uyarınca el yazısı ile yazılmış olan bölüme itibar edilebilmesi için rakamla yazılı olan bölümde herhangi bir tahrifatın bulunmaması gerekir. Somut olayda senedin rakamla yazılan kısımda tahrifat olmasından dolayı el yazısı ile yazılan bölüme itibar edilemez…*"

kambiyo senedi vasfını taşımaz. İlgili çekte yer alan açıklamalı teminat kaydının tahrif edilmesi halinde; aval verenin TTK m. 748 kapsamındaki tahrifat iddiasının teknik inceleme neticesinde yerinde olduğuna hükmedilirse, senedin önceki hali aval veren açısından ayrıca senedin teminat senedi olduğuna ilişkin savunma olarak ileri sürülebilir. Benzer şekilde; düzenleme tarihi silinerek tahrifat yapılan bir bonoda, başvuru borçlularından biri lehine aval veren kişinin tahrifata ilişkin savunmasının teknik inceleme sonucunda yerinde olduğuna karar verilirse; TTK m. 748'e göre eski düzenleme tarihine göre sorumlu olan aval veren açısından TTK m. 702/1 ve TTK m. 749/2 gereğince zamanaşımı süresi dolmuşsa, aval veren tarafından zamanaşımına ilişkin bir savunma olarak ileri sürülebilir[728].

Tahrifat ve sahte imzanın birbirine yakınlaştığı durumlarda maddi olayın kendi şartları içerisinde incelenmesi bir zorunluluktur. Özellikle senetteki düzenlenme tarihinde değişiklik yapan ve değişikliğe geçerlilik kazandırabilmek için düzenleyen adına imza atan kişinin bu hareketinin dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Senetteki tahrifat tamamen karalanarak ve değiştirilerek değil de, taahhüt çizilip düzenleyen adına sahte imza atılarak da gerçekleştirilebilir. Bu durumda söz konusu unsurun çizilip sahte imza atılması aynı zamanda tahrifatın da ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Bu sebeple yetkili olmayan kişilerin kendisi veya başkası çıkarına hareket ederek, senet metninde yaptığı değişikliklere sahte imza atarak geçerlilik kazandırmaları; bizce TTK m. 677'ye göre sahte imza kapsamında değerlendirilerek diğer senet borçlularının ileri süremeyeceği bir hal olduğu söylenmemelidir. Aksine, düzenleme tarihinde TTK m. 748 gereğince tahrifat yapıldığı kabul edilerek, aval veren de dahil olmak üzere bu durumu ileri sürmede hukuki yararı olan herkesin ilgili tahrifat def'ini ileri sürebileceği, verilecek karar neticesinde tahrifat öncesi düzenleme tarihine göre sorumlu olacağı kabul edilmelidir. 12. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihatları da, düzenleme tarihinde tahrifat yapılması halinde tahrifatın çekin vasfını etkileyen bir husus olması sebebiyle düzenleyen dışındaki

[728] Y. 12. HD, T. 11.3.2013, E. 2012/34049, K. 2013/8411 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile yapılan takibe konu dayanak bononun ödeme tarihi bölümünde 15.01.2012 yazdığı yine senet metninde de vadenin "15 Ocak 2012" olarak yazıldığı görülmüştür. Ancak mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesinde senedin metin kısmında geçen vade tarihinin yıl kısmının 2011 iken 1 rakamının üzerinden gidilerek 2 haline getirildiği tespit edilmiştir. O halde senette tahrifattan önceki halinde 15.01.2012 ve 15 Ocak 2011 şeklinde çift vade olup yine 15 Ocak 2011 tarihi senedin keşide tarihi olan 01.01.2012 tarihinden öncedir. TTK.nun 690. maddesinin yaptığı yollama ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı yasanın 615/2 maddesi uyarınca senet bono vasfını taşımamaktadır*…".

tarafların da itirazda bulunmakta hukuki yararı olduğuna ve tahrifatın varlığının incelenmesi doğrultusundadır[729]. Düzenleme tarihindeki değişikliğin düzenleyen tarafından yapılıp yapılmadığı teknik inceleme neticesinde belirlenemiyorsa, düzenleyen borçlu lehine yorumlama yapılması ve tahrifattan önceki tarihin gözetilmesi gerekir[730]. Açıklamalar aval veren açısından değerlendirildiğinde, düzenleme tarihinin düzenleyenin isteği dışında ve onun adına sahte imza atılarak değiştirilmesi halinde, aval verenin de hukuki yararının bulunduğu gözetilerek tahrifatı ileri sürebilmesi mümkün olmalıdır. Nitekim tahrifat öncesinde sorumlu olunan gerçek tarih aval veren kişinin bir sorumsuzluk sebebi ileri sürmesine sebebiyet verebilir.

Senet metninden kaynaklanmayan tahrifatlar, kural olarak yalnızca taahhüdünde tahrifat bulunan borçlu tarafından ileri sürülebilir ve diğer borçluların ileri süremez. Ancak bu durumun tek istisnası ilgili kişi lehine bir aval verenin bulunmasıdır. Muhatap M'nin kısmi kabul beyanında tahrifat yapılması halinde, M lehine bir aval veren bulunmuyorsa kısmi kabule ilişkin tahrifat yalnızca M tarafından ileri sürülebilir[731].

---

[729] Bkz. Y. 12. HD, T. 16.11.2020, E. 2020/2358, K. 2020/9830 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda; takip dayanağı olan çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı iddiası keşideci tarafından ileri sürülmese dahi, çekin geçerliliği mutlak def'i mahiyetindeki bu iddiaya bağlı olduğundan muteriz borçlu (ciranta) tarafından alacaklı hamile karşı ileri sürülebilir...*"; Y. 12. HD, T. 15.1.2020, E. 2019/274, K. 2020/217 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Hal böyle olunca, çekin keşide tarihinde değişiklik yapılmasına ilişkin parafın keşideciye ait olmadığı iddia edilmiş olmakla, dairemizin yerleşik içtihatlarına göre paraf imzanın sahteliği iddiası ve buna göre de keşide tarihinin önceki haliyle ibraz süresinin geçirilmiş olması senedin kambiyo vasfını etkileyeceğinden ve ciranta tarafından da bu husus ileri sürülebileceğinden, mahkemece, HMK'nun 266. maddesi uyarınca yöntemince bilirkişi incelemesi yaptırılarak keşide tarihi üzerindeki paraf imzasının keşideci imzası ile aynı el ürünü olup olmadığı belirlenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir...*"; Y. 12. HD, T. 17.4.2019, E. 2019/2737, K. 2019/6692 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı ve paraf imzanın da sahte olduğu yönündeki itirazlar bilirkişi incelemesi ile sonuçlandırılmalıdır. Çek keşideci tarafından düzenlenmiş olduğundan, çek üzerindeki çıkıntı ve değişikliklerin keşideci tarafından paraf edilmesi gerekir. Ayrıca bu durum çekin vasfını etkileyen bir husus olduğundan keşideci dışındaki tarafların da itirazda hukuki yararları vardır...*"; Y. 12. HD, T. 25.5.2017, E. 2017/2873, K. 2017/8054 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Çekin keşide tarihinde düzeltme yapıldığı ve imzanın veya parafın da sahte olduğu yönündeki itirazlar, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden HMK'nun 266. maddesi uyarınca bilirkişi incelemesi ile sonuçlandırılmalıdır. Çek keşideci tarafından düzenlenmiş olduğundan, çek üzerindeki çıkıntı ve değişikliklerin, keşideci tarafından paraf edilmesi gerekir. Ayrıca bu durum, çekin vasfını etkileyen bir husus olduğundan keşideci dışındaki tarafların da itirazda bulunmakta hukuki yararları vardır...*"; Y. 12. HD, T. 24.6.2016, E. 2015/32855, K. 2016/17782 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı ve paraf imzasının da sahte olduğu yönündeki itirazlar, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden HMK.'nun 266. maddesi uyarınca bilirkişi incelemesi ile sonuçlandırılmalıdır. Çek keşideci tarafından düzenlenmiş olduğundan, çek üzerindeki çıkıntı ve değişikliklerin keşideci tarafından paraf edilmesi gerekir. Ayrıca bu durum çekin vasfını etkileyen bir husus olduğundan keşideci dışındaki tarafların da itirazda bulunmada hukuki yararları vardır...*".

[730] Y. 12. HD, T. 12.9.2018, E. 2018/11789, K. 2018/7912 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *O halde; mahkemece bilirkişi raporu borçlu lehine yorumlanmak suretiyle parafın borçluya ait olmadığı kabul edilerek senedin gerçek keşide tarihinin tahrifattan önceki tarih olduğu gözetilip bankaya süresinde ibraz edilip edilmediği belirlendikten sonra oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir...*".

[731] Aval verilen kişinin taahhüdünün çizilmesi de bu açıdan aval veren kişi tarafından tahrifata benzer şekilde ileri sürülebilir niteliktedir. Nitekim daha evvel de bahsedildiği üzere, aval verilenin taahhüdünün çizilmesi aval veren kişinin sorumluluğunun ortadan kalkmasına sebep olmaktadır. Ancak aralarındaki fark taahhüdün çizilmesi halinde

Ancak muhataba aval verenin bulunması halinde, aval veren de bu def'iyi ileri sürebilir. Bir borçlu lehine aval verilmesi ve bu borçlunun taahhüdünde tahrifat halinde, mevcut hukuki durum aynı zamanda aval veren açısından taahhüdünün kapsamının genişlemesine sebebiyet veriyorsa, dış görünüş itibariyle yalnızca aval verilene ait bir def'i gibi algılansa da esasında *aval verenin bizzat sahip olduğu taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i*dir. Bu açıklamamızın en temel sebebi, senet üzerindeki bir taahhütte gerçekleşen tahrifatın aynı zamanda özellikle avali de doğrudan etkileyebilme imkânının mevcut olması ile alakalıdır. Bu açıdan bizce aval verilenin taahhüdünde vücut bulan tahrifat bizzat onun açısından geçersizliğe ilişkin def'i olarak ileri sürülebilirken, TTK m. 748 gereğince aval veren kişi tarafından da ayrıca ileri sürülebilmelidir[732]. Aynı zamanda

aval veren bu def'iyi sorumluluktan tamamen kurtulmak üzere ileri sürerken tahrifat halinde tahrifat öncesi durumla sorumlu olmak üzere ileri sürmektedir. Aval verilen kişinin taahhüdünün çizilmesi halinde aval verenin sorumluluğunun ortadan kalkacağına ilişkin açıklamamız için bkz. Bölüm 1, I.a.1.a.iii.a).

[732] Tahrifata ilişkin TTK m. 748'in aval verene etkisi açısından karmaşa yaratan başlıca husus, TTK m. 748'de doğrudan avale ilişkin düzenlemenin yer almaması ve bunun karşısında tahrifatın avale uygulanması hakkında birbiriyle yarışan TTK m. 702/1 ile TTK m. 702/2 hükümleridir. Taahhüdünde tahrifat oluşan kişinin TTK m. 748'den faydalanabileceği açık iken, bu kişiye aval verenin TTK m. 702/1'e göre bu tahrifattan faydalanabileceği ya da TTK m. 702/2'ye göre bu tahrifattan faydalanamayacağı belirsizdir. Bir başka karmaşa yaratan husus da; TTK m. 702/2'nin, TTK m. 702/1'de yer alan, aval verilen ve aval veren arasındaki sorumluluk bağını şekil sebebi hariç olmak üzere mutlak şekilde kesip kesmediğidir. Her iki uyuşmazlığın da temel kaynağı avalin maddi anlamda bağımsız ve şekli anlamda asıl borca bağlı yapısından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan öncelikle avalin bağımsız bir kambiyo taahhüdü olduğu kabul edilmeli, ancak asıl borca bağlı yapısının olduğu gerçeği de unutulmamalıdır. Bağımsız taahhüt yapısını ilgilendiren somut olaylarda buna ilişkin kanuni düzenlemelere uygun hareket edilmesi, bunun dışında şekli olarak asıl borca bağlı yapısını ilgilendiren somut olaylarda buna ilişkin kanuni düzenlemelere uygun hareket edilmesi gerekir.
Taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'ilerden olan yetkisiz temsil, sahte imza, ehliyetsizlik ve birazdan bahsedilecek olan cebir halleri aval verenin maddi anlamda bağımsız taahhüt yapısına uygun olarak bilhassa TTK m. 677'de açık bir şekilde düzenlendiğinden dolayı, TTK m. 677 ile uyum halinde olan TTK m. 702/2 gereğince taahhüt sahibine aval veren tarafından ileri sürülememektedir. Yani ilgili haller TTK m. 677 ve TTK m. 702/2 arasındaki uyum gereği yalnızca aval verileni ilgilendirmektedir ve yalnızca onun tarafından ileri sürülebildiğinden aval veren tarafından bir def'i olarak ileri sürülememektedir.
Tahrifata ilişkin TTK m. 748 ve TTK m. 702/1 arasındaki uyum ise, aval verilenin taahhüdünde tahrifat yapılması halinde; bizce avalin şeklen asıl borca bağlı yapısını zorunlu olarak ön plana çıkardığı için, TTK m. 702/2 yerine TTK m. 702/1'in öncelikli olarak uygulanmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle TTK m. 702/2'nin, şekil sebebi hariç olmak üzere TTK m. 702/1'deki bağı kestiği doğrultusundaki görüşe de katılmamaktayız (TTK m. 702/2'nin bu bağı şekil sebebi hariç olmak üzere kestiğine yönelik bkz. Demirkapı, Aval, s. 123). Yani şekil sebebi haricinde de, aval verenin şekli olarak asıl borca bağlı olduğuyla ilişkilendirilebilen ve TTK m. 702/1'in öncelikli olarak uygulanmasını zorunlu kılan hallerin mevcut olması halinde, bu durum aval veren tarafından ileri sürülebilmelidir. Bu hal ise en belirgin olarak taahhüdün geçersizliğine ilişkin tahrifat def'i olarak kendisini göstermektedir. TTK m. 748 karşısında, aval verilenin taahhüdünün tahrifatla değiştiği yerde aval verenin taahhüdünde tahrifat oluşmadığının kabulü, ancak ve ancak avale hem maddi hem de şekli anlamda bağımsız bir taahhüt gözüyle bakılması halinde mümkündür. Bu ise bizce avalin hukuki yapısıyla bağdaşmadığından mümkün görünmemektedir.
Dolayısıyla TTK m. 748 ve TTK m. 702/1 arasındaki uyum, bizi aval verilenin taahhüdünde yer alan tahrifatın yalnızca aval verileni değil aynı zamanda aval vereni de ilgilendirdiği yönünde görüş belirtmeye yönlendirmektedir. Sonuç olarak TTK m. 702/1 ve TTK m. 748 birlikte değerlendirildiğinde; aval veren kişi imzasını attığı anda ayrıca ekleyebileceği kayıtlar haricinde aval verilen kişi gibi sorumlu olup, sonradan aval verilenin taahhüdünde tahrifat yapılması halinde, değişimden önce aval veren kişi değişim öncesindeki asıl borca göre sorumlu olmalı ve tahrifatı bir def'i olarak ileri sürebilmelidir. Bu kapsamda aval verenin tahrifat def'ini ileri sürmesi, aval verilenin sahip olduğu def'i olarak değil TTK m. 748 ve TTK m. 702/1'den kaynaklanan ve kendisinin bizzat sahip olduğu bir def'i imkânı olarak değerlendirilmesi gerekir.
Aval verilen kişinin imzasının tahrif edilmesi halinde de aval verenin TTK m. 702/2'ye göre sorumlu olacağına ve bu durumu bir def'i olarak ileri süremeyeceğine ilişkin karşı görüş için bkz. Kınacıoğlu, s. 255. Aval verilenin sahip olduğu mutlak def'ilerin aval veren tarafından ileri sürülmesi hakkında; TTK m. 702/2'de yer alan şekle ait noksanlığa ilişkin

senetten anlaşılamayan ve fakat taahhütte yer alan tahrifatın TTK m. 748 gereğince ileri sürülmesinde, yalnızca senetteki taahhüt sahibinin değil aynı zamanda bu kişiye aval verenin de hukuki yararı vardır[733]. Bu açıdan aval verilenin taahhüdünde gerçekleşip aval verenin savunma imkânı olarak kullanabileceği tahrifatlar, özellikle aval verilen kişinin TTK kapsamında senede ekleyebileceği ve dolayısıyla TTK m. 702/1'e göre aval verenin sorumluluk kapsamına etki edecek kayıtlara ilişkin olmalıdır. Örneğin, düzenleyen D'nin L'ye verdiği bir bonoda, A senette L lehine aval taahhüdü gerçekleştirmiştir. Lehtar L senede TTK m. 685/2 kapsamında ciro edilemez yazarak C1'e vermişse ve C1 bu kayda rağmen senedi H'ye devretmişse, H'nin ciro edilemez kaydını silerek tahrif etmesi hem L'nin kendisi açısından hem de TTK m. 702/1 ve TTK m. 748 gereğince L lehine aval veren A tarafından tahrifat def'i olarak ileri sürülebilir[734].

Aval verenin ileri sürebileceği tahrifat def'inde önemli olan asıl husus avalin gerçekleştiği anda senet metninde veya aval verilenin taahhüdünde tahrifat olup olmadığıdır. Yukarıda yer alan açıklamaların tamamı aval verildiği anda herhangi bir tahrifatın mevcut olmadığı senet veya taahhüde ilişkindir. Eğer aval verildiği anda senette veya aval verilenin taahhüdünde hâlihazırda bir tahrifat mevcutsa, aval veren kişi TTK m. 702/1'e göre aval verdiği kişi gibi sorumlu olsa bile TTK m. 748 gereğince değişmiş olan senet metnine veya değişmiş olan aval verilen taahhüdüne göre sorumlu olur. Dolayısıyla, tahrifattan sonra aval vermiş olan kişi senedin bu haliyle sorumlu olduğu için tahrifat def'ini ileri süremez, bu hak yalnızca aval verilene aittir[735].

---

istisna haricinde başka istisnaların da olabileceğine, bu temelde aval verilene verilen mehilin aval veren tarafından da ileri sürülebileceğine yönelik açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 818; Öztan (2021), s. 168. Aval verilen kişinin temel beyanındaki imzada tahrifat yapılması halinde tahrifattan önceki sorumluluklara ilişkin TTK m. 748'in uygulanmasının, tahrifattan sonra kurulan sorumluluklara ilişkin ise TTK m. 677 imzaların bağımsızlığı ilkesinin uygulanmasının yerinde olacağına ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 418.

[733] Hemen yukarıda bahsedildiği üzere, bir taahhütte yer alan tahrifatın başkası tarafından ileri sürülebilmesi yalnızca avale özgü bir durum olup, TTK m. 702/1 ve TTK m. 748 karşısında TTK m. 677'ye göre imzaların bağımsızlığı ilkesinin uygulama alını bulması mümkün değildir. Bunun haricinde aval verilen kişi dışındaki birinin taahhüdünde tahrifat yapılması halinde, bu tahrifat aynı zamanda kambiyo senedinin vasfına ilişkin değilse, şekli olarak ilgili taahhütten bağımsız olan taahhüt sahipleri tarafından ileri sürülemez.

[734] Aval verilenin yazmış olduğu ciro edilemez kaydının aval veren hakkında da TTK m. 702/1 kapsamında senet metninden anlaşılan bir def'i olark ileri sürülebileceğine ilişkin açıklamamız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.b.ii.

[735] Avalin ne zaman verildiği, avalde tarih yer almadığı için tespit edilemiyorsa, avalin vadeden önce gerçekleştirildiği kabul edilir. Bununla birlikte tahrifat zamanı ve avalin gerçekleştirildiği tarih arasında, avalin tahrifattan önce veya sonra gerçekleşmesi halinde farklı hukuki neticeler ortaya çıkacağı için, senetten anlaşılan bir ilişkinin kurulması şarttır. Aval veren kişinin TTK m. 702/1 gereği aval verilen kişi gibi sorumlu olduğu dikkate alındığı zaman, aval taahhüdünün gerçekleştirildiği an olarak aval verilenin taahhüdünün gerçekleştiği an kabul edilmelidir. Nitekim böyle bir davranış tarzı, TTK m. 702/1'e de uygundur. Aval tarihinin yer almadığı taahhütlerde protestodan sonra gerçekleştirilen aval de vadeden önce gerçekleştrilmiş gibi aynı şekilde işlem görür.

e) Zorla- Tehditle- Cebir Kullanılarak Aval Verdirildiğine Yönelik Def'i

Yukarıda bahsedilen haller TTK'dan çıkarılabilen haller olmakla birlikte öğretide bu hallerin dışında özellikle tehditle, cebir kullanarak veya zorla senet imzalatılması halinin de taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olduğu kabul edilmektedir[736]. Yargıtay'ın eski tarihli bir kararında tehditle veya cebir kullanılarak imza attırılması hali, TTK m. 686/2 kapsamında değerlendirilerek geçersizliğe ilişkin bir def'i olarak sınıflandırılmamış ve kötü niyet veya ağır kusur aranmış olsa da[737], yakın tarihlerde verdiği kararlarda bu durumu taahhüdün geçersizliğine ilişkin herkese karşı ileri sürülebilecek bir def'i olarak ele almıştır[738]. Bizce tehdit veya cebir neticesinde atılan imza her ne kadar bilinçli bir iradeyle gerçekleşse de bağımsız bir iradenin ürünü olmaması sebebiyle, yani hukuki görünüşün ortaya çıkmasında imza sahibinin bağımsız iradesi bulunmadığından dolayı, imza sahibi açısından taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak herkese karşı ileri sürülebilmelidir. Konunun avale uygulanması neticesinde, pek ihtimal dâhilinde olmasa da, tehditle senette aval verilmesi sağlanmışsa aval veren kişi bu durumu herkese karşı bir def'i olarak ileri sürebilir. Cebir neticesinde aval verilmesi halinde, avalde bulunması gereken teslim sözleşmesi mevcut olmakla birlikte[739], irade beyanının bağımsız olmaması sebebiyle imza aval vereni bağlamamaktadır. TTK m. 677'ye göre cebir neticesinde senette aval veren kişiyi bağlamayan bu imza, diğer imzaların geçerliliğini etkilemez. Aval verilen kişinin

---

[736] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 224; Poroy/ Tekinalp, s. 104; Kendigelen/ Kırca, s. 106; Yılmaz, Lerzan, s. 201-202 ve 214; Çamoğlu, Defiler, s. 15. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya ise korkutmanın zorla imza attırma düzeyinde olması halinde bu durumu geçersizliğe ilişkin bir def'i olarak kabul etmektedir. Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 67. Boztosun da cebirle imza attırılması halinde geçersizliğe ilişkin bir def'i olduğunu belirtmekle birlikte, bizden farklı olarak hile ile imza attırılmasını da geçersizlik def'i olarak nitelendirmektedir. Bkz. Boztosun s. 60.

[737] Y. 19. HD, T. 25.11.2005, E. 2005/2475, K. 2005/11664 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Somut olayda davaya konu senedin hukuka aykırı bir biçimde ve ihkak-ı hak suretiyle davacının elinden alındığı ceza dosyası ile anlaşıldığından ve bu durumda davacının lehtar Abdullah ile aralarında hukuka uygun bir ilişkinin bulunmadığı hususu bu davalıya karşı ileri sürülebileceğinden davalı (lehtar) Abdullah hakkındaki davanın kabulü gerekir. Diğer davalı Savaş senedi ciro yoluyla eline geçiren yetkili hamildir. Senedin davacının elinden hukuka aykırı bir biçimde çıktığının, bu davalının kötüniyetli olduğunun veya ağır kusurunun bulunduğunun davacı tarafından kanıtlanması gerekir*…".

[738] Kararlar için bkz. Y. 19. HD, T. 5.3.2015, E. 2014/13062, K. 2015/3078 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Birleşen dava yönünden ise, asıl dava çek keşidecisi olan davacı şirket temsilcisinin silah tehdidi ile çekleri imzalamak zorunda kaldığı iddiası ile haklarında ceza yargılaması da yapılan davalılar aleyhine açılmış olduğu halde, birleşen dava çekin hamili aleyhine açılmıştır. Senedin tehdit ile düzenlendiği iddiası mutlak def'i niteliğinde olup herkese karşı ileri sürülebileceğinden, asıl dava sonucunda verilecek karar çek hamili hakkında açılan birleşen dava sonucunu da etkileyecektir*…"; Y. HGK, 13.6.2018, E. 2017/19-1627, K. 2018/1187 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Dava konusu bonoların davalılardan ...'ın suç sayılan bir fiille ve tehdit suretiyle elde ettiği, davacı-keşidecinin bono düzenleme iradesinin bulunmadığı ve buna dair defînin iyi niyetli sonraki hamiller de dâhil olmak üzere herkese karşı ileri sürülebileceği hususları sabittir*…".

[739] Tehdit halinde senette bir dolaşıma koyma sözleşmesinin bulunmadığını belirterek bu durumu geçersizliğe ilişkin bir def'i olarak kabul eden görüş için bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 102.

taahhüdünün cebir kullanılarak veya tehditle gerçekleştirilmesi halinde, bu imza TTK m. 677 kapsamında aval verileni bağlamasa da aval veren sorumlu kalmaya devam eder. Aval verenin, kendisinden kaynaklanmayan bir taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'i hakkında kendisinin faydalanabildiği yegâne imkan yukarıda bahsi geçen tahrifat def'idir.

b. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler

i. Genel Olarak

TTK m. 659/1 ve TTK m. 825'te bahsedilen bir diğer def'i grubu olan senet metninden anlaşılan def'iler, kanunda düzenlenme yapısıyla yalnızca senedin metin kısmından anlaşılabilen def'iler gibi algılansa da, senet metninden anlaşılması gereken; senedin ön yüzü, arka yüzü ve arka yüzün devamı sayılan alonjun da dahil olduğu bir bütündür[740]. Senet metninden anlaşılan def'iler, senede bakan herhangi bir borçlunun senetten tespit edilebileceği hukuki kusurlarla alakalıdır. Bu sebeple bir borçlunun bu kusuru fark etmemesinin veya fark edebilecek bilgiye sahip olmamasının bilhassa süreye ilişkin hususlarda bir önemi bulunmaz. Senetten anlaşılan def'ilerin bir kısmı senetteki bütün borçlular tarafından ileri sürülebilirken bir kısmı yalnızca ilgilendiren kişi tarafından ileri sürebilir. Ancak netice itibariyle bu def'ilerin ortak yanı iyiniyetli üçüncü kişiler de dâhil olmak üzere herkese karşı ileri sürülebilmeleridir.

ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar

Senedin *geçersizliğinden kaynaklanan def'iler*, senedin geçersizliğinin aval veren tarafından da ileri sürülebilmesine imkân tanır. Senedin geçersizliği; zorunlu unsurların bulunmaması, senedin teminat senedi olduğunun senet üzerinden anlaşılması[741] veya senedin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldıran diğer haller olarak

---

[740] Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 105; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 65; Kendigelen/ Kırca, s. 92; Pulaşlı, s. 72

[741] Y. HGK, T. 23.2.2021, E. 2017/12-350, K. 2021/152 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi: 10.1.2022) "... *Senet üzerinde asıl borç ilişkisine atıf yapan ve ödemeyi şarta bağlayan kayıtlar olması durumunda mücerretlik vasfı ortadan kalkacağından böyle bir senede dayanılarak kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. Örneğin "hisse devrinin teminatıdır", "...ile imzalanan sözleşmenin teminatıdır", "eseri ... tarihinde tamamlayamamam hâlinde ödeyeceğim", "inşaat bitiminde ödenecektir" şeklindeki kayıtlar. Bononun teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılan bu gibi hâllerde bono kayıtsız (koşulsuz) borç vaadi içermediği için hükümsüzdür ve bu hükümsüzlük; düzenleyen tarafından, lehtara veya ciranta konumunda olan hamile karşı da ileri sürülebilir. Bu hâlde TTK'nın 687. maddesinin 1. fıkrası uyarınca senet metninden anlaşılan (hükümsüzlük) def'i vardır. Bu defi mutlak def'i olup, üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takibin İİK'nın 170/a maddesi gereğince iptaline karar verilmesi gerekir*...". Bununla birlikte senet üzerinde teminat amaçlı verildiğine dair herhangi bir kaydın yer almaması senedi teminat senedi haline getirmese de, borçlunun senet dışı vasıtalarla senedin teminat senedi olduğunu ileri sürmesi şahsi def'i kapsamında yer alır. Bkz. Y. 12. HD, T. 25.9.2018, E. 2018/11959, K.

ortaya çıkabilir. Örneğin, zorunlu unsurlar TTK m. 671 ve TTK m. 672'ye göre, bonoda TTK m. 776 ve TTK m. 777'ye göre ve çekte TTK m. 780 ve TTK m. 781'e göre tespit edilecek olup, bu unsurlar açısından açık bir şekilde kanuna aykırılığın mevcut olduğu hallerde[742], bu haller aval veren ve diğer senet borçluları tarafından iyiniyetli üçüncü kişiler de dâhil olmak üzere herkese karşı ileri sürülebilir. Misalen poliçede TTK m. 671/1-f gereği ve bonoda TTK m. 776/1-e gereği lehtarın senette yer alması zorunlu olduğundan, poliçe ve bono hamiline yazılı olarak düzenlenemezler. Buna rağmen bir bononun hamiline yazılı olarak düzenlenip lehtarının belirtilmemiş olması halinde, bu durum aval veren de dâhil olmak üzere senetteki diğer tüm borçlular tarafından da ileri sürülebilir. Yine örneğin TTK m. 780/1-e gereğince bono metninde düzenleme tarihinin mevcut olması zorunlu olduğundan, düzenleme tarihinin bulunmaması da benzer şekilde ileri sürülebilir.

Ciro zincirinin düzgün olması TTK m. 686/1 gereğince senedi elinde bulunduran kişinin meşru hamil sayılmasını sağlar. *Ciro zincirinin kopuk olması*[743] ise senedi elinde

2018/8651 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Buna göre, takibe konu çekin, ciranta ... Trans Nak...Ltd. Şti.'nin kullandığı kredilerin teminatı olarak alacaklı bankaya verildiği iddiası, şahsi def'i niteliğinde olup, bu def'i keşideci borçlu tarafından alacaklı bankaya karşı ileri sürülemez...*". Şahsi def'i kapsamındaki teminat senedi iddiası yalnızca asıl borçlunun sahip olduğu bir hak olup, senet üzerinden anlaşılamayan teminat senedi iddiasının bu kişi lehine aval verenin ileri sürebilmesi mümkün değildir. Soyut nitelikteki yani hangi ilişkinin teminatı olduğunun belirtilmediği teminat kayıtlarının sadece taraflar arasında ileri sürülebilen şahsi def'i olduğuna ilişkin bkz. Kendigelen, s. 186; Çamoğlu, Defiler, s. 26.

Hukuk Genel Kurulu'nun yakın tarihli bir kararında bononun teminat senedi olarak verildiğine ilişkin iddianın, teminat senedinin şartlarının oluşup oluşmadığından bahsedilmeksizin, TTK m. 702/2 gereğince şekle ilişkin bir noksanlık bulunmaması kapsamında aval veren tarafından ileri süremeyeceğine hükmedilmiştir. Karar için bkz. Y. HGK, T. 7.7.2021, E. 2017/19-3091, K. 2021/965 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi: 10.1.2022) "*... Somut olayda, davacı aval veren tarafından senedin zorunlu şekil şartlarına ilişkin bir eksiklik ileri sürülmemiş, sadece teminat senedi olduğundan bahisle geçersiz olduğu ileri sürülmüştür. Oysa ki, Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrası gereğince aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da, aval verenin taahhüdü geçerlidir. Eş söyleyişle, lehine aval verilenin borcu geçersiz olsa bile aval veren bu geçersizliği ileri süremez...*".

Bahsi geçen kararda senedin boş ve tarihsiz olarak verildiği ve teminat senedi olduğunun senet üzerinde belli olmadığı anlaşılmakla birlikte, mahkemenin TTK m. 702/2'yi gerekçe göstererek teminat senedi niteliğini tartışmadan kaçınması bizce yerinde bir yaklaşım değildir. Senedin hangi ilişkinin teminatı olarak verildiğinin senet üzerinden anlaşılması senedin kayıtsız ve şartsız olması özelliğine aykırı olacağı için, senet kambiyo senedi vasfını da kaybedecektir. Kambiyo senedi vasfı bulunmayan bir senet üzerindeki aval de bu açıdan sorumluluk doğurmayacağından aval veren tarafından ayrıca ileri sürülebilecek olup, TTK m. 702/2 gerekçe gösterilerek aval verenin halen sorumlu olduğundan bahsedilemeyecektir.

Kambiyo senedi vasfı bulunmayan bir senetteki aval verenin sorumluluğunun bulunmadığına yönelik açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.B.

[742] Kanuna aykırılığın, def'iyi ileri sürecek kişinin sorumluluğuna gidildiği zaman bulunması gerektiğinden, örneğin açık bono olarak düzenlenmiş bir bononun hamil tarafından doldurulup sonrasında düzenleyeni takip etmesi halinde düzenleyen bu durumu senet metninden anlaşılan mutlak bir def'i olarak ileri süremez. Zira düzenleyen takip edildiğinde senet şeklen tamam olup, düzenleyenin ileri sürdüğü şey senedin anlaşmaya aykırı olarak doldurulması olduğu için, m. 778/2-f atfıyla TTK m. 680'e ilişkin açık poliçe hükümleri uygulanır.

[743] Hamiline yazılı çekler yalnızca zilyetliğin devri ile devredilebildiği için ciro edilmesi gerekmemekle birlikte, TTK m. 791 gereğince hamiline yazılı çekte yapılan ciro cirantayı başvurma hakkı hükümlerine göre sorumlu kılsa da senedi emre yazılı hale getirmez. Bu açıdan hamiline yazılı bir çekte cirolar bulunması ve ciro zincirinde de bir kopukluk

bulunduran hamilin yöneldiği kişinin, kendisinin meşru hak sahibi olmadığının ileri sürülebilmesine sebebiyet verir. Ciro zincirinin kopmasına sebebiyet veren hallere; ilk cironun lehtar tarafından yapılmaması[744], kısmi ciro[745], ciroda imzanın yer almaması veya imzanın TTK m. 756/1'e aykırı olarak şekle uygun olmaması[746] (parmak basarak-elektronik imzayla) halleri örnek olarak verilebilir[747]. Ciro zincirinin kopuk olması senedin hamilinin meşru hamil olmaması sebebiyle aval veren de dâhil olmak üzere bütün senet borçluları tarafından ileri sürülebilecek bir def'idir. Ciro zinciri kopuk olmasına rağmen senedi elinde bulunduranın kendisine başvurması halinde ödeme yapan aval veren kişi, senedi bu kişiden teslim almış olsa bile meşru hak sahibine ödeme yapmamış olması sebebiyle TTK m. 702/3 kapsamında başvuru hakkını kullanamaz.

TTK m. 685/2 (TTK m. 778/1-a atfıyla bonolarda, TTK m. 818/1-d atfıyla çeklerde) gereğince *ciro edilmesi yasaklanmış* olan poliçe buna rağmen sonradan

---

bulunması, çek halen hamiline yazılı olarak işlem gördüğü için hamilin meşru hak sahipliğini değiştirmez. Dolayısıyla hamiline yazılı çeklerde ciro zincirindeki kopukluk bir def'i olarak ileri sürülemez. Benzer doğrultuda bkz. Mehmet Erdoğan, Şirin, "Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 2, 1999, s. 391 http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr.

[744] İlk cironun lehtara ait olmaması halinde ciro zincirinde kopukluk olduğunun kabul edilmesine ve bu cirodan hemen sonraki cironun lehtar tarafından yapılması halinde, ciro zincirindeki kopukluğun tamir edilmiş sayılacağına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 2, I.A.1.a.ii.b).ii).

[745] TTK m. 682/2 ye göre poliçelerde, yine TTK m. 778/1-a atfıyla bonolarda TTK m. 682/2'ye göre bonolarda ve TTK m. 789/2'ye göre çeklerde kısmi ciro batıldır. Kısmi cironun batıl olması, kıymetli evrakların TTK m. 645'te yer alan senet ve hak arasındaki ayrılmaz ve bütün yapısıyla alakalı olup, senetten ayrı ileri sürülememeleri kısmen ciro edilmelerini de engellemektedir.

Kısmi ciro; birden fazla lehtarı veya lehine ciro yapılanı bulunan senette bu kişilerden yalnızca birinin ciro yapması halinde ortaya çıkabileceği gibi, tek başına hak sahibi bulunan kişinin senetteki bedelin belirli bir kısmını ciro edip kalan kısmını ciro etmemesi halinde de ortaya çıkabilir. Her iki halde de senette kısmi ciro mevcut olup ciro zincirinde kopukluk meydana gelmektedir. Ancak senetteki bedelin bir kısmının ödenmiş olması ihtimalinde, kısmi ciro olarak görünse bile ilgili ciro ödenmemiş olan senet bedelinin tamamının cirosu olduğundan dolayı, kısmi ciro olarak kabul edilmez ve ciro zincirini koparmaz. Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 639-640; Karayalçın, s. 138; Kendigelen/ Kırca, s. 207-208.

Y. 12. HD, T 19.10.2001, E. 2001/15756, K. 2001/16758 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Bono yazılı alacağa ilişkin hakkın kısımlara ayrılarak senedin devri mümkün olmadığından, kısmen devir esasının kabul edilmesi halinde müphem durumlar doğacağından TTK.nun 594/2. maddesinde kısmi ciro geçersiz kabul edilmiştir. Ancak, bono bedeli kısmen ödenmiş ise kalan bedelin tamamını kapsar biçimde ciro yapılması bu kurala aykırı olmadığından mümkündür. (HGK. 27/2/1935 gün ve E.15 sayılı ve 11.Hukuk Dairesinin 11.4.1989 tarih 2383-2194 sayılı kararları da bu doğrultudadır.) Somut olayda da bono bedelinin ödenen kısmı dışında kalan alacağın tamamı ciro edildiğinden kısmi ciro yasağının uygulama yeri bulunmamaktadır*..."

[746] İmzanın herhangi bir mekanik araçla veya parmak basarak gerçekleştirilmesi m. 756/2 gereğince mümkün olmadığından dolayı; örneğin lehtarın senedi parmak basarak ciro etmesi halinde, senedi elinde bulunduran kişi ciro zincirinin kopuk olması sebebiyle meşru hak sahibi değildir.

[747] Ciro zincirindeki imzalardan birinin sahte olması veya kime ciro edildiğinin belirtilmediği şekilde beyaz ciro yapılmış olması ise ciro zincirini koparmamaktadır. Nitekim cirodaki imzanın sahte olması TTK m. 677 gereğince diğer imzaların geçerliliğini etkilemez iken beyaz ciro ise TTK m. 683/2'ye göre kanunen mümkün olan bir işlemdir.

Y. HGK, T. 25.3.2015, E. 2013/19-2238, K. 2015/1062 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *İmzaların bağımsızlığı ilkesi, ciro zincirinde bulunan imzalardan birinin veya bazılarının sahteliğine dayanılarak menfi tespit davası açılmasına olanak sağlamaz. Diğer bir deyişle, "İmzaların istiklali (bağımsızlığı)" ilkesine göre, senet lehtarının veya diğer cirantaların ciro imzasının sahte olması hali, diğer imza sahiplerinin ve özellikle senedin asıl borçlusu olan keşidecinin senetten kaynaklanan sorumluluğunu ortadan kaldırmaz*...".

başkalarına ciro edilmişse, ilgili kaydı koymuş olan ciranta açısından sonradan senedi devralanlara karşı[748] senet metninden anlaşılan bu def'iyi ileri sürebilir. Cirantanın koymuş oluğu bu kayıt, senedin başkasına devredilmesi halinde kendisi açısından bu kişilere karşı bir sorumsuzluk hali içermektedir. Yapısı itibariyle kaydı koyan ciranta dışında diğer cirantalar, düzenleyen veya muhatabın ileri süremeyeceği bu def'i, her ne kadar TTK m. 685/2'de açık bir şekilde aval verenden bahsedilmese de, TTK m. 702/1 sayesinde bu kişiye aval veren tarafından ise ileri sürülebilir konumdadır[749]. Nitekim aval veren kişinin aval verdiği kişi gibi sorumlu olması demek; aksi kanunda veya aval şerhinde belirtilmediği müddetçe, aval verildiği anda, aval verilenin koymuş olduğu ve kanunen geçerli sayılan kayıtlar çerçevesinde ayrıca kendi ekleyebileceği kayıtlarla değerlendirilerek sorumlu olması demektir. Dolayısıyla bir cirantanın ciro edilemez yazması, bu kişiye aval veren açısından da sonradan senedi devralanlara karşı ileri sürülebilir bir def'i konumundadır[750]. Aynı açıklamalar, düzenleyenin TTK m. 692/2 kapsamında kabule arzı yasaklamadığı hallerde TTK m. 692/4 gereğince bir cirantanın *kabule arzı şart kılması* ve avalin de bu kişi lehine verilmiş olması halinde de geçerlidir.

Poliçedeki borçlulardan birinin borcu TTK m. 749'a göre *zamanaşımı*na uğrarsa[751], bu durum ilgili kişi açısından senetten anlaşılabilen bir def'i olarak ileri sürülebilir. Bahsi geçen hüküm TTK m. 778/1-h atfıyla bonolarda da geçerli olup, çeklerde özel olarak TTK m. 814 hükmü uygulama alanı bulur. TTK m. 749'da yer alan sürelerin hesaplanmasında, görüldüğünde ödenecek poliçe veya bono söz konusu ise (TTK m. 778/1-b atfıyla bonolarda[752]) TTK m. 704/1'e göre düzenleme gününden itibaren bir yıl içerisinde ibraz edilmesi zorunluluğunun gözetilmesi icap eder. Her iki

[748] Senedi bu kayıtla birlikte örneğin C_1'den alan C_2; buna rağmen senedi başkasına devretmiş, devralan veya sonraki kişiler kendisine başvurduğu zaman da senet bedelini ödemişse, C_1'in C_2'ye karşı aynı def'iyi ileri sürebilmesi mümkün değildir. Nitekim ciro edilemez kaydına rağmen senedi başkasına devretmiş olan C_2'nin bu gerekçeyle C_1'e başvurulamayacağının ileri sürülmesinde, C_1'in hukuki yararı bulunmadığı gibi kayda rağmen devrin sorumluluğunu üzerine alan C_2 aynı zamanda bu sorumluluğunu gerçekleştirdiği için hakkaniyete de aykırıdır. Benzer doğrultuda, bu def'inin kayıt konarak senedin devredildiği kişiden sonra gelenlere karşı ileri sürülebileceğine ilişkin bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 106; Kendigelen/ Kırca, s. 215

[749] Bununla birlikte kayıt ve şartlara ilişkin bölümde bahsedildiği üzere aval veren kişinin, aval verilen kişinin ciro edilemez yazma yetkisi bulunduğundan bahisle, kendisinin de bu kaydı yazabileceği söylenemez. Nitekim aval verenin yazabileceği kayıtlar yalnızca aval veren konumundan gelmelidir.

[750] Bu doğrultuda bkz. Güral, s. 464.

[751] Bu kısımda yapılacak olan açıklamalar yalnızca zamanaşımı def'i ile alakalı olup zamanaşımı konusunda yaptığımız diğer açıklamalar için bkz. Bölüm 3, III.B.

[752] Ancak TTK m. 749'un bonolara uygulanmasında; TTK m. 749/1'in düzenleyen olarak algılanması, TTK m. 749/2'nin ise cirantalar olarak algılanması gerekir. Nitekim poliçede düzenleyen her durumda bir başvuru borçlusu iken bonoda düzenleyen asıl borçlu olup, ilgili hükmün şartlarına uygun şekilde bonoya uygulanması bir zorunluluk icabıdır.

kanun hükmünde de açıkça avalden bahsedilmemiş olmakla birlikte, TTK m. 749 ve TTK m. 814'ün TTK m. 702/1 ile değerlendirilerek, bizce lehine aval verilen kişiye uygulanacak olan zamanaşımı süresinin bu kişiye aval verene de de uygulanması yerinde olacaktır[753].

Görüldüğünde ödenecek poliçelerde ve bonolarda, hemen yukarıda yaptığımız açıklama aval veren açısından da geçerli olacaktır[754]. Aval veren kişinin asıl borçlular olan poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen lehine aval vermiş olması sebebiyle hamilin kendine başvurması halinde, TTK m. 749/1'e göre vadeden itibaren üç yıl geçmişse aval veren bu durumu bir def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir. Aval veren kişi, poliçede düzenleyen veya cirantalardan biri lehine aval veren kişi ise, TTK m. 749/2'ye göre protesto tarihinden veya protestosuz kaydı varsa vadeden itibaren bir yıl geçmişse bu def'iyi hamile karşı ileri sürebilir. Çeklerde ise TTK m. 814'e göre, TTK m. 796'da belirlenen ibraz sürelerinin bitiminden itibaren üç yıl geçmişse aval veren tarafından bir def'i olarak ileri sürülebilir. Ancak bunun için her halükarda senedin muhatap bankaya ibraz edilerek karşılıksız işleminin yapılması gerekir. İbraz edilmeyen ve karşılıksız işlemi yapılmayan çeke dayalı olarak hamilin başvuru hakkı da söz konusu olmadığı için, zamanaşımına ilişkin hükümlerin uygulanmasına da gerek kalmayacaktır[755].

Hamilin ibraz ve protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde başvuru borçluları ve başvuru borçluları lehine aval verenlerin bu durumu senet metninden anlaşılan bir def'i olarak ileri sürebilmeleri mümkündür. Başvuru hakkı kapsamında başvuru borçlusu lehine aval verene yönelen hamil senedi ibraz etmek zorunda olduğundan ve TTK m. 717/1 de gereğince protestonun senede bağlı olması gerektiğinden, bu durum senedin kendisi olmasa da ona zorunlu olarak bağlanan protestonun bulunmamasından anlaşılabilen bir durumdur[756]. Dolayısıyla bir başvuru borçlusu veya onun lehine aval vermiş kişinin ileri sürebileceği bu def'i, yalnızca ilgilisi

[753] Zamanaşımına ilişkin ilgili açıklamalarımız ve benzer doğrultuda yargı kararları için bkz. Bölüm 3, III.B.1.
[754] Görüldüğünde ödenecek vadeli bonolarda asıl borçlu düzenleyene aval veren açısından, bir yıllık ibraz müddetini takiben zamanaşımı süresinin işleyeceğine ilişkin bkz. Y. 12. HD, T. 14.12.2017, E. 2016/24991, K. 2017/15604 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 3.4.2017, E. 2016/15210, K. 2017/5294
[755] Kendigelen, s. 386.
[756] Bu doğrultuda bkz. Demirkapı, Aval, s. 186; Boztosun, s. 59.

tarafından herkese karşı ileri sürülebilecek bir def'idir. Bu halde hamilin başvuru borçlularının ve bu kişilere aval verenin sorumluluğu yoluna gidebilmesi mümkün değildir.

Senede ödememeden sorumsuzluk kaydı yazmış bir cirantanın[757] lehine aval verilmiş olması halinde, aval verilen kişinin sorumluluğu bulunmayan bir senet borçlusu olması sebebiyle aval geçersiz sayılmaktadır. Bu kapsamda aval verenin *sorumluluğu bulunmayan bir kişiye aval verildiği gerekçesiyle avalin geçersiz olduğunu* ileri sürmesi mümkündür. Nitekim aval verilenin sorumluluğu bulunmayan bir kişi olduğu senetten anlaşılabilmektedir. Farklı şekillerde sorumluluğu bulunmayan bir kişiye aval verilmesi hakkındaki benzer hallerdede aynı netice söz konusudur. Örneğin muhatabın kabul beyanınının yer almadığı poliçede muhatap lehine aval verilmiş olması, çekte lehine aval verilmiş olması veya senedi devredeceği inancıyla hamil lehine aval verilmiş ancak senet devredilmemiş olması halleri bu doğrultuda değerlendirilir.

Yukarıda sayılan haller dışında, aval verenin kendi taahhüdünden anlaşılabilen hallerin de bu kapsamda aval veren tarafından ileri sürülebilmesi mümkündür. Bu grup def'ilerin kaynağı senetteki aval taahhüdünün bizzat kendisidir. Aval verenin TTK m. 700/1 gereğince *kısmi aval* vermiş olması halinde senetteki bedelin tamamının kendisinden istenmesi halinde, aval veren fazlaya ilişkin kısım hakkında ödemeden kaçınabilecektir. Avalde *temel ilişkinin açıkça gösterilmesi* avalin kayıtsız ve şartsız olma kuralına aykırı olduğu için, ayrıca temel ilişkinin senet üzerinden anlaşılması sebebiyle bu durum yalnızca aval veren tarafından herkese karşı mutlak bir def'i olarak ileri sürülebilir. Avalin kayıtsız ve şartsız olması kuralına aykırılık arz eden ve avalin geçersizliğine sebebiyet veren diğer hallerde de aval verenin bu durumu def'i olarak ileri sürebilmesi mümkündür. Avalin zorunlu unsurlarından olan imzanın TTK m. 756 gereğince el ile atılması gerekir. Eğer avale ilişkin imza el ile atılmamışsa, örneğin parmak izi kullanılarak aval verilmişse, TTK m. 756/1'e uygun bir imzanın bulunmadığı senet üzerinden anlaşılabilir olup aval veren tarafından ileri sürülebilir. Aval imzasının

[757] TTK m. 679 gereğince düzenleyenin kabul edilmemeden sorumsuzluk kaydı koyabilmesi mümkün olsa da ödememeden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıtları yazılmamış sayılır. Örneğin bir bonoda düzenleyenin ödememeden sorumsuzluk kaydı yazmış olması ve aval verenin de düzenleyen lehine aval vermiş olması halinde, ilgili kayıt TTK m. 679 gereğince yazılmamış sayılır ve aval verilen kişi sorumluluğu bulunan bir kişi olduğu için de avalin geçersiz olduğu ileri sürülemez.

hiç mevcut olmaması da bu kapsamda değerlendirilir. Ancak avale ilişkin bir imza mevcut olup da bu imza aval veren tarafından gerçekleştirilmemiş ise, senet metninden anlaşılan bir def'i mevcut olmasa da sahte imza taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i olarak ileri sürülebilir. Sayılan haller yalnızca aval veren tarafından ilgilisine karşı ileri sürülebilir niteliktedir.

iii. TTK m. 702/2 Düzenlemesinde Yer Alan Şekle Ait Noksanlığın Kapsamı

TTK m. 702/2, aval verilen kişinin taahhüdünün şekle ait noksanlık sebebiyle batıl olması halinde aval verenin taahhüdünün de batıl olacağından, aval verilenin taahhüdünün başkaca sebeplerle batıl olması halinde ise aval verenin taahhüdünün geçerli kalmaya devam edeceğinden bahsetmektedir. Kaleme alınış şekli itibariyle TTK m. 702/2 "*aval verilenin sahip olduğu ve aval verenin de ileri sürebileceği def'iler*" kapsamında bir düzenleme gibi algılanmaktadır. Ancak bu şekilde bir değerlendirme yapılması, peşinden doğal olarak TTK m. 702/2'nin avalde def'iler hakkında amir hüküm olduğu şeklinde yorumu da beraberinde getirmektedir. Oysa bizce TTK m. 702/2 aval verenin şahsi def'iler dışında ileri sürebileceği def'ileri tek başına TTK m. 702/2 ile sınırlamamaktadır ve TTK m. 702/1 ile uyum içerisinde olan veya avalin şeklen asıl borca veya senede bağımlı yapısını ortaya çıkaran başkaca hallerin de aval veren tarafından ileri sürülebilmesi mümkündür. TTK m. 702/2'de teminat altına alınan borcun batıl olmasından hareket edilerek düzenleme yapılmış olduğu dikkate alınmalıdır. Yani teminat altına alınan borç batıl ise yalnızca şekle ilişkin noksanlık halinde aval verenin taahhüdü de batıl olacak, diğer hallerde aval verenin taahhüdü geçerli kalmaya devam edecektir. Teminat altına alınan borcun batıl olmaması halinde, aval verilenin ileri sürebileceği senetten anlaşılan veya taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'iye ait hukuki sebepten, avalin şeklen asıl borca veya senede bağlı yapısı sebebiyle, aval verenin de faydalanarak ileri sürülebilmesi hakkında bir kısıt da bulunmamaktadır. Ancak aval verilenin taahhüdünün batıl olmaması durumunda ilgili hukuki sebebi aval verenin de ileri sürebilmesi için, TTK m. 702/1 ile uyum içinde olan veya açıkça kanunun izin verdiği hallerin mevcut olması gerekir.

Örneğin aval verilen kişi bir ciranta ise ancak senedi parmak basarak ciro etmiş ise TTK m. 702/2'ye uygun şekilde bu durum aval veren kişi tarafından da ileri sürülebilir. Nitekim teminat altına alınmış olan borç batıl olduğu gibi şekle ilişkin bir noksanlık da mevcuttur. Örneğin aval verilen kişinin bonoda düzenleyen olması ancak düzenleyenin imzasının kendine ait olmaması halinde ise, TTK m. 677'ye uygun bir şekilde bu durum aval veren kişi tarafından ileri sürülemez. Her ne kadar teminat altına alınmış olan borç batıl olsa da şekle ilişkin bir noksanlığın bulunmaması bu durumun TTK m. 702/2 kapsamında aval veren tarafından da ileri sürülebilmesine engeldir.

Bunlar haricinde, aval verilenin taahhüdünün batıl olmadığı ve TTK m. 702/1 ile bağlantılı olarak aval verenin taahhüdünü doğrudan etkilemesi söz konusu olduğu hallerde bu durum aval verilen tarafından ileri sürülebilecektir. Bu haller özellikle aval verilenin koymuş olduğu kayıtlar etrafında yoğunlaşmakta, düzgün bir şekilde vücut bulan taahhütten sorumsuzluk sebepleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin poliçede senet bedelini kısmen kabul etmiş bir muhatap lehine ayrıca bedel belirlemesi yapılmaksızın aval verilmiş olması halinde, aval verenden senet bedelinin tamamı istenirse aval veren kişi TTK m. 702/1 gereğince muhatap gibi sorumlu olduğunu ileri sürerek fazla miktarı ödemekten kaçınabilir. Örneğin aval verilen kişinin çekte ciro edilemez kaydı yazan bir ciranta olması ve bu kayda rağmen çekin başka kişilere devredilmesi halinde, TTK m. 702/1 gereğince aval veren kişinin bu durumu bir def'i olarak ileri sürebilmesi mümkündür[758]. Örneğin TTK m. 694/4'e göre düzenleyenin kabule arzı yasaklamamış olduğu ve cirantanın kabule arzı şart koştuğu poliçede, poliçenin kabul için ibraz edilmemesi halinde aval veren kişi 702/1 gereğince kayda uyulmadığı sebebiyle bu durumu bir def'i olarak ileri sürebilir[759].

c. Şahsi Def'iler

i. Genel Olarak

Ciroyu temlikten ayıran en önemli noktalardan birisi olan devredenin sahip olduğu hakların değil senetten doğan hakların devredilmesi ilkesi, emre yazılı senetlerde

[758] Bu doğrultuda bkz. Güral, s. 464.
[759] Bkz. Arslanlı, s. 102; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 531 ve dn. 56'da adı geçen yazarlar; Poroy/ Tekinalp, s. 188.

kural olarak yalnızca ciroyla elde edilen hakların ileri sürülebilmesine neden oolmaktadır[760]. Bu sebeple senedin son hamili, belirli bir senet borçlusuna ait olan savunmaların kendisine karşı ileri sürülemeyeceğini söyleyebilir. Emre yazılı senetlerdeki bu durum hamilin senede olan güvenini sağlamaya ve onun hukuki menfaatinin korunduğunu bilmesine de hizmet etmektedir. Zira hamil senedi devralırken senetteki borçlulardan birinin başka bir senet borçlusuna karşı sahip olduğu şahsi def'ilerin kendisine karşı ileri sürülemeyeceğini bilerek senedi devralmaktadır.

Aval veren açısından şahsi def'ilerde önem arz eden husus, aval verilenin sahip olduğu şahsi def'ilerin aval veren tarafından ileri sürülüp sürülemeyeceğine yöneliktir. Öğretide çoğunluğun kabul ettiği görüşe göre, aval veren kişinin aval verilenin sahip olduğu şahsi def'ileri ileri sürebilmesi mümkün değildir[761]. Avalde eş rızasına ilişkin yakın tarihli bir İçtihadı Birleştirme Kararı'nda da benzer şekilde lehine aval verilene ilişkin kişisel def'ilerin aval veren tarafından ileri sürülemeyeceği ifade edilmektedir[762]. Nispeten azınlıkta kalan yazarlar ise aval verilen kişinin sahip olduğu def'ilerin aval veren tarafından da ileri sürülebileceğini ifade etmektedirler[763].

---

[760] Poroy/ Tekinalp, s. 108.

[761] Bu doğrultuda bkz. Arslanlı, s. 102; Tekil, s. 151; Güral, s. 469-470; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 173; Poroy/ Tekinalp, s. 219; Kendigelen/ Kırca, s. 231; Tandoğan, s. 714; Bozer/ Göle, s. 183; İmregün, s. 79; Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, s. 135; Pulaşlı, s. 213 ve 218; Kayar, s. 647; Kayıhan, s. 187; Hueck/Canaris, s. 117. 1930 tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku öncesi görüşmelerde, aval verenin aval verdiği kişiyle aynı savunma imkanlarından faydalanabileceği tartışılmış olsa da, bu düşünce taraf ülkelerce oybirliği ile reddedilmiştir. Açıklama için bkz. Dohm, s. 503.

Öztan genel olarak aval verenin aval verilene ait şahsi def'ileri ileri süremeyeceğini belirtmekle birlikte bazı hallerde aval verenin mevcut durumu ileri sürememesinin mantığa ters olduğunu belirtmekte, bahsettiği hallerde aval verenin de bu def'ileri ileri sürebilmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 793 ve 818-819. Öztan ile benzer doğrultuda bkz. Kınacıoğlu, s. 256; Demirkapı, Aval, s. 195-196. Pulaşlı ise genel olarak aval verilenin şahsi def'ilerinin aval veren tarafından ileri sürülemeyeceğini belirtmekte, ancak istisna olarak ödeme ve takas hallerinin de aval veren tarafından ileri sürülebilmesini mümkün görmektedir. Bkz. Pulaşlı, s. 213 ve s. 211. Karayalçın, avalden önce mevcut olan ve aval verilene ait def'ilerin aval veren tarafından hamile karşı ileri sürülmesini, kumar örneği üzerinden şüpheli bulmaktadır. Bununla birlikte avalden sonra borcu düşüren veya hafifletn sebeplerden aval verenin de faydalanmasını uygun görmektedir. Bkz. Karayalçın, s. 231. Odman Boztosun kendi içerisinde herhangi bir ayrıma tabi tutmadan, lehine aval verilenin sahip olduğu bütün şahsi def'ilerin aval veren tarafından da ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Bkz. Odman Boztosun, s. 66.

[762] Bkz. Y. İBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval veren, lehine aval verdiği kişinin borcun geçerliliği ile ilgili kişisel defilerini ileri süremez…*". Ancak ilgili kararda aval verenin sadece şekil eksikliğini, borcun aval veren tarafından ödendiğini veya takas edildiğini ileri sürme hakkının tanınmış olduğu ayrıca açıklanmaktadır. 12. Hukuk Dairesi de bir kararında benzer şekilde aval verilenin şahsi def'ilerinden aval verenin faydalanamayacağını belirtmektedir. Bkz. Y. 12. HD, T. 28.1.2016, E. 2015/25240, K. 2016/2668 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Aval veren, lehine aval verilenin ileri sürebileceği ve senedin şekline dair olanlardan başka geçersizlik sebeplerini, def'i veya itiraz olarak alacaklıya karşı ileri süremez...*".

[763] Bkz. Domaniç, s. 197; Eriş, s. 207; Karayalçın, s. 230-231 dn. 36'da adı geçen yazarlar; İpekçi/ İlbuldu, s. 37; Eriş, s. 207; Boztosun, s. 66; Aksu Özkan, s. 167; Günay, Erhan, **Uygulamalı Çek Rehberi**, Ankara: Seçkin, 2020, s. 133. Sengir ise eserinin bir yerinde aval verilenin ileri sürebileceği bütün def'ilerin aval veren tarafından da ileri sürülebileceğinden bahsederken, başka bir yerinde diğer senet borçlularının def'ilerinden istifade edilemeyeceğini

Şahsi def'iler karakteristik yapıları gereği yalnızca ilgilisi tarafından ve kural olarak[764] ilişkinin diğer tarafına karşı ileri sürülebilmektedir. TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 de bu doğrultuda düzenlemeler olup, senet iktisap edilirken bilerek borçlu zararına hareket edilmemişse yalnızca ilgilisi tarafından ileri sürülebilir. Aval ise maddi olarak bağımsız, şekli olarak ise asıl borca bağlı bir taahhüt konumundadır. Aval veren kişinin genel olarak aval verilenin taahhüdünde gerçekleşen herhangi bir uyuşmazlığı ileri sürebilmesi mümkün olsa da, bizce bu durumda hukuken sıkı bir bağın bulunması ve kanunda yasaklanmaması[765] ayrıca bir zorunluluktur. Aval veren ve aval verilen arasındaki sıkı bağ, uyuşmazlıkta aval verilenin şahsi karakterinin oynadığı rolün ağır basmamasıyla sağlanır. Başka bir anlatımla, taahhüdün bağımsız şekilde bir tek aval verileni ilgilendiren def'ilerden olmaması, aval vereni de ilgilendirmesi aranarak öznel bir yaklaşım tarzı benimsenmelidir. Bu öznel yaklaşım, aval verilenin taahhüdünden sorumlu olmama gerekçesinin bazı hallerde aval verene de sirayet edebileceği bilinciyle oluşturulmaktadır. Yani tek bir hukuki olgunun hem aval verilen hem de aval veren açısından, kendilerince ileri sürülebilecek bir def'iye sebebiyet vermesi imkân dâhilindedir. Nitekim nasıl ki örneğin poliçede lehtarın yazılmaması ve poliçenin hamiline yazılı olarak düzenlenmesi olgusu, hem düzenleyen hem de düzenleyen lehine aval veren tarafından senet metninden anlaşılan bir def'i olarak ileri sürülebiliyorsa, bu bağlamda bizce sıkı bağın mevcut olduğu hallerde aval verilenin taahhüdünde gerçekleşen hukuki olgu hem aval verilen hem de aval veren tarafından kendileri açısından şahsi def'i olarak ileri sürülebilir.

Mevcut bu durumu, öğretinin tartıştığı şekilde başkasının taahhüdünde oluşan ve aval verenin de faydalanıp faydalanamayacağı bir şahsi def'i olarak değil, *aval verenin şahsi def'isi* olarak sınıflandırmak gerekir. Nitekim aval verilenin taahhüdünde tahrifat yapılması haline ilişkin açıklamalarımız da benzer doğrultuda, tahrifatın aval verenin taahhüdüne yaptığı doğrudan etki hesaba katılarak yapılmıştı. Ancak bu şekilde ortaya

belirtmektedir. Bkz. Sengir, s. 31 ve s. 37-38. Yargıtay'ın eski tarihli bir kararında da aval verenin, aval verilene ait şahsi def'ileri hamile karşı ileri sürebileceğne yönelik açıklama yapılmaktadır. Bkz. Y. 11. HD, T. 3.7.2001, E. 2001/4488, K. 2001/6142 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Avalist, sadece senetten anlaşılan def'ilerle lehine aval verdiği kimsenin kişisel def'ilerini hamile karşı ileri sürebileceği gibi, bizzat kendisinin hamile karşı haiz olduğu def'ileri de ileri sürebilir*...".

[764] Şahsi def'ilerin istisnai olarak üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmesine yönelik açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.c.ii.c). Öğretide yer alan açıklamalar için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 68-70.

[765] Bu bağın kurulmasını engelleyen kanuni düzenlemelerin mevcut olması halinde bağın mevcut olmadığı kabul edilmelidir. Örneğin TTK m. 677 açıkça aval veren ve aval verilen arasındaki bağı koparmaktadır.

çıkabilecek şahsi def'ilerin, yapısı gereği son derece sınırlı olduğunu da belirtmemiz gerekir. Bu kapsam dışında, yalnızca aval verilenin taahhüdüne etki eden olguların ise aval veren tarafından ileri sürülebilmesi bizce mümkün değildir. Sonuç olarak; yalnızca aval verilenin sahip olduğu ve aval verene sirayet etmeyen hukuki olgulardan kaynaklanan şahsi def'ilerin aval veren tarafından ileri sürülebilmesi mümkün olmayıp, aval verene sirayet eden hukuki olgulardan kaynaklanan şahsi def'ilerin ileri sürülebilmesi ise bizce mümkündür.

ii. Def'i Kapsamındaki Savunmalar

Çalışmamız kapsamında aval verenin sahip olduğu şahsi def'iler, aval verenin kendi taahhüdünden kaynaklanan ve avalin şeklen asıl borca bağlı yapısından kaynaklanan şahsi def'iler olmak üzere iki başlıkta ele alınacaktır[766]. Bu ayrım içerisinde yer almayan ve aval verilenin şahsi def'isi kapsamında değerlendirilen def'iler ise, yukarıda bahsedildiği gibi aval veren kişi tarafından ileri sürülemeyecek olup, bu yapısından kısaca bahsedilmekle yetinilecektir.

a) Aval Verenin Kendi Taahhüdünden Kaynaklanan Şahsi Def'iler

Aval veren kişinin hamile karşı ileri sürebileceği kendi taahhüdü ile alakalı def'iler; hamil ile kendisi arasındaki bir ilişkiden kaynaklanan ve TTK m. 687/1 ile TTK m. 825/2 gereğince hamilin bilerek aval veren zararına hareket etmesi halinde aval verenin daha önceki hamillere karşı sahip olduğu def'ilerden ibarettir.[767]

Aval veren ve hamil arasındaki ilişki; senedin başka birine devredilmemesi halinde aynı zamanda aval gerçekleştirildiği anda hamille oluşan sözleşme esaslı temel

[766] Şahsi def'iler öğretide genel olarak temel ilişkiden, temel ilişki dışında taraflar arasındaki başka bir ilişkinden veya kambiyo senedi ile alakalı özel bir anlaşmadan kaynaklanan def'iler olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 234; Poroy/ Tekinalp, s. 108; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 68; Kendigelen/ Kırca, s. 111; Pulaşlı, s. 76. Yılmaz ise temel ilişkiden kaynaklanan şahsi def'iler ve özel anlaşmalardan kaynaklanan şahsi def'iler sınıflandırması yapmayı uygun görmüştür. Bkz. Yılmaz, Lerzan, s. 437-500.

[767] Zaman açısından değerlendirildiğinde, hamil ile olan ilişkinin kambiyo senedinde aval verilmeden önce veya aval verildikten sonra gerçekleşmesi mümkündür. Önemli olan, hamilin aval verene başvurması halinde aval verenin ileri süreceği sebebin mevcut olmasıdır. Hamil ve aval veren arasındaki ilişkiden kaynaklanan def'ilerin sınırlı sayıda olmadığını belirtmemiz gerekir. Ancak her halükarda hukuki olarak ileri sürülebilir konumda olması şarttır. Örneğin aval veren kişinin kendisine ihbarın yapılmadığını gerekçe göstererek ödemeden kaçınabilmesi TTK m. 723/7 gereği mümkün değildir.

ilişki olabileceği gibi, senedin başkasına devredilmesi halinde yeni hamille sonradan oluşan veya mevcut olan aval dışı özel bir ilişki de olabilir.

Bu kapsamda aval verilirken hamille oluşan ve temel ilişki esaslı avalde aval verenin, bu temel ilişkiyle alakalı def'ileri yalnızca ilgilisine ileri sürebilmesi mümkün olup bile bile aval veren zararına hareket edilmediği sürece senedi sonradan devralanlara karşı ileri sürebilmesi söz konusu değildir. Örneğin aval veren A ile lehtar L'nin yaptığı eser sözleşmesi gereği, L'nin yapacağı resim karşılığında 20.000 TL bedelli bonoda A'nın düzenleyen lehine aval vermesi kararlaştırılmışsa, A'nın resmin teslim edilmediğini L'ye karşı ileri sürebilmesi mümkün iken; L'nin senedi sonradan H'ye devretmesi halinde, kural olarak[768] A'nın resmin kendisine teslim edilmediğini gerekçe göstererek H'ye ödemeden kaçınma imkânı[769] bulunmaz. Benzer şekilde senetteki avalin kumar borcunun karşılığı olarak senede eklenmiş olması halinde de bu def'i yalnızca ilgilisine karşı ileri sürülebilecek bir yapıda olup, bilerek aval veren zararına hareket edilmediği müddetçe senedi sonradan devralanlara karşı ileri sürülemez. Aval veren kişinin hataen aval verdiğine, taahhüdüne hile karıştırıldığına, avalin ahlaka veya kanuna aykırı olduğuna ilişkin iddiaları da bizce kendisi tarafından ileri sürülebilen şahsi def'iler kapsamında değerlendirilmelidir[770].

Senedin devrinden sonra hamil ile oluşan veya mevcut olan aval dışı ilişkide ise, yine bu durum yalnızca ilişki kiminle kurulmuşsa ona karşı def'i olarak ileri sürülebilir. Örneğin hamilin aval verene yöneldiği zaman, aval verenin hamille daha önceden

[768] Bu durumun istisnası TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 olup, hemen devamdaki paragrafta konu hakkında açıklamalar yapılmaktadır.

[769] Bu gerekçe hukuki tabirle, avalin temelinde yer alan ilişkiden doğan alacak sebebiyle bedelsiz olduğunun ileri sürülmesidir. Bedelsizlik iddiası genel olarak bir şahsi def'i olup, avalin bedelsiz olduğunun aval veren tarafından ileri sürülebilmesi mümkündür. Nitekim yalnızca kambiyo senedinin düzenlenmesinin sebebi olan temel ilişkide bedelsizlik iddiası oluşmaz, ayrıca aval de dahil kambiyo senedindeki bütün taahhütlerin temelinde ki ilişkide de bedelsizlik iddiası söz konusu olabilir. Bedelsizlik kavramı ve bedelsizlik def'i hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Gürbüz, Hulusi, "Ticari Senetlerde (Kambiyo Senetlerinde) Bedelsizlik Sorunu", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I (Bildiriler ve Tartışmalar)**, Ankara, 1984, s. 264-351; Nurkut İnan, Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, Ankara, 1969; s. 15-29; Yılmaz, Lerzan, s. 459-467;

[770] Bahsi geçen hallerin şahsi def'i kapsamında değerlendirilmesine ilişkin bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 225-227; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 70; Kendigelen/ Kırca, s. 112. Poroy/ Tekinalp ise iradeyi bozan sebeplerle ahlaka aykırı olma hallerini taahhütlerin geçersizliğine ilişkin def'ilerden olduğunu belirtmektedir. Bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 104. Demirkapı da irade bozukluğu hallerinin herkese karşı ileri sürülebilen def'ilerden olduğunu belirtmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 194. Boztosun iradenin sakatlanmasına bilerek veya ihmali dolayısıyla aval verenin kendisinin sebebiyet vermemesi durumunda geçersizlik def'inin olduğunu kabul etmektedir. Bu kapsamda hilenin de geçersizlik def'i teşkil ettiğini belirtmektedir. Bkz. Boztosun, s. 60. Pulaşlı ise önce irade bozukluğu hallerini taahhütlerin geçersizliğine ilişkin def'iler kapsamında ele almış, sonradan ise kişisel def'iler sınıflandırmasına dahil etmiştir. Bkz. Pulaşlı s. 72 ve s. 76.

yaptıkları anlaşma gereği birbiri nezdinde bulunan alacaklarının takas edildiğini, hamile karşı takasın yapıldığı def'i olarak ileri sürebilir[771]. Benzer şekilde hamilin daha önceden aval verenden senet bedelini tahsil etmesine rağmen senet aval verene teslim edilmemişse, aval verenden tekrar ödeme talep edildiği zaman senedin önceden ifa edildiği bir def'i olarak hamile karşı ileri sürülebilir[772]. Ancak senedin devredilebildiği hallerde aval verenin ifası sonrası senet başka birine devredilmişse, ifa yalnızca ödemenin yapıldığı şahsa karşı ileri sürülebilen bir def'i olduğu için, senedi devralan kişi TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2'ye göre aval verenin zararına hareket etmediği müddetçe bu def'i devralana karşı ileri sürülemez[773]. Takasın yapıldığı def'i açısından da aynı sonucun kabulü mümkündür.

---

[771] Bizce *takasın yapıldığı def'i*nden bahsedebilmek için, aval veren ve takasın yapıldığı hamil arasında bir anlaşmanın bulunması zorunludur. Yani bir takas sözleşmesinin mevcut olması takasın yapıldığı def'inin ileri sürülebilmesi için gereklidir. Arada takas sözleşmesinin bulunmadığı hallerde hamilin aval verene başvurması ve aval verenin takas bildiriminde bulunması gerçek anlamda bir def'i değil borcun ifasına yönelik bir irade beyanıdır. Birinde takasın daha önceden gerçekleştirilmiş olduğu def'i olarak ileri sürülürken, diğerinde takasın yapılmasına yönelik bir irade beyanı söz konusudur. Arada sözleşmenin olduğu hallerde, hamilin aval verene başvurması üzerine aval verenin takas def'ini ileri sürmesinin temelinde yatan sebep senedin takas sözleşmesine rağmen aval verene teslim edilmemiş olmamasıdır. Esasen takas beyanı ulaşması gereken tek taraflı bir hukuki işlem olsa da (Takasın, ulaşması gereken tek taraflı bir hukuki işlem, yenilik doğuran bir hak olduğuna ilişkin bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 417), takasın yapıldığının ispatı ve def'inin ileri sürülmesi bahsi geçen sözleşme ile yapılmaktadır. Bir takas sözleşmesinin bulunmadığı veya takas bildirimi bulunmasına rağmen sözleşme yapılmadığı hallerde ise; hamilin aval verene başvurması ve aval verenin hamil nezdindeki alacağıyla senetteki borcunu takas edeceğini hamile bildirmesi, bir def'i olmayıp bizatihi takas beyanının veya borcun ifasına yönelik beyanın kendisidir. Bu açıdan bizce borcun ifasına yönelik böyle bir beyanın def'i olarak sınıflandırılmaması gerekir. Nitekim def'i, ileri süren kişinin ifadan kaçınmasına imkânı sağlayan bir kavramdır. Zaten senedin hamilin elinde bulunması ve takasa ilişkin bir sözleşmenin bulunmaması, takasın daha önceden yapılmadığına karine teşkil edecektir. Başka bir anlatımla, gerçekleştirildiği ortaya konulmamış olan takas, bildirimin yapıldığı anda sahibine def'i imkanı sağlamaz. Senedin daha sonradan başka birine devri halinde, yeni hamilin aval verene başvurması üzerine aval verenin bu kişiye takas bildirimini ileri sürerek ödemeden kaçınabilmesi ise mümkün değildir. Zira bu son halde takasın var olduğu ispat edilemediği için aval veren açısından bir takas def'i de söz konusu değildir.
Takasın borcu ifadan kurtaran bir hal olmadığına, takas beyanının borcun ifasına yönelik bir beyan olduğuna ilişkin bkz. Domaniç, s. 114. Takas beyanının, kambiyo senetlerinde yer alan def'ilerden olmadığına ilişkin bkz. Aksu Özkan, s. 159. Aksi görüşte, takasın her durumda bir şahsi def'i olduğuna ilişkin bkz. Yılmaz, Lerzan, s. 481-484. Öğretide ise genel tabir olarak takas def'i şahsi def'i sınıflandırılmasında değerlendirilmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 232; Poroy/ Tekinalp, s. 108-109; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 68; Kendigelen/ Kırca, s. 115; Pulaşlı, s. 76.

[772] Nihai ödeme amacıyla ifayı tam gerçekleştiren aval verenin senedi teslim almaması; hukuki görünüşün bilinçli ve bağımsız bir iradeyle gerçekleşmesi ve TTK m. 646/1'e aykırı olarak ödemenin senedin teslimi karşılığı yapılmaması sebebiyle, aval veren açısından dolaşıma koyma sözleşmesi sona ermemesine sebep olur. Başka bir anlatımla senedin hamilin elinde bulunması ödemenin yapılmadığına karine teşkil eder. Bu açıdan aval verenin hamile ödeme yaptığını ileri sürmesi şahsi def'i kapsamında yer almakta olup, ödeme yapıldığının ispat yükümlülüğü aval verene aittir. Aval verenin ödemeyi gerçekleştirdiğini yazılı delille ispatlaması gerekir. Ödemenin yazılı delille ispatı doğrultusunda bkz. HGK, T. 2.4.2003, E. 2013/19-261, K. 2013/266 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Öyleyse, davacıların, ödeme savunmalarını yazılı delille ispat etmeleri zorunludur. Eş söyleyişle, somut olayda ödeme savunmasının tanıkla kanıtlanmasına hukuken olanak yoktur*...".

[773] Lehtara yapılan ödemelerden sonra lehtar tarafından senedin başkasına devri halinde, TTK m. 687/2 gereği ilgili ödemenin senedin hamiline karşı ileri sürülemeyeceğine yönelik mahkeme kararları için bkz. Y. 12. HD, T. 26.4.2018, E. 2018/9154, K. 2018/3686 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Borçlunun ibraz ettiği banka dekontlarında, alıcı olarak lehtar ... Lazer Cnc ... Ltd. Şti.'ne ödemeler yapıldığı görülmektedir. Üçüncü kişiye yapılan ödemeler, alacaklıya karşı ileri sürülemez. Bu durumda alacaklıya ödeme yapıldığı iddiası ispat edilememiş bulunmaktadır*..."; Y. 12. HD, T. 12.12.2017, E. 2016/24731, K. 2017/15452 (www.kazanci.com.tr) (Erişim

Hamilin senedi iktisap ederken aval veren zararına hareket etmesi halinde TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 uygulanacağından, aval verenin kendisine ait bu şahsi def'iyi hamile karşı ileri sürebilmesi mümkün olur. İlk verilen eser sözleşmesine ilişkin örnekte düzenleyen D'nin imzasının sahte olması halinde düzenleyen bu durumu kendi taahhüdünün geçersizliine ilişkin bir def'i olarak ileri sürebilmekle birlikte düzenleyen lehine aval veren kişinin taahhüdü TTK m. 677 gereğince geçerli kalmaya devam eder. Bu bonoda L'nin yönelebileceği tek kişi olan eser sözleşmesi yaptığı A'nın, sözleşmenin ifa edilmediğini gerekçe göstererek L'ye karşı bedelsizlik def'ini ileri sürebilmesi mümkündür. Ancak bu durumu bertaraf edebilmek için senet L'nin arkadaşı H'ye devredilmişse, TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 gereği A bu def'iyi kendi zararına hareket eden H'ye karşı da ileri sürebilir. Bununla birlikte her halükarda senedin devri ile bilerek aval verenin zararına hareket edildiği arasında illiyet bağının kurulması ve ispatının yapılması gerekir. A'nın ileri süreceği def'inin bertaraf edilmesi amacıyla devrin gerçekleştirildiğinin ispatı, bizzat A'nın yükümlülüğüdür[774].

Tarihi:15.12.2020) "*... Borçlunun iddiası borcun lehtara ödendiğine dair olup üçüncü kişiye yapılan ödemeler, alacaklıya karşı ileri sürülemez. Üçüncü kişiye yapılan ödeme borçluyu borçtan kurtarmaz. Yapılan bu ödemede iyiniyetten bahsedilerek borçlunun borçtan kurtulduğu sonucuna ulaşılamaz...*"; Y. HGK, T. 9.3.2016, E. 2014/19-806, K. 2016/298 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Her ne kadar davacı keşideci, lehtara ödeme yaptığını iddia etmiş, buna dair ödeme belgesi sunmuş ise de keşideci ile lehtar arasındaki şahsi def'ilerin hamile karşı ileri sürülebilmesi için hamilin senedi iktisabında kötüniyetli olduğunun kanıtlanması gerekir. Aksi takdirde keşideci ile lehtar arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan şahsi def'iler müracaatta bulunan iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemez (6102 Sayılı TTK. m. 687). Somut olayda, hamil ...'ün çeki iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiği, başka bir anlatımla kötüniyetli hamil olduğu kanıtlanamamıştır. O halde davacı keşideci, lehtara ödeme yaptığına dair şahsi def'iyi davalıya karşı ileri süremez...*".

[774] Bedelsizlik def'inin şahsi def'i olduğuna ve TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 kapsamında bile bile borçlu zararına hareket edildiği iddiasının borçlu tarafından ispat edilmesi gerektiğine yönelik kararlar için bkz. Y. 11. HD, T. 6.10.2020, E. 2020/2520, K. 2020/3861 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... bedelsizlik def'inin de kişisel def'i olup, ancak hamilin kambiyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde hamile karşı ileri sürülebilecek def'ilerden olduğu, davalı bankanın davacının bile bile zararına hareket ettiğinin davacı tarafından ispat edilemediği gerekçesiyle davacının davasının davalılardan .... Bankası A.Ş. yönünden reddiyle…*"; Y. 19. HD, T. 17.2.2020, E. 2018/1177, K. 2020/496 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... bankanın çeklerin bedelsizliğini bilerek davacının zararına ve kötü niyetli olarak hareket ettiği konusunda herhangi bir delilin getirilmediği, davacının açıklanan şahsi def'ini davalı bankaya karşı ileri sürülemeyeceği...*". Genel olarak bilerek borçlu zararına hareket edildiği iddiasının, bu iddiayı ortaya atan borçlunun ispat etmesi gerektiğine yönelik bkz. Y. HGK, T. 5.3.2020, E. 2017/13-612, K. 2020/258 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... İspat konusuna gelince; niteliği gereği bile bile borçlu zararına hareketin varlığının senetle ispatı aranmaz. Yani, borçlu, hamil olan davalılara karşı kambiyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket ettiğini, kambiyo senedinin bedelsiz olduğunu bilebilecek durumda olduğunu tanık dâhil her türlü delille ispat edebilir. Bununla birlikte, ispat yükü senet borçlusunun üzerinde olup, borçlu tarafından hem defilerin varlığı (ki bu defi bedelsizlik ise senede karşı senetle ispat kuralları gereği kesin delillerle ispatı gerekecektir) hem de bunların senedi iktisap ederken hamil tarafından bilindiğinin ispatlanması gerekmektedir...*"; Y. 19. HD, T. 9.7.2020, E. 2019/407, K. 2020/1389 "*... 6102 Sayılı TTK'nın 687 (6762 Sayılı TTK'nın numara 599) maddesi uyarınca keşidece ile lehtar arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklanan şahsi def'ilerin ciro yolu ile hamil olan davalı bankaya karşı ileri sürülebilmesinin çekin iktisabında bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olması şartına bağlıdır. Davacının iddiasını ispat edemediği de gözetilerek ilk derece mahkemesi kararının açıklanan gerekçelerle yerinde olduğu anlaşılmış olup...*"; Y. 12. HD, T. 19.11.2015, E. 2015/17626, K. 2015/28847 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda*

b) Avalin Asıl Borca veya Senede Bağlı Yapısından Kaynaklanan Şahsi Def'iler

Aval verenin kendi taahhüdünden kaynaklanan şahsi def'iler haricinde, avalin şeklen asıl borca veya senede bağlı yapısı sebebiyle, aval verilenin taahhüdünden veya senetten kaynaklanan şahsi def'iler de mevcuttur. Öğretide çoğunluk görüşteki yazarlar ayrım yapmadan aval verilenin şahsi def'ilerinin yalnızca aval verilene ait olduğunu belirterek aval veren tarafından ileri sürülemeyeceğini ifade etmekte, azınlık görüşteki yazarlar ise aval verilen kişinin sahip olduğu şahsi def'ilerin aval veren tarafından ileri sürülebileceğini belirtmektedirler[775].

Bu hususta bizce, aval verilenin taahhüdüyle aval verenin taahhüdü arasında sıkı bağın olduğu ve olmadığı halleri farklı başlıklarda ele alarak değerlendirmek gerekir. Aval verilenin ileri süreceği şahsi def'i kendisiyle hamil arasındaki temel ilişkiden veya senet dışı başka bir ilişkiden kaynaklanıyorsa, bu durum aval verene sirayet etmez ve bu sebeple aval veren tarafından da ileri sürülemez. Avalin sağlamış olduğu teminat, aval verilenin hamil ile temel ilişkiye veya senet dışı başka bir ilişkiye dayalı savunmaları açısından hukuki olarak bağı bulunmayan bir teminattır. Başka bir anlatımla ileri sürülecek olan def'iyi oluşturan hukuki olgu, aval gerçekleştirilmeden önce de mevcut olduğu için aval veren tarafından ileri sürülemez. Örneğin, poliçede kabul eden muhatabın bir kumar borcuna karşılık poliçeyi kabul etmiş olması ve aval verenin de sonradan muhatap lehine aval vermiş olması halinde, lehtarın muhataba başvurduğu zaman muhatabın ona karşı kumar borcu gerekçesini ileri sürerek ödemeden kaçınabilmesi mümkün iken aval verenin böyle bir imkânı bulunmamaktadır. Aval verilenin senetteki taahhüdü hataen veya hile sonucu veya ahlaka yahut kamu düzenine aykırı olarak gerçekleştirdiğini ileri sürmesi de şahsi def'i kapsamında değerlendirilmeli, aynı gerekçelerle aval verenin bu savunmalardan faydalanması mümkün olmamalıdır. Yine aval verilen kişinin bedelsizliğe yönelik iddialarının, bile bile aval veren zararına hareket edilmesi hali haricinde, aval veren tarafından da ileri sürülebilmesi mümkün değidir. Yargıtay'da görülen bir davada, bononun araç alımı için verildiği bir senette aval

ciranta konumunda olan takip alacaklısı ...'in kötüniyetli olduğu iddia edilmiş ise de, bu hususta ispata yeterli delil ibraz edilmemiştir...";

[775] Öğretideki görüşlere ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm 3, II.C.2.c.i.

veren kişinin, satışa konu aracın devrinin yapılmadığı ve bu sebeple bedelsiz kaldığına ilişkin uyuşmazlıkta, TTK m. 702/2 uyarınca bedelsizlik iddiasında bulunamayacağına hükmedilmiştir[776]. Son örnekte def'iyi oluşturan hukuki olgu olan araç alımı aval gerçekleştirilmeden önce mevcut olup, aval vücut bulduğu zaman avalden tamamen soyutlanmış bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

Bazı hallerde aval verilen kişinin ileri süreceği şahsi def'i ile sorumluluktan kurtulması, buna karşılık aval verenin taahhüdünün geçerli kalmaya devam etmesi ise hakkaniyete aykırı neticelere sebebiyet verecektir. Bu açıdan özellikle *ifa, yenileme, takasın yapıldığı ve ibra* hallerinde, aval verenin sorumlu kalmaya devam etmesi onun açısından haksız bir durum oluşturacaktır. Aval verilen ve hamilin sonradan karşılıklı ve birbirine uygun olan irade beyanları neticesinde gerçekleştirdikleri hukuki olgu aval verilenin taahhüdü de etkilediği için, sonradan oluşan bu değişim avalden soyutlanamayacağından doğal olarak aval vereni de etkileyecektir. Yani bu hallerin hepsinde, aval verilenin ileri süreceği savunmayı oluşturan hukuki olgu aval ile sağlanan teminatın niteliği ve kapsamını da doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple bahsi geçen bu haller, bizce aval verenin taahhüdü açısından da ayrıca kendi sahip olduğu şahsi def'i[777] olarak ileri sürülebilmelidir[778].

Örneğin bonoda düzenleyen D lehine aval vermiş olan A, düzenleyenin senet bedelini hamile *ödemesi* ancak senedi teslim almayı unutması ve bu def'iyi ileri

[776] Y. 19. HD, T. 20.9.2018, E. 2016/19125, K. 2018/4359 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Davaya konu bonoda davacı aval veren davalı ise alacaklı lehtar konumundadır. TTK'nın 702/2 maddesi uyarınca aval veren kişinin teminat altına aldığı borç şekle ait noksanlıktan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir. Bu sebeple davacı aval veren bedelsizlik iddiasında bulunamayacağından davanın bu sebeple reddi gerekirken kabulü doğru görülmemiştir...*".

[777] Bu def'iler aval verilenin şahsi def'ileri olarak değil, asıl borcun avale sirayet etmesi neticesinde aval verenin kendi şahsi def'ileri olarak ileri sürülebilmektedir. Bu durum, aval verilenin sahip olduğu bütün şahsi def'ilerin avale de sirayet edeceğini ve aval verenin kendi şahsi def'isi olarak ileri sürebileceğini göstermez. Yalnızca aval verenin oluşturduğu teminatın temelsiz kalmasının, aval verilenin senet üzerindeki taahhüdüyle doğrudan bağının olduğu hallerde geçerlidir.

[778] Aval verilenin taahhüdüne ilişkin ifa, takas, sözleşmenin haklı olarak feshi, takside bağlama ve vadenin uzatılması hallerinde, aval verenin de bu durumları ileri sürebileceğine yönelik bkz. Karayalçın, s. 231. Tandoğan da Karayalçın ile aynı doğrultuda fikir belirtmekle birlikte, bu iddianın ilgili alacaklıdan başka iyiniyetli alacaklılara karşı ileri sürülemeyeceği şerhini düşmektedir. Bkz. Tandoğan, s. 714. Öztan ifa, takas ve ibra hallerinde bu durumu aval verenin de ileri sürebilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 818-819. Kınacıoğlu ifa ve yenileme gibi borcun sonradan düşme sebeplerinin hesaba katılması gerektiğini belirterek, aval verenin bu gibi durumları ileri sürebileceğini ifade etmektedir. Bkz. Kınacıoğlu, s. 256. Demirkapı aval verilen kişinin ifa veya ibra edilmesi hallerinde, bu durumun aval verilen tarafından da ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Bkz. Demirkapı, Aval, s. 195-196.

sürdüğünde senet bedelini ödediğini ispat ettiği hallerde[779]; hamile ödeme yapıldığını bilmesine rağmen bu durumu kendisi açısından şahsi def'i olarak ileri süremezse, hamilin yararına ve aval verenin zararına hukuka aykırı haksız bir kazanım söz konusu olacaktır. Bonoda düzenleyenin, poliçede kabul eden muhatabın senet bedelini ödemiş olması, bizce bir ciranta lehine aval verilmiş olması halinde dahi senetteki bütün borçlular açısından ileri sürülebilecek bir def'i konumundadır. Nitekim senette yazılı bedelin ödenmesi kambiyo senedinin sona ermesine sebebiyet vermektedir. Senedin teslim alınmasının unutulmuş olması her ne kadar tek başına ödemenin yapılmadığına karine teşkil etse de, aksinin yazılı bir delille ispatlanarak senetteki taahhütlerin ödeme sebebiyle geçersiz olduğunun ortaya konması mümkündür. Aynı şekilde bir cirantanın senet bedelini ödemesine rağmen senedi teslim almaması halinde, senet bedelini ödediğini yazılı bir delille ispatlaması halinde bu kişi lehine aval verenin de bu def'iyi ileri sürebilmesi mümkündür.

Bononun düzenleyen ve hamilin arasındaki anlaşma gereği *yenilenme*sine[780] (tecdit edilmesine)[781] rağmen senet mevcut haliyle hamil elinde bırakılmışsa, hamilin

[779] Burada önem arz eden husus ödemenin yapıldığının ispat edilmesidir. Eğer ödemeyi yapan kişi bu durumu yazılı bir delille ispat edemiyorsa, kötü ödeme yaptığı için tekrar ödemek zorunda kalabilecektir. HGK, T. 2.4.2003, E. 2003/19-261, K. 2003/266 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Görülmekte olan davada ileri sürüldüğü şekilde, alacaklı senedi borçluya geri vermez, (yine somut olayda ileri sürüldüğü gibi, yırttığını ya da sonradan geri vereceğini veya benzer nitelikte başka bir hususu bildirir) ise, borçluya düşen, TTK 558 ve bonolar hakkında da uygulama olanağı bulunan aynı Yasanın 621. maddesi uyarınca Kıymetli Evrak borçlusu ancak senedin teslimi mukabilinde ödeme ile mükellef olduğu gibi bir bono, hamilin elinde bulunduğu sürece borcun ödenmemiş olması asıldır. Borçlu ödemede bulunurken, hamil tarafından senedin metnine bir ibra şerhi yazılmasını veya ödediği bononun tarih ve numarası yazılı bir makbuz verilmesini istemek zorundadır. Bunları yapmayan borçlu HUMK.nun 288 ve 290. Madde uyarınca ödeme def'ini ancak yazılı delil ile kanıtlamak zorundadır. Somut olayda HUMK.nun 292 ve 293. Madde şartları bulunmadığından tanık dinlenemez...*". Borçlunun itirazını PTT havale makbuzuyla da ispat edebileceğine ilişkin eski tarihli bir Yargıtay kararı için bkz. HGK, T. 1.11.1972, E. 1971/905, K. 1972/899 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Alacaklı, borçlulara karşı 7.750 liranın ödetilmesi için takibe geçmiştir. Borçlular, tetkik merciine verdikleri itiraz dilekçelerinde, esas borçtan 5.150 liranın ödenmiş olduğunu, takibin kalan 2.400 lira üzerinden yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. PTT idaresinin yazısında, borçlunun posta havalelerinin tarih ve sayılarıyla ödeme günleri açıklanmıştır. Bunların toplamı 5.150 liradır. Havale makbuzlarında ayrıca, bonoların tarihleri de gösterilmiştir. Bu makbuzlardaki tutarlar, PTT idaresinin karşılık yazısında açıklanan tarih, sayı ve tutarlara uymaktadır. Toplanan kanıtlar karşısında, uyuşmazlık konusu 5.150 liranın, icra takibinin dayanağı olan bonolar için ödendiği anlaşılmıştır. Alacaklı avukatı da ödemeyi kabul etmiş ancak, bu ödemelerin, başka alacakları karşılamak amacıyla yapıldığına ilişkin bir kanıt getirmemiştir. Buna göre, borçluların, alacağın bir kesimine yönelttikleri itirazın kabulü doğrudur...*".

[780] Yenilenme hakkında, özellikle TBK m. 133-134 kapsamında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 405-407.

[781] Yenilemenin ispat edilebilmesi için düzenleyen ve hamil arasında yazılı bir sözleşme veya protokolün mevcut olması gerekir. Sözleşmenin senedin yenilenmesine yönelik yapılmadığının senet içeriğinden anlaşılması halinde, yenilemenin bulunmadığı kabul edilmelidir. Bu doğrultuda bkz. HGK, T. 30.4.2003, E. 2003/19-310, K. 2003/322 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*… Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle taraflar arasında yapılan 19.08.1998 tarihli protokolün önceki borcu tecrit etmesi (yenilemesi) için yapılan yeni sözleşmenin önceki borcun yerine geçeceğinin taraflarca açıkça kararlaştırılmış olması, diğer bir söyleyişle tecdit (yenileme)iradesinin mevcut olmasının gerekmesine, somut olayda tam aksine yapılan protokolün 1. maddesinde, önceki borcun tecditi anlamına*

düzenleyen veya herhangi bir ciranta lehine aval vereni takip etmesi halinde, aval verenin senedin yenilendiğini ileri sürememesi de hamil açısından aval veren zararına haksız bir kazanım sağlayacaktır. Nitekim ilgili bononun yenilenmesi bonodaki bütün borçluların kambiyo taahhüdünü sona erdirdiği için, düzenleyen mevcut senedi geri almamasına rağmen elindeki sözleşme vasıtasıyla yenilemeyi ileri sürebilirken diğer borçluların ileri sürememesi faydalı bir yaklaşım olmaktan uzaktır.

Senetteki borçlulardan biri hamil kendisine yöneldiği zaman onun nezdinde alacağının bulunduğunu belirterek hamile karşı borçların takas edildiğini bildirebilir. Ancak bu durum gerçek anlamda bir def'i değil borcun ifasına yönelik irade beyanıdır[782]. Bununla birlikte ilgili borçlunun *daha önceden takasın yapıldığını ileri sürmesi* ise gerçek anlamda bir def'idir. Aval verilen daha önceden senetteki borcunu hamil nezdindeki alacağı ile takas etmiş ancak senedi teslim almamışsa, bu durum ilgili borçlu lehine aval veren kişinin kendi taahhüdünü de etkileyeceği için onun tarafından def'i olarak ileri sürülebilir. Bu açıklamalarımız aval taahhüdünün gerçekleştirilmesinden sonra takasın yapılmasına ilişkin olup, hâlihazırda alacağı ile senetteki borcunu takas eden bir kişi lehine sonradan aval verilmişse, aval verilenin senetteki bedel sebebiyle sorumluluğu bulunmayan bir kişi olması sebebiyle aval verenin aval taahhüdünden dolayı sorumluluğu zaten bulunmaz.

İbra, alacaklıyla borçlunun anlaşarak, alacaklının hakkından vazgeçtiği ve borçlunun ise borcunu yerine getirme yükümlülüğünden kurtardığı bir sözleşmedir[783]. İbra sözleşmesi TBK m. 132'ye göre şekle bağlı olmamakla birlikte, kambiyo senetlerinin özellikli yapısı gereği ibra edilen taahhütten sözleşmede bahsedilmesi gerekmektedir[784]. Özellikle senedin ibra edilen kişiye teslim edilmediği hallerde ilgili sözleşme ibraya ilişkin ispat vazifesi görecektir. İbra sözleşmesinin yapıldığı borçlu lehine aval verilmiş

gelmeyeceğinin kararlaştırılmış olmasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır..."

[782] Takasın borcun ifasına yönelin bir irade beyanı olduğuna ve takasın yapıldığı def'inin kapsamına ilişkin açıklamalarımız için bkz s. 238 dn. 795.

[783] İbraya ilişkin genel açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 403-404.

[784] Bu doğrultuda bkz. Y. 12. HD, T. 2.2.1988, E. 1987/1978, K. 1988/810 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Borçluların dayandıkları ibra altındaki imza kabul edilmekle beraber, takip dayanağı senetle ilgili olmadığı ifade edilmiştir. Senet iade edilmeksizin yapılan ibrada mutlaka senetten bahsedilmesi gerekir. Diğer bir anlatımla ibranın takip dayanağı senede ilişkin olduğu anlaşılabilmesi için kast edilen kıymetli evrakın açıklanmasında zaruret vardır...*".

olması halinde ibra edilen borçlunun kambiyo senedindeki borcu sona erecektir. Aval verilenin ileri sürebileceği bu def'i aynı zamanda doğrudan aval vereni de etkilediği için ve yukarıda bahsedilen gerekçelerle aval veren tarafından ileri sürülebilir. İbra edilenin bonoda düzenleyen veya poliçede kabul eden muhatap olması halinde de aynı neticeye ulaşmak mümkündür.

c) Aval Verenin Şahsi Def'ilerini Senetteki Başka Bir Borçluya Karşı İleri Sürülebilmesine İmkan Tanıyan Haller

Yukarıda bahsedildiği üzere şahsi def'iler kural olarak yalnızca def'inin doğmasına sebep olan ilişkinin karşı tarafına karşı ileri sürülebilir yapıdadırlar. TTK m. 687/1'de yer alan bile bile aval veren kişinin zararına hareket edilmiş olması halinde şahsi def'ilerin bu kişilere karşı da ileri sürülebilmesi bu kuralın bir istisnası kapsamındadır. TTK m. 687/1'de yer alan bu düzenleme dışında başka istisnalar da mevcuttur.

TTK m. 687/2 alacağın temliki yoluyla yapılan devirlerde buna ilişkin hükümlerin def'iler açısından özel olarak uygulanması gerektiğini düzenlemiştir. İlgili düzenlemedeki alacağın temliki yoluyla yapılan devirlerin kapsamının belirlenmesinde, kanuni olarak yalnızca alacağın temliki ile devredilebilen nama yazılı senetlerin öncelikli olarak ele alınması gerekir. TBK m. 188/1 gereğince, borçlu devri öğrendiği anda devredene karşı hangi def'ileri ileri sürebiliyorsa devralana karşı da aynı def'ileri ileri sürebilir. Ciroda senetten doğan haklar devredildiği için borçlunun şahsi def'ilerini TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 gereği bile bile borçlu zararına hareket edilmesi hali dışında devralan kişilere karşı ileri sürebilmesi mümkün değildir. Alacağın temlikinde ise devralan kişi devreden kişinin halefi konumu olduğundan, borçlu temlik zincirinde kendisinden yukarıda yer alan borçlulardan birine karşı sahip olduğu şahsi def'ileri senedin hamiline karşı da ileri sürebilir[785]. Bu özelliği sebebiyle nama yazılı kıymetli evrakların tedavül kabiliyetleri de düşüktür.

Nama yazılı bir kambiyo senedi üzerinde aval vermiş olan kişi, lehine aval verdiği kişinin hamile karşı ileri sürebileceği tüm def'ileri ileri sürebilir. Nitekim lehine

[785] Alacağın temliki halinde dahi; TBK m. 188/2'ye göre süreye bağlı bir alacak olması, TBK m. 19/2'ye göre yazılı borç tanımasında muvazaa olması ve beyaza imza olması hallerinde, buna ilişkin def'ilerin alacaklıya karşı ileri sürülebilmesi mümkün değildir. Konu hakkındaki açıklamalar için bkz. Reisoğlu, Türk Borçlar Hukuku, s. 469-470.

aval verilen kişiye yapılan temlikle birlikte bu kişi devreden kişinin halefi olmaktadır. Bu açıdan temel ilişkiden, temel ilişki dışında taraflar arasındaki başka bir ilişkinden veya kambiyo senedi ile alakalı özel bir anlaşmadan kaynaklanan herhangi bir şahsi def'i aval veren tarafından ileri sürülebilir.

TBK m. 687/2'nin etki ettiği bir başka kanuni düzenleme, TTK m. 690/1 gereğince, ödememe protestosundan veya protestonun düzenlenmesi için öngörülmüş olan sürenin geçmesinden sonra yapılan cironun alacağın temliki hükümlerini doğurmasına ilişkindir. Yani protestodan veya sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro alacağın temliki hükümlerini doğuracağından dolayı, bu halde aval verilenin sahip olduğu şahsi def'iye sebep olan hukuki olgu aval veren tarafından da ileri sürülebilir. Bundan başka senedin tahsil edilmesi amacıyla bir başkasına tahsil cirosuyla devredilmesi halinde, TTK m. 688/2'ye göre ciro edene karşı ileri sürülebilecek olan def'iler ciro edilen kişiye karşı da ileri sürülebilir.[786]

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu m. 9/2 gereğince Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslara uygun olmayan şekilde kambiyo senedinin faktoring şirketlerine devredilmiş olması halinde, hakkın devri için yapılan ciro ve teslimin alacağın devrinin hukuki sonuçlarını doğuracağını belirtmiştir[787]. Dolayısıyla bir mal satışından veya hizmet arzından doğmayan kambiyo

[786] Bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 68-70.

[787] Y. HGK, T. 21.5.2019, E. 2017/19-900, K. 2019/591 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Kanun ve Yönetmelikte açıkça, faktoring şirketlerinin kambiyo senedine dayalı olsa bile, bir mal satışından veya hizmet arzından doğmayan alacakları devralamayacakları düzenlenerek, kambiyo senedinin içerdiği hakkın soyutluğu ilkesi ortadan kaldırılmıştır. Buna göre faktoring şirketleri, ancak bir mal satışından ya da hizmet arzından doğan alacağın ifası için verilen kambiyo senetlerini, ciro ve teslim yolu ile devralabilmektedirler. Burada kambiyo senedindeki hakkın devri için yapılan ciro ve teslim, alacağın devrinin hukukî sonuçlarını doğurmaktadır. Senet borçlusu, faktoring işleminden haberdar olduğu andan itibaren, faktoring müşterisine karşı ileri sürebileceği şahsî defileri, faktöre karşı da ileri sürebilmektedir.*

Şahsî defilerin faktoring şirketine karşı ileri sürülebilmesi, işlemin taraflarının, kambiyo ilişkisinin sıralı tarafları olmasına bağlıdır. Buna göre, senette düzenleyen ya da keşideci, lehtar ile faktoring şirketi arasında faktoring sözleşmesinin bulunması ve senedin de ciro ve teslim yolu ile lehtardan faktoring şirketine geçmesi hâlinde, lehtar ile arasındaki temel ilişkiden kaynaklanan şahsî defileri, faktoring şirketine karşı ileri sürebilmektedir. Ciro ve teslim yoluyla devraldığı bir senedi, aradaki temel ilişki nedeniyle devreden borçlu, senedi kendisinden devralan ile faktoring şirketi arasında faktoring sözleşmesinin bulunması ve senedin, ciro ve teslim yoluyla kendisinden devralandan faktoring şirketine geçmesi hâlinde, temel ilişkiden kaynaklanan şahsi defileri faktoring şirketine karşı ileri sürebilmektedir.

Özetlemek gerekirse; factoring işlemi içinde yer alan kambiyo borçlusu, 818 Sayılı BK'nın 167/1 (TBK, madde 188/1) maddesi uyarınca temlik eden durumundaki önceki alacaklısına yani satıcı firmaya (müşteriye) karşı ileri sürebileceği defi ve itirazları faktoring şirketine karşı da ileri sürebilir. Burada Yönetmeliğin 22/2 ve yürürlük tarihine göre 6361 Sayılı FKFFŞK'nun 9/2 maddesi uyarınca kambiyo senedi sebebe bağlandığından kambiyo senetlerinin

alacağına ilişkin devredilen senedin borçlusunun, faktoring işleminden haberdar olduğu andan itibaren, faktoring müşterisine karşı ileri sürebileceği şahsi def'ileri faktoring şirketine karşı da ileri sürebileceği ifade edilmiştir. Ancak yukarıda bahsi geçen aynı kanun m. 9/3'e göre; bir mal satışından veya hizmet arzından doğan kambiyo senetlerinde, borçlunun faktoring şirketlerine karşı TTK m. 687 ile aynı doğrultuda kişisel def'ilerini bile bile borçlu zararına hareket edilmesi haricinde ileri sürebilmesi mümkün değildir[788]. Konu aval veren açısından değerlendirildiği zaman; usul ve esaslara aykırı bir şekilde faktoring işlemine konu olan kambiyo senedinde, 6361 sayılı kanun m. 9/2 ve TBK m. 188/1 gereğince, aval veren kişinin faktoring müşterisi olan senet borçlusuna karşı kendi sahip olduğu şahsi def'iler ile aval verilenin ileri sürdüğü şahsi def'ileri faktoring şirketine karşı da kullanabilmesi mümkün olacaktır. Ancak bir mal satışından veya hizmet arzından doğan kambiyo alacağının faktoring işlemine konu edilmesi halinde, bile bile aval veren kişi zararına hareket edilmediği müddetçe, 6361 sayılı kanun m. 9/3 ve TTK m. 687/2 gereğince aval verenin şahsi def'ilerini faktoring şirketine karşı ileri sürebilmesi mümkün olmayacaktır.

3. Aval Verenin Bir Senet Borçlusuna Başvurması Halinde Aval Verene Karşı İleri Sürülebilecek Def'iler

Senetteki bedeli usulünce ödemiş olan aval veren kişi, ödeme yaptığı hamilin halefi olmaz, yalnızca senetten doğan hakları kazanır. Aval veren kişi TTK m. 702/3 gereğince lehine aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu olan kişilere, yaptığı ödeme kapsamında başvuru hakkı elde eder. Aval veren başvuru hakkını kullanırken, kendisine

soyutluk ve kamu güvenliği ilkesi ortadan kalkacak ve bunun sonucu olarak şahsi defilerin hamile karşı ileri sürülebilmesi için 6762 Sayılı TTK'nın 599. (6102 Sayılı TTK ,md.687) maddesinde öngörülen "hamilin senedi kötüniyetle iktisap etmesi gerektiği" koşulu aranmayacaktır. Zira, Yönetmeliğin 22/2. ve yürürlük tarihine göre FKFFŞK'nın 9/2. maddesi uyarınca kambiyo senedindeki alacağın mutlaka bir mal veya hizmet satışından kaynaklanması gerekmekte ve senetteki alacak sebebe bağlanmaktadır. Sebebe bağlanan bu alacağın faktoring şirketine devri ciro yoluyla olmakla birlikte işlemin temelinde alacağın temliki hükümleri yatmaktadır...". Yargıtay 11. Ve 19. Hukuk Daireleri'nin de benzer doğrultuda yakın tarihli kararları mevcut olup ilgili kararlar için bkz. Y. 11. HD, T. 2.12.2020, E. 2020/4643, K. 2020/5620 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 19. HD, T. 3.2.2020, E. 2018/3805, K. 2020/215 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 19. HD, T. 13.11.2018, E. 2017/5400, K. 2018/5756 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020);

[788] 6361 sayılı kanun m. 6/2 ve m. 6/3'ün şahsi def'iler ve TTK m. 687/2 kapsamında değerlendirilmesine ilişkin tartışmalar, yargı kararları ve öğretide yer alan görüşler için bkz. Saraç, Şükrü, **Yargıtay Kararları Işığında Factoring**, Ankara, 2017, s. 278-287; Uzun Kazmacı, Özge/ Hamamcıoğlu, Esra, "6361 Sayılı Kanunun 9/3 Hükmünün Uygulanma(ma)sına İlişkin Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi", **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, **(Merih Kemal Omağ'a Armağan- Özel Sayı 2. Cilt)**, C. 16, S. 2, İstanbul, 2017, s. 783-804.

karşı sorumlu olanlar müteselsil olarak sorumlu oldukları için, dilerse lehine aval verdiği kişiye dilerse de aval verilene karşı sorumlu olanlara sıra gözetmeksizin başvurabilir.

Aval veren kişinin lehine aval verdiği kişiye başvurması halinde, aval verilen kişinin daha önceden bahsedilen üç def'i grubundaki def'ileri, şartlarının oluşması halinde ileri sürebilmesi mümkündür. Aval verilen kişinin bonoda düzenleyen poliçede ise kabul eden muhatap olması halinde, aval verilenin hukuken sahip olduğu bu def'i imkanları aynı zamanda aval verenin başka bir senet borçlusuna başvuramamasına sebebiyet verecektir. Nitekim aval verenin kambiyo hukukuna göre takip edebileceği, kendisine karşı sorumlu olan başka bir senet borçlusu bulunmayacaktır.

Aval veren kişinin başka bir senet borçlusuna başvurması halinde, başvuruyla karşılaşan kişinin senet metninden anlaşılan def'iler ve taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'ileri aval verene karşı ileri sürebilmesi mümkündür. Şahsi def'iler açısından; başvuruyla karşılaşan kişinin bizzat aval verene karşı sahip olduğu def'ileri ona ileri sürebilmesi mümkünken, aval verilene karşı sahip olduğu def'ileri aval verene karşı ileri sürebilmesi ise mümkün değildir. Nitekim şahsi def'iler kural olarak yalnızca ilişkinin karşı tarafına karşı ileri sürülebilir yapıdadırlar. Bu hususta istisnalardan birisi TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2'ye göre bile bile borçlunun zararına hareket edilmiş olması halidir[789]. Ancak aval taahhüdü senette gerçekleştirilirken, aval veren tarafından senet aval verilenden iktisap edilmemektedir. Bu açıdan esasen TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2'de yer alan istisnaların aval verene uygulanma kabiliyetleri de bulunmamaktadır. Ayrıca aval veren kişi taahhüdünü gerçekleştirirken senet üzerinde teminat oluşturduğu için, bile bile borçlunun zararına hareket ederek kendisini borçlu konumuna soktuğunun kabulü de mantıklı görünmemektedir. Diğer bir istisna ise hamilin ibraz ve protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesine rağmen aval verene başvurduğu ve aval verenin de ödeme yapmaması gerekirken ödeme yapması durumunda, aval veren doğrudan hamilin haklarına halef olduğu için[790] hamile karşı ileri sürülebilen bir şahsi def'inin aval verene karşı ileri sürülebilmesi de mümkündür. Bu istisnai hal haricinde aval verenin aval verilene karşı sorumlu olan senet borçlularından birine başvurması halinde, borçlunun

[789] Şahsi def'ilerin istisnai olarak üçüncü kişilere de ileri sürülebileceği hallere ilişkin açıklamalar için bkz. Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya s. 68-70.
[790] Bkz. Bölüm 3, II.B.

yalnızca aval verilene karşı ileri sürebileceği şahsi def'ileri aval verene karşı ileri sürebilmesi mümkün değildir[791].

D. Aval Verene Karşı Başvuru Hakkının Donması

Kambiyo senedinde aval veren kişi, avali gerçekleştirdiği andan itibaren senedin hamiline karşı senetteki bedelin ödenmesi teminatını vermektedir. Aval verenin sağladığı teminat senette geçerli kalmaya devam etse de, hamil bazı hallerde aval verene karşı başvuru hakkından vadeye kadar yararlanamaz.

TTK m. 692/1'e göre düzenleyen bir süre belirleyerek veya belirlemeden poliçenin kabule arz edilmesini şart kılmış olabilir. Düzenleyenin kabule arzı şart kıldığı açıklamada, TTK m. 730/2 gereğince yalnızca kabule ait sorumluluğun istisna edildiği açıkça anlaşılıyorsa, bu şarta rağmen senedin hamil tarafından kabule arz edilmemiş olması, hamilin vadeye kadar aval veren de dahil senetteki bütün borçlulara karşı başvuru hakkının donmasına sebebiyet verir. Ancak vade geldiğinde senedi ödemek üzere ibraz eder ve ödenmediğinde protesto çekerse bütün senet borçlularına karşı başvuru hakkını kullanabilir. Bununla birlikte yalnızca kabule ait sorumluluğun istisna kılınmak istendiği anlaşılamıyorsa, TTK m. 730/2 gereği düzenleyen de dâhil senetteki bütün başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kaybeder. Düzenleyenin poliçenin kabule arzını yasaklamadığı poliçelerde, kabule arz şartının TTK m. 692/4'e göre bir ciranta tarafından yazılmış olması halinde ise; senet hamil tarafından kabule arz edilmemişse, hamilin hem şartı yazan cirantaya hem de ilgili cirantaya aval veren kişiye karşı başvuru hakkını artık hiç kullanamaz[792]. Düzenleyenin yazdığı kabule arz şartı ile bir cirantanın yazdığı kabule arz şartının sonuç açısından farkları; düzenleyenin kaydında TTK m. 730/2 gereğince

---

[791] Adıgüzel; aval verilenin bedelsizlik savunmasından aval verenin faydalanabileceğinden kıyasla, aval verilene karşı bedelsizlik savunmasını yapabilen borçlunun da aval verene karşı aynı şekilde bu savunmayı ileri sürebileceğini belirtmektedir. Ancak bile bile borçlu zararına hareket edilmesi hali haricinde, yalnızca aval verilenin ileri sürebileceği bedelsizlik savunmasını aynı şekilde aval veren kişi tarafından ileri sürebilmesi bizce mümkün değildir.
Ayrıca bedelsizlik iddiası da dâhil bütün şahsi def'iler açısından yapmış olduğumuz ilgili açıklamada kıyas yöntemini kullanmaktan kaçınılmıştır. Zira hamile karşı bir borçlu olarak aval verenin ileri sürebileceği def'ilerin kapsamıyla, hamil olan aval verene karşı bir borçlunun ileri sürebileceği def'ilerin kapsamının aynı olması beklenemez. Nitekim aval verenin asıl borca veya senede bağlı yapısı sebebiyle sahip olduğu şahsi def'ilere örneğin düzenleyenin sahip olması zaten şeklen mümkün değildir. Yazarın ilgili görüşleri için bkz. Adıgüzel, Burak, "Aval Verenin Başvuru Hakkı", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi **(Merih Kemal Omağ'a Armağan- Özel Sayı 1. Cilt)**, C. 16, S. 2, İstanbul, 2017, s. 43.

[792] Ancak aval veren kişinin, aval verilenden daha fazla sorumluluk yüklenmek amacıyla senede "*kabul için ibraz edilmese de sorumluyum*" şeklinde bir açıklama yazması mümkün olduğundan, bu kaydı yazan aval veren kabul için ibraz edilmeme halinde hamilin başvuru hakkını kullanabileceği bir taraf konumunda olur. Bu doğrultuda açıklamalarımız için bkz Bölüm 3, 1.5.1.

yalnızca kabulün istisna edilmek istendiğinin açıkça anlaşılması halinde hamilin başvuru hakkını kullanabilme imkânı halen varken, cirantanın kaydında yazılan şartta doğrudan şarta bağlı bir başvuramazlık hali söz konusudur.

TTK m. 679/1 kapsamında düzenleyenin, TTK m. 685/1 kapsamında cirantanın kabul edilmeme halinde sorumlu olmayacağını poliçe üzerinde şart kılması halinde[793], vadeye kadar kaydı yazan düzenleyene veya cirantaya karşı başvuru hakkı donar. Böyle bir halde hamil poliçeyi kabul için ibraz etmiş ve ardından protesto da çekmiş olsa, kaydı yazan senet borçlusuna karşı başvuru hakkını kullanabilmesi için vadeyi beklemesi ve önce senedi ödeme için ibraz etmesi gerekir. Aval veren kişinin bu kaydı yazan bir senet borçlusu lehine aval vermiş olması halinde; aval verenin TTK m. 702/1 kapsamındaki sorumluluğu kanuni istisnalar haricinde aval verilenin yazmış olduğu kayıtlar çerçevesinde oluştuğu için[794], kaydı yazan kişi lehine aval veren kişiye karşı da başvuru hakkı donmuş olur. Düzenleyenin TTK m. 679/1 gereğince kabul edilmemeden sorumlu olmayacağını senede yazmış olması, kabul edilmeme halinde diğer senet borçluları da dahil olmak üzere başvuru hakkının sona ermesine sebebiyet vermez, kaydı yazan kişi ve bu kişiye aval veren açısından başvuru hakkını vadeye dondurur.

III. AVAL TAAHHÜDÜNÜN GEÇERSİZLİĞİ VE SONA ERMESİ

Aval verenin senet üzerinde yer alan taahhüdünün sona ermesi; aval verenin sorumlu olduğu bedelin, aval taahhüdünden yahut senetten kaynaklanan herhangi bir sebeple aval verenden istenememesi veya aval verenin senetteki kimseyi takip edememesidir. Sona ermiş olan bir aval taahhüdü, aval verene kambiyo hukuku çerçevesinde senetteki bütün borçlular ve hamile karşı sorumlu olunan bedeli ödememe hakkı sağladığı gibi, avalden kaynaklanan haklardan da faydalanamamasına sebep olur.

Avalin geçersiz olması ise, aval gerçekleştirilirken zorunlu unsurlara veya şekli koşullarına uygun taahhütte bulunulmaması sebebiyle avalin borç doğurmamasıdır. Her ne kadar sonuç olarak hem geçersiz olma hem de sona erme aval verene senetteki bedeli

[793] Poliçenin kabule arzının TTK m. 692/2 gereğince düzenleyen tarafından yasaklanmış olduğu hallerde, yine düzenleyenin TTK m. 679/1'e göre kabul edilmemeden sorumlu olunmayacağına ilişkin kaydı varsa bu kayıt yazılmamış sayılır.

[794] Aval verilenin yazmış olduğu protestosuz kaydı ise bir istisna olarak, aval veren hakkında uygulanmamaktadır. Ancak TTK m. 722/3 gereği protestosuz kaydını düzenleyenin yazması halinde bu kayıt bütün senet borçluları açısından uygulama alanı bulur.

ödememe hakkı sağlasa da; geçersiz bir aval taahhüdü, gerçekleştirildiği andaki haliyle sorumluluk doğurmamakta, taahhüt baştan itibaren borcun istenememesine sebebiyet vermektedir. Örneğin aval veren kişinin avali imza atarak değil de parmak basarak gerçekleştirmesi veya avalin hukuken izin verilmeyen kayıtlardan birini içermesi avalin geçersiz olması sonucunu doğurur. Avalin geçersiz olması aynı zamanda kambiyo senedinin zorunlu şekli şartlarının mevcut olmaması halinde kambiyo senedi vasfının bulunmamasını da kapsamaktadır. Nitekim aval, kanunen yazılabilen kayıtlar ve aval verilenin hukuki konumu çerçevesinde senetteki bedele ilişkin bir sorumluluk olup, senedin kambiyo vasfını taşımaması aval taahhüdünün kambiyo senedi haricinde hüküm ve sonuç doğuramamasına sebebiyet verecektir.

A. İfa

İfa temelde aval taahhüdünü sona erdirebilecek bir hal olup, ödeme yükümlülüğünü yerine getiren kişinin kim olduğu aval taahhüdünün sona ermesini doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan ödemeyi usulünce tam olarak gerçekleştiren kişi aval verenin bizzat kendisiyse, TTK m. 713 ve devamında bahsedilen başvuru ve senetten doğan alacağı takip etme hakkı halen mevcut olduğu için, bu ödeme avalin sona ermesine sebebiyet vermez. Bununla birlikte ödemenin ardından TTK m. 702/3 kapsamında başvuru hakkını kullanıp ödemiş olduğu miktarı kendisine karşı sorumlu olan bir senet borçlusundan tahsil ederse aval taahhüdü sona erer. Dolayısıyla aval verenin ödeme yükümlülüğü ve başvuru hakkının bir bütün halinde gerçekleşip sonuçlanması halinde aval taahhüdü sona erebilecektir.

Ödeme poliçede kabul eden muhatap varsa muhatap tarafından, yoksa düzenleyen tarafından, bonoda düzenleyen tarafından, çekte ise muhatap banka tarafından veya karşılıksız işleminden sonra düzenleyen tarafından tam olarak gerçekleştirilirse, aval veren de dahil olmak üzere senette yer alan diğer bütün borçluların borcu sona erer. Zira bu halde senetteki bedeli ödeyen ilgili kişinin, senedi sebep göstererek kambiyo hukuku çerçevesinde ödediği miktarı isteyebileceği başka bir borçlu bulunmadığı gibi, senetteki bedeli nihai olarak ödeyecek olan en üst kademeden sorumlu olan kişinin yaptığı ödeme ayrıca kambiyo borcunun sona ermesine sebep olur.

Dolayısıyla bu kişilerin yapacağı tam ödeme senetteki herhangi bir aval verenin borcunu sona erdirir.

Bahsi geçen kişiler dışındaki senet borçlularının yapacağı tam ödemeler, ödemeyi gerçekleştiren kişinin aval verilene göre senette yer aldığı konum kıyaslanarak avalin sona ermesi üzerindeki etkisi belirlenir. Buna göre ödemeyi yapan kişi, aval verilenin kendisi ise veya sorumluluk zincirinde aval verilenden daha yukarıda yer alan yani aval verilenin başvuru hakkı olsaydı bunu kullanabileceği kişilerden biri ise, aval taahhüdü yapılan bu ödeme sebebiyle sona erer[795]. Ödemeyi yapan kişi sorumluluk zincirinde aval verilenden daha aşağıda yer alan yani ciro zincirinde aval verilenden sonraki kişilerden biri ise, bu ödemeyi yapan kişinin hem aval verilene hem de aval verene başvuru hakkı mevcut olduğu için aval taahhüdü sona ermez. Senette birden fazla avalin bulunması halinde her aval verenin bulunduğu konum ayrı bir şekilde değerlendirilir.

Poliçede senetteki bedelin bir kısmını kabul etmiş olan muhatabın kısmen kabul ettiği miktarı ödemesi, kendisi açısından tam ödeme olsa bile sonuçta senetteki bedelin belirli bir kısmına ilişkindir. Bu sebeple aval taahhüdünü sona erdirebilecek ödemeler değerlendirildiğinde, poliçeyi kısmen kabul etmiş muhatabın bu kısma ilişkin yaptığı ödemelerin istisna kapsamında olduğunu belirtmemiz gerekir. Yani kısmen kabul eden muhatabın bu kısma ilişkin yaptığı ödeme bir başvuru borçlusu lehine aval verenin taahhüdünü sona erdirmez, aval verenin kalan senet bedeline göre sorumluluğu devam eder. Avalin kısmen kabul eden muhatap lehine verilmiş olması halinde ise; aval verenin herhangi bir bedel belirlemesi yapmaması durumunda aval verenin taahhüdü de sona ererken, muhataptan daha fazla belirlenmiş miktarla sorumlu olunacağı veya senet bedelinin tamamıyla sorumlu olunacağına ilişkin kayıtların olması durumunda aval taahhüdü sona ermeyecektir. Bu halde aval veren kişi taahhüdünü gerçekleştirdiği şekilde, kalan senet bedeli ve miktara ilişkin yapılan açıklama çerçevesinde sorumlu kalmaya devam edecektir[796].

[795] Bu doğrultuda bkz. Demirkapı, Aval, s. 197.
[796] Poliçeyi kısmen kabul eden muhatap lehine verilen avalin etkileri ve aval verenin hukuken sorumlu olduğu miktara ilişkin yaptığımız açıklamalar için bkz. Bölüm 2, I.A.2.a.i.

Görüldüğünde ödenecek poliçelerde muhatap lehine aval verilmişse; muhatabın senet bedelini kısmen ödemesi ve bu muhatap lehine ödenen miktardan daha fazla miktarda aval verilmiş olması hariç olmak üzere, miktar belirlemesi yapılmaksızın muhatap lehine aval verilmesi halinde muhatabın yapmış olduğu tam veya kısmi ödeme aval verenin taahhüdü sona erer. Görüldüğünde ödenecek poliçelerde muhatabın hiç ödeme yapmaması, muhatap lehine gerçekleştirilen avalin baştan itibaren geçersiz olması sonucunu doğurur.

B. Zamanaşımı

Türk hukuk sisteminde kazandırıcı zamanaşımı ve düşürücü zamanaşımı olarak ikili bir ayrımda değerlendirilen zamanaşımı, kıymetli evrak hukuku anlamında tanımlanırsa; senetteki alacak hakkının belirli bir sürede ileri sürülmemesi halinde, borçluların poliçeden doğan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin istenememesi ve alacaklının alacak hakkına dayanarak istemde bulunabilme imkânından mahrum kalınmasıdır. Bu kapsamda zamanaşımı aval verenin taahhüdünü sona erdiren bir haldir. TBK m. 146-161 arasındaki zamanaşımı düzenlemeleri genel hüküm niteliğinde zamanaşımı sürelerinden ve hükümlerinden bahsetmektedir. Zamanaşımı hakkında özel olarak poliçelere ve yine TTK m. 778/1-h atfıyla bonolara ilişkin TTK m. 749-751 arasında, çeklere ilişkin TTK m. 814'te düzenlemeler mevcut olup, bu hükümler uygulama alanı bulur.

1. Zamanaşımı Süreleri

Aval veren konumundaki kişinin borcunun zamanaşımına uğramasına ilişkin TTK m. 749-751 arasında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple poliçede veya bonoda aval hakkında zamanaşımı süresi ve zamanaşımına ilişkin düzenlemelerin uygulanmasında TTK m. 702/1'den faydalanarak hareket etmek gerekecektir. Yani poliçede veya bonoda bir aval verenin senetteki borcu sebebiyle tabi olduğu zamanaşımı süresi hakkında, kimin lehine aval vermişse ona uygulanacak hükümlerden faydalanılacaktır[797]. Buna göre TTK m. 749 kapsamında aval verenin borcu; poliçede

[797] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 810; Poroy/ Tekinalp, s. 223; Karayalçın, s. 227-228; Arslanlı, s. 101; Pulaşlı, s. 217; Demirkapı, Aval, s. 199; Kendigelen/ Kırca, s. 262. Aval verene uygulanacak zamanaşımı süresinin aval verilene göre belirlenmesine yönelik aynı doğrultuda yargı kararları için bkz. Y. 19. HD, T. 20.6.2017, E. 2016/10626, K. 2017/5247 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Dosyada bulunan bonolarda davalılardan ...'ün keşideci, ...'ün ise avalist olduğu anlaşılmaktadır. Vade tarihinden itibaren 3 yıllık zamanaşımı süresi dolduğundan*

kabul eden muhatap lehine aval verilmişse vadeden itibaren[798] üç yıl, hamilin takibi halinde düzenleyen yahut cirantalar lehine aval verilmişse protesto tarihinden veya "gidersiz" kaydı varsa vadeden itibaren bir yıl, bir cirantanın düzenleyen yahut cirantalar

bonolar kambiyo vasfını takip tarihi itibari ile kaybetmiştir. TTK m. 700 vd. uyarınca, avalist ...'ün kambiyo senedinden doğan aval sorumluluğu ortadan kalkmış, bu sebeple davalı ... hakkında verilen karar doğrudur..."; Y. 12. HD, T. 20.1.2015, E. 2014/30392, K. 2015/1243 "*... Bononun tanzim tarihi itibariyle uygulanması gereken 6762 Sayılı TTK'nun 690. maddesinin yollaması ile aynı Kanun'un 661/1.maddesi hükmü gereğince, bonoda keşideci ve onun gibi sorumlu olan aval verene karşı yapılacak takiplerde zamanaşımı süresi vade tarihinden itibaren 3 yıldır...*" (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020); Y. 12. HD, T. 20.10.2014, E. 2014/22775, K. 2014/24172 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Öte yandan, 6762 Sayılı TTK.'nun 614. maddesi uyarınca "Aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olur." Bu itibarla, avalist, lehine aval verilen hangi şartlar altında mesul tutuluyorsa,aynı şartlar altında mükellef olur. Zamanaşımı süreleri bakımından da durum aynı olup;poliçeyi kabul eden muhatap (bonoyu düzenleyen keşideci) lehine aval veren kimsenin borcu, TTK.'nun 661/l. maddesine göre üç yıllık zamanaşımı süresine tabidir...*"; Y. 12. HD, T. 25.3.2014, E. 2014/5883, K. 2014/8646 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... 6762 Sayılı TTK'nun 690. maddesi yollaması ile uygulanması gereken aynı Yasa'nın 661/1.maddesi gereğince, bonoda keşideci ve onun gibi sorumlu olan aval verene karşı yapılacak takiplerde zamanaşımı süresi vadeden itibaren 3 yıldır...*"; Y. 12. HD, T. 17.9.2013, E. 2013/19217, K. 2013/28747 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... 6762 Sayılı TTK'nun 690. maddesi yollaması ile uygulanması gereken aynı Yasa'nın 661/1.maddesi gereğince, bonoda keşideci ve onun gibi sorumlu olan aval verene karşı yapılacak takiplerde zamanaşımı süresi vadeden itibaren 3 yıldır...*"; Y. 11. HD, T. 26.6.2019, E. 2018/3026, K. 2019/4884 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... tanzim itibariyle 6762 Sayılı TTK'nın uygulanması gerektiği, takip konusu bononun anılan kanunun 690. maddesi göndermesiyle 661. maddesinin uygulanması gerektiği, TTK'nın 661/l. maddesi gereğince, poliçeyi kabul eden muhataba (bonoyu düzenleyen keşideciye) karşı başlatılacak takiplerde zamanaşımı süresinin vadeden itibaren üç yıl olduğu, öte yandan, 6762 Sayılı TTK'nın 614. maddesi uyarınca "Aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olur." hükmü uyarınca keşidecinin avalisti olan davalı bakımından zamanaşımın 3 yıl olduğu, bu durumda zamanaşımın süresinin dolduğu gerekçesi ile bononun zamanaşımına uğramadığının tespitine ilişkin talebin reddine...*"; Y. 12. HD, T. 25.6.2015, E. 2015/10788, K. 2015/17985 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... 6762 Sayılı TTK'nun 614. maddesinde; "Aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olur." hükmüne yer verilmiştir. Bu itibarla, avalist, lehine aval verileni hangi şartlar altında mesul tutuluyorsa,aynı şartlar altında mükellef olur. Zamanaşımı süreleri bakımından da durum aynı olup; poliçeyi kabul eden muhatap (bonoyu düzenleyen keşideci) lehine aval veren kimsenin borcu, TTK 'nun 661/l. maddesine göre üç yıllık zamanaşımı süresine tabidir...*"; Y. 19. HD, T. 12.9.2018, E. 2016/19324, K. 2018/4081 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda, davalı ... icra takibine konu edilen senette avalist konumundadır. Aval veren kambiyo senedinin zamaşımına uğradığını itiraz yolu ile ileri sürebilir. Davalı borçlu ... gerek icra takip dosyasındaki itiraz dilekçesinde gerekse yargılama sırasında verdiği cevap dilekçesinde zamanaşımı itirazında bulunmuştur. Davaya konu bonoların vade tarihi 06/05/2008, takip tarihi 15.11.2013 olduğuna göre anılan bonolar yönünden üç yıllık zamanaşımı süresinin dolmuş olması sebebiyle davalı aval veren ... hukuken sorumlu değildir...*".

[798] (TTK m. 778/1-b atfıyla) TTK m. 704/1 gereğince görüldüğünde vadeli bonolarda düzenleme tarihinden itibaren bir yıl içinde bononun düzenleyene ibraz edilmesi gerekir. Bu bir yıllık sürenin, düzenleyen açısından zamanaşımı süresinin belirlenmesinde hesaba katılması gerekir. Dolayısıyla görüldüğünde ödenecek bonolarda düzenleyen hakkında geçerli olan zamanaşımı süresi üç yıl olmakla birlikte, zamanaşımı süresi senedin ibraz edilmemesi halinde düzenleme tarihinden bir yıl sonra başlayacaktır. Bu açıdan zamanaşımının başlangıcında bir yıllık ibraz süresi de dâhil edilerek hareket edilmelidir. Bu doğrultuda yargı kararı için bkz. Y. 12. HD, T. 14.12.2017, E. 2016/24991, K. 2017/15604 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Somut olayda, 27/11/2015 tarihli takipte, takip dayanağı bono 07/05/2015 düzenlenme tarihli olup, vade unsurunu taşımadığından, görüldüğünde ödenecek bono vasfındadır. Takip borçluları, bonoyu düzenleyen (keşideci) ve aval veren olup, düzenlenme tarihinden itibaren 1 yıllık ibraz müddeti (ve onun bitiminden itibaren 3 yıllık zamanaşımı süresi) içinde takibe geçildiğine göre, borçlular hakkındaki takipte bir usulsüzlük bulunmadığından, müracaat hakkının düştüğünden bahsedilemez...*".

Görüldükten belirli bir süre ödenecek bonolarda ise, bonoda poliçedeki gibi kabul imkânı mevcut olmadığı düşünülürse; (TTK m. 779/2 atfıyla) TTK m. 693/1 kapsamında bir yıllık ibraz süresi içerisinde düzenleyenin "görülmüştür" yazarak tarihi eklemesi halinde, bu kayıt TTK m. 749/1'de yer alan zamanaşımında vadeyi belirleyecektir. Poliçede kabul eden muhatap bonoda düzenleyen konumunda olduğu için TTK m. 730/1-a'ya göre bir yıllık sürenin geçirilmesi bonodaki düzenleyene karşı hakların tamamen kaybına sebep olmaz. Düzenleyenin "görülmüştür" yazmaması halinde TTK m. 693/1'e göre belirlenecek olan bir yıllık süresinin son gününden hareket edilir ve üç yıllık zamanaşımı süresinin bu tarihten itibaren işlemeye başladığı kabul edilir.

Görüldüğünde veya görüldükten belirli süre sonra ödenecek poliçelerde ise, TTK m. 704/1 veya TTK m. 693/1'de yer alan sürelere uyulmaması ve muhatabın kabul beyanının yer almaması halinde, TTK m. 730/1-a kapsamında muhatap ve diğer başvuru borçlularına karşı senede dayalı olarak başvuru hakkını yitirir.

lehine aval vereni takibi halinde cirantanın poliçeyi yahut bonoyu ödediği tarihten veya dava yoluyla kendisine karşı ileri sürülme tarihinden itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar[799]. Bonoda düzenleyen kişinin poliçede kabul eden muhatap olarak algılanarak, TTK m. 749'daki düzenlemenin aval verenin bulunduğu konuma göre uygulanması gerekecektir. Dolayısıyla örneğin bonoda düzenleyen lehine aval vermiş olan kişi hakkında TTK m. 749/1 gereğince üç yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır[800].

Çekte zamanaşımı TTK m. 814'te yer almakta, TTK m. 749'un aksine çekte aval verenin tabi olduğu zamanaşımı süresinden ilgili düzenlemede dolaylı da olsa bahsedilmektedir. TTK m. 814/1 gereğince hamilin, aval verenin de dâhil olduğu "diğer çek borçluları" kavramı kapsamında, aval verene karşı sahip olduğu haklar üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Yine ödeme yapan çek borçlusunun, kendisine karşı sorumlu olan aval verene karşı sahip olduğu haklar, çeki ödediği veya çekin dava yoluyla kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Dolayısıyla çekte avale ilişkin zamanaşımı sürelerinin belirlenmesinde TTK m. 702/1'den faydalanmaya da lüzum bulunmamaktadır.

Yukarıda bahsi geçen açıklamalar aval verenin sorumluluğu yoluna gidilmesine ilişkin olup, aval verenin ödeme yapmış olması halinde cirantalara karşı haklarının zamanaşımına uğrama süresi, bono ve poliçelerde TTK m. 749/3 ve çeklerde TTK m. 814/2'ye göre belirlenir.

TTK m. 749/3 gereğince poliçe ve bonoda ödeme yapan aval verenin cirantalar veya poliçede düzenleyene karşı TTK m. 702/3 kapsamındaki hakları, senedi ödediği tarihten veya dava yoluyla kendisine karşı ileri sürülme tarihinden itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak aval verilenin poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen olması yahut ödeme üzerine başvurulacak kişilerin poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen olması halinde, ödeme yapan aval verenin bu kişilere karşı TTK m. 702/3 kapsamındaki hakları hakkında altı aylık zamanaşımı süresi uygulanmayacak olup, TTK m. 749/1 gereğince vadeden itibaren üç yıllık süre geçerli olacaktır. Zira TTK m. 749/1 poliçede muhatap ve bonoda düzenleyene karşı ileri

[799] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 887; Bozgeyik s. 178-179 ve s. 180.
[800] Bu doğrultuda bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 262.

sürülecek istemler açısından öncelikli olarak uygulanacak hükümlerdir. Sonuç olarak ödeme yapan aval verenin; poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyene karşı hakları açısından vadeden itibaren üç yıllık zamanaşımı süresi[801], cirantalar veya poliçede düzenleyene karşı hakları açısından ödeme tarihinden veya kendisine karşı dava yoluyla ileri sürülme tarihinden itibaren altı aylık zamanaşımı süresi[802] uygulanacaktır. Aval verenin aynı zamanda senedin hamili olması ihtimalinde ise TTK m. 749/1 ve TTK m. 749/2 süreler kapsamında talepte bulunması gerekir.

TTK m. 814/2'ye göre, ödeme yapan aval verenin kendisine karşı TTK m. 702/3 kapsamında sorumlu olan kişilere karşı hakları da çeki ödediği veya çekin dava yoluyla kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

2. Zamanaşımının Kesilmesi

Zamanaşımının kesilmesi hakkında; TBK m. 154'te zamanaşımının kesilme sebepleri ve TBK m. 155/2'de zamanaşımının asıl borçluya karşı kesilmesi halinde kefile karşı da kesileceği belirtilmektedir. Yine TTK m. 750'de zamanaşımının kesilme sebepleri ve TTK m. 751/1'de, zamanaşımını kesen işlem kimin hakkında gerçekleşmişse ancak ona karşı hüküm ifade edeceği düzenlenmiştir. Kıymetli evraka ilişkin TTK'da yer alan düzenlemeler özel hüküm niteliğinde olduğu için, kambiyo senedinde zamanaşımının kesilmesi hakkında TTK m. 750-751[803] öncelikli olarak uygulanır. Ancak bu hükümlerin, aval veren ve aval verilen arasında yer alan maddi olarak bağımsız ve şekli olarak sıkı bağlı hukuki konumları sebebiyle, aval verilen hakkında zamanaşımını kesen bir sebebin aval veren açısından da uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır.

[801] Bonoda düzenleyen lehine aval veren ve bonoyu ödeyen kişinin, düzenleyene başvurması hakkında üç yıllık sürenin geçerli olduğuna ilişkin benzer bir görüş için bkz. Kendigelen/ Kırca, s. 262.
[802] Ayrıca belirtmemiz gerekir ki ödeme yapan aval veren hakkındaki altı aylık süre, hem aval verilen hem de aval verilene karşı sorumlu olan diğer başvuru borçluları açısından uygulanabilir konumdadır. Bir ciranta lehine aval veren ve poliçe tutarını ödeyen kişinin, aval verilene karşı poliçeden doğan talep hakkı açısından altı aylık sürenin uygulanacağına yönelik bkz. Karayalçın, s. 230
[803] Poliçelere ilişkin düzenlemeler olan TTK m. 750-751, TTK m. 778/1-h gereğince bonolarda ve TTK m. 818/1-p gereğince çeklerde de uygulanır.

Öğretide[804] ve yargı kararlarında[805] genel kanaat, TTK m. 751'in açık düzenlemesi sebebiyle, aval verilen kişiye karşı zamanaşımının kesilmesinin aval veren kişiye karşı zamanaşımının kesilmesine neden olmayacağına yöneliktir. Dolaylı olarak TTK m. 751'in, aval vereni TTK m. 702/1'de yer alan aval verilen gibi sorumlu olma düzenlemesinden ayırdığını ifade etmektedirler. Bizce de aval verilenin borcuna ilişkin zamanaşımının kesilmesine sebep olan durum ile aval verenin borcuna ilişkin zamanaşımının kesilmesine sebep olan durum birbirinden bağımsız ve şahsi karakter yapısına haizdirler. Bu sebeple ne aval verilen açısından ne de aval veren açısından mevcut durum, TTK m 751/1 gereğince bir diğerinin zamanaşımının kesilmesine sebebiyet vermez. Dolayısıyla aval verenin borcunun zamanaşımına uğradığı hallerde aval verilenin borcunun devam etmesi ve aval verilenin borcunun zamanaşımına uğradığı hallerde aval verenin borcunun devam etmesi[806]mümkündür.

Zamanaşımının kesilme sebepleri TTK m. 750'de dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi yahut alacağın iflas masasına bildirilmesi olarak sınırlı sayıda belirtilmektedir. Bu haller haricinde yapılan işlemlerin zamanaşımını kesmesi mümkün değildir. Bu kapsamda borçlu adına kayıtlı malların icra dairesince sorgulanması talebi[807] veya ihtiyati haciz, istihkak, izaley-i şüyu, kıymet takdirine itiraz ve tasarrufun iptali gibi davalar[808] zamanaşımını kesmez.

---

[804] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 810; Güral, s. 465; Demirkapı, Aval, s. 200; Boztosun, s. 59 dn. 25; Aksu Özkan, s. 172; Stranz, s. 200 . Öğretide Demirkapı'nın aksi görüş olarak bahsettiği Arslanlı, poliçede aval verilen düzenleyen veya cirantanın sorumluluklarının zamanaşımı sebebiyle sona ermesi halinde, zamanaşımı def'inden aval verenin de faydalanacağını belirtmektedir. İlgili açıklamada esasen Arslanlı zamanaşımını kesen sebeplerden bahsetmemekte, yalnızca genel kural olarak aval verilenin tabi olduğu zamanaşımı süresinden aval verenin de faydalanacağına değinmektedir. Zaten Arslanlı'nın aval verilenin zamanaşımı süresinden aval verenin de faydalanabileceğine yönelik kanaati, hemen yukarıda bahsedildiği üzere tarafımızca da kabul edilmektedir. Dolayısıyla zamanaşımının kesilmesi hakkında karşı görüşte olduğu belirtilen Arslanlı'nın konu hakkında herhangi bir kanaatinin mevcut olmadığını ifade etmemiz gerekir. Bkz Arslanlı, s. 102.

[805] YİBGK, T. 20.4.2018, E. 2017/4, K. 2018/5 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Lehine aval verilen için zamanaşımının kesilmesi hâlinde, aval veren için zamanaşımı kesilmez (TTK.m.751/I)...*".

[806] Bu doğrultuda bkz. Demirkapı, Aval, s. 200.

[807] Y. 12. HD, T. 11.1.2017, E. 2016/32908, K. 2017/214 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Alacaklı vekilinin 04.06.2008 tarihli haciz talebi ile 10.03.2014 tarihli yenileme işlemi, takibin devamını sağlamaya yönelik olup, anılan işlemler talep tarihleri itibariyle zamanaşımını kesen işlemler ise de, 05.04.2011 tarihli borçlular adına kayıtlı araçların icra dairesince sorgulanması talebi, takip işlemi olmadığından zamanaşımını kesmez, zira alacaklı, sadece sorgu talebinde bulunmuş olup, ayrıca haciz talebinde bulunmamıştır. Bu durumda takibin kesinleşmesinden sonraki döneme dair olarak takibin 04.06.2008 ile 10.03.2014 tarihleri arasında (3) yıldan fazla işlemsiz bırakıldığı ve dolayısıyla borçlular hakkında zamanaşımının gerçekleştiği anlaşılmaktadır...*"

[808] Y. 11. HD, T. 29.11.2016, E. 2015/11823, K. 2016/9212 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *72.000,00 TL bedelli çek yönünden uygulanacak zamanaşımında 6762 Sayılı Yasa'nın 726. m. öngörülen sürelerin dikkate alınması gerektiği, ...'nın 662 m. göre takip talebinde bulunmakla zamanaşımının kesileceği ve 663/... m. belirtildiği üzere yeni zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı, anılan maddede dava açılması, takipte bulunulması,*

TTK m. 750'de bahsedilen hallerden olan dava açılması hali, yalnızca alacaklının aval verene dava açması olarak yorumlanmamalı, aval veren kişinin kambiyo senedine dayalı olarak İİK m. 72 gereği açacağı menfi tespit davası da TTK m. 750 kapsamında bir dava olarak değerlendirilmeli ve aval veren hakkındaki zamanaşımını kesmelidir[809]. Ancak aval verenin menfi tespit davasını kambiyo senedine dayalı olarak değil de aval veren ve davalı arasındaki temel ilişkiye dayalı olarak açmış olması halinde, aval veren hakkındaki TTK m. 749 kapsamında belirlenen zamanaşımı süresi kesilmez[810]. Her ne kadar menfi tespit davası zamanaşımını kesen bir hal olsa da, aval verilen kişinin

davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesinin zamanaşımını kesen sebepler olarak belirtildiği, bu sebeblerin tahdidi olup, genişletilemeyeceği, eda davası niteliğinde bulunmayan ihtiyati haciz, istihkak, izaley-i şüyu, kıymet takdirine itiraz ve tasarrufun iptali gibi davaların alacaklının cebri icrayı sürdürme iradesini kısıtlamadığından zamanaşımını kesmeyeceği, bu itibarla, .../01/2003 tarihinde açılan izale-i şüyu davası ve safahatının davaya konu çeke dair zamanaşımını kesmediği yine, 02/03/2009 tarihinde verilen kıymet takdiri kararının zamanaşımını kesecek etkide olmadığı, davacı takip alacaklısının 28/.../2008 tarihli kıymet takdiri raporundan sonra kambiyo senedi takibine devam etme işleminin izale-i şüyu satış dosyasından talep ettiği işlem olduğu, bu işlem tarihinin .../06/2009 olup, ... aylık süresinin geçtiği nitekim, ... İcra Hukuk Mahkemesi'nin 2009/2933 E. sayılı dosyasından verilen kararın bozulmasına dair Yargıtay .... Hukuk Dairesi'nin 2010/27179 Sayılı dosyasında da bu durumun vurgulandığı, dava ve takibe konu çek bakımından zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir...".

[809] Borçlunun kambiyo senedine dayalı olarak açacağı menfi tespit davasının zamanaşımını keseceğine yönelik bkz. Y. HGK, T. 20.11.1996, E. 1996/12-654, K. 1996/805 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle Borçlar Yasası'nın 133. maddesine nazaran daha özel nitelikte bulunan Türk Ticaret Kanunu'nun 662. maddesi Poliçe ve bonolara uygulanan zamanaşımının hangi sebeplerle kesileceğini sınırlı bir şekilde açıklamıştır. Bu sebeplerden biri de dava açılmasıdır. Gerçi, alacaklının açacağı davanın anılan maddedeki zamanaşımını keseceği konusunda bir görüş ayrılığı mevcut değil ise de, borçlunun açacağı davanın zamanaşımını kesip kesmeyeceği konusunda bir görüş birliği mevcut değildir. Anılan maddede mücerret dava açılmasından söz edildiğini, bu davanın kimin tarafından açılacak bir dava olduğu hususunda açıklık bulunmadığına ve esasen borçlu tarafından açılan davada, alacaklı durumundaki davalı asıl iddiasını def'i yolu ile ileri sürdüğü cihetle borçlu tarafından alacaklı aleyhine açılan bir davanın da bu nedenle zamanaşımını kesmesi mümkün olmak gerekir...*".

[810] Temel ilişkiye dayalı açılacak menfi tespit davalarının, davayı açan açısından zamanaşımını kesmeyeceğine yönelik bkz. Y. HGK, T. 22.2.1984, E. 1981/11-716, K. 1984/141 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Borçlar Yasasılnın 133. maddesine nazaran daha özel nitelikte bulunan Türk Ticaret Kanununun 662. maddesi, poliçe ve bonolara uygulanan zamanaşımının hangi sebeplerle kesileceğini sınırlı bir şekilde açıklamıştır. Bu sebeplerden biri de dava açılmasıdır. Gerçi, alacaklının açacağı davanın anılan maddedeki zamanaşımını keseceği konusunda bir görüş ayrılığı mevcut değil ise de, borçlunun açacağı bir davanın zamanaşımını kesip kesmiyeceği konusunda bir görüş birliği mevcut değildir. Anılan maddede mücerret dava açılmasından söz edildiğine ve bu davanın kimin tarafından açılacak bir dava olduğu konusunda açıklık bulunmadığına ve esasen borçlu tarafından açılan davada, alacaklı durumundaki davalı, asıl iddiasını defi yolu ile ileri sürdüğüne göre, borçlu tarafından alacaklı aleyhine açılan bir davanın da bu nedenle zamanaşımını kesmesi mümkündür. Ne var ki davacı, bu davada, iddiasını emre muharrer senede değil, çok açık bir şekilde davalı ile aralarındaki temel ilişkiye, yani asıl borç ilişkisine dayandırmıştır. Yukarıda geniş bir şekilde özetlenen dava dilekçesindeki açıklamalardan, bu yön hiçbir tereddüdü gerektirmiyecek şekilde anlaşılmaktadır. Yoruma dahi ihtiyaç göstermeyen dava dilekçesindeki bu açıklamalardan, davacının az yukarıda da belirtildiği gibi asla kambiyo hukukundan yararlanmak istemediği, aksine davalı ile aralarında olan (ve on yıllık zamanaşımına tabi bulunduğunu bildirdiği) temel ilişkiye dayanarak alacağını talep ve dava ettiği görülmektedir. Gerçekten, ticari senetlerde keşideci ile lehtar arasında ticari belge ilişkisinden evvel kural olarak bir adil hukuk alacak-borç ilişkisi de vardır. Asıl borç ilişkisinin kurulmasından sonra veya bu ilişki kurulurken bir ticari belge düzenlenmiş olması, mevcut bu iki tür ilişkiden birine dayanılarak dava açılmasını engellemez. Her iki ilişki bir arada varlıklarını sürdürdükleri hallerde, alacaklı, telahuk eden haklarından herhangi birini ileri sürmeye yetkilidir. Öte yandan, ticari belgenin TTK.nun 661. maddesinde öngörülen zamanaşımına uğramış olması halinde de, yine adi borç ilişkisine dayanılarak dava açılmasını engelleyen bir yasa kuralı da yoktur. Hal böyle olunca, artık bu davada, ileri sürülüşe göre TTK.nun 661. maddesindeki zamanaşımına değil, davanın dayandığı hukuki sebep, yani aradaki ilişki gözetilerek belirlenecek zamanaşımının uygulanması gerekir...*".

açacağı menfi tespit davası yalnızca onun hakkındaki zamanaşımını kesecek olup, TTK m. 751/1 gereği bu kişiye aval veren hakkındaki zamanaşımı kesmez. Yine TTK m. 750'de bahsedilen hallerden olan takip talebinde bulunulması halinde, hakkındaki takibin usulsüz yapılması aval veren hakkında uygulanacak zamanaşımını kesmez. Bu kapsamda alacaklının aval vereni borçlu olarak göstermediği takipte, hakkında usulüne uygun takip talebi yapılmamış olan aval verene gönderilen usulsüz ödeme emri zamanaşımını kesmez[811].

3. Zamanaşımının Hükümleri

Zamanaşımı sürelerine uygun hareket edilmesi aval verenin kambiyo senedine dayalı haklarını koruyabilmesi için gereklidir. Bu kapsamda aval veren konumundaki kişi zamanaşımına uğramış senet kendisine ödeme talebiyle sunulursa ödememeli veya süresinde ve usulünce hamile ödeme yapmışsa en azından TTK m. 749'a göre uymak zorunda olduğu zamanaşımı süreleri içerisinde hareket etmelidir. Buna rağmen yasal haklarına uygun hareket etmeyen aval veren kişinin başvuru hakkını kullanabilmesi mümkün olmayıp, onun açısından kambiyo hukuku çerçevesinde hakkını ileri sürebileceği yegâne imkân TTK m. 732'de bahsedilen sebepsiz zenginleşme talebi olacaktır.

C. Başvuru Hakkının Kullanılamaması

Hamil senette yer alan bedeli tahsil edebilmek için TTK kapsamında kendisine yüklenen sorumlulukları yerine getirmişse başvuru hakkını da kullanabilecektir. Bununla birlikte hamil sorumluluklarını yerine getirmemesi yahut eksik yerine getirmesi, hamilin senette yer alan borçlulardan tamamına veya bazılarına karşı başvuru hakkını kullanamamasına sebebiyet verir. Her ne şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin, hamilin senette aval veren kişiye başvurabilmesi için gereken işlemleri yapmaması aval verenin taahhüdünün sona ermesiyle sonuçlanır. Bu kapsamda aval verene karşı başvuru hakkının

[811] Aval verenin takipte gösterilmemesi halinde kendisine tebliğ edilen ödeme emrinin yok hükmünde olmasına ilişkin bkz. Y. 12. HD, T. 12.1.2010, E. 2009/19134, K. 2010/174 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Öte yandan, alacaklı, bonoda avalist konumunda olan kişi hakkında takip yapabilir ise de, bunu ya başlangıçta esas borçlu ile birlikte aynı takip dosyasından veya onun hakkında ayrı bir takip yaparak daha önce başlatmış bulunduğu takiple birleştirerek yürütebilir. Somut olayda 14.01.2008 tarihli takip talebinde Nurullah borçlu olarak gösterilmediğinden, hakkında usulüne uygun takip talebi bulunmayan adı geçene daha sonra tebliğ edilen ödeme emri yok hükmünde olup, her hangi bir sonuç doğurmaz. Bu şekilde tebliğ edilen ödeme emrine yönelik şikayet de İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca süresizdir*...".

kullanılamamasına ve aval taahhüdünün sona ermesine neden olan örnekler olarak, senedi ibraz ve protesto çekme yükümlüğünün hamil tarafından yerine getirilmemesi halleri gösterilebilir.

Bir poliçede düzenleyenin TTK m. 692/1 kapsamında kabule arzı zorunlu tutması halinde, düzenleyenin yalnızca kabule ait sorumluluğu sınırlamak istediği anlaşılamıyorsa, poliçenin kabule arz edilmemesi halinde TTK m. 730/2 gereği başvuru borçlularının hiçbirine karşı başvuru hakkını kullanamaz. İlgili poliçede düzenleyen veya cirantalardan biri lehine aval vermiş olan kişiye karşı da bu kapsamda başvuru hakkı kullanılamaz ve aval taahhüdü sona erer. Düzenleyenin TTK m. 692/2 kapsamında kabule arzını yasaklamadığı poliçelerde cirantalardan biri TTK m. 692/4 gereğince kabule arzı şart kılmışsa, poliçenin kabule arz edilmemesi halinde bu ciranta ve bu cirantaya aval veren kişiye karşı başvuru hakkını kullanamaz ve aval taahhüdü sona erer.

Hamilin bonoyu ödemesi için düzenleyene ibraz etmesine rağmen ödememe üzerine zamanında ödememe protestosu çekmemesi halinde, protestonun çekilmemiş olması kural olarak[812] başvuru borçlularından biri lehine aval vermiş olan kişiye karşı başvuru hakkının kullanılamaması sonucunu doğurur ve aval taahhüdü sona ermiş sayılır.

D. TEMEL BORÇ İLİŞKİSİNE DAYALI TALEPLER VE SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME

Hamilin, senetteki borçlulardan senet bedelini isteyebilmek için gerçekleştirmek zorunda olduğu yükümlülükleri yerine getirmemesi veya getirmesine rağmen zamanaşımı süresi içerisinde ilgilisinden talepte bulunmaması halinde, yalnızca senetteki temel borç ilişkisine dayalı talepte bulunabilmesi veya kambiyo hukuku çerçevesinde TTK m. 732'ye göre sebepsiz zenginleşme davası açabilmesi mümkün olacaktır.

A. Temel Borç İlişkisine Dayalı Talepler

Kambiyo senetlerinin, TBK m. 133/2 kapsamında aksi taraflarca kararlaştırılmamışsa ifa uğruna verildikleri kabul edilir. Kambiyo senedinden doğan alacağını senetten karşılayamayan hamilin, senedin düzenlenmesiyle birlikte varlığını

[812] Protesto çekilmemiş olmasına rağmen başvuru hakkının kullanılabileceğine ilişkin istisnai haller hakkında yapmış olduğumuz açıklamalar için bkz. Bölüm 3, I.E.3.

halen sürdüren temel borç ilişkisine dayalı olarak alacağını karşılayabilmesi mümkündür. Ancak hamilin temel borç ilişkisine dayalı olarak talepte bulunabilmesi için hamilin aynı zamanda senedin lehtarı olması ve talepte bulunacağı kişinin de temel borç ilişkisinin diğer tarafı olması gerekir.

11. Hukuk Dairesi'nin yakın tarihli bir kararında, bizce yerinde olmayan şekilde; çekteki düzenleyenin sorumluluğunun halen devam ettiği belirtilerek buna bağlı olarak bu kişiye aval verenin de sorumluluğunun devam ettiği, bu kapsamda temel ilişkiye dayanılarak aval verenin sorumluluğunun mevcut olduğuna hükmedilmiştir[813].

Öncelikle hamilin kambiyo senedine dayalı olarak bir borçluyu takip etmesi ile temel ilişkiye tayalı olarak takip etmesi şeklen ve hukuken birbirinden ayrı konumda yer almaktadır. Birinde hamil halen geçerli olan senedi kullanarak TTK'nın vermiş olduğu haktan faydalanılırken, diğerinde kambiyo senedinden değil senedin temelinde yer alan ilişkinin vermiş olduğu imkanlardan faydalanılmaktadır. Diğer bir anlatımla mevcut bir borç için verilen kambiyo senetleri TBK m. 133/2 kapsamında aksi kararlaştırılmadıkça ifa uğruna verilmiş sayıldıklarından, birbiriyle yarışan bu iki alacak hakkı kendi şartlarına göre faydalanılabilir konumdadır. Gerekli işlemleri yapmadığı için başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını kaybeden hamilin, yine de bonoda düzenleyenin ve poliçede kabul eden muhatabın sorumluluğu yoluna gidebilmesi (bonolar açısından TTK m. 778/1-d atfıyla) TTK m. 730/1 kapsamında kambiyo senedine dayalı olarak gerçekleşmektedir. Bunun haricinde hamilin TTK m. 732 sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hakkı da ayrıca bulunmaktadır. Dolayısıyla bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap lehine aval verenin bulunması halinde aval verenin TTK m. 702/1 gereğince hamile karşı sorumlu olması da yine TTK m. 730/1 ile alakalı olarak kambiyo senedi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Çekte ise TTK m. 808 gereğince senedin ibraz edilmemesi ve haliyle karşılıksız benzeri bir işlemin yapılmaması, TTK m. 818/1-m atfıyla TTK m. 732 sebepsiz zenginleşme talebi dışında, TTK m. 730/1'den farklı olarak düzenleyen de dahil

[813] Bkz. Y. 11. HD, T. 15.11.2021, E. 2020/4387, K. 2021/6209 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi: 19.2.2022) "... *Bu durumda, çekte keşideci lehine aval veren kimsenin sorumluluğu bağımsız, keşidecinin sorumluluğu ile aynı şart ve derecede olmakla, çek ibraz süresinde ibraz edilmemiş olsa bile keşidecinin temel ilişkiye dayalı sorumluluğu yönünden de avalistin sorumluluğu devam edecektir... Somut olayda; davacı tarafından süresinde bankaya ibraz edilmemesi nedeniyle müracaat borçlularına karşı başvuru hakkı kaybedilen çekten dolayı, keşidecinin sorumluluğu devam ettiği gibi, çek keşidecesi lehine aval veren davalı ...'in de sorumluluğu devam ettiği kabul edilerek neticesine göre karar verilmesi gerekirken...*".

olmak üzere kambiyo senedine dayalı olarak bütün borçlulara karşı başvuru hakkını imkansız kılmaktadır. Çekin düzenleyeni lehine aval verenin bulunması halinde aval verenin TTK m. 702/1 gereğince kambiyo senedine dayalı olarak sorumluluğunun bulunmaması da TTK m. 808 ile alakalı olarak gerçekleşmektedir.

Hamilin çeke dayalı olarak değil de temel ilişkiye dayalı olarak talepte bulunabilmesi mümkün olsa da, bunun için yalnızca çekteki temel ilişkinin tarafı olan lehtarın yine temel ilişkinin karşı tarafı olan düzenleyenden talepte bulunması gerekir[814]. Bu açıdan çekte düzenleyen lehine aval verenin mevcut olması halinde, aval verenin temel ilişikiye dayalı olarak takip edilebilmesi; hem aval verenin temel ilişkinin tarafı olmaması, hem artık kambiyo senedi kapsamında değil de temel ilişki sebebiyle talepte bulunulması, hem de bununla bağlantılı olarak TTK m. 702/1'in uygulanabilir konumda bulunmaması sebebiyle mümkün değildir. Süresinde ibraz edilmeyen çekin kambiyo senedi vasfını taşımayan ve adi havale niteliğinde bir belge olması[815] da, aval verenin takip edilmesini imkansız kılmaktadır[816].

[814] Bu doğrultuda bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 903; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 285; Kendigelen, s. 401; Kendigelen/ Kırca, s. 329 ve 268.
Y. 11. HD, T. 4.2.2021, E. 2020/5300, K. 2021/868 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:10.1.2022) "... *Çek, TTK.nun 796. maddesinde belirlenen süre içinde muhatap bankaya ibraz edilmez ise, bu çekle artık müracaat hakkı kullanılamaz. Böyle bir çek, adi senede dahi dönüşmez. Bu durumdaki çek ancak, HMK.nun 202. maddesi anlamında yazılı delil başlangıcı niteliğinde bir belge olup, davada temel ilişkiye dayanılmış ise, alacağın diğer yan delillerle kanıtlanması gerekir. Öte yandan, çeki ciro yoluyla elde eden hamilin keşideci ile aralarında bir akdi ilişki bulunmayacağına göre, temel ilişkiye dayalı olarak keşideciye karşı bir talepte bulunmasına da imkan yoktur...*"; Y. 11. HD, T. 19.6.2018, E. 2016/12911, K. 2018/4579 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre; temel ilişkinin davacı hamil ile bonoda asıl borçlu olan keşideciler arasında olduğu, bu hususun tanık beyanları, cari hesap ve faturalar karşılığı yapılan ödemelerle kanıtlandığı, davacı ile davalı ciranta arasındaki borç ilişkisinin ispatlanamadığı, davacının davalıdan alacağının bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...*".
[815] Bkz. Y. 12. HD, T. 3.4.2017, E. 2017/1690, K. 2017/5157 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Somut olayda, takip dayanağı çekin, muhatap bankaya ibraz edilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda, alacaklı çeke dayalı olarak müracaat hakkını kaybetmiş olup, takip dayanağı belge adi havale niteliğindedir. Kambiyo senedi vasfını taşımayan adi havale hükmündeki belge ile...*"; Y. 12. HD, T. 6.6.2016, E. 2016/3334, K. 2016/15845 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Somut olayda, takip dayanağı 15.05.2007 keşide tarihli 12.350 TL bedelli çekin süresinde muhatap bankaya ibraz edildiğine dair ibraz kaşesinin bulunmadığı görülmektedir. Bu durumda takip dayanağı olan 15.05.2007 keşide tarihli belge, kambiyo senedi vasfını taşımadığından (adi havale niteliğinde olduğundan)...*".
[816] Ayrıca mahkeme kararının gerekçesinde atıf yapılan eserde yer alan açıklamalarda temel ilişkiden değil, asıl borçlular olan bonoda düzenleyen ve poliçede kabul eden muhatap ile bu kişilerin lehine aval verenlerden (atıf yapılan açıklamalar için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 809) ve ibraz ile protesto sürelerinin kaçırılması halinde kambiyo senedine dayalı müracaat hakkının kimlere karşı kullanılabileceğinden bahsedilmektedir. Çekte müracaat hakkının kaybı halinde avalistin her türlü borçtan kurtulacağının yazar tarafından kabul edildiğini (Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 1326), ilgili açıklamaların temel ilişkiye ilişkin olmayıp geçerli olan kambiyo senedindeki sorumluluğun tespitine ilişkin olduğunu ifade etmemiz gerekir.

Aval veren kişinin senet bedelini ödemesi üzerine sonradan takip yapmaması ve zamanaşımının dolması halinde, ifa uğruna düzenlenen senedin düzenlenmesindeki temel borç ilişkisine tamamen yabancı bir konumda olduğu için, temel ilişkiye dayalı olarak düzenleyenden (veya poliçede kabul eden muhataptan) talepte bulunabilmesi mümkün değildir. Böyle bir durumdaki aval veren kişinin aval verilene genel hükümlere göre kendi aralarındaki temel ilişkiye sebebiyle talep hakkı mevcut olsa da[817], ilgili aval verenin birazdan bahsedilecek olan kambiyo senedine dayalı TTK m. 732 kapsamında sebepsiz zenginleşme talebinde bulunması onun açısından en faydalı imkândır. Hamilin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde temel ilişkiye dayalı taleplerinde, bu kez borçlu konumundaki aval veren kişi yine temel borç ilişkisine yabancı konumda olması sebebiyle taraf konumunda bulunamayacaktır.

B. Sebepsiz Zenginleşmeye Dayalı Talepler

TTK m. 732/1'e göre, zamanaşımı veya poliçeden doğan hakların korunması için gereken işlemlerin yapılmamış olması durumunda, düzenleyen veya kabul eden muhatabın senetten doğan yükümlülükleri sona erse bile, bu kişilerin hamile karşı sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında sorumluluğu bulunmaktadır[818]. TBK m. 77-82 arasında da sebepsiz zenginleşmeye ilişkin düzenlemeler mevcut olup, TTK m. 732 kıymetli evraklar açısından özel hüküm konumunda olduğundan öncelikli olarak uygulanır[819].

Sebepsiz zenginleşme talebinde bulunabilecek kişi TTK m. 732 kapsamında senedin hamilidir. Hamil senet zamanaşımına uğradığında senedi elinde bulunduran veya gerekli işlemleri yapmamış olması sebebiyle senetten doğan haklarını kullanamayan kişiyi ifade eder. Bu açıdan zamanaşımına uğramış olan senet karşılığı ödeme yapan veya süresinde ve usulünce ödeme yapıp zamanaşımı sürelerine uymayan ve bu sebeple senetten doğan haklarını kullanmayan aval verenin de sebepsiz zenginleşme davası

[817] Bu doğrultuda bkz. Güral, s. 477.
[818] Kambiyo senetlerinde sebepsiz zenginleşmenin şartları hakkında ayrıca bkz. Bozgeyik, Hayri, "Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme", **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, S. 1-2, Erzincan, 2003, s. 597-611.
[819] TTK m. 732 ve TBK m. 77'nin kıyaslanmasına ilişkin bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 286-287; Kendigelen/ Kırca, s. 266-268.

açmakta hukuki yararı bulunmaktadır[820]. Ancak aval verenin sebepsiz zenginleşme davası açabileceği kişiler TTK m. 732/1'e göre düzenleyen veya kabul eden muhataptan ibarettir.

Sebepsiz zenginleşme talebinin karşı tarafında ise TTK m. 732/1 gereği düzenleyen veya kabul eden muhatap ile TTK m. 732/2 gereği muhatap, yerleşim yerli poliçeyi ödeyecek olan kişi ve hesabına senet çekilmiş kişi yahut hesabına senet çekilmiş olan ticari işletme yer alır. TTK m. 732/3'te poliçeden doğan borcu düşmüş olan cirantaya karşı sebepsiz zenginleşme talebinde bulunulamayacağı açık bir şekilde düzenlenmiştir[821]. İlgili düzenlemelerde aval veren kişinin konumundan bahsedilmemekte, aval verene karşı sebepsiz zenginleşme talebinde bulunulup bulunulamayacağı anlaşılamamaktadır. Aval verenin TTK m. 702/1 kapsamında sebepsiz zengininleşme iddiasına taraf olacağı düşünülebilirse de; ortada hamilin bir zararı bulunmakla birlikte, aval garanti fonksiyonu olan bir kambiyo taahhüdü olduğu için, aval veren kişide gerçekleşen bir zenginleşme bulunmamaktadır. Aval verenin senette yer alma amacı teminat sağlamak olup, taahhüdüne bağlı olarak zenginleşmesi mümkün değildir. Ayrıca sebepsiz zenginleşmenin yöneltilebileceği kişiler yine TTK m. 732/1 ve 2'de mutlak sınırlı sayıda[822] bahsedilmiş olup, bu kişiler haricinde herhangi bir aval verene de ilgili talebin ileri sürülebilmesi mümkün değildir[823]. Yargı kararları da genel olarak aval veren kişiye karşı sebepsiz zenginleşme talebinde bulunulamayacağına yöneliktir[824].

---

[820] Aval verenin de sebepsiz zenginleşme talebinde bulunabileceği hakkında bkz. Poroy/ Tekinalp, s. 289; Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 907-908; Domaniç, s. 201; İpekçi/ İlbuldu, s. 39; Bozgeyik, Sebepsiz Zenginleşme, s. 611-612.

[821] Cirantalar hakkında, bazı hallerde cirantanın zenginleştiğinden bahisle onlara karşı da sebepsiz zenginleşme talebinin ileri sürülebilmesine yönelik öğretide yer alan tartışmalar için bkz. Bozgeyik, Sebepsiz Zenginleşme, s. 618-620.

[822] Mutlak sınırlı sayı kavramı kanunda açık şekilde bahsedilen kişilerle sınırlı olmayı, bağlı sınırlı sayı kavramı ise kanunda sınırlı sayıda bahsedilse bile TTK m. 702/1 etkisiyle aval verenin de dahil olabileceği sınırlı sayıyı ifade etmektedir.

[823] Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 910; Poroy/ Tekinalp, s. 288; Demirkapı, Aval, s. 200; Bozgeyik, Sebepsiz Zenginleşme, s. 613-614; Kendigelen/ Kırca, s. 266; Kendigelen, s. 392-393; Stranz, s. 200.

[824] Bkz. Y. 19. HD, T. 20.12.2018, E. 2018/2973, K. 2018/6785 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca aval verenler hakkında zamanaşımına uğramış bono nedeniyle alacak isteminde bulunulamaz. Yine aval verenlere karşı temel ilişkiye dayanılarak başvurulması mümkün değildir...*"; Y. 19. HD, T. 5.10.2015, E. 2015/8371, K. 2015/12007 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Davalı ...'in temyizine gelince; Davalı ... davaya konu bonoda, aval veren durumundadır. 6102 Sayılı TTK'nın 702.(6762 Sayılı TTK'nın 614) maddesinde aval veren kişinin kimin için taahhüt altına girmişşe, aynen onun gibi sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır. Ne var ki, somut olayda davaya konu bononun zamanaşımına uğramış olduğu görülmektedir. Zamanaşımına uğramış olan bonodan dolayı kambiyo hukukundan kaynaklanan haklar yitirilir ve taraflar arasında*

TTK m. 732'de yer alan düzenlemeler poliçelere ilişkin olsa da TTK m. 818/1-m gereği ilgili hükümler çekler hakkında da uygulanır. Ancak çekte muhatabın kabulü söz konusu olmadığı için çekte yalnızca düzenleyen kişi talebin karşı tarafını oluşturabilir. Bonolarda ise TTK m. 778/1-d gereği ilgili düzenleme bonolarda da yalnızca düzenleyen olarak uygulanacaktır. Sebepsiz zenginleşme taleplerinde zamanaşımı süresi, TTK m. 732/4 gereği senedin zamanaşımına uğramasından itibaren bir yıldır. Her halde sebepsiz zenginleşmeye konu olan senedin zorunlu unsurları içermesi gerekmektedir[825]. Örneğin hangi ilişkinin teminatı olarak verildiği belirtilmiş olan ve teminat senedi niteliğindeki bonoda, bir ciranta lehine aval veren kişinin hamile ödeme yapması, daha sonradan zamanaşımı süresine uymaması sebebiyle TTK m. 732 kapsamında düzenleyenden sebepsiz zenginleşmeye dayalı talepte bulunması mümkün değildir. Nitekim ilgili kayıt TTK m. 776/1-b'ye göre bononun kayıtsız ve şartsız olması zorunluluğuna aykırı nitelikte olup senedin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırır.

V. KARŞILIKSIZ ÇEKTE DÜZENLEYEN LEHİNE AVAL VERENİN CEZAİ SORUMLULUĞU VE ÇEK TAZMİNATI

Usulüne uygun düzenlenmiş bir çek üzerinde yer alan bedelin tahsil edilmesi amacıyla hamil tarafından çekin muhataba ibraz edilir. Muhatap karşılığın kısmen veya tamamen bulunmaması halinde karşılıksız işlemi yaparak hamilin tahsil edemediği miktarı tespit eder. Bu şekilde karşılıksız işlemi yapılmış bir çek üzerinde düzenleyen

temel ilişki bulunması halinde böyle bir senede yazılı delil başlangıcı olarak dayanılabilir. Taraflar arasında temel ilişki bulunmaması halinde ise hamilin aynı Kanun'un 732. maddesi uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde keşideciye başvurma hakkı bulunmaktadır. Aval, kambiyo hukuku çerçevesinde yer alan bir müessese olduğundan zamanaşımı nedeni ile kambiyo hukukundan kaynaklanan hakların yitirildiği bir senet bakımından artık avalistin sorumluluğundan söz edilemez..."; Y. 19. HD, T. 13.11.2014, E. 2014/11657, K. 2014/16175 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Aval, kambiyo hukuku çerçevesinde yer alan bir müessese olduğundan zamanaşımı nedeni ile kambiyo hukukundan kaynaklanan hakların yitirildiği bir senet bakımından artık avalistin sorumluluğundan söz edilemez...*"; Y. 13. HD, T. 20.10.2008, E. 2008/9245, K. 2008/11969 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... TTK'nın 644. maddesinde davanın yöneltilebileceği kimseler tahdidi olarak belirtilmiş olduğundan, cirantalara, kefile, aval verene karşı sebepsiz zenginleme davası açılamaz. O halde, somut olayda da takip konusu bonoda aval veren durumunda olan davalılardan H.Ömer'e karşı TTK'nın 644. maddesi gereğince sebepsiz zenginleşme davası açılması mümkün değildir...*".

[825] Y. HGK, T. 8.4.2015, E. 2013/3-1598, K. 2015/1159 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "… *Bu zorunlu yasal unsurları ihtiva etmeyen çek, aynı Kanun'un 693. maddesinde düzenlenen ödeme yeri ve keşide yerine dair iki istisnai hal dışında kambiyo senedi niteliği taşımayacaktır. Aynı Kanun'un 693. maddesinde keşide yeri gösterilmeyen çekin keşidecinin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde çekilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla, çek üzerinde keşideci tarafından açıkça bir keşide yeri belirlemesi yapılmamış ve keşidecinin adının yanında da bir yer yazılı değil ise bu belgenin çek niteliği yoktur... Bu durumda, davacının aralarında temel ilişki bulunmayan davalıya karşı kıymetli evrak vasfı bulunmayan belgeye dayalı olarak TTK 644. maddesine dayalı sebepsiz iktisap davası açamayacağı ve bu sebeple davalıya yemin teklif edilemeyeceğinden sonucu itibariyle doğru olan direnme kararının bu değişik gerekçeyle onanması gereklidir...*".

lehine aval verenin bulunması halinde, aval verenin düzenleyen gibi cezai ve tazminat sorumluluğunun bulunup bulunmadığı sorusu akıllara gelebilir.

ÇekK m. 5/1 gereğince süresinde ibraz edilmiş olan çekte karşılıksız işleminin yapılmasına neden olan kişinin binbeşyüz güne kadar cezai olarak sorumlu olacağından bahsedilmektedir. Dolayısıyla çek hesabı sahibi olan düzenleyen, karşılıksız çek suçundan sorumlu olan kişidir[826]. Düzenleyen lehine aval veren kişinin ise, çek hesabında karşılığın bulundurulması hususunda herhangi bir sorumluluğu bulunmaması temelinden hareketle, cezai sorumluluğu bulunmamaktadır[827].

TTK m. 783/3'te bahsi geçen, uygulamada çekin kaşılıksız çıkması gerekçesiyle ödenecek çek tazminatı[828] olarak anılan tazminat hususunda öğretide yer alan bir görüş, hamilin karşılıksız çekte düzenleyen lehine aval veren kişiden de düzenleyen gibi çek tazminatını isteyebileceğine yöneliktir[829]. Yakın tarihli yargı kararlarında da benzer

[826] Çekin gerçek kişi adına temsilci aracılığıyla düzenlenmesi halinde de ÇekK m. 5/3 kapsamında cezai sorumluluk çek hesabı sahibine aittir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması halinde ise ÇekK m. 2 c.2 kapsamında sorumluluk yönetim organı üyelerine aittir.

[827] Bu doğrultuda bkz. Kendigelen, s. 432. 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun zamanında verilen bir kararda, aval verenin sorumluluğunun hukuksal olduğu ve aval vereni düzenleyen saymaya olanak bulunmadığı gerekçesiyle, düzenleyen lehine aval vereni karşılıksız çek sebebiyle cezai yönden sorumlu tutmanın mümkün olmadığına ilişkin bkz. Y. 10. CD, T. 20.5.1993, E. 1993/1183, K. 1993/6178 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Açıklanan özellikleri itibariyle aval verenin sorumluluğu hukuksal niteliktedir. 3167 sayılı Yasanın 16. maddesi karşılıksız çek keşide edenlerin cezalandırılmasını öngörmüştür. Aval vereni aynı zamanda keşideci saymaya olanak bulunmadığından sözü edilen madde uyarınca cezai yönden sorumlu tutmak mümkün değildir...*".

[828] Çekin zayi olması sebebiyle çek hesabı sahibi tarafından TTK m. 818/1-s atfıyla TTK m. 757/1 kapsamında ödeme yasağı kararı aldırılması halinde; bizce hesapta karşılığın bulunması, çekin ibraz edilip de tahsil edilememesi üzerine yapılacak icra takibinin ve ayrıca çek tazminatının istenebilmesini imkansız kılmaktadır. Ödeme yasağının bulunduğu hallerde hesapta karşılığın bulunmasının icra takibinin iptaline neden olacağına ilişkin benzer doğrultuda görüş için bkz. Aydın, Alihan, "Hakkında Ödemeden Men Kararı Verilen Çek İcra Takibine Konu Edilebilir Mi?", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C. 30, S. 132, Ankara, Eylül 2017, s. 163.
Yargıtay'ın ise birbirine yakın tarihli iki kararının ilkinde karşılığı bulunsa bile ödeme yasağına bağlı olarak çek bedelinin ödenmemesi sebebiyle çek tazminatının ödenmesi gerektiği, ikincisinde ise gerekmediğine yönelik kararları mevcuttur. Bkz. 12. HD, T. 13.11.2017, E. 2017/7803, K. 2017/14011 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Diğer taraftan, ödeme yasağı kararının keşideci-borçlu şirket tarafından yapılan müracaat üzerine, ... 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2014/108 D.İş sayılı dosyası üzerinden verilen ara kararı gereği konulduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, ödeme yasağı kararının keşideci-borçlu şirketin talebi üzerine verildiği dikkate alındığında, çek karşılığı bulundurulsa dahi çek bedelinin ödenmemesinden dolayı keşideci-borçlu şirketin çek tazminatından sorumlu tutulmaması düşünülemez...*"; 12. HD, T. 16.11.2017, E. 2016/23004, K. 2017/14262 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "*... Takip tarihi itibariyle uygulanması gereken 6102 Sayılı TTK'nun 783/3. maddesine göre; "Muhatap nezdinde karşılığı kısmen veya tamamen bulunmayan bir çek düzenleyen kişi, çekin karşılıksız kalan bedelinin %10'unu ödemekle yükümlü olduktan başka, hamilin bu yüzden uğradığı zararı da tazmin eder". Çek keşide eden kimsenin, bu çekin karşılığı olan miktarı, ibraz süresi içerisinde muhatap banka nezdinde bulundurması zorunludur. Dolayısıyla, karşılığını bulundurduğu çek bedelinin, alınan ödeme yasağı kararı sebebiyle ödenmemesinden dolayı çek tazminatından sorumlu tutulamaz...*".

[829] Bkz. Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, s. 1308; Bozer/ Göle, s. 434; Sevilay Uzunallı ve Ali Haydar Yıldırım, **Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2021, s. 117 dn. 249; Ali Haydar Yıldırım, "Çek Cezası", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, Özel Sayı- Yıl 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, İzmir, 2015, s. 3460.

doğrultuda hükümler tesis edilmiştir[830]. Buna karşılık öğretide yer alan karşı görüşteki yazarlar düzenleyen lehine aval veren kişiden çek tazminatının istenemeyeceğini belirtmektedirler[831]. Bunun dışında cirantadan çek tazminatının istenemeyeceği doğrultusunda Yargıtay'ın yerleşik kararları mevcuttur[832].

İlk görüştekilerin belirttiği doğrultuda TTK m. 702/1'in uygulanarak düzenleyen lehine aval verenin de TTK m. 783/3 kapsamındaki çek tazminatından sorumlu olması ihtimalinde mühim bir sorun ortaya çıkmaktadır. Aval verenin TTK m. 702/1 çerçevesinde sorumlu olduğu hususlar hamilin TTK m. 808 ve TTK m. 810'da yer alan başvuru hakkına ilişkin olduğundan, ödemiş olduğu çek tazminatı TTK m. 702/3 gereğince TTK m. 818/1-ı atfıyla TTK m. 726 kapsamında düzenleyenden talep edebileceklerinin kapsamına dahil olmamaktadır. Bu ise hakkaniyete uygun bir çözüm yolu olmaktan uzaktır. Bu sebeple bizce çekin karşılığı bulunmaması sebebiyle ödemekle yükümlü olunan çek tazminatının düzenleyen lehine aval verenden istenebilmesi mümkün olmamaldır.

---

[830] Bkz. Y. 12. HD, T. 28.2.2017, E. 2016/11110, K. 2017/2847 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Bu itibarla, keşideci ve aval veren dışında, cirantaların, çek tazminatından sorumlu olmayacakları açıktır. Bu nedenle, borçlu (lehtar) cirantanın çek tazminatına yönelik itirazının kabulü gerekir*..."; Y. 12. HD, T. 22.9.2016, E. 2016/17101, K. 2016/19416 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *çeki düzenleyen lehine aval veren, aynen onun gibi sorumlu olduğundan, aval verenin çek tazminatından da sorumlu olduğunun kabulü gerekir*..."; Y. 12. HD, T. 17.4.2015, E. 2015/623, K. 2015/10125 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Bu itibarla keşideci ve aval veren dışında, cirantaların çek tazminatından sorumlu olmayacakları açıktır*..."; Y. 12. HD, T. 1.10.2013, E. 2013/30812, K. 2013/30812 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Türk Ticaret Kanunundaki yukarıda açıklanan düzenlemeler dikkate alındığında, çeki düzenleyen lehine aval veren, aynen onun gibi sorumlu olduğundan, aval verenin çek tazminatından da sorumlu olduğunun kabulü gerekir*...".

[831] Nurkut İnan, **Çek Rizikolarından Doğan Sorumluluk**, Ankara, 1981, s. 59; Kendigelen, s. 380; Kendigelen/ Kırca, s. 327.

[832] Bkz. 12. HD, T. 1.10.2018, E. 2017/8752, K. 2018/8879 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Çeki düzenleyen kimsenin, bu çekin karşılığı olan miktarı, ibraz süresi içerisinde muhatap banka nezdinde bulundurması zorunludur. Görüldüğü üzere çek tazminatından çeki düzenleyen (...) sorumlu olup, cirantaların çek tazminatından dolayı sorumlulukları bulunmamaktadır*..."; 19. HD, T. 21.3.2016, E. 2016/966, K. 2016/4936 (www.kazanci.com.tr) (Erişim Tarihi:15.12.2020) "... *Mahkemece toplanan delillere göre; 6102 Sayılı TTK'nun 783/3.maddesi uyarınca çekin karşılıksız kalan bedelinin %10'u oranındaki çek tazminatından çek keşidecisinin sorumlu olduğu, dolayısıyla davalının, lehdar ciranta olan davacıya yönelik çek tazminatı talebinde haksız olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, icra takibine konu 2.088,00 TL'lik %10 çek tazminatı yönünden davacının davalıya borçlu olmadığının tespitine karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir... Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre*...".

SONUÇ

Kambiyo senetlerinde avale ilişkin mevcut düzenlemeler uzun süredir uygulanagelen ve ufak anlam düzeltmeleri haricinde genellikle değişikliğe uğramayan kurallardır. Bu kapsamda aval temelinde ortaya çıkan hukuki uyuşmazlıklar, gerek doğrudan TTK m. 700-702 arasında yer alan düzenlemeler kapsamında gerekse de ilgili düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumlarda kıymetli evraka ilişkin diğer düzenlemelerin mahkemelerce yorumlanması aracılığıyla çözüme kavuşturulmaktadır. Çalışmamıza konu olan aval hakkında öğretide yer alan yazarların görüşleri ve konu hakkında verilmiş yargı kararları incelenmiştir. Konunun hukuki gelişimine katkı sağlamak amacıyla ileri sürmüş olduğumuz fikirler de bu unsurlar haricinde ayrıca karşılaştırmalı hukuktan faydalanılarak desteklenmeye çalışılmıştır.

Yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde edindiğimiz kanaatler, sorunlara ilişkin yaptığımız tespitler ve TTK'da yer alan aval düzenlemeleri hakkındaki önerilerimiz şu şekildedir:

1. Avalin ilk kez bir mevzuat içerisinde sistematik olarak yer alması 1673 tarihli Fransız Ticaret Kanunu "*de l'Ordonnance du Commerce*" ile gerçekleşmiştir. Bu kanunu halefi olan 1808 tarihli Fransız Ticaret Kanunu "*Code de Commerce*" içerisinde de avalin daha gelişmiş hali yer almaktadır. Günümüzde özellikle kara Avrupa'sında yer alan düzenlemelerin esas alındığı 1912 tarihli Lahey Sözleşmesi ve 1930 tarihli Cenevre Yeknesak Hukuku'ndaki aval düzenlemeleri de yine Fransız Hukuku'nun etkisinde gelişmiştir.

2. Fransız Hukuku ile Lahey Sözleşmesi ve Cenevre Yeknesak Hukuku (dolayısıyla mevcut Türk Hukuku) arasındaki en önemli farklılık senet dışı avalin Fransız Hukuku'nda mümkün olmasına rağmen diğer iki hukuki metinde avalin yalnızca kambiyo seneti üzerinde veya alonjda yer alabileceği belirlenmiştir. Senet dışı avalin kabul edildiği bir ülkede aval verilmiş olması halinde, TTK m. 767/1 ve özellikle Cenevre Yeknesak Hukuku ek 23. madde atfıyla ek 4. madde gereğince, ilgili ülke hukukunda avalin geçerli olması sebebiyle bu doğrultuda hareket edilmesi gerekir. İstisna olarak, boıno ve poliçe

kelimelerinin yazılı olmadığı senetler TTK m. 826 ve TTK m. 830/1'e göre göre emre yazılı havale ve emre yazılı ödeme vaadi sayılmakta, ilgili senetler üzerindeki avaller de bu sebeple geçerli olsa bile İcra ve İflas Kanunu hükümleri gereğince takip edilemezler. Lahey Sözleşmesiyle Cenevre Yeknesak Hukuku arasındaki en önemli farklılık ise, kısmi avalin ilk kez Cenevre Yeknesak Hukuku'nda benimsenmiş olmasıdır.

3. Avalin kişisel bir kambiyo taahhüdü olması sebebiyle öğretide ve yargı kararlarında kefaletle sıklıkça karşılaştırılmaktadır. Bu açıdan avalin kefaletle en büyük farklarından birisi; alacaklının borçluya başvurmadan kefili takip edebilmesi mümkün değilken, avalin müteselsil sorumluluk yapısı gereği hamilin aval verilene başvurmadan da aval verenden alacağını isteyebilmesi mümkündür. Yine TMK m. 449 ve TMK 462/5 gereğince vasinin ilgili adına kefil olabilmesi yasaklanmışken kambiyo taahhüdü altına girebilmek için vesayet makamının izninin alınması yeterlidir. Nitelik olarak her ikisi de şahsi teminat içeren hukuki işlemler olsa da avalin özellikle maddi olarak bağımsız yapısı göz önünde tutulduğunda, fer'i nitelikteki kefaletten ziyade yine bağımsız bir yapıda olan garanti sözleşmesiyle daha benzer olduğu ifade edilebilir.

4. Öğreti ve yargı kararlarında aval veren kişinin kefalet hakkındaki TBK m. 584/1 gereğince eşinin yazılı rızasının aranıp aranmayacağı sıklıkla tartışılmıştır. Öğretide ve mahkeme kararlarında bu anlamda fikir birliği bulunmamaktaydı. Ancak 2018 tarihli İBGK kararı neticesinde bütün bu tartışmalara son verilmiş; avale ilişkin şekli şartlar haricinde TBK m. 584/1'deki gibi harici bir şartın aranmasının avalde şüphe uyandıracağı, senedin tedavül kabiliyetini kaybetmesine neden olacağı ve eş rızasının mevcudiyetinin araştırılmasının kambiyo senetleri hukukuna yabancı olduğu belirtilerek, kefalete ilişkin TBK m. 584/1'in avale uygulanabilirliğinin olmadığına hükmetmiştir. Bu açıdan İBGK kararı bizce avalin kefaletten farklı hukuki yapısına ve kambiyo senetlerinin ruhuna da uygun niteliktedir.

5. Avalde bedelin ödenmemesi nedeniyle tazminat sorumluluğu bulunmamakta, aksine teminatın öznesi senet üzerinde yazılı bedelin ifasıdır. Dolayısıyla aval zararın tazminine yönelik bir kambiyo taahhüdü değildir.

6. Maddi anlamda bağımsız olan aval şekli anlamda hem senetle hem de aval verilenin taahhüdüyle sıkı bağı mevcut olan bir taahhüttür. Yani bir yandan bağımsız bir kambiyo taahhüdü olarak işlem görürken bir yandan da aval verilenin taahhüdüyle zorunlu bir şekilde birliktelik halindedir. Bu özelliği avali diğer kambiyo taahhütlerinden de ayırmaktadır.

7. TTK m. 700-702 arasında yer alan düzenlemelerde avalde kayıt ve şarta ilişkin herhangi bir hüküm bulunmasa da avalde bir şartın mevcut olması halinde; öğretide şartın TTK m. 682/1 gereğince geçersiz sayılarak avalin ayakta tutulması doğrultusunda hâkim kanaat olsa da bizce gerçek anlamda bir şart avalin geçersizliğine sebebiyet vermektedir. Bu anlamda TTK'nın izin verdiği yahut TTK'da izin verildiğinden bahsedilmese bile avalin hukuki yapısına yatkın olan şartların haricindeki şartlar avalin hukuki sonuç doğurmamasına sebebiyet verir. TTK m. 700/1'e göre kısmi aval kaydı, TTK m. 722/1'e göre protestosuz kaydı ve TTK m. 734/1'e göre araya girenin gösterilmesi kanunun izin verdiği kayıtlardır.

Avalin geçersizliğine sebep olan şartlar, bizce bazı veya bütün taraflar açısından aval verenin sorumluluğunu kanuni haller haricinde sınırlandırıyor ve ortadan kaldırıyorsa gerçek bir kayıt ve şart kapsamında değerlendirilmelidir. Bununla birlikte aval veren kişi sorumluluğunu genişletecek şekilde bir kayıt ve şart yazmışsa, bu şart avalin geçersizliğine neden olmayacaktır.

8. Aval veren kişinin sorumluluğu TTK m. 702/1 gereğince aval verilenin yazmış olduğu kayıtlar çerçevesinde oluşmaktadır. Ancak TTK m. 722/3'te yer alan düzenleme gereği protestosuz kaydının bir ciranta tarafından yazılması halinde yalnızca ona uygulanır, ciranta lehine aval veren kişi bu protestosuz kaydından faydalanamaz. Kaydı yazan kişinin düzenleyen olması halinde ise protestosuz kaydı yine TTK m. 722/3 gereği bütün senet borçlularına etki eder.

9. Aval, zilyetlik hamildeyken yanlızca onun iradesiyle gerçekleşebileceğinden dolayı sözleşme yoluyla ortaya çıkabilecekken, zilyetliğin hamilde olmadığı durumlarda hamilin bilgi ve iradesinin bulunmuyorsa tek taraflı olarak ortaya çıkabilecek yapıdadadır. Bu sonuca ulaşırken öğretide yer alan görüşlerin aksine aval verenin

iradesinden hareket edilmemiş, hamilin iradesine ve kambiyo senedi üzerindeki zilyetliğine göre hareket edilmiştir.

10. TTK m. 724/1'e göre aval veren kişi düzenleyen, kabul eden muhatap, ciranta ve hatta varsa diğer aval verenlerle birlikte hamile karşı müteselsil olarak sorumludur. Aval verenin müteselsil sorumluluğu değerlendirilirken TTK m. 702/1'den de faydalanılması icap eder. Bu kapsamda aval veren taahhüt altına girdiği kişiyle birlikte aynı derecede ve müteselsil olarak sorumludur. Örneğin bir ciranta lehine aval veren kişiye başvurabilmek için öncelikle poliçenin kabul eden muhataba ödeme için ibrazı yapılmalı, karşılıksız kalması halinde protesto da çekilerek aval verene başvurulmalıdır.

11. Aval senette teminat sağlayarak senedin güvenliğini artırmak amacıyla yapılan, temelinde herhangi bir boç ilişkisi yer alabilse de genellikle bir hatır ilişkisi üzerinden şekillenen kambiyo taahhüdüdür. Temel ilişkide her ne yer alırsa alsın, bu ilişkinin avalde gösterilmesi avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı olup avalin geçersizliğine sebebiyet verir.

12. Temsilci aracılığıyla aval verilirken temsil açıklaması ve temsil olunanın isminin yer alması gerekir. Temsil açıklamasının unutulup temsil olunanın isminin yazılması yahut temsil açıklamasının yazılıp temsil olunanın isminin unutulması çeşitli koşullarla geçerli sayılabilecekken, her iki unsurun da yazılmamış olması halinde temsilci sıfatıyla hareket eden kişi aval şerhinden bizzat sorumlu olacaktır. Temsilci aracılığıyla gerçekleştirilen avalin görünüş şekli doğrudan temsil olarak ortaya çıkmaktadır. TBK m. 551/2'ye göre açıkça yetkili kılınmadı müddetçe ticari vekil aval veremezken TBK m. 548/1'e göre ticari temsilcinin yetkisi dâhilinde aval verebilmesi mümkündür.

Temsilci sıfatıyla aval veren kişi temsil yetkisinden bahsetmekle birlikte esasen temsil yetkisi yoksa veya aşılmışsa, TTK m. 678 gereğince bu avalden bizzat sorumlu olur. Temsilcinin temsil olunan adına ve kendi lehine kendisiyle işlem yaparak aval vermesi hukuken mümkün olsa da; temsil olunanın bilinçli bir şekilde istismar edildiği durumlarda temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı benimsenmeli, TTK m. 678 gereği yetkisiz temsilci avalden bizzat sorumlu olmalıdır. Ancak aval verilenin de kendisi olması sebebiyle aval geçersiz sayılacaktır.

Temsil yetkisi kapsamında temsilci birden fazla imza atmışsa; özellikle tüzel kişilerde her iki imzanın da kaşeyle ilişkisi mevcutsa temsilcilik sıfatı korunacak, kaşeden bağımsız ve açıkta yer alan imzalardan ise temsilci bizzat aval veren olarak sorumlu olacaktır. Aval veren kişinin düzenleyen adına ayrıca kendi imzasını atması hususunda; mevcut bir mahkeme kararı düzenleyen adına atılan imzayı temsil yetkisi kapsamında incelemiş ve sonuçta bu imzanın atılmamış sayılması yönünde hüküm tesis etmiştir. Bizce aval verenin attığı bu imza sahte imza kapsamında değerlendirilmeli, düzenleyen adına atılan imzadan aval veren konumundaki kişi sorumlu tutulmalı, kendisi lehine aval veremeyeceği temelinden hareketle aval şerhi de geçersiz sayılmalıdır.

TTK ile ultra vires ilkesi kaldırılmış olduğundan, sermaye şirketlerinde kural olarak TTK m. 371/2 gereğince işletme konusu dışında temsilci aracılığıyla aval verilebilmesi mümkündür. Şahıs şirketleinde ise öğretideki hakim kanaat TTK m. 233/1'de benzer bir düzenlemenin yer almadığı temelinden hareket ederek, işletme konusu dışındaki işlemlerin temsilci aracılığıyla gerçekleştirilemeyeceği doğrultusundadır. Bu tartışma haricinde temsilcinin gerçekleştireceği aval, kambiyo taahhüdü yapısıyla şirketi bağlamaktadır. Adi ortaklıkların bir tüzel kişiliği bulunmadığından dolayı, yönetim yetkisi TBK m. 625/1'e göre bir veya birden çok ortağa bırakılmamışsa ortaklardan her biri tek başına aval gerçekleştirebilir. Dernek ve vakıflar hakkında, öğretide avalin bu kurumların nihai amaçlarına aykırı olacağı gerekçe gösterilerek aval veremeyecekleri belirtilmekle birlikte; bizce dernek ve vakıfların TTK m. 16/1'e göre ticari işletme işletmeleri mümkün olduğundan, yetkili organları aracılığıyla temsilen aval verebilmeleri mümkündür.

13. Aval veren kişinin senede tamamen yabancı üçüncü bir kişi veya senette imzası bulunan bir kişi olması mümkündür. Ancak senette imzası bulunan bir kişinin gerçekleşterdiği avalin anlam ifade edebilmesi için aval ile sorumluluğunu artırmalıdır. Çekte muhatap bankanın TTK m. 794/2'ye göre aval verebilmesi açıkça yasaklanmıştır. Yine çekin düzenleyeninin sorumluluğunu artırabilmesi mümkün olmayıp düzenleyenin vermiş olduğu aval geçersizdir. İster üçüncü kişi olsun isterse de senette imzası bulunan bir kişi olsun, aynı kişinin senet üzerinde birden fazla aval verebilmesi mümkündür.

Senedin hamili senedin nihai alacaklısı olduğu için aval veremez. Ancak zaman olarak önce gerçekleşen bir aval şerhi mevcutsa ve ilgili kişi sonradan hamil konumuna geçerse aval şerhi donar. Böyle bir durumda hamil konumu ile aval veren konumu arasındaki kişilere hamil tarafından başvuruda bulunulamaz. Hamilin senedi tekrar tedavüle sokması halinde ise donmuş olan aval şerhi tekrar hüküm ifade etmeye başlar.

14. Aval verilen kişinin senetteki bedel için sorumluluğu bulunan bir kişi olması gerekir. Senetteki sorumluluğu bertaraf edilmiş bir borçlu lehine aval verilemez. Sorumluluğunun doğmasının belli bir fiile bağlı olduğu kişi lehine gerçekleştirilen avaller de bu kapsamda geçerli sayılmayacaktır. Örneğin poliçede kabul beyanı bulunmayan bir muhatap lehine aval verilmesi halinde aval hüküm ifade etmez.

Aval veren kişi lehine aval verebilmek de mümkün olsa da ikinci aval temelde müşterek aval olarak ortaya çıkmaktadır. İlk aval kısmi aval olarak ortaya çıkmışsa ve ikinci aval de açık bir şekilde bu aval veren lehine miktar açıklaması yapılmadan gerçekleştirilmişse yine müşterek aval mevcut olsa bile ikinci aval veren ilk aval verenle aynı miktarda sorumlu olur. Ancak açık bir şekilde ilk aval veren lehine aval verildiğinden bahsedilmiyorsa, ikinci aval veren aval verilenin sorumlu olduğu miktar kapsamında sorumlu olur.

Aynı aval şerhinde birden fazla kişi lehine aval verilebilmesi mümkün olsa da bu kişilerin seçiimlik olması avalin kayıtsız ve şartsız olmasına aykırı olduğu için avalin geçersizliğine sebebiyet verir.

15. Kimin için verildiği belirtilmemiş olan aval TTK m. 701/4 gereğince düzenleyen lehine verilmiş sayılır. Alman ve İsviçre Hukuku'nda TTK m. 701/4'ün kesin bir karine olmadığı, çeşitli durumlarda imzanın konumuna bakılarak da aval verilenin belirlenebileceği ifade edilmektedir. Fransız Hukuku'nda ise TTK m. 701/4 kesin bir karine olarak ele alınmakta ve aksinin ispatı mümkün görünmemektedir. Bizce de TTK m. 701/4 aksinin ispatının mümkün olmadığı, açıkça kimin için verildiği belirtilmemiş olan bütün avaller açısından tartışmasız uygulanmalıdır.

16. Her ne kadar mevcut TTK m. 701/4 gereği aval verileni belirtilmemiş avallerin düzenleyen lehine verildiği kabul edilse de, söz konusu düzenleme bizce kabul

eden muhatabın mevcut olduğu poliçelerin ruhuna uygun yapıda değildir. Nitekim muhatabın kabul ettiği bir poliçede aval verilenin belirtilmediği avallerin, en üst kademede sorumlu olan muhatap yerine alt kademedeki düzenleyen lehine verilmiş sayılması, aynı zamanda izaha muhtaç bir yaklaşımdır. Bono ve çekin hukuki yapısı gereği mantıklı ve anlamlı olan TTK m. 701/4 düzenlemesi bu anlamda kabul eden muhatabın mevcut olduğu poliçelerde ihtiyacı tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Bu doğrultuda TTK m. 701/4'te "*Avalin kimin lehine verildiğinin açıklanması zorunludur. Senedin neresinde yer alırsa alsın, kimin için verildiği belirtilmemiş aval, muhatabın kabul beyanı var ise muhatap için aksi halde düzenleyen için verilmiş sayılır."* şeklinde avalin ruhuna da uygun, benzer bir düzenleme yapılması bizce elzemdir. İspanya Kambiyo ve Çek Kanunu'nun avalden bahseden 4. Bölüm 36. maddesinde de açıklamalarımızla benzer yönde bir düzenlemenin mevcut olduğunu ifade etmemiz gerekir.

17. Görüldüğünde ödenecek poliçelerde muhatabın senet bedelini tam ödemesi halinde kambiyo senedindeki borç sona ereceğinden veya ödememesi halinde muhatap kambiyo kambiyo taahhüdüne girmiş bir borçlu konumunda olmayacağından, görüldüğünde ödenecek poliçelerde muhatap lehine verilen avaller kural olarak geçersizdir. Ancak muhatabın senet bedeli kısmi ödemesi halinde, aval veren "senet bedelinin tamamıyla sorumluyum" benzeri bir açıklama yaparak veya kısmi ödenen miktardan daha fazla sorumlulu olarak aval vermişse, fazlaya ilişkin riski de üzerinde taşıyarak kalan kısım hakkında sorumlu olacaktır.

18. Avalde imzanın atılması, avalin kayıtsız veya şartsız olması, aval açıklamasının yapılması ve lehine aval verilenin belirtilmesi bulunması zorunlu şekli unusurlardandır. Ayrıca avalin gerçekleştirildiği senedin kambiyo vasfını haiz bir senet olması da senetle alakalı bir şekli zorunluluktur. Avalle sorumlu olmak istenen bedel, avalin gerçekleştirildiği tarih ve yer ise ihtiyari nitelikte olup, mevcut olmamaları avalin geçersizliğine de neden olmaz.

19. Elektronik İmza Kanunu m. 5/2 ve TTK m. 1526/1 gereğince kambiyo senetlerinde gerçekleştirilen aval işleminde güvenli elektronik imza kullanılamaz. Buna

aykırı şekilde avalin her nasılsa elektronik imza ile gerçekleştirilmesi halinde aval geçersiz sayılır.

20. Aval veren kişinin açıklama yapmayı unutarak veya bilinçli şekilde açıklama yapmayıp ön yüze tek imza atarak aval gerçekleştirmek istemesi halinde TTK m. 701/3 gereğince aval geçerli sayılır. Matbu bir senette kefil yazılı kısımda bir aval verenin mevcut olması TTK m. 701/3'ün ayrıca uygulanmasına engel değildir. Bu kapsamda kefil hanesinde aval vereni bulunan senette üst tarafa tek imza atan kişinin imzası aval olarak değerlendirilir ve mevcut TTK m. 701/4 gereğince düzenleyen lehine verildiği kabul edilir.

21. Senedin arka yüzüne açıklama yapmadan imza atılarak aval vermek istenirse, bu imzanın aval olarak değerlendirilmesi TTK m. 701/3'te yalnızca senedin ön yüzünden bahsedildiği için mümkün değildir. İlgili imza öğreti ve yargı kararlarındaki hâkim kanaate göre beyaz ciro alarak işlem görür. Alonja atılan tek imza da, alonjun senedin arka yüzünün devamı olması sebebiyle, aynı hukuki neticeyi doğurur.

Beyaz ciro sayılan bu imza, ciro zincirinin içerisinde yer alıyorsa çeşitli durumlara göre senetteki hak sahipliğini etkilemektedir. Yargıtay'ın kararlarında ilk cironun üçüncü kişi tarafından gerçekleştirildiği senetlerde bu ciroyu lehtarın cirosu takip ediyorsa, ciro zincirinin düzgün olduğuna ve bu imzanın yok sayılması gerktiğine karar verilmiştir. Senede eklenen her imza bir sorumluluk doğurduğu için bizce ilgili imzanın yok sayılmaması, aksine hem ödeme yükümlülüğü hem de başvuru hakkına haiz olan bir imza olduğu kabul edilmelidir.

22. Avali çizebilme yetkisi öncelikle avali gerçekleştiren kişiye aittir. TTK m. 727/2 kapsamında bir cirantanın kendisinden sonra gelen bir cirantanın cirosunu çizebilmesi mümkün olsa da avali çizebilmesi mümkün değildir. Senedin meşru hamili ise, kendisinden önce gelen kişilerin kendisine karşı sorumluluklarını sona erdirecek şekilde çizebilir. Bu kapsamda bir cirantayı sorumlu tutmakta devam ederek onun başvuruda bulunabileceği aval verenin imzasını çizmesi mümkün olmayacaktır.

23. Aval veren kişinin aynı zamanda senette düzenleyen kısmında da imzasının bulunması halinde; düzenleyen yerine atılan imzanın sahte imza kapsamında

değerlendirilmesi, taklit mevcut olmasa bile üçüncü kişilerde oluşturulan kambiyo taahhüdüne gitme intibasının tek başına yeterli sayılması gerekir. Bunun neticesinde düzenleyen yerine de imza atan aval veren kişinin kıyasen TTK m. 678 kapsamında düzenleyen olarak sorumlu tutulması gerekir.

24. TTK m. 700/1'de bahsedilen "poliçede bedelin ödenmesi" kavramı 702/1'de değerlendirildiğinde, kısmi avale ilişkin bir açıklama yer almıyorsa, esasen "aval verilenin poliçede sorumlu olduğu bedelin hamile ödenmesi" olarak algılanmalıdır. Nitekim aval verilenin, taahhüdüne özgü sebepler nedeniyle poliçede yer alan bedelden daha az miktarda sorumluluğunun ortaya çıkması halinde, TTK m. 700/1'in TTK m. 702/1 ile birlikte değerlendirilmesi icap eder. Aval veren kişinin miktara ilişkin herhangi bir açıklama yapmaması halinde de aval verilen kişinin sorumlu olduğu miktar temelinden hareket edilmesi gerekir.

Aval veren kişinin sorumlu olmak istediği miktarı, dilediği gibi belirlemesi mümkündür. Bu kapsamda aval verilen kişiden daha yüksek bir miktarla aval sorumluluğu üstlenenebilse de senette yazılı bedelden daha yüksek bir miktarla sorumluluğu söz konusu olamaz. Kısmi aval TTK m. 700/1'e göre mümkün olup, kısmi aval verip de sorumlu olduğu miktarı ödeyen aval verenin, sorumluluğunu yerine getirdiğini ispatlayabilmesi için kısmi ödemenin senet üzerine yazılmasını ve kendisine makbuz verilmesini istemesi gerekir.

25. Vadeden sonra gerçekleştirilmiş olan aval de geçerli bir şekilde sonuç doğurur. Aval tarihinin vadeden sonraki bir tarih olması ve hatta protestodan sonra aval verilmesi de avalin geçersiz olmasına sebebiyet vermez.

26. Kambiyo senedi vasfını haiz olmayan bir senet üzerindeki aval şerhi geçerli bir avalin hüküm ve sonuçlarını doğurmaz. Şekil noksanlıkları nedeniyle kambiyo senedi sayılmayan senedin adi senedin şartlarını taşıması halinde, senet üzerindeki aval şerhinin kefalet olarak kabul edilebilmesi mümkün olup ayrıca kefaletin şartlarının da mevcut olması geçerlilik şartıdır.

27. Aval veren kişi TTK m. 702/1'e göre kimin lehine vermişse onun gibi sorumlu olur. Poliçede kabul eden muhatap bonoda ise düzenleyen asıl borçlu

konumunda yer almaktadır ve bu kişiler lehine verilen avaller neticesinde TTK m. 702/1 gereği aval veren kişi asıl borçlu gibi ve aynı derecede müteselsil olarak sorumlu olmaktadır. Bununla birlikte asıl borçlu konumunda olmayan bir kişi lehine aval verilmişse yine TTK m. 702/1 gereği bir müracaat borçlusu gibi ve aynı derecede müteselsil olarak sorumlu olmaktadır. Sonuç olarak aval veren kişinin asıl borçlu veya başvuru borçlusu gibi sorumlu olması aval verilenin şahsına göre belirlenmektedir. Öğretide ise aval verenin her zaman bir başvuru borçlusu olduğunu belirten yazarlar mevcut olup,

Aval veren kişinin asıl borçlu gibi sorumlu olduğunun tespiti, birçok açıdan onu başvuru borçlusu gibi sorumlu olan kişiden ayrımaktadır.

- Öncelikle asıl borçlu lehine aval verilmiş olması halinde bizce ilgili aval veren kişiye senedin ödeme için ibrazının yapılabilmesi mümkündür. Başvuru borçlusu gibi sorumlu olan aval verene ise ödeme için ibrazın yapılması söz konusu değildir. Asıl borçlu lehine aval verenin yapacağı ödeme, asıl borçlunun bizzat kendisi değil de onun gibi sorumlu olması sebebiyle, kambiyo borcunu sona erdirmez. Nitekim TTK m. 702/3 kapsamında asıl borçluya karşı talep hakkı halen mevcuttur. Asıl borçlu lehine aval veren kişiye ödeme için ibrazın yapılması, hukuki olarak tam karşılamasa da aynı zamanda ihbara benzer bir vazife yerine getireceğinden, aval verenin kendisini daha ağır bir yükün altında bulmasına da engel olacaktır.
- Asıl borçlu lehine aval veren kişinin sorumluluğuna gidebilmek için ödememe protestosunun düzenlenmesi gerekmezken, başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin sorumluluğuna gidebilmek için ödeme amacıyla ibrazın yapılıp protestonun düzenlenmesi şarttır. Bununla birlikte senedin düzenleyeninin veya aval verenin kendisinin protestosuz kaydı yazmış olması halinde ilgili aval verene protesto olmadan da başvuruda bulunulabilir. Protestosuz kaydının ciranta tarafından yazılması halinde, TTK m. 722/3'te yer alan açık hüküm gereği kayıt yalnızca o ciranta

hakkında geçerli olacağından, ilgili cirantaya aval verene yönelebilmek için yine protestonun bulunması gerekecektir.

- İhbarın başvuru borçlularına yapılabilir yapısı mevcut olduğundan; senedin protesto edildiği asıl borçlu lehine aval vermiş olan kişiye ihbar edilemezken, başvuru borçlusu lehine aval verene TTK m. 723/3 ihbar edilebilir.
- İptal edilen bir senet söz konusu ise, TTK m. 764/2 gereğince iptal kararı neticesinde asıl borçlu lehine aval veren kişinin sorumluluğuna gidilebilirken başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin sorumluluğu gidilemez. Çeklerde ise TTK m. 818/1-s'de özellikle TTK m. 764/2 yer almadığı için, iptali sağlayan hamil başvuru borçlularına karşı haklarını ileri sürebilir
- TTK m. 712 kapsamındaki tevdi asıl borçlulara tanınmış bir imkan olduğundan; asıl borçlu lehine aval veren kişinin senet bedelini tevdi edebilmesi mümkünken başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin senet bedelini tevdi etme hakkı bulunmamaktadır.
- TTK m. 749 kapsamında zamanaşımına dair düzenlemelerde de TTK m. 702/1 değerlendirilerek; asıl borçlu lehine aval verilmişse vadeden itibaren üç yıllık zamanaşımı süresi uygulanır. Başvuru borçluları lehine aval verilmesi halinde protesto tarihinden veya gidersiz kaydı varsa vadeden itibaren bir yıllık süre bulunmakla birlikte, bir cirantanın başvuru borçluları lehine aval vereni takipi halinde senedi ödediği tarihten veya dava yoluyla kendisine karşı ileri sürülme tarihinden itibaren altı aylık zamanaşımı süresi uygulanır.

Zamanaşımının kesilmesine ilişkin sebep ise TTK m. 751/1 gereği yalnızca ilgilisi hakkında uygulanabilir konumda olup, TTK m. 702/1'in uygulanması ve bu kişi lehine aval verene de uygulanabilmesi TTK m. 751/1'deki açık hüküm gereği mümkün değildir.

28. Aval veren kişi, ödeme yapması halinde hamilin haklarına halef olmaz. Bu durum neticesinde ödeme yaptığı hamilin bütün başvuru borçlularına değil TTK m. 702/3 gereğince aval verdiği kişiye ve ona karşı sorumlu olanlara başvuruda bulunabilir.

29. Aval veren kişinin ödeme yapması ve sonrasında senetten doğan haklarını kullanmaması halinde TTK m. 732 kapsamında düzenleyen veya kabul eden muhataba sebepsiz zenginleşme talebini yöneltebilir. Bununla birlikte aval veren kişiye, TTK m. 732/1 ve m. 732/3'te anılan kişiler sınırlı sayıda belirlendiği için, sebepsiz zenginleşme talebi yöneltilemez. Ayrıca aval teminat sağlamak amacıyla senette yer aldığı için, aval verenin sebepsiz zenginleşebilmesi söz konusu değildir.

30. Aval veren kişinin; senet metninden anlaşılan def'iler, taahhütlerin geçersizliğine ilişkin def'iler ve şahsi def'iler olmak üzere üç farklı grupta def'iyi ileri sürebilmesi mümkündür.

31. Senet metninden anlaşılan def'iler, senede bakan herhangi bir borçlunun senetten tespit edebilecği hukuki kusurlarla alakalıdır. Bu def'iler aval veren tarafından mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürülebilir. Bu kapsamda aval veren kişi senetteki unsurların bulunmaması sebebiyle *senedin geçersizliğini* ve *ciro zincirinin kopuk olmasını* ileri sürebilir. Aval verilen cirantanın, TTK m. 685/2'ye göre senedin *ciro edilmesini yasaklaması* veya düzenleyenin TTK m. 692/2'ye göre kabule arzı yasaklamadığı poliçelerde TTK m. 692/4'e göre *kabule arzı şart* kılması hallerinde aval veren kişi de (aksi doğrultuda bir klaydı bulunmuyorsa) TTK m. 702/1 kapsamında bu duruma aykırılığı ileri sürebilir. Yine *zamanaşımına* ilişkin sürelerde de aval verilen kişinin zamanaşımı sürelerinden hareket edilerek, aykırılık olması halinde aval veren kişinin zamanaşımı def'ini ileri sürebilmesi mümkündür. *Hamilin ibraz ve protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesi* halinde bir başvuru borçlusu lehine aval veren kişinin bu durumu senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürebilmesi mümkündür. Ancak asıl borçlu lehine aval veren kişiye protesto olmadan da müracaat edilebileceğini açıkladığımız için, asıl borçlu lehine aval verenin bu def'iyi ileri sürebilmesi imkânsızdır. Senede ödememeden sorumsuzluk kaydı koymuş olan bir ciranta lehine aval verilmişse, bu aval bizce geçersiz sayılacağından dolayı, *sorumluluğu bertaraf edilmiş bir kişi lehine*

aval verildiği bir def'i olarak ileri sürülebilir. Bu durum sorumluluğun bertaraf edildiği bütün aval verilenler açısından faydalanılabilecek konumdadır.

Bazı def'iler ise senet metninden anlaşılan def'i konumunda olup da, aval taahhüdüyle alakalı olması sebebiyle yalnızca aval veren tarafından ileri sürülebilecektir. Avalin *zorunlu unusurlarının bulunmaması* veya çalışmamızda bahsettiğimiz kapsamda avalin geçersizliğine sebebiyet verecek şekilde *temel ilişkiden bahsedilmesi*, kısmi aval verilmesi halinde *kısmi avali aşan miktarın istenmesi*, avalin *kayıt ve şart* kapsamında geçersizliğine sebep olacak unsurlar içermesi, *imzanın el ile atılmaması* bu kapsamda değerlendirilebilecek def'ilerdir.

32. TTK m. 702/2'de bahsedilen, aval verilenin taahhüdünün şekle ait noksanlık sebebiyle batıl olduğu hallerde aval verenin de taahhüdünün geçersiz sayılacağı düzenlemesinin uygulanması zorunlu olsa da aval verilenin taahhüdünün batıl olmadığı hallerdeki def'ilere ilişkin amir hüküm konumunda yer almamaktadır. Örneğin aval verilenin imzasının sahte olması halinde TTK m. 702/2 gereği aval veren sorumlu kalmaya devam eder. Yine örneğin senet bedelini kısmen kabul etmiş olan muhatap lehine bedel belirlemesi yapılmaksızın aval verilmişse; aval verenin sorumlu olacağı miktar TTK m. 702/1 kapsamında muhatabın kısmi kabul ettiği miktardır. Muhatabın senet bedelinin tamamından sorumlu tutulamamasına binaen aval verenin de senet bedelinin tamamından sorumlu olmayacağına ilişkin def'inin ise, TTK m. 702/2 kapsamında şekle ilişkin noksanlığın olmadığı gerekçe gösterilerek, ileri sürülemeyeceğinin kabulü mümkün değildir. Yani aval verilenin fazla miktara ilişkin olarak sorumluluğunun bulunmadığı ancak aval verenin TTK m. 702/2'ye göre miktarın tamamıyla sorumlu olduğu söylenemez.

33. Taahhütlerin geçersizliğine ilişkin def'iler avale uygulanırken, hukuki görünüşün aval veren tarafından bilinçli ve bağımsız bir iradeyle gerçekleştirilmiş olması şartı aranmalıdır. Eğer hukuki görünüş aval verenin iradesinden kaynaklanmıyorsa aval verenin sorumlu tutulması da mümkün değildir. Avalin yetkisiz temsille, ehliyeti olmayan bir kişi tarafından, sahte imza atılarak, tehditle-cebirle gerçkeleştirilmesi veya aval taahhüdünde tahrifat yapılması hallerinde bu durumları def'i olarak ileri sürebilmesi

mümkündür. Bu def'iler aval veren tarafından mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürülebilir

Aval verenin taahhüdünün değil de aval verilenin taahhüdünün geçersizliğine veya senetten kaynaklanan geçersizliğe ilişkin def'iye sebep olabilecek bir hukuki olgu mevcutsa konunun farklı şekilde değerlendirilmesi gerekir. Söz konusu olgu avalin TTK m. 702/1 kapsamında senetle veya aval verilenin taahhüdüyle sıkı bağının olduğu bir durumsa, olgunun ayrıca aval veren tarafından ileri sürülebilmesi mümkündür. Bu olgunun en belirgin örneği senet metninde veya aval verilenin taahhüdünde tahrifat yapılmış olması halidir. Eğer senet metninde bir tahrifat yapılmışsa yahut aval verilenin taahhüdü benzer şekilde tahrifata uğramışsa, tahrifat aval verenin de taahhüdünün kapsamını doğrudan genişlettiği için, aval verenin ilgili tahrifat def'ini ileri sürebilmesi mümkündür. İleri sürebileceği tahrifat def'inin başkasına ait olan bir def'inin ileri sürülmesi olmadığı, esasında *aval verenin bizzat sahip olduğu taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i* olduğunu ifade edebiliriz. Örneğin senette yazılı düzenleme tarihi değiştirilerek zamanaşımına ilişkin yapılan tahrifat aynı zamanda aval verenin taahhüdünü de etkilediği için onun tarafından bizzat ileri sürülebilir. Yine aval verilenin ciro edilemez yazarak devrettiği bir ciranta olması halinde, ciro edilemez kaydının tahrifata uğraması aynı zamanda aval verenin de taahhüdünde tahrifat oluşturacağı için, aval veren tarafından bizzat ileri sürülebilir.

34. Aval veren kişinin kendi sahip olduğu şahsi def'ileri yalnızca ilgilisine karşı ileri sürebilmesi mümkündür. Avalin temelindeki hukuki ilişkinin karşı tarafına temel ilişkiye dayalı def'ilerin kullanılabilmesi mümkündür.

Avalin asıl borca veya senede bağlı yapısından kaynaklanan durumlarda, def'iye sebep olan hukuki olgunun aval verene de sirayet etmesi halinde, bu def'i aval veren tarafından kendisinin bizzat kullanabileceği bir def'i konumundadır. Özellikle aval verilenin def'iyi ileri sürerek kurtulması ancak aval verenin sorumlu kalmaya devam etmesinin hakkaniyete aykırı olduğu durumlarda aval verene de bu fırsatın tanınması gerekir. Örneğin düzenleyen lehine aval verilmiş olup da düzenleyenin senet bedelini ödemesi ancak senedi teslim almayı unutması halinde, düzenleyenin ifaya ilişkin ispat vasıtalarından aval verenin de faydalanarak senedin ifa edildiğini ileri sürebilmesi

mümkün olmalıdır. Benzer şekilde senedin yenilenmesine rağmen senet hamilin elinde bırakılmışsa yahut aval verilenin taahhüdüyle alakalı olarak daha önceden takasın yapması ancak senedi teslim almayı unutması halinde de aval verenin bu def'ilerden faydalanabilmesi mümkün olmalıdır. TTK m. 687/2 gereğince alacağın temlikiyle yapılan devirlerde aval verenin aval verilenin sahip olduğu def'ileri kullanabilmesi mümkündür.

TTK m. 687/1 ve TTK m. 825/2 gereği bile bile aval veren kişi zararına hareket edilmesi halinde, aval veren kişinin, sahip olduğu bu şahsi def'iyi ileri sürebilmesi de mümkündür.

35. Hamilin ibraz ve protesto yükümlülüğünü yerine getirmemesine rağmen başvuru borçlusu lehine aval veren bir kişiye başvurması halinde aval verenin ödeme yapmaması gerekir. Buna rağmen senet bedelini ödemesi halinde, aval verenin asıl borçlu konumundaki kişiye ve onun lehine aval verene başvurabilmesi mümkündür. Ancak bu halde ödeme yapmaması gerekirken ödeme yapan aval veren kişinin asıl borçlu konumundaki kişiye başvurabilme hakkı TTK m. 702/3'ten değil doğrudan hamilin halefi olmasından gelmektedir. Yani ilgili aval veren kişi senetten doğan haklara değil hamilin haklarına halef olduğu için, borçlu tarafından hamile karşı ileri sürülebilen def'iler bizce onun halefi konumundaki aval verene karşı da ileri sürülebilir.

36. Aval verenin TTK m. 702/1 kapsamında aval verdiği kişi gibi sorumlu olması esasından hareket edilerek, kambiyo senedindeki temel ilişkiye dayalı olarak aval verilenin takip edilebildiği hallerde aval verenin de takip edilebileceği söylenemez. Hamilin temel ilişkiye dayalı olarak talepte bulunabilmesi için bu hakkın temel ilişkinin karşı tarafına karşı ileri sürülmesi gerekmektiğinden aval verenin takip edilebilmesi mümkün olmayıp, kambiyo senedi niteliğinden faydalınlmadığı için de ayrıca TTK m. 702/1'in uygulanabilmesi de mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Burak. "Aval Verenin Başvuru Hakkı". İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi **(Merih Kemal Omağ'a Armağan- Özel Sayı 1. Cilt)**. C. 16, S. 2, İstanbul, 2017, s. 31-50.

Akkanat, Halil. "Temsilci Aracılığı İle Kefalet Sözleşmesi Akdedilebilir mi?". **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**. Cilt I, İstanbul 2010, s. 55-68.

Aksu Özkan, Raziye. **Aval Kurumu**. Ankara: Seçkin, 2019.

Akyol, Şener. "Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması". **Yargı Dünyası**. Eylül 2007, s. 13-34.

Alışkan, Murat/Cankat, Rıfat. "Teori ve Uygulamada Kambiyo Senedinin Arka Yüzüne Lehtarın Cirosundan önce Atılan İmza (Şeklindeki Garanti Cirosu)". **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi-Merih Kemal Omağ'a Armağan**. C.16, S. 2, Seçkin, 2017, s. 29-54.

Alışkan, Murat. "İşletme Konusu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili". **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**. C. 18, S. 2, İstanbul, 2012, s. 207-219.

Arslanlı, Halil. **Ticaret Hukuku Dersleri**. Ankara, 1954.

Aydın, Alihan. "Hakkında Ödemeden Men Kararı Verilen Çek İcra Takibine Konu Edilebilir Mi?". **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. C. 30, S. 132, Ankara, Eylül 2017, s. 147-164.

Badr, Gamal Moursi. "Islamic Law: It's Relation to Other Legal Systems". **The American Journal of Comparative Law**. Vol. 26, No 2, 1977, s. 187-198.

Bahtiyar, Mehmet. **Kıymetli Evrak Hukuku**. İstanbul: Beta, 2019.

Bahtiyar, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku**. İstanbul: Beta, 2016.

Baniassadi, Mohammad Reza . "The Rights of Holders and Payees of Negotiable Instruments under the Anglo-American and Geneva Systems". **Arizona Journal of International and Comparative Law**. Vol. 6, 1989, s. 135-180 .

Barlas, Nami. "Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun Kefalete İlişkin Düzenlemeleri". **İzmir Barosu Dergisi**. S. 2, İzmir, 2011, s. 7-28.

Baş, Kadir. Kambiyo Senetlerinde Çizilmiş Cironun Hüküm ve Sonuçları. **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**. C. 26, S. 1, İstanbul, Haziran 2020, s. 278-299.

Başbuğoğlu, Tarık. **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu**, C. 1, Ankara, 1988.

Berg, Alan. "Do Avals Work in England". **International Financal Law Review**. Vol. 8, Issue 3, Mart 1989, s. 29- 30.

Bigelow, Mellville M.. **The Law of Bills, Notes and Cheques**. Boston: Little, Brown and Company, 1900.

Bilgen, Mahmut. "Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması". **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 11 Özel Sayı, İzmir, 2009, s. 985-1028.

Bozer, Ali/ Göle, Celal. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara, 2018.

Bozgeyik, Hayri. "Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme". **Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 7, S. 1-2, 2003, s. 589-628.

Bozgeyik, Hayri. **Poliçede Müracaat Hakkı**. Ankara, 2013.

Brannan, Joseph/ Beutel, Frederick. **Beutel's Brannan Negotiable Instruments Law**. 1948.

Bülöw, Peter. **Heidelberger Kommentar zum Wechselgesetz/Scheckgesetz und zu den Allegemeinen Geschäftsbedingungen: Wechsel und Scheckrecht sowie Nrn. 9, 23 bis 25 AGB-Sparkassen**. Augsburg: C. F. Müller Verlag, 2004.

Can, Mehmet Çelebi. "Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği-Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?". **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 21, S. 3, Ankara, 2017, s. 68.

Carry, Paul (terc. Turgut Sengir). "Aval Hakkında Doktrin ve Tatbikatta Yenilikler". **İstanbul Barosu Dergisi**. C. 35, S. 1-2, İstanbul, Ocak-Şubat 1961, s. 299-310.

Carry Paul (terc. Turgut Sengir), "Avale Müteallik Bazı Meseleler", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 36, S. 8-9-10, İstanbul, 1962, s. 230-241.

Chachi, Abdelkader. "Origin and Development of Commercial and Islamic Banking Operations". **Journal of King Abdulaziz University: Islamic Economics**. Vol. 18, Issue 2, 2005, s. 3-25.

Chalmers, Mackenzie Dalzell. **A Digest of The Law of Bills of Exchange, Promissory Notes, Cheques and Negotiable Securities**. Londra: Stevens and Sons Limited, 1919.

Çamoğlu, Ersin. "Çizilmiş Cironun Hukuki Sonuçları". **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. C. 35, S. 2, Ankara, 2019, s. 5-23.

Çamoğlu, Ersin. "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)". **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. C. 35, S. 3, Ankara, 2019, s. 5-35.

Çatakoğlu Aydın, Buket. "Ticari Temsilcinin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisinin İşletme Amacı/Konusu Kapsamında Değerlendirilmesi". **Terazi Hukuk Dergisi**. S. 185, 2022, s. 30-49.

Daeppen, Oscar. "Kefalet" Osman Bayrav (çev.). **İstanbul Barosu Dergisi**. İstanbul, 1951, s. 345-364.

Daniel, John. **A Treatise On The Law of Negotiable Instruments**. New York: Baker, Voorhis & Co., Vol. 2, 1913.

Demirkapı, Ertan. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi". **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12 (Özel Sayı), 2010, s. 795-872.

Demirkapı, Ertan. "Noterlik Uygulaması Açısından Kambiyo Senetlerinde Protestolar". **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**. S. 2, 2014, Ankara, s. 23-58.

Demirkapı, Ertan. **Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**. İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2005.

Denzel, Markus A. "The Crucial Payments System of the Late Middle Ages and Sixteenth Century: Between Doctrine and Pratice of Everyday Life". **Religion and Religious Institutions In The Europan Economy 1000-1800**. Firenze:Firenze University Press, 26-30 Nisan 2009, s. 131-154.

Denzel, Markus A. "The Europan Bill of Exchange". **XIV International Economic History Congress**. Helsinki, 21-25 Ağustos 2006, s. 6 http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers1/Denzel2.pdf

Doğanay, İsmail. "Kambiyo Senetleri Münasebetiyle Noterler Tarafından Çekilen Protestonun Mahiyeti". **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**. S. 9, 1976, Ankara, s. 20-29.

Doğanay, İsmail. "Poliçe ve Emre Muharrer Senet Sebebiyle Çekilen Protestodan Doğan Hukuki Sonuçlar". **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. C. 6, S. 3, 1972, Ankara, s. 519-537.

Doğanay, İsmail. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi- Cilt 2**. İstanbul: Beta, 2004.

Dohm, Jürgen. "Draft Uniform Law on International Bills of Exchange and International Promissory Notes: Analysis of the Rules Proposed by the United Nations Comission on International Trade Law ". **The American Journal of Comparative Law**. Vol. 21, No. 3, 1973, s. 474-530.

Domaniç, Hayri. **Kıymetli Evrak Hukuku**. İstanbul, 1975.

Dural Mustafa/Öğüz, Tufan. **Türk Özel Hukuku, Cilt 2-Kişiler Hukuku**. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2019.

Ekinci, Akın/ Durukanoğlu, Nihayet. **Türk Hukukunda ve Dış Ticarette Poliçe**. İstanbul: Legal Yayınevi, 2013.

Ekinci, Akın/ Durukanoğlu, Nihayet. **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Teminat Mektupları**. İstanbul, 2016.

Erdoğan, Mehmet Şirin. "Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması". Türkiye Barolar Birliği Dergisi. S. 2, 1999, s. 364-394.

Editorial Notes. "The Liabilities of The Irregular Indorser", **The Yale Law Journal**, Vol. 50, No. 5, 1941, s. 841-853. (Editorial)

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**. Ankara, 2017.

Eriş, Gönen. **Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**. C. 1, Ankara, 2004.

Esener, Turhan. "Mukayeseli Hukuk Ve Hususiyle Türk - İsviçre Borçlar Hukukunda Mümessilin Kendi Kendisiyle Mukavele Yapması". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 14, S.1, 1957, s. 72-107.

Forsyth, Christopher. "The Recognation of an Aval by English Courts". **The International and Comparative Law Quarterly**. Vol. 41, No. 4, Ekim 1992, s. 858-866.

Göle, Celal. **Çek Hukuku**. Ankara, 1989.

Grünberg, Siegmund. **Gründzüge des neuen Wechsel-und des Scheckrechtes (einscließlich der Gesetzestexte)**. Springer-Verlag Wien GmbH, 1933.

Guhl, Theo. **Das Schweizerische Obligationenrechts**. Zürich, 1972.

Gümüş, Mustafa Alper. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**. C. 2, İstanbul, 2014

Günay, Erhan. **Uygulamalı Çek Rehberi**. Ankara: Seçkin, 2020.

Güral, Jale. “Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler”. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 8, S. 3, 1951, Ankara, s. 435-478.

Gürbüz, Hulusi. “Ticari Senetlerde (Kambiyo Senetlerinde) Bedelsizlik Sorunu”. **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I (Bildiriler ve Tartışmalar)**. Ankara, 1984, s. 264-351.

Helvacı, Mehmet. “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. C. 72, S. 2, İstanbul, 2013, s. 165-191.

Helvacı, Serap. **Gerçek Kişiler**. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2021.

Hirş, Ernst. **Ticaret Hukuku Dersleri**. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948.

Holdsworth, W. S. “The Origins and Early History of Negotiable Instruments I”. **The Law Quarterly Review**. Vol. 31, Issue 2, 1915, s. 12-29.

Holdsworth, W. S. “The Origins and Early History of Negotiable Instruments II”. **The Law Quarterly Review**. Vol. 31, Issue 2. 1915. s. 173-186.

Hudson, Manley Ottmer/ Feller, Abraham Howard. “The International Unification of Laws Concerning Bill of Exchange”. **Harward Law Review**. Vol. 44, No. 3, 1931, s. 333-377.

Hueck, Alfred/ Canaris, Claus-Wilhelm. **Recht Der Wertpapiere**. München, 1977.

International Conference for the Unification of the Law on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques: Preparatory Documents [C. 234. M. 83. 1929. II. C.I.L.C.I], Geneva, February 17th 1930.

International Conference on Bill of Exchange, Washington Government Printing Office, 1911.

International Conference on Bill of Exchange: Message From the President of the United States, 61st Congress 3rd Session, Document No:768, 1910.

İmregün, Oğuz. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara: Filiz Kitabevi, 1998.

İnan, Nurkut. “Kanunname-i Ticarete Göre Protestolar”. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergis**i. C. 22, 1966, Ankara, s. 829-846.

İnan, Nurkut. Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları. Ankara, 1969.

İnan, Nurkut. **Çek Rizikolarından Doğan Sorumluluk**. Ankara, 1981.

İpekçi, Nizam/ İlbuldu, Nedret. **Türk Ticaret Yasasında Aval**. 1999.

Jacobi, Ernst. **Wechsel und Scheckrecht**. Berlin, 1955.

Jenks, Edward. "On The Early History of Negotiable Instruments". **The Law Quarterly Review**. Vol. 9, Issue 1, 1893, s. 70-85.

Kara, Mustafa Sencer. "Haksız Protesto". **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 20, S. 2, 2016, Ankara, s. 171-207.

Karakaş, Fatma Tülay. "Karine Kavramı, Kanuni Karineler ve Varsayımlar". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 62, S. 3, 2013, s. 729-759.

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku- Cilt 3 Ticari Senetler**. Ankara: Sevinç Matbaası, 1970.

Kayar, İsmail. **6102 Sayılı Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.

Kayıhan, Şaban. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara: Seçkin, 2021.

Keiley, A. M. "Bills of Exchange". **Virginia Law Register**. Vol. 6, No. 2, June 1900, s. 73-76.

Kendigelen, Abuzer. **Çek Hukuku**. İstanbul: On İki Levha, 2019.

Kendigelen,Abuzer/ Çonkar, Halil. "Kambiyo Senedini Geriye Ciro ile Alan Kimseden İktisap Eden Hamilin Hukuki Konumu- Yargıtay Kararları Çerçevesinde Bir İnceleme". **Prof. Dr. Türkan Rado'nun Anısına Armağan**, İstanbul, 2020, s. 275-296.

Kendigelen, Abuzer/ Kırca, İsmail. **Kıymetli Evrak Hukuku**. İstanbul; On İki Levha, 2019.

Kınacıoğlu, Naci. "Kabule Arzı Yasaklanmış Poliçeler", **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara, 1967 (S. 6), s. 901-910.

Kınacıoğlu, Naci. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara, 1993.

Kırca, İsmail. "Ticaret Şirketlerinde Birlikte Temsile Yetkili Kişilerin Birbirlerine Tek Başına İşlem Yapma Yetkisi Vermeleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 57, S. 3, 2008, Ankara, s. 455-462.

Koç, Nevzat. "Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış". **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.7 (Özel Sayı), 2005, s. 99-120.

Lovelace, James B. "Liability of An Irregular Indorser Under The Negotiable Instruments Law". **Virginia Law Review**. Vol. 11, No. 3, 1925, s. 222-225.

Leary, Fairfax Jr./ Husted, Theodore H. Jr. "An Approach to Drafting an International Commercial Code and A Modus Operandi under Present Law". **Columbia Law Review**. Vol. 49, No. 8, Aralık 1949, s. 1070-1099.

Lombardi, Robert. "Avals and Quasi-Indorsements of Negotiable Instruments: A Comprasion of Civil Law and Common Law Approaches". **Monash University Law Review**. Vol. 14, No. 4, December 1988, s. 264-283.

Lorenzen, Ernest. "Hague Convention of 1912 Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes: A Comprasion with Anglo-American Law ". **Illinois Law Review.** Vol. 11 No. 3, 1916, s. 137-158 ve . 247-267.

Maduegbuna, Samuel O. "Origins of Bill of Exchange in International Trade Revisited". **African Journal of International and Comparative Law**. Vol. 7, Issue 4, 1995, 886-894.

Mengenli, Özge Akın. "Has the 'UN Convention on International Bills of Exchange and Promissory Notes' Achieved Its Objective?". **Ankara Law Review**, C. 4, S. 2, 2007, s. 199-212.

Monéger, Joël. "De l'ordonnance de colbert de 1673 sur le commerce au code de commerce français de Septembre 2000 :. Réflexion sur l'aptitude du droit économique et commercial à la codification". **Revue Internationale de Droit Économique**. Vol. 18, No. 2, 2004, 171-196.

Moroğlu, Erdoğan. **Hukuki Mütalaalar**, İstanbul, 2007.

Moshenskyi, Sergii. **History of the Weksel- Bill of Exchange and Promissory Note**. Xlibris, 2008.

Murray, D. E. "The U.N. Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes with Some Comparisons with the Former and Revised Article Three of the UCC". **The University of Miami Inter-American Law Review**. Vol. 25, No. 2, Kış 1993/1994, s. 189-225.

Narbay, Şafak. **Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı**. İstanbul, 1995.

Narbay, Şafak/ Çelik, Ferhat. "Süresi İçerisinde İbraz Edilmeyen Çekin Hukuki Niteliği", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 14, S. 167, İstanbul, 2016 (Kasım), s. 6039-6073.

Narbay, Şafak/ Al Kılıç, Şengül. "Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi'nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kasarı

Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sıfatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler". **İstanbul Hukuk Mecmuası**. C. 78, S. 1, İstanbul, 2020, s. 193-223.

Norton, Charles P./ Tiffany, Francis. **Handbook of the Law of Bills and Notes**. Minnesota: West Publishing Co., 1900.

Odman Boztosun, Ayşe. "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı". **Legal Hukuk Dergisi**. S. 53, 2007, s. 1487-1499

Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**. C. 1, İstanbul, 2017.

Olgaç, Senai. **Kefalet**. Ankara: Olgaç Matbaası, 1978.

Öğütçü, Tahir. **Ticari Senetler**. Ankara: Ulucan Matbaası, 1980.

Özen, Burak. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi**. İstanbul: Vedat, 2017.

Öztan, Bilge. **Kişiler Hukuku-Gerçek Kişiler**. Ankara: Yetkin, 2021.

Öztan, Fırat. "Kambiyo Senetlerine Benzeyen Senetler". **Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70 inci Yaş Armağanı**. Ankara: Sevinç Matbaası, 1975, s. 547-565.

Öztan, Fırat. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara: Turhan Kitabevi, 1997.

Öztan, Fırat. **Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal. **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

Pulaşlı, Hasan. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.

Pulaşlı, Hasan. **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

Rabinowitz, Jacob J. "The Origin of The Negotiable Promissory Note". **University of Pennsylvania Law Review**. Vol. 104, No. 7, 1956, 927-939.

Ray, Nicholas Dylan. "Medieval Islamic System of Credit and Banking: Legal and Historical Considerations". **Arab Law Quarterly**. Vol. 12, Issue 1, Ocak 1997, s. 43-90.

Read, Frederick. “The Origin, Early History, and Later Development of Bills of Exchange and Certain Other Negotiable Instruments”. **Canadian Bar Review**. Vol. 4, No. 7, September 1926, s. 440-459.

Redin, Dulce M./ Calderon, Reyes/Ferrero, Ignacio. “Exploring the Ethical Dimension of Hawala”, **Journal of Business Ethic**, Vol. 124, No. 2, 2014, s. 327-337.

Reisoğlu, Safa. **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**. İstanbul: Beta, 2013.

Reisoğlu, Seza. **Bankacılık Kanunu Şerhi**. C. 1, Ankara, 2007.

Reisoğlu, Seza. “Kefalet Kavramı ve Muteberlik Şartları”. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 19, S. 1, Ankara, 1962, s. 327-392.

Seza Reisoğlu, **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, Ankara, 2009.

Reisoğlu, Seza. **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek**. İstanbul: Evrim, 1985.

Reisoğlu, Seza. **Türk Kefalet Hukuku**. Ankara, 2013.

Reisoğlu, Seza. **Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler**. Ankara, 1990.

Sahillioğlu, Halil. “Bursa Kadı Sicillerinde İç ve Dış Ödemeler Aracı Olarak Kitâbü’l Kadı ve Süfteceler”. **Türkiye İktisat Tarihi Semineri Metinler/Tartışmalar**. C. 13, 8-10 Haziran 1973, s. 103-141.

Saraç, Şükrü. **Yargıtay Kararları Işığında Factoring**. Ankara, 2017.

Sarıkaya, Merve. **Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı**. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

Sedatis, Lutz. **Einführung in das Wertpapierrecht**. Berlin, 2019 (1988 tıpkı basımı).

Sengir, Turgut. **Aval Hukuku**. Ankara: Başnur Matbaası, 1967.

Serozan, Rona. “Teferruat Niteliğindeki Eşyanın Hukuki Rejimi”. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. C. 41, S. 1-2, İstanbul, 1975, s. 235-253.

Seven, Vural. “Kambiyo Senetlerinde (Poliçe, Bono, Çek) Alonj”. **İzmir Barosu Dergisi** .Yıl: 82, S. 1, İzmir, Ocak 2017, s. 55-77.

Sezgin Huysal, Ayşegül. "TBK Madde 603'ün Avale Uygulanabilirliği". **Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 4, S. 2, İstanbul, 2017, s. 171-188.

Stranz, Martin. **Wechselgesetz**. Berlin, 1952.

Sungurbey, İsmet. **Borç İkrarı ve Borç Vaadi**. İstanbul, 1957.

Şener, Oruç Hami. **Teorik ve Uygulamalı Ortaklar Hukuku**. Ankara, 2012.

Ruhi, Ahmet Cemal. **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2018.

Rogron, J. A. **"Code de Commerce Explique"**, Brüksel, 1841.

Tamer, Ahmet. "Çek, Kabul ve Avalin Gayri Nakdi Kredi Niteliği". **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**. Yıl 4 , s. 13, 2013, s. 575-604.

Tanada, Lorenzo M. "A Study on Aval". **Philipinne Law Journal**. Vol. 8, No. 5, 1928, s. 181-198.

Tandoğan, Haluk. "Kefaletin Geçerlik Şartları". **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. C. 9, Ankara, 1977-1978, s. 19-54.

Tandoğan, Halûk. **Borçlar Hukuku- Özel Borç İlişkileri**. C. 2, İstanbul: Vedat, 2010.

Tekil, Fahiman. **Kıymetli Evrak Hukuku**. İstanbul, 1994.

Tekinalp, Ünal. "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları". **11. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar**. Ankara, 13-14 Mayıs 1994.

Teoman, Ömer. "Bonoda Ödeme İçin İbrazın Keşideci Yerine Avaliste Yapılmasının Sonucu ve Sakat Bir Protestoya Dayanılarak Tahsil Edilen Masrafların Geri Verilmesi". **Tüm Makalelerim (1971-2001)**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 423-428.

Teller, Ludwig. **Bills and Notes: The Law of Negotiable Instruments**. New York: Harmon, 1948.

Topçuoğlu, Metin. "Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları". **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 2, S. 2, Isparta, 2012, s. 47-79.

Toros, İrem. **Teoride ve Uygulamada Aval**. Ankara: Seçkin, 2019.

Tötterman, R. E. B.. "Functional Bases of the Rule Locus Regit Actum in English Conflict Rules". **The International and Comparative Law Quarterly**. Vol. 2, No. 1, 1953, s. 27-46.

Turanlı, Hüsnü. "Türk Hukukunda Alonj". **Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**. C. 3, S. 1, Ankara, 2017, s. 119-128.

Tüzemen Atik, Ebru. **Açık Kambiyo Senetleri**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.

Tüzemen Atik, Ebru. "Bonoda Lehtarın Düzenleyen lehine Aval Verip Veremeyeceği Hususunda Bir Değerlendirme". **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**. C. 6, S. 2, 2020, s. 311-327.

Tüzüner, Özlem. "Derneğin Ticari İşletme İşletmesi ve Türk Medeni Kanunu'nda Bilinçli Boşluk Bırakılması". **Yaşar Üniversitesi Dergisi (e-dergi)**. C. 8, Özel Sayı, s. 2811-2844 https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/179501 Son Erişim Tarihi: 1.2.20222.

Unification of Laws Relating to Bills of Exchange and Promissory Notes: General Report and Individual Reports [C.487 M. 203 1923 II E. 106], Geneva, 1923.

Usher, Abbott P. "The Origin of Bill of Exchange". **Journal of Political Economy**. Vol. 22, No. 6, July 1914, s. 566-576.

Uyar, Talih. "Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile Takiplerde Borca İtiraz Nedenleri". **İstanbul Barosu Dergisi**. C. 88, S. 5, İstanbul, 2014.

Uzun Kazmacı, Özge/ Hamamcıoğlu, Esra. "6361 Sayılı Kanunun 9/3 Hükmünün Uygulanma(ma)sına İlişkin Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi". **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Merih Kemal Omağ'a Armağan- Özel Sayı 2. Cilt)**. C. 16, S. 2, İstanbul, 2017, s. 783-804.

Uzunallı, Sevilay ve Yıldırım, Ali Haydar. **Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku**. Ankara: Seçkin, 2021.

Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan. **Kıymetli Evrak Hukuku**. İstanbul: 12 Levha Yayıncılık, 2015.

Waterman, J. S. "The Liability of An Irregular Indorser in Arkansas". **University of Arkansas Bulletin**. Vol. 32, No. 19, 1939, s. 3-11.

White, Harold S. "The Convention on the Uniform Law of International Bills of Exchange and International Promissory Notes: A Comparison to the Uniform Commercial Code". **The Georgia Journal of International and Comparative Law**. Vol. 5, No. 1, 1975, 215-247.

Winn, Jane K. "Couriers Without Luggage: Negotiable Instruments and Digital Signatures". **South Carolina Law Review**. Vol. 49, Issue 4, Summer 1998, s. 739-786.

W., T. H. “What is An Allonge”. **Michigan Law Review**. Vol. 14, No. 6, 1916, s. 485-487.

Yavuz, Cevdet. **Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**. Doktora Tezi, İstanbul, 1983.

Yavuz Cevdet. **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**. İstanbul, 2014.

Yavuz, Nihat. “Vekilin; Müvekkil Adına Veya Hesabına Bizzat Kendisi İle İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) Ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu”. **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 12, S. 1-2, 2008, s. 1295-1302.

Yavuz, Nihat. **Öğretide ve Uygulamada Türk Kefalet Hukuku**. Ankara: Adalet, 2010.

Yıkar, Mehmet Emin. **Kambiyo Senetlerinde Temsil**. Ankara: Seçkin, 2021.

Yıldırım, Ali Haydar. “Çek Cezası”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 16, Özel Sayı- Yıl 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez’e Armağan, İzmir, 2015, s. 3449-3506.

Yıldız, Burçak “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği”. **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. C. 27, s. 3, Ankara, 2011, s. 111-134.

Yılmaz, Ejder. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**. C. 2, Ankara, 2017.

Yılmaz, Lerzan. **Kambiyo Senetlerinde Def’iler**. İstanbul: Astro Yayınevi, 2017.

Yntema, Hessel. “Unification of The Laws Respecting Negotiable Instruments”. **The International Law Quarterly**. Vol. 4, No. 2, 1951, s. 178-191.

Yüce, Melek Bilgin. **Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi**. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007.

Yüce, Melek Bilgin. “Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesinde Rücu”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 11 Özel Sayı, İzmir, 2009, s. 1435-1454.

Diğer Kaynaklar:

Google Kitaplar

HEINONLINE Elektronik Kaynak Tarama Programı

Jstor Elektronik Kaynak Tarama Programı

Kazancı İçtihat Tarama Programı

Legalbank Elektronik Hukuk Bankası

Lexpera İçtihat Tarama Programı

Springer science+business media

https://www.uncitral.org

https://treaties.un.org

https://courts.illinois.gov/opinions/AppellateCourt/2017/1stDistrict/1160357.pdf

http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr

https://www.jus.uio.no/lm/un.bills.of.exchange.and.promissory.notes.convention.1988/portrait.pdf